

KÚRIAI DÖNTÉSEK

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2023/2

71. évfolyam

2023. február

TARTALOM

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

- [26](#) A becsület csorbítására objektíve alkalmas, így a rágalmozás vétségének megállapítását megalapozza a magánvádló személyét érintő, nyilvánosan közzétett azon állítás, amely olyan konkrét tényeket (emberi cselekményeket) tartalmaz, amelyek valóságuk esetén akár büntetőeljárás megindítására is alkalmasak ..... [202](#)
- [27](#) I. A védő tanúként nem idézhető, amennyiben mérlegelést nem igénylő módon megállapítható, hogy esetében a Be. 170. § (1) bekezdés a) pontja szerinti vallomástételi tilalom áll fenn és erről a büntetőügyben eljáró hatóságnak előzetes tudomása van.
II. Amennyiben a védő eleget tesz a tanúkenti idézésnek, azonban a védői minősége folytán tanúként nem hallgatható ki, és nem tesz vallomást, formai értelemben – az idézés tényére figyelemmel – tanúnak tekinthető, ez azonban a Be. 43. § (1) bekezdés e) pontja szerint a kizárását nem eredményezi.
Nem kizárt ugyanis az eljárásból az a védő, akit ugyanazon ügyben tanúként idéz a büntetőügyben eljáró hatóság, és az idézésnek eleget téve a tanúvallomást jogszerűen megtagadja ..... [204](#)
- [28](#) Ha az elsőfokú nem jogerős ítélet kihirdetését követően a letartóztatás fenntartása vagy elrendelése a Be. 552. § (2) bekezdésében írt ok alapján indokolt, az óvadék elfogadására akkor sincs törvényi lehetőség, ha a kényszerintézkedés céljának eléréséhez egyébként enyhébb kényszerintézkedés alkalmazása is elégséges..... [208](#)
- [29](#) A vádiratban, illetve ennek hiányában az előkészítő ülésen az ügyésznek nem kötelező a kiszabott büntetés vagy intézkedés tartamára vagy mértékére meghatározott indítványt tenni arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését a váddal egyezően beismeri és a tárgyaláshoz való jogáról lemond.
A mértékes indítvány elmaradása nem akadályozza annak, hogy a terhelt a bűnösségét a váddal egyezően beismerje és a tárgyalásról lemondjon. Amennyiben a bíróság a terhelt ilyen nyilatkozatát a törvényi feltételek fennállása mellett elfogadja, az ítéletét ezen beismerő nyilatkozatra és az eljárás ügyirataira alapozza, azonban ügyészi mértékes indítvány hiányában a büntetést az általános szabályok szerint, a Btk. Általános és Különös Részében meghatározott rendelkezések alapján meghatározott

- büntetési tételkeret figyelembevételével szabja ki ..... [212](#)
- [30](#) A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelése tárgyában kitűzött ülés védő távollétében való megtartásának feltétele a védő szabályszerű értesítése ..... [216](#)
- [31](#) I. Felülvizsgálati eljárásban – az érdemi felülbírálatra alkalmatlansága folytán – a megtámadott határozat hatályon kívül helyezését eredményezi, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás olyan ellentmondásokat tartalmaz, amelyek miatt a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából jelentős kérdésekben (a terhelt bűnösségének megállapítása, felmentése, az eljárás megszüntetése, a bűncselekmény minősítése, illetve a Btk. anyagi jogi szabályainak megfelelően kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés) nem állapítható meg, hogy a bíróság milyen tényállásra alapította ítéletének a felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló rendelkezéseit.
II. A jogerős tényállás úgy az emberölés büntettére, miként a jogos védelmi, a vélt jogos védelmi helyzetre, továbbá az erős felindulásban elkövetett emberölés büntettére vonatkozó, egymással konkuráló, ilyen formában egyértelmű jogkövetkeztetés levonására nem alkalmas ténymegállapításokat tartalmaz..... [219](#)
- [32](#) I. A bíróság a vádiratban – az egyezség tartalmával egyezően – indítványozott büntetés nemétől és mértékétől nem térhet el, ebből azonban nem következik az, hogy a vádiratban írt törvénysértő büntetést ki kell szabnia, mert az egyezség jóváhagyásának megtagadása esetén e külön eljárás szabályainak további alkalmazása kizárt, és az eljárást az előkészítő ülésre vonatkozó általános szabályok szerint folytatja.
II. Ha az egyezség a Be.-ben foglalt szigorú feltételrendszernek nem felel meg, annak jóváhagyását a bíróság köteles megtagadni, ennek elmaradása pedig a határozat hatályon kívül helyezését és megismételt eljárást von maga után ..... [224](#)

POLGÁRI KOLLÉGIUM POLGÁRI SZAKÁG

- [33](#) I. Sajtó-helyreigazítás esetén a helyreigazító közleményt a közlemény sérelmezett részéhez hasonló módon kell közölni. Ennek során lényeges szempont, hogy a helyreigazító közlemény és az azzal érintett médiatartalom közötti közvetlen összefüggés az átlagos olvasó számára egyértelműen felismerhető legyen.
II. Ha a bíróság a keresetnek helyt ad, határozatában – a kérelem és az

- ellenkérelem korlátai között – belátása szerint állapítja meg a helyreigazítás szövegét, és ennek közlésére az alperest határidő tűzésével kötelezi..... [227](#)
- [34](#) Az üzleti titokról szóló 2018. évi LIV. törvény (Üttv.) nem hozott létre egy, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvénytől (Mt.-től) független abszolút szerkezetű jogviszonyt. Amennyiben a munkavállaló a munkáltató sérelmére tanúsít üzleti titkot sértő magatartást, az Üttv. rendelkezései nem függetleníthetők az Mt. vonatkozó rendelkezéseitől, hanem azokkal együtt alkalmazandók..... [230](#)
- [35](#) A kötelezett a vele szemben fennálló követelést érintő engedményezési szerződés érvényességének vitatására csak akkor jogosult, ha olyan speciális körülmény áll fenn, amelynél fogva nem lényegtelen a számára, hogy az eredeti jogosultnak vagy az engedményesnek kell teljesítenie. Az engedményezésről történt értesítés visszavonása fogalmilag kizárt, az ugyanis, hogy a kötelezett tudomást szerzett az engedményezésről, nem tehető meg nem történté. Az engedményezési szerződés a felek megállapodásával teljesedésbe ment, ezért nincs jogi lehetőség a felmondására. Az engedményezési szerződés felbontása következtében az engedményezett követelés nem száll vissza. A feleknek újabb engedményezésről szóló megállapodást kell kötniük a visszaengedményezésről, hogy a kötelmi ügylet megszűnését követően a dologi jogváltozást is az eredeti állapotnak megfelelően rendezzék..... [235](#)
- [36](#) I. A bíróság mérlegelési körébe tartozik annak eldöntése, hogy a kártérítés iránti igényt a kéreseménykor vagy az elbíráláskor irányadó ár- és értékviszonyok alapján bírálja el, amennyiben a károsult érdekeit védő kivételes szabály alkalmazásának feltételei fennállnak.
II. A nyugdíjkorhatár elérése csak abban az esetben jelentheti a jövedelempótló járadékfizetési kötelezettség végső időpontját, ha már előre teljes bizonyossággal lehet számolni azzal, hogy az a jövedelemszerző tevékenység megszűnését eredményezi. .... [238](#)
- [37](#) A más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye aggályosságának kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás megadását vagy a feltenni indítványozott kérdések megválaszolását célzó szakértő kirendelés iránti kérelmében az indítványozó fél köteles feltüntetni azokat a konkrét, határozott kérdéseket, amelyeket a szakértőnek meg kell válaszolnia. Nem sért ezért eljárási szabályt a bíróság, ha az e követelménynek meg nem felelő bizonyítási indítványnak nem ad helyt..... [241](#)
- [38](#) A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem között tartalmi összefüggésnek kell fennállnia, ahhoz a jogsértéshez kell kapcsolódnia a felülvizsgálati kérelemnek, amelyet a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem megjelölt, amelyre figyelemmel a felülvizsgálat engedélyezése megtörtént..... [246](#)
- ### POLGÁRI KOLLÉGIUM GAZDASÁGI SZAKÁG
- [39](#) A csődeljárásban a vagyonfelügyelő besorolási intézkedésével szemben a hitelező által kezdeményezett kifogásolási eljárásban az adós félként való részvételét az adós vagyonával szemben bejelentett követelés besorolása, tárgya, nem alapozza meg. Ez ugyanis természete és rendeltetése folytán magából a csődeljárásból következik, nem a vizsgált kifogásolási eljárás velejárója. A vagyonfelügyelő eljárására vonatkozó külön rendelkezésekből – nevezetesen, hogy a besorolási intézkedéssel szemben az adósnak is van észrevételezési, majd pedig kifogásolási joga – sem következik, hogy az adós alanya a vagyonfelügyelő besorolási intézkedésével szemben a hitelező által kezdeményezett kifogásolási eljárásnak .... [248](#)
- [40](#) I. Csatlakozó felülvizsgálati kérelem akkor terjeszthető elő és vizsgálható érdemben, ha a fél maga is jogosult lett volna a támadott körben felülvizsgálatot kérni. A felülvizsgálat a jogerős határozatnak csupán a perköltségre vonatkozó rendelkezése és az indokolása ellen kizárt, ezért a jogerős ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezése és hasonlóan az indokolása is egyedül akkor támadható és vizsgálható felülvizsgálati eljárásban, amennyiben van olyan felülvizsgálati kérelem és abban megfogalmazott petitum, amellyel összefüggésben, annak velejárójaként lehetséges a kapcsolódó indokolás és másodsorban a járulékos kérdések, így a perköltség viselésének felülbírálata.
II. A felmondással esedékessé tett, hitelszerződésen alapuló tartozással azonos fizetési kötelezettség összegszerűségének bizonyítása a perben az igényérvényesítő fél kötelezettsége akkor is, ha a szerződés szerint a pénzügyi intézmény a saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a vele szerződő adós tartozásának kimutatására..... [251](#)
- ### POLGÁRI KOLLÉGIUM MUNKAÜGYI SZAKÁG
- [41](#) A köztulajdonban álló munkáltatónál a felek megállapodása a felmondási idő és a végkielégítés meghatározott szabályaitól nem térhet el ..... [265](#)
- [42](#) I. A megfelelő munkaeszköz biztosítása a munkáltató feladata. Ennek hiányában a munkáltató eredményesen nem hivatkozhat a munkavállaló kizárólagos és elháríthatatlan magatartására.
II. A kármegosztás arányát a munkáltató vétkesség nélküli felelőssége mellett is megállapítható vétkessége és a

	munkavállaló vétkességének aránya határozza meg.....	268		hatóság az ügyben nem alkalmazandó eljárási rezsimre alapította-e a döntését.	
43	Ha a felek akarata kölcsönösen munkaviszony létesítésére irányult, amelynek tanulmányi szerződés megkötése volt a feltétele, nem állapítható meg az, hogy a munkáltató kötelezte a munkavállalót a tanulmányok elvégzésére.....	273	50	II. Az alap- és a módosító határozat egységet képez, ezért a módosított határozatot kell a bírósági eljárás tárgyának tekinteni.....	299
	KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM			A gyógyszeradó fizetési kötelezettség alapjának csökkentése a Gyftv. 38. § (4) bekezdése szerint akkor lehetséges, ha a gyógyszeradót és a támogatásvolumen-szerződés alapján teljesített befizetést ugyanaz az adóalany teljesíti.	
44	Az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezés akkor megfelelő, ha az annak szempontjain alapuló egyik jogértelmezés sem kerül szembe a többi elemből fakadó következtetéssel. Az Art. 20. § (3) bekezdése és (4) bekezdése értelmezése során nem mutatható ki olyan jogalkotói cél, amely az akadályhordozó cég nem tag, nem részvényes vezető tisztségviselőin, cégvezetőin túl az akadályhordozó tagjai, részvényesei számára is biztosítani kívánta volna az általános kimentést a működés utólagos helyreállítása esetén.....	278	51	Az adóbírság mérséklésénél különös méltánylást érdemlő körülményként nem értékelhető, ha az adózó által választott tevékenységhez a más nemzet adótörvényeinek szakértői ismerete szükséges, az adózó kötelezettsége, hogy a jogszerű adózása érdekében e szakértelmet az adózás területén is biztosítsa, ez másra át nem hárítható feladat, ahogyan az adótörvények betartása sem.....	303
45	A közigazgatási hatósági eljárást nem lehet felfüggeszteni ugyanazon hatósági eljárásban hozott végzésre, illetve az ilyen végzést felülvizsgáló közigazgatási bírósági eljárásra. A közigazgatási hatósági eljárást csak más ügyben hozott hatósági döntésre vagy azt felülvizsgáló közigazgatási bírósági eljárásra lehet felfüggeszteni. Egy eljárási bírságot kiszabó végleges végzés tényállása nem köti az ügy érdemében megállapítandó tényállás vonatkozásában az eljáró hatóságot, az a tények és bizonyítékok értékelése során veendő figyelembe.....	282	52	Az a körülmény, hogy a felmentés tartalmazza a pontos jogszabályi hivatkozást, a Kttv. 63. § (1) bekezdés a) pontját, illetve idézi a törvényi rendelkezés szövegét, önmagában nem jelenti azt, hogy a felmentés megfelel az indokolással szemben támasztott törvényi követelményeknek.....	307
46	Az építésügyi hatóság azt a személyt kötelezheti a munkálatok tűrésére, aki azok elvégzését akadályozza. Az akadályozás aktív és passzív magatartással is megvalósulhat, ugyanakkor a kötelezéssel érintett és a tűrésre kötelezhető személy közötti jogvita fennállása önmagában nem elégséges a tűrésre kötelezés elrendeléséhez.....	289	53	A Kp. 81. § (1) bekezdés d) pontja szerint az eljárás megszüntetésének feltétele a felperesi oldalon bekövetkező halál vagy megszűnés mellett a perbelépésre vagy perbevonásra irányuló kérelem elutasítása..	313
47	A ténszerűség követelménye értelmében a közigazgatási hatósági eljárásban a hatóság eljárása (és döntése) során csak azokat a tényeket veheti figyelembe, amelyek az ügy eldöntése szempontjából relevánsak. Azt, hogy mely tényeket kell relevánsnak tekinteni, az eljárás során alkalmazandó anyagi jogi és eljárásjogi jogszabályi rendelkezések határozzák meg.....	292		Az önkormányzat nem köteles az üzleti vagyonának tételes felsorolását tartalmazó önkormányzati rendelet megalkotására.....	314
48	A per tárgyaláson kívül történő elbírálása esetén a bíróság köteles a védíratot a felperessel közölni és a további beadványok benyújtására tizenöt napnál nem rövidebb határidőt biztosítani.....	297		EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI	
49	I. A Kp. 85. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt hivatalbóli vizsgálati kötelezettséget a bíróságnak az ügyben felmerült valamennyi ilyen esetkörbe tartozó kérdés kapcsán teljesítenie kell; a semmisségi ok mellett hivatalból kell vizsgálnia, hogy a		I	C-88/21. sz. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ügyben 2022. december 15-én hozott ítélet.....	318
			II	C-237/21. sz. S. M. (Generalstaatsanwaltschaft München) ügyben 2022. december 22-én hozott ítélet.....	320
			III	C-247/21. sz. Luxury Trust Automobil GmbH kontra Finanzamt Österreich ügyben 2022. december 8-án hozott ítélet.....	324
			IV	C-577/21. sz. LM és NO kontra HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG ügyben 2022. december 15-én hozott ítélet.....	328
			V	C-600/21. sz. QE kontra Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest ügyben 2022. december 8-án hozott ítélet.....	332
				FÓRUM	
				Pomeisl András József: A Legfelsőbb Bíróság/Kúria államosítással kapcsolatos gyakorlata, különös tekintettel az 1945 és 1957 közötti időszakra.....	338

Sziebig Orsolya Johanna: Illegális jövedelem, legális járadék? A jövedelempótló járadékhoz kötődő bírósági gyakorlat elemzése a nem adózott jövedelem figyelembe vehetősége tekintetében	347
--	---------------------

CONTENTS

CRIMINAL CHAMBER

26	Public allegations of individual concern to the private prosecuting party, including specific facts (human actions) which, if proved to be true, may even serve as a ground for criminal prosecution, are objectively capable of impugning a person’s integrity and, as such, constitute the offence of libel	202		the sentence under the general rules, by considering the sentencing range specified by provisions of the General Part and the Special Part of Btk. [<i>the Criminal Code</i>]....	212
27	I. If it can be established, without any need for careful weighing, that the defence counsel is prohibited from giving evidence under Section 170 (1), point (a) of Be. [<i>Code of Criminal Proceedings</i>], and that the prosecuting authority has previous knowledge thereof, the defence counsel may not be subpoenaed as a witness. II. If the defence counsel complies with the subpoena, but it may not be interrogated as a witness due to its capacity as defence counsel, and it does not actually testify; it may be regarded formally as a witness — with respect to the fact of having been subpoenaed—, nevertheless, this shall not serve as a ground for its exclusion from the proceedings under Section 43 (1) point e) of Be. Namely, no defence counsel may be excluded from the proceedings who has rightfully refused to testify, after having been subpoenaed by the prosecuting authority as a witness in the same case and having complied with that subpoena	202	30	In case of hearings set to determine whether to order a coercive measure concerning personal freedom and bound to judicial authorization, proper notification of the defence counsel is a mandatory condition for such a hearing to be held in the absence of the defence counsel.....	216
28	In cases where ordering or maintaining detention on remand after pronouncing the judgment of first instance, without final and binding effect, is justified by the ground set out in Section 522 (2) of Be., there is no lawful opportunity for release on bail, not even if the aim pursued by the coercive measure can be achieved by applying a less severe coercive measure	204	31	I. In the review proceedings before the Curia, the challenged decision shall be set aside as being ineligible for review as to substance, if the set of facts established in the judgment with final and binding effect includes contradictions that make it impossible—in questions that are essential as to the establishment of the defendant’s criminal liability (such as determining whether the defendant is guilty or should be acquitted, dismissal of the proceedings, classification of the offense, as well as the sanction imposed or the measure taken in accordance with substantive law provisions of Btk.)— to determine on which facts the court has based the provisions of its judgment concerned by the review proceedings. II. The set of facts in the judgment with final and binding effect includes concurrent findings of facts relating just as to the felony of murder, as to legitimate self-defence, assumed legitimate self-defence, as well as to homicide committed in the heat of the moment, which, in their present form, are insufficient for reaching any clear legal conclusion.....	219
29	The public prosecution service is not obliged to move for —either in the indictment or, in lack thereof, during the pretrial hearing— a specific period or amount of sentence, to be imposed in case the defendant enters, at the pretrial hearing, a plea of guilty in accordance with the charges, and waives its right to a trial. The lack of a motion for a specific period or amount of sentence will not prevent the defendant from entering a plea of guilty in accordance with the charges and waiving its right to a trial. If the court accepts the defendant’s plea of guilty, provided that the respective conditions set by the law are fulfilled, the court shall base its judgment on that plea of guilty and the documents of the case; however, in lack of a motion by the public prosecution service, it shall impose	208	32	I. The court may not deviate from the sort and measure of the sentence proposed in the indictment in accordance with the plea agreement, however, that does not imply that the court should impose the unlawful sentence proposed in the indictment. Namely, in case the court refuses to approve the plea agreement, provisions governing that specific procedure shall no longer apply, and the court shall continue the proceedings in accordance with the general rules governing pre-trial hearing. II. If the plea agreement does not fulfil the strict conditions set out in Be., the court shall mandatorily refuse the approval thereof; failing to do so will entail setting aside the court’s decision and a retrial	224
CIVIL CHAMBER CIVIL DIVISION					
33	I. In case of an action brought for press correction, the correction of the press release concerned shall be published in a way similar				

as the contested part of the press release was published. In doing so, it is essential that the direct relationship between the correction and the related media content should be clearly recognizable for the average reader.

II. If the court grants the plaintiff's claim, it shall determine in its decision the text of the correction —within the limits set by the claim and the statement of defence— at its discretion, and it shall order the defendant, by setting a time limit, to publish that correction 227

34 Under Act LIV of 2018 on business secrets (hereinafter: Üttv.), no separate legal relationship of an absolute structure has been established, which would be independent from Act I of 2012 on the Labour Code (hereinafter: Mt.). If the employee's conduct constitutes a violation of business secrets that is harmful to the employer, provisions of Üttv. may not apply independently from the respective provisions of Mt., instead, they shall be applied together 230

35 The debtor may dispute the validity of the contract of assignment concerning the claim against them only if there is a specific circumstance due to which it is not irrelevant for the debtor whether they shall perform their obligation to the original creditor or to the assignee. Revocation of the notice on the assignment is excluded by definition; namely, the fact that the debtor has acquired knowledge of the assignment cannot be undone. Upon the parties reaching an agreement, the contract of assignment is completed, so there is no legal opportunity to terminate it. The assigned claim will not return as a result of the withdrawal of the assignment contract. For a retrocession, the parties shall conclude a new contract of assignment so that they can restitute, after the contractual transaction has been terminated, the change in property rights as well 235

36 I. If the conditions for applying the exceptional rule protecting the aggrieved person's interests are fulfilled, it shall fall within the court's discretion whether to adjudge the claim for damages according to the prices and values applicable at the time when the damaging event occurred, or at the time of adjudication.

II. Reaching the retirement age may serve as a final date of the obligation to pay an annuity to replace loss of income only if it can be predicted with certainty that the retirement would result in termination of the income-generating activity..... 238

37 In its motion for the appointment of an expert for the purposes of either providing information to eliminate the concerns raised by the expert opinion given by the expert who has been appointed in another proceedings, or of answering the questions proposed, the party moving for such appointment shall indicate definite questions to be answered by the expert. Thus, the court will not violate any procedural rule if it refuses a motion to take evidence that does not fulfil the above requirement..... 241

38 There must be a relationship between the contents of the petition for review before the Curia and of the petition for the authorization of the review: the petition for review must relate to the violation of law which was indicated in the petition for the authorization of the review or, respectively, by reason of which the review has been authorized 246

**CIVIL CHAMBER
COMMERCIAL DIVISION**

39 Classification and subject of the claim lodged against the debtor's estate shall not serve as a ground for the debtor's participation in the complaint procedure initiated by the creditor against the classification measure taken by the administrator during the bankruptcy proceedings. Namely, the debtor's participation follows from the bankruptcy proceedings, due to the nature and purpose thereof; however, it is not inherent in the complaint procedure at hand. From the specific provisions governing the administrator's procedure—in particular, that the debtor also has a right to make observations about, as well as to file a complaint against the classification measure—it cannot be concluded that the debtor would be subject to the complaint procedure initiated by the creditor against the administrator's classification measure .. 248

40 I. A cross-petition for review may be submitted and examined on the merits only if the submitting party itself would have been entitled to seek review of the challenged part of the judgment. Submitting a petition for review only against the reasoning part of the challenged decision, or only against the part determining on litigation costs is precluded by law; thus, provisions of the judgment with final and binding effect dealing with litigation costs, as well as the reasoning part of the judgment may be challenged and examined in the framework of a review proceedings before the Curia only if there is a petition for review setting out a claim as to the merits, in the context of which it is possible to conduct a review of the respective reasoning and, secondly, of the accessory questions such as litigation costs.

II. In the respective action, the amount of the payment obligation which is equivalent to a debt arising from a loan agreement, and which became due by termination of the agreement, shall be proved by the party enforcing the claim, even in cases where the financial institution is entitled under the agreement to establish the amount of the debt owed by its contractual partner on the basis of its own accounts 251

**CIVIL CHAMBER
LABOUR DIVISION**

- 41 In case of a publicly owned employer, the agreement entered into by the parties shall not deviate from the specific provisions governing the notice period and the severance pay 265
- 42 I. It is the employer’s obligation to provide the employee with proper work equipment. In the absence thereof, the employer may not invoke that the damage was caused solely by the employee’s unavoidable conduct.
II. The rate of liability for damage shall be determined by the proportion between the employee’s culpability and the employer’s culpability that could be established regardless of its absolute liability 268
- 43 If the mutual intent of the parties was to establish an employment relationship on condition that they should conclude a training contract, it may not be established that the employer has obliged the employee to pursue the course of study 273

ADMINISTRATIVE CHAMBER

- 44 Interpretation of law carried out in accordance with Article 28 of the Fundamental Law of Hungary shall be deemed appropriate, if none of the interpretations based on any aspect listed in Article 28 proves to be in contradiction with the conclusions drawn from the other aspects.
When interpreting Section 20 (3) and (4), no legislative aim can be found that would have ensured the general exemption in case of subsequent restoration of operation — beyond the executive officers and company managers of the business company concerned by the obstacle for tax registration, who are not shareholders or stock owners— also for shareholders and stock owners of the business company concerned by the obstacle for tax registration..... 278
- 45 Administrative procedures may not be suspended on the grounds of an order issued by the same authority in the same procedure, or of the proceedings before the administrative court initiated to review of such an order. Administrative procedures may only be suspended on the grounds of decisions delivered by other administrative authorities, or of the administrative court proceedings initiated to review such decisions. As to the findings of facts to be established in relation to the merits of the case, the proceeding administrative authority shall not be bound by the set of facts included in a final order imposing a procedural fine. That set of facts shall be considered when assessing the facts and the respective evidence..... 282

- 46 Construction authorities may order only persons hindering construction works to tolerate the performance of such works. Hindering construction works can be realized both by active or passive conduct; nevertheless, the mere existence of a legal dispute between the person concerned by the order and the person who may be ordered to tolerate is insufficient for issuing an order to tolerate 289
- 47 The requirement of objectivity means that in the procedures pending before them and when making their decisions, administrative authorities may consider only those facts which are relevant to the case. The question of which facts should be regarded as relevant to the case is decided by provisions of substantive law and procedural law that are applicable in the procedure 292
- 48 In case of deciding on the case without holding a hearing, the court shall cause the statement of defence to be served to the plaintiff and shall provide a time limit of not less than fifteen days for making further representations 297
- 49 I. The obligation of ex officio examination under Section 85 (3), point (b) of Kp. [*Code of Administrative Court Proceedings*] shall be fulfilled by the court regarding each question raised in the case and falling within the scope of that obligation: besides the grounds for nullity, the court shall examine ex officio whether the administrative authority has based its decision on a procedural regime that should not apply in the given case.
II. The basic decision and its amendment form a single unit; thus, the amended decision shall be the subject of the court proceedings..... 299
- 50 Under Section 38 (4) of Gyftv. [*Act on the Distribution of Pharmaceuticals*], reduction of the tax base of the payable pharma tax is allowed if both the pharma tax and the contribution payable under the agreement on volume-based state subsidy are paid by the same taxpayer.
The fact that the taxpayer’s activity requires an expert level knowledge of the tax laws of another state may not qualify as a circumstance worthy of special consideration when deciding whether to mitigate the tax fine. Namely, it is the taxpayer’s obligation to ensure the availability of such knowledge in the interest of its lawful taxation; thus, it is a task that may not be delegated to another person, just like the compliance with tax laws..... 303
- 51 The mere fact that the discharge includes a precise reference to a provision of law, namely Section 63 (1), point (a) of Kttv. [*Act on Civil Servants*], and that it invokes the text of the provision, shall not imply that the discharge fulfils the requirements set by the law as to the statement of reasons..... 307

- 52 Under Section 81 (1), point (d) of Kp., refusal of the motion for joining the case or involving another person in the case — beyond the plaintiff's death or termination— is also a condition for dismissing the case 313
- 53 The local government is not obliged to issue a local government decree on the detailed list of its assets serving business purposes.. 314

JUDGMENTS OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION

- I** Judgment of 15 December 2022 in Case C-88/21 Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija..... 318
- II** Judgment of 22 December in Case C-237/21 S. M. (Generalstaatsanwaltschaft München) 320
- III** Judgment of 8 December 2022 in Case C-247/21 Luxury Trust Automobil GmbH v. Finanzamt Österreich..... 324
- IV** Judgment of 15 December 2022 in Case C-577/21 LM and NO v. HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG 328
- V** C-600/21. sz. QE kontra Caisse régionale de VJudgment of 8 December 2022 in Case C-600/21 QE v. Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest 332

FORUM

- András József Pomeisl: The case-law of the Supreme Court/Curia of Hungary regarding nationalization between 1945 and 1957..... 338
- Orsolya Johanna Sziebig: Illegal income, legal annuity? Analysis of the case-law related to the annuity to replace income, regarding the possibility of considering untaxed income..... 347

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

26 A becsület csorbitására objektíve alkalmas, így a rágalalmazás vétségének megállapítását megalapozza a magánvádló személyét érintő, nyilvánosan közzétett azon állítás, amely olyan konkrét tényeket (emberi cselekményeket) tartalmaz, amelyek valóságuk esetén akár büntetőeljárás megindítására is alkalmasak [Btk. 226. § (1) bek., (2) bek. b) pont].

- [1] A járásbíróóság ítéletével az I. r. terheltet bűnösnek mondta ki folytatólagosan elkövetett rágalalmazás vétségében [Btk. 226. § (1) bek., (2) bek. b) pont]. Ezért őt 1 év időtartamra próbára bocsátotta. Kötelezte az I. r. terheltet az eljárás során F. B. magánvádló által előlegezett eljárási illeték magánvádló részére történő megfizetésére.
- [2] Az I. r. terhelt fellebbezése folytán eljárt törvényszék mint másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú döntést I. r. terheltet érintően megváltoztatta, az I. r. terhelttel szemben alkalmazott próbára bocsátást megrovásra enyhítette, egyebekben helybenhagyta.
- [3] A vádról rendelkező jogerős ügydöntő határozat ellen az I. r. terhelt nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 648. § a) és b) pontja alapján, a felmentése érdekében.
- [4] Indokai szerint a bíróságok a magánvádló által sérelmezett, de a szöveggörnyezetükből kiragadott, valaki által összeszerkesztett kifejezések objektíve nem alkalmasak a becsület csorbitására, így nem valósítanak meg rágalalmazást. Ezért a bűnösségét a bíróság anyagi jogszabálysértéssel állapította meg.
- [5] A vád tárgyává tett kifejezések csupán vélekedést tartalmaznak, amely kifejezések a társadalmi megítélés szerint erős hangvételű kritikai megnyilvánulásnak, indulati kirohanásnak tűnhetnek, azonban – a szöveggörnyezetre is figyelemmel – kizárólag azt juttatja határozott stílusban kifejezésre, hogy a vád tárgyává tett kifejezéseket író személy a legkisebb mértékben sem tud azonosulni a magánvádló jellemével, cselekedeteivel, magatartásával, és ezt a véleményét ily módon nyilvánította ki. A kifejezések így, még ha a magánvádló érzékenységét sérthették is, a becsület csorbitására nem alkalmasak, így nem eredményezhetnek büntetőjogi felelősségre vonást. A becsület csorbitására alkalmasság mint törvényi tényállási elem hiánya miatt a rágalalmazás bűncselekménye nem állapítható meg.
- [6] Az elsőfokú ítéletben hivatkozott „megpróbálták kijátszani a telepet a cégbe” kifejezés is véleménynyilvánítás, egy olyan „absztrakt megfogalmazás”, amely konkrétumot sem tartalmaz (melyik telep, melyik cégbe, hogyan). Ezek hiányában csak egy ködös vélemény, hiszen nem ismerhető fel benne semmilyen konkrét tény vagy bármihez köthető konkrét állítás.
- [7] A véleménynyilvánítás ilyen formája mögött valóságos ténybeli tartalom nem áll, csupán általánosságban használatos kifejezések, amelyek nem alkalmasak önmagukban tényállítás közlésére, híresztelésére. Jogellenesség nem fedezhető fel benne.
- [8] Sérelmezte azt is, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét megfelelő bizonyíték hiányában, illetve a lefolytatott bizonyítási eljárással ellentétesen hozta meg. A feljelentés és az elsőfokú bíróság ítélete sem tartalmazza a konkrét elkövetési magatartást, a cselekmény megvalósításának helyét és idejét, valamint, hogy az elkövetés pontosan miként történt meg. E nélkül pedig nem lehet jogszerűen marasztaló ítéletet hozni.
- [9] F. B. magánvádló a feljelentését egy ún. chat oldal alapján tette, de hiteles bizonyíték nélkül. A bíróság bizonyítékként nem fogadhatta volna el a magánvádló számítógépén a tárgyaláson bemutatott bejegyzéseket.
- [10] Kifogásolta, hogy az eljárt bíróság lényegében nem tette bizonyítás tárgyává a sérelmezett kijelentések esetleges valóságtartalmát sem, amelyet a törvényszék végzésében foglaltak szerint a teljes kontextus alapján vizsgálnia kellett volna.
- [11] „Súlyos eljárási hibaként” arra hivatkozott, hogy a bíróság nem vette figyelembe a másodfokú bíróságnak a megismételt eljárásra előírt utasításait, a vádlotti indítványokat, és a magánvádlót felmentette a bizonyítási kötelezettsége alól. Ezen túl a bíróság nem jelölte meg pontosan, hogy „egyéb, rendelkezésre álló” bizonyítékként mit vett figyelembe.
- [12] Hivatkozott továbbá kerületi bíróság jogerős ítéletére, amelyben egy – az F. B.-től származó – kijelentést („teljesen beteg”) erősnek minősíthető, de a hétköznapi nyelvben is gyakran használatos olyan jellemzésnek tekintette, amely az emberi méltóságot nem sérti.
- [13] A magánvádló a felülvizsgálati indítványra tett észrevételében kifejtette, hogy az I. r. terhelt cselekvősege kétséget kizáró bizonyítást nyert az eljárás során, a kijelentések pedig egyértelműen alkalmasak a becsület csorbitására. Ekként – tartalma szerint – a támadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt azzal, hogy a Kúria az indítványt „tárgyalás tartása mellett utasítsa el”.
- [14] Az I. r. terhelt felülvizsgálati indítványa részben a törvényben kizárt, részben alaptalan.
- [15] A Kúria a felülvizsgálati indítványt – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – tanácsulésen bírálja el [Be. 660. § (1) bek.]. A Kúria a felülvizsgálati indítványról nyilvános ülésen határoz, ha a terhelt vagy a védő a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül ezt indítványozta, vagy ezt a tanács elnöke egyéb okból szükségesnek tartja [Be. 660. § (2) bek. a), b) pont]. Felülvizsgálati eljárásban tárgyalás tartásának nincs helye.
- [16] Mindebből következően a magánvádló nyilvános ülés (sem tárgyalás) tartását nem indítványozhatja.
- [18] A Kúria ezért a felülvizsgálati indítvány elbírálására a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulést tűzött ki, és a megtámadott határozatot a Be. 659. § (4) bekezdésének megfelelően, a felülvizsgálati

- indítványban meghatározott okok alapján bírálta felül, emellett a törvény kötelező rendelkezése alapján vizsgálta a Be. 659. § (6) bekezdése szerinti esetleges további eljárási szabálysértéseket.
- [19] A Be. 649. § (5) bekezdése értelmében a Kúria a megtámadott határozatok – a (6) bekezdése szerinti kivétellel – csak a felülvizsgálati indítványban megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül.
- [20] Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése és eljárási szabálysértés miatt helye van [Be. 648. § a), b) pont].
- [21] A felülvizsgálat alapvető szabálya, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.]. A jogkövetkeztetések helyessége így kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható (BH 2004.102.).
- [22] Ebből következően a felülvizsgálat során nemcsak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. A tényből tényre vont következtetés is tény, a jogkövetkeztetés a megállapított tényeken alapul. Ezért az elkövető cselekvésével kapcsolatos tudati tényekből vont jogkövetkeztetésre is érvényesül a támadhatatlanság szabálya. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének vitására.
- [23] Mindezek miatt a felülvizsgálati eljárásban nem voltak vizsgálhatóak az I. r. terheltnek a bizonyítással kapcsolatos kifogásai. Így az, hogy a bíróság mely bizonyítékot fogadott el a tényállás megállapítása során, azt miként, milyen súllyal értékelte; de az sem, ha valamely bizonyítékot egyáltalán nem vett figyelembe, mert ez a bizonyítékok értékelésének körébe tartozik, amelynek a vitatása a felülvizsgálati indítványban kizárt.
- [24] E körbe tartoznak a magánvádló által saját számítógépén bemutatott adatok bizonyítékként történő felhasználása, valamint értékelése, és annak megállapítása, hogy a vád tárgyává tett konkrét kijelentések és az, hogy ezek kitől származnak. Ennek alapján a támadhatatlan tényállás részét képezi, hogy a kijelentések nem „összeszerkesztettek”, hamisítottak, hanem az I. r. terheltől származnak.
- [25] A Kúria szintén következetes gyakorlata szerint a tényálláshoz tartoznak mindazok a történeti tények, amelyek az ítéletben megállapításra kerültek függetlenül attól, hogy ítéletszerkesztési hiba folytán nem az ítélet történeti tényállási részébe kerültek, hanem az indokolás más részébe, így a bizonyítékok értékelése vagy a jogi indokolás körébe (BH 2016.163.III., BH 2006.392.).
- [26] Ekként az elsőfokú ítéletnek a feljelentés tartalmát bemutató részében valamennyi – vagyis nem csupán a terheltől származó – bejegyzést a tényállás részének tekintett a Kúria. Ennek abból a szempontból van jelentősége, hogy az egymásra is reflektáló bejegyzések szövegkörnyezetéből világossá válik az I. r. terhelt által tett, a magánvádlóra vonatkozó kijelentések háttere és célja.
- [27] A Btk. 226. § (1) bekezdésében meghatározott rágalmazás vétségét követi el, aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tényt állít, híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ. A Btk. 226. § (2) bekezdés b) pontban írt minősített eset, ha a rágalmazást nagy nyilvánosság előtt követik el.
- [28] A rágalmazás [Btk. 226. § (1) bek.] és a becsületsértés [Btk. 227. § (1) bek.] jogi tárgya az emberi becsület, mely egyrészt a társadalmi megbecsülést, másrészt az emberi méltóságot, vagyis az egyén tulajdonságairól, magatartásáról, személyes értékeiről kialakított társadalmi értékítéletet jelenti; a becsület csorbítására való alkalmasságot pedig nem a sértett egyéni megítélése, hanem a társadalomban kialakult általános értékelés alapján kell megítélni (BH 2001.462., BH 2000.285.I., EBH 1999.87, BH 1994.171.III.).
- [29] A két bűncselekmény elkövetési magatartásai azonban különbözőek. A rágalmazás tényállítással vagy tényre közvetlenül utaló kifejezés használatával, a becsületsértés pedig a becsület csorbítására alkalmas kifejezés használatával vagy egyéb ilyen cselekménnyel valósítható meg (EBH 2017.B.11.I.).
- [30] A rágalmazásnál az elkövető tudatának át kell fognia a tényállításnak (híresztelésnek) a becsület csorbítására alkalmas jellegét attól függetlenül, hogy az elkövető az állított (híresztelt) tény valóságtartalma tekintetében tévedésben volt-e vagy sem (BH 1998.412.III.).
- [31] A rágalmazás kizárólag tényállítással, míg a becsületsértés a tényállításon kívüli, egyéb kifejezéssel (vagy akár magatartással) valósítható meg.
- [32] Jogilag a tényállítás és értékítélet közötti határvonal abban áll, hogy tényállításról van szó, ha az adott nyilatkozat alapjául meghatározott, egyedileg elhatárolt, objektív valósága szempontjából megvizsgálható esemény, történés szolgál.
- [33] A tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény, magatartás, történés (jelenség, esemény), továbbá állapot, így az ember múltban fennállt vagy jelenben fennálló tudatállapota is (BH 1994.171.).
- [34] A tényállítás pedig olyan – a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó – megnyilatkozás, amelynek tartalma a múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot (BH 2009.135.).
- [35] Ezzel szemben értékítélet, ha annak alapja nem egyedileg körülhatárolt esemény, vagy ha a következtetések láncolata annyira hosszú, oly mértékben áttételes, hogy az egyedileg körülhatárolt, meghatározott események már nem úgy jelennek meg, mint a megnyilatkozás alapja. Minden értékítélet viszonyítást foglal magában, és minden értékítéletnek általánosító tendenciája van. Az értékítélet valójában nem más, mint kifejezési mód egyszerűsítése, tehát a tényállítás sommásítása.

- [36] Ez – értelemszerűen – egyben azt is jelenti, hogy a tényállítási tartalom elveszti a konkrétságra való visszavezethetőségét. Másfelől az egyre absztraktabbá válás pedig sűrítést, tipizálást, a lényeg megragadását jelenti; amiért is az emberek egymás között inkább használják azt a tényállítások helyettesítésére. Ez viszont már nem tényállítás, hanem értékítélet (EBH 2019.B.2.).
- [37] Becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése is, amely az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértettől, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja (BH 2007.4.). Általában becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése, amely valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen (BH 2022.32.III., EBH 2014.B.16., BH 2011.186.).
- [38] Egységes tehát a bírói gyakorlat abban, hogy bűncselekmény elkövetésének állítása egy adott, felismerhető, egyedileg beazonosítható személyről a becsület csorbítására alkalmas, ekként a rágalalmazás bűncselekményét megvalósítja.
- [39] Az irányadó tényállás szerint – egyéb becsmérítő kifejezések mellett – a magánvádlóra utalva az I. r. terhelt többek között azt tette közzé az internetes fórumon, hogy „[...] ez a fasz úgy zsarol, ahogyan nem szégyenli [...]”, illetve „[...] a rendszerváltáskor ott ragadt és megpróbálták kijátszani maguknak a telepet a cégbe”. Valamint a szöveggörnyezetbe illeszkedik az ismeretlen személytől származó bejegyzés, amely szerint „büntető feljelentés részünkről megtörtént, 2,2 millió Ft értékre ellenük, vagyon elleni bcs., család vádjával”.
- [40] A Kúria által a tényállás részének tekintett további bejegyzések (szöveggörnyezet) arra is utalnak, hogy a sértett ellen már család és önbíráskodás, testi sértés, „személyes szab. korl. stb.” miatt feljelentést is tettek, illetve „felnyomják F. B.-t”.
- [41] A magánvádló személye (akire az állítások vonatkoztak) a bejegyzések alapján azonosítható volt, ahogy azt az elsőfokú bíróság is megállapította.
- [42] Ilyen szöveggörnyezetben a magánvádló személyét érintő, nyilvánosan közzétett azon állítás, hogy „zsarol”, illetve a telepet megpróbálta „maguknak kijátszani”, olyan konkrét tényeket (emberi cselekményeket) jelent, amelyek valóságuk esetén akár büntetőeljárás megindítására is alkalmasak. Ekként pedig objektíve alkalmasak a becsület csorbítására, így a rágalalmazás törvényi tényállását kimerítik.
- [43] Nem tekinthetők tehát pusztán a sértett személyét minősítő, minden konkrétumot nélkülöző véleménynyilvánításnak, kritikának.
- [44] A felülvizsgálati indítvány hivatkozásával szemben a becsületsértő cselekmény jogellenessége is fennáll, mivel a tényállászerű és büntetendő magatartás esetében a jogellenességet (társadalomra veszélyességet) kizáró ok, körülmény nem állapítható meg (EBH 2004.1011., BH 2014.B.3., EBH 1999.87.). Ilyen lenne a hatósági eljárásban tanúzási, bejelentési kötelezettség teljesítése, hivatalos ügyintézés vagy bírósági eljárás során a sértettre vonatkozó körülmények rögzítése, előadása stb. Ilyenre a felülvizsgálati indítvány sem utalt.
- [45] Az egyéb, szintén a magánvádlóra vonatkoztatott becsületsértő kifejezések („fasz”, „beteg elme”, „túlmozgásos fark”, „díszfark” stb.) tényállításként nem értelmezhetők. Ennyiben a felülvizsgálati indítvány érvei helyesek, ez azonban önmagában a bűnösség kérdésért, a rágalalmazás vétsége megállapíthatóságát nem érinti.
- [46] E kifejezések – bár szintén nagy nyilvánosság számára hozzáférhető fórumon jelentek meg – önálló bűncselekményként nem értékelhetők, mivel e magatartások az azonos alkalommal elkövetett rágalalmazás vétségébe beolvadnak (BH 1981.48.).
- [47] A felülvizsgálati indítvány más ügyre hivatkozása kapcsán megjegyzi a Kúria, hogy minden ügy egyedileg bírálendő el, a más – akár jogerősen befejezett – ügyre hivatkozás önmagában nem jogi érv, így a felülvizsgálati eljárásban nem vehető figyelembe. Ugyanakkor a hivatkozott egyedi bírósági döntés alapján megállapítható azonban, hogy a felülvizsgálati indítványban idézett, a jelen ügy tényállásában nem szereplő kifejezést minősített a járásbíró még a becsületsértés határát el nem érőnek.
- [48] Az I. r. terhelt sérelmezte azt is, hogy a valóság bizonyítása az adott ügyben elmaradt.
- [49] A Btk. 229. § (1) bekezdése szerint rágalalmazás, illetve becsületsértés vétsége miatt nem büntethető az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valóban bizonyul. A valóság bizonyításának azonban feltétele van; ugyanis akkor van helye, ha a tény állítását, híresztelését, illetve az arra közvetlenül utaló kifejezés használatát a közérdek vagy bárkinek a jogos érdeke indokolta [Btk. 229. § (2) bek.].
- [50] A valóság bizonyításának indokoltágát megalapozó közérdeket vagy bárki jogos érdekét a bíróságnak ügynként kell vizsgálnia és mérlegelnie. A valóság bizonyításának törvényi feltételek ellenére történő elmaradása a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerinti anyagi jogszabálysértést valósíthat meg, és így felülvizsgálati okot képez (EBH 2019.B.2.III.).
- [51] A Kúria egyetértett az e körben a másodfokú bíróság által kifejtett indokolással, amely szerint az irányadó tényállást figyelembe véve sem közérdek, sem bárkinek jogos magánérdeke nem indokolta a valóságbizonyítás elrendelését, ilyen okra az I. r. terhelt sem hivatkozott a felülvizsgálati indítványában. E vonatkozásban is alaptalan volt ezért a felülvizsgálati indítvány.
- [52] Az I. r. terhelt „súlyos eljárási hibaként” sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget a másodfokú bíróság által a hatályon kívül helyező végzésben a megismételt eljárásra adott utasításoknak.
- [53] A jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozattal szemben felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértés miatt.
- [54] A Be. 649. § (2) bekezdés a)–e) pontja kimerítő jelleggel meghatározza azokat az eljárási szabálysértéseket, amelyek felülvizsgálat alapjául szolgálhatnak. A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja értelmében felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a 608. § (1) bekezdésében meghatározott feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértéssel hozta meg.

- [55] Mindezek alapján a felülvizsgálati indítványban sérelmezett eljárási szabálysértés vizsgálatára csak akkor kerülhet sor, ha az a büntetőeljárási törvényben kimerítően felsorolt, felülvizsgálati eljárást megalapozó feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértések között szerepel. Ezért azokat az indítványokat, illetőleg az indítványok azon részeit, amelyekben nem felülvizsgálati okra hivatkoznak érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani.
- [56] Az I. r. terhelt által a felülvizsgálati indítványában sérelmezett eljárási hiba nem tartozik a Be. 608. § (1) bekezdésében felsorolt – feltétlen hatályon kívül helyezést nem eredményező – eljárási szabálysértések körébe, ezért felülvizsgálat elrendelését nem eredményezhették.
- [57] Mindezek alapján a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva, az I. r. terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítványt alaptalannak találta, ezért a jogerős ítéletet – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján – hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.I.990/2021/12.)

27I. A védő tanúként nem idézhető, amennyiben mérlegelést nem igénylő módon megállapítható, hogy esetében a Be. 170. § (1) bekezdés a) pontja szerinti vallomástételi tilalom áll fenn és erről a büntetőügyben eljáró hatóságnak előzetes tudomása van.

II. Amennyiben a védő eleget tesz a tanúkénti idézésnek, azonban a védői minősége folytán tanúként nem hallgatható ki, és nem tesz vallomást, formai értelemben – az idézés tényére figyelemmel – tanúnak tekinthető, ez azonban a Be. 43. § (1) bekezdés e) pontja szerint a kizárását nem eredményezi.

Nem kizárt ugyanis az eljárásból az a védő, akit ugyanazon ügyben tanúként idéz a büntetőügyben eljáró hatóság, és az idézésnek eleget téve a tanúvallomást jogszerűen megtagadja [Be. 43. § (1) bek. e) pont, 112. §, 168. § (1)–(2) bek., 170. § (1) bek. a) pont, 173. § (1) bek.].

- [1] Az emberölés büntette miatt H. A. és társai ellen a nyomozó hatóságnál indult büntetőügyben H. L. gyanúsított dr. Z. P. ügyvédet hatalmazta meg a védelmének ellátására.
- [10] A nyomozás során a védő indítványozta a más ügyben fogvatartott F. Zs. kihallgatását, majd ezzel összefüggésben 2021. augusztus 16. napján egy hangfelvételt tartalmazó adathordozót adott át a nyomozóhatóságnak. Ezen a felvételen F. Zs., a védője dr. P. J. és dr. Z. P. beszélgetése hallható, melynek során F. Zs. beszámol arról, hogy H. A. gyanúsított a fogvatartásuk ideje alatt olyan információkat közölt a sértett sérelmére elkövetett emberöléssel kapcsolatban, melyek tisztázhatnák az újonnan meggyanúsított személyek szerepét.
- [11] A tárgyi bizonyíték alapján a nyomozó hatóság tanúként hallgatta ki F. Zs.-t és a védőjét. Vallomásuk szerint egyikük sem tudott arról, hogy dr. Z. P. rögzítette a beszélgetésüket. F. Zs. azt állította, hogy a hangfelvétel egy megvágott anyag, dr. P. J. pedig úgy nyilatkozott, hogy nem figyelt a beszélgetésre, de a kivonat ismeretében nagy vonalakban a leírtak hangzottak el.
- [12] A nyomozóhatóság tanúként idézte dr. Z. P. védőt is, aki – a 2021. október 20. napján készült hivatalos feljegyzés szerint – 2021. október 19. napján 13:51-kor megjelent és közölte, hogy idézése jogszabálysértő, mivel az ügyben eljáró védőt nem lehet tanúként kihallgatni, illetve az ügyvédi titok alól felmentés nem adható vallomástételre; erre tekintettel megtagadta a jegyzőkönyv felvételét. A nyomozó hatóság eljáró tagjai közölték a védővel, hogy az általa becsatolt felvétel megszerzésének körülményeire és a felvétellel kapcsolatos tevékenységére hallgatnák ki, mely nem ütközik a védő kihallgatásának a Be. 170. § (1) bekezdés a) pontja szerinti tilalmába.
- [13] Ezt követően a főügyészség indítványt tett a védőnek a büntetőeljárásból történő kizárására, melyet a kerületi bíróság a 2021. november 4. napján meghozott végzésével elutasított. A főügyészség fellebbezése alapján eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. december 13. napján meghozott végzésével az elsőfokú bíróság határozatát helybenhagyta. Az indokolás lényege szerint az ügyészségnek a védő kizárására irányuló indítványa idő előtti volt, hiszen a hatóságnak a Be. 175. § (1) bekezdése alapján először a vallomás megtagadásának jogszerűségét kell megvizsgálnia, és erről alakszerű határozatot kell hoznia. Amennyiben olyan tartalmú döntés születik, melynek értelmében a védő tanúként meghallgatható és ez megtörténik, akkor lesz abban a helyzetben az ügyészség, hogy a védő kizárását indítványozza.
- [14] Ennek alapján a nyomozó hatóság 2021. december 30. napján kelt határozatával a védő mentességre történt hivatkozását elutasította. Dr. Z. P. védő a határozat ellen panaszt jelentett be, melyet a főügyészség a 2022. március 2. napján kelt határozatával elutasított.
- [15] Ezután a nyomozó hatóság ismételtan tanúként idézte a védőt, aki 2022. március 16. napján az idézésre megjelent, azonban vallomást nem tett, mivel álláspontja szerint védői eljárási pozíciója miatt tanúként továbbra sem hallgatható ki. Jegyzőkönyv felvételére nem került sor, a nyomozó hatóság az elhangzottakról feljegyzést készített.
- [16] Mindezek után a főügyészség a Be. 43. § (1) bekezdés e) pontja alapján ismét indítványt tett a védőnek a büntetőeljárásból történő kizárására.
- [17] A kerületi bíróság nyomozási bírója a 2022. március 25. napján meghozott végzésével az emberölés büntette miatt H. A. és társai ellen a nyomozó hatóságnál indult büntetőügyben H. L. gyanúsított meghatalmazott védőjét, dr. Z. P. ügyvédet a büntetőeljárásból kizárta.
- [18] A végzés indokolásában – utalva a Kúria Bt.II.287/2019/4. számú ítéletének több megállapítására – kifejtette, hogy a nyomozó hatóság a tanúvallomás megtagadásának jogszerűsége tárgyában határozatot hozott, eszerint a Be. 43. § (1) bekezdés e) pontjában tételesen meghatározott kivételek nem állnak fenn, ekként a védő tanúkénti idézésére törvényesen került sor. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy dr. Z. P. az ügyben – attól függetlenül, hogy érdemi vallomást nem tett – tanúként vesz részt, ezért védőként nem járhat el.
- [19] A terhelt és a védő fellebbezése alapján eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a 2022. április 21. napján tartott tanácsülésen meghozott

- határozatával az elsőfokú végzést megváltoztatta, és a védő büntetőeljárásból történő kizárására irányuló ügyészi indítványt elutasította.
- [20] A másodfokú végzés indokolása szerint az elsőfokú bíróság tévesen hivatkozott a Kúria Bt.II.287/2019/4. számú határozatára. Ez a jogeset lényeges elemét tekintve eltérő, hiszen jelen ügyben a védő tanúkénti kihallgatására nem került sor azért, mert a védő a nyomozóhatóság előtti megjelenésekor jelezte, hogy a Be. 170. § (1) bekezdése alapján nem hallgatható ki tanúként arról, amiről védőként szerzett tudomást.
- [21] A másodfokú bíróság tévesnek találta azt az elsőbírói álláspontot is, mely szerint dr. Z. P. az ügyben tanúvá vált azáltal, hogy törvényesen idézték, és megállapították, hogy a vallomás megtagadására nem jogosult. A megidézett személy ugyanis nem az idézés tényével, hanem azáltal válik tanúvá, hogy az ügyben a történeti tényekre vonatkozóan vallomást tesz.
- [22] A törvényszék megállapítása szerint a védő alappal hivatkozott arra, hogy a folyamatban lévő büntetőeljárásban szorosan összefügg a védelem ellátásával egy tárgyi bizonyítási eszköz – a hangfelvétel – minden vonatkozása, így az, hogy milyen körülmények között készült, az milyen módon került a birtokába. A védő a saját védenec érdekében járt el akkor, amikor részt vett egy potenciális tanú védőjével való megbeszélésen, erre szintén a védői tevékenységével összefüggésben került sor.
- [23] A másodfokú bíróság rámutatott arra is, hogy az elsőfokú határozatban írt okfejtés alapján pusztán azon az alapon kizárhatóvá válna a védő az eljárásból, hogy a nyomozó hatóság alaptalan indokokkal vagy tévesen idézi, illetve téves döntést hoz a vallomásmegtagadás jogszerűségének kérdésben.
- [24] Az ügyben időközben a főügyészség 2022. április 5. napján vádat emelt a törvényszéken, melyben H. L. I. r. vádlottat emberölés büntetével [1978. évi IV. tv. 166. § (1) és (2) bek. a), b) és c) pont] vádolja.
- [25] Az eljárás a törvényszéken van folyamatban.
- [26] A törvényszék mint másodfokú bíróság végzése ellen a legfőbb ügyész 2022. július 6. napján terjesztett elő jogorvoslati indítványt a törvényesség érdekében a Be. 667. § (1) bekezdése alapján.
- [27] Indokai szerint a törvényszék törvényt sértett, amikor H. L. I. r. vádlott védőjeként eljáró, tanúként szabályszerűen idézett, majd a vallomástétel tilalmára jogosulatlanul hivatkozó dr. Z. P. ügyvédet a büntetőeljárásból kizáró elsőfokú végzést megváltoztatta és a védőnek a büntetőeljárásból történő kizárására irányuló ügyészi indítványt elutasította.
- [28] Kifejtette, hogy alapvetően téves a másodfokú bíróság által kifejtett álláspont, mely szerint a megidézett személy azáltal válik tanúvá, hogy az ügyben a történeti tényekre vallomást tesz, hiszen – ahogyan ezt a Bt.II.287/2019/4. számú határozat [50] bekezdése tartalmazza – a tanúkénti idézésre a büntetőeljárást folytató hatóság előtt megjelent személy nyilvánvalóan tanú.
- [29] A Be. nem határozza meg a tanú fogalmát, hanem a 168. § (1) bekezdésében azt rögzíti, hogy tanúként az hallgatható ki, akinek a bizonyítandó tényről tudomása lehet.
- [30] A védő által jelen ügyben hivatkozott Be. 170. § (1) bekezdés a) pontja a tanúra vonatkozó vallomástételi tilalom egyik olyan esete, amelynek fennállásakor a vallomástételre nem is kerül sor, ha az erre való hivatkozás alapos. A tanúkénti idézésnek eleget tévő személy formailag tehát az ügyben már tanú, ekként dr. Z. P. ügyvéd a tanúkénti idézésre a nyomozó hatóság előtti megjelenésével – ellentétben a másodfokú bíróság álláspontjával – már tanúként szerepel az ügyben.
- [31] Álláspontja szerint tévedett a törvényszék akkor is, amikor kifejtette, hogy a terhelt szabad védőválasztáshoz való joga sérülne, ha az eljárásból a védő pusztán azon az alapon válna kizárhatóvá, hogy a nyomozó hatóság alaptalan indokkal idézte őt, illetve esetleges vallomásmegtagadását tévesen ítélte meg.
- [32] A Be. 43. § (1) bekezdés e) pontja alapján ugyanis nem kizárt a védői feladatok ellátásából az a személy, aki a számára biztosított törvényes ok alapján nem tett tanúvallomást. Ebből következően a kizárás tárgyában döntést hozó bíróságnak kell vizsgálnia, hogy a védő a Be. 170. § (1) bekezdés a) pontjára figyelemmel kihallgatható volt-e, és amennyiben nem, úgy a kizárására sem kerülhet sor. Így a Be. 175. § (1) bekezdése alapján a tanúvallomás megtagadásának jogszerűségéről hozott döntés az alaptalan indokkal vagy tévesen idézett védő kizárásának megelőzését szolgálja.
- [33] Az indítvány szerint a védőt érintő vallomástételi tilalom azokra a bizonyítandó tényekre vonatkozik, amelyekről védőként szerzett tudomást, vagy amelyeket a terhelttel védői minőségében közölt. Így elsősorban a terhelt által a védőjével közölt tényekre terjed ki, míg tágabb értelemben a védői feladatellátás során szerzett ismeretek körét jelenti. Jelen ügyben azonban a védő tanúkénti kihallgatása az általa becsatolt felvétel megszerzésének körülményeire és a felvétellel kapcsolatos tevékenységére vonatkozott, melyek pedig kívül esnek a védői tudomásszerzés körén.
- [34] A tanúkihallgatással tisztázni kívánt tények így valójában a védő passzív tudomásszerző tevékenysége helyett az általa a nyomozó hatósághoz eljuttatott bizonyítási eszköz készítésével kapcsolatos aktív magatartására vonatkoztak.
- [35] Ebből következően a védői passzív tudomásszerzés körébe legfeljebb a felvételen rögzített beszélgetés során elhangzottak tartozhatnak, azonban a felvétel készítésének módja és annak további sorsa – elsősorban a felvétel teljességével kapcsolatban felmerült aggályok tisztázása – olyan kérdéseknek tekintendők, amelyek nem a védő tudomását, hanem a saját cselekvőségét vizsgálják, ekként nem is esnek a vallomástételi tilalom alá.
- [36] Az a körülmény, hogy a védő – állítása szerint – a saját cselekvőségéről beszámolt a terheltnek, szintén nem teszi azt a védői minőségben közölteket vallomástételi tilalom tárgyává.
- [37] Rámutatott arra is, hogy a Be. 173. § (1) bekezdése szerinti, a tanút az ügyvédi foglalkozásából eredő titoktartási kötelezettsége alapján megillető vallomástétel megtagadási lehetőség dr. Z. P. tekintetében ugyancsak nem állapítható meg, mivel az ügyvéd saját cselekvőségéről, aktív magatartásáról nyilvánvalóan nem tudomást szerzett,

- hanem azt maga tanúsította, így az nem is tartozik az ügyvédi titok körébe sem.
- [38] Mindezek alapján azt indítványozta, hogy a Kúria a Be. 669. § (1) és (3) bekezdése alapján állapítsa meg: a törvényszék végzése törvénysértő.
- [39] A terhelt védője az észrevételében a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítvány elutasítását indítványozta.
- [40] Kiemelte: a Be. 43. § (1) bekezdés *e*) pontja alapján az ügyvéd védői pozícióban maradhat, ha törvényes okra hivatkozással a vallomástételt megtagadja, vagyis az összeférhetlenségi szabály nem lép be önmagában a tanúkenti idézéssel.
- [41] Álláspontja szerint az eljárásban a Be. 42. § (2) bekezdés *c*) pontja és a Be. 43. § (4) bekezdés *b*), *d*) és *f*) pontjaiban foglalt feladatait teljesítette, melyek akkor sérültek volna, ha nem hozta volna a nyomozó hatóság tudtára a beszerzett bizonyítékot.
- [42] A nyomozás során mindvégig a vallomástételi tilalomra hivatkozott. Érvelése szerint a Be. 169. § (1) bekezdés *a*) pontjában meghatározott tilalom nem a vallomástételt, hanem a tanú kihallgatását tiltja meg, ami a Be. 170. § (1) bekezdéséből egyértelműen ki is tűnik. Ez pedig – szemben a 169. § (1) bekezdés *b*) pontjával – a jogirodalomban megjelenő nézetek szerint valójában a „kihallgatástól való tartózkodás kötelezettségét” írja elő. Ebből következően a nyomozóhatóság részéről mindkét idézés kibocsátása törvénysértő volt, hiszen a védői pozíciójából eredő tanúzási akadályról a nyomozóhatóságnak az erre vonatkozó nyilatkozata nélkül is tudomása volt.
- [43] Kiemelte, hogy a bizonyíték beszerzésének körülményeit megbeszélte H. L. terhelttel, így a Be. 170. § (1) bekezdés *a*) pont II. fordulata is kétséget kizáróan megállapítható. A védői minőségben szerzett ismeretek ugyanis – a Büntetőeljárás Törvény Magyarazata című kiadványban foglalt állásponttal egyetértve – nem csupán a terhelttel folytatott kommunikációból, hanem más forrásból is származhatnak, azonban a védő ezek feltárása érdekében sem hallgatható ki tanúként. Az is közömbös, hogy a védő mikor, kinek az ügyében jutott az információk birtokába. Ennek alapján kijelenthető, hogy „a védő és a tanú jogállása összeegyeztethetetlen, ezért – a védő eljáráshoz fűződő bizalom megóvása érdekében – a védő tanúként történő kihallgatása kizárt minden olyan bizonyítandó tényre, amelyre vonatkozó tudomása a védői pozíciójából származott (amit mint védő megtudott), továbbá arra is, amit ő a terhelttel mint a védője közölt. A tanúvallomás-tételt kizáró akadály abszolút abban az értelemben is, hogy alóla felmentés jogérvényesen nem adható. Természetesen ez az abszolút akadály fennáll és érvényesül akkor is, amikor az alapjául szolgáló jogviszony már megszűnt.”
- [44] Kiemelte, hogy csakis védői minőségében szerezhetett tudomást F. Zs. létezéséről, illetve az általa előadottakról, a nyomozati iratokból az is megállapítható, hogy F. Zs. és védője is H. L. védőjeként kereste meg, a beszélgetés felvétele pedig semmilyen jogszabályba nem ütközött, abban vágás nem található, melyet szakértő is ellenőrizhet.
- [45] Álláspontja szerint a Be. 173. § (1) és (2) bekezdése jelen ügyben nem merülhet fel, hiszen ügyvéd foglalkozású, azonban az eljárásban védőként jár el,
- e jogszabályhely pedig az ügyvédi titokról és nem a védői titokról rendelkezik.
- [46] A védő is hivatkozott a Kúria Bt.II.287/2019/4. számú határozatának [50] bekezdésére, mely szerint a tanúkenti idézésére a büntetőeljárást folytató hatóság előtt megjelent személy nyilvánvalóan tanú, ám a Be. 43. § (1) bekezdés *e*) pontja a kivételek körében mégsem tekinti kizárás alá esőnek azt a tanút, aki a számára biztosított törvényes ok alapján nem tett vallomást. Felhívta emellett a határozat [53] bekezdését is, mely szerint az Ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban Ügyvédi tv.) 9. § (3) bekezdése alapján az ügyvédi tevékenység gyakorlója az ügyvédi titokról való tanúvallomás tételét és adatszolgáltatás teljesítését bármely hatósági és bírósági eljárásban köteles megtagadni, kivéve, ha a titoktartási kötelezettsége alól felmentést kapott az ügyvédi titokról rendelkezni jogosulttól azzal, hogy – a 12. § (4) bekezdésében meghatározott kivétellel – a védőként megismert ügyvédi titokról való tanúvallomás tételre és adatszolgáltatás teljesítésére felmentés érvényesen nem adható.
- [47] A legfőbb ügyész törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítványa nem alapos.
- [48] A legfőbb ügyész a törvényesség érdekében jogorvoslatot jelenthet be a bíróság törvénysértő jogerős ügydöntő határozata és végleges nem ügydöntő végzése ellen akkor, ha a határozatot nem a Kúria hozta, és a törvénysértés perújítás, felülvizsgálat vagy egyszerűsített felülvizsgálati eljárás útján nem orvosolható [Be. 667. § (1) bek., (2) bek. *a*)–*b*) pont].
- [49] A másodfokú nem ügydöntő végzés véglegessé vált, így azzal szemben fennáll ezen rendkívüli jogorvoslat benyújtásának a Be. 667. § (1) bekezdés 2. fordulataiban meghatározott feltétele. Mivel nem állapítható meg a Be. 667. § (2) bekezdésében foglalt egyik kizáró ok sem, a legfőbb ügyész által bejelentett jogorvoslati indítvány alapján a jogorvoslati eljárás lefolytatásának helye van.
- [50] A Be. 3. § (2) bekezdés II. fordulata szerint a terheltnek joga van ahhoz, hogy a védelem ellátására védő közreműködését vegye igénybe, ennek érdekében a Be. 39. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján védőt hatalmazzon meg vagy védő kirendelését indítványozza.
- [51] Az Alkotmánybíróság a 22/1994. (IV. 16.) AB határozatában kiemelte, hogy az ügyvéd „igazságszolgáltatásban védőként vagy jogi képviselőként való közreműködése alkotmányos követelmény és az eljárási törvények kötelező előírása. Az ügyvéd (a jogi képviselő) eljárásjogi státusát és helyzetét törvény szabályozza, eljárásbeli jogait és kötelességeit ugyancsak törvény írja elő. Az ügyvéd tevékenységét és feladatait tehát nem lehet önmagában megítélni és önmagában szabályozni, hanem csak annak az eljárásjogi rendszernek függvényében, amelyben tevékenysége, feladata magának a rendszernek része, és amely rendszerből, a rendszer munkamegosztásából következik a foglalkozás sajátképpenisége.”
- [52] A védő törvényben szabályozott jogosultságai körében a Be. 42. § (2) bekezdés *c*) pontja szerint – egyebek mellett – jogosult arra, hogy a védelem érdekében a jogszabályban biztosított lehetőségek és

- feltételek keretei között adatokat szerezzen be és gyűjtsön.
- [53] E jogszabályhely (4) bekezdése ugyanakkor a védő kötelezettségévé teszi, hogy a terhelt érdekében minden törvényes védekezési eszközt és módot kellő időben felhasználjon, a terheltet mentő, illetve a felelősségét enyhítő tények felderítését szorgalmazza, valamint a jogait úgy gyakorolja és kötelezettségeit úgy teljesítse, hogy azzal a büntetőeljárás időszerű lefolytatását ne akadályozza [Be. 42. § (4) bek. b), d) és f) pont].
- [54] A védő kizárására csak valamely törvényben meghatározott ok alapján kerülhet sor, ezeket a Be. 43. §-a sorolja fel.
- [55] Ezek az okok a kizárás felőli döntés időpontjában vizsgálандóak, és a jelenben létezőek vagy múltra vonatkozóak. Jövőbeni, esetleg bekövetkező körülményre hivatkozni nem tényállítás, hanem feltételezés, amelynek a kizárás okainak vizsgálata során nincs helye. Kizárást csak olyan konkrét körülményre lehet alapítani, amely a múltban létezett vagy a jelenben is létezik (BH 2022.147. [155] bekezdés).
- [56] A Be. 43. § (1) bekezdés e) pontja alapján nem lehet védő, aki az ügyben tanúként vesz vagy vett részt, kivéve, ha a 170. § (1) bekezdés a) pontja alapján nem volt kihallgatható, illetve ha a 173. § alapján a tanúvallomást megtagadta.
- [57] A védő – a védői és ügyvédi titokkörön kívül – ugyanúgy tanúvallomás megtételére kötelezett, ahogyan bármely más személy is, akit tanúként megidéznek. Ez következik a Be. 43. § (1) bekezdés e) pontjából, hiszen a kivételeket csakis az képezi, amikor a védő a Be. 170. § (1) bekezdés a) pontja alapján nem volt kihallgatható és/vagy a Be. 173. §-a alapján a tanúvallomást megtagadta. Vagyis nincs további kivétel, így az sem kizárást negáló tényező, hogy a tanúként kihallgatott védő milyen tartalommal vallott.
- [58] Amennyiben tehát a védő tanúkénti kihallgatására oly módon kerül sor, hogy a Be. 43. § (1) bekezdés e) pontjában tételesen meghatározott kivételek nem állnak fenn, akkor a törvény a tanú pozíciójának biztosít kizárólagosságot, melynek feltétlen következménye a védői pozíció elvesztése kizárás útján (Kúria Bt.II.287/2019/4. [61] és [65] bekezdés).
- [59] A Be. 168. § (1) bekezdése szerint tanúként az hallgatható ki, akinek a bizonyítandó tényről tudomása lehet, tehát akiről feltehető, hogy a konkrét bűnügyben az alkalmazandó büntető anyagi vagy eljárásjogi szabályok szempontjából – beleértve a büntetőeljárás járulékos kérdéseit is – jelentős tényekről információkkal rendelkezik [Be. 163. § (1) bek.].
- [60] A Be. 168. § (2) bekezdése szerinti általános tanúvallomástételi kötelezettség alól az eljárási törvény szűk körben kivételeket enged. Ennek megfelelően a Be. 170. §-ában szabályozza egyrészt a vallomástétel abszolút akadályait, melyek fennállása esetén az adott személy nem hallgatható ki tanúként, másrészt a Be. 171–174. §-ában meghatározza azon relatív okok körét, melyek fennállása esetén a tanú döntésétől függ, hogy vallomást tesz-e, vagy a vallomástételt megtagadja.
- [61] A Be. 170. § (1) bekezdés a) pontja szerinti feltétlen vallomástételi akadály értelmében a védő nem hallgatható ki tanúként arról, amiről védőként szerzett tudomást, amit a terhelttel védői minőségében közölt.
- [62] Egységes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a védő és a tanú jogállása összeegyeztethetetlen, ezért a védő eljárásához fűződő bizalom megóvása érdekében a védő tanúként történő kihallgatása kizárt minden olyan bizonyítandó tényre, amelyre vonatkozó tudomása a védői pozíciójából származott, és ezen nem csupán az a tény értendő, amelyről védőként szerzett tudomást, hanem az is, amelyet védői minőségben ő közölt a védencével. Az ilyen tények tanúként való közlésére a védelem sem adhat érvényes felhatalmazást a védőnek [Büntetőeljárás jog. Kommentár a gyakorlat számára, 445. oldal, 6. bekezdés, HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó].
- [63] A védővel kapcsolatos tanúzási akadály akkor is fennmarad, ha az annak alapjául szolgáló jogviszony már megszűnt.
- [64] Az Ügyvédi tv. 9. § (3) bekezdése alapján az ügyvédi tevékenység gyakorlója az ügyvédi titokról való tanúvallomás tételét és adatszolgáltatás teljesítését bármely hatósági és bírósági eljárásban köteles megtagadni, kivéve, ha a titoktartási kötelezettsége alól felmentést kapott az ügyvédi titokról rendelkezni jogosulttól azzal, hogy – a 12. § (4) bekezdésében meghatározott kivétellel – a védőként megismert ügyvédi titokról való tanúvallomás tételre és adatszolgáltatás teljesítésére felmentés érvényesen nem adható.
- [65] A büntetőeljárásban az ügyvéd a terhelt védőjeként a terhelt védekezéshez való joga gyakorlásának keretei között a terhelt érdekeinek elsődlegessége alapján jár el [Ügyvédi tv. 40. § (2) bek.].
- [66] Mindezek alapján megállapítható, hogy a védőt – a feladatából adódóan – köti a védencének érdeke, a tevékenységének arra kell irányulnia, hogy minden törvényes eszközt felhasználjon a terhelt kimentése, illetve felelősségének enyhítése végett.
- [67] A hatályos eljárási törvény nem teszi lehetővé az eljárási pozíciók halmozódását, így kétségtelen, hogy adott személy az adott eljárásban csak egyféle eljárási pozícióban vehet részt (Kúria Bt.II.287/2019/4., BH 2022.147. II.).
- [68] Jelen ügyben dr. Z. P. védő tanúkénti idézését a nyomozó hatóság az általa csatolt hangfelvétellel kapcsolatban tartotta szükségesnek, melyet a Be. 42. § (2) bekezdés c) pontjában írt jogosultsága körében H. L. terhelt védelme érdekében eljárva készített el, majd a Be. 42. § (4) bekezdés b) és d) pontja szerinti kötelezettségének eleget téve azt benyújtotta a nyomozóhatósághoz.
- [69] Az ügyben feltárt körülmények alapján egyértelműen megállapítható, hogy dr. Z. P. a védői pozíciójából eredően szerzett tudomást F. Zs. tanúról, valamint az általa közölt, a büntetőeljárásban jelentősnek tekinthető, H. L. terheltet mentő információkról. A beszélgetést tartalmazó felvétel elkészítésére ugyancsak a terhelt védőjeként, e pozíciója miatt volt lehetősége.
- [70] Ebből következően a törvényszék a támadott végzésben helyesen állapította meg, hogy a tanúvallomástételi akadály a felvétellel kapcsolatos valamennyi körülményre kiterjed, így a megszerzésének, készítésének körülményeire és a felvétellel kapcsolatos további védői tevékenységére is. Ennek alapján a másodfokú bíróság

- megalapozottan jutott arra a következtetésre, hogy dr. Z. P. védő a vallomástételt a Be. 170. § (1) bekezdés a) pontjának I. fordulata alapján jogszerűen tagadta meg.
- [71] Az is megállapítható, hogy a legfőbb ügyészi indítványban hivatkozott passzív védői tudomásszerzés és az ezzel összefüggésben tanúsított aktív védői tevékenység nem választható el egymástól, mindkettő a védői feladatellátás része, így vallomástételi tilalom körébe tartozik.
- [72] Emellett a vallomástételi tilalom – egyetértve a védői észrevétellel – az általa benyújtott hangfelvétellel kapcsolatban a védencével védői minőségben közölt tényekre is vonatkozik [Be. 170. § (1) bek. a) pont II. ford.], ugyanakkor jelen ügyben a Be. 173. § (1) bekezdésében foglalt és az ügyvédi tevékenységhez fűződő relatív tanúvallomástételi akadály nem releváns.
- [73] A bizonyítandó tényről tudomással bíró személy – szemben a másodfokú végzésben foglalt állásponttal – a büntetőügyben eljáró hatóság idézésével tanúvá válik.
- [74] Ez a megállapítás olvasható ki a legfőbb ügyészség és a védő által is hivatkozott Bt.II.287/2019/4. számú kúriai határozat [50] bekezdéséből, mely szerint a tanúkenti idézésére a büntetőeljárást folytató hatóság előtt megjelent személy nyilvánvalóan tanú, ám a Be. 43. § (1) bekezdés e) pontja a kivételek körében mégsem tekinti kizárás alá esőnek azt a tanút, aki a számára biztosított törvényes ok alapján nem tett vallomást.
- [75] Mindezek alapján tévesen következtetett arra a másodfokú bíróság, hogy a megidézett személy nem az idézés tényével, hanem azáltal válik tanúvá, hogy az ügyben a történeti tényekre vonatkozóan vallomást tesz.
- [76] Amennyiben ugyanis a védő eleget tesz a tanúkenti idézésnek, azonban a védői minősége folytán tanúként nem hallgatható ki, és nem tesz vallomást, formai értelemben – az idézés tényére figyelemmel – tanúnak tekinthető, ez azonban a Be. 43. § (1) bekezdés e) pontja szerint a kizárását nem eredményezi.
- [77] A vallomástételi akadályait a büntetőeljárás során eljáró hatóságoknak mindvégig hivatalból vizsgálniuk kell, a Be. 169. § (2) bekezdése alapján a bűncselekmény elkövetése és a kihallgatás időpontjára nézve is.
- [78] A Be. 169. § (1) bekezdés a) pontja nem csak a tanú vallomástételét tiltja meg, hanem a tanú kihallgatását tilalmazza, azt kizárja, ezért amennyiben a rendelkezésre álló adatokból mérlegelést nem igénylő módon megállapítható, hogy a Be. 170. § (1) bekezdés a) pontja szerinti vallomástételi tilalom fennáll, a védő tanúként nem idézhető.
- [79] Amennyiben azonban az abszolút vallomástételi akadályt megalapozó tények a hatóság előtt nem ismertek, és az idézésre sor kerül, a védő köteles az eljárási cselekményen megjelenni és a kihallgatás akadályáról számot adni.
- [80] Helyesen állapította meg a fellebbezési bíróság, hogy a Kúria a Bt.II.287/2019. számú ügyben eltérő jogi helyzetet vizsgált, hiszen abban az eljárásban a védő érdemi tanúvallomást tett. Ennek oka, hogy a vallomástételi tilalom az adott esetben részleges volt, mivel a tanúzás abszolút akadály a nem vonatkozott a tanú vallomásával bizonyítandó valamennyi tényre.
- Ehhez képest jelen ügyben a védő a vallomástételt megtagadta.
- [81] A Kúria a teljesség érdekében megjegyzi, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontja szerinti helyzet nem áll fenn, hiszen a Kúria jelen tanácsa jogkérdésben nem kíván eltérni a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett Bt.II.287/2019/4. számú határozatától.
- [82] Mindezek alapján a legfőbb ügyész által a törvényszék végzése ellen a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítvány nem bizonyult alaposnak, a védő kizárására vonatkozó ügyészi indítvány elutasítására törvényesen került sor.
- [83] Ezért a Kúria a Be. 668. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen a Be. 669. § (1) bekezdés II. fordulatának és (3) bekezdésének megfelelően a legfőbb ügyész törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslati indítványát elutasította.

(Kúria Bt.I.779/2022/7.)

28Ha az elsőfokú nem jogerős ítélet kihirdetését követően a letartóztatás fenntartása vagy elrendelése a Be. 552. § (2) bekezdésében írt ok alapján indokolt, az óvadék elfogadására akkor sincs törvényi lehetőség, ha a kényszerintézkedés céljának eléréséhez egyébként enyhébb kényszerintézkedés alkalmazása is elégséges [Be. 276. § (2) bek., 284. §, 552. § (1) és (2) bek.].

- [1] A törvényszék a nem jogerős ítéletével a fiatalkorú I. r. vádlottat a Btk. 176. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés szerint minősülő társtettesként elkövetett kábítószer-kereskedelem büntette miatt 7 év fiatalkorúak börtönében végrehajtandó szabadságvesztésre és 7 év közügyektől eltiltásra ítélte. Rendelkezett a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjáról, a vagyonefelkobzáról és a letartóztatásban, illetve bűnügyi felügyeletben töltött idő beszámításáról. Az ítélet ellen fiatalkorú I. r. vádlott és védője a tényállás megalapozatlansága, téves minősítés miatt és a büntetés enyhítése céljából jelentettek be fellebbezést. A törvényszék a nem jogerős ítélet kihirdetésekor kelt – az ítéletábrá mint másodfokú bíróság végzésével véglegessé vált – határozatával a fiatalkorú I. r. vádlott letartóztatását fenntartotta a másodfokú eljárás befejezéséig, de legfeljebb a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamáig a Be. 276. § (2) bekezdés a) pont aa) és ab) alpontja, a Be. 276. § (2) bekezdés c) pont cb) alpontja és a Be. 552. § (2) bekezdése alapján.
- [4] Az ítélet elleni fellebbezések alapján a másodfokú eljárás az ítéletábrá előtt van folyamatban, a másodfokú bíróság az ügyben nyilvános ülést tűzött ki.
- [5] A fiatalkorú I. r. vádlott védője beadványában indítványozta, hogy az ítéletábrá a Be. 285. § (1) bekezdés a) pontja alapján állapítson meg óvadékot, a Be. 285. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően a letenni kívánt óvadék összegeként 3 000 000 forintot jelölt meg; de amennyiben az ítéletábrá ennél magasabb összeg megállapítását tartja indokoltnak [Be. 285. § (3) bek. b) pont], úgy a terhelt és szülei mindent meg fognak tenni annak letétele érdekében. Egyben indítványozta enyhébb

- kényszerintézkedés alkalmazását, az óvadék letétele esetére letartóztatás helyett bűnügyi felügyeletet elrendelését.
- [6] Az ítéletábla mint másodfokú bíróság a tanácsülésen meghozott végzésével a fiatalkorú I. r. vádlott védője által előterjesztett indítványt elutasította.
- [7] A végzés ellen kézbesítési íven a fogva lévő I. r. vádlott – indokolás nélkül – és a védője nyújtott be fellebbezést.
- [8] A védő jogorvoslati indítványának indokolása szerint az I. r. vádlott által letartóztatásban, illetve bűnügyi felügyeletben töltött időnek a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztésbe történő beszámítására figyelemmel a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége viszonylag közeli időpontban, kevesebb, mint három év elteltével esedékes. Ez az időtartam a bírói gyakorlat alapján nem tekinthető kiemelkedő büntetésnek. Emiatt a letartóztatásnak a Be. 688. § (1) bekezdésében meghatározott külön törvényi feltétele, továbbá a Be. 522. § (2) bekezdésében írtak szerinti szökés és elrejtőzés gyanúja sem áll fenn, ez utóbbira az I. r. vádlott esetében reális lehetőség nincsen. A védő az ítéletábla végzésében hivatkozott, a Be. 276. § (2) bekezdés *a)* pont *aa)* és *ab)* alpontjában, valamint *c)* pont *cb)* alpontjában foglalt letartóztatási okok kapcsán kifejtette, hogy a vádlott a büntetőeljárás előtt és annak során tanúsított magatartása – a korábbi védelmi indítványokban, beadványokban és nyilatkozatokban is részletesen előadottak szerint – nem értékelhető szökésként, elrejtőzésként; ezzel szemben a vádlott az eljárásban mindvégig rendelkezésre állt, az alól nem vonta ki magát. A korábban alkalmazott bűnügyi felügyelet magatartási szabályainak maradéktalanul eleget tett, a hatósággal a kapcsolatot tartotta. A vádlott továbbtanulási szándéka, illetve az, hogy jelenleg is felsőoktatási tanulmányokat folytat, továbbá jelentősen megváltozott életfelfogása és kábítószeres kapcsolatainak a felszámolása is arra enged következtetni, hogy szökésétől, elrejtőzésétől a letartóztatás megszüntetése esetén bizonyosan nem kell tartani, tisztes, jogkövető életet kíván élni.
- [9] A védő fellebbezése szerint a Be. 552. § (2) bekezdésében rögzített „szökés, elrejtőzés” feltétel tartalmilag a Be. 276. § (2) bekezdésében foglalt különös okokkal megegyezik, azoktól eltérést nem mutat, ezért – függetlenül a Be. 284. § (2) bekezdésének rendelkezésétől – ha a Be. 552. § (2) bekezdése szerinti letartóztatási ok is áll fenn, óvadék elfogadása nem kizárt. Utalt továbbá – a Be. 271. § (1) bekezdésében a személyi szabadságot érintő kényszerintézkedések alkalmazásával összefüggésben megfogalmazott szükségesség és arányosság követelményén túlmenően – arra, hogy az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló Egyezmény 37. cikke értelmében a gyermek őrizetben tartása, letartóztatása vagy vele szemben szabadságvesztés-büntetés kiszabása a törvény értelmében csak végső eszközként legyen alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal.
- [10] Mindezek alapján a védő azt indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott végzést változtassa meg, az óvadék összegét 3 000 000 forintban határozza meg és a fiatalkorú I. r. vádlottal szemben letartóztatás helyett bűnügyi felügyeletet rendeljen el.
- [11] A Legfőbb Ügyészség a fiatalkorú I. r. vádlott és védője fellebbezését alaptalannak tartotta.
- [12] Álláspontja szerint az ítéletábla végzésében – a Be. 300. § (2) bekezdésében írt törvényi kötelezettségének eleget téve – a védői indítvány enyhébb kényszerintézkedés elrendelésére vonatkozó okfejtését részletesen megvizsgálta és döntően helytálló érvekkel fejtette ki, hogy a letartóztatás ellenében a fiatalkorú I. r. vádlottal szemben a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel elérni kívánt cél bűnügyi felügyelettel miért nem biztosítható.
- [14] Álláspontja szerint a Be. 552. § (2) bekezdése a letartóztatást indokoltá tevő olyan önálló okot jelöl meg, amelynek fennállása esetén e kényszerintézkedés – a Be. 276. § (2) bekezdés *a)* és *c)* pontjában meghatározott okokon kívül is – elrendelhetővé válik, s amelynek alapja szintúgy a szökés, elrejtőzés veszélye, annak azonban a kiszabott szabadságvesztés konkrét mértékéből kell fakadnia. A Be. 552. § (2) bekezdése a nem jogerős elítélést követő új helyzettel számol, amikor a vád tárgyává tett bűncselekmény büntetési tételében kifejeződő korábbi tárgyi súlya a személyre konkretizált fenyegetettségben ölt testet; minél hosszabb a nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés tartama, annál nagyobb nyomatékkal hat abba az irányba, hogy az érintett az esetleges szabadságvesztés végrehajtása helyett az az előli szökés vagy elrejtőzés mellett határozzon (Kúria Bpkf.III.114/2019/2. számú határozata); következésképpen, e speciális okkal összefüggésben a szökés, elrejtőzés veszélye önmagában a kiszabott szabadságvesztés tartamához viszonyítottan vizsgálendő [BH 2020.171., 3017/2016. (II. 2.) AB határozat].
- [15] A nem jogerős ítélettel vele szemben kiszabott hét év szabadságvesztés – a konkrét ügy sajátosságait, a vádlott egyedi körülményeit is figyelembe véve – olyan nemű és tartamú joghátrány, amely súlyosságánál fogva a szökés, elrejtőzés kockázatát jelenti. A szökés, elrejtőzés megakadályozása pedig olyan közérdek, amely megelőzi a nem jogerősen hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélt személyi szabadságának tiszteletben tartását.
- [16] Hivatkozott arra, hogy az eljárás jelenlegi, a nem jogerős ügydöntő határozat meghozatalát követő szakaszában a kényszerintézkedés célja – a Be. 552. § (2) bekezdésében írt önálló ok esetén – főszabályként már nem a terhelt eljárási cselekményeknél való jelenlétének biztosítása, hanem az esetleges büntetés végrehajthatóságának, foganatba vétele feltételeinek a megteremtése (BH 2004.135.).
- [17] A Legfőbb Ügyészség szerint a fiatalkorú I. r. vádlott vonatkozásában – a Btk. 92. §-a alapján – a szabadságvesztés végrehajtásába beszámítani rendelt előzetes fogvatartásban és bűnügyi felügyeletben töltött idő a vele szemben nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamának a felét sem éri el, erre figyelemmel a nem jogerős ítéletben kiszabott szabadságvesztés olyan hosszúságú, amely a vádlott szökési, elrejtőzési szándékát kiválthatja, ezért a letartóztatás Be. 552. § (2) bekezdésében meghatározott okát megalapozza. Ennek ellenében a védő által kiemelt személyi körülmények csekély jelentőségűek; különösen arra tekintettel, hogy a

- fiatalkorú I. r. vádlott valójában ugyanilyen körülmények között valószínűleg meg – a nem jogerős ítéletben kifejtettek szerint nem vitathatóan vagyoni haszonzerzés érdekében is – a kiemelkedő tárgyi súlyú, súlyos következménnyel járó egészséget veszélyeztető bűncselekményét. Ekként a fiatalkorú I. r. vádlott személyi körülményei és jövőbeli elképzelései a szökés, elrejtőzés veszélyét nem közömbösítik, és nem is csökkenthetik olyan mértékben, hogy e kockázat enyhébb kényszerintézkedéssel kiküszöbölhető legyen függetlenül attól, hogy a nem jogerős ítélet meghozatalát megelőző eljárási szakaszban már került sor a fiatalkorú I. r. vádlottal szemben büntügyi felügyelet alkalmazására.
- [20] Kifejtette ugyanakkor, hogy a másodfokú bíróság álláspontjával szemben a fiatalkorú I. r. vádlott vonatkozásában a legsúlyosabb kényszerintézkedés indokoltságának alapjaként a Be. 276. § (2) bekezdés *c)* pont *cb)* alpontjában megjelölt ok már nem állapítható meg. Az I. r. vádlott körülményei abba az irányba mutatnak, hogy az eljárás jelenlegi, másodfokú bíróság előtti szakaszában a bűnismétlés konkrét kockázatával már nem kell számolni.
- [21] Hivatkozott a Legfőbb Ügyészség arra is, hogy a Be. szabályozása szerint az óvadék nem a letartóztatás alternatívája, hanem az attól enyhébb kényszerintézkedések, a távollattartás, illetve a büntügyi felügyelet biztosítékául szolgálhat. Amennyiben tehát a bíróság álláspontja szerint a terhelttel szemben a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel elérni kívánt cél a büntügyi felügyelettel nem biztosítható, akkor annak hiányát óvadékkal vagy az óvadék összegének nagyságával nem lehet pótolni. (Be. 284. §, EBH 2019.B.21.) Ehhez képest a letartóztatásnak a Be. 552. § (2) bekezdésében meghatározott önálló oka tartalmában nem azonos az óvadék elfogadását megalapozó Be. 276. § (2) bekezdés *a)* pont *aa)*, illetve *ab)* alpontjával. A kényszerintézkedés okaként eltérő jogi természetű körülményekről van szó, ezért óvadék elfogadásának a Be. 552. § (2) bekezdése szerinti önálló ok esetében kiterjesztő jogértelmezéssel sem lehet helye. Az I. r. vádlottal szemben a letartóztatás önmagában a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztésből adódó szökés, elrejtőzés veszélye miatt a jelen esetben szükségszerű és arányos kényszerintézkedés. Az eljárás célja a személyi szabadság ennél enyhébb korlátozásával nem biztosítható.
- [22] Az I. r. vádlott fellebbezésében hivatkozott ENSZ Egyezményrel kapcsolatosan kifejtette, hogy a fiatalkorúak igazságszolgáltatására nézve a részes államok számára megfogalmazott alapelvi szintű jogalkotási követelmények a Btk. és a Be. fiatalkorúakra vonatkozó külön szabályainak konkrét tartalmában maradéktalanul megjelennek. Ennek tükrében a nem jogerős ítélet adatait is tekintetbe véve nem lehet kétséges, hogy az elsőfokú bíróság az I. r. vádlottat nem jogerősen olyan kiemelkedő tárgyi súlyú és társadalomra veszélyes bűncselekményben marasztalta, amely a Be. 688. § (1) bekezdésében foglalt további törvényi kritériumnak megfelel.
- [23] Mindezek miatt indítványozta, hogy a Kúria a Be. 614. § (4) bekezdése szerinti tanácsülésen eljárva, a Be. 614. § (1) bekezdése értelmében, figyelemmel a (3) bekezdésének *b)* pontjára, az ítéletábra végzését a Be. 605. § (1) bekezdésének alkalmazásával hagyja helyben.
- [24] A fiatalkorú I. r. vádlott és védője fellebbezése nem alapos.
- [25] A Be. 285. § (1) bekezdés *a)* pontja szerint a terhelt vagy védője indítványozhatja, hogy a bíróság állapítsa meg az óvadék összegét, és az óvadék letétele esetére letartóztatás helyett távollattartást, büntügyi felügyeletet vagy távollattartást és büntügyi felügyeletet rendeljen el.
- [26] A Be. 284. §-a értelmében az óvadék a bíróság által meghatározott pénzösszeg, amelynek célja a bíróság által elrendelt távollattartás, illetve büntügyi felügyelet magatartási szabályai megtartásának, valamint a terhelt eljárási cselekményeken való jelenlétének elősegítése. Az óvadék megállapításának e törvény eltérő rendelkezése hiányában valamennyi, a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés 276. § (2) bekezdésében meghatározott oka esetén helye van.
- [27] A Kúria a Bt.III.750/2019/21. számú, EBH 2019.B.21. számon közzétett döntésében kimondta, hogy a hatályos Be. szabályozása szerint az óvadék nem a letartóztatás alternatívája, hanem az attól enyhébb kényszerintézkedések, a távollattartás, illetve a büntügyi felügyelet biztosítékául szolgálhat. Amennyiben tehát a bíróság álláspontja szerint a terhelttel szemben a személyi szabadságot érintő engedélyes kényszerintézkedéssel elérni kívánt cél a büntügyi felügyelettel nem biztosítható, akkor annak hiányát óvadékkal vagy az óvadék összegének nagyságával nem lehet pótolni (Be. 284. §).
- [28] A törvényi szabályozásból következik az is, hogy óvadéknak csak a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés 276. § (2) bekezdésében meghatározott oka esetén van helye.
- [29] A Be. 552. § (1) bekezdése kimondja, hogy ha az ügydöntő határozat a kihirdetésekor nem emelkedik jogerőre, a bíróság a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésről nyomban határoz.
- [30] A Be. 552. § (2) bekezdése szerint a letartóztatás a Be. 276. § (2) bekezdés *a)* és *c)* pontjában meghatározott okokon kívül akkor is elrendelhető vagy fenntartható, ha az ítéletben kiszabott szabadságvesztés tartamára figyelemmel a vádlott szökésétől vagy elrejtőzésétől tartani kell.
- [31] A Be. 552. § (2) bekezdése a letartóztatást indokoltá tevő olyan önálló okot jelöl meg, amelynek fennállása esetén e kényszerintézkedés – a Be. 276. § (2) bekezdésben meghatározott okokon kívül is – elrendelhetővé válik, s amelynek oka a szökés, elrejtőzés veszélye, alapja azonban a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés konkrét mértéke. A Legfőbb Ügyészség helyesen hivatkozott arra, hogy a Be. 552. § (2) bekezdése a nem jogerős elítélést követő új helyzettel számol, amikor a vád tárgyává tett bűncselekmény büntetési tételében kifejeződő korábbi tárgyi súlya a személyre konkretizált fenyegetettségben ölt testet; minél hosszabb a nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés tartama, annál nagyobb nyomattal hat abba az irányba, hogy az érintett az esetleges szabadságvesztés végrehajtása helyett az az előli szökés vagy elrejtőzés mellett határozzon (Kúria Bpkf.III.114/2019/2. számú határozata). Következésképpen, e speciális

- okkal összefüggésben a szökés, elrejtőzés veszélye önmagában a kiszabott szabadságvesztés tartamához viszonyítottan vizsgálendő [BH 2020.171., 3017/2016. (II. 2.) AB határozat].
- [32] A nem jogerős ügydöntő határozat meghozatalát követően a kényszerintézkedés célja – a Be. 522. § (2) bekezdésében írt önálló ok esetén – főszabályként már nem a terhelt eljárási cselekményeken való jelenlétének a biztosítása, hanem az esetleges büntetés végrehajthatóságának, fogantatba vétele feltételeinek a megteremtése (BH 2004.135.). Ehhez képest az leginkább a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv.tv.) 37. § (1) bekezdés *a)* pontjában meghatározott jogintézménnyel mutat hasonlóságot; az itt írtak alkalmazására pedig a törvény már 5 évi szabadságvesztés nem jogerős kiszabása esetén lehetőséget ad és a fiatalkorú esetében sem határoz meg ez alól kivételt, azaz nem tartalmaz eltérő szabályozást. A letartóztatás elrendelése vagy fenntartása szabadságvesztés nem jogerős kiszabása esetén sem automatikus, mert a kényszerintézkedés szempontjából releváns valamennyi körülmény összevető vizsgálata ebben az esetben sem mellőzhető (EBH 2017.8.15., BH 2015.19., EBH 2010.2217., BH 2017.291., BH 2017.46.). A nem jogerős ítélettel az I. r. terhelttel szemben kiszabott hét év szabadságvesztés – a konkrét ügy sajátosságai, a vádlott személyi és családi körülményei ellenére is – olyan nemű és tartamú joghátrány, amely súlyosságánál fogva a szökés, elrejtőzés kockázatát jelenti.
- [33] Mindezekre figyelemmel a fiatalkorú I. r. vádlottal szemben a letartóztatás önmagában a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztésből adódó szökés, elrejtőzés veszélye miatt a jelen esetben szükségszerű és arányos kényszerintézkedés.
- [34] A nem jogerős ítélet rendelkező része szerint az I. r. vádlott összesen 4 napot őrizetben, 1 év 5 napot letartóztatásban volt, ezt követően közel 2 évig – a Be. 281. § (2) bekezdés *a)* pontja és 282. § *a)* pontja szerint meghatározott – bűnügyi felügyelet hatálya alatt állt, majd ismételt letartóztatásban van.
- [35] Ez alapján a fiatalkorú I. r. vádlott által a Btk. 92. §-a szerinti előzetes fogvatartásban és bűnügyi felügyeletben töltött idő – a Legfőbb Ügyészség indítványában foglaltaknak megfelelően – a vele szemben nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamának a felét sem éri el.
- [36] A védő érvelésével szemben a fiatalkorú I. r. vádlott esetében a kiszabott szabadságvesztés tartamának megítélésekor a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nem vehető figyelembe.
- [37] A Btk. 80. § (4) bekezdése alapján, ha a bíróság szabadságvesztést szab ki, a büntetés mértékét a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a figyelmen kívül hagyásával állapítja meg. A feltételes szabadságra bocsátás a szabadságvesztés végrehajtása során alkalmazható jogintézmény, amelynek feltételeit és eljárási rendjét a Bv.tv. szabályozza. Az ítéletben kimondott feltételes szabadságra bocsátás a büntetés végrehajtása során lehetőség, amelyet az ítéletben meghatározott legkorábbi időpont elérésekor vizsgálni kell, de alkalmazására a törvény nem ír elő kötelezettséget.
- [38] Erre figyelemmel a nem jogerős ítéletben a fiatalkorú I. r. vádlottal szemben hét év tartamban meghatározott szabadságvesztés a mintegy két év letartóztatásban és bűnügyi felügyelet alatt töltött idő beszámítása mellett is olyan tartamú, amely mellett a vádlott szökésétől, elrejtőzésétől alappal lehet tartani, ezért a letartóztatás a Be. 522. § (2) bekezdésében meghatározott okát megalapozza. A fiatalkorú I. r. vádlott személyi körülményei és jövőbeli tervei a szökés, elrejtőzés veszélyét nem csökkentik olyan mértékben, hogy az enyhébb kényszerintézkedéssel kiküszöbölhető legyen. Ez független attól, hogy a nem jogerős ítélet meghozatalát megelőző eljárási szakaszban már került sor a vádlottal szemben bűnügyi felügyelet alkalmazására, mivel a Be. 522. § (2) bekezdésében meghatározott ok a korábbiaktól eltérő ténybeli alapokon nyugszik.
- [39] Az I. r. vádlott esetében az eljárás jelen szakaszában is az vizsgálendő, hogy a letartóztatás további fenntartása tényszerű alapon áll-e, észszerűen alátámasztott-e, az abból vont következtetés okszerű-e, s ekként a kényszerintézkedés alkalmazása célszerű-e. (BH 2017.46., EBH 2009.2025.)
- [40] A Kúria azt állapította meg, hogy a szökés, elrejtőzés megakadályozása olyan közérdek, amely megelőzi a nem jogerősen hosszabb tartamú szabadságvesztésre ítélt személyi szabadságának tisztelgetés tartását. (BH 2017.48., BH 2017.46., BH 2009.7.)
- [41] A Kúria a Legfőbb Ügyészség indítványában foglaltakkal egyetértve, úgy ítélte meg, hogy a fiatalkorú I. r. vádlottal szemben a legsúlyosabb kényszerintézkedés indokoltságának alapjaként a Be. 276. § (2) bekezdés *c)* pont *cb)* alpontjában megjelölt ok már nem állapítható meg. Az I. r. vádlott előzetes fogvatartásba kerülésétől több mint három év telt el. A rendelkezésre álló iratok szerint arra adat nem merült fel, hogy a büntetőeljárás hatálya alatt újabb bűncselekményt követett volna el, a kábítószer fogyasztása, illetve kereskedelme tekintetében a bűnisméltésre utaló adat az iratok között nem volt megtalálható. Ezek a körülmények valóban abba az irányba mutatnak, hogy az eljárás jelenlegi szakaszában a bűnisméltés megalapozott veszélyét már nem lehet megállapítani.
- [42] A Kúria egyetértett a Legfőbb Ügyészség azon észrevételével is, hogy a védő által hivatkozott ENSZ Egyezményben a fiatalkorúak igazságszolgáltatására nézve a részes államok számára megfogalmazott alapvető jogalkotási követelmények, amelyek a Btk. és a Be. fiatalkorúakra vonatkozó külön szabályainak konkrét tartalmában jelennek meg.
- [43] Az elsőfokú bíróság az I. r. vádlottat nem jogerős ítéletében kiemelkedő tárgyi súlyú és társadalomra veszélyességű bűncselekményben marasztalta, így a letartóztatása a Be. 688. § (1) bekezdésében foglalt további törvényi kritériumnak is megfelel.
- [44] Mindezek alapján az ítéletábra törvényesen döntött a fiatalkorú I. r. vádlott védője által előterjesztett letartóztatás megszüntetésére, és óvadék megállapítása mellett enyhébb korlátozással járó kényszerintézkedés elrendelése iránti indítvány elutasításáról.
- [45] Ezért a Kúria a Be. 614. § (1) bekezdése, (3) bekezdés *b)* pontja és (4) bekezdése alapján, az ítéletábra végzését tanácsulésan elbírálván, a Be. 605. § (1) bekezdésére utalva helybenhagyta.

(Kúria Bpkf.I.834/2022/2.)

29A vádiratban, illetve ennek hiányában az előkészítő ülésen az ügyésznek nem kötelező a kiszabott büntetés vagy intézkedés tartamára vagy mértékére meghatározott indítványt tenni arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését a váddal egyezően beismeri és a tárgyaláshoz való jogáról lemond.

A mértékes indítvány elmaradása nem akadályozza annak, hogy a terhelt a bűnösségét a váddal egyezően beismerje és a tárgyalásról lemondjon. Amennyiben a bíróság a terhelt ilyen nyilatkozatát a törvényi feltételek fennállása mellett elfogadja, az ítéletét ezen beismerő nyilatkozatra és az eljárás ügyirataira alapozza, azonban ügyészi mértékes indítvány hiányában a büntetést az általános szabályok szerint, a Btk. Általános és Különös Részében meghatározott rendelkezések alapján meghatározott büntetési tételkeret figyelembevételével szabja ki [Be. 421. §, 422. § (3) bek., 499. §, 502. §, 503. § (3) bek., 504. § (1) és (6) bek., 565. § (2) bek., 580. § (2) bek., 581. § (1) bek. b) pont, 595. § (1) bek., 649. § (2) bek. e) pont].

- [1] A járásbíróság az előkészítő ülésen meghozott ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki 4 rendbeli rablás büntetésben, melyből 2 rendbeli kísérleti szakban maradt [Btk. 365. § (1) bek. a) pont, Btk. 10. §] és lopás vétségében [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont bc) alpont].
- [2] Ezért öt mint különös visszaesőt halmazati büntetésül 5 év 6 hónap börtön fokozatú szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra ítélte, továbbá vele szemben 75 forint összegű vagyonekobzást rendelt el. Megállapította, hogy a vádlott a szabadságvesztésből nem bocsátható feltételes szabadságra. A szabadságvesztés végrehajtásába beszámítani rendelte a terhelt által előzetes fogvatartásban töltött időt. A magánfél polgári jogi igényének érvényesítését egyéb törvényes útra utasította. Rendelkezett a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.
- [3] Az ellentétes irányú korlátozott – kizárólag a büntetés tartamát támadó – fellebbezések alapján a törvényszék mint másodfokú bíróság a nyilvános ülésen meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, megállapította, hogy a terhelt többszörös visszaesőnek minősül, a szabadságvesztés mértékét 8 évre, a közügyektől eltiltás tartamát 8 évre súlyosította. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatát fegyházban állapította meg, mellőzte a vagyonekobzásra vonatkozó rendelkezést, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [4] A jogerős ügydöntő határozattal szemben a terhelt jelentett be felülvizsgálati indítványt. A felülvizsgálati indítványában arra hivatkozott, hogy a vádat képviselő ügyésznek minden esetben mértékes indítványt kell előterjeszteni, ami nem történt meg. Sérelmezte, hogy a védője etikátlanul járt el, nem hívta fel a figyelmet az ügyész ezen jogszabálysértésére és nem jelezte ezt az előkészítő ülésen sem az ügyésznek, sem a bíróságnak. Előadta, hogy ő a védője ráhatására mondott le a tárgyaláshoz való jogáról. Allította, hogy a bűncselekményeket ilyen formában nem követte el. Álláspontja szerint a jogban járatlanságával visszaéltek.

- [5] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt törvényben kizártnak tartotta. Hivatkozott arra, hogy a Be. 659. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. Hivatkozott arra, hogy a járási ügyészség a vádiratában a Be. 422. § (1) bekezdés d) pontja alapján csak a büntetés nemére tett indítványt, annak tartamára azonban nem. Az ügyész az előkészítő ülésen a vád lényegének ismertetését, a vádat alátámasztó bizonyítási eszközök megjelölését követően a Be. 502. § (1) bekezdése alapján biztosított törvényi lehetőséggel nem élt, és ekkor sem tett indítványt a büntetés tartamára arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismerné. Az elsőfokú bíróság előkészítő ülésen meghozott ügydöntő határozatában kiszabott büntetéssel szemben a Be. 580. § (2) bekezdés a) és b) pontjaiban foglaltakra figyelemmel törvényesen jelenthetett be a terhelt terhére irányuló fellebbezést, amely alapján a másodfokú bíróságnak törvényes lehetősége volt a terhelttel szemben kiszabott büntetés súlyosítására. A másodfokú bíróság a terhelttel mint többszörös visszaesővel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 8 évre, a közügyektől eltiltás tartamát szintén 8 évre súlyosította, egyben a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát fegyházban állapította meg. A Legfőbb Ügyészség emellett hivatkozott arra, hogy a jogerős ügydöntő határozat meghozatalakor hatályos Be. 565. § (2) bekezdése azt tartalmazta: a bíróság nem szabhat ki hátrányosabb büntetést, illetve nem alkalmazhat hátrányosabb intézkedést akkor, ha a bűnösséget beismerő nyilatkozatot előkészítő ülésen fogadta el, mint amelyet a vádirat, illetve az 502. § (1) bekezdése alapján előterjesztett indítvány tartalmaz. Figyelemmel arra, hogy a büntetés tartamára sem a vádirat nem tartalmazott indítványt, sem pedig ilyen indítványt az ügyész az előkészítő ülésen nem terjesztett elő arra az esetre, ha a terhelt a bűncselekmény elkövetését beismerné az előkészítő ülésen, a másodfokú eljárásban a hátrányosabb büntetés kiszabásának tilalma nem állt fenn. Hivatkozott ugyanakkor arra, hogy a megtámadott jogerős ügydöntő határozat meghozatalakor hatályos Be. 649. § (2) bekezdés e) pontja alapján sem lenne azonban felülvizsgálati ok a hátrányosabb büntetés kiszabása tilalmának megszegése, mivel csak a súlyosítási tilalom megsértése képezheti e rendkívüli jogorvoslati eljárás tárgyát. Az ezt követő jogszabályváltozás a Be. 659. § (1) bekezdésében foglaltakra figyelemmel a Be. 649. § (2) bekezdés e) pontja szerinti törvényi okot jelen ügyben nem alapoz meg. Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a terhelt felülvizsgálati indítványát a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsülésen, a Be. 656. § (2) bekezdésének a) pontja alapján utasítsa el.
- [6] A terhelt a Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételeiben – fenntartva a felülvizsgálati indítványában foglaltakat – arra is hivatkozott, hogy sérültek az alapvető jogai és a jogbiztonsága, kihasználta a tudatlanságát, ezért indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot helyezze hatályon kívül és utasítsa az alapügyben eljáró bíróságot új eljárás lefolytatására. Sérelmezte, hogy a nyomozó hatóság is megtévesztette. Kifogásolta, hogy a nyomozás során nem folytatták

- le az általa indítványozott szembesítéseket, poligráf vizsgálatot és a tanú meghallgatást, valamint a nyomozó hatóság a sértettek szájába adta a szavakat. Allítása szerint azért mondott le a jogairól, mert az előadó nyomozó azt ígérte neki, hogy ha beismeri a bűncselekményt, akkor kedvezőbb ítéletben részesül. Álláspontja szerint inkompetens kirendelt ügyvédet kapott.
- [7] Hivatkozott arra, hogy a vádiratban az ügyészség indítványaként a büntetés középértéke szerepelt, azonban ő azzal számolt, hogy az előkészítő ülésen az ügyész mértékes indítványt fog előterjeszteni. Előadta, hogy miután az eljáró bíró az előkészítő ülésen elfogadta a beismerő nyilatkozatát és a tárgyalásról lemondását, megdöbbentő volt számára, hogy az 5 év 6 hónap börtön fokozatú szabadságvesztés ellen az ügyész súlyosításért fellebbezett. Felfoghatatlannak tartotta, hogy a másodfokú tárgyalás az ítéletét 8 év fegyházban végrehajtandó szabadságvesztésre súlyosították és ebbe belebetegedett.
- [8] A korábbi beadványaiban foglaltakat megismételve továbbra is hivatkozott arra, hogy ha a tárgyalásról lemond és beismeri a bűncselekményt, akkor az ügyészségnek mértékes indítványt kell tennie, amelyet ő vagy elfogad vagy visszautasít. Sérelmezte, hogy az általa koholmánynak nevezett vádiratban egyáltalán nem szerepel mértékes indítvány, csak a középérték. Kifogásolta továbbá azt, hogy az előkészítő ülésen nem lettek megidézve a vádiratban tárgyalásra indítványozott tanúk, így nem tudta magát tisztázni. Megkérdőjelezte a sértettek vallomásának szavahihetőségét.
- [9] Kifogásolta, hogy a nyomozó hatóság miért nem hallgatta ki helyszíni kihallgatás előtt a tanút, valamint, hogy a sértettek vallomásai ellentmondások, ennek ellenére szembesítést nem tartottak. Sérelmezte, hogy a nyomozás során a kiskorú tanút törvényes képviselő nélkül hallgatták ki és a nyomozók a tanúk szájába adták a vallomásukat. Állította: „több tanú” tudja, hogy a négy kiskorú sértett nem a valóságot mondta el, „nem gondolták át, hogy mit mondanak”.
- Hivatkozott arra: úgy gondolta, hogy 2 évben meg tud majd egyezni az ügyésszel, mivel az ügyészség is látja „az igazságtalanságot szemmel”. Indítványozta Sz. T. tanúvallomásának figyelembevételét.
- [10] További beadványában a beismerésével kapcsolatos érvelését megismételte, ebben a beadványában azt fejtette ki, hogy az elsőfokú ítélettel meg volt elégedve, azaz az 5 év 6 hónap büntetéssel. Törvénysértőnek tartotta azt, hogy az ügyész fellebbezéssel élt, mert – álláspontja szerint – az előkészítő ülésen ítélettel befejezett ügyekben minden terheltre azt kell alkalmazni, ami a vádiratban szerepel. Sérelmezte, hogy a kerületi vezető ügyészség indítványát felülbírálta az előkészítő ülésen egy kirendelt ügyész, aki fellebbezéssel élt, amivel jogszabálysértést követett el.
- [11] A Be. preambulumát hivatkozva megismételte, hogy álláspontja szerint a nyomozó hatóság és az ügyészség becsapta, valamint megismételte a nyomozó hatóság eljárásaival, valamint a bizonyítással kapcsolatos korábbi észrevételeit. Hivatkozott továbbá arra, hogy őt a gyanúsított ki hallgatáson a jogairól nem figyelmeztették.
- További bizonyítást indítványozott és utalt arra, hogy az ítéletbe belebetegedett, valamint továbbra is a tanúvallomásokat értékelte.
- [12] Kifogásolta, hogy egyezség nem született, holott ő azt remélte. Az elsőfokú bíróság őt érthetően nem figyelmeztette.
- [13] A terhelt kirendelt védője észrevételében lényegében arra hivatkozott, hogy a terhelt a beismerő nyilatkozatát olyan módon tette meg, hogy nem volt tisztában azzal: a bűnösség beismerése esetén az ügyészség által indítványozott középérték mit jelenthet években és hónapokban. A terhelt nem volt tudatában annak, hogy mi az a legsúlyosabb büntetés vagy intézkedés, amelyet a bíróság megállapíthat, mivel nem konkrét években és hónapokban megállapított büntetést indítványozott az ügyészség. Álláspontja szerint ebben az esetben is alkalmazható a Be. 565. § (2) bekezdése, mely szerint, ha a bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot előkészítő ülésen fogadta el, nem szabhat ki hátrányosabb büntetést, illetve nem alkalmazhat hátrányosabb intézkedést, mint amelyet a vádirat, illetve az 502. § (1) bekezdése alapján előterjesztett indítvány tartalmaz, mert a bíróság ehhez az indítványhoz kötve van. Álláspontja szerint ezért törvényt sértett a törvényszék, amikor az előkészítő ülésen tett ügyészi indítványban foglaltnál hosszabb tartamban állapította meg a szabadságvesztés-büntetés tartamát. Hivatkozott arra, hogy a Kúria Bt.I.515/2020. számú határozatában foglaltak szerint a hátrányosabb büntetés tilalmának megsértését jelenti, ha az elsőfokú bíróság előkészítő ülésen meghozott, az ügyészség indítványában foglaltakhoz képest rövidebb tartamú szabadságvesztést megállapító ítélete ellen a vádlott terhére bejelentett fellebbezést elbírálva a másodfokú bíróság a szabadságvesztés tartamát hosszabb tartamban állapítja meg, mint ahogy azt az eredeti ügyészi indítvány tartalmazza. Álláspontja szerint ilyen esetben a vádlott terhére bejelentett fellebbezés esetén nem a Btk. Általános és Különös Részében meghatározott büntetés-kiszabási rendelkezésekre figyelemmel megállapított büntetési tétel felső határa az irányadó, hanem a vádlott terhére bejelentett fellebbezés által megnyitott súlyosítás esetén az előkészítő ülésen tett beismerésre figyelemmel előterjesztett konkrét ügyészi indítvány. Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a terhelt felülvizsgálati indítványának adjon helyt és a Be. 648. § b) pontja alapján a 649. § (2) bekezdés d) és e) pontjában írt okból a Be. 663. § (2) bekezdése alapján az első- és másodfokú határozatot helyezze hatályon kívül és rendelje el új eljárás lefolytatását.
- [14] A terhelt felülvizsgálati indítványa alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása törvényben kizárt.
- [15] A Be. XC. Fejezetében szabályozott felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, melyre kizárólag a törvényben meghatározott okokra hivatkozással, azok fennállása esetén, a törvényben meghatározott feltételek mellett van törvényes lehetőség. A felülvizsgálati indítvány a jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozat egyes súlyos jogi és nem ténybeli hiányosságainak orvoslására szolgál, ezért a Be. 650. § (2) bekezdése kimondja, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.
- [16] A Be. 659. § (1) bekezdése a felülvizsgálati eljárásban tilalmazza a bizonyítékok ismételt

- egybevetését, eltérő értékelését: a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének helye nincs, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó. Mindezekből következik, hogy felülvizsgálati indítvány nem nyújtható be azon okból és nem alapozható olyan érvekre, amelyek a jogerős ügydöntő határozatban megállapított történeti tényállást, az abban foglalt tényeket a bizonyítási eljárásan keresztül támadják, a bizonyítási eljárás lefolytatását, a bizonyítékok értékelését, törvényességüket, valamint az azok alapján levont következtetéseket kifogásolják.
- [17] A terhelt felülvizsgálati indítványa ezért mindazon részében, amelyben a tényállás megállapításához vezető bizonyítási folyamatot, a tanúvallomásokat, a tanúk szavahihetőségét, a saját gyanúsított kihallgatásának, illetve a tanúk kihallgatásának törvényességét, a bizonyítási indítványok elutasítását, a bizonyítás egyes cselekményeit, a szembesítésnek és a vallomásának műszeres ellenőrzésének elutasítását kifogásolja, törvényben kizárt.
- [18] A Be. 648. §-a értelmében felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a Be. 649. §-ában felsorolt büntető anyagi jogi és eljárási szabálysértések miatt, valamint az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján, illetőleg a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén van helye. A felülvizsgálati okok köre nem bővíthető.
- [19] A Be. 649. § (2) bekezdése szerint eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát
- joghatóság hiányában,
  - a magánindítvány, a feljelentés vagy a legfőbb ügyésznek a 4. § (9) bekezdésében vagy a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányában,
  - nem az arra jogosult által emelt vád alapján,
  - a 601. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel,
  - a súlyosítási tilalom megsértésével,
  - a specialitás szabályán alapuló mentességnek, a törvényben meghatározott mentelmi jogon alapuló mentességnek vagy a nemzetközi jogon alapuló mentességnek a megsértésével
- hozta meg.
- [20] Mindezek alapján megállapítható, hogy felülvizsgálat alapjául nem szolgálhat a nyomozó hatóság eljárásában történt esetleges eljárási szabálysértés, továbbá a védelem ellátásával kapcsolatos esetleges kifogások a védő kötelező jelenlétének esetkörén kívül.
- [21] A Be. szabályozása szerint – a felülvizsgálati indítványban a terhelt által állítottakkal ellentétben – a vádiratban az ügyésznek nem kötelező a kiszabott büntetés vagy intézkedés tartamára vagy mértékére meghatározott indítványt tenni arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését a váddal egyezően beismeri és a tárgyaláshoz való jogáról lemond. Ezt támasztja alá annak a lehetősége is, hogy az ügyész az előkészítő ülésen is tehessen ilyen mértékes indítványt, ha korábban azt a vádiratban nem tette meg. Az ügyésznek az előkészítő ülésen sem kötelező ilyen indítványt előterjeszteni. A mértékes indítvány elmaradása azonban nem akadályozza annak, hogy a terhelt a bűnösségét a váddal egyezően beismerje és a tárgyalásról lemondjon. Amennyiben a bíróság a terhelt ilyen nyilatkozatát a törvényi feltételek fennállása mellett elfogadja, ítéletét erre a beismerő nyilatkozatra és az eljárás ügyirataira alapozza, azonban ügyészi mértékes indítvány hiányában a büntetést az általános szabályok szerint, a büntetés kiszabására, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) Általános Részében, illetve a bűncselekmény vonatkozásában a Különös Részben meghatározott rendelkezések alapján, a büntetési tételkeret figyelembevételével szabja ki.
- [22] A Be. 659. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványt – jelen ügyben nem releváns kivétellel – a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.
- [23] A Be. 421. § (1) bekezdése szerint az ügyésznek a vádiratnak a bírósághoz való benyújtásával emel vádat.
- [24] A Be. 421. § (1) bekezdés *d*) pontja értelmében a vádirat törvényes eleme az ügyésznek a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vagy a köros elmeállapota miatt nem büntethető terhelt felmentésére vonatkozó indítványa.
- [25] A Be. ettől elkülönülten a 422. § (3) bekezdésében szabályozza, hogy az ügyésznek a vádiratban indítványt tehet (és nem köteles tenni) a büntetés vagy intézkedés mértékére vagy tartamára is arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri.
- [26] A Kúria a terhelt beadványaiban foglaltakra figyelemmel rámutat arra, hogy a büntetés vagy intézkedés vonatkozásában tett mértékes indítvány nem azonos az egyezséggel. Az egyezés megkötésére vonatkozó eljárási szabályokat a Be. LXV. Fejezete, míg a vádemelést a Be. 424. §-a és a bíróság eljárást a Be. XCIX. Fejezete szabályozza. Így az ún. mértékes indítvány nem az egyezés létrehozását célozza.
- [27] Az ügyész kötelessége kizárólag az, hogy a vádiratban a büntetés kiszabására vagy az intézkedés alkalmazására indítványt tegyen. Ez az indítvány kizárólag a büntetés, illetve intézkedés nemére vonatkozhat, annak tényleges tartamára vagy mértékére nem, a bíróság pedig az ügyésznek a büntetés kiszabására vonatkozó indítványához nincs kötve [Be. 422. § (1) bek. *d*) pont]. Az ügyésznek ugyanakkor joga, de nem kötelessége, hogy a vádiratban indítványt tegyen a büntetés vagy az intézkedés mértékére, tartamára arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri [Be. 422. § (3) bek.]. Az alapügy elbírálásakor hatályos törvényi szabályozás alapján – amely a Be. 659. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítvány elbírálása során is alkalmazandó – a terhelt beismerésének elfogadása esetén az előkészítő ülésen a bíróság a mértékes indítványnál hátrányosabb büntetést vagy intézkedést nem alkalmazhatott a terhelttel szemben. Kizárólag egyezés megkötése esetén kötelező tartalmi eleme a vádiratnak az arra történő indítvány, hogy a bíróság az egyezés tartalmával egyező milyen büntetést szabjon ki, illetve intézkedést

- alkalmazzon. Jelen ügyben a terhelt és az ügyészség a vádemelést megelőzően nem kötött egyezséget egymással.
- [28] A Kúria emellett rámutat arra, hogy a terhelt beismerő nyilatkozatának megtétele és tárgyalásról lemondása esetén annak elfogadásakor a bírónak kizárólag a Be. 504. § (2) bekezdésében foglalt feltételeket kell vizsgálnia, ezek fennállása esetén a terheltnek a beismerő nyilatkozat megtételekor és a tárgyalásról lemondásakor fennálló, az elfogadás okát nem érintő, rejtett vagy kifejezett indoka a beismerés elfogadása szempontjából közömbös (BH 2022.121.III.). Az ügyben megállapítható, hogy a terhelt a bíróság törvényes figyelmeztetését és kioktatását követően annak ismeretében tett a váddal egyező beismerő nyilatkozatot, és mondott le a tárgyalásról, hogy tudta: a vádirat nem tartalmaz büntetés mértékére vonatkozó indítványt. A terhelt tisztában volt azzal, hogy a vádirat pontosan megjelölt büntetést nem tartalmaz, kizárólag a középérték alkalmazására utal. A Btk. 365. § (1) bekezdése és a különös és többszörös visszaesőkre vonatkozó 89. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel a 81. §-ban szereplő halmazati büntetésre vonatkozó szabályokra is – a vádiratban foglalt cselekmények esetén a terheltre nézve a középérték 10 év lenne, amelyet még az általa kifogásolt másodfokú határozatban kiszabott szabadságvesztés-büntetés sem ér el. Figyelemmel arra azonban, hogy mértékes indítvány hiányában az ügyész vádiratban megjelölt utalása a büntetés középértékére a bíróságot nem köti, a már hivatkozott Btk. szabályok értelmében a többszörös visszaeső terhelttel szemben a halmazati büntetesként 18 év szabadságvesztés-büntetés is törvényesen kiszabható büntetés lett volna, amennyiben a bünteteskiszabási körülmények alapján ez indokolt.
- [29] A Be. 499. §-a értelmében az előkészítő ülésen a vádlott közreműködhet a büntetőeljárás további menetének alakításában.
- [30] A Be. 504. § (1) bekezdése kimondja: ha a vádlott a bűnösségét beismeri, és a beismeréssel érintett körben a tárgyaláshoz való jogához lemond, a bíróság e tény, az eljárás ügyiratai, valamint a vádlott kihallgatása alapján vizsgálja meg, hogy a vádlott bűnösségét beismerő nyilatkozatát elfogadja-e.
- [31] A Be. 503. § (3) bekezdése értelmében, ha ennek feltételei fennállnak, a bíróság a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát végzésével elfogadja. E végzés ellen nincs helye fellebbezésnek. Ha a bíróság a terhelt beismerő nyilatkozatát elfogadta, akkor a vád tárgyává tett cselekmény és így a terhelt bűnösségének megállapítása körében bizonyításnak nincs helye, a Be. 504. § (6) bekezdése szerint a bíróság az ítéletét az előkészítő ülésen is meghozhatja.
- [32] A Be. 565. § (2) bekezdése jelen ügyben alkalmazandó – az alapügy elbírálásakor hatályos – szövege szerint a bíróság számára a bünteteskiszabás tekintetében olyan módon állít korlátot, hogy ha a bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot az előkészítő ülésen fogadta el, nem szabhat ki hátrányosabb büntetést, illetve nem alkalmazhat hátrányosabb intézkedést, mint amelyet a vádirat, illetve az 502. § (1) bekezdése alapján előterjesztett indítvány tartalmaz. [A teljesség érdekében a Kúria utal arra, hogy a Be. 565. § (2) bekezdését a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvény 271. § 99. pontja módosította, mely szabály 2021. január 1. napjától hatályos; azonban a Be. 659. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálati indítványt – a jelen ügyre nem vonatkoztatható Be. 659. § (3)–(4) bekezdésben meghatározott kivétellel – a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. Így az új törvényi szabályozás jelen ügyben nem alkalmazható.]
- [33] A Be. 502. § (1) bekezdése szerint, ha az előkészítő ülés megtartásának nincs akadálya, az előkészítő ülés megkezdése után a bíróság felhívására az ügyész ismerteti a vád lényegét, megjelöli a vádat alátámasztó bizonyítási eszközeit, és indítványt tehet (nem köteles) a büntetés vagy intézkedés mértékére, illetve tartamára is arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a bűncselekmény elkövetését beismeri.
- [34] Mindezen rendelkezésekből egyértelműen következik, hogy hátrányosabb büntetés kiszabásának, hátrányosabb intézkedés alkalmazásának tilalma csak abban az esetben áll fenn, ha az ügyész a vádiratban a Be. 422. § (3) bekezdése szerinti vagy ennek hiányában a Be. 502. § (1) bekezdésében megjelölt mértékes indítványt terjeszt elő. Mértékes indítvány előterjesztése hiányában a terhelt viseli annak kockázatát, hogy beismerő nyilatkozata megtételekor és tárgyalásról lemondása esetén a bíróság vele szemben milyen törvényes büntetést szab ki, illetve milyen törvényes intézkedést alkalmaz.
- [35] A Be. 580. § (2) bekezdése a fellebbezést abban az esetben, ha a bíróság a vádlott bűnösségét beismerő nyilatkozatát végzéssel elfogadta, csak a bűnösség megállapítása, illetve a váddal egyező tényállás és minősítés tekintetében zárja ki.
- [36] A Be. 581. § b) pontja értelmében az elsőfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésre jogosult az ügyészség. A Kúria itt állapítja meg, hogy a büntetőeljárás szereplője az ügyészség: attól függetlenül, hogy a rá irányadó szabályok alapján a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező ügyészség nevében ki jár el, az ügyészség egységesnek tekintendő. Erre figyelemmel nem kifogásolható, hogy a vádiratot az ügyészség képviselőjében más személy írta alá, mint aki ügyészként az előkészítő ülésen eljár. A törvényben szabályozott, ügyészséget megillető jogok az ügyészség nevében eljáró ügyész teljeskörűen megilletik.
- [37] A Be. 583. § (4) bekezdése szerint az ügyészség a vádlott terhére és javára is fellebbezhet, az ügyészségnek a fellebbezésében meg kell jelölnie, ha az a vádlott terhére irányul.
- [38] Mindezekre figyelemmel az előkészítő ülésen jelenlévő ügyésznek a törvény felhatalmazása alapján joga volt arra, hogy a terhelt beismerő nyilatkozatának elfogadására figyelemmel az előkészítő ülésen hozott ítélet büntetés kiszabásáról rendelkező része ellen a terhelt terhére fellebbezzon. Ennek ténye a fellebbezésből kiderül.
- [39] Arra figyelemmel, hogy az ügyészség mértékes indítványt nem tett, ezért a Be. 565. § (2) bekezdésében írt hátrányosabb büntetés kiszabásának, hátrányosabb intézkedés

- alkalmazásának tilalma eleve nem állt fenn, így azt a másodfokú bíróság nem is sérthette meg.
- [40] A Kúria emellett megállapítja, hogy az ügyészi fellebbezésre figyelemmel, amely a terhelt terhére a büntetés súlyosítására irányult, súlyosítási tilalom sem állt fenn. A Be. 595. § (1) bekezdése alapján a vádlott büntetését, illetve a büntetés helyett alkalmazott intézkedést súlyosítani csak akkor lehet, ha a terhére fellebbezést jelentettek be. Önmagában az a tény, hogy az ügyészség a terhelt terhére fellebbezést jelentett be, kizárja a súlyosítási tilalom megszegését és lehetővé teszi azt, hogy a másodfokú bíróság a terhelt büntetését súlyosítsa. A felülvizsgálati indítvánnyal támadott másodfokú határozat esetében a súlyosítási tilalom megsértését súlyosítási tilalom hiányában értelemszerűen nem lehet megállapítani.
- [41] A Legfőbb Ügyészség ugyanakkor helyesen hivatkozott arra, hogy a felülvizsgálati eljárásban irányadó, a másodfokú bíróság eljárásának idején hatályos szabályok alapján a hátrányosabb büntetés kiszabásának tilalma nem azonos a súlyosítási tilalommal, ezért annak megszegése a súlyosítási tilalom megsértésére alapozva nem képezheti felülvizsgálati eljárás alapját. A Kúria ezt már a Bfv.I.8/2012. számú ügyben hozott döntésében kimondta. A súlyosítási tilalom kereteit az 595. § (1) és (4) bekezdése határozza meg, míg a hátrányosabb büntetés, hátrányosabb intézkedés fogalmát a Be. 10. § (3) bekezdése határozza meg. A súlyosabb büntetés és a hátrányosabb büntetés tehát eltérő fogalmak, ezért a hátrányosabb büntetés tilalmának megsértése nem azonos a súlyosítási tilalom megsértésével, így nem tekinthető a Be. 649. § (2) bekezdés *e*) pontjában megjelölt felülvizsgálat alapjául szolgáló oknak.
- [42] A Kúria a védő észrevételében foglaltakkal kapcsolatosan megállapítja, hogy az ott kifejtettek csak abban az esetben irányadók, ha az ügyben a vádirat a Be. 422. § (3) bekezdése szerinti mértékes indítványt tartalmaz, vagy ennek hiányában az ügyész az előkészítő ülésen a Be. 502. § (1) bekezdése szerint tesz ilyen mértékes indítványt. Mértékes indítvány hiányában a büntetés kiszabásával kapcsolatos, kifejezetten az ügyészi mértékes indítványhoz kötött korlátozások nem alkalmazhatók. Megállapítható, hogy az ügyben a járási ügyészség vádirata nem tartalmaz a Be. 422. § (3) bekezdése szerinti mértékes indítványt, és ugyancsak megállapítható, hogy az előkészítő ülésen sem tett ilyen indítványt az ügyész.
- [43] A Be. 652. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati indítvány irányul, valamint az indítvány előterjesztésének okát és célját.
- [44] Jelen ügyben a terhelt által felülvizsgálati indítványában megjelöltek nem felelnek meg a Be. 649. §-ában megjelölt egyetlen felülvizsgálati oknak sem, emellett részben a Be. 650. § (2) bekezdésében meghatározott, a tényállás támadásának tilalmát sértik, ezért a felülvizsgálati indítvány alapján a felülvizsgálati eljárás lefolytatása törvényi feltételek hiányában kizárt.
- [45] A Be. 656. § (2) bekezdés *a*) pontja szerint a Kúria a felülvizsgálati indítványt elutasítja, ha a felülvizsgálat a törvényben kizárt.
- [46] Mindezek alapján a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdésére figyelemmel tanácsulésen eljárva a terhelt felülvizsgálati indítványát elutasította.
- (Kúria Bfv.I.1.011/2021/16.)
- 30** **A személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelése tárgyában kitűzött ülés védő távollétében való megtartásának feltétele a védő szabályszerű értesítése [Be. 494. § (3) bek., 474. § (3), (4) bek., 609. § (2) bek. b) pont].**
- [1] Az ítélőtábla a 2022. augusztus 4. napján meghozott végzésével a 2009. május 15. napjától 2009. május 16. napjáig őrizetben, 2009. május 16. napjától 2010. július 16. napjáig előzetes letartóztatásban, 2010. július 17. napjától 2010. július 22. napjáig házi őrizetben, 2010. július 23. napjától 2011. szeptember 30. napjáig előzetes letartóztatásban, 2011. október 1. napjától 2012. szeptember 21. napjáig házi őrizetben, 2012. szeptember 22. napjától 2015. április 20. napjáig lakhelyelhagyási tilalom hatálya alatt, 2016. augusztus 30. napjától 2017. április 4. napjáig lakhelyelhagyási tilalom alatt, 2017. április 5. napjától 2017. július 3. napjáig előzetes letartóztatásban, 2017. július 4. napjától 2018. február 27. napjáig lakhelyelhagyási tilalom hatálya alatt volt III. r. vádlott letartóztatását a Be. 276. § (2) bekezdés *a*) pont *aa*) és *ab*) alpontjában, valamint a Be. 552. § (2) bekezdésében írt okból elrendelte.
- [2] A törvényszék a 2022. március 16. napján kihirdetett ítéletével a III. r. vádlottat bűnösnek mondta ki terrorcselekmény büntetésében mint társtettes [1978. évi IV. tv. (a továbbiakban: korábbi Btk.) 261. § (1) bek. *b*) pont] és terrorcselekmény büntetésében [korábbi Btk. 261. § (4) és (5) bek.], ezért őt mint bünszervezetben elkövetőt – halmazati büntetésül – 15 év fegyházbüntetésre, 10 év közügyektől eltiltásra és 10 év kiutasításra ítélte azzal, hogy nem bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban és a házi őrizetben töltött idő beszámításáról, a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.
- [3] Az elsőfokú bíróság az ítélethirdetést követően, 2022. március 16. napján hozott végzésével a Be. 552. § (2a) bekezdése alapján – a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendeléséről való döntés céljából – a III. r. vádlott őrizetét rendelte el. A III. r. vádlott ismeretlen helyen tartózkodása miatt az őrizetbe vételét nem lehetett foganatosítani.
- [4] A bíróság a III. r. vádlottal szemben 2022. április 4. napján elfogatóparancsot bocsátott ki.
- [5] Kétirányú fellebbezések alapján az ügyet a törvényszék felterjesztette az ítélőtáblához mint másodfokú bírósághoz.
- [6] Az ítélőtábla végzése ellen a III. r. vádlott az ülésen szóban, védője írásban jelentett be fellebbezést elsődlegesen a végzés megváltoztatása és enyhébb kényszerintézkedés elrendelése, másodlagosan hatályon kívül helyezés és a másodfokú bíróság új eljárásra utasítása érdekében.
- [7] A III. r. vádlott szerint az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikke kimondja: minden ember alapvető emberi joga, hogy az ellene emelt vádat pártatlan bíróság, észszerű időn belül elbírálja, azonban figyelemmel arra, hogy az utolsó

- cselekvősége óta 13 év telt el, ez már messze túl van az észszerű időn, ami nem a vádlottaknak róható fel.
- [8] A védő kifejtette, hogy a B., Sz. I. utca 26. szám alatti ingatlan tulajdonosa a III. r. vádlott befogadásáról nyilatkozott, az erről szóló nyilatkozatot, az ingatlan tulajdoni lapját, valamint az árambekötésről az igazolást csatolta a fellebbezéséhez.
- [9] Előadta, hogy a III. r. vádlott informatikusként munkalehetőséget kapott, melynek igazolására csatolta a megbízási ajánlatot.
- [10] A védő szerint a III. r. vádlott által az ülésen előadottak valóságához nem férhet kétség, azt nem cáfolta semmi. A III. r. vádlott külföldön tartózkodott, majd az ítélelhirdetést követően visszajött Magyarországra, ezt követően nem állt szándékában az országot elhagyni, a bejelentett tartózkodási helyétől nem messze tartózkodott, dolgozott.
- [11] Sérelmezte, hogy az alapügy többi vádlottjával szemben a bíróság elegendőnek találta a bűnügyi felügyelet elrendelését, míg a III. r. vádlott esetében nem. Annak ellenére, hogy a bírósági eljárásban folyamatosan jelen volt, sem szökés, sem elrejtőzés nem állapítható meg a terhére.
- [12] Kifogásolta, hogy a 2022. augusztus 4-i ülésre, mint a III. r. vádlott védőjét az ítéletábrá nem idézte, értesítést sem kapott, így arról nem volt tudomása.
- [13] Álláspontja szerint a védői jelenlétnek az ülésen éppen abból a szempontból lett volna jelentősége, hogy a III. r. vádlott által előadott tényállításokhoz módja lett volna bizonyítékot is csatolni, ami a III. r. vádlott magatartása, szavahihetősége körében a bírói engedélyes kényszerintézkedés esetén kiemelt jelentőséggel bírt volna. Ezáltal az elbíráló bíróság felé a bizonyítékokkal alátámasztott állítás a III. r. vádlottra kedvezőbb elbírálást eredményezhetett volna, mint a vádlott pusztá elmondása.
- [14] A Legfőbb Ügyészség átiratában a fellebbezéseket nem tartotta alaposnak, ezért a támadott végzés helybenhagyására tett indítványt.
- [15] Az ügyészi álláspont szerint a III. r. vádlott az elsőfokú ítélet kihirdetése óta nem volt elérhető, bejelentett tartózkodási helyén nem volt fellelhető, a hatóságoknál nem jelentkezett, távolmaradását nem igazolta, a bíróság a III. r. vádlott őrizetét rendelte el, majd vele szemben elfogatóparancs kibocsátására is sor került, amely alapján elfogták. Így a Be. 276. § (2) bekezdés a) pont aa) alpontjában meghatározott letartóztatási ok fennáll.
- [16] A III. r. vádlott román állampolgár, nemzetközi fuvarozói tevékenységet folytat, testvére Németországban él. Magyarországi lakhatási körülményei rendezetlenek, ezáltal a Be. 276. § (2) bekezdés a) pont ab) alpontjában meghatározott letartóztatási ok is megállapítható.
- [17] Az ítéletábrá helytállóan hivatkozott arra, hogy a III. r. vádlott esetében fennáll a Be. 552. § (2) bekezdésében meghatározott letartóztatási ok is, amit a kiszabott szabadságvesztés tartama alátámaszt.
- [18] Az ügyészség szerint az ítéletábrá nem sértett eljárási szabályt, amikor az ülését az ügyész és a védő távollétében tartotta meg, mivel annak tárgya az elfogatóparancs eredményeként a bíróság elé állított vádlottal szembeni személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelése volt.
- [19] Álláspontja szerint a kényszerintézkedés célja más módon nem érhető el, ezért indítványozta az ítéletábrá végzésének helybenhagyását.
- [20] A III. r. vádlottnak és védőjének a fellebbezése az alábbiak szerint alapos.
- [21] A Kúria a felülbírálat során elsőként azt vizsgálta, hogy az ítéletábrá megtartotta-e az eljárási szabályokat döntésének meghozatala során, kiemelt figyelemmel a védői fellebbezésben írtakra.
- [22] Az ítéletábrá a III. r. vádlott letartóztatását elrendelő végzését 2022. augusztus 4. napján a III. r. vádlott bírói engedélyes kényszerintézkedésének tárgyában tartott ülésen hozta meg, melyen sem az ügyész, sem a védő nem volt jelen (ítéletábrá mint másodfokú bíróság 2. számú jegyzőkönyv 1. oldal, 5. bekezdés).
- [23] A BIIR rendszer adatai, valamint az iratok alapján megállapítható, hogy az ügy 2022. augusztus 3. napján érkezett az ítéletábrára. Az ülés kitézéséről a bíróság nem rendelkezett, a határnapról a védőt nem értesítette.
- [24] A Be. a másodfokú eljárásban, a jogorvoslati fórum jellege okán speciálisan a fellebbezés elintézésének szabályait rögzíti a LXXXIII. Fejezetben, ugyanakkor nem határoz meg eltérő előírásokat sem a tárgyalás előkészítése, sem egyes, az elsőfokú tárgyalásra előírt szabályokhoz képest. Ezért a Be. 589. §-a alapján ebben a körben is alkalmazni kell a Tizenharmadik–Tizennegyedik Részben megállapított rendelkezéseket.
- [25] Ennek megfelelően, amikor a másodfokú bíróság tanácsának elnöke a Be. 596. § (1) bekezdés f) pontjával összhangban vizsgálja, hogy szükséges-e személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedéssel kapcsolatban határozni, a határozat meghozatalára előírt eljárási formát a Be. 589. §-ának alkalmazásával kell megállapítania, hiszen a másodfokú eljárást szabályozó fejezetben erre vonatkozóan eltérő rendelkezés nincs. Továbbá a kényszerintézkedés tárgyában való határozathozatal nem része a jogorvoslat érdemi elbírálásának, így az arra előírt eljárási formák az ilyen határozat meghozatalára nem irányadók. Ebben az esetben ténylegesen arról van szó, hogy abban az eljárásban, amelyet egy jogorvoslat nyitott meg, olyan kérdés merül fel, amelyben az egyébként a jogorvoslat elbírálására hivatott bíróság elsőfolyamodású fórumként dönt, így a döntés meghozatala során értelemszerűen az arra vonatkozó eljárási szabályokat kell alkalmazni.
- [26] Amennyiben tehát a kényszerintézkedés tárgyában döntéshozatal szükséges, az ügydöntő határozattal szembeni fellebbezést elbíráló fórumnak is az első fokon eljáró bíróságra irányadó rendelkezéseket kell alkalmaznia.
- [27] Ebben a körben pedig a Be. az alábbi szabályokat rögzíti.
- [28] A Be. 494. § (1) bekezdése a tárgyalás előkészítése körében rendelkezik arról, hogy a bíróság hivatalból vagy indítványra határoz a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés fenntartásáról, elrendeléséről vagy megszüntetéséről, és a Be. 494. § (2) bekezdésében az eljárási formát is előírja; nevezetesen, ha a bíróság a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendeléséről dönt, illetve, ha az indítványban a korábbi határozathoz képest a

- fenntartás okaként új körülményre hivatkoztak, a fenntartásról ülésen határoz.
- [29] A Be. 494. § (3) bekezdése alapján az így kitűzött ülésre a nyomozási bírónak a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelése vagy meghosszabbítása tárgyában tartott ülésére vonatkozó szabályait [Be. 468. §, 470. § (1) és (2) bek., valamint a 472–475. §] kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy az ülés az ügyész és a védő távollétében is megtartható, ha annak tárgya elfogatóparancs eredményeként a bíróság elé állított vádlottal szembeni, személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelése.
- [30] Kétségtelen, hogy a védő jelenléte jelen esetben nem volt kötelező, azt a Be. 474. § (3) bekezdésének szabályai sem írták elő. A Be. 474. § (4) bekezdése szerint azonban a védő az ülésen a (3) bekezdésben meghatározott esetekben kívül is jelen lehet.
- [31] A Be. 42. § (2) bekezdés *a*) pontjában biztosított védői jogosultságot – a védő jogosult arra, hogy jelen legyen az olyan eljárási cselekményen, amelyen a terhelt jelen lehet, vagy a terhelt jelenléte kötelező – tartalommal kitöltve a Be. 112. § (1) bekezdése alapján a bíróság értesíteni köteles azt – így a konkrét esetben a védőt –, akinek a jelenléte nem kötelező, de azt a törvény lehetővé teszi.
- [32] A Be. 113. § (1) bekezdése alapján az értesítés kézbesítés útján, kizárólag hangkapcsolatot biztosító elektronikus úton vagy a bíróság előtti megjelenés alkalmával történik. A (4) bekezdés szerint, ha az eljárási cselekmény sürgőssége indokolja, a terheltet érintő eljárási cselekmény esetén a védő értesítése oly módon is kibocsátható, hogy a védő azt az eljárási cselekmény időpontja előtt két órával kapja meg.
- [33] A törvényi rendelkezések egybevetésével tehát a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelése tárgyában kitűzött ülés védő távollétében való megtartásának feltétele a védő szabályszerű értesítése.
- [34] Az ítéletábla eljárási szabályt sértett, amikor a III. r. vádlott védőjének értesítése nélkül tartotta meg az ülést, így a védő az ülésen való jelenlét jogát nem gyakorolhatta.
- [35] Ezen eljárási szabálysértésnek a másodfokú eljárásban történő kiküszöbölhetősége, valamint a felülbírálandó döntésre gyakorolt hatása kapcsán a Kúria a következőkre mutat rá.
- [36] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdése szerint „a büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez”. A védelemhez való jog tehát alkotmányos jog, és a tisztességes eljáráshoz való jog egyik eleme, amelynek érvényesülését az Emberi Jogok Európai Bírósága is következetesen megköveteli.
- [37] Jelen esetben a védő megjelenésének hiánya a Be. 494. § (3) bekezdés *b*) pontja alapján – elfogatóparancs eredményeként a bíróság elé állított vádlott esetén – valóban nem akadály a ülés megtartásának. A védő jelenlétének ilyen hiánya azonban csak abban az esetben egyeztethető össze a védelemhez fűződő joggal, ha a bíróság megtette mindazon intézkedést, mely alapján a védőnek lehetősége lett volna részt venni az ülésen. Ellenkező értelmezés esetén ugyanis e jog tényleges gyakorolhatósága lehetetlenülne el, amely mind a terhelt védő igénybeviteléhez való jogát, mind a védő saját jogainak gyakorlását kiüresíti.
- [38] Összeegyeztethetetlen a védelemhez fűződő jog hatékony érvényesülésével, ha a terhelt érdekében eljáró védő nem tud a kényszerintézkedés elrendeléséről való döntés érdekében tartott ülés időpontjáról. Ebben az esetben ugyanis a védőnek lehetősége sincs az ülésen megjelenni, és ott a terhelt védelmében eljárni.
- [39] A Be. 609. § (2) bekezdés *b*) pontja szerint hatályon kívül helyezést eredményez, ha a büntetőeljárásban részt vevő személyek a vádemelés után a törvényes jogaikat nem gyakorolhatták, vagy ezek gyakorlásában őket korlátozták.
- [40] Jelen esetben ez történt, amit a másodfokú eljárásban nem lehet orvosolni. Ezért a határozat érdemi felülbírálatára nem kerülhetett sor.
- [41] Megjegyzi a Kúria, hogy az ülésen a jelenlét joga természetesen az ügyészséget is megilleti.
- [42] A megismételt eljárás során a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés tárgyában tartott ülésről a III. r. vádlott idézése (előállítás) mellett értesíteni kell az ügyészt és a III. r. vádlott védőjét is. Amennyiben szabályszerű értesítés ellenére nem jelenik meg az ügyész vagy a védő, az ülés megtartásának nincs akadálya.
- [43] Ekként a Kúria a Be. 614. § (1) bekezdésére és a (3) bekezdés *b*) pontjára való utalással, a (4) bekezdés szerint tanácsülésen eljárva az ítéletábla végzését a Be. 609. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az eljárási bíróságot új eljárásra utasította.
- [44] A Be. 602. §-a alapján a Kúria a kényszerintézkedés elrendeléséről szóló végzés hatályon kívül helyezésére figyelemmel határozott a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés alkalmazásáról.
- [45] A kényszerintézkedés Be. 276. § (1) bekezdés *a*) és *b*) pontjában foglalt általános feltételei egyaránt teljesülnek, hiszen a III. r. vádlottal szemben vádat emeltek, és a különös kényszerintézkedési ok fennállása folytán annak alkalmazása szükséges is.
- [46] A törvényszék nem jogerős ítéletében a III. r. vádlottat halmazati büntetésül mint bünszervezetben elkövetőt 15 év fegyházbüntetésre ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható. A Be. 552. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy ha az ügydöntő határozat a kihirdetéskor nem emelkedik jogerőre, a bíróság a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésről nyomban határoz. A (2) bekezdés alapján ez esetben a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés a 276. § (2) bekezdés *a*) és *c*) pontjában meghatározott okokon kívül akkor is elrendelhető vagy fenntartható, ha az ítéletben kiszabott szabadságvesztés tartamára figyelemmel a vádlott szökésétől vagy elrejtőzésétől kell tartani.
- [47] Ennek kapcsán a Kúria a következőkre utal. Ebben az esetben – eltérően a Be. 276. § (2) bekezdés *a*) pont *ab*) alpontjától – önmagában a szökés, elrejtőzés veszélyének kiküszöbölése a törvényi érdek, illetve cél, függetlenül attól, hogy a vádlott jelenléte a további eljárási cselekményeknél szükséges-e. A végrehajtandó szabadságvesztést kiszabó, viszont nem jogerős ítéletet követő helyzetben a szökés, elrejtőzés veszélye kettős kockázatot jelent.
- [48] Egyrészt a vádlott esetleges szökése, elrejtőzése nyilvánvalóan kihatással van, illetve lehet a vele szembeni eljárás lefolytatására, mivel annak addigi

- rendjét vagy meg kell változtatni, vagy az eljárást fel kell függeszteni. Másrészt a vádlott szökése, elrejtőzése (elérhetetlensége) következtében egyben a kiszabott szabadságvesztés esetleges jövőbeni végrehajtásának esélye is meghiúsul (BH 2017.291.).
- [49] Mindezekre tekintettel a III. r. vádlott esetében a nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés 15 év tartamára figyelemmel a szökés, elrejtőzés kockázata valós, vele szemben elfogatóparancsot kellett kibocsátani.
- [50] A letartóztatás Be. 277. § (4) bekezdésében szabott többletfeltételeit megvizsgálva pedig a III. r. vádlott személyi körülményei, az eljárás során tanúsított magatartása a legszigorúbb kényszerintézkedés alkalmazását teszi indokolttá, így a Be. 277. § (4) bekezdés c) és e) pontja egyaránt megállapítható.
- [51] Az ítélet tábla a végzésével a III. r. vádlott letartóztatását elrendelte, így a Kúriának nem annak (ismételt) elrendeléséről, hanem a fenntartásáról kellett rendelkeznie. Ezt támasztja alá a Be. 602. §-a is, melynek második mondata kizárólagosan a hatályon kívül helyezés esetén fenntartott – és nem pedig elrendelt – kényszerintézkedés határidejét határozza meg.
- [52] Ezért a Kúria a III. r. vádlott letartóztatását a Be. 614. § (1) bekezdésére figyelemmel, a Be. 602. §-a alapján, a Be. 290. § (4) bekezdése szerinti tartamra fenntartotta.

(Kúria Bpkf.III.1.028/2022/2.)

31 I. Felülvizsgálati eljárásban – az érdemi felülbírálatra alkalmatlansága folytán – a megtámadott határozat hatályon kívül helyezését eredményezi, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás olyan ellentmondásokat tartalmaz, amelyek miatt a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából jelentős kérdésekben (a terhelt bűnösségének megállapítása, felmentése, az eljárás megszüntetése, a bűncselekmény minősítése, illetve a Btk. anyagi jogi szabályainak megfelelően kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés) nem állapítható meg, hogy a bíróság milyen tényállásra alapította ítéletének a felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló rendelkezéseit [Be. 663. § (2) bek., 649. § (2) bek. d) pont].

II. A jogerős tényállás úgy az emberölés büntettére, miként a jogos védelmi, a vélt jogos védelmi helyzetre, továbbá az erős felindulásban elkövetett emberölés büntettére vonatkozó, egymással konkuráló, ilyen formában egyértelmű jogkövetkeztetés levonására nem alkalmas ténymegállapításokat tartalmaz [Btk. 160. § (1) bek., 22. § (1) bek.].

- [1] A törvényszék a 2020. szeptember 10. napján kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntettében [Btk. 160. § (1) bek.]. Ezért őt 6 év 6 hónap börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett a terhelt által őrizetben és büntető felügyelet hatálya alatt töltött idő szabadságvesztés-büntetésbe történő beszámításáról, a bűnjelekről és a felmerült büntetőjogi költségről.
- [2] Védelmi fellebbezések alapján eljárva az ítélet tábla mint másodfokú bíróság a 2021. január 26. napján

jogerős ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta. A terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés tartamát 5 évre enyhítette azzal, hogy a terhelt a büntetés fele részének kitöltése után feltételes szabadságra bocsátható. Helyesbítette a büntetőjogi költség viselésére vonatkozó rendelkezést, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

- [3] Az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú bíróság által kiegészített tényállás lényege a következő.

A terhelt és fia, a sértett együtt éltek az A., I. út 21. szám alatt lévő családi házában. A terhelt a cselekmény elkövetésekor 76 éves, 176 cm magas és 90 kg súlyú, míg a sértett 50 éves, 198 cm magas, jól fejlett, jól táplált személy volt. Az apa és fia együttélésére jellemzőek voltak a rendszeres italozásból fakadó gyakori veszekedések, melyek különösen hétvégeken csúcsosodtak ki.

Így történt ez 2018. október 21. napján 19 óra 15 perc körüli időben is, mikor az enyhén ittas terhelt hazatért és a súlyosan ittas sértettet – akinek erre az állapotára jellemző volt az indokolatlan kötekedés és agresszivitás – a konyhában találta meg.

A terhelt azon felháborodásában, hogy a fia a korábbi ígérete ellenére nem készített vacsorát, őt számonkérte, és ebből közöttük kiabálásokkal tarkított veszekedés alakult ki. Ennek során a sértett a terheltet a nyakánál átkarolta, majd jobb kezével a terhelt jobb kezét erősen megszorította, mely szorításból a terhelt a kezét kitepte. Ezáltal a terhelt jobb kézfejen szederjes vérbeszűrődéssel, a kézközépcsonton felületes hámhorzsolással járó nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett. Ezután a sértett bement a szobájába, a terhelt pedig telefonon felhívta a lányát, elpanaszolta neki, hogy a fia megint agresszívan viselkedik vele és kérte, hogy beszéljen vele.

Pár perccel később a terhelt visszament a szobájába, hogy vacsorát készítsen magának, és ezért vette elő a kést.

Ekkor jelent meg a fia, és a terhelt úgy gondolta, hogy meg akarja támadni.

A terhelt ekkor dühében a kenyérszeleteléshez elővett 24 cm pengé hosszúságú kést a jobb kezében fogva egy felülről lefelé irányuló mozdulattal legalább közepes erővel a sértett hasának bal oldalába szúrta, aminek a következtében a sértett pillanatokon belül összeesett. Ekkor a terhelt a kést visszatette a fiókba és mentőt hívott.

A terhelt a mentők kikerzése előtt indulatosan szidalmazta és sértegette a földön fekvő fiát, miközben megpróbálta annak sérüléseit ellátni a segélyhívó diszpécserének telefonos utasításai alapján. A diszpécser iránymutatásai alapján egy vizes törölközőt szorított a szűrt sebre, hogy csillapítsa a vérzést.

A kikerző mentők a sértettet haladéktalanul kórházba szállították, ahol életmentő műtétet hajtottak végre rajta, ennek ellenére másnap hajnali 2 óra 55 perckor elhalálozott.

A sértett halálának közvetlen oka vérvesztéses sokk volt, melynek kialakulásához a lép ereinek, a gyomornak, a vastagbél hashártya kettőzettének és a hasnyálmirigy sérülésének az együttese vezetett. A halál és az elszünetelt sérülések között közvetlen ok-okozati összefüggés állapítható meg.

- [4] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontjára alapítottan terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozatok megváltoztatása érdekében.
- [5] Indokai szerint a terhelt cselekményét az eljáró bíróságok törvénysértően minősítették emberölés büntettének, mert csak részben vették figyelembe a Kúria 3/2013. BJE határozatában írtakat. Emiatt törvénysértő a terhelttel szemben kiszabott büntetés is.
- [6] Kifejtette, hogy halálos eredmény esetén az emberölés és a halált okozó testi sértés elhatárolása az elkövető cselekmény véghezvitele időpontjában fennálló konkrét tudattartalma alapján lehetséges, melyre a külvilágban megnyilvánult, és így megismerhető tárgyi és alanyi tényezők alapján lehet következtetni.
- [7] Mindezek értékelését azonban az elsőfokú bíróság nem végezte el teljeskörűen, ezért jutott helytelen következtetésekre a terhelt elkövetéskori tudattartalma tekintetében.
- [8] Az objektív tényezők közül kiemelte a terhelt és a sértett életkorát, alkatukat és a közöttük lévő fizikai különbséget, továbbá azt, hogy a sértett előzőleg támadólag lépett fel a terhelt irányába, aki úgy gondolta, hogy fia ismét meg fogja támadni. A közel kétméteres, ereje teljében lévő sértett hasára irányított egyetlen késszúrás során a terhelt tudatában az élet kioltásának szándéka még eshetőlegesen sem merült fel. A terhelt pedig okkal tarthatott attól, hogy az erősen ittas, komoly erőfölényben lévő fia ismét bántalmazni fogja. Ezt a félelmét igazolja, hogy percekkel korábban telefonon kérte lányát, hogy a fivérért próbálja meg lecsillapítani.
- [9] Kiemelte, hogy a terhelt az elkövetés eszközét azért vette magához, hogy kenyeret szeljen vele. A cselekmény indítóoka a sértett támadó fellépése volt, és az elkövetési szándék hirtelen alakult ki. Mindössze egyetlen irányítás nélküli szúrás történt, amelynek célja a vélelmezett támadás elhárítása volt, ezért sem jelenthető ki, hogy a terhelt ölési szándékkal szúrta meg a sértettet.
- [10] Súlyosította, hogy az eljáró bíróság figyelmen kívül hagyta a terhelt cselekmény után tanúsított magatartását, holott az ölési szándékot cáfolja a mentők azonnali kihívása és a sértett sérüléseinek ellátása.
- [11] Az alanyi tényezők körében kitért arra, hogy a terhelt békés természetű, a fiáért aggódó apa volt, aki még akkor sem vált agresszívvé, kötekedővé, ha ivott. A terhelt féltette a sértettet a túlzott alkoholfogyasztása miatt, a cselekmény indítóoka is az ittasság, a tettlegességig fajult veszekedés volt. Az így kialakult feszültség, indulat, a vélt támadástól való félelem együttesen hatottak a terhelt pszichikai állapotára.
- [12] Mindezek alapján a terhelt szándéka a fia támadásának elhárítására és testi sértés okozására terjedt ki, a halál vonatkozásában kizárólag hanyag gondatlanság terheli.
- [13] Ezért elsődlegesen azt indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat változtassa meg, a terhelt cselekményét halált okozó testi sértés büntettének minősítse, és ezért két évi, végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés kiszabását kérte. Másodlagosan azt indítványozta, hogy a Kúria a kiszabott szabadságvesztés tartamát a büntetés enyhítésére vonatkozó szabályok alkalmazásával mérsékelje, és a kiszabott szabadságvesztés végrehajtását próbaidőre függessze fel.
- [14] A Legfőbb Ügyészség a Be. 657. § (2) bekezdése alapján tett nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt alaptalannak tartotta.
- [15] Rámutatott, hogy halált okozó testi sértés akkor valósul meg, ha az elkövető szándékos cselekménye testi sértés előidézésére irányul, de a magatartással okozati összefüggésben a sértett halála is bekövetkezik, viszont az elkövetőt a halálos eredmény tekintetében csak gondatlanság terheli.
- [16] Jelen ügyben a cselekmény minősítése során jelentősége van az elkövetés eszközeként használt késnek, amely az emberölés tipikus eszköze, a penge hosszának, a felülről lefelé irányuló, legalább közepes erejű, életfontosságú szerveket tartalmazó hasüreget ért szúrásnak, a létrehozott szúracsatorna hosszának, amelyek alapján az ölési szándékra lehet következtetni. Erre figyelemmel a sértett oldalán megmutatókozó testi erőfölénynek nem volt jelentősége, a sértett a tényállásból kitűnően a terhelt támadására nem is számított.
- [17] Olyan körülmény pedig nem szerepel a tényállásban, amely az eredmény elmaradása vonatkozásában a terhelt könnyelmű bizakodására adhatott volna okot.
- [18] Kifejtette – hivatkozva a BH 2001.409. számú eseti döntésre –, hogy az irányadó tényállás alapján a terhelt javára vélt jogos védelmi helyzet sem állapítható meg, mivel a sértett csupán megjelent, de nem tett semmi olyat, melyet a terhelt alappal félreérthetett volna.
- [19] Mindezek alapján nem tévedett a bíróság, amikor a terhelt eshetőlegesen ölési szándékát állapította meg, mivel számítania kellett arra, hogy a sértett a szúrás eredményeként az életét veszítheti, és ebbe belenyugodott.
- [20] Hivatkozott arra, hogy az indokolási kötelezettség megsértése nem abszolút eljárási szabálysértés, ekként nem felülvizsgálati ok.
- [21] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány akkor terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetést szabott ki. A terhelt terhére rótt emberölés büntette öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, míg a védő által indítványozott halált okozó testi sértés büntette esetében a büntetési tételkeret két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés. Ekként a jogerősen kiszabott szabadságvesztés-büntetés a terhelt javára figyelembe vett enyhítő körülmények mellett sem eltúlzottan súlyos, az nem törvénysértő, ezért a felülvizsgálati indítvány emiatt is alaptalan.
- [22] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat hatályukban tartsa fenn.
- [23] A terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítvány eltérő okból alapos.
- [24] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja.
- [25] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, hogy felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, és a jogerős bírósági határozatban rögzített tényállás alapulvételevel, kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és

- eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [26] A Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét; a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja szerint pedig akkor, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést.
- [27] A felülvizsgálati indítvány – tartalmát tekintve – a jogos védelmi helyzetben történt cselekvésre hivatkozással a bűnösség megállapítását is kifogásolta, ekként az a Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja szerinti okból is előterjesztett.
- [28] A felülvizsgálati indítványban a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. Felülvizsgálati eljárásban a Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [29] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [30] A Kúria a jogerős ügydöntő határozatot csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében, és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül [Be. 659. § (5) bek.]. Ez alóli kivétel a Be. 659. § (6) bekezdése szerinti rendelkezés, mely szerint a Kúria a megtámadott határozatot a Be. 649. § (2) bekezdése alapján akkor is felülbírálja, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be.
- [31] Következésképpen a Kúria felülbírálati jogköre főszabályként a felülvizsgálati indítványhoz kötött.
- [32] A Kúria döntési jogköre viszont – bár értelemszerűen igazodik a felülbírálat feltételéhez, ekként az adott felülvizsgálati okhoz – kizárólag a törvényen alapul, s törvényi meghatározottsága valójában törvényi kötelességet is jelent (Be. 662–663. §).
- [33] Felülvizsgálatban a tényállás támadhatatlansága nem jelenti azt, hogy a hiányzó ténymegállapításnak a tényállásszerűség szempontjából ne lenne jelentősége; a nem koherens, önellentmondásos tényállás ugyanis anyagi jogi sérelemként vizsgálható.
- [34] Az irányadó tényállásnak mindazokat a tényeket tartalmaznia kell, amelyek az alkalmazott Btk. rendelkezéseinek szempontjából jelentősek, nem tartalmazhat viszont olyan ténymegállapítást, amely egymásnak ellentmondó vagy egymást kizáró jogi minősítést tesz lehetővé.
- [35] Ehhez képest ítéltető meg, hogy a megtámadott határozat ügydöntő rendelkezése a büntető anyagi jog szabályaival összhangban áll-e. Ha azonban a megtámadott határozat ügydöntő rendelkezése helytálló vagy téves mivoltának kérdésében az irányadó tényállás alapulvételével nem lehet maradéktalanul és megnyugtatóan állást foglalni, akkor ez egyben a büntető anyagi jogi szabály sérelmét is jelenti.
- [36] Kétségtelen, hogy felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás megalapozatlansága nem vizsgálható (s nincs mód a tényállás hiányosságának – akár az iratok tartalma alapján való – kiküszöbölésére sem).
- [37] Ebből azonban nem következik, hogy felülvizsgálat során az irányadó tényállásból vont jogi következtetés alaposságának vizsgálata is kizárt. A Be. 649. § (1) bekezdés *a)* és *b)* pontja értelmében ugyanis éppen a jogi következtetés képezi a felülvizsgálat tárgyát.
- [38] Az indokolási kötelezettség sérül, ha a tényállás és a tényálláson kívüli indokolás között vagy a rendelkező rész (jogkövetkeztetés) és a tényálláson kívüli indokolás között van ellentmondás, eltérés, kétértelműség.
- [39] Ha azonban a tényállás valamely rendelkezés ténybeli alapját nem rögzíti, önmagában kétértelmű, vagy a tényállás és a rendelkező rész (jogkövetkeztetés) eltérő, akkor az anyagi jogi sérelem.
- [40] Jelen ügyben ez történt.
- [41] A jogerős ítélet a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetésében [Btk. 160. § (1) bek.].
- [42] Ehhez képest az elsőfokú bíróság határozata indokolásának részét képező tényállás a sértett halálát okozó szúrás közvetlen előzményeként a következőket tartalmazza:
– a terhelt és a sértett között kiabálásokkal tarkított veszekedés alakult ki;
– a veszekedés során a sértett a terheltet a nyakánál átkarolta, majd jobb kezével a terhelt jobb kezét erősen megszorította, mely szorításból a terhelt a kezét kitepte;
– ezután a sértett bement a szobájába, a terhelt pedig telefonon felhívta a lányát elpanaszolva, hogy agresszív vele szemben a sértett;
– pár perccel később a terhelt visszament a szobájába, hogy vacsorát készítsen magának, és ezért vette elő a kést;
– ekkor jelent meg a fia, és a terhelt úgy gondolta, hogy meg akarja támadni;
– a terhelt ekkor dühében a kenyérszeleteléshez elővett kést legalább közepes erővel a sértett hasa bal oldalába szúrta;
– ezt követően a sértett összeesett, a terhelt pedig mentőt hívott, és próbálta a sértett sérülését ellátni.
- [43] A másodfokú bíróság a törvényszék által megállapított tényállást azzal egészítette ki, hogy a szúrást megelőzően kialakult veszekedés során a sértett szorításából a saját kezét kitepő terhelt a jobb kézfejen szederjes vérbeszűrődéssel, a kézközépcsonton felületes hámhörzsolással járó, nyolc napon belül gyógyuló sérüléseket szenvedett; illetve tényként rögzítette azt is, hogy az 50 éves, 198 cm magas, jól fejlett, jól táplált sértett állt szemben a cselekmény elkövetésekor 76 éves, 176 cm magas és 90 kg súlyú terhelttel.
- [44] A törvényszék által megállapított és az ítéletábra által kiegészített tényállás ekként arra is utal, hogy a terhelt azért szúrta hasba a fiát, mert azt feltételezte, hogy meg akarja támadni.
- [45] A Btk. 22. § (1) bekezdése szerint nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

- [46] A 4/2013. BJE határozat 5. pontja szerint, ha az elkövető a valóságos helyzet téves felismerése folytán abban a tudatban cselekszik, hogy ellene jogtalan támadást intéztek, vagy ilyennel közvetlenül fenyegették (vélt jogos védelem), a tévedésre vonatkozó rendelkezéseket (Btk. 20. §) kell alkalmazni. A vélt jogos védelmi helyzet a társadalomra veszélyesség hiányában zárja ki a bűncselekmény megvalósulását, ekként a felelősség alóli mentesülést eredményezi (BH 1983.261.).
- [47] Rögzíti a Kúria, hogy egy cselekmény tényállásszerűsége felől csak akkor lehet megalapozott döntést hozni, ha a bíróság a tárgyi és az alanyi oldalhoz tartozó valamennyi tényt rögzíti, ez utóbbihoz kapcsolódóan az elkövető tudatára (tudattartalmára) vonatkozó tényeket is számba veszi.
- [48] Jelen ügyben az elsőfokú bíróság a terhelt emberölés büntetében mondta ki bűnösnek, a törvényszék által rögzített tényállás azonban vélt jogos védelmi helyzetben történt cselekvésre is utal.
- [49] Ezen a helyzeten a másodfokú bíróság sem tényjavító, sem indokolási tevékenysége nem változtatott.
- [50] A másodfokon eljáró ítélőtábla a tényállást a terhelt sérüléseinek rögzítésével, valamint a terhelt és a sértett fizikai adottságainak összevetésével egészítette ki, a sértett szűrást megelőző mozdulatának, ekként a szűrés folyamatának pontos körülírása azonban elmaradt.
- [51] Ennek ellenére vizsgálta a jogos védelem mint büntethetőséget kizáró ok [Btk. 15. § e) pont] esetleges fennállását. Álláspontja szerint azonban a sértett részéről nem történt a törvényben megkívánt komoly támadás a terhelt irányába, s ezek után a szűrást közvetlenül megelőző terhelt felé mozdulása sem tekinthető ilyennek, magatartása leginkább helytelen, a terhelt önbecsülését sértő fellépésként értékelhető, másrészt ezen sértetti megnyilvánulás és a szűrés közt nem állapítható meg közvetlen fenyegetettségi helyzet sem (másodfokú ítélet [13] bekezdés). Nem vizsgálta azonban a vélt jogos védelmet, azzal csupán a Legfőbb Ügyészség foglalkozott átiratában.
- [52] Megjegyzi a Kúria, hogy e megállapításaival az ítélőtábla új ténybeli helyzetre alapozta az álláspontját figyelemmel arra, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított – és az ítélőtábla által e részében érintetlenül hagyott – tényállás egyrészt a történeteket másként rögzítette, így a sértett részéről a terhelt irányába történt jogtalan támadás mint előzmény időben már lezajlott, másrészt nem azt rögzítette, hogy a sértett a szűrást közvetlenül megelőzően a terhelt felé mozdult, csupán azt, hogy a sértett megjelent.
- [53] E megállapítás anélkül került a másodfokú ítélet indokolásába, hogy a másodfokú bíróság bizonyítást folytatott volna, és a tényjavítás tevékenysége körében sem foglalkozott vele.
- [54] Következésképpen a másodfokú bíróság ezen megállapítása mind ténybelileg, mind pedig a következtetést tekintve a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából jelentős kérdésben eltérő a jogerős ítéletben rögzített tényállástól, és értelemszerűen a rendelkező rész szerinti jogi értékeléstől is. Eszerint ugyanis a terhelt nem pusztán azért gondolta, hogy a fia meg fogja támadni, mert az megjelent, hanem mert felé mozdult.
- [55] Nem kétséges, hogy a bizonyítás anyagában, illetve az elsőfokú ítélet indokolásában mindez szerepel (az igazságügyi orvosszakértői vélemény pontosítása, elsőfokú ítélet [37] bekezdés 3. mondat). Ráadásul a jogerős ítélet tényállása valójában a szakvélemény pontosítását elfogadva tartalmazza a vádirat szerinti nagy erejű helyett a legalább közepes erejű szűráskénti meghatározást.
- [56] A jogerős tényállás mindezek ellenére nem tartalmazza a másodfokú bíróság által az indokolásában hivatkozott körülményt, arra vonatkozóan az elsőfokú ítélet tényálláson kívüli indokolási részében sem található ténymegállapítás. Ekként az a tényállás részének sem tekinthető.
- [57] Emellett az ítélőtábla *expressis verbis* ugyan nem, de tartalmát tekintve indokolásában az erős felindulásban elkövetett emberölés (Btk. 161. §) lehetőségét is felvetette az alábbiak szerint.
- [58] „Ez a fellépés, mint ahogy arra az ítélőtábla fentebb is már utalt, konkrét fenyegető támadásként ugyan nem értékelhető, de minden bizonnyal egy az apa–fia viszonyhoz nem méltó, abba nem illeszthető, a vádlott számára megalázó, lekezelő jellegű magatartás volt, amely a vádlottból egy különleges, robbanásszerű, elkeseredett, dühödt állapotot váltott ki. Ezt látszik igazolni az is, hogy még ebben az indulati állapotban telefonon felhívta a lányát és kérte, hogy üljön autóba, jöjjen el hozzájuk, nézze meg milyen állapotban van a sértett, és hogyan viselkedik vele. Mindebből az vonható le, hogy a vádlott nem fizikális fenyegetettséget, hanem egyfajta a szoros apa–fiú kapcsolatot alapjaiban megtépázó lelki megrázkódtatást élt át, ez váltotta ki nála a személyiségétől teljesen idegen, kirobbanó, rögtönös magatartást.” (másodfokú ítélet [15] bekezdés), továbbá
- [59] „a vádlott feleségének két évvel ez esetet megelőző halála úgy a vádlottat, mint a sértettet is nehezen feldolgozható traumaként érte, amelynek következtében a mindkettejük esetében rendszeressé váló italfogyasztás hatására is megbomlott az addig kiegyensúlyozott családi környezet, a vádlott sértett munkája elvesztése miatti szóban is kifejezésre juttatott aggodalma főként hétvégeken, a sértett nagyobb mértékű italozása miatt kettőjük közti veszekedésben csúcsosodott ki. A vádbeli napon a vádlott nemcsak arra tért haza, hogy fia erősen ittas, hanem semmibe vette a háztartásban kialakított munkamegosztást is, ígérete ellenére nem készítette el a vacsorát. Az emiatt nyilván amúgy is csalódott vádlottat ebben a helyzetben érte fia részéről az az eddig elő nem forduló, lekezelő, megalázó, a kiszolgáltatottság érzetét keltő mozdulatsor, amely olyan indulati töltöttséget eredményezett, amely – számára kontrollálhatatlanul – a szűró mozdulatot kiváltotta belőle. Ahogy arra a védelemmel e körben azonos álláspontra helyezkedve, a fellebbviteli főügyészség is hivatkozott, a körülmények ilyenén alakulásában komoly szerepe volt a sértettnek, elkerülhetetlen tehát a sértetti közrehatás megállapítása is.” (másodfokú ítélet [17] bekezdés).
- [60] Az ítélőtábla ezen érvelésével kapcsolatban a Kúria rámutat arra, hogy a tényállás így nem, illetve csak részben tartalmazza a terhelt tudati állapotára

- vonatkozó azon tényeket, amelyekre az ítélet tábla e részében az indokolását alapozta.
- [61] A terhelt cselekményét az elsőfokú bíróság jogi indokolásában kizárólag a emberölés büntetének megvalósulása és a halált okozó testi sértéstől történő elhatárolása szempontjából vizsgálta. A másodfokú bíróság foglalkozott ugyan (nem helytálló érveléssel) a jogos védelem kérdésével, azonban a vélt jogos védelem lehetőségének számbavétele elmaradt, továbbá a bűncselekmény emberölés büntetékénti minősítésére vonatkozó indokolásában és a büntetés kiszabás körében az erős felindulásban elkövetett emberölés büntetétére utaló érveket sorakoztatott fel.
- [62] A jogerős tényállás úgy az emberölés büntetétére, miként a jogos védelmi, a vélt jogos védelmi helyzetre, továbbá az erős felindulásban elkövetett emberölés büntetétére vonatkozó, egymással konkuráló, ilyen formában egyértelmű jogkövetkeztetés levonására nem alkalmas ténymegállapításokat tartalmaz.
- [63] A bíróság jogi indokolásának ellentmondásos, egyben hiányos volta valójában arra vezethető vissza, hogy a jogerős ítéletben rögzített tényállásból hiányoznak a terhelt büntetőjogi felelősségének eldöntéséhez, a jogkövetkeztetés helyes megállapíthatóságához szükséges és elégséges történeti és tudati tények, illetve a tényállásban rögzített tények egymásnak ellentmondóak, kétértelműek.
- [64] Ugyanezen okból a Kúria sem volt abban a helyzetben, hogy egyértelműen állást foglaljon a terhelt bűnössége tekintetében. Ekként a felülvizsgálatban irányadó tényállás alapján nem ítélt meg, hogy a megtámadott határozat ügydöntő rendelkezése a büntető anyagi jog szabályaival összhangban álló-e.
- [65] Ha a felülbírálat eredményeként az indítvány – ekként a megjelölt, illetve hivatalból vizsgálandó felülvizsgálati ok – alapos, akkor főszabályként a Kúriának határozatot kell hoznia, és a törvénynek megfelelően meg kell változtatnia a megtámadott határozatot.
- [66] Kivétel ez alól:
– a Be. 649. § (2) bekezdés *a)–d)* pontja szerinti eljárási szabálysértés,
– a Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *ac), ad)* alpontja szerinti – a terhelt felmentését vagy az eljárás megszüntetését eredményező – anyagi jogi szabálysértés,
– ha az iratok alapján nem lehetséges törvénynek megfelelő határozatot hozni, valamint a Be. 649. § (4) és (5) bekezdése szerinti esetben, ha az eljárás megismétlése szükséges.
- [67] Utóbbi esetekben a Kúriának a megtámadott határozatot – illetve annak jogsértő részét – hatályon kívül kell helyezni (és az eljárást meg kell szüntetnie, vagy a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot új eljárásra kell utasítania, vagy pedig az ügyiratokat az ügyészségnek kell megküldenie), megváltoztatott határozatot nem hozhat [Be. 663. § (1) bek. *a), b), c)* pont és (2) bek.].
- [68] Felülvizsgálati eljárásban – az érdemi felülbírálatra alkalmatlansága folytán – a megtámadott határozat hatályon kívül helyezését eredményezi, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás olyan ellentmondásokat tartalmaz, amelyek miatt a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából jelentős kérdésekben (a terhelt bűnösségének megállapítása, felmentése, az eljárás megszüntetése, a bűncselekmény minősítése, illetve a Btk. anyagi jogi szabályainak megfelelően kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés) nem állapítható meg, hogy a bíróság milyen tényállásra alapította ítéletének a felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló rendelkezéseit (BH 2021.280.).
- [69] Ekként a Kúria a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálván az első- és másodfokú bíróság jogerős ügydöntő határozatát a Be. 663. § (2) bekezdése alapján, a Be. 649. § (2) bekezdés *d)* pontjára figyelemmel hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.
- [70] A 2022. július 4. napján meghozott 6. sorszámú végzésével a Kúria a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztés végrehajtását a Be. 659. § (7) bekezdése alapján felfeszakította és szabadlábra helyezését rendelte el.
- [71] A Be. 663. § (3) bekezdése alapján a Kúria az elsőfokú bíróságnak azt az utasítást adja, hogy a bizonyítás teljes terjedelmű ismételt lefolytatását követően megállapított valamennyi lényeges (tárgyi és alanyi oldalhoz kapcsolódó) körülményt rögzítő tényállás alapján körültekintően vizsgálja meg az ölési cselekménnyel összefüggésben a jogos védelem, a vélt jogos védelem és az erős felindulásban elkövetett emberölés megállapításának lehetőségét.
- [72] A vélt jogos védelem kapcsán figyelemmel kell lenni arra, hogy a jogos védelem és a vélt jogos (putatív) védelem abban nem különbözik, hogy a cselekvő egyaránt jogos cél elérésére törekszik, ám amíg az előbbi esetben az ennek alapjául szolgáló feltételek (a jogtalan támadás, illetve annak közvetlen veszélye) objektíve fennállnak, az utóbbi esetben ellenben nem: az elkövető a kialakult helyzet félreértéséből eredően csupán úgy véli, hogy jogszerűen cselekszik. A vélt jogos védelem kapcsán a tévedés jelentkezhet a jogos védelem előfeltételeinek téves megítélésében, amikor az elkövető a sértett mozdulatát támadásként vagy annak közvetlen veszélyeként értékeli, holott erről valójában nincs szó (BH 1997.427.).
- [73] Továbbá arra, hogy az elkövető a vélt jogos védelmi helyzetre kellő alappal nem hivatkozhat, ha semmi külső jele nincs annak, hogy a személye vagy javai ellen a sértett részéről jogtalan támadás indul, vagy ilyen támadással közvetlenül fenyegető helyzet áll fenn (BH 2001.409.).
- [74] Az erős felindulásban elkövetett emberölés esetében pedig arra, hogy méltányolható okból származik a felindulás, ha azt az elkövetőn kívül álló ok váltja ki, és erkölcsileg menthető. Emellett az erős felindulásban elkövetett emberölés büntetének megállapításához az élelektani alapon kialakult indulatnak olyan magas foka szükséges, melynek következtében az elkövető számára a megfontolás szokásos mértékének a megtartása lehetetlenné válik, tudata elhomályosul, a belső egyensúlya megbomlik (a bűncselekmény elkövetése pedig e tudatszűkültség, tudatborult állapotban történik) (BH 2019.3., Kúria Bfv.III.525/2018/6. [30] bekezdés).
- [75] A Be. 856. § (1) bekezdés *a)* pontja szerint a bűnügyi költség címén befizetett összeget a befizetéstől a

visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított törvényes kamatával együtt a terheltnak vissza kell téríteni, ha rendkívüli jogorvoslat folytán a jogerős ügydöntő határozatot a bíróság hatályon kívül helyezte, és megismételt eljárást kell lefolytatni. Ezért a Kúria a Be. 857. § (1) bekezdés c) pontja szerint a visszatérítésről rendelkezett.

(Kúria Bfv.III.1.098/2021/12.)

321. A bíróság a vádiratban – az egyezség tartalmával egyezően – indítványozott büntetés nemétől és mértékétől nem térhet el, ebből azonban nem következik az, hogy a vádiratban írt törvénysértő büntetést ki kell szabnia, mert az egyezség jóváhagyásának megtagadása esetén e külön eljárás szabályainak további alkalmazása kizárt, és az eljárást az előkészítő ülésre vonatkozó általános szabályok szerint folytatja [Be. 736. § (3) bek.].

II. Ha az egyezség a Be.-ben foglalt szigorú feltételrendszernek nem felel meg, annak jóváhagyását a bíróság köteles megtagadni, ennek elmaradása pedig a határozat hatályon kívül helyezését és megismételt eljárást von maga után [Be. 738. § (5) bek. a) pont].

- [1] Az embercsempészség büntetése miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a járási ügyészségen felvett 46. sorszámú jegyzőkönyv szerint a járási ügyészség és a terhelt 2021. július 27. napján egyezsége kötött. Eszerint az ügyészség által megállapított tényállás alapján a terhelt terhére rótt cselekmény embercsempészség büntetnének minősül [Btk. 353. § (1) bek., (3) bek. e) pont], amelynek elkövetését a terhelt beismerte. Az egyezség kitér arra is, hogy az ügyészség és a terhelt tudomásul veszi, ha e bűncselekmény miatt a terhelttel szemben a bíróság 4 év börtönbüntetést, 4 év Magyarország területéről történő kiutasítást, 4 év járművezetéstől eltiltást szab ki azzal, hogy a terhelt a szabadságvesztés-büntetés fele részének kitöltését követően feltételes szabadságra bocsátható.
- [2] A járási ügyészség 2021. augusztus 13. napján a jegyzőkönyvbe foglalt egyezséggel azonos tényállás és minősítés miatt emelt vádat.
- [3] A járásbíróság a 2021. szeptember 2-án megtartott előkészítő ülésen meghozott, jegyzőkönyvbe foglalt végzésével az egyezsége jóváhagyta.
- [4] Ennek alapján a 2021. szeptember 2. napján kihirdetett ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki embercsempészség büntetésében [Btk. 353. § (1) bek., (3) bek. e) pont]. Ezért őt 4 év szabadságvesztésre, 4 év közúti járművezetéstől eltiltásra és 4 év Magyarország területéről kiutasításra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés végrehajtási fokozata börtön, és a terhelt legkorábban a szabadságvesztés-büntetés fele részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett továbbá a terhelt által előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a bűnjelekről és a bűnügyi költségről.
- [5] Az elsőfokú ítélet a kihirdetése napján jogerőre emelkedett.
- [6] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a megyei főügyészség terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont *ba)* alpontjára alapítottan – a megtámadott határozat

megváltoztatása, és a kiutasítás büntetés tartamának súlyosítása érdekében.

- [7] Indokai szerint a bíróság a Btk. szabályainak megszegésével törvénysértő büntetést szabott ki azzal, hogy a terheltet 4 év szabadságvesztés-büntetés mellett 4 év kiutasításra ítélte, ugyanis a Btk. 60. § (2a) bekezdése értelmében embercsempészség esetén a kiutasítás tartama a kiszabott szabadságvesztés kétszerese, ez pedig kógens szabály.
- [8] Ezért indítványozta, hogy a Kúria a terhelttel szemben kiszabott kiutasítás büntetés mértékét 8 évre emelje fel.
- [9] A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványt – annak indokait kiegészítve – fenntartotta.
- [10] Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság az elfogadott egyezségekre tekintettel az azzal egyező vádiratban a büntetés kiszabására, illetve intézkedés alkalmazására tett indítványoktól nem térhetett el. Az így kiszabott törvénysértő büntetés azonban felülvizsgálati eljárásban orvosolható, ezért indítványozta a kiutasítás tartamának 8 évre történő súlyosítását.
- [11] A Be. 660. § (1) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálati indítványt tanácsulésen bírálja el, kivéve, ha a terhelt vagy a védő a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül az ügy nyilvános ülésen való elbírálását indítványozza [Be. 660. § (2) bek. a) pont]. Ugyanakkor a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 212. § (1) és (2) bekezdése abban az esetben is lehetővé teszi a felülvizsgálati indítvány tanácsulésen való elbírálását, ha az indítványt nyilvános ülésen kell elbírálni, azonban az elbíráláshoz szükséges adatok a felülvizsgálati indítvánnyal érintett írásbeli nyilatkozata alapján beszerezhetők, és a rendelkezésre álló adatok alapján az ügy tanácsulésen való elbírálásának nincs akadálya.
- [12] A fentiekre történő figyelmeztetés után a felülvizsgálati indítvánnyal érintettek nyilvános ülés kitézését nem indítványozták, ezért a Kúria a felülvizsgálati indítványt tanácsulésen bírálta el.
- [13] A megyei főügyészség felülvizsgálati indítványa a következők szerint alapos.
- [14] A járásbíróság az ügydöntő határozatot a 2021. szeptember 2. napján tartott előkészítő ülésen szóban közölte az ügyészséggel, majd 2021. szeptember 15-én az írásba foglalt, indokolással ellátott írásbeli ítéletet is megküldte. A megyei főügyészség 2021. december 3-án terjesztette elő a terhelt terhére irányuló felülvizsgálati indítványt, így az a Be. 652. § (3) bekezdése szerint joghatályos.
- [15] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a vádról rendelkező, jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem pedig ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja.
- [16] A Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, miszerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen van helye, és a jogerős ügydöntő határozatban rögzített tényállás alapulvételével, kizárólag a Be. 648. § a)–d) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

- [17] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság jogerős ítéletében a cselekmény törvénysértő minősítése, illetve a Btk. más szabályainak a megsértése miatt törvénysértő büntetést szabott ki.
- [18] A Btk. 60. § (2a) bekezdése szerint az embercsempészes esetén kiszabott szabadságvesztés mellett a kiutasítás nem mellőzhető. Határozott tartamú kiutasítás esetén annak tartama a kiszabott szabadságvesztés tartamának kétszerese, de legalább két év.
- [19] Ehhez képest az eljáró bíróság az egyezségben foglaltakkal egyező vádirati indítványnak megfelelően a 4 év szabadságvesztés mellett 4 év kiutasítást szabott ki a terhelttel szemben.
- [20] Ez kétségtelenül törvénysértő, a Btk. 60. § (2a) bekezdésébe ütköző.
- [21] Törvénysértő büntetést a bíróság bűnösség beismerése esetén sem szabhat ki, a törvénysértő büntetés korrekciója pedig – erre irányuló, joghatályos indítvány esetén – a Kúria törvényi kötelezettsége.
- [22] Jelen ügyben azonban nem pusztán a bűnösség beismeréséről van szó, hanem az attól több szempontból is különböző jogintézményről, az egyezségről.
- [23] Az egyezség nem csupán egy eljárás gyorsítását és egyszerűsítését szolgáló jogintézmény, hanem a terhelt és az állami büntetőigény érvényesítője között kötött sajátos kompromisszum, egyfajta konszenzus, amelyben mindkét fél lényeges jogokról mond le, más-más indokok alapján. Lényegi elemei közé tartozik, hogy megfosztja a jogorvoslati jogától a terheltet a bűnösség megállapítása és a váddal egyező tényállás és minősítés, illetve az ügyész és a terhelt által megkötött egyezség keretei között kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés miatt.
- [24] A Be. 736. § (3) bekezdése alapján a bíróság az ítéletben a vád szerinti tényállástól, minősítéstől, valamint a vádiratban az egyezséggel egyező tartalommal indítványozott büntetés nemétől, mértékétől és egyéb indítványoktól – az egyszerűsített felülvizsgálat körébe tartozókon kívül – nem térhet el.
- [25] A Be. 734. § (1) bekezdés *c)* pontja alapján a bíróság az egyezség jóváhagyását megtagadja, ha az egyezség jóváhagyásának feltételei nem állnak fenn.
- [26] Az egyezség jóváhagyásának feltételeit a Be. 733. §-a tartalmazza, annak *b)* pontja szerint az egyezség tartalmának meg kell felelnie a Be. 410–411. §-ában foglaltaknak, amely rendelkezések az egyezség tartalmi elemeire vonatkozó előírásokat tartalmazzák.
- [27] A Be. 410. § (2) bekezdés *c)* pontja kimondja, hogy az egyezség tartalmazza az egyezség tárgyát képező büntetést vagy önállóan alkalmazható intézkedést.
- [28] A bíróság a vádiratban – az egyezség tartalmával egyezően – indítványozott büntetés nemétől és mértékétől nem térhet el, ebből azonban nem következik az, hogy a vádiratban írt törvénysértő büntetést ki kell szabnia, mert az egyezség jóváhagyásának megtagadása esetén e külön eljárás szabályainak további alkalmazása kizárt, és az eljárást az előkészítő ülésre vonatkozó általános szabályok szerint folytatja.
- [29] A Be. 736. § (3) bekezdésének helyes értelmezése szerint a vád szerinti indítványtól az alkalmazandó jogkövetkezmény tekintetében a bíróság nem térhet el, de a törvénysértő büntetés kiszabására irányuló egyezség jóváhagyását meg kell tagadni (BH 2021.5.).
- [30] A Be. részletesen tartalmazza az egyezség megkötésére és tartalmára vonatkozó szabályokat. Ugyanakkor az egyezség tartalmi elemei tekintetében a Btk. szabályainak alkalmazása nem kerülhető meg, és betartásuk az egyezség törvényességének részét képezi.
- [31] Az egyezség jóváhagyása tárgyában hozott bírósági döntés garanciális elem e külön eljárásban, amely biztosítja, hogy az egyértelműen törvénysértő egyezség ne eredményezzen automatikusan az ítéldbíró számára kötelezően követendő indítványokat.
- [32] A következetes jogi szabályozás érdekében a Be. 738. § (1) bekezdés *c)* pontja a fellebbezés lehetőségét kizárja a vádirattal és az egyezség tartalmával egyezően kiszabott büntetés, illetve alkalmazott intézkedés neme, valamint mértéke vagy tartama vonatkozásában.
- [33] Ugyanakkor az eljárás egyezség alapján külön eljárás a felülvizsgálat lehetőségét korlátozó rendelkezést nem tartalmaz, így a kifejtettek szerint a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja alapján – ha a bíróság a Btk. más (kögens) szabályának megsértésével törvénysértő büntetést szabott ki – felülvizsgálatnak helye van.
- [34] A törvénysértő büntetés kiküszöbölésének főszabálya a felülvizsgálatban a törvénynek megfelelő határozat meghozatala [Be. 662. § (2) bek. *b)* pont]. Ez alól ad kivételt a Be. 663. § (2) bekezdés *b)* pontja, amely ilyen esetben is lehetővé teszi a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását akkor, ha az érdemi határozat meghozatala az ügyiratok alapján nem lehetséges.
- [35] Jelen ügyben a jogerős ítélet terhelt terhére történő megváltoztatásának az alábbiak miatt nincs helye.
- [36] A törvényi szabályozás egyértelmű a tekintetben, hogy ha az egyezség a Be.-ben foglalt szigorú feltételrendszernek nem felel meg, annak jóváhagyását a bíróság köteles megtagadni, ennek elmaradása pedig a határozat hatályon kívül helyezését és megismételt eljárást von maga után.
- [37] Így a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha az elsőfokú bíróság annak ellenére hagyta jóvá az egyezséget, hogy valamely megtagadási ok fennállt [Be. 738. § (5) bek. *a)* pont].
- [38] A Be. 738. § (5) bekezdése tehát gyakorlatilag minden, a külön eljárás jellegét adó eljárási szabály megsértését hatályon kívül helyezési okként kezeli.
- [39] Megjegyzi a Kúria, hogy a Be. 738. § (4) bekezdése szerint a másodfokú eljárásban is csak kivételes esetben kerülhet sor az elsőfokú határozat bűnösség megállapítására vonatkozó rendelkezésének megváltoztatására, még hozzá csak akkor, ha tárgyalás tartása nélkül megállapítható, hogy a terhelt felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének van helye; vagyis a terhelt javára szólan.
- [40] Az elfogadott egyezség szerinti vádirattal egyezően kiszabott, a Btk. egy mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütköző szankció terhelt terhére történő megváltoztatására – ellentétben a büntetővégzésre, illetve a beismerés elfogadására

vonatkozó szabályokkal – felülvizsgálati eljárásban valójában ezért nincs törvényi lehetőség, annak korrekciója csupán hatályon kívül helyezés, és új eljárásra utasítás révén lehetséges. Ez a Be. 634. § (3) bekezdés *e)* pontjával is összhangban álló.

- [41] Ekként a Kúria a megyei főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a járásbíróság ítéletét a Be. 663. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.
- [42] Tekintettel arra, hogy a büntetlen előéletű, német (egyben európai uniós) állampolgár terhelt ez ügyben 2021. január 7. napja óta folyamatosan – előbb a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések, majd a kiszabott szabadságvesztés végrehajtása miatt – fogvatartásban van, valamint arra, hogy az eljárás során a hatóságokkal együttműködött, vele szemben kényszerintézkedés elrendelésére jelenleg nincs törvényes ok.

(Kúria Bfv.III.1.486/2021/14.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

33I. Sajtó-helyreigazítás esetén a helyreigazító közleményt a közlemény sérelmezett részéhez hasonló módon kell közölni. Ennek során lényeges szempont, hogy a helyreigazító közlemény és az azzal érintett médiatartalom közötti közvetlen összefüggés az átlagos olvasó számára egyértelműen felismerhető legyen.

II. Ha a bíróság a keresetnek helyt ad, határozatában – a kérelem és az ellenkérelem korlátai között – belátása szerint állapítja meg a helyreigazítás szövegét, és ennek közlésére az alperest határidő tűzésével kötelezi [2010. évi CIV. törvény (Smtv.) 12. § (2) bek.; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 495. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes által szerkesztett weboldalon 2022. január 22-én „T. Z.: körbebástyázta magát a [...], hogy sehonnan se lehessen megtámadni a választási csalásait” címen jelent meg újságcikk, amely a következő valótlan állításokat tartalmazta: az „[...] igazságügyi miniszter 2021. november 22-én nyújtotta be [...] azt a módosító javaslatot, amely az egyes büntetőjogi tárgyú és az ehhez kapcsolódó egyéb törvények módosításáról szól. Ebben a választási ügyek elbírálásának a jogát kizárólagos jogkörrel a Fővárosi Törvényszék hatáskörébe sorolják [...] Az új szabályozás értelmében 2022. március 1-jétől ezekben az ügyekben a Fővárosi Ítéltábla Közigazgatási Kollégiumában működő törvényszékek járnak el első fokon, míg másodfokon a Fővárosi Ítéltábla. A parlament a salátatörvényt 2021. december 14-én fogadta el. Az új szervezeti egységben való részvételre – amely kizárólagosan első-, másod- és végső fokon a választási ügyekben – a bírónak december 17-től december 27-ig volt joguk pályázatot benyújtani az Országos Bírósági Hivatalhoz. [...] Az új hatásköri eljárást március elsejétől kell alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy a választási kampány közepén az eddig a Kúriához tartozó ügyek hirtelen »leszállnak« a Fővárosi Törvényszékre, pontosabban a Fővárosi Ítéltábla Közigazgatási Kollégiumába. Ezzel alacsonyabb szintre vitték le az ítélezést, a kollégium pedig humán erőforrás szempontjából gyakorlatilag a [...] által kinézett bírókkal lesz feltöltve.”
- [2] A felperes 2022. január 26-án elektronikus úton helyreigazító közlemény közzétételét kérte az alperestől, hivatkozva a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) 12. § (1) és (2) bekezdésére, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 495. § (1) és (2) bekezdésére.
- [3] Az alperes pontosan meg nem állapítható időpontban a fenti weboldalon „Helyreigazítás” címmel, a sérelmezett cikktől elkülönült közleményben a felperes kérelmében megjelölt tartalmú helyreigazító közleményt tett közzé.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetében a helyreigazítási kérelmének megfelelő tartalmú sajtó-helyreigazítás közzétételére kérte kötelezni az alperest. Továbbra is hivatkozott arra, hogy a sérelmezett cikkrezletek valótlan tényállítások. Előadta, hogy a keresetében igényelt helyreigazítási mód megfeleltethető az Smtv. 12. § (2) bekezdésében meghatározott „hasonló módon” történő közzétételnek. Álláspontja szerint ezért közömbös, hogy az előzetes kérelmében erre vonatkozó külön igényt nem fogalmazott meg.
- [5] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. A megjelölt tényállítások valótlanosságát nem vitatta. Állította ugyanakkor, hogy a sajtó-helyreigazítási kötelezettségének eleget tett, mert 2022. január 28-án 14 óra 16 perckor a weboldalon a kereseti kérelem szerinti helyreigazítással azonos tartalmú közleményt tett közzé. Kiemelte, hogy a felperes a helyreigazítási kérelmében a sajtó-helyreigazítás módját illetően semmilyen nyilatkozatot nem tett.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 5 napon belül az internetes oldalán önálló hírként a hírportál kezdő oldalán az eredeti cikk megjelenési helyével azonos helyen és betűszedéssel 24 órán keresztül a „Helyreigazítás a »T. Z.: körbebástyázta magát a [...], hogy sehonnan se lehessen megtámadni a választási csalásait« című cikkben írtak miatt” közleményt tegye közzé, melyre kattintással elérhetően az internetes újság „Közélet” elnevezésű rovatában 2022. január 22-én „T. Z.: körbebástyázta magát a [...], hogy sehonnan se lehessen megtámadni a választási csalásait” címen közzétett cikk címe alatt mindaddig, amíg a cikk a honlapon megtalálható, de legalább 30 napig a szöveg előtt elhelyezve az eredeti cikkel azonos betűszedéssel tegye olvashatóvá az alábbi helyreigazítási közleményt: „Helyreigazítás: A 2022. január 22-én megjelent: »T. Z.: körbebástyázta magát a [...], hogy sehonnan se lehessen megtámadni a választási csalásait« című közleményben valótlanul állítottuk, hogy 2022. március 1-jétől a Fővárosi Ítéltábla jár el másodfokon a választási ügyekben, továbbá valótlanul állítottuk azt is, hogy az új szervezeti egység a Fővárosi Ítéltábla Közigazgatási Kollégiuma dönt első, másod- és végső fokon a választási ügyekben. Ezzel szemben a valós tény az, hogy az országgyűlési választási ügyekben a bírósági jogorvoslatot továbbra is kizárólag a Kúria gyakorolja. Valótlanul állítottuk továbbá, hogy az eddig a Kúriához tartozó választási ügyek hirtelen »leszállnak« a Fővárosi Ítéltábla Közigazgatási Kollégiumába, mint ahogy azt is, hogy a kollégium gyakorlatilag a [...] által kinevezett bírókkal lesz feltöltve. Ezzel szemben a valós tény az, hogy a

- Fővárosi Ítéltábla Közigazgatási Kollégiumába beosztott bírók országgyűlési választási ügyekben egyáltalán nem járnak el.”
- [7] Mindenekelőtt megállapította, hogy az alperes a perfelvételi tárgyaláson igazolta a keresetnek tartalmilag megfelelő helyreigazító közlemény közzétételét, amit a felperes sem vitatott. Erre tekintettel abban a kérdésben foglalt állást, hogy a közzététel felperes által vitatott módja a megfelelt-e az Smtv. 12. § (2) bekezdésében írtaknak.
- [8] Tévesnek minősítette az alperesnek azt az érvelését, hogy a felperes helyreigazítási kérelmében a helyreigazítás kívánt módját nem jelölte meg. Rámutatott: az Smtv. 12. § (2) bekezdése alapján külön, ezirányú kérelem hiányában is a törvény által előírt módon köteles a sajtószerv eleget tenni a helyreigazításnak, mert ez felel meg a sajtóhelyreigazítás kettős – az állampolgárok valós információkkal történő megismertetésére és az érintett személyiségi jogainak védelmére – irányuló céljának. Hangsúlyozta, hogy a helyreigazítás akkor alkalmas a PK 15. számú állásfoglalás II. pontjában meghatározott céljának betöltésére, ha annak alapján az átlagos olvasó minden nehézség nélkül kapcsolatot tud teremteni az eredeti írás és a helyreigazítás között, ezért a közleményt az eredeti íráshoz hasonló módon kell közzétenni.
- [9] A fenti követelménynek a helyreigazítás alperes által választott módját nem tartotta megfelelőnek. Ezt azzal indokolta, hogy a helyreigazítás a sérelmezett cikktől elkülönült, és magában a közlemény címében nem jelent meg, hogy pontosan melyik cikkhez kapcsolódik. Megállapította azt is, hogy a „Helyreigazítás” megjelöléshez az eredeti cikk semmilyen módon nem volt köthető, csak a kattintás útján juthatott odáig az olvasó, hogy megtudja, melyik cikket érinti a helyreigazítás. Hivatkozása szerint az átlagos olvasó a cikk címének beírásával nem értesül arról, hogy abban valótlan tényállítások szerepelnek, mivel az alperes a helyreigazítást a cikktől elkülönülten, külön közleményben jelentette meg anélkül, hogy e külön közlemény az eredeti írással közvetlenül összekapcsolható lenne.
- [10] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta annyiban, hogy az alperes 5 napon belül köteles a hírportál „Közélet” elnevezésű rovatában az eredeti cikk megjelenési helyével azonos helyen és betűszedéssel 24 órán keresztül a „Helyreigazítás a »T. Z.: körbebástyázta magát a [...], hogy sehonnan se lehessen megtámadni a választási csalásait« című cikkben írtak miatt közlemény közzétételére, melyre kattintással elérhetően az internetes újság „Közélet” elnevezésű rovatában 2022. január 22-én „T. Z.: körbebástyázta magát a [...], hogy sehonnan se lehessen megtámadni a választási csalásait» címen közzétett cikk címe alatt mindaddig, amíg a cikk a honlapon megtalálható, de legalább 30 napig a szöveg előtt elhelyezve az eredeti cikkel azonos betűszedéssel tegye olvashatóvá az elsőfokú bíróság ítéletében meghatározott tartalmú helyreigazítási közleményt. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [11] A perben eldöntendő vitás kérdésnek az elsőfokú bírósággal egyezően azt tekintette, hogy az alperes által megjelentetett közlemény alkalmas-e a sajtóhelyreigazítás céljainak megvalósítására.
- [12] Helytállónak tartotta az alperesnek az a hivatkozását, hogy a felperes által a perindítást megelőzően hozzá eljuttatott kérelem a jogszabályi hivatkozottakon túl a helyreigazítás módját illetően nyilatkozatot nem tartalmazott. Ezzel kapcsolatban utalt arra, hogy a sérelmet szenvedett fél kereseti kérelmének kereteit a sajtószervhez eljuttatott kérelem határozza meg, amelynek jelentősége abban áll, hogy a sérelmezett állítások köre rögzül. Lényegesnek tartotta, hogy az Smtv. 12. § (2) bekezdése szerinti „hasonló módon és terjedelemben” kitétel lehetőséget ad a sérelmet szenvedett fél számára, hogy a helyreigazítás lehetséges, a jogszabályi rendelkezésnek megfelelő módjai közül válasszon. Ezt úgy értelmezte, hogy ha az igény érvényesítője ezt a választási jogát gyakorolta, a kereseti kérelmében ettől már nem térhet el. Kifejtette ugyanakkor azt is, hogy önmagában a sajtóhelyreigazítási igény érvényesíthetőségének nem képezi akadályát az, ha a sérelmet szenvedett fél a pert megelőzően a sajtószervhez eljuttatott kérelemben a helyreigazítás módjával kapcsolatban mindössze a jogszabályi rendelkezésekre utal. Mivel pedig a PK 15. számú állásfoglalás értelmében a bíróság sem a helyreigazító közlemény tartalmát, sem a helyreigazítás módját illetően nincs kötve a kereseti kérelemhez, ezért álláspontja szerint az előzetes kérelemben részletesen meg nem határozott helyreigazítási módnak akkor és annyiban van jelentősége, hogy ha a sajtószerv a pert megelőzően a helyreigazítási kötelezettségének az Smtv. 12. § (2) bekezdésében meghatározott módon eleget tesz, akkor a sérelmet szenvedett fél a perben eredménnyel nem hivatkozhat arra, hogy a helyreigazítást más módon, többletigényt érvényesítve kéri.
- [13] Egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy a helyreigazítás önálló közleményként való közzététele folytán az nem hozható egyértelműen, közvetlenül összefüggésbe a per tárgyát képező, helyreigazítandó írással. Az internetes felületen megjelent újságcikkkel kapcsolatos helyreigazítás során elvárhatóan és az Smtv. 12. § (2) bekezdésének megfelelően azt tartotta, ha a sajtóhelyreigazítás külön közleményként és a sérelmezett cikk megnyitásakor is megjelenik.
- [14] A fellebbezést annyiban tartotta megalapozottnak, hogy az Smtv. 12. § (2) bekezdése szerinti hasonló módnak és terjedelemben nem felelt meg a sérelmezett cikk eredeti megjelenésétől eltérő helyen közzéteendő helyreigazítás. Figyelembe vette ugyanis azt, hogy a sérelmezett újságcikknek a weboldal kezdőlapján történt megjelenésére vonatkozó peradat nem merült fel, és az ott megjelenő helyreigazítást a pert megelőző kérelmében a felperes sem kérte. Emiatt azt állapította meg, hogy a kereseti kérelem a helyreigazítás módját illetően a perben nem érvényesíthető többletigényt tartalmazott.
- [15] Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatásával az alperest a sérelmezett újságcikk megjelenésével azonos helyen és hasonló módon megjelenő helyreigazítás közzétételére kötelezte.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [16] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett első felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a kereset teljes elutasítását kérte.
- [17] Megsértett jogszabályhelyként – egyebek mellett – az Smtv. 12. § (2) bekezdését, valamint a Pp. 495. § (1) bekezdését és 496. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [18] Tévesnek tartotta a jogerős ítéletnek azt az indokát, hogy ha a sérelmet szenvedett fél a helyreigazítási kérelmében a helyreigazítás módjával kapcsolatban mindössze a jogszabályi rendelkezésekre utal, akkor nincs elzárva helyreigazítás módjának a kereseti kérelemben történő részletezésétől. Ezzel szemben állította, hogy a felperes helyreigazítási kérelme a helyreigazítás helye és módja tekintetében semmit nem tartalmazott, ennél fogva a helyreigazítás módja a perben nem volt módosítható. Eppen ezért sérelmezte, hogy olyan kereseti kérelem folytán lett pervesztes, amely a sajtó-helyreigazítási kérelemtől eltérő tartalmú volt.
- [19] Előadta, hogy az általa közzétett helyreigazító közlemény szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy az mely cikkekre vonatkozik, melyek a valótlán tények, és ehhez képest melyek a valós tények. Emiatt pedig álláspontja szerint az a törvényben foglalt követelményeknek maradéktalanul megfelelt.
- [20] A jogerős ítélet indokolását azért is tartotta önellentmondásosnak, mert míg a helyreigazítás főoldalalon történő megjelenését a perben nem érvényesíthető többletigénynek minősítette, és ebben a részében a keresetet elutasította, addig a helyreigazítás módját illetően egyebekben a keresetben megfogalmazott többletigény érvényesítésének nem látta akadályát.
- [21] Kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a kereset milyen mértékben terjeszkedhet túl a helyreigazító kérelemben, és ebben a körben nem tett eleget az indokolási kötelezettségének.
- [22] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [23] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [24] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelmek keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet az alperes által megjelölt és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő.
- [27] Az alperes által közzétett helyreigazító közlemény tartalmi megfelelőségét mindkét fokú bíróság megállapította. Ennek értékelésekor az Smtv. 12. § (1) bekezdésében és az 1/2017. Polgári jogegységi határozat szerint a Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadó PK 15. számú állásfoglalás II. pontjában meghatározott követelmények teljesülésének kellett jelentőséget tulajdonítani. Ehhez képest – ahogyan azt az ítéletek jogi indokolása is tartalmazza – a megválaszolandó jogkérdés az volt, hogy a közzététel alperes által választott módja megfelelő volt-e, s így a megjelent helyreigazító közlemény alkalmas volt-e a sajtó-helyreigazítás céljának megvalósítására. Ezzel kapcsolatban pedig arra kellett figyelemmel lenni, hogy az Smtv. 12. § (2) bekezdése a helyreigazító

közleménynek „a közlemény sérelmezett részéhez hasonló módon” való közlését követeli meg. Azt, hogy a hasonló módnak milyen helyreigazítás felel meg, mindig a konkrét ügyben feltárt tények, körülmények alapján kell megállapítani és mérlegelni (Kúria Pfv.IV.20.252/2021/4.). Ennek során lényeges szempont, hogy a helyreigazító közlemény és az azzal érintett médiatartalom közötti közvetlen összefüggés az átlagos olvasó számára egyértelműen felismerhető legyen. Ezzel szemben a perben eljáró bíróságok helyesen állapították meg, hogy az alperes által közzétett helyreigazító közlemény a sérelmezett cikkel ilyen módon nem volt összekapcsolható, az ugyanis a cikktől elkülönülten jelent meg, és arra még a címében sem utalt. Emiatt helytállóan jutottak arra a következtetésre, hogy az alperes a helyreigazítási kötelezettségét nem teljesítette.

- [28] Kétségtelen, hogy a felperes a helyreigazítás iránti kérelmében a közzététel módját külön nem jelölte meg, erre vonatkozó kifejezett nyilatkozatot nem tett. Mindez azonban az alperesnek az eljárás valamennyi szakaszában kifejtett és a felülvizsgálati kérelemben is megismételt álláspontjával ellentétben nem jelenthette akadályát a keresetben kért tartalmú érdemi döntés meghozatalának. Ennek kapcsán abból kellett kiindulni, hogy a Pp. 495. § (1) bekezdése a helyreigazítás iránti kérelem kötelező tartalmi elemeként határozza meg a sérelmezett közleményt, a valótlán, illetve a hamis színben feltüntetett tényállításokat és – feltéve, hogy az érintett személy vagy szervezet ezek közzétételét is igényli – a valós tényeket. A Pp. 495. § (2) bekezdés *b)* pontja értelmében ezek hiánya esetében a határidőn belül írásban megérkezett helyreigazítás közzététele megtagadható. Ennek jelentősége abban áll, hogy a sajtó-helyreigazítási eljárásban az előzetes kérelem határozza meg a lehetséges helyreigazítás határait (Kúria Pfv.IV.21.823/2017/4.). Másrésztől viszont a PK 15. számú állásfoglalás I. pontja szerint, ha a bíróság a keresetnek helyt ad, határozatában – a kérelem és az ellenkérelem korlátai között – belátása szerint állapítja meg a helyreigazítás szövegét, és ennek közlésére az alperest határidő tűzésével kötelezi. A „széles körű” mérlegelésnek az az indoka, hogy a szubjektív jogvédelem célja akkor tud érvényesülni, ha lehetőség van az eset összes körülményének mérlegelésére. Ezt szolgálja a Pp. 499. § (1) bekezdése, amely a keresetnek helyt adó ítélet esetén is annyit ír elő, hogy a bíróságnak kell meghatároznia a közzététel módját és határidejét, a helyreigazító közlemény szövegét, ugyanakkor annak részleteit – a bírói gyakorlathoz igazodóan – a bíróság mérlegelésére bízta (Kúria Pfv.IV.20.849/2021/4.).
- [29] A perbeli esetben a bíróságoknak a fentiek figyelembevételével kellett a közzététel módjáról rendelkezniük. Annak során azt kellett vizsgálniuk, hogy a helyreigazító közlemény közzétételének a kereseti kérelemben feltüntetett módja megfelel-e az Smtv. 12. § (2) bekezdésében meghatározott „hasonló módon” való közlés követelményének. Mivel pedig a marasztaló ítélet kötelező tartalmi eleméről volt szó, ezért a sajtószerv előtti kötelező előzetes eljárásban előterjesztett kérelem ezzel kapcsolatos hiányossága sem lehetett korlátja az e körben történő határozathozatalnak. Ehhez képest az

alperes a helyreigazító közleménynek a keresetben kért, a weboldal kezdőoldalán való közzétételére – a jogerős ítélet indokolásával szemben – nem a kérelem többletigény jellege miatt, hanem azért nem volt kötelezhető, mert az nem felelt volna meg az Smtv. 12. § (2) bekezdésében foglalt előírásnak. A Pp. 346. § (5) bekezdésében megkövetelt indokolási kötelezettség megsértése azonban ennek ellenére sem volt megállapítható, a jogerős ítélet jogi indokolása ugyanis teljes körű volt, és a másodfokú bíróság kellő részletességgel ismertette az egyes fellebbezési hivatkozásokkal kapcsolatos indokait.

- [31] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.IV.21.154/2022/6.)

34 Az üzleti titokról szóló 2018. évi LIV. törvény (Üttv.) nem hozott létre egy, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvénytől (Mt.-től) független abszolút szerkezetű jogviszonyt. Amennyiben a munkavállaló a munkáltató sérelmére tanúsít üzleti titkot sértő magatartást, az Üttv. rendelkezései nem függetleníthetők az Mt. vonatkozó rendelkezéseitől, hanem azokkal együtt alkalmazandók [2018. évi LVI. törvény (Üttv.) 1. §, 7. §, 9. §; 2012. évi I. törvény (Mt.) 8. § (4) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:47. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 508. § (1) bek. a) pont, 513. § (1) bek. a) pont].

- [1] A felperes szoftverfejlesztéssel foglalkozó gazdasági társaság, egy nemzetközi cégcsoport tagja.
- [2] A felperes külföldi anyavállalatának volt megbízása egy bizonyos projektre, amelyet a felperes útján teljesített. Ezen a projekten a felperes munkavállalóinak egy funkcionálisan, szervezetenként és földrajzilag is elkülönült, önálló megnevezés alatt működő csoportja dolgozott, akiknek szakmai vezetője a II. rendű alperes volt.
- [3] Az I. rendű alperes gazdasági társaságot 2018. június 18-án alapította külföldi anyavállalata. Tevékenységi köre számítógépes programozásra és egyéb információtechnológiai szolgáltatásra terjed ki.
- [4] A II. rendű alperes jelenleg az I. rendű alperes munkavállalója.
- [5] A perben nem álló külföldi gazdasági társaság volt a fővállalkozója a felperes által teljesített, a [2] bekezdésben írt projektnek.
- [6] Erre a projektre vonatkozó alvállalkozói szerződés a fővállalkozó és a felperes anyavállalata között 2014. április 28-án jött létre 2017. április 30-ig terjedő időre, majd azt a szerződő felek meghosszabbították 2018. december 31-ig. Az alvállalkozói szerződés egy keretszerződés volt, amelynek szerves részét képezte a munka tartalmát részletező feladatleírás. A felperes részvételével működő cégcsoporton belüli munkamegosztás alapján az ehhez a projekthez tartozó fejlesztési feladatokat a felperes teljesítette.
- [7] 2018. június 29-én a fővállalkozó felmondta a felperes által végzett munkákra vonatkozó megrendelését 2018. szeptember 15-i hatállyal.
- [8] 2018. júliusának végén az I. rendű alperes későbbi vezető beosztású munkavállalója, B. B. konferenciabeszélgetést kezdeményezett a II. rendű alperes és négy projektmenedzsere részvételével, ahol tájékoztatást adott arról, hogy az általuk végzett projektet a későbbiekben az I. rendű alperes fogja

végezni. 2018. augusztus 6. és 10. között a felperes fenti munkacsoportjának tagjai több turnusban prezentációkon vettek részt munkaidőben a munkahelyükhöz közeli helyszínen, amelyen jelen volt B. B., az I. rendű alperes ügyvezetője és a II. rendű alperes, aki tolmácsolt. Itt a felperes munkavállalói tájékoztatást kaptak arról, hogy az általuk végzett munkát a következő hónaptól már nem a felperes, hanem az I. rendű alperes fogja ellátni, és bemutatották számukra az I. rendű alperesnél elérhető munkalehetőségeket.

- [9] Ezt követően a II. rendű alperes átadott egy listát a felperes HR-feladatokat ellátó managerének (aki később az I. rendű alperes HR-managere lett), hogy nevezett munkavállalók tekintetében készítsen munkaszerződés-tervezeteket az I. rendű alperes számára. A szerződéstervezetek ilyen módon – lényegében a munkáltató megnevezésének és logójának kicserélésével, a munkavállalók szükséges személyes adatai és foglalkoztatási adatai felhasználásával, ideértve munkabér és egyéb javadalmazásaik adataikat is – elkészültek, azokat a HR-s a II. rendű alperesnek megküldte.
- [10] 2018. augusztus 17-én a felperes – fenti projekten dolgozó – 27 munkavállalója rendes felmondást közölt a felperessel. 2018. szeptember első hetében a felperes a munkavállalóinak megtartása érdekében számukra előnyösebb foglalkoztatási feltételeket kínált, amelyet 7 felmondó munkavállaló elfogadott. Ezt követően – a bérfeszültség elkerülése végett – a felperes általános bérfejlesztést is végrehajtott munkaszervezetében. 2018. szeptember 16-án megszűnt a felperes 20 munkavállalójának a felperessel fennállt munkaviszonya, közöttük a II. rendű alperesé is. Ők azóta az I. rendű alperes munkaszervezetének tagjai. A II. rendű alperes 2018. október 2. óta az I. rendű alperes ügyvezetője.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [13] A felperes keresete üzleti titoksértés megállapítására és kártérítésre irányult, amely állt az ismertetett tömeges felmondást követően a munkavállalóinak fizetett hűségbónusz és munkabéremelés összegéből, egy fejvadász cégnek fizetett megbízási díjból, a felmondott munkavállalók által nem használt irodák és parkolóhelyek bérleti díjából, továbbá gépjárműveik lízingdíjából, végül elmaradt nyereségből. Keresetét a 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:47. § (1) és (2) bekezdésére, a 2:46. § (2) bekezdésére és a 2:51. § (1) bekezdés a) pontjára, továbbá az üzleti titok védelméről szóló 2018. évi LIV. törvény (a továbbiakban: Üttv.) 7. § (1) bekezdésére, a 6. § (1), (3) bekezdésére, (4) bekezdés a) és b) pontjaira, (5) bekezdésére, 9. § (1) bekezdésére, valamint a Ptk. 6:519. és 6:524. §-aira alapította.
- [14] Az alperesek elsődlegesen a per megszüntetését kérték a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 176. § (2) bekezdés c) pontja alapján. Másodlagosan a Pp. 513. § (1) bekezdésére hivatkozással az eljárás megszüntetését és a keresetlevél Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz való áttételét indítványozták. Kifejtették, hogy a felperes keresete a II. rendű alperessel szemben a közöttük fennállt munkaviszonyból származó igény, illetve az ezen munkajogi kötelezettséggel összefüggésben

- állított károkozó magatartás miatti kárigény. Hivatkoztak a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 8. § (4) bekezdésére, valamint 179. § (1) bekezdésére. Rámutattak arra, hogy a Pp. 508. § (1) bekezdés a) pontja szerint munkaügyi peren az Mt. alapján létesített jogviszonyból – azaz munkaviszonyból – származó pert kell érteni.
- [15] Erdemi ellenkérelmük a kereset elutasítására irányult. Állították, hogy a II. rendű alperes nem fedte fel jogosulatlanul az I. rendű alperes, illetve az érdekkörében eljáró személyek számára a felperes üzleti titkát vagy védett ismeretét, az I. rendű alperes pedig nem szerezte meg a II. rendű alperestől, illetve nem is hasznosította a felperes üzleti titkát.
- [16] Az elsőfokú bíróság a 16. sorszámú, indokolt, nem fellebbezhető végzésével az alpereseknek az eljárás megszüntetése és a keresetlevél áttétele iránti kérelmét elutasította.
- [17] Döntését azzal indokolta, hogy a felperes mindkét alperessel szemben az Üttv. 3. §-ával védett jogának megsértéséből eredő igényt érvényesít, a kereset alapja ez az – Üttv. által megalapozott – abszolút szerkezetű jogviszony, nem pedig az Mt. alapján létesített munkaviszony; a felperes az üzleti titkainak megsértéséből eredő jogát, és nem a munkajogi igényét érvényesíti a II. rendű alperessel szemben. Álláspontja szerint az, hogy a II. rendű alperest az Mt., illetve a munkaszerződése alapján is terhelte titoktartási kötelezettség, továbbá hogy a II. rendű alperes a panaszolt titoksértő magatartásokat a felperessel fennállt munkaviszonya idején valósította meg, a tárgybeli jogvitát nem formálja munkaügyi vitává.
- Az elsőfokú rész- és közbenső ítélet, valamint a másodfokú ítélet**
- [18] Az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletében megállapította az alperesek felperes sérelmére elkövetett jogsértését és részben alaposnak találva a kártérítési igényt, a kártérítési felelősségük fennállását is.
- [19] Indokolása szerint a tényállás lényege egy olyan folyamat, amelyben a felperes munkavállalói hirtelen és tömegesen mondtak fel és kötöttek munkaszerződéseket az I. rendű alperessel, aki a felperes versenytársa. A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 4. §, illetve az ilyen titoksértés és az üzleti titok polgári jogi szabályozása [Ptk. 2:47. § (1)–(2) bekezdés] elhatárolásának kérdésében úgy foglalt állást, hogy a 2018. augusztus 8. előtti időszak vonatkozásában nem csak egy jogszabály lehet ilyen igény jogalapja, a felperes választásától függött, hogy a tisztességes piaci magatartáshoz vagy az üzleti titkaihoz fűződő jogait érvényesítette-e. Álláspontja szerint ebben az időszakban az eszköz-cél viszonyában álló üzleti titoksértés és tisztességtelen munkaerő-átcsábítás által okozott ugyanazon természetű károk két különböző jogalapon is érvényesíthetőek voltak.
- [20] Kifejtette: az üzleti titok megsértése abszolút szerkezetű jogviszony, amely akkor keletkezik, amikor az üzleti titoksértés megvalósul, többmozzanatos, időben elnyúló magatartások esetén akkor, amikor az érvényesített jog szerinti törvényi tényállás valamennyi eleme maradéktalanul megvalósul. Megállapította, hogy a kérdéses prezentációk tartása egy olyan többmozzanatos magatartás, amely az utolsó rendezvény megtartásával vált teljessé és hozta létre a felek között az üzleti titoksértés abszolút jogviszonyát, így megítélése szerint az eseményt egységesen az Üttv. szerint kell minősíteni.
- [23] Megállapította, hogy e specializálódott munkavállalók listájának összeállítása, a munkaszerződési feltételek közül az alapbérenek (munkabérnek), egyéb munkabérelemeknek, a munkavégzés helyének, tartalmának és a munkarendnek a rájuk vonatkozó összeállítása a Ptk. 2:47. § és az Üttv. 1. § (1) bekezdése szerint üzleti titoknak minősül, mivel nem pusztán adatokról, hanem azok összeállításáról volt szó. Kiemelte, hogy az összeállítás nem az egyes elemeiben, hanem az összeállítás egészének minősült titkosnak.
- [24] A felperes megállapítás iránti kérelmeit csak részben tartotta alaposnak.
- [25] A kártérítési kereset egyes elemeit ugyancsak nem találta érvényesíthetőnek.
- [26] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részét megváltoztatta, és a keresetet teljes egészében elutasította.
- [27] A fellebbezéssel nem értett egyet annyiban, hogy a felperes II. rendű alperessel szembeni keresete a közöttük fennállt munkaviszonyból származó igény, amelyre a munkaügyi bíróság rendelkezik hatáskörrel. Az elsőfokú bíróság 16. sorszámú végzésében foglalt indokokat osztotta és kifejtette, hogy a felperes keresetlevelében kizárólag az Üttv.-ből fakadó jogait érvényesítette, a perbeli követelések ugyanabból a jogviszonyból – az Üttv. 3. §-ában szabályozott abszolút szerkezetű jogviszonyból – erednek, ezáltal az alperesek a Pp. 37. § b) pontja szerinti célszerűségi pertársaságot alkotnak. Álláspontja szerint a per tárgyát a felperesnek üzleti titokhoz fűződő jogai, nem pedig a felperes és a II. rendű alperes között fennállt munkaviszony képezi, annak ténye pedig, hogy a II. rendű alperes az állított titoksértő magatartásokat a felperessel fennállt munkaviszonya alatt valósította meg, önmagában nem teszi a jogvitát munkaügyi perré.
- [28] A másodfokú bíróság egyetértett az alperesekkel abban, hogy a felperes perbe vitt sérelmének alapjaként állított információk nem felelnek meg sem a Ptk. 2:47. §-ában, sem az Üttv. 1. § (1) bekezdésében írt üzleti titok fogalmának.
- [29] Indokolása szerint a munkavállalók személyes adatai önmagukban semmilyen célra nem használhatók, vagyoni értékkel még az elsőfokú bíróság által megállapított összeállításuk esetén sem bírnak, azok a felperes gazdasági tevékenységéhez nem kapcsolódnak és az állított munkaerő-átcsábításhoz szükségtelen adatok. Úgy ítélte meg, hogy ezek a személyes adatok az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) hatálya alá tartoznak, a jogosultak olyan személyes adatai, amelyekkel a munkavállalók szabadon rendelkezhetnek.
- [30] Nem értett egyet azzal, hogy a munkavállalók neveinek listája a felperes gazdasági

- tevékenységéhez kapcsolódó olyan védendő ismeret, amely megfeleltethető az üzleti titok Ptk.-ba és az Üttv.-be foglalt fogalmának.
- [31] A másodfokú bíróság érvelése szerint nem tekinthető a felperes üzleti titkának a munkavállalói munkaszerződésekben rögzített munkabére sem, mivel az nem kizárólag a felperes gazdasági tevékenységéhez köthető, nem bír vagyoni értékkel, illetve nyilvánosságra hozatala nem feltétlenül jár a jogosult jogos pénzügyi, gazdasági vagy piaci érdekének sérelmével, veszélyeztetésével.
- [33] A fentiek alapján a keresetet elutasította.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [34] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezése mellett elsődlegesen az elsőfokú bíróság által hozott rész- és közbenső ítélettel megegyező tartalmú határozat meghozatalát, másodlagosan a másodfokú, illetve az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [35] Megsértett jogszabályhelyként a Ptk. 2:47. §-át, az Üttv. 1. §-át, valamint a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdését és 369. § (3) bekezdését jelölte meg.
- [36] Hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság tévesen és jogszabálysértő módon megszorítóan alkalmazta az Üttv. 1. §-a szerinti vagyoni érték fogalmát. Nem értett egyet azzal, hogy a munkavállalóknak az adatai ne rendelkezzenek vagyoni értékkel és ne minősülhetnek az üzleti titok körébe eső információknak.
- [37] Érvelése szerint az Üttv. 1. § szövege alapján minden, a jogosult gazdasági tevékenységével kapcsolatos, nem nyilvános információ vagyoni értékkel bír. Állította, hogy az információ titkossága önmagában megalapozza az információ vagyoni értékét.
- [38] Álláspontja szerint, ha megállapítható egy adott információ titkossága, nem szükséges vizsgálni, hogy rendelkezik-e valamilyen pénzben kifejezhető értékkel. Rámutatott arra: az Üttv. 1. §-ában a jogalkotó egyértelműen úgy rendelkezett, hogy minden, a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó titkos információ vagyoni értékkel bír. Egyetértett az elsőfokú ítéletben foglaltakkal, amely azt mondta ki, hogy „a jogszabály szövegezése szerint a vagyoni érték az információ titkosságából következik”.
- [39] Érvelése szerint a munkavállalók adatai a fentiek alapján vagyoni értékkel bíróknak minősülnek, mivel azok bizalmasak voltak, a felperes munkatársainak egy szűk körén kívül mások számára nem voltak ismertek.
- [40] Hivatkozott az Európai Parlament és a Tanács által 2016. június 8-án elfogadott 2016/943/EU irányelvre (a továbbiakban: irányelv) és ezzel összhangban kifejtette, hogy az Üttv. „vagyoni érték” fogalmának ki kell terjednie legalább az információk azon körére, amelyre az irányelv „kereskedelmi érték” fogalma kiterjed. Az Üttv. miniszteri indokolása alapján állította, hogy a magyar jogalkotó az irányelvnél szélesebb körű védelmet kívánt biztosítani azzal, hogy a kereskedelmi helyett, a vagyoni érték kitélt használta a jogszabályban.
- [41] Rámutatott arra, hogy az Üttv. alapján minden, a jogosult gazdasági tevékenységével kapcsolatos olyan bizalmas információ üzleti titok, amely vagyoni/kereskedelmi értékkel bír annak következtében, hogy annak jogosulatlan megszerzése veszélyeztetné, sérthetné a jogosult gazdasági érdekeit, versenyképességét vagy piaci pozícióját.
- [42] Állította, hogy már a tényállás önmagában igazolta: munkavállalóinak az adatai számára vagyoni értékkel bírtak, hiszen azoknak a konkurens I. rendű alperes általi megszerzése tette lehetővé a munkaerő tőle való elcsábítását. Hangsúlyozta, hogy a per tárgyat képező információk I. rendű alperes általi megszerzése versenyhátrányt, konkrét, pénzben kifejezhető veszteséget jelentett számára, mivel elesett a tömegesen távozó munkavállalók munkájával elérhető bevételtől, továbbá jelentős költséggel és időráfordítással járt új munkaerő toborzása.
- [43] Kifejtette azt is, hogy a Ptk. 2:47. §-ában a „vagyoni érték” kitétel nem szerepel, ezáltal a Ptk. az információ vagyoni értékét nem követeli meg ahhoz, hogy az üzleti titoknak tekintse. Jogstörőnek tartotta a másodfokú bíróság álláspontját, amely szerint megtagadható az üzleti titoknak minősítés a Ptk. alapján akkor, ha egy adott információ nem bír vagyoni értékkel.
- [44] Állította, hogy az elsőfokú bíróság az általa előterjesztett jogalapon, az előadott tények alapján az általa kért ítéleti rendelkezést hozta, csak a jogi indokolása tért el valamelyest a keresetbe foglalt jogi érveléstől.
- [45] Hivatkozott arra is, hogy a másodfokú bíróság nem tett eleget az indokolási kötelezettségének, mert az ítéletéből nem derült ki az, hogy az Infotv. vagy az Üttv. melyik rendelkezésére alapította azt a megállapítást, amelynek alapján kizárt, hogy az Infotv. hatálya alá tartozó személyes adat egyidejűleg az Üttv. hatálya alá tartozó üzleti titoknak is minősüljön. Rámutatott arra, hogy 2018. május 25-től a személyes adatok védelmét elsődlegesen a 2016/679/EU Rendelet (GDPR Rendelet) szabályozza, az Infotv. azt kiegészítő, bizonyos vonatkozásban azt implementáló jogszabállyá vált. Állította, hogy kifejezett tiltó rendelkezés hiányában egy információ egyszerre lehet személyes adat és üzleti titok is, ha az megfelel a vonatkozó jogszabályi definícióknak. Erre tekintettel hivatkozott arra, hogy a jogerős ítélet azért is sérti az Üttv. 1. §-át és a Ptk. 2:47. §-át, mert a másodfokú bíróság annak ellenére nem tekintette a felperes üzleti titkának a munkavállalói személyes adatainak minősülő adatait, hogy azok megfeleltek mindkét jogszabályhely definíciójának.
- [46] Hangsúlyozta, hogy az iparágban bevett és széleskörűen alkalmazott védelmi intézkedéseket maradéktalanul megtette, üzleti titkainak megóvása érdekében az adott helyzetben általában elvárható magatartást tanúsította. Kifejtette, hogy az üzleti titoksértés nem azért valósulhatott meg, mert a titok megőrzése érdekében tett lépései nem voltak megfelelőek, hanem azért, mert az alperesek az infrastruktúrája felhasználásával, a felperes szervezetébe beépülve, több hónapos, titkosan zajló, összehangolt és szisztematikusan felépített jogsértő magatartásukkal kivédhetetlen helyzet elé állították a céget.
- [47] Állította, hogy a munkavállalóival kötött munkaszerződéseinek részét képező titoktartási

klauzula megfelelt a joggyakorlat által támasztott követelményeknek: a munkaszerződések világos és egyértelmű módon rendelkeztek a munkavállalókat terhelő titoktartási kötelezettségről és annak terjedelméről, amely megfelelt a jogszabályoknak és a kialakult joggyakorlatnak. Álláspontja szerint a munkaszerződéseibe foglalt titoktartási klauzula önmagában is elegendő volt az üzleti titok titokban tartására irányuló aktív, tevőleges magatartást jelentő feltétel megvalósulásához. Hangsúlyozta, hogy ő ennél jóval többet tett üzleti titkainak megőrzése érdekében, hiszen az adatokhoz történő hozzáférést korlátozta, jelszóval védte, továbbá adatvédelmi és adatbiztonsági tréningeket tartott. Kifogásolta, hogy ezek értékelését a másodfokú bíróság elmulasztotta.

- [48] A bizonyítási eljárás eredményeként nem tartotta megállapíthatónak, hogy a munkavállalói hozzájárultak volna a személyes adataiknak és munkaszerződési feltételeiknek a II. rendű alperes, vagy bármelyik más munkavállaló előtti feltárásához. Emiatt tévesnek találta a másodfokú bíróságnak azt az indokolását, hogy a munkavállalói a munkaszerződési feltételeiket saját elhatározásukból hozták nyilvánosságra. Rámutatott arra is, hogy a munkavállalói egyébként sem rendelkezhetek volna szabadon az ő üzleti titkát képező munkaszerződési feltételekkel, ezért amennyiben maguk tárták volna fel ezen adatokat, az sem zárná ki az alperesek által megvalósított üzleti titoksértést.
- [49] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték. Álláspontjuk szerint a felülvizsgálati kérelem nem tartalmazza az ügy érdemi eldöntésére kiható eljárási, vagy anyagi jogi jogszabályhely megjelölését, valamint annak indokait sem. Állították, hogy az új határozat meghozatala során a felperes a kártérítésre kötelezésüket már nem kérte, a felülvizsgálati kérelemben erre irányuló petituma, indítványa, előadása nincs. Az alperesek a felülvizsgálati eljárásban hatásköri kifogást már nem terjesztettek elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [50] A felülvizsgálati kérelem az alábbi okokból nem volt érdemben vizsgálható.
- [51] A Kúria megítélése szerint az ügy elbírálása munkaügyi perben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik az alábbiakra tekintettel.
- [52] A felperes által sérelmezett és az elsőfokú bíróság által tényként megállapított, majd az alperesek terhére értékelt magatartások (a továbbiakban: alperesi magatartások) elkövetési ideje 2018. július-augusztus. A Kúria ezt azért tartotta lényegesnek, mert 2018. augusztus 8-án lépett hatályba az Üttv., hatályon kívül helyezve egyidejűleg a Ptk. 2:47. §-át. A kifogásolt alperesi magatartások részben ezt megelőzően, részben ezt követően valósultak meg. Ezt megelőzően az üzleti titok jogi védelme a Ptk. 2:47. §-ával és a Ptk. személyiségi jogi rendelkezéseivel valósult meg.
- [53] Utal arra a Kúria, hogy az Üttv. meghozatalára az Európai Parlament és a Tanács által 2016. június 8-án elfogadott irányelv nemzeti jogba való átültetésére vonatkozó tagállami kötelezettség teljesítése érdekében került sor. A törvényjavaslat általános indokolásából kitűnően az irányelv átültetése azért

nem a Ptk. módosításával valósult meg, mert egyrészt az irányelv az üzleti titok védelmét nem a Ptk. felfogásához igazodó személyiségi jogi védelemben részesíti, hanem „a jogintézmény természetéhez jobban igazodó vagyoni jogi jellegű rendelkezéseken keresztül valósítja meg”, másrészt az üzleti titok megsértése esetén korábban kettős jogalap: a Tpv. és a Ptk. alapján is lehetett eljárást kezdeményezni, az irányelv szabályainak átültetésével azonban átfedés keletkezne a Tpv.-ben biztosított védelemmel, „ezért a kettős jogalap a továbbiakban nem tartható fenn”, „az üzleti titok védelme egységesen, a jelen előterjesztésben foglalt jogszabály szerint valósul meg”. A törvényjavaslatból kitűnően tehát a törvény meghozatalára a jogintézmény egységes szabályozásának igényével került sor. Ennek érdekében a törvény 24. §-a módosította és hatályon kívül helyezte a Tpv. egyes rendelkezéseit, 35. §-a pedig módosította a Ptk. 2:46. § (1) bekezdését és 2:55. §-át, továbbá hatályon kívül helyezte a 2:47. §-át. Az Üttv. nem módosította viszont az Mt.-t.

- [54] A kereset tárgyává tett időszakban és jelenleg is hatályos Mt. 8. § (1) bekezdése alapján a munkavállaló a munkaviszony fennállása alatt – kivéve, ha erre jogszabály feljogosítja – nem tanúsíthat olyan magatartást, amellyel munkáltatója jogos gazdasági érdekeit veszélyeztetné.
- [55] A II. rendű alperes a felperes által terhére értékelni kért és az I. fokú bíróság által terhére is értékelt – a másodfokú bíróság által sem valótlannak tekintett – magatartását a felperessel fennállt munkaviszonya fennállása idején tanúsította.
- [56] Az Mt. 8. § (4) bekezdése alapján a munkavállaló köteles a munkája során tudomására jutott üzleti titkot megőrizni. Az Mt. 9. §-a pedig a munkavállaló és a munkáltató személyiségi jogainak védelmére – e törvény eltérő rendelkezésének hiányában – a Ptk. 2:42–54. §-ait rendeli alkalmazni azzal, hogy a Ptk. 2:52. § (2) és (3) bekezdése, valamint 2:53. §-a alkalmazásakor e törvény kártérítési felelősségre vonatkozó szabályai az irányadók.
- [57] Mindezek alapján a 2018. augusztus 8-ig személyiségi jognak minősülő üzleti titok megsértése esetén a munkáltató és a munkavállaló egymás közötti viszonyában a Ptk. személyiségi jogi rendelkezései alkalmazandók, de nem közvetlenül, nem egy önálló, abszolút szerkezetű jogviszonynak pusztán a jogsértés folytán történt relativizálódása folytán, hanem az eleve relatív szerkezetű munkaviszonyra tekintettel, az Mt. 9. §-ának utaló rendelkezése alapján; e tekintetben is azzal a megszorítással, hogy mind a sérelemdíj fizetésre kötelezés feltételeire – így a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára –, valamint a sérelemdíj mértékének bíróság általi meghatározása során vizsgálendő törvényi szempontokra nézve, mind az ezt meghaladó kártérítésre nézve az Mt. kártérítési felelősségre vonatkozó szabályai irányadók. (Az alábbiak szerint ezek ugyancsak a Ptk.-ra utalnak, de lényeges egyrészt, hogy a sérelemdíj fizetésre kötelezés Ptk.-ban foglalt feltételei és számításának törvényi szempontjai nem érvényesülhetnek, másrészt a kártérítési kötelezettséget szabályozó rendelkezések sem a Ptk. 2:53. §-ában foglalt utaló rendelkezés,

- hanem az Mt. alább felhívott utaló rendelkezése folytán alkalmazandók.)
- [58] Megjegyzi a Kúria: az Mt. elfogadásának alapjául szolgáló törvényjavaslat részletes indokolásának a 8. §-hoz fűzött szövege szerint a 8. § (4) bekezdésben szabályozott titoktartási kötelezettség „ugyan része a munkavállalóra vonatkozó általános magatartási követelménynek [8. § (1) bekezdés], azonban néhány ponton kimutathatók sajátosságok. A munkavállalónak ez a magatartása több más jogszabályt is érint, illetve azokkal összefüggésben áll, így többek között Ptk.-val, vagy a tisztességtelen piaci magatartás és versenytilalom korlátozásáról szóló a 1996. évi LVII. törvénnyel”. Rámutat a Kúria: a törvényjavaslat indokolásának szövegezésakor még nem volt ismert sem az Üttv., sem az annak alapjául szolgáló irányelv, csak a Ptk.-nak és a Tpv.-nek az üzleti titkot szabályozó rendelkezései, amelyeknek helyébe lépett az Üttv. Ebből következően a szöveg olvasata jelenleg az, hogy azért nevesítette külön is a törvényhozó a munkavállaló titoktartási kötelezettségét az általános munkáltatói érdeket sértő munkavállalói magatartás tilalmán belül, mert az összefüggésben áll az Üttv.-vel.
- [59] A Kúria megítélése szerint az, hogy az Üttv. nem hozott létre egy Mt.-től független abszolút szerkezetű jogviszonyt, magából az Üttv. rendelkezéseiből, valamint az alapjául szolgáló irányelvből is levezethető. Az Üttv. 5. § (1) bekezdés c) pontja és a (3) bekezdés a) pontja alapján nem minősül az üzleti titokhoz fűződő jog megsértésének az üzleti titok megszerzése, amennyiben a védett ismeret körébe tartozó műszaki ismeretek és megoldások kivételével a munkavállalóknak vagy a munkavállalók képviselőinek a tájékozódáshoz való jogának a (3) bekezdés a) pontjában meghatározott célból, a szükséges mértékben történő gyakorlása útján valósul meg; illetve a jogszerűen megszerzett üzleti titok munkavállaló által a munkavállalók képviselője számára történő felfedése, ha a felfedés a munkavállaló vagy a képviselő tájékoztatáshoz és konzultációhoz való jogának gyakorlása céljából a jog gyakorlásához szükséges mértékben történt. Ezekből a rendelkezésekből kitűnően az Üttv. szabályozási tárgya a munkaviszonyban is értelmezendő, szabályai a munkáltató és a munkavállaló egymás közötti viszonyában is alkalmazandók. Amennyiben a munkavállaló a munkáltató sérelmére tanúsít üzleti titkot sértő magatartást, az Üttv. rendelkezései nem függetleníthetők az Mt. vonatkozó rendelkezéseitől, hanem azokkal együtt alkalmazandók. Pontosabban az Mt. rendelkezései alkalmazandók az Üttv. rendelkezéseivel kiegészülve.
- [60] A fenti értelmezést erősíti az Üttv. 9. §-a is. Ennek (1) bekezdése szerint az üzleti titokhoz fűződő jog megsértése esetén a jogosult a polgári jogi felelősség szabályai szerint kártérítést követelhet. Ebből a szövegezésből azonban nem következik az, hogy a munkajogi kártérítési felelősség szabályai helyett alkalmazandók – közvetlenül – a polgári jogi felelősség szabályai. Az Üttv. elfogadásának alapjául szolgáló törvényjavaslat indokolása szerint ez a rendelkezés az irányelv 14. cikkének való megfelelést szolgálja, vagyis annak megfelelően értelmezendő. Az irányelv 14. cikkének (1) bekezdés második mondata szerint a tagállamok korlátozhatják a munkavállalók munkáltatójukkal szembeni kártérítési kötelezettségét a munkáltató üzleti titkának nem szándékosan történő jogosulatlan megszerzése, hasznosítása vagy felfedése tekintetében. Vagyis az Üttv. 9. §-ában szabályozott polgári jogi felelősség munkavállaló esetében csak a munkajogi szabályok keretei között érvényesülhet. A munkavállaló kártérítési felelősségének általános szabályait tartalmazó Mt. 179. § rendelkezik a kártérítési kötelezettségről, az az alóli mentesülésről, a felelősség mértékéről és korlátaival. Az (5) bekezdés utaló rendelkezése folytán a kár megtérítésére a 177. §-ban foglalt rendelkezéseket, e jogszabályhely szerint pedig a kár megtérítésére egyebekben a Ptk. 6:518–534. §-ának szabályait kell alkalmazni. Végső soron tehát az Üttv. és az Mt. is a Ptk. kárfelelősségi szabályainak alkalmazására mutat, de az Üttv. nem ad alapot az Mt. megkerülésére. Az Mt. 8. § (4) bekezdését és az Üttv.-t együttesen alkalmazta a Fővárosi Ítéltábla az Mf.2.31.210/2021/5. számú ítéletében. Az Mt. 8. § (4) bekezdését és a Ptk. 2:47. §-át együttesen alkalmazta a Kúria az Mfv.X.10.038/2020/3. számú ítéletében.
- [61] A Kúria megítélése szerint ellenkező értelmezés mellett kiüresedne az Mt. 8. § (4) bekezdése és az Mt. ahhoz fűződő szankciós rendszere, hiszen minden esetben hivatkozhatnának arra a munkáltatók, hogy ők nem a munkaszerződésből és nem az Mt.-ből *ex lege* fakadó munkavállalói kötelezettségek megsértésére alapítják az üzleti titoksértésből fakadó igényeiket, hanem az Üttv.-re, ami lehetőséget adna arra is, hogy kivonják magukat a munkaügyi per különös szabályai alól, ezáltal a munkavállalókat is megfosztva az azokba foglalt speciális eljárás jogi garanciáktól.
- [62] A Pp. 508. § (1) bekezdés a) pontja alapján munkaügyi peren az Mt. alapján létesített jogviszonyból (munkaviszonyból) származó pert kell érteni. Nem vitás a gyakorlatban, hogy a munkaügyi per szabályai szerint kell elbírálni a jogvitát akkor is, ha a felek között ugyan már nem áll fenn a munkaviszony, de az igény a munkaviszony fennállása alatt keletkezett. A Pp. 20. § (2) bekezdése alapján a törvényszék mint munkaügyi bíróság jár el a munkaügyi perekben.
- [63] A Pp. 513. § (1) bekezdés a) pontja alapján pertársaság vagy keresethalmazat esetén, ha a törvényszék hatáskörébe tartozó valamelyik kereseti kérelem elbírálása munkaügyi perre, míg a többi kereseti kérelem nem munkaügyi perre tartozik, a pert a munkaügyi perben eljáró tanács bírálja el, feltéve, hogy a pertársaság vagy a keresethalmazat törvény által megengedett.
- [64] A Pp. 37. § c) pontja alapján több alperes perelhető együtt, ha a perbeli követelések hasonló ténybeli és jogi alaptól erednek, és ugyanannak a bíróságnak az illetékessége a 29. § rendelkezéseinek alkalmazása nélkül is valamennyi alperessel szemben megállapítható. Az első törvényi feltétel fennállása a rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható mind a jogirodalom egybehangzó álláspontja, mind az ellentmondástól mentes bírói gyakorlat alapján. „Hasonló a jogi alap, ha a kereseti követelés valamennyi féllel szemben azonos jogalapon vagy (legalább lényegében) azonos jogi érvelésen

- alapszik. A hasonló ténybeli alapot esetenként kell megvizsgálni; alapvetően a bizonyításban felmerülő szignifikáns kell vizsgálni” [Németh János–Kiss Daisy (szerk.): *A polgári perrendtartás magyarázata I–2.*, Complex, Budapest, 2010. I. kötet, 274.; Varga István (szerk.): *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja I–III.*, HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2018. I. kötet 196.]
- [65] Ha a felperesek keresetükben azt állítják, hogy az alperesek együttes magatartásának az eredménye az az állapot, amelyre tekintettel személyiségi jogaik sérültek és kárt szenvedtek, az alperesek a célszerűségi pertársakra vonatkozó szabályok szerint perelhetők (BDT 2019.4050.). A kártérítési követelések akkor is hasonló jogi alaptól eredő (kárkötelelem teljesítésére irányuló) követelésnek minősülnek, ha a felperes egymástól eltérő felelősségi alakzatokra alapítja az alperesek kártérítési felelősségét (BDT 2016.3484.).
- [66] Az illetékességre vonatkozó második törvényi feltétel fennállása is megállapítható. Az I. rendű alperes budapesti székhelyű gazdasági társaság. A II. rendű alperes lakóhelye ugyancsak Budapesten van. Az I. rendű alperes esetében a Pp. 25. § (4) bekezdése, a II. rendű alperes esetében a 25. § (1) bekezdése alapozza meg a Fővárosi Törvényszék illetékességét azzal, hogy ez utóbbi illetékességi ok a Pp. 513. § (4) bekezdése alapján egyben kizárólagos is, amiből következően – a felperes által létesített alperesi pertársaságra tekintettel – az (1) bekezdés *a*) pontja alapján az I. rendű alperes tekintetében is kizárólagos. A Fővárosi Törvényszék illetékessége tehát a Pp.-nek a pertársaságra vonatkozó 29. §-ába foglalt külön szabályai nélkül is megállapítható mindkét alperes esetében.
- [67] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés tekintetében vizsgálja a jogerős ítélet jogszabálysértő, illetve a kúriai határozattól jogkérdésben való eltérő voltát, kivéve, ha az eljárást hivatalból megszünteti stb.
- [68] A Pp. 405. § (1) bekezdése értelmében törvény eltérő rendelkezése hiányában a felülvizsgálati eljárás során a Kúria az e fejezetben foglalt eltérésekkel a fellebbezésre vonatkozó szabályok alkalmazásával jár el. A fellebbezésre vonatkozó szabályok között lévő 379. § szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel – teljes egészében vagy abban a részében, amelyre a megszüntetés oka fennáll – hatályon kívül helyezi, és az eljárást megszünteti, ha a 240. § (1) bekezdése vagy a 241. § (1) bekezdése szerinti ok az elsőfokú vagy a másodfokú eljárásban fennáll. Ha az eljárás megszüntetésének alapjául szolgáló hiány pótolható vagy az eljárás jóváhagyásával orvosolható, a felet erre az eljárás megszüntetése előtt – megfelelő határidő tűzésével – fel kell hívni.
- [69] A Pp. 240. § (1) bekezdés *e*) pontja alapján a bíróság az eljárást – annak bármely szakaszában – hivatalból megszünteti, ha megállapítja, hogy a per más – az e törvény hatálya alá tartozó – ügyben eljáró bíróság hatáskörébe vagy illetékességébe tartozik, kivéve ha *ea*) a hatáskör a per tárgyának értékétől függ és az alperes hatásköri kifogás nélkül írásbeli ellenkérelmet már előterjesztett, vagy *eb*) az illetékesség nem kizárólagos és az alperes illetékességi kifogás nélkül írásbeli ellenkérelmet már előterjesztett.
- [70] A Pp. 379. §-ának a hiány pótlására vagy az eljárás orvoslására vonatkozó feltétele fogalmilag kizárt a hatáskör és illetékesség kizárólagossága folytán. A 240. § (1) bekezdés *e*) pontjának alkalmazását kizáró feltételek fennállása sem állapítható meg az adott ügyben.
- [71] Rámutat a Kúria: az ún. jogcímhez kötöttség – az a körülmény, hogy a felperes keresetének jogi alapjaként nem jelölte meg az Mt. vonatkozó rendelkezéseit – nem érvényesül a hatáskör vizsgálatára során. A bíróság kereseti jogcímhez kötöttsége a Pp. 342. § (3) bekezdése alapján csak az érdemi döntés tekintetében áll fenn. Ebben az esetben tehát nem arról van szó, hogy a felperes több lehetséges jogcím közül tette valamelyiket keresete tárgyává (amely vagy alapos vagy nem), hanem arról, hogy az általa megjelölt jogcím elbírálásához szükséges anyagi jogi szabályoknak csak egy részét hívta fel keresetében.
- [72] A fentiekre tekintettel a Kúria a Pp. 240. § (3) bekezdése alapján az (1) bekezdés *e*) és *i*) pontjára figyelemmel az eljárás megszüntetésével egyidejűleg elrendelte az ügy iratainak áttételét a keresetlevél áttételére vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával a Fővárosi Törvényszékhez mint munkaügyi bírósághoz.

(Kúria Pfv.III.20.509/2022/4/II.)

35 A kötelezett a vele szemben fennálló követelést érintő engedményezési szerződés érvényességének vitatására csak akkor jogosult, ha olyan speciális körülmény áll fenn, amelynél fogva nem lényegtelen a számára, hogy az eredeti jogosultnak vagy az engedményesnek kell teljesítenie. Az engedményezésről történt értesítés visszavonása fogalmilag kizárt, az ugyanis, hogy a kötelezett tudomást szerzett az engedményezésről, nem tehető meg nem történté. Az engedményezési szerződés a felek megállapodásával teljesedésbe ment, ezért nincs jogi lehetőség a felmondására. Az engedményezési szerződés felbontása következtében az engedményezett követelés nem száll vissza. A feleknek újabb engedményezésről szóló megállapodást kell kötniük a visszaengedményezésről, hogy a kötelmi ügylet megszűnését követően a dologi jogváltózt is az eredeti állapotnak megfelelően rendezzék [1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 234. § (1) bek., 328. § (1), (3) és (4) bek., 329. § (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perbeli Kft. mint szállító és az alperes mint megrendelő között 2012. októberében kukoricaszállítási szerződések jöttek létre összesen 1650 tonna kukoricára, 103 801 500 forint értékben. A szállító az eladótól vásárolt kukoricával teljesített az alperesnek, majd 2012. december 3-i esedékességgel összesen 103 801 500 forintról állított ki négy számlát.
- [2] A szállító a 2012. december 3-án kelt engedményezési szerződéssel az alperessel szemben fennálló 103 801 500 forint követelését a felperesre engedményezte. Az átruházott követelés

- ellenértékéről a felek úgy állapodtak meg, hogy az engedményes az engedményezővel szembeni egyes követeléseit kiegyenlítettnek tekinti.
- [3] Az engedményező a 2012. december 4-én kelt iratában értesítette az alperest, hogy a követelését a felperesre engedményezte. A 2012. december 7-én kelt levelében pedig az alperest a fizetési kötelezettsége teljesítésére szólította fel. Az alperes az engedményezésről szóló értesítést és a fizetési felszólítást 2012. december 9-én vette át.
- [4] Az engedményező 2012. december 13-án ismételt felszólította az alperest a teljesítésre. Az alperes a 2012. december 14-i válaszlevelében közölte, hogy tudomása van az engedményező és az eladó közötti elszámolási vitáról, és mivel nem kívánja kitenni magát a vételár kétszeres kifizetése veszélyének, vitatja a követelést, illetve kész a közraktári jegyek vagy a vételár ügyvédi letétbe helyezésére. A 2012. december 17-i levelében az engedményező nem fogadta el az alperes álláspontját és felszólította az engedményes részére 103 801 500 forint és kamata megfizetésére.
- [5] Az engedményező 2013. március 28-án arról értesítette az alperest, hogy az engedményezési értesítőt visszavonja.
- [6] Az alperes 2013. május 27-én az engedményezőnek teljesített.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [7] A felperes keresetében 100 251 601 forint és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Arra hivatkozott, hogy engedményezés folytán ő a követelés jogosultja.
- [8] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Előadta, hogy az engedményezésről szóló értesítést és a fizetési felszólítást ugyanazon a napon kapta kézhez, így az engedményezésre vonatkozó értesítés nem hatályosult. A fizetési felszólítás az engedményezés visszavonásának minősül. Szerinte az engedményezési szerződés érvénytelen (színlelt, nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköző). Előadta, hogy az engedményező felszámolója 2019. február 5-én felmondta az engedményezési szerződést.
- [9] Az alperes beszámítási kifogást is előterjesztett arra hivatkozással, hogy a vételarat az engedményezőnek maradéktalanul megfizette.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [10] Az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletével helyt adott a keresetnek.
- [11] Határozatának indokolásában kifejtette, hogy az engedményezési szerződés semmisségi okra visszavezethető érvénytelenségére a kötelezett is hivatkozhat, a jelen esetben azonban nem volt megállapítható az engedményezési szerződés a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 206. § (6) bekezdése [helyesen: 207. § (6) bekezdése] szerinti színleltsége, és az sem, hogy a szerződés a régi Ptk. 200. § (2) bekezdése folytán nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik.
- [12] Az engedményezésre vonatkozó értesítés hatályosulása tekintetében az elsőfokú bíróság a régi Ptk. 207. § (1), (4) bekezdésére, illetve a 214. § (2) bekezdésére utalt. Rámutatott arra, hogy a teljesítésre felszólítás nem értelmezhető úgy, hogy azzal az engedményező az értesítőt kívánta visszavonni. Az engedményezési értesítő 2013. márciusi visszavonása pedig önmagában az engedményezési szerződés megszüntetéséhez nem vezetett. Az alperes azzal, hogy 2013 májusában az engedményezőnek teljesített, a kétszeres teljesítés veszélyét vállalta.
- [13] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felszámoló jogellenesen mondta fel az engedményezési szerződést a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 47. § (1) bekezdése alapján, mivel az engedményezési megállapodásba foglaltan a szerződéses ellenértéket az engedményes beszámítással teljesítette.
- [14] Az elsőfokú bíróság a régi Ptk. 296. § (1) bekezdésére figyelemmel az alperes beszámítási kifogását sem ítélte alaposnak, ugyanis nem állt fenn követelése az engedményezővel szemben, ezért beszámítással sem élhet.
- [15] A felek fellebbezése folytán másodfokú bíróság ítéletével a kiegészített elsőfokú ítéletet a per főtárgya tekintetében helybenhagyta.
- [16] A jogerős ítélet indokolásában rámutatott arra, hogy a bírói gyakorlat akkor teszi lehetővé, hogy a kötelezett hivatkozzék az engedményezési szerződés érvénytelenségére, ha olyan speciális körülményeket jelöl meg, amelyeknél fogva lényeges, kinek kell teljesítenie. Nem minősül azonban ilyen speciális körülménynek, ha az érvénytelenségre hivatkozás a fizetési kötelezettség elkerülését célozza.
- [17] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az alperesnek az engedményezésről történt értesítés kézhezvételekor semmilyen jogi érdeke nem fűződött ahhoz, hogy az engedményező és az engedményes közötti megállapodás érvénytelenségét állítsa.
- [18] A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a 2012. december 7-i fizetési felszólítás a címzett megjelölése nélkül hívta fel az alperest a teljesítésre, így az a tartalma szerint sem tekinthető az engedményezésről szóló értesítés visszavonásának.
- [19] A másodfokú bíróság kifejtette, hogy az engedményezett követelés tekintetében az engedményező jogutódjává az engedményes válik, ami megszünteti az engedményezőnek a követelés feletti rendelkezési jogosultságát. Nincs ezért mód arra, hogy az engedményező az általa megküldött engedményezési értesítést követően ugyanazt a követelést ismételtengedményezze, vagy az értesítésben megjelölt jogosulttól eltérő személy részére történő fizetésről rendelkezzen. Az kizárt, hogy az engedményező egyoldalúan „visszavonja az engedményezést”, vagy visszavonja – az engedményezési szerződést érintő hatállyal – az engedményezési értesítőt.
- [20] A másodfokú bíróság érvelése értelmében a felszámoló a Cstv. 47. § (1) bekezdése alapján nem mondhatta fel a szerződést, mivel az engedményezési szerződés a megkötésével teljesül.
- [21] A beszámítási kifogást a másodfokú bíróság sem tartotta alaposnak, mert amikor az alperes értesítéssel az engedményezésről megtörtént, még nem állt fenn az engedményezővel szemben kétszeres teljesítés miatti követelése.

- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [23] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Szerinte a jogerős ítélet sérti a régi Ptk. 234. § (1) bekezdését, a 237. § (1) bekezdését, a 328. § (3) bekezdését, a 207. § (1) bekezdését, a 200. § (1) bekezdését, a 329. § (3) bekezdését, az 1952. évi III. tv. (rég. Pp.) 270. § (2) bekezdését és a Cstv. 47. § (1) bekezdését.
- [24] Rámutatott, hogy a régi Ptk. nem zárja el az engedményezési szerződés kötelezettjét a szerződés érvénytelenségére történő hivatkozástól. A jelen ügyben hozott Gpkf.II.25.402/2019/2. számú végzésében a másodfokú bíróság is erre a következtetésre jutott. Szerinte a másodfokú bíróság azzal, hogy a régi Ptk. 234. § (1) bekezdésében és a 237. § (1) bekezdésében foglaltak ellenére nem vizsgálta az engedményezési szerződés érvénytelenségét, a régi Pp. 270. § (2) bekezdésében írt jogszabálysértést valószínűsített meg.
- [25] Az alperes előadta, hogy a bíróságnak vizsgálnia kell az engedményezés érvényessége tekintetében a kötelezett ismereteit. A joggyakorlatból az következik, hogy amennyiben a kötelezett tudatában van az engedményezés érvénytelenségének, úgy a kötelezett megszüntető hatállyal csak az eredeti jogosultnak teljesíthet (BH 2019.133.). Az engedményezés érvényessége érinti a helyzetét, ha rosszhiszemű volt és tudnia kellett az engedményezés hiányáról. Amennyiben tudott vagy tudnia kellett az engedményezés érvénytelenségéről, úgy nem vonatkozik rá az általános szabály és az engedményezőnek köteles teljesíteni. A másodfokú bíróság helytelenül állapította meg, hogy a jogi érdeknek már a kötelezettség keletkezésekor, vagyis az értesítés kézhezvételekor fenn kell állnia. Ilyen összefüggés nem következik sem a jogszabályból, sem a joggyakorlatból.
- [26] Az alperes arra hivatkozott, hogy bizonyította az engedményezési szerződés érvénytelenségét. A per irataiból kitűnően a felperes vezető tisztségviselője mindent megtett annak érdekében, hogy a követelést végső soron az ő érdekeltiségi körébe tartozó cég kapja meg. A 100 000 000 forintos kölcsön forrásának nem volt nyoma a felperes 2011–2013 évi mérlegeiben. A felszámoló is arra tekintettel mondta fel az engedményezést, hogy az ellenértékét a felperes nem teljesítette.
- [27] Előadta, hogy ugyan a 2012. december 7-i felszólítás nem tartalmazza a fizetés címzettjét, de alappal következtetett arra, hogy a szállító felé való fizetésre hívták fel, ezért a levél az értesítés visszavonásának minősül. A másodfokú bíróság ebben a vonatkozásban kirívóan okszerűtlenül mérlegelte a bizonyítékokat.
- [28] Az alperes rámutatott, hogy az engedményezésről történt értesítése nem volt egyértelmű. A leveleiben az engedményező a maga javára történő teljesítésre szólította fel, a 2012. december 17-i ügyvédi felszólítás pedig ellentmondásos nyilatkozatot tartalmaz azzal kapcsolatban, melyik társaság felé áll fenn a fizetési kötelezettsége. Okszerűtlen, illetve a régi Ptk. 328. § (3) bekezdésének téves értelmezésén alapul a másodfokú bíróságnak az a következtetése, hogy e nyilatkozatok azonosíthatóvá tették a jogosult személyét.
- [29] Az alperes szerint a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy nem tekinthető az engedményezésről szóló értesítés visszavonásának a 2012. december 7-i levél, iratellenes és okszerűtlen. A levélben meghatározott számlák kiegyenlítésére szólították fel, amelyek teljesítése az engedményező részére történő teljesítést jelenthette. A másodfokú bíróság nem csupán a bizonyítékokat értékelte iratellenesen és kirívóan okszerűtlenül, hanem a vonatkozó anyagi jogi szabályt [rég. Ptk. 328. § (3) bekezdés, 207. § (1) bekezdés] is tévesen alkalmazta.
- [30] Az alperes érvelése értelmében az engedményezésről szóló értesítést az engedményező visszavonta. Az egyoldalú jognyilatkozat abban az esetben is visszavonható a címzett beleegyezésével, ha már hatályossá vált. Az engedményezésről való értesítés visszavonása a joggyakorlat szerint is lehetséges (BH 2017.155.). Az elsőfokú bíróság is arra az álláspontra helyezkedett, hogy az engedményezésről való értesítés visszavonható. A másodfokú bíróság mindezek ellenére úgy tekintette, hogy az engedményezés nem került visszavonásra, amellyel megsértette a régi Ptk. 200. § (1) bekezdésében foglaltakat.
- [31] Az alperes arra is hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság a Cstv. 47. § (1) bekezdését is megsértette, mert az engedményezési szerződésben foglalt kötelezettség – az ellenérték megfizetése hiányában – nem teljesült. Ezt tartalmazza a felszámoló felmondása is.
- [32] Az alperes szerint a jogerős ítélet a régi Ptk. 329. § (3) bekezdésében foglaltakat is sérti, mivel az alperesi ellenkövetelés jogalapja már szükségszerűen fennállt az engedményezési értesítés kézhezvételekor, így megalapozott volt a beszámítási kifogás.
- [33] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.
- [34] Rámutatott arra, hogy felülvizsgálati kérelemben hivatkozott másodfokú végzés nem ellentétes a jogerős ítélettel. Az alperes perbeli legitimációja nem volt megállapítható. Azzal, hogy a szolgáltatás ellenértékét az engedményezőnek saját kockázatára megfizette, egy esetleges kettős fizetési kötelezettség lehetőségét is vállalta. Az engedményezésről szóló értesítés közlését követően az engedményező már nem rendelkezhetett az engedményezett követelésről. Az alperes tisztában volt az adásvételi szerződések érvényességével. A rendelkezésre álló iratoknak és önmagának is ellentmondó nyilatkozatokat tett, hiszen az engedményezési megállapodás érvénytelenségének megállapítását kérte és egyidejűleg a 2019. február 4-ig terjedő időtartamú érvényességére hivatkozott. A beszámítási igénye ténybeli és jogi alapja hiányzik, mivel nem állt fenn követelése a felperessel szemben.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [39] A felülvizsgálati kérelemben megjelölt és érdemben vizsgálható okból a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért a felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [40] A Kúria kiemeli, hogy az engedményezés absztrakt, tehát jogcímétől független juttatás. A kötelezett az engedményező és az engedményes közötti jogcímre való tekintet nélkül kerül az engedménnyel jogviszonyba. A jogai és kötelezettségei azon a szerződésen alapulnak, amelyből az engedményezett követelés keletkezett. Jogi érdeke akkor fűződik az

- engedményezési szerződés érvényességének vitatásához, ha ezekre a jogaira és kötelezettségeire az engedményezés kihat. Az engedményezés hiányáról való tudomásszerzés nem alapoz meg jogi érdekeltséget az engedményezési szerződés érvénytelenségére történő hivatkozásra, mert a jogosult személyének bizonytalansága esetén a kötelezett jogvédelme azáltal biztosított, hogy bírósági letétbehelyezéssel teljesíthet [rég. Ptk. 287. § (1) bekezdés].
- [41] A másodfokú bíróság az irányadó bírói gyakorlatot (Kúria Pfv.VI.21.854/2013/4., megjelent: BH 2015.57.; Kúria Pfv.IX.20.021/2019/9., megjelent: BH 2021.16.) követve helyesen állapította meg, hogy a kötelezett a vele szemben fennálló követelést érintő engedményezési szerződés érvényességének vitatására a régi Ptk. 234. § (1) bekezdése és a 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 10. a) pontja alapján csak akkor jogosult, ha olyan speciális körülmény áll fenn, amelynél fogva nem lényegtelen a számára, hogy az eredeti jogosultnak vagy az engedményesnek kell teljesítenie. A jelen esetben azonban az alperes ilyen speciális körülményt nem jelölt meg és ilyen körülményre a per adatai sem utaltak. Az alperes nem igazolt a perben olyan jogi érdeket, nem állított a jogvédelmi igényét megalapozó tény, az ügghöz kapcsolódó érdekeltségén túlmutató, jogaira és/vagy kötelezettségeire kiható érdeksérelmet, amely alapján vitathatta volna az engedményezési szerződés érvénytelenségét.
- [42] Mindezekből következően nem követett el a másodfokú bíróság jogszabálysértés azzal, hogy az engedményezési szerződés érvénytelenségét nem vizsgálta.
- [43] A felülvizsgálati eljárásban abból kellett kiindulni, hogy az engedményező egyértelműen értesítette az alperest az engedményezés tényéről. A későbbi leveleiben ezzel ellentétes tényállítást nem tett, az engedményezésről történt értesítés visszavonásáról nyilatkozott. Az engedményezésről történt értesítés visszavonása azonban fogalmilag kizárt, az ugyanis, hogy a kötelezett tudomást szerzett az engedményezésről, nem tehető meg nem történté. Az alperes felülvizsgálati kérelmében előadottakkal ellentétben a Kúria a BH 2017.155. számon közzétett Pfv.V.20.366/2016/11. számú, nem precedensértékű határozatban nem foglalt állást abban a jogkérdésben, hogy lehetséges-e visszavonni az engedményezésről történt értesítést, ezét e határozatra történt hivatkozás a jelen ügyben nem alapozhatta meg a felülvizsgálati kérelmet.
- [44] Az alperes az engedményezés visszavonására is eredménytelenül hivatkozott. Egyfelől az engedményezési szerződés a felek megállapodásával teljesedésbe ment, ezért nincs jogi lehetőség a felmondására (Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.32.075/1998/7.). Másfelől az engedményezés dologi jogváltozást eredményez, amelyre a kötelmi ügylet megszűntetése automatikusan nem hat ki. Az engedményezési szerződés felbontása nem teszi meg nem történtté a követelés átruházását, csak a felbontott szerződés alapján teljesített szolgáltatások visszaszolgáltatására keletkeztet kötelezettséget. A felbontás következtében az engedményezett követelés nem száll vissza. A feleknek újabb engedményezésről szóló megállapodást kell kötniük a visszaengedményezésről, hogy a kötelmi ügylet megszűnését követően a dologi jogváltozást is az eredeti állapotnak megfelelően rendezzék (Kúria Gfv.VII.30.288/2016/8.; megjelent: BH 2016.344.).
- [45] A per adatai szerint a visszaengedményezésről a felek nem kötöttek megállapodást, ezért helyesen állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a követelés jogosultja változatlanul a felperes.
- [46] A jogerős ítélet a régi Ptk. 329. § (3) bekezdésében foglaltakat sem sérti, mert az engedményezővel szembeni követelés jogalapja az alperes előadása szerint az engedményezésről történt értesítést követően keletkezhetett, ezért az engedménnyel szemben nem volt érvényesíthető ellenkövetésként.
- [47] A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- (Kúria Pfv.V.20.345/2022/8.)
- 361. A bíróság mérlegelési körébe tartozik annak eldöntése, hogy a kártérítés iránti igényt a káreseménykor vagy az elbíráláskor irányadó ár- és értékviszonyok alapján bírálja el, amennyiben a károsult érdekeit védő kivételes szabály alkalmazásának feltételei fennállnak.**
- II. A nyugdíjkorhatár elérése csak abban az esetben jelentheti a jövedelempótló járadékfizetési kötelezettség végső időpontját, ha már előre teljes bizonyossággal lehet számolni azzal, hogy az a jövedelemszerző tevékenység megszűnését eredményezi [1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 355. § (4) bek., 357. § (4) bek.; 1952. évi III. törvény (rég. Pp.) 206. § (1) és (3) bek.]**
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes 2012. június 3-án, Németországban az alperes biztosítottja által okozott közlekedési balesetben agrárállást, nyakrándulást, testszerte zúzódásokat, a fejtető 8 cm-es és a jobb szemöldök felett a jobb szemhéj repesztett sérülését szenvedte el. A bal vállának zúzódásával összefüggésben vállcsúcs-kulcsosont közti ficam alakult ki, amely a bal vállízület mozgásbeszűkülésével, a deltaizom mérsékelt fokú funkcionális sorvadásával gyógyult, a váll ütődéses szindrómája maradt vissza. A felperesnél a baleset következtében poszttraumás stressz zavar alakult ki, a pszichés trauma elősegítette a nála alkatalig meglévő szorongásos depresszió tüneteinek felszínre kerülését. Pszichés betegségei miatt szakorvosi segítségre szorult. A balesettel összefüggésben 21%-os mértékű össz-szervezeti egészségkárosodása alakult ki, az állapotában javulás nem várható.
- [2] A felperes a baleset előtt kamionos-darukezelő munkakörben dolgozott, és külön díjazás ellenében alkalmanként darukezelői munkát vállalt. Mivel a baleset miatt a munkáját nem volt képes ellátni, ezért a munkaviszonyát közös megegyezéssel megszüntették. A felperes a maradványállapota miatt az eredeti szakmájában elhelyezkedni nem tud, 2014. február 24-től rokkant ellátásban részesül.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [3] A felperes keresetében – egyebek mellett – 8 000 000 forint nem vagyoni kártérítés és késedelmi kamatai, valamint a jövőre nézve elsődlegesen havi 576 910 forint, másodlagosan havi 134 692 forint

- jövedelem pótló járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest. A nem vagyoni kártérítés összegének meghatározásakor figyelemmel volt arra, hogy az alperes e jogcímen korábban már megfizetett 1 000 000 forintot. A jövedelem pótló járadék mértékét pedig elsődlegesen a hasonló munkakörben elért jövedelem mértékének igazolására csatolt álláshirdetések, másodlagosan a Nemzetgazdasági Minisztérium által közölt adatok figyelembevételével kérte meghatározni.
- [4] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével – többek között – 4 000 000 forint nem vagyoni kártérítés és annak 2012. június 3-tól járó késedelmi kamatai, továbbá 2019. február 1-jétől minden hónap 10-ig előre esedékesen havi 134 692 forint jövedelem pótló járadék felperes részére történő megfizetésére kötelezte az alperest azzal, hogy a jövedelem pótló járadékot addig tartozik megfizetni, amíg a felperes eléri az öregségi nyugdíjkorhatárt. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [6] A nem vagyoni kártérítési igény megalapozottságának vizsgálatakor értékelte, hogy a felperes a balesetet megelőzően aktív életet élt, a baleset miatt ugyanakkor az élete teljesen megváltozott, a korábbi munkáját elveszítette, a kialakult állapota és életkora miatt elhelyezkedni nem tud, szakorvosi segítségre szorul, és a háztartását sem tudja egyedül megfelelően ellátni. Figyelembe vette azt a tanúvallomásokkal és a szakvéleménnyel is igazolt tény, hogy a felperes rehabilitációs kezelésre, gyógyszerek szedésére szorul, visszatérő fájdalmai, alvásproblémái vannak. E körülmények, valamint a balesetkor magyarországi ár- és értékviszonyok mérlegelésével arra a következtetésre jutott, hogy a felperes 9 000 000 forint összegű nem vagyoni kártérítési igénye eltúlzott, és ahhoz képest annak mértékét 5 000 000 forintban állapította meg. Emiatt, az alperesnek a pert megelőző teljesítésére is tekintettel 4 000 000 forint megfizetésére kötelezte az alperest.
- [7] A felperes jövedelem pótló járadékra való jogosultságát és a járadék mértékét a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 356–357. §-ai alapján állapította meg. Figyelemmel volt arra, hogy a szakértői bizonyítás eredménye szerint a felperes a baleset miatt a kamionos-darukezelő munka ellátására többé nem alkalmas. Bizonyítottak találta a felperesnek azt a tényállítást, hogy a baleset előtt bejelentett fizetésénél magasabb jövedelemre tett szert. A járadék mértékét a minisztériumi adatszolgáltatás alapulvételével határozta meg, és egyetértett az alperessel abban, hogy a felperes csak a nyugdíjkorhatár eléréséig jogosult a járadékra.
- [8] A mindkét fél fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését a nem vagyoni kártérítés és a jövedelem pótló járadék tekintetében helybenhagyta.
- [9] A nem vagyoni kártérítési igénnyel kapcsolatban rámutatott arra, hogy az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján helytállóan és teljeskörűen rögzítette a felperes életminőségét hátrányosan befolyásoló körülményeket. Utalt arra, hogy a baleset következtében a felperes testi épségéhez és egészségéhez való személyhez fűződő jogai sérültek, ezért olyan mértékű pénzbeli kompenzációra tarthatott igényt, amely alkalmas az elszenvedett testi-lelki sérelem kiegyensúlyozására. Kiemelte, hogy a nem vagyoni kártérítés mértékének meghatározásakor figyelembe kell venni a baleset idején fennállott ár- és értékviszonyokat, valamint a hasonló ügyekben kialakult ítélkezési gyakorlatot. Álláspontja szerint a felperes a fellebbezésében már nem kérhette az ítélethozatalkori ár- és értékviszonyok szerinti elbírálást, ezért az e körben megjelölt körülmények vizsgálatát mellőzte. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a nem vagyoni kártérítés összegét a nem vagyoni hátrányok jellegével és azok súlyosságával arányban állóan határozta meg, és az alkalmas a nem vagyoni hátrányok kompenzálására, megfelel a fentiekben említett szempontoknak. Éppen ezért a fellebbezések alapján a nem vagyoni kártérítés mértékének felemelésére és leszállítására sem látott lehetőséget.
- [10] A feleknek a jövedelem pótló járadékot érintő fellebbezéseit is megalapozatlannak találta. Kifejtette, hogy a felperes fellebbezési érvelésével szemben a véghatáridő megjelölése helytálló volt, mert az öregségi nyugdíjkorhatár elérésekor a munkabér, jövedelem helyébe a nyugellátás, az öregségi nyugdíj lép.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [11] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak részbeni hatályon kívül helyezését, a javára megítélt nem vagyoni kártérítés összegének 7 000 000 forintra való felemelését és az alperesnek a jövedelem pótló járadék megfizetésére véghatáridő nélküli kötelezését kérte.
- [12] Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) és (3) bekezdését, valamint a régi Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdését jelölte meg.
- [13] Hivatkozása szerint az elsőfokú bíróság nem a súlyának megfelelően értékelte azt, hogy a balesetnek az élete valamennyi szegmensére gyakorolt hatása mennyire súlyos és visszafordíthatatlan volt. Ebben a körben utalt arra, hogy a párkapcsolata a baleset miatt tönkrement, a gyermeke felnevelésében nem tudta a korábbi – általa kívánt – szerepet betölteni, munkát vállalni nem tud, a baráti kapcsolatai lazultak, és a korábbi szabadidőeltöltési formák kivitelezhetetlenek számára. Álláspontja szerint tekintettel kell lenni az ár- és értékviszonyoknak az utóbbi időben történt rendkívüli megváltozására, ami azt is eredményezheti, hogy a javára megítélt nem vagyoni kártérítés késedelmi kamatokkal növelt összege sem lesz egyenértékű az életét drasztikusan megváltoztató baleset okozta károsodással. Emiatt eshetőlegesen az elbírálaskori ár- és értékviszonyok figyelembevételét kérte.
- [14] A jövedelem pótló járadékra való jogosultsága véghatáridejének meghatározását jogszabálysértőnek és a bírói gyakorlattal össze nem egyeztethetőnek tartotta. Állítása szerint nem merült fel olyan peradat, hogy csak a nyugdíjkorhatár

eléréséig dolgozott volna; mint ahogy a baleset megelőzően fennállott, az öregségi nyugdíjkorhatár elérését követő továbbfoglalkoztatását kizáró vagy akár befolyásoló betegségére utaló peradat sem volt. Hangsúlyozta, hogy a bírói gyakorlat szerint a járadékfizetés végső időpontja megjelölésének csak akkor lehet helye, ha feltétlenül bizonyos, hogy a károsult a megjelölt időponttól kezdve már nem szerzett volna jövedelmet. Ennek alátámasztásaként a Kúria eseti döntéseire is utalt.

- [15] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [16] A felülvizsgálati kérelem részben megalapozott.
- [17] A Kúria a régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezése a felperes által megjelölt régi Ptk. 357. § (4) bekezdését sérti.
- [18] A másodfokú bíróság a nem vagyoni kártérítés mértékének meghatározásakor a felülvizsgálati kérelemben állított eljárási hibákat nem vétett, a jogerős ítélet erre vonatkozó rendelkezése a régi Pp. 206. § (1) és (3) bekezdését sem sérti. Az elsőfokú bíróságnak a másodfokú bíróság által is irányadónak tekintett ténymegállapításait a felperes nem vitatta, mint ahogy arra sem hivatkozott, hogy elmaradt volna az őt ért nem vagyoni hátrányok teljes körű feltárása. Azt sérelmezte, hogy e hátrányokat a másodfokú bíróság nem a súlyuknak megfelelően értékelte, és azok kompenzálására a javára megítélt mértékű nem vagyoni kártérítés nem alkalmas. Erre tekintettel azonban a régi Ptk. 355. § (4) bekezdésének, az abban rögzített teljes kártérítés elvénél sérelmét sem lehetett megállapítani.
- [19] A másodfokú bíróság helyesen rögzítette, hogy a felperes nem vagyoni kártérítési igényét a testi épséghez, egészséghez való jogának megsértése alapozta meg. Az elsőfokú bíróság részéről a felülvizsgálati kérelemben külön nevesített hátrányok értékelése sem maradt el, és azokat a másodfokú bíróság is a felperes életminőségét hátrányosan befolyásoló körülményeknek tekintette. A bíróságok a helyesen számba vett hátrányok megfelelő értékelésével, a kialakult bírói gyakorlat, valamint a káreseménykori ár- és értékviszonyok alapulvételével, az alperes korábbi teljesítését is figyelembe véve állapították meg a nem vagyoni kártérítés mértékét, amely szükséges, de egyben elegendő a felperest ért nem vagyoni hátrányok ellentételezésére. Az megfelelt a régi Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdésében foglaltaknak, annak megváltoztatására a Kúria nem látott alapot.
- [20] Ehhez képest a felülvizsgálati kérelemben előadottakra tekintettel csupán utal arra, hogy a régi Ptk.-n alapuló ítélkezési gyakorlat is lehetőséget teremtett arra, hogy ha a károkozás, illetőleg az elbírálás idején irányadó ár- és értékviszonyokban olyan jelentős eltérés mutatkozik, amely miatt a kártérítés a reparációs célt nem szolgálja, a bíróság – kellő indokok alapján – az időközben bekövetkezett ár- és értékviszonyok változását kifejező, az elbírálás idején érvényesülő értékviszonyok alapulvételével határozza meg a régi Ptk. 355. § (4) bekezdése szerint sajátos célt kielégítését szolgáló nem vagyoni

kártérítés összegét (EBH 2009.2041., BH 2007.6.). Ez a károsult érdekét védő – és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:534. § (1) bekezdésébe inkorporált – kivételes szabály a bíróság mérlegelésétől függően, de az érdemi döntés régi Pp. 215. §-ában meghatározott korlátaira figyelemmel alkalmazható. Ennélfogva az értékviszonyok változásának a felperes által a fellebbezésében kért figyelembevételének a keresetváltoztatás másodfokú eljárásbeli tilalma [rég Pp. 247. § (1) bekezdés] sem lehetett akadály, ugyanakkor ennek a másodfokú bíróság részéről történt mellőzése a felülvizsgálati kérelemben megjelölt és a fentiekben vizsgált jogszabálysértések megállapítását nem tette lehetővé.

- [21] A jövedelempótló járadék esetében a felülvizsgálati kérelem alapján abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy az alperes a keresettel egyezően véghatáridő nélkül, vagy csak a felperes nyugdíjkorhatárának eléréséig volt-e kötelezhető a járadékfizetésre. Az e körben feltüntetett jogszabályhelyek közül nem a baleseti járadékra való jogosultság feltételeit meghatározó régi Ptk. 356. § (1) bekezdés, hanem a régi Ptk. 357. § (4) bekezdés alkalmazásának helyessége volt vizsgálendő. Az utóbbi jogszabályhely értelmében a keresetvesztés (jövedelemkiesés) megállapításánál figyelembe kell venni azt a jövőbeli változást is, amelynek meghatározott időpontban való bekövetkezésével már előre teljes bizonyossággal lehet számolni. A járadékfizetési kötelezettség időtartamának korlátozásához, annak határozott időre való megállapításához is az említett feltételek fennállására van szükség.
- [22] A nyugdíjkorhatár elérését a bírói gyakorlat nem tekinti a jövedelempótló járadékfizetés véghatáridejének, ha nincs kétséget kizáró bizonyíték arra, hogy az adott élethelyzetben a károsult nem fog tovább dolgozni (Kúria Pfv.III.20.779/2019/4.). Ha a járadékfizetési kötelezettség ideje nem határolható be, az véghatáridő nélkül megállapítható (Kúria Pfv.III.21.379/2011/6.).
- [23] Következésképpen a nyugdíjkorhatár elérése csak abban az esetben jelentheti a jövedelempótló járadékfizetési kötelezettség végső időpontját, ha már előre teljes bizonyossággal lehet számolni azzal, hogy az a jövedelemszerző tevékenység megszűnését eredményezi. Azokon a kivételes eseteken kívül tehát, amikor az alapul szolgáló jogviszony megszűnését jogszabály [pl. a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény 90. § *ha*) alpont, a legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról szóló 2011. évi CLXIV. törvény 34. § *d*) pont], vagy pedig szerződés az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez köti, a határozott idejű járadék fizetésre kötelezésnek csak abban az esetben lehet helye, ha a per adatai a továbbfoglalkoztatás, a további jövedelemszerzés hiányát egyértelműen alátámasztják. Mivel pedig a károkozó, illetve felelősségbiztosítója az, akinek érdekében áll, hogy a bíróság az utóbbi tényt valószínűsítse, azt – a régi Pp. 164. § (1) bekezdésének megfelelően – neki kell bizonyítania, és a bizonyítatlanság következményeit is neki kell viselnie.

- [24] A felperes a felülvizsgálati kérelmében helyesen hivatkozott arra, hogy a balesetet megelőzően fennállott, az öregségi nyugdíjkorhatár elérését követő továbbfoglalkoztatását kizáró vagy akár befolyásoló betegségére utaló peradat nem merült fel. Az ítéleteik indokolásában a bíróságok sem jelöltek meg olyan körülményt, amelyből arra lehetett volna következtetni, hogy a felperes a baleset bekövetkezésének hiányában a kamionos-darukezelő munkáját nem folytatta volna. Ennélfogva az alperes járadékfizetési kötelezettségét nem korlátozhatták volna a felperes nyugdíjkorhatárának eléréséig terjedő időre. A jogerős ítélet erről szóló rendelkezése a régi Ptk. 357. § (4) bekezdését sérti.
- [25] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését részben hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét részben és annyiban változtatta meg, hogy az alperest a 2019. február 1-jétől járó, minden hónap 10-ig előre esedékes havi 134 692 forint jövedelempótló járadék felperes javára való megfizetésére véghatáridő nélkül kötelezte, egyebekben a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.III.20.110/2020/6.)

37 A más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye aggályosságának kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás megadását vagy a feltenni indítványozott kérdések megválaszolását célzó szakértő kirendelés iránti kérelmében az indítványozó fél köteles feltüntetni azokat a konkrét, határozott kérdéseket, amelyeket a szakértőnek meg kell válaszolnia. Nem sért ezért eljárási szabályt a bíróság, ha az e követelménynek meg nem felelő bizonyítási indítványnak nem ad helyt [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 300. § (1) bek., 304. § (3) bek., 306. § (1)–(4) bek., 307. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes mint ajánlatkérő 2015. november 22-én a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) szerinti ajánlattételi felhívást tett közzé a b.-i épületének teljes belső rekonstrukciója során 131 fekvő- és 20 kúraágy, laboratóriumok, diagnosztikai egységek, szakambulanciák és kiszolgáló helyiségek létesítésével Pulmonológiai Klinika és Onkológiai Központ tervezési feladatainak elvégzése tárgyában. A tervező feladata az orvosszakmai programok alapján az épület belső átalakításának megtervezése volt. A tervezési szolgáltatás első ütemét döntéselőkészítő anyag (az orvosszakmai programban meghatározott beköltöző intézmények épületben történő funkcionális elhelyezését bemutató, az ajánlatkérő igényeinek megfelelő elrendezési vázlat) készítése képezte. A közbeszerzési kiírás utalt arra, hogy a tervezési feladatok részletes ismertetését a szerződéstervezet tartalmazza.
- [2] Az alperes és a közbeszerzési eljárásban nyertes ajánlattevő felperes 2018. szeptember 7-én tervezési szerződést (a továbbiakban: szerződés) kötöttek, amelynek preambulumban rögzítették, hogy annak elválaszthatatlan részét képezi az ajánlattételi

felhívás, a közbeszerzési dokumentumok, ezek esetleges módosításai és a tervező ajánlata.

- [3] A szerződés 16. pontja alapján a tervező köteles volt a teljesítés során mindvégig a megrendelő igényei és utasításai szerint eljárni. A 16.4. pont értelmében a tervező felelős a tervek elkészítése során a megrendelő rendelkezésére álló, előzetesen meghatározott bruttó 2,53 milliárd forint beruházási költségkeret betartásáért.
- [4] A döntéselőkészítő anyag készítésére a szerződés 19. pontja vonatkozott. A 19.2. pontban a szerződő felek rögzítették, hogy a megrendelő a dokumentációt egyetértése esetén írásban, elektronikus úton jóváhagyja, avagy a 19.3. pont szerinti egyeztetési eljárást kezdeményezi. A 19.3. pont szerint a megrendelő – amennyiben a dokumentációban foglaltakkal nem ért egyet – jogosult azokra észrevételeket tenni, és a tervezőt utasíthatja a dokumentáció módosítására, kijavítására, kiegészítésére. A megrendelő jogosult tervbírálati egyeztetés összehívására, melyen a tervező köteles megjelenni. A tervező köteles a felek által egyeztetett időtartamon, de legfeljebb 10 munkanapon belül a dokumentációt a megrendelő utasításának megfelelően véglegesíteni és a végleges változatot ismételtel megküldeni a megrendelőnek. Arra az esetre, ha az egyeztetési eljárás eredményeképpen a tervező által szolgáltatott tervek nem felelnek meg teljeskörűen a beszerzési dokumentumokban foglalt előírásoknak, illetve a tervező figyelmen kívül hagyta a megrendelő utasításait, a felek rögzítették, hogy a megrendelő alkalmazza a szerződésnek a késedelmes, illetve hibás teljesítésére vonatkozó előírásait.
- [5] A szerződés 28. pontja szerint a tervezési feladatok szerződésszerű teljesítéséért összesen 82 780 000 forint + áfa tervezési díj illette meg a tervezőt oly módon, hogy első lépésben a döntéselőkészítő anyag átvételét követően, annak a megrendelő részéről történő jóváhagyásáról szóló jegyzőkönyv alapján kiállított teljesítési igazolás birtokában, az e munkarészre vonatkozó tervezési díj 16 556 000 forint + áfa összegben számlázható le.
- [6] A tervező és a megrendelő 2018. szeptember 14-én egyeztetést tartottak, amelyen az alperes hiányolta a megvalósíthatósági tanulmányt, és – egyebek mellett – felhívta a felperes figyelmét arra, hogy a költségkeretbe bele kell férnie.
- [7] A felek ezt követően még 2018. szeptember 18-án, szeptember 25-én, október 2-án és október 10-én is egyeztettek, melyekről jegyzőkönyvek készültek.
- [8] A felperes 2018. október 17-én átadta az alperesnek a döntéselőkészítő anyagot, majd 2018. november 6-án 16 556 000 forint + áfa, azaz 21 026 120 forintra kiállította a SZA00068/2018 számú számláját, amelyet az alperes a 2018. november 9-i levelével visszaküldött. Az alperes arról tájékoztatta a felperest, hogy a döntéselőkészítő anyagot még nem fogadta el, arról teljesítésigazolást nem állított ki, így a szerződés alapján számlakibocsátásnak még nincs helye. Jelezte, hogy a döntéselőkészítő anyag több ponton eltér a szerződésben és a megrendelői utasításaiban foglaltaktól.
- [9] Az alperes a 2018. november 12-i újabb levelében tájékoztatta a felperest, hogy a leadott anyagot nem tudja elfogadni, mert a felperes által készített koncepció jelentősen túllépte a szerződésben

- meghatározott költségvetési keretet, hiányolta továbbá a költségkeretbe beleférő minimális műszaki tartalom meghatározását. Arra is hivatkozott, hogy a döntéselőkészítő anyag az alapul szolgáló szakmai anyagok előírásai ellenére nem tartalmazza az összes szakmai funkció maradéktalan elhelyezését az épületben.
- [10] Ezt követően, 2018. november 22-én az alperes – egyebek mellett – kérte, hogy a felperes férjen bele a költségkeretbe, határozza meg az elégséges műszaki tartalmat, helyezze el a tervezési kooperációkon elhangzottak szerinti funkciókat az épületben, vizsgálja felül az építési engedélyes beavatkozásokat, lakva felújítással tervezzen, továbbá egészítse ki a döntéselőkészítő anyagot a hiányzó tűzvédelmi koncepció tervlapjaival.
- [11] A felperes 2018. november 23. és december 3. napján levélben jelezte az alperesnek, hogy nem lehetséges valamennyi funkció elhelyezése, továbbá az épület bontása lenne költséghatékony és indokolt, majd 2018. december 4-én leadta az alperes részére a döntéselőkészítő anyag kiegészítését, amelyet az alperes a 2018. december 18-i levelében nem fogadott el, mivel az sem a költségkeret betartására vonatkozó elvárásnak, sem az építési engedélyes beavatkozások nélküli megoldás megtalálásának, sem a meghatározott funkciók elhelyezésének nem tett eleget.
- [12] Az alperes képviselőjében eljáró kancellár 2019. január 3-án a szerződést felmondta, tekintettel arra, hogy a 1672/2018 (XII. 13.) Korm. határozat az alperesre infrastrukturális, beruházási kötelezettséget írt elő. Az alperes a szerződés eddigi teljesítésével és a teljesítéshez kapcsolódó jognyilatkozatok megtételével kapcsolatban jogfenntartó nyilatkozatot tett, figyelemmel arra, hogy a teljesítéssel kapcsolatban a felek között jogvita és előzetes bizonyítási eljárás volt folyamatban. Az alperes utóbb a felmondást fenntartotta.
- [13] A felperes 2019. augusztus 26-án felszólította az alperest a számla megfizetésére, és 25 311 926 forintra számlát állított ki, mely a tervezési díj 1. szakaszszámla mellett tartalmazta a tűzvédelmi tervezés díját, a szakértői, közjegyzői és jogi képviselői munkadíjat is.
- A kereseti kérelmek és az alperes védekezése**
- [14] A felperes a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:58. §-ára, 6:251. § (1) bekezdésére és 6:177. § (2) bekezdésére alapított első keresetében 16 556 000 forint + áfa tervezési díj, ennek járulékai, továbbá 1 950 000 forint + áfa tűzvédelmi tervezési díj és járulékai, valamint a 2016. évi IX. törvény 3. § (1) bekezdése alapján 40 euró behajtási költségátalány megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Második keresetében a polgári perrendtartásról szóló 2016. CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdése szerint kérte annak megállapítását, hogy a perbeli tervezési szerződés alperes általi 2019. január 3-án kelt felmondása „érvénytelen” és a szerződés jelenleg is hatályos.
- [15] Arra hivatkozott, hogy a tervezési szerződés első szakaszát szerződésszerűen teljesítette, a döntéselőkészítő anyagot elkészítette, majd az alperes kérésének megfelelően kiegészítette. Az alperes azonban az ezért járó tervezési díjat (16 566 000 forint + áfa) jogos ok nélkül nem fizette meg, mert az általa felhozott kifogások nem tekinthetők a felperesi teljesítés hibájának, mivel a szerződésnek ebben a szakaszában költségbecslést nem kellett készítenie, a hiányolt funkciók és helyiségek pedig az alperes kérésére maradtak ki az anyagból. Állította, hogy a szerződés második részteljesítésének szakaszába tartozó tűzvédelmi tervezési feladatokat kifejezetten az alperes felkérésére végezte el szerződésszerűen, amelyért járó díjat (1 950 000 forint + áfa) az alperes szintén alap nélkül nem fizette meg. Az alperes továbbá jogszerűtlenül mondta fel a szerződést.
- [16] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítását célozta. Azzal védekezett, hogy a felperes tervezési díjra nem jogosult, mert szerződéses szolgáltatását az előzetes bizonyítás során készült szakvéleménnyel alátámasztottan hibásan teljesítette. A Ptk. 6:251. § (2) bekezdéséből következően a tervdokumentációnak műszakilag kivitelezhető, gazdaságos és célszerű megoldásokat kellett tartalmaznia, és alkalmasnak kellett lennie az alperes felismerhető, a felhasználás céljából is következő igényeinek kielégítésére, aminek a felperes által szolgáltatott döntéselőkészítő anyag nem felel meg, mert a vázlattevéből kimaradt 400 m²-nyi szakmai funkció elhelyezése, továbbá a költségkeret jelentős túllépése – a felperes a várható beruházási költségre bruttó 7,056 milliárd forintot becsült a jelzett 2,53 milliárd forinthez képest – önmagában is alkalmatlanná tette a szolgáltatott anyagot a felhasználásra, arra, hogy az alperes annak alapján a felújítás további folyamatáról döntést hozzon. Állította továbbá, hogy felmondása jogszerű és megalapozott volt.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [17] Az elsőfokú bíróság ítéletével a kereset elutasította.
- [18] Határozatának indokolásában megállapította, hogy a közbeszerzési eljárásban történt ajánlattételi felhívásnak és az ott rögzített műszaki feltételeknek megfelelően a felperes mint nyertes ajánlattevő és az alperes mint ajánlatkérő között a Ptk. 6:251. §-a szerinti tervezési szerződés jött létre. Abból indult ki, hogy a Pp. 265. § (1) bekezdése alapján a felperesnek azt kellett bizonyítania, hogy a szerződés első szakaszát teljesítette, a döntéselőkészítő anyagot a szerződésnek megfelelően elkészítette és azt az alperesnek átadta, míg a hibás teljesítés bizonyítására az alperes volt köteles.
- [19] Az elsőfokú bíróság rámutatott: a felek által kezdeményezett előzetes bizonyítási eljárásokban a felperes kérelmére kirendelt szakértő azt állapította meg, hogy a felperes által készített vázlattevé megfelel a felek közötti szerződésnek, a közbeszerzési dokumentációban foglalt műszaki leírásnak és az orvosszakmai programoknak, és bár a felperes 400 m²-nyi funkció elhelyezésének valóban nem tudott eleget tenni, az általa készített anyag alkalmas lehet arra, hogy annak alapján felelős döntést lehessen hozni. Ehhez képest az alperes által kezdeményezett előzetes bizonyítás során egy másik igazságügyi szakértő arra a megállapításra jutott, hogy a döntéselőkészítő anyag annak módosításaival sem tesz teljes egészében eleget a szerződésben foglalt elvárásoknak és nem használható fel a kiviteli dokumentáció részeként; a felperesnek a megadott

- költségkereten belül kellett volna olyan műszaki tartalmat készítenie, amely eléri az elégséges műszaki színvonalat. A felperes teljesítésének értékét nettó 6 622 400 forintban állapította meg.
- [20] Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok mérlegelése során a szakvélemények tartalmát annak függvényében értékelte, hogy az adott kérdésben ki minősült bizonyító félnek. A két különböző eljárás során keletkezett szakvélemény eltérő tartalma a bizonyító fél bizonyítási érdekére tekintettel veendő figyelembe vagy hagyandó figyelmen kívül, ezért a felperes által benyújtott szakértői vélemény a hibás teljesítés kapcsán tett alperesi hivatkozásokra nézve nem lehet irányadó.
- [21] Tényként állapította meg, hogy a felperes az elhelyezési vázlatot elkészítette és második ízben is lényegében változatlan tartalommal leadta, azaz a szerződés első fázisát teljesítette. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem minősült szakkérdésnek annak megállapítása, hogy a felperes szerződészerűen teljesített-e, mert ennek eldöntéséhez azt kellett vizsgálni, hogy mit jelent a döntéselőkészítő anyag és mi a szerződés lényeges tartalma, amely kérdésekben való állásfoglalás a bíróság feladata. A szerződés tartalma alapján azt állapította meg, hogy a felperes valójában nem azt a feladatot végezte el, amelyre a szerződés és a közbeszerzési kiírás vonatkozott, vagyis tévesen értelmezte és félreértette a feladatát. A szerződés alapján a felperestől elvárt döntéselőkészítő anyag nem arra vonatkozott, amit az elnevezése sejtet, és a felperes ennek elkészítése keretében nem azt a tevékenységet végezte el, amely a szerződés rendelkezései és az alperes utasításai alapján szükséges lett volna. A felperes előtt is világos volt, hogy a perbeli szerződésre vonatkozó közbeszerzési kiírás kapcsán nem készült megvalósíthatósági tanulmány, amely esetlegesen megállapíthatta volna azt, hogy a felújítás nem gazdaságos, ezért a felperesnek a közbeszerzési kiírásban rögzített, illetve a szerződés 16. pontja szerinti 2,53 milliárd forint rendelkezésre álló költségkeret egyértelmű korlátként kellett figyelembe vennie, ami meghatározta a megvalósítható műszaki lehetőségeket és tartalmat is.
- [22] Az elvárt feladatokra nézve az elsőfokú bíróság szerint a felperes feladata egy olyan tervezet elkészítése volt, amely az alperes utasításai alapján a műszaki alternatívákat is felveti, hogy az alperes azokból választhasson, és ezzel a kivitelezést is előkészítse. Az orvosszakmai programok a betegellátás érdekében valóban jelentős számú speciális igényt támasztottak, a felperesnek azonban a megrendelő alperes utasításainak megfelelően kellett eljárnia és az alperesnek kellett abban állást foglalnia, hogy melyik szakmai programnak mekkora teret enged és melyik funkciót hova, milyen területen helyezi el. Az alperessel való egyeztetés és utasításainak követése esetén a döntéselőkészítő anyagban jelentkező 400 m²-es funkcióhiány elkerülhető lett volna.
- [23] Ezen túlmenően az egyeztetések során a felperes számára is nyilvánvalónak kellett lennie, hogy az alperes meghatározott keretből gazdálkodott. A döntéselőkészítéskor részletes árazott költségvetést még nem kellett készíteni, de egy hozzávetőleges tervezetet igen, és a 7,1 milliárd forintra tett kalkuláció semmiképp sem volt az alperes számára elfogadható. Az alperes írásban és az egyeztetések során személyesen is kérte, hogy a működés fenntartása mellett történő és a költségkeretbe beleférő felújítással tervezzen a felperes, amivel tartalma szerint azt kérte, hogy olyan műszaki alternatívákat adjon, amelyek a rendelkezésre álló keretből finanszírozhatóak.
- [24] Az elsőfokú bíróság következtetése értelmében a felperes nem a szerződésben foglaltaknak megfelelően járt el, és a Ptk. 6:240. § (1) és (2) bekezdéseiben írtak ellenére nem az alperes utasításait teljesítette, ezért a Ptk. 6:157. § (1) bekezdése szerint, figyelemmel a Ptk. 6:251. § (2) bekezdésére hibásan teljesített, mert a tervdokumentációnak műszakilag kivitelezhető, gazdaságos és célszerű megoldásokat kellett volna tartalmaznia és alkalmasnak kellett volna lennie arra, hogy a megrendelő céljainak megfelelően felhasználásra kerüljön. A költségkeret jelentős túllépése és a jogszabályi rendelkezés folytán fellépő sürgős költözési szükséglet miatt a Ptk. 6:159. § (2) bekezdés b) pontja alapján az alperes jogszerűen gyakorolta felmondási jogát.
- [25] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, kötelezte az alperest 10 900 116 forint és ezen összegből 8 410 448 forint után 2018. december 7. napjától, 2 476 500 forint után 2019. szeptember 26. napjától a kifizetésig járó a késedelemmel érintett naptári félv év első napján érvényes jegybanki alapkamat nyolc százalékponttal növelt értékével egyező mértékű késedelmi kamata megfizetésére. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [26] A felperesnek a szakértői bizonyítással kapcsolatos fellebbezési kifogásaival összefüggésben a másodfokú bíróság kifejtette: az elsőfokú bíróság az anyagi pervezetés körében helyesen tájékoztatta arról az alperest, hogy a hibás teljesítés tényének bizonyítására a Pp. 265. § (1) bekezdése szerint ő köteles, mert neki állt érdekében, hogy e tényt a bíróság valósan fogadja el. Az alperes e kötelezettségének az előzetes bizonyítás során készült igazságügyi szakértői véleménnyel kívánt eleget tenni, amelynek a perben bizonyítékként való felhasználása és figyelembevétele a másodfokú eljárásban már nem volt vitás.
- [27] Rámutatott arra, hogy az elsőfokú bíróság az anyagi pervezetés körében helyesen tájékoztatta arról a feleket, hogy a más eljárásban készült szakvélemények aggályosak. A más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása esetén a Pp. 306. § (3) bekezdése szerint bármelyik, azaz nemcsak a bizonyító fél jogosult kérdések feltevését vagy a szakvélemény aggályosságának kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás megadását indítványozni, amely indítványa a Pp. 307. § (1) bekezdés c) pontjában és 308. § (1) bekezdésében foglalt együttes értelmezésével a korábban alkalmazott szakértő kirendelésének indítványozását is jelenti.
- [28] Így annak nem volt eljárásjogi akadálya, hogy a felperes az alperes által kezdeményezett előzetes bizonyítás során eljáró szakértő kirendelését indítványozza a szakvélemény aggályosságának, hiányainak megszüntetése végett. Ehhez azonban a

- Pp. 307. § (2) bekezdése szerint konkrét és határozott kérdéseket kell feltüntetnie, amelyeket a szakértőnek a szakvéleményében meg kell válaszolnia. A felperes indítványa ugyan magában foglalta az alperes által indított eljárásban alkalmazott szakértő kirendelését is, azonban nélkülözte a szakértőnek feltenni kért konkrét, határozott kérdéseket, mert indítványa kizárólag a szakvélemények közötti eltérés feloldása érdekében a szakértők együttes meghallgatására irányult, ezért a bizonyítási indítvány nem volt teljesíthető.
- [29] A másodfokú bíróság kiemelte, hogy e bizonyításra ugyanakkor nem is volt szükség, a felperes ugyanis a saját teljesítése értékének megállapítása érdekében bizonyítást nem indítványozott. Kifogásolta, hogy a szakértő nem részletezi, milyen módon számította ki a teljesítés értékét, de az alperes által benyújtott szakvélemény említett hiányosságának, illetve aggályosságának kiküszöbölése érdekében a fentebb írtak szerint a Pp. 306. § (3) bekezdésének megfelelő indítvánnyal nem élt és ennek a másodfokú eljárásban való előterjesztésére a Pp. 373. § (1) és (3) bekezdései alapján nem volt lehetőség. A hibás teljesítés megállapításához az érdemi döntés kapcsán kifejtett indokokra tekintettel a Pp. 266. § (1) bekezdése szerint további bizonyítási eljárás lefolytatására nem volt szükség.
- [30] Az ügy érdemét tekintve a másodfokú bíróság úgy ítélte, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást a szükséges mértékben feltárta, azonban a rendelkezésre állt bizonyítékok alapján részben megalapozatlan jogi következtetésre jutott, továbbá nem vizsgálta hivatalból a megállapítási kereset Pp. 172. § (3) bekezdésében meghatározott törvényi előfeltételeinek fennállását.
- [31] A döntéselőkészítő anyagként nevesített szolgáltatás tartalmát illetően a másodfokú bíróság kifejtette, hogy a perbeli szerződés az alperes épületének teljes belső rekonstrukciójához szükséges tervezői szolgáltatásra terjedt ki, amely három elkülönülő, de egymásra épülő feladatot: a döntéselőkészítő anyag, a kivitelezési dokumentáció készítését és a tervezői művezetést foglalta magában, amelyek közül a per tárgyát a döntéselőkészítő anyag elkészítése képezte. Az elsőfokú bíróság azonban ennek fogalmát tévesen értelmezte. Rámutatott: a közbeszerzési dokumentáció részét képező műszaki leírás a szerződés 2.1. pontjával tartalmilag egyezően és egyértelműen meghatározta a döntéselőkészítő anyag fogalmát, amely a mellékelt orvosszakmai programokban foglalt követelményeknek és az alperes igényeinek figyelembevételével a beköltöző intézmények funkcionális elhelyezését bemutató elrendezési vázlatot jelentette.
- [32] A szerződés lényeges eleme volt az akkor még költségvetési forrásból gazdálkodó alperes számára rendelkezésre állt, a szerződés 16.4. pontjában bruttó 2,53 milliárd forintban meghatározott költségkeret, amelynek betartásáért a szerződés ugyanezen rendelkezése szerint a felperes a tervek elkészítése során felelős volt. Erre az alperes a közbeszerzési eljárás alatt is felhívta a figyelmét, amikor kifejezett kérdésre közölte, hogy a költségkeret maximum 20%-os túllépésére van lehetőség. A tervezési szerződésnek a döntéselőkészítő anyag készítésére vonatkozó szakaszában a felperesnek valóban nem kellett készítenie költségvetést, mert ez a kötelezettség a kiviteli tervek elkészítéséhez kapcsolódott. Ebből azonban nem volt levonható az a felperesi következtetés, hogy a rendelkezésre állt költségkeret a döntéselőkészítő anyag készítése során közömbös, illetve figyelmen kívül hagyható volt. A szerződés 16.4. pontja szerint ugyanis a teljes tervezés folyamata – tehát a döntéselőkészítő anyag elkészítése során is – figyelemmel kellett volna lennie a rendelkezésre álló költségkeretre, amely kötelezettség a szerződés teljesítésének teljes szakaszára vonatkozott. Ez következik abból is, hogy a döntéselőkészítő anyag alapján kellett elkészíteni a kivitelezési dokumentációt.
- [33] A másodfokú bíróság hangsúlyozta azt is, hogy a felperes a költségkeret betartásának szükségességét maga is így értelmezte, hiszen a közbeszerzési eljárásban ajánlattevőként 2018. április 5-én kifejezetten kiegészítő tájékoztatást kért arra nézve, hogy mi történik akkor, ha a döntéselőkészítő tervezés során felmerült igények és minden szakági követelmény teljesítése a megadott költségkeret több mint 20%-kal meghaladja, amire az alperes 2018. április 10-én azt a választ adta, hogy a rekonstrukciós forrás 20%-ot meghaladó mértékű túllépése a beruházás megvalósíthatóságát veszélyezteti, a szerződés szerint hibás teljesítésnek minősül és kifejezetten kinyilvánította, hogy a nyertes ajánlattevőnek a rendelkezésre álló forrás figyelembevételével kell a lehetséges műszaki megoldások közül a megfelelőt kiválasztania.
- [34] Ezen kiegészítő tájékoztatás ismeretében szerződött a felperes és a szerződéskötést megelőzően már tudatában volt annak is, hogy erre a beruházásra korábban megvalósíthatósági tanulmány nem készült. A felperes tehát tudta, hogy a teljes belső rekonstrukcióhoz – amely megtervezésének első lépését jelentette az elrendezési vázlattevő készítése – az alperesnek milyen összegű forrás áll rendelkezésére, amely költségkeret betartásáért a szerződésben felelősséget is vállalt. Ehhez képest olyan tartalmú döntéselőkészítő anyagot készített és adott át az alperesnek, amelynek alapján a tervezett beruházás prognosztizált ellenértékét 7 056 120 000 forintban határozta meg, ami nyilvánvalóan nem felelt meg a szerződésben foglaltaknak. E mellett a felperes az elrendezési vázlatot annak ellenére sem módosította és javította ki, hogy az alperes folyamatosan és több alkalommal kifogásolta a költségkeret jelentős túllépését.
- [35] A másodfokú bíróság ítéletének indokolása szerint a felperesnek a döntéselőkészítő anyagban a mellékelt orvosszakmai programokban foglalt követelményeknek és az alperes igényeinek figyelembevételével kellett a beköltöző intézmények funkcionális elhelyezését bemutatnia, ami azt jelenti, hogy mind az orvosszakma, mind pedig az alperes igényei szerint lényegesen minősülő funkciók elhelyezéséről gondoskodnia kellett. Ehhez képest a vázlattevőben maga tüntette fel, hogy a közbeszerzési kiírás keretében megadott tervezési programban szereplő helyiségek közül az onkológiát és a gyógyszerterápiát érintő helyiségek közül melyek maradtak ki az elrendezési vázlattevőből és általa is elismerten 400 m² alapterületű funkciót nem tudott elhelyezni.
- [36] Az alperes – egyebek között a 2018. november 12-i és november 22-i nyilatkozataiból kitűnően – a

- felperesi teljesítést az említett hiányosságok miatt sem fogadta el, kérte ezeknek a kijavítását. E körben a felperes a perben csupán állította, hogy az érintett intézmények vezetőivel egyeztetett a vázlattevéből kimaradó helyiségekkel kapcsolatosan, ezt azonban bizonyítania kellett volna, hiszen a közbeszerzési műszaki kiírás 1. pontja és a tervezési szerződés 2.1. pontja alapján a döntéselőkészítő anyag elkészítése során az alperes utasításait kellett figyelembe vennie és az alperes vitatta, hogy hozzájárult volna ahhoz, hogy 400 m²-nyi funkció kimaradjon a vázlattevéből. A felperes a fenti tény bizonyítására bizonyítási indítványt nem terjesztett elő, ezért a bizonyítatlanságot a terhére kellett értékelni.
- [37] Mindezek alapján a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy a felperes hibásan teljesítette a szerződésből származó kötelezettségét, mert az alperes rendelkezésére állt költségkeretet jelentősen, mintegy háromszorosával meghaladó összegért megvalósítható elrendezési vázlattevével készített, amelyben 400 m²-nyi szakmai funkció elhelyezését nem oldotta meg. A teljesítés említett hibáinak megállapításához szakértői bizonyítás lefolytatására nem volt szükség, hiszen a hiba és hiányosság magából a döntéselőkészítő anyagból és annak kiegészítéséből egyértelműen megállapítható volt és azt a felperes maga sem tette vitássá. A döntéselőkészítő anyag tehát az elsőfokú bíróság megállapításával ellentétben nem azért volt hibás, mert a feladat félreértelmezése miatt nem foglalt magában a döntés megalapozásához szükséges alternatívákat, hanem azért, mert a költségkeret jelentős túllépése és bizonyos szakmai funkciók elhelyezésének elmaradása miatt külön szakértői bizonyítás nélkül is megállapíthatóan nem felelt meg a szerződésben megállapított követelményeknek [Ptk. 6:157. § (1) bekezdés].
- [38] A másodfokú bíróság indoklása értelmében a felperes alaptalanul érvelt azzal is, hogy az alperes a pert megelőzően hibás teljesítésre nem hivatkozott, amelyet a felek közötti levelezés tartalma kifejezetten cáfolt és a felperes által említett hiányosság éppúgy hibás teljesítésnek minősül, mint maga a teljesítés fizikai hibája. Az, hogy az alperes a Kbt. 135. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint nem nyilatkozott a felperes teljesítésére, nem azt jelenti, hogy a teljesítést elfogadta volna.
- [39] Arra is alaptalanul hivatkozott a felperes, hogy a szerződés 29. pontjára figyelemmel a teljesítést az alperes részéről elfogadottnak kellene tekinteni. A szerződés e pontjában meghatározott eljárási rend a 29.1–29.5. pontokban megállapított feladatokból következően a szerződésnek az engedélyezési tervek készítését és a tervezői művezetést magában foglaló szakaszaira vonatkozik. Ehhez képest a döntéselőkészítő anyagra a 19.2–19.3. pontok irányadók, amelyek értelmében az alperes a dokumentációt egyetértése esetén jóváhagyja – erre a perbeli esetben nem került sor –, vagy egyeztetési eljárást kezdeményez, amelynek keretében a felperest utasíthatja a döntéselőkészítő anyag módosítására, kijavítására, kiegészítésére, amelyet a felperes 10 munkanapon belül köteles véglegesíteni és megküldeni. Arra az esetre viszont, ha az egyeztetési eljárás eredményeképpen átadott tervek nem felelnek meg teljeskörűen a beszerzési dokumentumokban foglalt előírásoknak, illetve ha a felperes figyelmen kívül hagyja az alperes utasításait, egyezően azt rögzítették, hogy az alperes jogosult a hibás teljesítésre vonatkozó szerződéses előírások alkalmazására. Az alperes e szerződéses rendelkezés szerint járt el, kifogásait és az elhelyezetlen alapterületet érintő hiányosságot közölte a felperessel.
- [40] A másodfokú bíróság kiemelte: a hibás teljesítés jogkövetkezménye az alperes érvelésével ellentétben nem az, hogy a felperes az ellenszolgáltatás teljesítésének követelésére egyáltalán nem jogosult, hibás teljesítése nem azt jelenti, hogy a felperes teljesítésének egyáltalán nincs értéke. Ilyen esetben a hiba jellegétől függően a teljesítéssel arányos díj illeti meg a felperest. Azt az alperesi tényállítást, hogy a döntéselőkészítő anyag semmilyen értéket nem képvisel a bizonyítékok nem támasztották alá. Nem volt figyelmen kívül hagyható, hogy az alperes által indított előzetes bizonyítási eljárás egyebek között a felperesi teljesítés értékének meghatározására irányult, és ebben az eljárásban a szakértő a felperes teljesítését 40% mértékűnek, annak értékét nettó 6 622 400 forintban határozta meg. Azt az alperesi állítást tehát, hogy a döntéselőkészítő anyag egyáltalán ne képviselne értéket, kifejezetten az a szakértői vélemény cáfolta, amelyet az alperes a hibás teljesítés bizonyítására maga indítványozott a perben felhasználni, és amelyet egyebek mellett a felperesi teljesítés értékének meghatározása érdekében készített.
- [41] Mindezekből következően a döntéselőkészítő anyag nem vitatott és szakértői bizonyítás nélkül is megállapíthatóan a teljesítés hibájának minősülő fogyatékosága, illetve hiányossága miatt az alperes 6 622 400 forint + áfa és késedelmi kamata megfizetésére köteles a Ptk. 251. § (1) bekezdése alapján. Ezt meghaladó részében a másodfokú bíróság is alaptalanak ítélte ezt a keresetet.
- [42] A tűzvédelmi tervezési díj (1 950 000 forint + áfa), továbbá a 2016. évi IX. törvény 3. § (1) bekezdése szerinti behajtási költségátalány (40 euró) iránti kereseteket a másodfokú bíróság alaposnak találta, így e követeléseket is megítélte, míg a felmondás jogszerűtlenségére alapított második kereset elutasítását – eltérő jogi indoklás mellett, a Pp. 172. § (3) bekezdésében meghatározott konjunktív feltételek hivatalbóli vizsgálata alapján megállapítva azok hiányát – megalapozottnak ítélve, e tekintetben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [43] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, annak elsődlegesen az első kereseti kérelme – annak a jogerős ítéletben részben elutasított részét érintő – hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása, míg másodlagosan ugyancsak az első kereseti kérelem elutasító rendelkezéssel érintett része tekintetében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az ezen kereseti kérelmének teljes egészében helyt adó határozat meghozatala érdekében.
- [44] Hivatkozott arra, hogy – a jogerős ítélet a Pp. 346. § (5) bekezdésébe ütközik, mert a másodfokú bíróság nem tett eleget indokolási kötelezettségének;

– emellett sérti a Pp. 265. § (1) bekezdését, tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság a feleket terhelő bizonyítási kötelezettséget nem megfelelően értékelte, és az általa felajánlott bizonyítást figyelmen kívül hagyta;

– sérti a Pp. 304. § (3) bekezdését, miután az elsőfokú bíróság nem adott helyt azon indítványának, miszerint a szakértők a tárgyaláson szóban egészítsék ki szakvéleményüket az ellentétes vélemények vonatkozásában, és eziránt a másodfokú bíróság sem intézkedett; továbbá

– a jogerős ítélet a Pp. 300. § (1) bekezdésébe ütközik, miután a másodfokú bíróság szakértő igénybevétele nélkül foglalt állást szakkérdésben; sérti a Pp. 279. § (1) bekezdését, mert a másodfokú bíróság az általa benyújtott szakvéleményt figyelmen kívül hagyta és nem adta ennek indokát.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [54] A Kúria a felülvizsgálat eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felperes által hivatkozott okokból nem jogszabálysértő, a felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [55] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet részben megváltoztató döntését minden releváns kérdés tekintetében a szükséges részletességgel, világosan és egyértelműen megindokolta, a jogerős ítélet indokolási hiányban nem szenved, nem sérti a Pp. 346. § (5) bekezdését és a 265. § (1) bekezdésében a bizonyítási érdekekkel kapcsolatos, továbbá a 304. § (3) bekezdésének a magánszakértői vélemények közötti ellentéttel összefüggő rendelkezését sem.
- [56] E körben a Kúria kiemeli: az adott ügyben irányadó hatályos Pp. – a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez (a továbbiakban: régi Pp.) képest – alapelvei szinten rögzíti a felek felelős pervitelét (Preambulum), a perkoncentráció (3. §) elvét, a felek eljárástámogatási kötelezettségét [4. § (1)–(2) bekezdés], továbbá a jogi képviselő általánossá tételével [72. § (1) bekezdés] a professzionális pervitel elvárását is. Lényeges továbbá, hogy – az régi Pp. e téren hiányos rendelkezéseihez képest – a Pp. a XXI. Fejezetének 88. pontjában széleskörűen és részletesen szabályozza a magánszakértői vélemény felhasználásának feltételeit és módját (302–305. §) továbbá ugyanezen fejezet 89. pontjában a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának szabályait [306. § (1)–(4) bekezdés] is.
- [57] A másodfokú bíróság jogerős ítéletének [25] bekezdésében a Pp. 307. § (1) bekezdés c) pontjának és (2) bekezdésének mindenben megfelelő alkalmazásával, részletesen indokát adta a perbeli magánszakértői véleményekkel kapcsolatos, a magánszakértők együttes meghallgatására irányuló felperesi bizonyítási indítvány elutasításának, mely indokokra a Kúria – azok megisméltése nélkül – egyetértőleg visszaautal [Pp. 405. § (1) bekezdés, 386. § (4) bekezdés]. Ezzel összefüggésben kiemeli: a Pp. 306. § (3) bekezdése, 307. § (1) bekezdés c) pontja és (2) bekezdése egybevetett tartalmára tekintettel a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye aggályosságának kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítás megadását vagy a feltenni indítványozott kérdések megválaszolását célzó szakértő kirendelés iránti kérelmében az indítványozó fél köteles feltüntetni azokat a konkrét,

határozott kérdéseket, amelyeket a szakértőnek meg kell válaszolnia. Nem sért ezért eljárási szabályt a bíróság, ha az e követelménynek meg nem felelő bizonyítási indítványnak nem ad helyt.

- [58] A jogerős ítélet nem sérti a Pp. 300. § (1) bekezdését sem. A másodfokú bíróság a perbeli tervezési szerződés tartalmának helyes értelmezésével, okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes hibás teljesítésének megítéléséhez a kért szakértői bizonyítás szükségtelen volt. A hibás teljesítés mint jogkérdés tekintetében nem volt szükség szakértői bizonyításra, annak megítélése nem tartozott szakértői kompetenciába. Helyesen járt el a másodfokú bíróság, amikor a felperes teljesítését a rendelkezésre állt peradatok alapján, további bizonyítás elrendelése nélkül, érdemben elbírált, és e körben nem sértette meg a Pp. 279. § (1) bekezdését sem, mert megállapításai és következtetései nem voltak sem iratellenesek, sem logikátlanok, sem nyilvánvalóan okszerűtlenek.
- [59] Minderre tekintettel semmilyen, az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértés [Pp. 413. § (1) bekezdés b) pont] nem volt megállapítható.
- [60] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálattal támadott részében hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.V.20.127/2022/4.)

38 A felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem között tartalmi összefüggésnek kell fennállnia, ahhoz a jogsértéshez kell kapcsolódnia a felülvizsgálati kérelemnek, amelyet a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem megjelölt, amelynél figyelemmel a felülvizsgálat engedélyezése megtörtént [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 409. § (3) bek., 412. § (2) bek., 413. § (1) bek., 415. § (1) bek. f) pont].

A döntés előzményei

- [1] A felperes keresetében kölcsönszerződésből eredő követelésének megfizetésére kérte az alperes kötelezését, majd – az alperes érdemi ellenkérelmében foglaltakra figyelemmel – a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását is igényelte, az érvénytelenség okának kiküszöbölése mellett. Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.
- [2] Az elsőfokú bíróság ítéletével a kölcsönszerződést az ítélethozatal napjáig hatályossá nyilvánította, és kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 2 504 204 forintot, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [3] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság részben megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét, az alperest terhelő marasztalás összegét 2 270 629 forintra leszállította, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [4] Az alperes – mivel a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték nem haladta meg az 5 000 000 forintot – jogi képviselője útján felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet terjesztett elő, amelyben arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltért a Kúria közzétett határozataitól: az érvénytelen szerződést ugyanis elsősorban nem hatályossá,

- hanem az érvénytelenség okának megszüntetésével érvényessé kellett volna nyilvánítani.
- [5] A Kúria a Pp. 409. § (3) bekezdése alapján engedélyezte a felülvizsgálatot.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [6] A felülvizsgálat engedélyezése ellenére azonban a felülvizsgálati kérelem az alábbiak miatt nem bírálható el érdemben.
- [7] A Pp. 413. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelemnek a beadványokra vonatkozó általános szabályok mellett tartalmaznia kell – egyebek mellett – a jogszabálysértés pontos megnevezésével, a jogszabályhely megjelölésével azt az eljárási, illetve anyagi jogi jogszabálysértést, amely kihatott az ügy érdemi eldöntésére, valamint annak indokait, hogy a fél az új határozat hozatalát vagy a határozat hatályon kívül helyezését milyen okból kívánja, a Kúria döntésére vonatkozó határozott kérelmet, hogy a kérelmező milyen tartalmú döntés meghozatalát kívánja.
- [8] A felülvizsgálati kérelem Pp. 413. § (1) bekezdésében felsorolt, egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi követelményeinek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt pontosan megjelöli a megsértett jogszabályi rendelkezést, másrészt tartalmilag is körülírja a hivatkozott jogszabálysértést, kifejti az arra vonatkozó jogi álláspontját, vagyis, ha ismerteti a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is. Bármelyik tartalmi elem hiánya a felülvizsgálati kérelem visszautasítását eredményezi.
- [9] A felülvizsgálati kérelem tartalmi elemeinek vizsgálata során az a körülmény sem hagyható figyelmen kívül, hogy abban az esetben, ha a fél a felülvizsgálat engedélyezése iránt is kérelmet előterjesztett, fenn kell állnia a tartalmi összefüggésnek a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem között: ahhoz a jogsértéshez kell kapcsolódnia a felülvizsgálati kérelemnek, amelyet a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem megjelölt, amelyre figyelemmel a felülvizsgálat engedélyezése megtörtént.
- [10] Az adott esetben az alperes azért kérte a felülvizsgálat engedélyezését, mert a Kúria közzétett határozata szerint a szerződés érvénytelensége esetén – hatályossá nyilvánítás helyett – elsősorban azt kell vizsgálni, hogy az érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítható-e, az érvénytelenség oka kiküszöbölhető-e. A Kúria erre figyelemmel: a e tárgyban közzétett kúriai határozatától eltérés miatt engedélyezte a felülvizsgálatot.
- [11] Az alperes felülvizsgálati kérelme azonban eltér a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmétől, mert nemcsak azt kifogásolja, hogy a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánították, hanem az ellen is tiltakozik, hogy a bíróság az érvénytelen szerződést érvényessé nyilvánítsa, még ha az érvénytelenség oka meg is szüntethető. Emiatt felülvizsgálati kérelme nem az érvényessé nyilvánításra, hanem a kereset elutasítására irányul, mert álláspontja szerint csak abban az esetben lehetne a szerződést érvényessé nyilvánítani, ha az a fogyasztó érdekét szolgálná.
- [12] Mivel a felülvizsgálati kérelem eltér a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben foglaltaktól, a két kérelem között a felülvizsgálati kérelem érdemi vizsgálatához szükséges tartalmi összefüggés nem állapítható meg.
- [13] Mindezekon túlmenően a felülvizsgálati kérelem tartalmi hiányban is szenved, mert az alperes nem fejtette ki, hogy a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánításával szemben mi indokolja a szerződés érvényessé nyilvánítását. Ennek indokait az alperes amiatt sem részletezte a felülvizsgálati kérelmében, mert az előzőek szerint a szerződés érvényessé nyilvánítása sem elfogadható számára.
- [14] A Pp. 412. § (2) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet – elsősorban praktikus okokból – a felülvizsgálati kérelemmel együtt kell előterjeszteni, azonban az engedélyezés iránti kérelem vizsgálata csak arra szorítkozhat, hogy a félnek megadható-e a felülvizsgálati kérelem érdemi vizsgálatához szükséges engedély. Az engedélyezés szakaszában kizárólag arról kell és lehet dönteni, hogy a felülvizsgálat – az engedélyezés iránti kérelemben foglaltak alapján – engedélyezhető-e, s ha engedélyezhető, a jogerős ítélet felülvizsgálatát az engedélyezett körben, az engedélyezés iránti kérelem szempontja szerint lehet elvégezni. Az engedélyezés során a Kúria még nem vizsgálhatja magának a felülvizsgálati kérelemnek a tartalmát, ezért csupán az engedélyezést követően juthat a tudomására, ha a felülvizsgálati kérelem tartalmi elemei részben hiányoznak, és emiatt a felülvizsgálati kérelem mégsem bírálható el érdemben.
- [15] A kifejtettekre tekintettel az alperes felülvizsgálati kérelme – az engedélyezés iránti kérelemtől eltérése és tartalmi hiánya miatt – nem alkalmas az érdemi elbírálásra, ezért azt a Kúria a Pp. 415. § (1) bekezdés f) pontja alapján visszautasította.

(Kúria Gfv.I.30.268/2022/6.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

39A csődeljárásban a vagyontfelügyelő besorolási intézkedésével szemben a hitelező által kezdeményezett kifogásolási eljárásban az adós félként való részvételét az adós vagyónával szemben bejelentett követelés besorolása, tárgya, nem alapozza meg. Ez ugyanis természete és rendeltetése folytán magából a csődeljárásból következik, nem a vizsgált kifogásolási eljárás velejárója. A vagyontfelügyelő eljárására vonatkozó külön rendelkezésekből – nevezetesen, hogy a besorolási intézkedéssel szemben az adósnak is van észrevételezési, majd pedig kifogásolási joga – sem következik, hogy az adós alanya a vagyontfelügyelő besorolási intézkedésével szemben a hitelező által kezdeményezett kifogásolási eljárásnak [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 1. § (2) bek., 10. § (2) bek. f) pont, 12. § (1), (2) és (5) bek., 15. § (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az elsőfokú bíróság az adós 2022. április 11-i kérelme alapján rendelte el a csődeljárást és kijelölte a vagyontfelügyelőt. A hitelezőknek szóló felhívás a Cégközlönyben 2022. április 27-én megjelent.
- [2] A kifogást tevő hitelező – támogatóként – az adóssal támogatási jogviszonyban állt: az adósnak a koronavírus-járvány következtében szükségessé vált versenyképesség-növelő támogatás tárgyában kiírt felhívásra benyújtott pályázata alapján, 2020. július 9-én támogatói okiratot állított ki és az adós részére 2020. augusztus 3-án 172 000 000 forint támogatási összeget folyósított.
- [3] A csődeljárás elrendelését követően a hitelező az adósnak és a vagyontfelügyelőnek egyaránt megküldött 2022. május 25-i iratában a támogatói okiratot visszavonta, egyúttal felszólította az adóst, hogy a jogosulatlanul igénybe vett 172 000 000 forint támogatási összeget és az igénybejelentés napjáig számított 6 894 510 forint ügyleti kamatot, összesen 178 894 510 forintot fizessen meg a megadott bankszámlára. Nyilatkozott a megjelölt követelés érvényesítéséről a csődeljárásban.
- [4] A vagyontfelügyelő 2022. június 9-i tájékoztatása szerint a határidőn túl bejelentett követelés nyilvántartásba vételét – elkészttsége miatt – elutasította. Ezt követően a kifogást előterjesztő hitelezővel és az adóssal folytatott egyeztetés alapján álláspontját felülvizsgálta, és a hitelező 178 894 510 forint összegű követelését a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 12. § (2) bekezdés *b*) pont *bb*) alpontja, a 100 000 forint összegű nyilvántartásba vételi díjat pedig a Cstv. 12. § (1) bekezdése alapján nem biztosított, vitatott követelésként nyilvántartásba vette, amelyről a kifogást tevőt 2022. június 28-án értesítette.

A hitelező kifogása és a vagyontfelügyelő ellenkérelme

- [5] A hitelező 2022. június 28-án nyújtott be kifogást a vagyontfelügyelő 2022. június 9-i levelében közölt, a követelése elutasítását jelentő intézkedésével szemben, és kérte a vagyontfelügyelő kötelezését a hitelezői igényének a Cstv. 10. § (2) bekezdés *f*) pontja szerint határidőben bejelentett igényként történő nyilvántartásba vételére. Azt követően, hogy a vagyontfelügyelő 2022. június 28-án visszaigazolta a követelés nem biztosított, vitatott besorolását, kérte, hogy a bíróság kötelezze a vagyontfelügyelőt a bejelentett követelése Cstv. 12. § (2) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontja szerint elismert követelésként való nyilvántartásba vételére.
- [6] A vagyontfelügyelő a kifogás elutasítását kérte.

Az első- és a másodfokú határozat

- [7] Az elsőfokú bíróság a kifogást elutasította, mivel álláspontja szerint a kifogással érintett jogviszony bonyolultsága miatt a hitelezői igény perbeli érvényesítése indokolt, ezért nem volta jogszabálysértő a vagyontfelügyelő intézkedése, amellyel a hitelező követelését vitatottként vette nyilvántartásba.
- [8] A kifogást tevő hitelező fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését megváltoztatta, a vagyontfelügyelő 2022. június 28-án kelt intézkedését megsemmisítette, kötelezte a vagyontfelügyelőt, hogy a hitelező 178 894 510 forint követelését határidőben bejelentett, nem vitatott követelésként vegye nyilvántartásba, és igazolja vissza a hitelezőnek.
- [9] Határozatának indokolásában elsőként leszögezte, a törvény eltérő rendelkezése hiányában a Cstv. 6. § (3) bekezdése folytán megfelelően alkalmazandó polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 389. §-a, 370. § (1) bekezdése szerint felülbírálati jogkörét a fellebbezési kérelem, ellenkérelem korlátai között gyakorolta. Tekintettel arra is, hogy az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás a fellebbezési eljárásban nem volt vitatott, a másodfokú bíróság az elsőfokú végzés anyagi jogi felülbírálatát [369. § (3) bekezdés *c*) pont] végezte el.
- [10] Kiemelte, a csődeljárásban a hitelezői igénybejelentésekkel kapcsolatos vagyontfelügyelői feladatok szabályozása jelentősen eltér a felszámolási eljárásban bejelentett hitelezői igényekkel kapcsolatos felszámolói kötelezettségek és jogok meghatározásától: míg utóbbiban a felszámoló a Cstv. 46. §-a szerint vitathatja a bejelentett követelést, amelynek megalapozottságáról a bíróság dönt, csődeljárásban a bejelentett hitelezői igényeket az adós vitathatja, és a vagyontfelügyelő attól függően intézkedik az elismert, nem vitatott vagy vitatott követelésként történő nyilvántartásba vételről. Ebből azonban nem következik, hogy az adós vitatása esetén a

- vagyonfelügyelő nem veheti nem vitatott követésként nyilvántartásba a követelést, illetve nem így kell nyilvántartásba vennie. A Cstv. 12. § (2) és (4) bekezdése értelmében ugyanis – bár az adós bevonásával, de – a vagyonfelügyelő feladata és felelőssége a hitelezői követelések nyilvántartásba vétele a (2) bekezdés *a)* és *b)* pontjában írtak szerint; a vagyonfelügyelő dönti el, hogy az adós és a hitelező nyilatkozatai, az általuk rendelkezésre bocsátott okiratok alapján milyen kategóriában veszi nyilvántartásba, sorolja be a hitelezői követeléseket. Kizáró rendelkezés hiányában a vagyonfelügyelő olyan hitelezői követelést is nem vitatottnak minősíthet, amelyet az adós vitat. Ez következik egyebekben a Cstv. 13–14. §-ából és a Cstv. 15. § (1) bekezdéséből is.
- [11] Leszögezte, hogy a vagyonfelügyelő támadott intézkedése jogszerűségét a vagyonfelügyelő rendelkezésére állt adatok, nyilatkozatok alapján kell megítélni, attól eltérő terjedelmű vizsgálatot a Cstv. 12. § (5) bekezdésében írt határidő sem tesz lehetővé. A másodfokú bíróság az iratokból megállapította, hogy a hitelező bejelentett igényét az adós részére kibocsátott és okirattal igazolt támogatói okirat visszavonására alapította, amelyet sem a vagyonfelügyelő, sem az adós nem vitatott. A vagyonfelügyelő rendelkezésére állt a Támogatási Okirat, amelynek 6.2. b) pontja szerint a támogató jogosult a támogatói okiratot visszavonni – egyebek között – az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 11.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Ávr.) 81. §-ában írt valamely körülmény bekövetkezése esetén. Idetartozik a *b)* pontban írt ok szerint, ha a támogatott jogerős végzéssel elrendelt csődeljárás alatt áll. Erre a hitelező a vagyonfelügyelőnek ugyancsak rendelkezésére álló, 2022. május 25-i visszavonási nyilatkozatában (3.1. pont) kifejezetten hivatkozott.
- [12] A Támogatási Okirat 6.3. pontjából minden további vizsgálat nélkül megállapítható volt, hogy a támogatói okirat visszavonása esetén a támogatottnak a költségvetéssel szemben jogszabály alapján fennálló visszafizetési kötelezettsége keletkezik. Az, hogy az adós csődeljárás alatt áll, az ügyben nyilvánvaló tény. A hitelező okirattal igazolta, hogy az adós fizetési kötelezettségét lejártta tette.
- [13] A másodfokú bíróság rámutatott: az adós – a vagyonfelügyelőnek 2022. június 27-én küldött e-mail tanúsága szerint – a hitelező elállását és az azzal felmerülő követelését egyedül abból az okból vitatta, hogy eleget tett a külön beszámolási kötelezettségének. Vagyis a csődeljárás tényéből következő visszavonási okot és annak jogkövetkezményét nem vitatta.
- [14] Mindebből következően a másodfokú bíróság álláspontja szerint megalapozatlan és okszerűtlen az elsőfokú bíróság következtetése, hogy az adós vitatásában foglaltak a hitelezői követelés perbeli érvényesítését indokolják. Hangsúlyozta, a visszavont támogatói okirat alapján a hitelezőnek az adóssal szembeni igénye az általa megjelölt jogszabályi rendelkezéseken [Ávr. 81. § *b)* pont, 96. § *c)* és *h)* pont] alapult, a bejelentett követelésének összességére nem volt vitatott, ezért a hitelező követelése nem volt a csődeljárásban a vagyonfelügyelő számára bonyolult megítélésűnek tekinthető. A hitelezői követelés vitatottkénti minősítésére és annak a Cstv. 12. § (2) bekezdés *b)* pont *bb)* pontja szerinti nyilvántartásba vételére nem volt törvényes indok, a vagyonfelügyelő támadott intézkedése jogellenes.
- Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [15] A jogerős végzéssel szemben az adós és a vagyonfelügyelő terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet.
- [16] Az adós arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság végzése a Cstv. 6. § (4) bekezdésébe, a 6. § (3) bekezdése alapján a Pp. 179. § (1), 180. § (1) bekezdésébe, a Cstv. 11. § (2) bekezdés *h)* pontjába, az Ávr. 94. § (2) bekezdésébe és az Alaptörvény XVIII. cikk (7) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő. Kérte annak hatályon kívül helyezését, és – tartalma szerint – elsődlegesen az elsőfokú bíróság végzésének helybenhagyását, másodlagosan az ügyben az első- vagy másodfokú bíróság új eljárásra utasítását.
- [17] A vagyonfelügyelő a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és a beadvány nyomtatvány részén megjelöltek szerint, tartalmát tekintve ugyancsak az elsőfokú végzés helybenhagyását kérte.
- [18] Arra hivatkozott, hogy a jogerős végzés a Cstv. 11. § (1) bekezdésébe, (2) bekezdés *h)* pontjába, (4) bekezdésébe és a 12. § (2) bekezdés *bb)* pontjába ütközően jogszabálysértő.
- [19] Előadta, hogy a fizetési haladék időtartama alatt nem volt visszavonható a Támogatási Okirat, a hitelező egyfelől az adós csődeljárására, másfelől pedig a beszámolási kötelezettségének nemteljesítésére alapította a visszavonást.
- [20] A kifogást tevő hitelező felülvizsgálati ellenkérelmében az elsőfokú bíróság végzésének hatályában fenntartását kérte, annak helyes indokai alapján.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [21] A Kúria az adós felülvizsgálati kérelmét illetően rögzíti, hogy az az alábbiak szerint nem volt érdemben elbírálni való.
- [22] Az adós a Cstv. 6. § (4) bekezdésére hivatkozással állította az őt félként megillető eljárási jogok sérelmét az adott kifogásolási eljárásban, egyúttal jogosultságát a felülvizsgálati eljárás kezdeményezésére, azonban a Kúria figyelemmel volt a Cstv. 12. § (5) bekezdésében foglalt szabályozásra is.
- [23] A Cstv. 6. § (4) bekezdése mellett ugyanis – amely a csődeljárásban az adóst, a hitelezőt és a vagyonfelügyelőt ismeri el félnek, egyúttal a kifogás elbírálása során azt a kifogást előterjesztő harmadik személyt, akinek jogát, jogos érdekét a vagyonfelügyelő kifogással támadott tevékenysége vagy mulasztása érinti – a Cstv. 12. § (5) bekezdése rendelkezik a vagyonfelügyelő besorolással kapcsolatos külön eljárásáról (értesítés, észrevételezés) és a besorolásra vonatkozó intézkedés elleni kifogásról, idetartozóan a kifogás benyújtására jogosult személyi körrel.
- [24] A Cstv. 12. § (5) bekezdése szerint az adóst és a hitelezőket a besorolásról és a nyilvántartásba vett követelés összegéről haladéktalanul értesíteni kell, és legalább 5 munkanapos határidőt kell számukra biztosítani, hogy arra vonatkozóan észrevételt

- tehessenek. Az észrevétel tárgyában a vagyonfelügyelő három munkanapon belül dönt, és erről haladéktalanul köteles értesíteni a hitelezőt és az adóst, akik az erről történt tudomásszerzéstől számított 5 munkanapon belül nyújthatnak be kifogást a bírósághoz a vagyonfelügyelő besorolásra vonatkozó intézkedése ellen, ideértve azt is, ha a vagyonfelügyelő nem a hitelező által bejelentett összegben veszi nyilvántartásba a követelést. A bíróság a kifogás elbírálása tárgyában soron kívül, de legfeljebb 8 munkanapon belül határoz. A végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróság végzése következtében nem vitatottként nyilvántartásba vett követelés nem minősül az adós általi tartozáselismerésnek, a hitelezővel szembeni igényérvényesítést nem zárja ki.
- [25] A Kúria korábban a Gfv.X.30.127/2012/9. számú végzésében jelen ügyben is irányadó jelleggel kimondta: a Cstv. 12. § (5) bekezdésében szabályozott kifogás, bár az eljárásra speciális rendelkezéseket is tartalmaz, mégis a Cstv. 15. § (3) bekezdésében található kifogás egy esetének tekintendő. A Cstv. 15. § (3) bekezdése tartalmazza tehát az általános szabályokat, melyhez képest a besorolással kapcsolatos kifogás különös szabályai a 12. § (5) bekezdésében találhatók.
- [26] A Cstv. a 15. § (3) bekezdésében pedig úgy szabályozza csődeljárásban a vagyonfelügyelő jogszabálysértő vagy a hitelezők, illetve más személy jogos érdekét sértő tevékenységével, illetve mulasztásával szemben igénybevehető külön jogorvoslat, a kifogás jogintézményét, hogy a kifogás elbírálására jogosult bíróság eljárására a Cstv. 51. §-ában foglaltak megfelelő alkalmazását rendeli el.
- [27] A Cstv. 51. § (1) bekezdése egyértelművé teszi: a sérelmet szenvedett félnek (hitelezői választmány, hitelezői képviselő) a felszámoló jogszabálysértő intézkedése vagy mulasztása ellen a kifogást a felszámolóval szemben kell előterjesztenie a felszámolást elrendelő bíróságnál.
- [28] Mindebből együttesen az következik, hogy a kifogásolási eljárás alanyi köre a vagyonfelügyelő besorolási intézkedése ellen a Cstv. 12. § (5) bekezdésére alapított kifogás esetében meghatározott: amennyiben kifogással az érintett hitelező él, a kifogást tevő hitelezőre és a vagyonfelügyelőre korlátozott. (Abban az esetben pedig, ha az adós támadja kifogással a vagyonfelügyelő besorolási intézkedését a Cstv. hivatkozott rendelkezése szerint, a későbbiekben jelzett bírósági gyakorlatot követve be kell vonja az eljárásba magát a besorolással érintett hitelezőt is.)
- [29] A Cstv. 12. § (5) bekezdésének további szabályozási tartalmából, a vagyonfelügyelő eljárására vonatkozó külön rendelkezésekből – közelebbről abból, hogy a besorolási intézkedéssel szemben az adósnak is van észrevételezési, majd pedig kifogásolási joga – sem következik, hogy az adós alanya lenne egyben a vagyonfelügyelő besorolási intézkedésével szemben nem általa, hanem a hitelező által kezdeményezett kifogásolási eljárásnak. Az adós részvételét a vizsgált kifogásolási eljárásban félként pusztán az – ahogyan arra jelen ügyben a felülvizsgálati kérelme utalt –, hogy a más által kezdeményezett kifogásolási eljárásnak az adós vagyónával szemben bejelentett követelés mikénti besorolása a tárgya, nem alapozza meg. Ez ugyanis természete és rendeltetése folytán magából a csődeljárásból következik [Cstv. 1. § (2) bekezdés], nem a vizsgált kifogásolási eljárás velejárója.
- [30] A Cstv. egyebekben az adós közreműködését a csődeljárásban bejelentett hitelezői követelés mikénti besorolásához a 14. § (1) bekezdésében és a 12. § már ismertetett (5) bekezdésében írtak szerint biztosítja: számára külön nyilatkozattételi, észrevételezési jogot ad.
- [31] Tévesen utalt az adós a Kúria Gfv.VI.30.078/2022/4. számú határozatára, amely eltérő tényálláson – hitelező részéről egy másik hitelező igényének nyilvántartásba vételét támadó kifogáson [Cstv. 51. §] – alapult. Jelen ügyben az érintett hitelező kifogásolta a saját hitelezői követelése besorolását, amelytől különbözik, ha a kifogást előterjesztő (aki jellemzően a csőd- és felszámolási eljárásban egyaránt hitelező) egy másik hitelező követelésének nyilvántartásba vételét támadja: a bírói gyakorlat ez utóbbi esetben várja el közvetlenül a kifogással közvetlenül érintett hitelező bevonását és kötelező részvételét a kifogásolási eljárásban.
- [32] Mindebből következően az adós nem minősült jelen kifogásolási eljárásban félnek (az sem volt megállapítható, hogy rá a jogerős végzés közvetlenül rendelkezést tartalmazott). Az adós a Pp. 406. § (1) bekezdése szerint nem volt jogosult felülvizsgálat előterjesztésére, ezért a felülvizsgálati kérelmét a Kúria a Pp. 415. § (1) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.
- [33] A jogerős végzést a Kúria a vagyonfelügyelő felülvizsgálati kérelme alapján a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az ott megjelölt okból nem találta jogszabálysértőnek.
- [34] A Kúria előrebocsátja a felülvizsgálati eljárás lényegével és korlátaival kapcsolatban, hogy a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslat jellegéből nemesak az következik, hogy a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye (Pp. 422. §), hanem az is, hogy a felülvizsgálati eljárásnak nem lehet tárgya – az egységes és régóta kialakult joggyakorlat értelmében – sem olyan tény-, sem pedig olyan jogkérdés, amely a megelőző eljárásban nem merült fel, amelyre a felek korábban nem hivatkoztak (Kúria Kfv.35.568/2013/8., megjelent: BH 2015.18., BH 2002.447., BH 2002.283.). A Pp. 423. § (1) bekezdéséből következően továbbá – miként a korábban hatályban volt polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény tartalmilag azonos rendelkezéseit az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény értelmezte – felülbírálati jogkörét a Kúria az adott ügyben nem irányadó, három kivételtől eltekintve, a felülvizsgálati kérelem korlátján belül, a törvényes határidőben érkezett perorvoslati kérelemben – a jogszabálysértés és azzal összhangban a megsértett jogszabályhely megjelölésével, valamint a jogorvoslati kérelem indokainak ismertetésével – előadott jogszabálysértések vizsgálatával gyakorolhatja.
- [35] Az előzőekre tekintettel nem volt érdemben vizsgálható a felülvizsgálati kérelemben újonnan előadott hivatkozás a Cstv. 11. § (2) bekezdés h) pontjának megsértésére. A vagyonfelügyelő ugyanis arra, hogy a fizetési moratórium alatt a hitelező nem állhatott el a támogatási szerződéstől a csődeljárás kezdeményezésére hivatkozással, nem hogy a

- besorolással kapcsolatos döntését nem alapította, de a kifogásolási eljárás első- és másodfokú szakaszában sem hivatkozott.
- [36] A vagyonfelügyelő védekezése az eljárás során azon alapult, hogy a hitelezői követelés besorolásánál az adós – álláspontja szerint indokolt – vitatására volt figyelemmel. Az adós a vagyonfelügyelőnek 2022. június 27-én küldött észrevételében a hitelező elállását és az azzal felmerülő követelését a külön beszámolási kötelezettsége teljesítése miatt vitatta. Erre figyelemmel állította az eljárás során a vagyonfelügyelő egyben azt, hogy az elállás megalapozottsága, jogszerűsége a kifogásolási eljárásban nem vizsgálható.
- [37] A csődeljárás tényéből következő visszavonási okot és annak jogkövetkezményét a vagyonfelügyelő – ahogy a hozzá intézett észrevételében az adós sem – nem vitatta a felülvizsgálati eljárást megelőzően [Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pont, 199. § (2) bekezdés b) pont ba) alpont], ami kizárta a felülvizsgálati eljárásban történő vizsgálatát.
- [38] A felülvizsgálati kérelem a fentiekén túl további jogszabálysértésre nem hivatkozott.
- [39] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős végzést a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv.VI.30.449/2022/8.)

40I. Csatlakozó felülvizsgálati kérelem akkor terjeszthető elő és vizsgálható érdemben, ha a fél maga is jogosult lett volna a támadott körben felülvizsgálatot kérni. A felülvizsgálat a jogerős határozatnak csupán a perköltségre vonatkozó rendelkezése és az indokolása ellen kizárt, ezért a jogerős ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezése és hasonlóan az indokolása is egyedül akkor támadható és vizsgálható felülvizsgálati eljárásban, amennyiben van olyan felülvizsgálati kérelem és abban megfogalmazott petitum, amellyel összefüggésben, annak velejárójaként lehetséges a kapcsolódó indokolás és másodsorban a járulékos kérdések, így a perköltség viselésének felülbírálata [1952. évi III. törvény (régii Pp.) 273. § (6) bek., 271. § (1) bek. c) és d) pontjai].

II. A felmondással esedékessé tett, hitelszerződésen alapuló tartozással azonos fizetési kötelezettség összegszerűségének bizonyítása a perben az igényérvényesítő fél kötelezettsége akkor is, ha a szerződés szerint a pénzügyi intézmény a saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a vele szerződő adós tartozásának kimutatására [1952. évi III. törvény (régii Pp.) 164. § (1) bek.; 1959. évi IV. törvény (régii Ptk.) 207. § (1) és (4) bek.].

- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] Az alperes közbeszerzési eljárás lefolytatását követően, 2007. július 23-án kötött Szolgáltatási Szerződést (a továbbiakban: Szolgáltatási Szerződés) a II. rendű felperes szolgáltatóval az alperes tulajdonát képező telekingatlanon a nyertes ajánlattevő saját finanszírozásában megvalósítandó Közraktárak Épületegyüttes tervezetése, kivitelezése, majd a kivitelezést követő 25 éves határozott időre az épületegyüttes teljes körű üzemeltetése, karbantartása és a szolgáltató általi hasznosítása tárgyában. A szerződés 2008. június 9-én a 3.1. pontban ehhez kikötött feltételek mellett –

- idetartozott az ún. pénzügyi zárás teljesülése, vagyis a szolgáltató és a finanszírozó pénzügyi között létrejött hitelszerződés bemutatása az alperesnek, valamint az ún. projekt dokumentumok, köztük a Közvetlen Megállapodás aláírása is – hatályba lépett.
- [2] A szerződés IX. Fejezete a megszüntetésre, kompenzációra vonatkozó rendelkezések között a 35.1. pontban kizárta a szerződés rendes felmondással történő megszüntetését. A további, (a)–(f) alpontokban felsorolta azokat az eseteket, amikor a szerződés a lejárat napjának bekövetkezésén kívül is megszűnik: az (a) alpont értelmében megszűnik a szerződés, ha a felek közös megegyezéssel megszüntetik (35.2. pont); a (b) alpont szerint ha a 25.3. (d) alpontban meghatározott eset bekövetkezik, vagyis a II. rendű felperes azért áll el a Szolgáltatási Szerződéstől, mert az előírt határidőn belül nem kerül sor a szerződésben írtak szerint területfejlesztési megállapodás megkötésére, vagy a II. rendű felperes javára a közterület-használati hozzájárulás kiadására, míg az (f) alpont értelmében megszűnik a szerződés akkor is, ha azt bármelyik fél a jelen esetben foglaltaknak megfelelően megszünteti.
- [3] A 35.3. pont a II. rendű felperes súlyos szerződésszegése esetén az alperest, míg a 35.4. pont az alperes súlyos szerződésszegése esetén a II. rendű felperest feljogosította arra, hogy a másik félnek írásban megküldött, meghatározott tartalmú Felmondási Értesítéssel felmondja a szerződést. A 35.4. (b) és (c) alpontok szerint a II. rendű felperes a Felmondási Értesítés címzett általi átvételétől számított 60 napon mondhatja fel a szerződést, viszont a felmondás hatálya nem áll be, ha az alperes súlyos szerződésszegése orvosolható és az értesítés kézhezvételét követő 60 napon belül orvosolásra került.
- [4] A szerződés megszüntetésének következményeire vonatkozó szabályok körében a 36.1. pont a „Megszüntetési Összeg általában” címszó alatt úgy rendelkezett, hogy amennyiben a szerződés a 35. pontban foglaltak miatt szűnik meg, a Szolgáltató az e pont szerinti összegre (a továbbiakban: Megszüntetési Összeg) jogosult [(a) alpont]. A Megszüntetési Összeg nem jogalap nélküli gazdagodás kompenzálása. A szerződés megszüntetését a felek nem tekintik úgy, mint a Közraktárak Épületegyüttes kivitelezése jogalapjának az elenyészését; a Megszüntetési Összeg az egyedüli és kizárólagos követelés, amelyet a Szolgáltató a jelen szerződés megszüntetése esetén az alperessel szemben támaszthat [(b) alpont]. Kikötötték továbbá, hogy a szerződés megszűnését és a Megszüntetési Összeg megfizetését a megszüntetéssel és a megszüntetéséhez vezető bármely okkal kapcsolatos kölcsönös igényeik megfelelő rendezésének tekintik [(c) alpont].
- [5] A Megszüntetési Összeget konkretizáló 37. pont az egyes megszüntetési esetkörök szerint úgy differenciált, hogy a szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetése esetén a Megszüntetési Összeget a felek közösen határozzák meg, de nem lehet kevesebb, mint a 37.2. pontban meghatározott összeg (37.1. pont). A II. rendű felperes súlyos szerződésszegése miatti megszüntetés esetére a 37.2. (a) alpont úgy rendelkezett, hogy amennyiben az alperes ez okból szünteti meg rendkívüli felmondással a szerződést a 35.3. pontban

- meghatározottak szerint, köteles megfizetni a II. rendű felperesnek Megszüntetési Összegként a Finanszírozási Megállapodás alapján Fennálló Pénzügyi Adósság összegét, valamint – amennyiben alkalmazandó – a vonatkozó általános forgalmi adót. Amennyiben pedig a szerződést az alperes súlyos szerződésszegése miatt rendkívüli felmondással a II. rendű felperes szünteti meg a 35.4. pontban meghatározottak szerint, a 37.3. (a)–(g) pontok értelmében az alperes Megszüntetési Összegként a Finanszírozási Megállapodás alapján Fennálló Pénzügyi Adósság összegét, valamint a Szolgáltató által a megszűnés napjáig ténylegesen befektetett tőke vagy alárendelt kölcsöntőke évi 20% Belső Megtérülési Ráta megtérüléssel számított összegét, a Szolgáltató által kötött alvállalkozói vagy egyéb munkavégzésre irányuló jogügyletek alapján még meg nem fizetett kiadásokat és az ilyen jogviszonyok megszüntetésének költségeit köteles megfizetni, a (d)–(g) alpontokban írt tételekkel csökkentett összegben.
- [6] A 37.4. pont *vis maior* esetére rendelkezett a Megszüntetési Összeg mértékéről, lényegében az alperes súlyos szerződésszegése esetén a Szolgáltatót megillető összeg megfizetésével egyezően.
- [7] A 37.5. pontban a felek abban is megállapodtak, hogy a Megszüntetési Összegnek azt a részét, amely a Finanszírozási Megállapodás alapján Fennálló Pénzügyi Adósság összegének felel meg, az alperes közvetlenül a Finanszírozó Pénztétetnek fizeti meg annak rendelkezése alapján; e részben beszámításra nem kerülhet sor [(a) alpont]. A Megszüntetési Összeget az alperes minden esetben legkésőbb a szerződés megszűnésétől számított 30 napon belül köteles megfizetni [(b) alpont].
- [8] A Szolgáltatási Szerződés fogalom meghatározó melléklete (1. számú melléklet) Fennálló Pénzügyi Adósság alatt a Finanszírozási Megállapodás alapján kinnlévő hitelösszeg és a lejárt és esedékes kamatok, valamint a lejárat előtti törlesztéssel összefüggő, a Finanszírozási Megállapodások alapján a II. rendű felperest terhelő költségek megszűnés napján aktuális összegét definiálta. Finanszírozási Megállapodás alatt pedig bármely a II. rendű felperes (vagy kapcsolt vállalkozás) által kötött olyan megállapodást, amely a II. rendű felperesnek a Szolgáltatási Szerződésben meghatározott kötelezettségei teljesítésének, illetve a szerződés tárgyának finanszírozásával, a tervezett hitelfelvételek módosításával vagy refinanszírozásával kapcsolatos. Finanszírozó Pénztétet az a bank vagy egyéb pénztétet, amely a II. rendű felperes Szolgáltatási Szerződésben meghatározott kötelezettségei teljesítésének bármely aspektusával kapcsolatban hitelt nyújt. Közvetlen Megállapodás alatt a felek a Finanszírozó Pénztétetek, az alperes és a II. rendű felperes között a Projekt tekintetében megkötendő közvetlen megállapodást értették.
- [9] Az alperes súlyos szerződésszegésének minősítették, ha (a) a szerződés alapján esedékes díjfizetési kötelezettségét a II. rendű felperes írásbeli felszólításától számított 90 napon belül sem fizeti meg, ha (b) nem teljesít a szerződésben meghatározott egyéb olyan lényeges kötelezettségeinek bármelyikét, amely a jogviszony fenn tartását lehetetlenné teszi, és mulasztását felszólításra 60 napon belül sem orvosolja, ha (c) az ingatlanügynöki szerződésből kiemelt eset következik be, ha (d) adósságrendezési eljárás indul ellene. A II. rendű felperes szolgáltatói súlyos szerződésszegésnek minősült többek között, ha a Finanszírozási Megállapodások bármelyikét a Finanszírozó Pénztétet bármely okból felmondja.
- [10] Pénzügyi Zárás alatt a felek a Finanszírozó Pénztétetekkel kötendő hitelszerződés alperes részére megtörtént bemutatását és hatályba lépését értették. Projekt Szerződésnek tekintették többek között magát a Szolgáltatási Szerződést és a Közvetlen Megállapodást is.
- [11] A projekt megvalósításának finanszírozására az I. rendű felperes és a II. rendű felperes 2008. január 10-én Projektfinanszírozási Hitelkeret-szerződést (a továbbiakban: Finanszírozási Megállapodás) és ahhoz kapcsolódóan biztosítéki megállapodásokat kötöttek, amelyeket utóbb közjegyzői okiratba is foglaltak. Az I. rendű felperes a Finanszírozási Megállapodás alapján a Közraktárak Épületegyüttes fejlesztéséhez 28 400 000 euró, valamint 500 000 000 forint hitelkeret rendelkezésre tartását vállalta a II. rendű felperes részére. Megállapodásuk 21. pontja tartalmazta, a szerződő felek megállapodtak, peres vagy választottbírói eljárás esetén az I. rendű felperes jelen szerződéssel kapcsolatban vezetett kimutatásai a vonatkozó kérdés tekintetében *prima facie* bizonyítéknak minősülnek (21.1.); a finanszírozási okiratok alapján kamatlábak vagy pénzösszegek vonatkozásában az I. rendű felperes által kiadott igazolások vagy határozatok nyilvánvaló hiba hiányában a vonatkozó kérdésben döntő bizonyítéknak minősülnek.
- [12] Az I. és a II. rendű felperesek biztosítéki célú engedményezési szerződése (a továbbiakban: Hitelbiztosítéki Engedményezési Szerződés) értelmében a II. rendű felperes a Finanszírozási Dokumentumokkal kapcsolatos kötelezettségei biztosítékaul az I. rendű felperesre engedményezte a szerződés mellékletében megjelölt minden meglévő és minden jövőbeli vonatkozó szerződésből eredő jelenlegi és jövőbeli jogait és követeléseit.
- [13] A II. rendű felperes 2008. március 5-én kelt levelében értesítette az alperest az engedményezésről, hogy – egyebek között – a Szolgáltatási Szerződés alapján fennálló, vagy azzal kapcsolatos valamennyi jelenlegi és jövőbeli követelését az I. rendű felperesre engedményezte. Egyúttal rögzítette, hogy azt követően, hogy az I. rendű felperes értesítést adott a szerződésszegés bekövetkezéséről, a Szolgáltatási Szerződés alapján őt megillető valamennyi jogot, mérlegelési jogkört az I. rendű felperes gyakorol. Kérte, hogy a Szolgáltatási Szerződés alapján a II. rendű felperesnek járó összegeket az alperes a kielégítési jog megnyíltáról küldött értesítésben meghatározott számlára fizesse.
- [14] Az alperes 2008. június 16-i levelében tájékoztatta az I. rendű felperest, hogy 2008. március 10-én átvette a II. rendű felperes értesítését a Hitelbiztosítéki Engedményezési Szerződés megkötéséről; az értesítésben szereplő utasításokat elfogadja és vállalja a teljesítésüket.
- [15] A hitelező (I. rendű felperes), a szolgáltató (II. rendű felperes) és a megrendelő (alperes) 2008. június 9-én – a Szolgáltatási Szerződés 18.1. pontjára is

- figyelemmel, amely tartalmazta, a felek a Finanszírozó Pénzintézettel külön megállapodást kötnek, melyben a Projekt megvalósításával és a Szolgáltatási Szerződés szerinti jogviszony létesítésével, a felek egyes jogaival és kötelezettségeivel kapcsolatban további jogokat, kötelezettségeket kívánnak biztosítani, illetve előírni, annak érdekében, hogy a Szolgáltatási Szerződés szerinti jogviszonnyal kapcsolatos alperesi, II. rendű felperesi és finanszírozói érdekek kölcsönös és hatékony védelemben részesüljenek – megkötötték az ún. Közvetlen Megállapodást. Megállapodásuk tárgyát az I.2. pont szerint abban határozták meg, hogy a II. rendű felperes szolgáltatói súlyos szerződésszegése vagy a hitelszerződés szerinti szerződésszegés esetére a Megállapodásban írtak szerint kívánnak együttműködni. A Megállapodás ennek megfelelően rendezte a II. Fejezetben a szerződésszegés esetén követendő eljárást, amelynek keretében többek között előírta, hogy mind az I. rendű felperes, mind az alperes az általuk kibocsátott Felmondási Értesítéseket a Szolgáltatónak történő megküldéssel egyidejűleg egymásnak is kötelesek megküldeni; az Egyeztetési Időszak (Hitelezői Felmondási Értesítés esetén annak alperesi kézhezvételétől, Önkormányzati Felmondási Értesítés alapján annak hitelezői kézhezvételétől számított 30 napos időszak) alatt az alperes a Szolgáltatási Szerződést, az I. rendű felperes a Hitelszerződést nem mondhatja fel.
- [16] A Közvetlen Megállapodás 1.1. pontja egyebekben a Fennálló Pénzügyi Adósság fogalmát a Szolgáltatási Szerződéssel lényegében azonosan határozta meg, és rendelkezett a Megszüntetési Összeget érintően is: az 5.4. pont alatt az alperes megerősítette, az I. rendű felperessel szemben is vállalja a Szolgáltatási Szerződés 37.5. (a) pontjában foglaltakat. Rögzítették, hogy az alperes a Megszüntetési Összeget a Fennálló Pénzügyi Adósság erejéig az I. rendű felperes által megjelölt bankszámlára, a Közvetlen Megállapodásban írt határidők szerint köteles megfizetni.
- [17] Az 5.1. (f) alpont a Hitelezői Felmondási Értesítés esetére rögzítette, hogy a Hitelezői Felmondás alapján a Szolgáltatási Szerződés a Szolgáltató súlyos szerződésszegése miatti megszűnésére vonatkozó 35.3. (d) alpontja megfelelő alkalmazásával – az Értesítés kézhezvételét követő 60 napon belül, a (g) pontban írt esetben a 120. napon – megszűnik, és az alperes köteles megfizetni az I. rendű felperes részére a Szolgáltatási Szerződés 37.5. pontjával összhangban az Elszámolási Napon fennálló Teljes Pénzügyi Adósságot (Fennálló Pénzügyi Adósság) mint Megszüntetési Összeget.
- [18] A Közvetlen Megállapodás 9.2. pontja az alperes kötelezettségeként tartalmazta, hogy a Szolgáltatási Szerződés 18.2. pontjában foglaltak teljesülését a II. rendű felperes felé megerősíti, a kötelező érvényű finanszírozási ajánlat jóváhagyását és a Finanszírozási Megállapodás megfelelő bemutatását követően.
- [19] A Közraktárak Épületegyüttes kivitelezési munkáit a II. rendű felperes készre jelentette, azonban a 2010. november 9-re, 2010. december 1-jére és 2011. július 14-ére kitézött Műszaki Atadás-Átvételi Eljárás meghiúsult. Az alperes és a II. rendű felperes között a Műszaki Atadás-Átvételi Eljárás feltételeinek fennállta, a Kulcsrakész Állapot megvalósulása érdekében felmerült vitás kérdések rendezésére irányuló egyeztetések nem vezettek eredményre.
- [20] A II. rendű felperes 2011. augusztus 30-i keltezéssel írásban Felmondási Értesítőt küldött az alperesnek, amelyben az alperes súlyos szerződésszegésére hivatkozással felmondta a Szolgáltatási Szerződést annak 35.4. pontja alapján.
- [21] Az alperes 2011. szeptember 21-én a 2647/2011. (IX. 21.) számú közgyűlési határozattal a felmondás alapjául megjelölt okok vitatása mellett tudomásul vette a II. rendű felperes felmondását és annak alapján 2011. október 29. napjával a Szolgáltatási Szerződés megszűnését.
- [22] Az alperessel szemben a II. rendű felperes és mellette a generálkivitelező konzorcium tagjai által indított perben (a továbbiakban: Bankgarancia per) a Fővárosi Bíróság a 2011. december 19-i ítéletével elutasította a bankgaranciát lehívó alperesi nyilatkozat érvénytelenségének megállapítása és kártérítés megfizetése iránt előterjesztett keresetet, egyúttal az alperes viszontkeresetét is, amelyet a Közraktárak Épületegyüttes ingatlanainak birtokbaadása iránt terjesztett elő. A peres felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság a 2012. június 19-én meghozott 5.Pf.20.496/2012/3. számú ítéletével részben megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét, és kötelezte a II. rendű felperest a per tárgyát képező ingatlanok alperes birtokába bocsátására. A Kúria a 2013. március 26-án meghozott Gfv.32.072/2012/5. számú ítéletében a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Határozatának indokolása szerint a II. rendű felperes felmondása eredményeként, amelyet az alperes elfogadott, a 60 napos felmondási határidő leteltével a Szolgáltatási Szerződés megszűnt, miből következően a II. rendű felperes nem tagadhatja meg az ingatlanok birtokba bocsátását, a Szolgáltatási Szerződés 38. pontjában írt kötelezettsége mellett.
- [23] Az I. rendű felperes 2011. október 28-án a Szolgáltatási Szerződés felmondása miatt felmondta a II. rendű felperessel 2008. január 10-én megkötött Finanszírozási Megállapodást, és arról a Közvetlen Megállapodás (4.2. pont) alapján a Felmondási Értesítés egy példányának megküldésével értesítette az alperest. Felhívta egyúttal a Közvetlen Megállapodás 4.3. (a) és 6.1. (a) alpontjaira hivatkozással a szükséges intézkedések megtételére az 5.1. (f) alpontban rögzítettek megvalósításához, a Szolgáltatási Szerződés 37.5. pontja alapján az Elszámolási Napon a II. rendű felperest terhelő Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetéséhez.
- [24] Az alperes 2011. november 2-i válaszlevelében tudomásul vette a felhívást, ugyanakkor arról tájékoztatta az I. rendű felperest, hogy azok a szerződések, amelyeknek a Közraktárak Épületegyüttes Projekt kapcsán alanya, nem tartalmaznak az alperest bárkivel szemben terhelő, bármilyen feltétlen fizetési kötelezettséget. A szerződések rendelkezései a Finanszírozási Megállapodás vagy más finanszírozási szerződés viszonylatában nem minősülnek szerződéses biztosítéknak, tartozásátvállalásnak, adóstársi kötelezettségvállalásnak.
- [25] Az I. rendű felperes 2011. november 28-án megküldött levelében a Közvetlen Megállapodás 5. pontjában foglaltakra és az Egyeztetési Időszak

- eredménytelen elteltére tekintettel felszólította az alperest, hogy a Közvetlen Megállapodás alapján az Elszámolási Napra fizessen meg kölcsön jogcímén 28 392 000 eurót, kamat jogcímén 203 016,87 eurót, összesen 28 595 016 eurót.
- [26] Az alperes 2011. november 29-i válaszlevelében a folyamatban lévő perre is tekintettel megtagadta a teljesítést, egyben jelezte, az I. rendű felperes által követelt összeg a 40 000 000 euró Megszüntetési Összeget is magában foglalja, amelyet tőle a II. rendű felperes követel.
- [27] Az I. rendű felperes 2011. december 5-én újabb fizetési felszólítást küldött az alperesnek, amelyben közölte, a Finanszírozási Megállapodás alapján Fennálló Pénzügyi Adósság 2011. november 30-án biztosíték érvényesítése keretében történt beszámítás folytán 25 038 606,80 euróra csökkent, ennek az összegnek a megfizetésére tart igényt.
- [28] A II. rendű felperes 2012. július 25-én az alperes birtokába adta a Közraktárak Épületegyüttes ingatlanait.
- [29] A II. rendű felperes 12.G.41.957/2011. ügyszámon a felmondás érvényességének megállapítása iránt indított pert az alperes ellen a Fővárosi Törvényszék előtt, amelyet a bíróság a megállapítási kereset feltételei hiányában a 2012. szeptember 11-én jogerőre emelkedett 12.G.41.957/2011/14. számú ítéletével elutasított.
- [30] A II. rendű felperes 39 210 969 euró Megszüntetési Összeg megfizetése iránt a Fővárosi Törvényszéken 4.G.42.006/2012. ügyszámon, az I. rendű felperes pedig 15.G.21.240/2012. ügyszámon (ez utóbbi a továbbiakban: Előzményi Per) a Közvetlen Megállapodás 5.1. (f) és 5.4. pontjaira alapítottan 25 038 606,80 euró Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetésére kezdeményezett peres eljárást az alperessel szemben.
- [31] 2013. június 13-án a II. rendű felperes és az alperes Elszámolási Egyezségeket kötöttek a Szolgáltatási Szerződés megszüntetéséből eredő kölcsönös igényeik végleges elszámolására és rendezésére, amely kiterjedt a szolgáltatói követelésből a peresített követelésnek az I. rendű felperes követelését meghaladó, azt nem tartalmazó részére is. Egyezségük értelmében figyelemmel voltak többek között a II. rendű felperes által a Megszüntetési Összeg megfizetésére indított fenti perre és az Előzményi Per tényére, valamint az elszámolás teljességéhez az alperes és a generálkivitelező közti engedményezési szerződésre, az alperes így megszerzett követelésére is. A II. rendű felperes és az alperes elszámolásuk eredményeként az alperes által fizetendő 6 500 000 euró Elszámolási Összeget kölcsönös engedmények révén állapították meg, mellyel kapcsolatban kiemelték, az nem tartalmazza az I. rendű felperes ismertett peres követelését. Mindkét szerződő fél nyilatkozott az Egyezség eredményeként az elszámolás teljességéről, követeléseik teljeskörű rendezettségéről és elszámolásáról (4.1. és 4.2. pontok): az alperes a Közraktárak Épületegyüttes átépítésével kapcsolatos valamennyi követelésére, igényére, a II. rendű felperes a Közraktárak Projekttel összefüggő, az Egyezséggel rendezett igényei körében. Rögzítette az irat, hogy az Egyezség maradéktalan teljesülését követően a felek a közöttük folyamatban lévő fenti pert közös kérelemmel megszüntetik. Az alperes kijelentette, hogy az Egyezség nem minősül sem a Közraktárak Épületegyüttes Projekt kapcsán az I. rendű felperes által érvényesített vagy érvényesítésre kerülő követelés, sem a Megszüntetési Összeg jogcíme elismerésének.
- [32] A Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetésére indított Előzményi Perben a Kúria mint felülvizsgáló bíróság a 2014. február 25-én meghozott Gfv.VII.30.313/2013/5. számú ítéletével a jogerős közbenső ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú közbenső ítéletet megváltoztatta és az I. rendű felperes keresetét elutasította. Határozatának indokolásában rámutatott, a Közvetlen Megállapodás I. Fejezet 2. pontja egyértelműen tartalmazza, hogy a szerződés tárgya az, hogy a Szolgáltató súlyos szerződésszegése és a Finanszírozási Megállapodás szerinti szerződésszegés esetén miként kívánnak a felek együttműködni. A II. Fejezet kizárólag az I. rendű felperest mint hitelezőt a hitelszerződéssel és az alperest a Szolgáltatási Szerződéssel kapcsolatban megillető felmondási jog gyakorlásának kereteit, eljárási rendjét rögzítette. A Közvetlen Megállapodás II. Fejezete az 5.4. pontban a Megszüntetési Összeggel kapcsolatban azt tartalmazta, hogy az alperes az I. rendű felperessel szemben is elvállalja a Szolgáltatási szerződés 37.5. (a) alpontjában foglaltakat, azaz, hogy a Megszüntetési Összegnek azt a részét, amely az I. rendű felperest megillető Fennálló Pénzügyi Adósság, közvetlenül a részére fizeti meg. Az 5.1. (f) alpontban foglaltakra tekintettel szükségtelen lett volna a megerősítés, mivel ez a pont egyértelmű rendelkezést tartalmazott az alperes vállalását illetően, az 5.4. pontban tett nyilatkozat ezért csakis akként értelmezhető, hogy az alperes nemcsak a Közvetlen Megállapodásban írt esetekben, hanem a Szolgáltatási Szerződésben rögzített, a Megszüntetési Összeg kifizetésének egyéb eseteire is vállalta az annak részét képező, a Szolgáltatót terhelő Fennálló Pénzügyi Adósságnak a Szolgáltató kezéhez történő közvetlen teljesítése helyett az I. rendű felperes részére történő megfizetését. Mindebből következik az I. rendű felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy a Közvetlen Megállapodás 5.1. (f) alpontjában vagy az 5.4. pontjában írt feltételek megvalósultak, amely kötelezettségének azonban nem tett eleget. A Kúria kiemelte még, a II. rendű felperes a Szolgáltatási Szerződést már a Finanszírozási Megállapodás felmondását megelőzően felmondta, felmondásával a Szolgáltatási Szerződés 2011. október 29-ével megszűnt, ezért az alperes a 2011. október 28-án kézhez vett Hitelezői Felmondási Értesítésre nem tehetett meg az 5.1. (f) alpontban írt további intézkedéseket, és nem mondhatta fel a szerződést a Szolgáltató súlyos szerződésszegésére hivatkozással. Felmondása hiányában a Szolgáltatót azzal megillető Megszüntetési Összeg – az azzal megegyező összegű Fennálló Pénzügyi Adósság – megfizetése, annak az I. rendű felperes részére való kifizetése sem válhatott esedékessé. Az alperes és a Szolgáltató között a Megszüntetési Összeggel kapcsolatos jogvitára tekintettel egyebekben az sem volt bizonyított a perben – bár az I. rendű felperes ebben a perben nem erre alapította a keresetét –, hogy az alperesnek a Szolgáltatóval szemben, ez utóbbi felmondására

- vagy a Szolgáltatási Szerződésnek az abban foglaltak szerinti, a Megszüntetési Összeg meghatározására is kiterjedő közös megegyezéssel történő megszűnésére tekintettel esedékes tartozása állna fenn.
- [33] A II. rendű felperes 2014. március 31-én kelt levelében a Kúria Gfv.VII.30.313/2013/5. számú ítéletének indoklásában és a Szolgáltatási Szerződés 37.5. pontjában foglaltakra hivatkozva a Fennálló Pénzügyi Adósságnak megfelelő összeg közvetlenül az I. rendű felperes részére történő kifizetését kérte az alperestől, amelyet az alperes az Elszámolási Egyezsége hivatkozással 2014. április 14-én visszautasított.
- [34] Az I. rendű felperes kérelmére 2015. február 26-án közjegyzői ténytanúsítvány készült arról, hogy az I. rendű felperes képviselője a közjegyző előtt kijelentette, a perbeli Finanszírozási Megállapodásból eredően a II. rendű felperesnek az I. rendű felperessel szemben 25 038 606,80 euró tőke és 4 192 987,11 euró késedelmi kamat, összesen 29 231 593,91 euró tartozása áll fenn, amelyet a megjelölt ügyfényilvántartó banki regiszter rögzít. A számítógépes program számítógépen történő megnyitását követően az I. rendű felperes megjelent képviselője kinyomtatta a közjegyző által a jegyzőkönyvhöz mellékléként csatolt oldalt, és kijelentette, az abban látható adatok a II. rendű felperes fenti szerződésből eredő tartozását tartalmazzák.
- [35] Az I. rendű felperes 2015. március 17-én kelt levelében a 2008. január 10-i Hitelbiztosítéki Engedményezési Szerződésre és az annak alapján kiadott 2008. március 5-i értesítésre hivatkozással szólította fel az alperest, hogy fizessen meg részére 29 231 592,91 eurót mint a Szolgáltatási Szerződés alapján Fennálló Pénzügyi Adósság jogcímén, a II. rendű felperest megillető 29 231 593,91 euró követelés 1 euróval csökkentett összegét. Tájékoztatatta egyben az alperest, hogy a Fennálló Pénzügyi Adósságból 1 euró követelés jogosultja a II. rendű felperes marad.
- A felperesek keresete és az alperes ellenkérelme**
- [36] Az I. és a II. rendű felperes keresetükben elsődlegesen az I. rendű felperes részére 29 231 592,91 euró, a II. rendű felperes részére pedig 1 euró Fennálló Pénzügyi Adósság, valamint a tőkeösszegek után 2011. november 29. napjától késedelmi kamat megfizetésében kérték az alperes marasztalását a Szolgáltatási Szerződés 35.1. (a) és 35.1. (f) alpontjai, 37.1. és 37.3. pontjai, másodsorban a Közvetlen Megállapodás 5.1. (f) alpontja és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 198. § (1) bekezdése, 200. § (1) bekezdése, 205. § (1) bekezdése, 277. § (1) bekezdése és 301/A. §-a alapján. A másodlagos kereset szerint a II. rendű felperes kérte az alperes marasztalását a régi Ptk. 313. §-a és 312. § (6) bekezdése alapján a szolgáltatás arányos részeként 11 000 000 000 forint és ennek 2011. október 29. napjától számított késedelmi kamata megfizetésében. Perköltségigényük az Előzményi Perrel és a jelen perrel felmerült perköltség megfizetésére szólt.
- [37] Azt követően, hogy az I. rendű felperes és a perbelépő III. rendű felperes bejelentették, közöttük 2015. szeptember 9-én állomány- és követelésátruházási szerződés jött létre, illetve a perbeli követelésre engedményezési szerződést is kötöttek, amely alapján jogerős végzés állapította meg az I. rendű felperesi pozícióban bekövetkezett jogutódlást, és engedélyezte a III. rendű felperes perbelépését, a felperesek az elsődleges kereset körében az I. rendű felperes helyett a jogutódként perbelépett III. rendű felperes javára tartották fenn a már megjelölt marasztalási igényt.
- [38] Az alperes ellenkérelme az elsődleges kereset tekintetében elsősorban a per megszüntetésére, érdemben a kereset elutasítására irányult. A másodlagos kereset elutasítását elévülési kifogása szerint, illetve az igény érdemi megalapozatlansága miatt is kérte.
- Az első- és a másodfokú határozat**
- [39] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperesek keresetét elutasította.
- [40] Ítéletének indoklása szerint a Hitelbiztosítéki Engedményezési Szerződés és az erről az alperesnek 2008. március 5-én küldött II. rendű felperesi értesítés alapján teljes egészében az I. rendű felperesre mint engedményesre szálltak át a Szolgáltatási Szerződés szerint a II. rendű felperest az alperessel szemben megillető követelések, köztük a Szolgáltatási Szerződés 37. pontja szerinti Megszüntetési Összeg és az annak részét képező, a Finanszírozási Megállapodás alapján Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetésére irányuló követelés is. Nem támasztotta alá bizonyíték – a 2013. március 17-i levél sem volt erre önmagában alkalmas –, és visszaengedményezésre sem került sor, ami azt igazolná, hogy a kereseti előadás szerinti 29 231 593,91 euró Fennálló Pénzügyi Adósságból 1 euró tekintetében a II. rendű felperes a követelés jogosultja.
- [41] A II. rendű felperes elsődleges keresete így kereshetőségi jogának hiányában nem vezethetett eredményre. Kereshetőségi jogát kizárta az Elszámolási Egyezés is, ahol a II. rendű felperes kifejezetten lemondott a Fennálló Pénzügyi Adósság tekintetében az igényérvényesítés jogáról.
- [42] A III. rendű felperes kereshetőségi joga a Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetésére irányuló, elsősorban a Szolgáltatási Szerződés 35.1. (a) és 35.1. (f) alpontjaira, 37.1. és 37.3. pontjaira, valamint a régi Ptk. 198. § (1), 200. § (1), 277. § (1) bekezdéseire, 301/A. §-ára alapított kereset kapcsán teljesült az I. rendű felperessel 2015. szeptember 9-én megkötött állomány- és követelésátruházási szerződés, valamint a 2016. február 9-én megkötött engedményezési szerződés alapján.
- [43] A Szolgáltatási Szerződés, kiemelten annak az alperes fizetési kötelezettségét meghatározó feltételei, a szerződés megszűnésének okai és a rendkívüli felmondásában megjelölt súlyos szerződésszegés fennállását, a szerződő felek elszámolását vizsgálva megállapította az elsőfokú bíróság, hogy a szerződő felek az ismertetett tartalommal atipikus Szolgáltatási Szerződést kötöttek, amelynek 13.14. (a), (b), (c) és (f) alpontjaiban a kivitelezési munkák II. rendű felperes és az alperes közötti átadás-átvételére irányuló Műszaki Atadás-Atvételi Eljárás megkezdésének feltételeit a kivitelezés idején hatályos régi Ptk. 405. § (1) bekezdésétől eltérően, a 290/2007. (X. 31.)

- Korm.rendelet 25. § (1) bekezdéséhez képest szigorúbban határozták meg, amikor az adott eljárás megkezdésének feltételeként a kivitelezési munkák Kulcsrakész Állapotnak (1. számú melléklet) megfelelő, vagyis a II. rendű felperes számára többlet teljesítési kötelezettséget jelentő megvalósítását írták elő, egyben kikötötték, a II. rendű felperes és a generálkivitelező közti átadás-átvételi eljárásra is a Szolgáltatási Szerződés szerinti Műszaki Átadás-Átvételi Eljárással együtt kerül sor. A lefolytatott bizonyítási eljárás, idetartozóan az okirati bizonyítékok, tanúvallomások, a felek törvényes képviselőinek nyilatkozatai és a beszerzett szakértői vélemények alapján megállapítható volt, a Szolgáltatási Szerződés II. rendű felperes részéről történt rendkívüli felmondása időpontjában a Közraktárak Épületegyüttes nem volt Kulcsrakész Állapotban az építómesteri szakipari munkák, a külső út- és forgalomtechnika munkák tekintetében, ezáltal a Műszaki Átadás-Átvételi Eljárás megkezdéséhez szükséges előfeltételek nem teljesültek. Mindebből következően nem volt megállapítható az alperes súlyos szerződésszegése a Műszaki Átadás-Átvételi Eljárás alaptalan késleltetése körében. A Kulcsrakész Állapot szerződéses megvalósulása hiányában a használatbavételi engedély kiadásának feltételei sem valósultak meg – annak ellenére, hogy a Közraktárak Épületegyüttes műszaki állapotát tekintve egyébként a használatbavételi engedély kiadásához szükséges műszaki feltételeknek megfelelt –, ennél fogva alaptalanul hivatkozott a II. rendű felperes felmondása az alperes súlyos szerződésszegéseként a használatbavételi engedély megszerzéséhez szükséges feltételek teljesítésének elmulasztására is.
- [44] Mindebből az elsőfokú bíróság arra következtetett, hogy bár a II. rendű felperes felmondása a Szolgáltatási Szerződést az rPtk. 321. §-a alapján megszüntette, nem teljesült a szerződés 35. pontja szerint egy olyan megszűnési ok sem, amely a Szolgáltatási Szerződés 36. pontjának rendelkezései szerint az alperes fizetési kötelezettségéhez vezetett volna a Megszüntetési Összeg, illetve az annak részét képező Fennálló Pénzügyi Adósság kapcsán. Álláspontja alátámasztására utalt arra is, hogy az alperes és a II. rendű felperes sem a Közraktárak Épületegyüttes generálkivitelezőivel 2012. május 24-én megkötött Elszámolási Megállapodásban, sem a közöttük 2013. június 13-án létrejött Elszámolási Egyezségben nem a Szolgáltatási Szerződésben meghatározott elvek szerint számoltak el, amiből szintén arra lehet következtetni, hogy a felek a Szolgáltatási Szerződés II. rendű felperes részéről történt felmondását nem tekintették a szerződés 35.1. pontjában foglalt megszűnési oknak. Egyebekben a Szolgáltatási Szerződés 35.1. (a) alpontja szerint nem volt megállapítható az ügyben a felek közös megegyezésén alapuló megszüntetése sem a Szolgáltatási Szerződésnek.
- [45] Az elsőfokú bíróság további álláspontja szerint annak ellenére, hogy a III. rendű felperes a Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetésére irányuló keresete összegszerűségére elkésztett kért könyvszakértő kirendelését (400. sorszámú végzés, 2021. december 21-i tárgyalás), keresete összegét a csatolt közjegyzői ténytanúsítványokkal bizonyította. A Közvetlen Megállapodás 5.1. (f) alpontjára alapított igényét viszont megalapozatlanná tette, hogy az ott meghatározott feltételek nem teljesültek a Szolgáltatási Szerződés megelőző felmondása miatt.
- [46] A másodlagos keresetet azért találta megalapozatlannak az elsőfokú bíróság, mert bár a Szolgáltatási Szerződés 2011. október 29-i felmondásával kezdődő elévülési időn belül terjesztette azt elő a II. rendű felperes, a szerződésben biztosított jogával élve a régi Ptk. 321. §-a alapján jogszerűen szüntette meg felmondással a Szolgáltatási Szerződést, felmondása nem volt a teljesítés megtagadásának tekinthető, a régi Ptk. 312. § (6) bekezdésének alkalmazásához szükséges feltételek nem álltak fenn.
- [47] A felperes és az alperes fellebbezése, valamint az alperes csatlakozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a per fő tárgya tekintetében helybenhagyta, a perköltség vonatkozásában részben megváltoztatta és az I. rendű, a II. rendű és a III. rendű felpereseket terhelő elsőfokú perköltség összegét 145 136 800 forintra felemelte. Az alperes részére az I. rendű felperest 1 000 000 forint, a II. rendű és a III. rendű felpereseket egyetemlegesen 9 000 000 forint másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte.
- [48] A jogerős ítélet indokolása elsőként azt tartalmazta, hogy az Előzményi Perrel összefüggésben felmerült perköltség megfizetésére irányuló igényt elutasító ítéleti rendelkezés fellebbezés hiányában a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 228. § (4) bekezdése szerint jogerőre emelkedett. Rögzítette ezt követően a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság a kereset elbírálásához szükséges tényállást feltárta, és abból érdemben helyesen, a minimális tartalmi követelményeket kielégítő jogi indokollással következtetett az elsődleges és a másodlagos keresetek megalapozatlanságára. A régi Pp. 206. § (1) bekezdésének a felperesek fellebbezésében állított megsértése, az ítéleti tényállás felperesek fellebbezésében kifogásolt hiányosságai – feltáratlanság, iratellenesség – nem befolyásolták érdemben a keresetek elbírálását. Az elsőfokú ítélet indokolása megfelelt a régi Pp. 121. § (1) bekezdésében [helyesen: 221. § (1) bekezdésében] meghatározott minimális tartalmi követelményeknek, abból megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság a régi Pp. 213. § (1) bekezdésében és 215. §-ában foglalt rendelkezések megsértése nélkül a keresetek elbírálása szempontjából lényeges körülményeket milyen eredménnyel vizsgálta.
- [49] A másodfokú bíróság az elsődleges keresetet illetően egyetértett az 1 euró és járulékai megfizetése iránti igény tekintetében az elsőfokú bíróság álláspontjával abban, hogy hiányzott az ügyben a II. rendű felperes keresethatósági joga. Hangsúlyozta, hogy az I. rendű és a II. rendű felperesek között 2016. február 9-én megkötött Engedményezési Szerződés sem alkalmas annak bizonyítására, hogy a Szolgáltatási Szerződés rendelkezései értelmében a II. rendű felperest Megszüntetési Összeg, illetve az annak részét képező Fennálló Pénzügyi Adósság jogcímen megillető követelésből a 2008. január 10-i Hitelbiztosítéki Engedményezési Szerződéssel 1 euró az I. rendű felperesre nem került engedményezésre vagy az I. rendű felperes ilyen összegű követelést utóbb visszaengedményezett volna a II. rendű felperesre. A

- II. rendű felperes keresetösségi jogát nem alapozta meg az I. rendű felperes 2015. március 17-i egyoldalú nyilatkozata sem, amely ellentétben állt a II. rendű felperes 2014. március 31-i levelével is, amelyben a Fennálló Pénzügyi Adósság teljes összege I. rendű felperes részére történő kifizetését kérte az alperestől.
- [50] Az Előzményi Per értékelésével a másodfokú bíróság is arra következtetett, hogy az I. rendű felperes a korábbi keresetét a Megszüntetési Összeg részét képező Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetése iránt a Közvetlen Megállapodásra, annak 5.1. (f) alpontjára és 5.4. pontjára alapította, és azt a Kúria a Közvetlen Megállapodásban meghatározott feltételek hiányában amiatt utasította el, mert a Szolgáltatási Szerződés nem a Közvetlen Megállapodás 5.1. (f) alpontjában megjelölt okból szűnt meg, hanem 2011. október 29-i hatállyal a Szolgáltató II. rendű felperes felmondásával. Az alperes annak ellenére, hogy 2011. október 28-án kézhez vette a Finanszírozási Megállapodás hitelezői felmondását, már nem mondhatta fel a Szolgáltatási Szerződést a Szolgáltató súlyos szerződésszegésére hivatkozással; felmondása hiányában nem válhatott esedékessé a Közvetlen Megállapodás alapján az alperes fizetési kötelezettsége a Megszüntetési Összeg és az annak részét képező Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetésére. Jelen perben ezzel szemben az I. rendű felperes jogutódjaként a III. rendű felperes a Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetésére irányuló keresetét elsősorban a Szolgáltatási Szerződés megjelölt rendelkezéseire alapította, emiatt a kereseti igénye és az Előzményi Perben érvényesített kereseti igény kapcsán nem teljesült a régi Pp. 229. § (1) bekezdésében írt jogazonosság. Az elsődleges kereset másodsorban megjelölt jogalapja kapcsán ugyanakkor megállapítható volt az Előzményi Perrel összevetve a jog- és tényazonosság, ezért annak elbírálását a régi Pp. 229. § (1) bekezdése kizárta. Mindez azonban nem jelentett perakadályt és megszüntetési okot a Szolgáltatási Szerződés rendelkezéseire alapított elsődleges kereset érdemi elbírálásához [rég Pp. 130. § (1) bekezdés *d*) pont, 157. § *a*) pont, 251. § (1) bekezdés].
- [51] Az elsődleges kereset jogalapja körében a másodfokú bíróság álláspontja az volt, hogy a Szolgáltatási Szerződés megszüntetésére és a kompenzációra vonatkozó rendelkezéseiből, kiemelten a 36.1. (a) alpontból, amely szerint a szerződés 35. pontban meghatározott bármely okból bekövetkező megszűnése esetére általános érvénnyel rendelkezett a Szolgáltató jogosultságáról – kompenzációként – a szerződés rendelkezései szerinti Megszüntetési Összegre, és a 36.1. (b) alpontból, amely szerint Megszüntetési Összeg az egyedüli és kizárólagos követelés, amelyet a szerződés megszűnése esetén a Szolgáltató az alperessel szemben támaszthat, valamint a 37.1., 37.2., 37.3. és 37.4. pontokból következően a II. rendű felperes rendkívüli felmondásán alapuló megszüntetés önmagában kiváltotta az alperes kötelezettségét a Megszüntetési Összeg, illetve az annak részét képező Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetésére. Az alperes ugyanis Megszüntetési Összeggként a Fennálló Pénzügyi Adósság összegét, vagyis a II. rendű felperes Finanszírozási Megállapodásból eredő hiteltartozásának megfelelő összeget abban az esetben is köteles megfizetni, ha a szerződést a II. rendű felperes súlyos szerződésszegése miatt rendkívüli felmondással az alperes szünteti meg [32.2. (a) alpont], továbbá akkor is, ha a szerződés *vis maior* miatt szűnik meg (37.4. pont). A szerződés az alperes Megszüntetési Összeg, illetve az annak részét képező Fennálló Pénzügyi Adósság fizetési kötelezettsége nélkül kizárólag akkor szűnhetett meg, ha a területfejlesztési megállapodás megkötésének vagy a közterülethasználati hozzájárulás kiadásának elmaradása vezetett a II. rendű felperes elállásához.
- [52] A másodfokú bíróság további álláspontja szerint a közléssel hatályosuló felmondást mindaddig érvényesnek, hatályosnak kell tekinteni, amíg érvénytelenségét, hatálytalanságát jogerős ítélet meg nem állapítja, ezért a rendkívüli felmondás jogszerűségének keresettel vagy a jelen perben viszontkeresettel történő megtámadása, jogellenességének megállapítása iránti igényérvényesítés és az ilyen perben hozott, a felmondás jogellenességét megállapító jogerős ítélet hiányában az alperes védekezésként nem hivatkozhatott a perben a felmondás jogszerűtlenségére súlyos szerződésszegése hiánya miatt. Mivel a Szolgáltatási Szerződést nem vitában megszüntette a II. rendű felperes rendkívüli felmondása (35.4. pont), és nem indult per a felmondás jogellenességének megállapítására, a Szolgáltatási Szerződés 2011. október 29-i megszűnése időpontjában (Elszámolási Nap) a Finanszírozási Megállapodásból eredően a II. rendű felperest az I. rendű felperessel szemben terhelő hiteltartozás mint Fennálló Pénzügyi Adósság tekintetében az alperes fizetési kötelezettsége a Szolgáltatási Szerződés 37.5. pontja szerint közvetlenül a Finanszírozó Pénzintézettel, azaz az I. rendű felperessel szemben legkésőbb a szerződés megszűnésétől számított 30 napon belül esedékessé vált. Megjegyezte egyúttal, hogy az alperes és a II. rendű felperes 2013. június 13-i Elszámolási Egyezsége és az ott kikötött Elszámolási Összeg a 2. pontban rögzítettek szerint nem terjedt ki az I. rendű felperesnek a Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetésére irányuló követelésére.
- [53] A kifejtettek miatt mellőzte egyben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet indokolásából a Szolgáltatási Szerződés megkötésének előzményeivel, az Elszámolási Egyezség teljes tartalmával, a II. rendű felperes Felmondási Értesítésében szereplő felmondási okokkal, az alperes Hitelezői Felmondási Értesítésére adott válaszlevelének tartalmával, az alperes, a II. rendű felperes és a generálkivitelező cégek 2012. május 24-i Elszámolási Megállapodásának létrejöttével, a 2012. október 17-i Visszterhes Engedményezési Szerződés tartalmával kapcsolatos, a II. rendű felperes Felmondási Értesítését közvetlenül megelőző és a felmondást követő eseményekre vonatkozó indokait. A felperes fellebbezése a vonatkozó részében emiatt nem bírt jelentőséggel.
- [54] Nem értett egyet az elsőfokú bíróság álláspontjával az elsődleges kereset összecszerűségét illetően sem. Leszögezte, önmagában a Finanszírozási Megállapodás 21.1. és 21.2. pontjai nem hatottak ki a Finanszírozási Megállapodásból eredő követelés érvényesítése iránti perben a felek eljárásbeli jogaira,

- kötelezettségeire. Nem eredményezték a bizonyítási teher módosulását, és nem zárták ki az összecszerűség vonatkozásában sem a felperes követelésének vitatását. Az elsődleges kereset tárgyát képező követelés összecszerűségének az alperes vitatására tekintettel a régi Pp. 3. § (3) bekezdéséből és 164. § (1) bekezdéséből következően, a Szolgáltatási Szerződés 37.2. és 37.5. pontjait is figyelembe véve a felpereseknek kellett bizonyítani az I. rendű felperes nyilvántartásait, kimutatásait okirati bizonyítékként felhasználva, hogy a Szolgáltatási Szerződés 2011. október 29-i megszűnése időpontjában a II. rendű felperesnek a Finanszírozási Megállapodásból eredően tőke, kamat és költség jogcímén milyen összegben állt fenn tartozása a Finanszírozási Megállapodás alapján. A közjegyzői ténytanúsítvány önmagában nem bizonyította a Fennálló Pénzügyi Adósság összegét, mivel az csak az I. rendű felperes egyoldalú nyilatkozata. A kérdés megítélése olyan különleges szakértelmet igényelt, amellyel a bíróság nem rendelkezett, ezért a régi Pp. 177. § (1) bekezdése szerint igazságügyi könyvszakértői bizonyításra volt szükség. A felperesek azonban az összecszerűség vonatkozásában őket terhelő bizonyítási kötelezettségről és elmulasztásának jogkövetkezményeiről kapott (az ügyben nem kötelező) tájékoztatás és felhívás ellenére (34. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv, 2021. február 9-én meghozott 400. sorszámú végzés) határidőben nem terjesztettek elő igazságügyi könyvszakértő kirendelésére bizonyítási indítványt. A per 2021. december 21-i – közvetlenül a berekesztést megelőző – tárgyalásán elkésztetten és attól feltételezeten indítványozták igazságügyi könyvszakértő kirendelését, amennyiben azt a bíróság szükségesnek tartja, amelynek figyelembevételét a régi Pp. 3 § (3) és (4) bekezdései nem tették lehetővé.
- [55] Minderre tekintettel helytállónak találta az ítéletábra az alperes csatlakozó fellebbezésének hivatkozását az elsődleges kereset összecszerűségének bizonyítatlanságára. Egyben megjegyezte, az Előzményi Perben az I. rendű felperes a Fennálló Pénzügyi Adósság összegét a jelen perbelitől eltérően csak 25 038 606,80 euróban jelölte meg, ami önmagában aggályossá teszi a kereset megalapozottságát.
- [56] A másodlagos keresetet megalapozatlanná tette a másodfokú bíróság szerint, hogy a Szolgáltatási Szerződés az elsődleges kereset jogalapja körében részletezettek szerint a II. rendű felperes felmondásával megszűnt.
- [57] Rögzítette ezt követően a jogerős ítélet, hogy az I. és II. rendű felperesek kereseti kérelme volt az Előzményi Perrel összefüggésben felmerült perköltség megfizetésére irányuló igényük is, amelyet az I. rendű felperes a Fennálló Pénzügyi Adósság kapcsán a perbe belépő III. rendű felperes jogutódlása után is fenntartott, azt a felperesek a továbbiakban együttes jogosultként valamennyien igényelték. Az I. rendű felperes kényszerű perbenállását így nem egyedül az alapozta meg, hogy az elbocsátáshoz az alperes nem járult hozzá. Az Előzményi Perrel összefüggésben felmerült perköltség megfizetése iránt mindhárom felperes által együttes jogosultként előterjesztett kereset kapcsán az elsőfokú bíróság a régi Pp. 82. § (1) bekezdésének megfelelő alkalmazásával helytállóan kötelezte mindhárom felperest a pernyertes alperes perköltségének együttes (egyetemleges) megfizetésére.
- [58] Alaposnak találta a másodfokú bíróság az alperes fellebbezését a részére ügyvédi munkadíj címén megítélhető elsőfokú perköltség körében, és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (1) bekezdése, (2) bekezdés *a*–*c*) pontjai, (6) bekezdése alkalmazásával a nagy pertárgyértékű és a pertárgyérték mellett tárgyát, jellegét tekintve is kiemelkedő jelentőségűnek, bonyolult ténybeli és jogi megítélésűnek minősülő ügyben azt a rendelkező részben írt összegre felemelte. A másodfokú perköltségről a régi Pp. 239. §-a, 81. § (1) bekezdése és az IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdései alkalmazásával döntött, amelynek során értékelte, hogy az alperes jogi képviselője a másodfokú eljárásban túlnyomó részt a korábbi perbeli előadásait ismételte meg, az elsőfokú eljárásban már részletesen kifejtetteket tartotta fenn. Mivel az I. rendű felperes eredménytelen fellebbezésében kizárólag az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezését támadta, esetében a régi Pp. 82. § (2) bekezdése volt irányadó, az elsődleges, a másodlagos és a harmadlagos fellebbezési kérelmeket együttesen előterjesztő II. rendű és III. rendű felperesek tekintetében pedig a régi Pp. 82. § (1) bekezdése a másodfokú perköltség körében.
- Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem**
- [59] A jogerős ítélettel szemben a II. rendű és a III. rendű felperes, valamint az alperes nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, majd pedig mindannyian csatlakozó felülvizsgálati kérelmet.
- [60] A II. rendű és a III. rendű felperes felülvizsgálati kérelmükben – tartalmát tekintve – elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a II. és a III. rendű felperes elsődleges keresetének helyt adó döntés meghozatalát, az alperes marasztalását kérték a III. rendű felperes részére 29 231 592,91 euró és annak 2011. november 29-étől számított késedelmi kamata, a II. rendű felperes részére 1 euró és annak 2011. november 29. napjától számított késedelmi kamata megfizetésére. Másodlagosan a jogerős ítélet elsőfokú ítéletre kiterjedő hatályon kívül helyezésével az elsőfokú bíróság utasítását kérték új eljárásra és új határozat hozatalára.
- [61] Arra hivatkoztak, hogy a jogerős ítélet a régi Ptk. 207. § (1) bekezdésébe, a régi Pp. 239. §-ába, a 2. § (1) bekezdésébe, a 3. § (5) bekezdésébe, a 177. § (1) bekezdésébe, a 195. § (1) bekezdésébe, a 196. § (1) bekezdés *d*) pontjába, a 206. § (1)–(3) bekezdésébe, a 213. § (1) bekezdésébe, a 221. § (1) és (3) bekezdésébe, a 235. § (1) bekezdésébe, a 253. § (2) és (3) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő.
- [62] Előadták, hogy a jogerős ítéletben megállapított tényállás az ügy érdemére kihatóan hiányos. A jogerős ítélet anélkül, hogy cáfolta volna a felperesek fellebbezésének hivatkozását arra, hogy az elsőfokú ítélet iratellenes és az ott rögzített tényállás hiányos, arra következtetett, hogy mindez a hiányosság nem befolyásolta érdemben az eshetőlegesen előterjesztett kereseti kérelmek elbírálását. Állították, hogy a fellebbezésükben felsorolt

körülmények egyértelműen igazolják az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás törvénysértő jellegét. A fellebbezésükben írtakat a felülvizsgálati eljárásban is fenntartották. Kiemelték, az elsőfokú bíróság a csatolt okirati bizonyítékokat nem vonta mérlegelési körébe, lényeges bizonyítékokat hagyott figyelmen kívül, amelyeket pedig figyelembe vett, az okiratok valós tartalmával szemben és a logika szabályaival is ellentétben, okszerűtlenül értékelt. Az elsőfokú ítéletben írt, egymással ellentmondó elemeket tartalmazó tényállás feloldása a másodfokú eljárásban sem történt meg. A jogerős ítélet a fellebbezésben írtak ellenére nem orvosolta az elsőfokú ítélet törvénysértő tényállását, a másodfokú bíróság a fellebbezésben foglaltakkal érdemben nem is foglalkozott. A tényállás hiányossága a Szolgáltatási Szerződés megkötésének előzményei, a hatályba lépésének feltételei és a megszűnését követő események kapcsán is jelentkezett.

- [63] A felperesek fellebbezése, amely az elsőfokú ítélet megváltoztatására irányult, egyben magában foglalta az elsőfokú ítélet indokolásának megváltoztatására irányuló kérelmet is. Az ítélet tábla azonban sem a tényállás, sem az indokolás kapcsán nem orvosolta az elsőfokú ítélet hibáit, érdemben az ítélet indokolásának megváltoztatására irányuló fellebbezést nem bírálta el [rég. Pp. 213. § (1), 253. § (2) és (3) bekezdés]. Az elsődleges kereset releváns körülményei közül a Szolgáltatási Szerződést megelőző tények vizsgálatát kifejezetten, de tévesen mellőzte, idetartozott, hogy az alperes az I–II. rendű felperesek között létrejött Hitelkeret Szerződés előkészítésében aktívan részt vett, a Szolgáltatási Szerződés teljesítéséhez szükséges pénzügyi finanszírozási modellt és a hitelszerződés tartalmát jóváhagyta, ami egyebekben a kereset összecsúsztatását tekintve is jelentőséggel bír.
- [64] Kiemelték a tényállásból az alperes közgyűlésének 597/2007. (IV. 26.) számú, a 601/2007. (IV. 26.) Kgy. határozatát, a Szolgáltatási Szerződés hatályba lépéséhez szükséges feltételek közül a Projekt Dokumentum aláírását és a Pénzügyi Zárás teljesülését a Szolgáltatási Szerződés 1. számú mellékletében foglalt fogalom meghatározó rendelkezések szerint, hogy a II. rendű felperes az I. rendű felperes finanszírozási ajánlatát 2007. november 26-án az alperes Kiemelt Fejlesztések Bizottságának megküldte, amelyhez kapcsolódik a Bizottság elnökének 2007. december 13-i előterjesztése. Utaltak a Bizottság 2007. december 18-i határozatára a Közvetlen Megállapodás szövegének jóváhagyásáról [99/2007. (XII. 18.)], az I–II. rendű felperesek így megkötött 2008. január 10-i Hitelkeret Szerződésére, a Kiemelt Fejlesztések Bizottsága 5/2008. (01. 29.) számú határozatára az angol nyelvű Hitelkeret Szerződés lefordításáról, az alperes költségvetésében hosszú távú pénzügyi kötelezettségként elkülönített 98 000 000 euróra a 25 éves szolgáltatási tevékenység feltételezésével, a Kiemelt Fejlesztések Bizottsága 246/2008. (IV. 15.) számú határozatára a Finanszírozási Megállapodás bemutatott jellegeről, a közgyűlés 803/2008. (V. 29.) Kgy. határozatára a Kiemelt Fejlesztések Bizottságának beszámolója elfogadásáról és a Közvetlen Megállapodással kapcsolatos további eljárásról. A Szolgáltatási Szerződés megszűnését követő és az ítéletből hiányzó tényállási elemek

között említették, hogy az alperes 2012. decemberétől az épületegyüttest üzemeltette, 2019-ben 11 233 970 000 Ft + áfa összegű vételárért értékesítette, a 2008. március 16-i levél releváns tartalmából, hogy az I. rendű felperes a 2008. március 5-én kelt levelében a biztosítéki szerződés megkötéséről értesítette az alperest. Hangsúlyozták, hogy az alperes előtt a pénzügyi dokumentumok, a banki finanszírozási ajánlat és a Hitelkeret Szerződés is ismert volt, megkapta a 2008. június 16-i visszaigazolás szövegét is, amely a Hitelkeret Szerződés bianco mellékletének tartalommal ellátott változata volt. Megállapítható így, hogy a Hitelkeret Szerződés az alperesnek átadásra, bemutatásra került, saját szakértőivel véleményeztetve, a Szolgáltatási Szerződés csak ezután lépett hatályba. Az alperes a 2008. június 16-i visszaigazolását egyebekben az I. rendű felperesnek címezte, és abban a Szolgáltatási Szerződésből eredő fizetési kötelezettségének feltétlen és visszavonhatatlan teljesítésére is kötelezettséget vállalt, amelynek értelmezésére a régi Ptk. 207. § (1) bekezdése volt irányadó. A feltétlen szó alkalmazásával az alperes jognyilatkozatát tartalmilag az I. rendű felperessel szembeni kifogás jogáról való lemondásként kell értékelni.

- [65] Megjegyezték, hogy az I. rendű felperes 2015. március 17-i levelében, mellyel az alperes részére a Hitelezői Értesítést megküldte, maga is hivatkozik az alperes 2008. június 16-i visszaigazolására és a Hitelkeret Szerződés mellékletét képező biztosítéki engedményezési szerződésre.
- [66] Sémlemeztek, hogy a másodfokú bíróság egyetértett a csatlakozó fellebbezéssel, amelyben az alperes úgy nyilatkozott, nem zárható ki az I. rendű felperes részéről olyan tartozás nyilvántartása, amely a Szolgáltatási Szerződés alapján nem hárítható át az alperesre. Ráműtattak, hogy a csatlakozó fellebbezésben foglalt tényállítása az alperesnek új, ezért a régi Pp. 235. §-a szerint nem volt figyelembe vehető, egyebekben pedig nem is tartalmaz konkrét vitatást. Iratellenes volt a csatlakozó fellebbezés tartalma a Hitelkeret Szerződés 21. és 21.1. és 21.2. pontját érintően is, erre ugyanis a felperesek keresetlevelükben már hivatkoztak.
- [67] Kifogásolták, hogy a tényállás megállapítása során nem vette figyelembe a másodfokú bíróság azokat a jogi jelentőségű tényeket, amelyek jogszabályi kötelezettség folytán az I. rendű felperes oldalán fennálltak. Idetartozott a 250/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet az I. rendű felperes ügyfeleivel szemben fennálló követelése folyamatos nyilvántartásáról, az 52/2005. (XII. 28.) PM rendelet az I. rendű felperes negyedéves jelentéstételi kötelezettségéről, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 206. § (1) bekezdése a pénzügyi intézményt folyamatos szerződés alapján évente terhelő írásbeli kimutatás készítéséről és a (2) bekezdés szabálya arról, hogy azt az ügyfél részéről elfogadottnak kell tekinteni, ha 60 napon belül nem emel kifogást. A megjelölt jogszabályi rendelkezések alapján az I. rendű felperes köteles volt a Fennálló Pénzügyi Adósság összegének pontos kimutatására, kötelezettségének megszegésére nem merült fel adat a perben. Az alperes ugyanakkor a számára a 2011. november 28-án, majd 2011. december 5-én

- megküldött pontos kimutatással szemben a Fennálló Pénzügyi Adósság összegét nem vitatta. Előadta, hogy a Fennálló Pénzügyi Adósság összege a megjelölt két időpont között nem nőtt, hanem csökkent 3 556 409,2 euróval, a Fennálló Pénzügyi Adósság fennmaradó tőkeösszege így állt elő 25 038 606,80 euróban. A csökkenést az I. rendű felperes beszámítással kapcsolatos bejelentése eredményezte. A csökkentett tőkeösszeg egyebekben azonos az Előzményi Perben meghatározott tőkeösszeggel, a változást a felgyülemlett késedelmi kamat összege idézte elő, amely 2011. december 5. és 2015. február 25. között 4 192 987,11 euró összegben jelentkezett. Az I. rendű felperes ennek megfizetésére szólította fel az alperest 2015. március 17-én és a 2015. február 26-i második közjegyzői tanúsítvány második fejezete is így szerepelteti a tőketartozást, a késedelmi kamatot és a kettő együttes összegét. Állították, hogy az I. rendű felperes benyújtotta a tőkekövetelést érvényesítette a kereset benyújtásakor, mint amelynek fennállásáról 2011. december 5-én az alperest értesítette.
- [68] Hangsúlyozták, hogy a Fennálló Pénzügyi Adósság aktuális összegéről az I. rendű felperes két alkalommal is közjegyzői ténytanúsítvánnyal értesítette az alperest és igazolta az adósság összegét. Első ízben 2011. november 28-án, majd 2015. február 26-án. A Hitelkeret Szerződés 21.2. pontja értelmében az I. rendű felperes által a Finanszírozási Dokumentumok alapján kiállított értesítések és igazolások kötelező érvényű hitelezői igazolásnak minősülnek. Mindebből következik álláspontjuk szerint, hogy az alperes a Fennálló Pénzügyi Adósság összegéről kiadott igazolásban található összeget a Hitelkeret Szerződés és a 2008. június 16-i kötelezettségvállalása alapján a perben nem tehet vitássá. Megjegyezték azt is, hogy az alperes nem is állította az elsőfokú eljárásban az I. rendű felperes számításának hibáját. A másodfokú bíróság a régi Pp. 206. §-ának megsértésével tette a jogerős ítélet részévé a csatlakozó fellebbezés összezszerűség vitására irányuló iratellenes tényállításait.
- [69] Kitértek arra is, hogy a Fennálló Pénzügyi Adósság definíciója a Szolgáltatási Szerződés 37.2., 37.3., 37.4. és 37.5. pontjai értelmében a Finanszírozási Megállapodás alapján Fennálló Pénzügyi Adósság, a Szolgáltatási Szerződés szerinti Finanszírozási Megállapodás pedig maga a Hitelkeret Szerződés, amely közokiratként teljes bizonyító erővel bizonyítja annak tényét, hogy az I. rendű felperes 2008-ban 28 000 000 euró és 500 000 000 forint összegben nyújtott kölcsönt a II. rendű felperesnek. A Kiemelt Fejlesztések Bizottságának üléseiről készült jegyzőkönyvek teljes bizonyító erejű magánokiratként bizonyítják, hogy az alperes ismerte és elfogadta az I. rendű felperes finanszírozási ajánlatát, Hitelkeret Szerződést is megismerte. A Szolgáltatási Szerződés ugyancsak teljes bizonyító erejű magánokiratként bizonyítja a Pénzügyi Adósság összegét, amely a Hitelkeret Szerződés alapján a II. rendű felperessel szembeni pénzügyi követelés, amelyet az I. rendű felperes a Szolgáltatási Szerződés megszűnésekor ilyenként nyilvántart. A ténytanúsítványok közokiratként teljes bizonyító erővel bizonyítják a Hitelkeret Szerződésből eredően nyilvántartott követelést az I. rendű felperesnek, az alperes 2008. június 16-i nyilatkozata a feltétlen és visszavonhatatlan kötelezettségvállalással a fizetési kötelezettségvállalását az I. rendű felperes felé. Mindebből következően az I. rendű felperesnek könyvszakértői véleményt igénye érvényesítéséhez nem kellett szolgáltatnia, a bizonyítási teher a perben az alperesre volt. Az elsőfokú bíróság vonatkozó tájékoztatása a 34. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben téves. Ráműtettek egyúttal, hogy az alperesnek volt is bizonyítási indítványa szakértő kirendelésére.
- [70] Abból következően, hogy a felperesek könyvszakértő bevonására irányuló indítványát elkésztése miatt utasította el az elsőfokú bíróság, ugyanakkor a 2021. február 9-i felhívása ellenére az alperes elkésett bizonyítási indítványainak és kérelmeinek több esetben helyt adott, öt alkalommal (400., 426., 428., 442., 445., 456. végzéseivel) további határidőt biztosított az alperesnek, megsértette a régi Pp. 2. § (1) és (4) bekezdésében, valamint az Alaptörvény XVIII. cikkében írtakkal szemben a fegyverek egyenlőségének alapelvét.
- [71] Hangsúlyozták, hogy igazságügyi könyvszakértői szakismeret nélkül megállapítható a Fennálló Pénzügyi Adósság tőkeösszege, az ettől ellentétes ítéletbőlai következtetés iratellenes. Egyebekben az alperes tényállítása nélkül, az összezszerűség általános vitatása nem volt alkalmas a kereseti tényállítások cáfolatára.
- [72] Jogsértőnek tartották a jogerős ítélet következtetését abban is, hogy a II. rendű felperes keresetösszege joga az általa igényelt 1 euró összegre nem áll fenn. Arra hivatkoztak, hogy az I. rendű felperes a biztosítéki engedményezési jogait a követelés 1 euróval csökkentett részére gyakorolta a 2015. március 17-i értesítés szerint, és így léptette hatályba a biztosítéki engedményezést, vagyis 1 euró kivételével kért a maga részére teljesítést. Így a 2016. február 9-i engedményezési szerződésből és a 2015. március 17-i levélből egyértelműen következik, hogy a II. rendű felperes a jogosultja az engedményezéssel nem érvényesített 1 euró követelésnek.
- [73] Az I. rendű felperes 2015. március 17-én a hitelezői értesítővel gyakorolta rendelkezési jogát, amelynek értékelése szempontjából a II. rendű felperes azt megelőző, 2014. márciusi levelének, amelyben a Fennálló Pénzügyi Adósság összegét az I. rendű felperes javára kérte megfizetni, nincs jelentősége.
- [74] Az alperes felülvizsgálati kérelmében, majd pedig az azzal tartalmilag egyező csatlakozó felülvizsgálati kérelmében a felperesek elsődleges, a Fennálló Pénzügyi Adósságra vonatkozó keresete tekintetében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a per megszüntetését a régi Pp. 130. § (1) bekezdés d) pontja, 157. § a) pontja szerint. Kérte továbbá a javára megítélt másodfokú perköltség tekintetében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és új döntéssel a másodfokú perköltség felemelését 72 214 740 forintra a felperesek egyetemleges kötelezésével. Kérte még a jogerős ítélet indokolásának megváltoztatását úgy, hogy a felperesek valamennyi keresete megalapozatlan a jogalapját tekintve.
- [75] Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a régi Pp. 3. § (3) bekezdésébe, az 51. § a) pontjába, az 52. § (1) és (2) bekezdésébe, a 82. § (1)–(2) bekezdésébe, a 122. § (1) bekezdésébe, a 123. §-ba, a 130. § (1) bekezdés

- d) pontjába, a 157. § a) pontjába, a 195. §-ba, a 206. § (1) bekezdésébe, a 213. § (1) bekezdésébe, a 229. § (1) bekezdésébe, a 234. § (3) bekezdésébe, a 239. §-ba, a 251. § (1) bekezdésébe, a 253. § (2) bekezdésébe, a rPtk. 198. §-ába, a 207. § (1) bekezdésébe, a 199. §-ba, a 214. §-ba, a 277. § (1) bekezdésébe, a 312. §-ba, a 313. §-ba, a 319. § (1)–(2) bekezdésébe, a 321. § (1) bekezdésébe, a 2011. évi CLXI. törvény 2. § (1) bekezdésébe, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdésébe ütközően jogszabálysértő.
- [76] Állította, hogy a Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetése iránt az I. rendű felperes keresetét a Kúria a Gfv.VII.30.313/2013/5. számú ítéletével az ítélt dolog hatályával elbírálta, ezáltal a III. rendű felperes elsődleges keresete kapcsán, amely ugyancsak a Fennálló Pénzügyi Adósság követelése, tárgya szerint az anyagi jogerő azonosítható.
- [77] Kifejtette, hogy a felperesek keresete az elsőfokú eljárásban együttesen előterjesztett volt, amiből pertársaságuk egységessége következett. Az elsőfokú ítélet elleni fellebbezésük, különösen a hatályon kívül helyezésre irányuló kérelem miatt közös nyilatkozatuk volt, a per főtárgyát érintette, pertársaságuk a másodfokú eljárásban is egységes volt. Ebből nem csak a felülvizsgálat megengedhetősége, de az is következik, hogy a jogerős ítélet eljárási szabálysértéssel választotta szét a II–III. rendű felperesek fellebbezését az I. rendű felperesétől, és alkalmazta az elsőfokú perköltségre a 82. § (1) bekezdését, a másodfokú eljárásra pedig a 82. § (2) bekezdését. Egyebekben a perorvoslati perérték mindhárom felperes esetében azonosan alakult.
- [78] A jogerős ítélet indokolását tekintve állította, hogy az elsődleges kereset jogalapját illetően sérti a régi Ptk. 312. §-át, a 313. § (2) bekezdését, a 319. § (1) bekezdését és a Szolgáltatási Szerződés 35.1. (f), 35.4., 36.1 (a), 37.1. és 37.3. pontjait, egyben a régi Pp. 164. § (1), a 196. § (1), a 206. § (1) bekezdését is. Jogellenes az a következtetés, hogy a Megszüntetési Összegre való jogosultság szempontjából közömbös a Szolgáltatási Szerződés megszűnésének oka, a Felmondási Értesítőben megjelölt okok valósága. Az elsőfokú eljárás az ott elhangzott kioktatási kötelezettség szerint alapvetően a felmondási okok tisztázására zajlott, az alperes is védekezhetett a felmondási okok valótlanosságával és azzal, hogy megvalósulásuk esetén sem minősültek súlyos szerződésszegésnek. Ellenkező esetben sérült volna a fegyveregyenlőség elve mint a tisztességes eljárás egyik alapvető feltétele. Egyebekben a Kúria Előzményi Perben hozott ítélete is arról szól, hogy önmagában a Felmondási Értesítő tényéből nem következik a jogosultság a Megszüntetési Összegre. Azzal, hogy a jogerős ítélet nem tért el az elsőfokú ítélettől és annak megállapításától, miszerint az elsőfokú eljárásban a súlyos szerződésszegés bizonyítása sikertelen maradt, ami a felperesek terhén értékelendő, megállapíthatóan hiányzik az elsődleges kereset jogalapja.
- [79] Állította, hogy a Szolgáltatási Szerződés 36.1. (a), 35. és 35.4 (a) pontjai együttes értelmezésével a Szolgáltató a Megszüntetési Összegre egyedül akkor jogosult, ha a felmondásának oka az alperes súlyos szerződésszegése. Álláspontja szerint a felmondás érvénytelenségének állítása és megállapítására irányuló per kezdeményezése nélkül megvédhette jogait a felperesekkel szemben ebben az eljárásban A Szolgáltatási Szerződés 35. és 36. pontja szerinti feltételekből következően a súlyos szerződésszegés bizonyíthatósága nélkül hiányzik az elsődleges kereset jogalapja.
- [80] Kitért arra is, hogy a rendkívüli felmondás szerződésszegő gyakorlása a teljesítés megtagadását jelenti. Súlyos szerződésszegés, amennyiben a Szolgáltató felhagy a szerződés teljesítésével. A felmondással akkor párosul felelősség, ha szerződésszegésnek minősül, amelyre a régi Ptk. 313. §-a szerinti tényállás és jogkövetkezmények alkalmazhatók. Az alperes az ott írt jogkövetkezmény választásának lehetőségével élt, és a lehetetlenülés jogkövetkezményét választotta. A bíróság nem mérlegelhet aszerint, hogy a felmondás vagy a szerződésszegés szabályait alkalmazza, illetve nem mérlegelés eredménye az a döntés, hogy a régi Ptk. 313. §-a az alkalmazandó szabály. Szerződésszegő felmondás esetén, ha a másik fél erre hivatkozik, a régi Ptk. 312–313. §-ainak mellőzése törvénysértés. Mindebből következően nem voltak mentesíthetők a felperesek a részükre az elsőfokú eljárásban kiosztott bizonyítás sikertelensége alól azzal, hogy bár az ítéltábla nem állapította meg a bizonyítási terhet kiosztásának perrendellenességét, de attól eltekintett azzal, hogy a Megszüntetési Összegre való jogosultság egyedüli feltétele a szerződés megszűnése. A felperesek nem vitatták, hogy a lehetetlenülés jogkövetkezményét választhatta és választotta is az alperes, ennek megfelelően terjesztették elő a másodlagos keresetet. Nem azt kérdőjelezték tehát meg, hogy a teljesítés megtagadása esetén választhatta-e az alperes a lehetetlenülés jogkövetkezményét, hanem azt, hogy valótlanok a felmondási okok. Téves ezért az a jogi megközelítés, hogy a felmondás ténye önmagában kizárta a régi Ptk. 313. §-ának alkalmazását, tehát, hogy a felmondás és a teljesítés megtagadása egymást kizáró alternatívák. Mivel a felperesek a Felmondási Értesítővel bizonyították, hogy a II. rendű felperes az alperes súlyos szerződésszegésére hivatkozással gyakorolta felmondási jogát, viszont nem bizonyították bármely szerződésszegés megvalósulását, a másodfokú bíróságnak az elsődleges kereset jogalapjának hiányát kellett volna megállapítania. A Szolgáltatási Szerződés nem volt úgy értelmezhető, hogy a rendkívüli felmondás a másik fél súlyos szerződésszegésének vélelmét teremti meg. A szerződés idő előtt a Szolgáltatási Szerződés 35. pontjában írt esetekben szűnhetett csak meg, tehát közös megegyezéssel, az önkormányzat felmondásával a szolgáltató súlyos szerződésszegése és a szolgáltató felmondásával az önkormányzat súlyos szerződésszegése esetén. Ennek megfelelően tartalmazza a 36. pont az elszámolás következményeit, amikor a Megszüntetési Összegre való jogosultságot kizárólag a 35. pontban írt esetekre korlátozza.
- [81] Az engedményezés kérdését nézve arra mutatott rá, hogy az elsődleges kereset a Fennálló Pénzügyi Adósság követelést a Hitelkeret Megállapodás engedményezési megállapodására alapozta, amellyel kapcsolatban az I. rendű felperes a teljesítési értesítést 2015. márciusában kiadta, de azért, hogy az Előzményi Per után újra perelhesen. Mindez azt

jelenti, hogy a perben érvényesített igény a II. rendű felperes alperessel szembeni, az I. rendű felperesre engedményezett követelése. Az elsődleges kereset jogalapja így nem a Szolgáltatási Szerződés 37.5. pontja, amely nem engedményezés, hanem az alperes és a II. rendű felperes megállapodása a Megszüntetési Összeg egy meghatározott részének a finanszírozó pénzintézet rendelkezése szerinti teljesítéséről.

- [82] Abból, hogy a Szolgáltatási Szerződés megszüntetésével elszámolási kötelezettség járt, amelyet bizonyított súlyos szerződésszegés esetén kellett teljesíteni, a feleknek az Elszámolási Egyezséggel az volt a célja, hogy elszámolásuk megvalósuljon akkor is, ha a Szolgáltatási Szerződés elszámolási rendje nem alkalmazható. Az Elszámolási Egyezségből kitűnően a felek egyetértésben voltak, hogy a kialakult helyzetben, amely a súlyos szerződésszegés hiányát jelentette, nem volt mód a Megszüntetési Összeg típusú szerződéses elszámolásra. Az Elszámolási Egyezés idején folyamatban volt az Előzményi Per. A Kúriának abban az ügyben hozott ítéletéből is kitűnően a Fennálló Pénzügyi Adósság feltételezi a Megszüntetési Összeget, vagyis a szolgáltató arra való jogosultságát, miáltal a két tételről csak egy perben lehet állást foglalni. Az Elszámolási Egyezés után a II. rendű felperesnek 1 euró követelése sem maradhatott fenn. Az I. rendű felperes az ítélt dolog megkerülésének lehetőségét keresve igényét nem a Közvetlen Megállapodásra, hanem a Szolgáltatási Szerződésre épülő engedményezésben határozta meg, de megfelelt az arról, hogy a Szolgáltatási Szerződésből eredő követelés a Megszüntetési Összeg megfizetésére, az Elszámolási Egyezséget érinti, amellyel a Szolgáltató már nem rendelkezett.
- [83] Nem értett egyet a másodlagos kereset elutasítása alapjául megjelenő ítéleti indokolással sem, amely abban merült ki, hogy a felmondás okán a teljesítés megtagadása értelmezhetetlen. A helyes elutasítási indok az lett volna, hogy a II. rendű felperes az Elszámolási Egyezés megkötése után nem rendelkezett az alperessel szemben érvényesíthető jogcímen követeléssel. Az Elszámolási Egyezés a jogvita és az elszámolás végleges lezárására jött létre, nem azért, hogy a II. rendű felperes időt nyerve újabb jogcímet és követelést határozzon meg azon az alapon, hogy ő maga a teljesítést megtagadta. Fenntartotta a másodlagos keresettel szemben az elévülési kifogását is.
- [84] A perköltség körében előadta, hogy a fellebbezési perérték megegyezett az elsőfokú eljárásával, a másodfokú bíróság a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdésének alkalmazásával a másodfokú perköltség mérséklésére amiatt látott okot, hogy az alperes a fellebbezés során az elsőfokú eljárás során előadottakat ismételte meg. Mindez azonban álláspontja szerint ellentétes a jogalkotó céljával és a másodfokú eljárás korlátaival [rég. Pp. 239. §, 141. § (2) és (6) bekezdés, 235. §, 253. § (3) bekezdés]. Kiemelte egyben, hogy csatlakozó fellebbezése és fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet indokolását is bírálta, illetve hogy az összecszerűség bizonyítatlanságát az elsőfokú eljárás túl a másodfokú eljárásban is hangsúlyozta, ami végül az elsőfokú ítélet helybenhagyásához vezetett. A

célszerű és eredményes csatlakozó fellebbezésnek nem lehet a következménye, hogy a bíróság a perveztes félre hetedannyi másodfokú perköltséget hárít, mint amennyit a jogszabály szerint viselnie kellene. Az ügy nem tartozott az átlagos megterhelést és felelősséget jelentő ügyek közé, a pertárgyértékre, a szerződéses háttérre, a Megszüntetési Összeg vagy a Fennálló Pénzügyi Adósság közvagyonai összefüggésére, a lefolytatott bizonyítási eljárásra, a pertartamra és a beadványok számára, ügyvédi munkára, felelősségre tekintettel az ügy az IM rendelet 3. § (6) bekezdésének második mondatában szabályozott esetkörbe tartozott, bonyolultsága mellett az ügyvédi munkadíj mérséklésére nem volt indok.

- [85] A II. rendű és a III. rendű felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében az alperes felülvizsgálati kérelmére tekintettel kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a másodlagos keresetnek helyt adó döntés meghozatalát, az alperes marasztalását a II. rendű felperes felé 11 000 000 000 forint és járuléka megfizetésében, másodlagosan a másodfokú bíróság utasítását ebben a körben új eljárásra és új határozat hozatalára.
- [86] Az alperes a felülvizsgálati kérelmét 2022. november 14-én visszavonta. Felülvizsgálati ellenkérelmében pedig a felperes felülvizsgálati kérelmével támadott részében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [87] A Kúria elsőként azt rögzíté, hogy az alperes felülvizsgálati kérelmének visszavonása hatálytalanná tette a II. és a III. rendű felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmét [rég. Pp. 273. § (6) bekezdés, 244. § (3) bekezdés, 241. § (1) bekezdés], ezért a Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a II. és a III. rendű felperesek felülvizsgálati kérelme és az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme keretei között vizsgálta, és azt a megjelölt okokból nem találta jogszabálysértőnek.
- [88] A felülvizsgálati eljárás kereteinek tisztázásához rögzíté egyúttal, hogy az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme egyedül az elsőként megfogalmazott, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével a per megszüntetésére irányuló kérelemre nézve volt érdemben vizsgálható; további részében – a jogerős ítélet másodfokú perköltségre vonatkozó rendelkezését és az indokolását támadó második és harmadik kérelmek tekintetében – nem.
- [89] A régi Pp. 273. § (6) bekezdéséből és a 244. § (1) bekezdéséből együttesen következően ugyanis csatlakozó felülvizsgálati kérelem akkor terjeszthető elő – és vizsgálható érdemben –, ha a fél maga is jogosult lett volna a támadott körben felülvizsgálatot kérni.
- [90] A régi Pp. 271. § (1) bekezdésének *c)* és *d)* pontjai azonban kizárják a felülvizsgálatot többek között a jogerős határozatnak csupán a perköltségre vonatkozó rendelkezése és az indokolása ellen is. Ez azt jelenti, hogy jogerős ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezése és hasonlóan az indokolása is egyedül akkor támadható és vizsgálható felülvizsgálati eljárásban, amennyiben van olyan felülvizsgálati kérelem és abban megfogalmazott petitum, amellyel összefüggésben, annak

- velejárójaként lehetséges a kapcsolódó indokolás és másodsorban a járulékos kérdések, így a perköltség viselésének felülvizsgálata.
- [91] Jelen ügyben az alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében elsőként megfogalmazott kérelem a per megszüntetésére irányulóan nem volt az előzőek szerint értelmezhető: a pergátló körülményre alapított megszüntetési kérelemhez nem volt szervesen és logikailag hozzárendelhető a jogerős ítéletnek a kereset érdemi elbírálására tartozó további indokolása és az érdemi döntés eredményeként megítélt perköltség sem, amelyeket az alperes nem a megszüntetni kért részben, hanem azon kívül támadott. A csatlakozó felülvizsgálati kérelem a másodfokú perköltséget, továbbá a jogerős ítéletnek az ügy érdemére tartozó indokolását támadó és érdemben megváltoztatni kért részében nem kapcsolódott az elsőként megfogalmazott megszüntetési kérelemhez, és nem volt társítható a jogerős ítéletet érdemben támadó kérelemhez sem.
- [92] Megjegyzi ezzel kapcsolatban a Kúria, hogy a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslat jellege miatt tudatos jogalkotói mérlegelés és megfontolás a felülvizsgálat kereteinek törvényi meghatározása. Az Alkotmánybíróság több határozatában értelmezte már a bírósághoz fordulás jogát és a jogorvoslati jogot, idetartozóan pedig kimondta többek között, hogy a jogorvoslati funkció feltételezi a jogorvoslati jognak az érintett személy részéről alanyi jog alapján történő gyakorlását [9/1992. (I. 30.) AB határozat] – miből következően nem lehet alkotmányos jogorvoslati jogról beszélni, ha a jogorvoslat gyakorlása nem alanyi jog alapján áll fenn –; továbbá annak elismerése mellett, hogy a jogorvoslati rendszer kialakítása jogalkotói feladat, azt is megállapította, hogy a jogorvoslatihoz való jog követelményét az egyfokú fellebbezési rendszer is kielégíti. A törvényhozó mérlegelésén múlik, hogy ezen túlmenően ad-e jogorvoslati lehetőséget [9/1992. (I. 30.) AB határozat]; a felülvizsgálat mint rendkívüli perorvoslat biztosításának lehetősége és ennek feltételei – az egyéb alkotmányos követelmények teljesülése mellett – a jogalkotó mérlegelésén múlik [42/2004. (XI. 9.) AB határozat]. A jogalkotó az Alkotmánybíróság előzőekben részletezett állásfoglalásai figyelembevételével, annak elhárítására, hogy a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslat jellege ellenére ténylegesen rendes perorvoslatként funkcionáljon, zárta ki a felülvizsgálatot a régi Pp. 2012. évi CXVII. törvény szerinti módosításával a jogerős határozatnak csupán a perköltségre vonatkozó rendelkezése ellen. Szintén tudatos jogalkotói döntés az is, hogy a régi Pp. hatálya alatt kizárt önmagában az indokolási rész felülvizsgálata: a pernyertes fél, még ha számára kedvezőtlen is, nem támadhatja a Kúria előtt pusztán a jogerős ítélet indokolását.
- [93] A csatlakozó felülvizsgálati kérelem érdemben elbírálható részét illetően a Kúria egyetértett az ügyben eljáró bíróságok jogi álláspontjával: az I. rendű felperesnek az Előzményi Perben előadott keresete más ténybeli alapon – a Közvetlen Megállapodás speciális feltételrendszerén keresztül – irányult az adott követelés megfizetésére, ezért a korábbi perben hozott ítélethez fűződő anyagi jogerőhatás nem zárta ki a Szolgáltatási Szerződésre alapított elsődleges kereset érdemi elbírálását jelen perben [régi Pp. 229. § (1) bekezdés].
- [94] A II. és a III. rendű felperes felülvizsgálati kérelmét tekintve a Kúria előrebocsátja a felülvizsgálati eljárás lényegével és korlátaival kapcsolatban, hogy a felülvizsgálati eljárás nem folytatása a jogerős ítélettel befejezett pernek. A felülvizsgálat a jogerős ítélet ellen igénybevehető rendkívüli perorvoslat, amiből következik többek között, hogy a felülvizsgálati eljárásban – az ügyben nem irányadó három kivételtől eltekintve – kizárólag a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabálysértések vizsgálhatók a jogerős ítélet felülbírlata körében, amennyiben a felülvizsgálati kérelem hivatkozásai megfelelnek a régi Pp. 272. § (1) és (2) bekezdéseiből következő tartalmi követelményeknek [1/2016. (II. 15.) PK vélemény]. Következik még a felülvizsgálat rendkívüli perorvoslat jellegéből az is, hogy a felülvizsgálati kérelem hivatkozásainak – a felülvizsgálati kérelem sikeréhez – az előző tartalommal megfeleltethetőnek kell lenniük magának a jogerős ítéletnek: ellenérveit a felülvizsgálatot kérő félnek a jogerős ítélet indokaival, érveivel szemben kell megfogalmaznia, és úgy, hogy a számára sérelmes döntés, illetve jogi álláspont kapcsán a jogerős ítélet valamennyi indokát meg kell cáfolja.
- [95] Az elsődleges kereset egyszerűségét tekintve nem értett egyet a Kúria a felperesek érvelésével, amely szerint az alperes lemondott a vitás jogáról. Figyelemmel a régi Ptk. 207. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezésre, amelynek értelmében az igényérvényesítésről vagy a vitásról való lemondásnak félreérthetetlennek és határozottnak kell lennie, nincs helye a nyilatkozat kiterjesztő tartalmú értelmezésének (BH 1993.673.), megállapítható, hogy az állított tartalommal okirat az ügyben nem volt, a 2008. június 16-i visszaigazolás sem volt így értelmezhető. Az alperes kötelezettségvállalása a Szolgáltatási Szerződésben írtak teljesítésére a szerződés fogalmi keretein belül maradt [régi Ptk. 198. § (1) bekezdés], szerződésen kívül tett nyilatkozata sem volt kiterjesztően – joglemondásként – értelmezhető. Ez következik egyebekben a Szolgáltatási Szerződés 54.2. pontjából is, ahol a szerződő felek arra az esetre, ha a szerződés alapján valamely kérdésben vitájuk keletkezik, és tárgyalásaik nem vezetnek eredményre, vitáskérdés tárgyától és természetétől függetlenül, generális jelleggel kötötték ki megfelelő szakértelemmel rendelkező szakértő eljárását. E megállapodásuk alól kivételt nem tettek, a rendelkezés hatálya alól nem emelték ki a Szolgáltatási Szerződés egyetlen kérdését, a Megszüntetési Összeget és az annak részét jelentő Fennálló Pénzügyi Adósságot sem.
- [96] A felülvizsgálati kérelemnek a Hitelkeret Szerződés (másként Finanszírozási Megállapodás) 21. pontját érintő érvelésével kapcsolatban a Kúria leszögezi, hogy e szerződésnek az alperes nem volt alánya; a hivatkozott szerződéses rendelkezés az alperes Szolgáltatási Szerződésen alapuló jogait és kötelezettségeit nem határozta meg. A felülvizsgálati kérelem érvelésétől eltérően nem volt más következtetés levonható a Szolgáltatási Szerződés hatálybaléptető szabályaiból sem: pusztán abból, hogy a Szolgáltatási Szerződés hatályához szükséges

- volt többek között a Finanszírozási Megállapodás bemutatása az alperesnek, ami meg is történt, nem következett a bemutatott szerződés alperesre kötelező tartalma.
- [97] Rámutat egyúttal a Kúria, hogy lényegében azonos tartalmú szerződéses kikötések, valamint azokkal összefüggésben a közjegyzői ténytanúsítvány jogi természetét és joghatását korábban több közzétett határozatában – jelen ügyben is irányadó jelleggel – már vizsgálta, összegző jelleggel a Gfv.VII.30.791/2016/3. számú, az EBH 2018.G.1. számon megjelent gazdasági elvi határozatban. Azon túlmenően, hogy az a szerződéses rendelkezés, amely szerint a pénzügyi intézmény a saját nyilvántartásai alapulvételével jogosult a vele szerződő adós tartozásának kimutatására, és azt az adós elfogadja, nem minősül joghatályos tartozáselismerő nyilatkozatnak, nem korlátozza az adós jogszabályon alapuló igényérvényesítési lehetőségét, és nem tekinthető részéről joglemondásnak sem [régi Ptk. 242. §, régi Hpt. 206. §, a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Közjegyzői tv.) 111. § (1) bekezdés], kimondta a Kúria, hogy a vizsgált szerződéses kikötés nem vezet a bizonyítási teher megfordításához. Az adósnak a hitelező nyilvántartásai szerint fennálló tartozása aktuális összegét a hitelező egyoldalú nyilatkozata alapján rögzítő, a Közjegyzői tv. 111. §-ában szabályozott közjegyzői okirat nem ügyleti okirat, hanem jogi jelentőségű tényeket rögzítő ténytanúsító okirat (közjegyzői tanúsítvány), amelynek kiállításával a hitelező a követelés közvetlen végrehajthatóságához szükséges feltételt valósítja meg. Mindebből következik, hogy amennyiben a hitelező a felek közti szerződésből eredő követelését az adóssal szemben peres úton kívánja érvényesíteni, a perben a régi Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében öt terhelő annak bizonyítása, hogy a szerződés milyen tartalommal jött létre, ennek alapján milyen összeget folyósított az adós részére, a saját nyilvántartásában rögzített törlesztésekre figyelemmel mekkora az adóssal szemben fennálló követelése.
- [98] Az alperes írásbeli ellenkérelme előterjesztésével (kiemelten annak 57–59. pontjai szerint) konkrétan vitatta a kereseti követelés összecszerúségét, amelyet álláspontja szerint a felperesek keresetlevelükben nem tisztáztak. Ezen kívül pedig nem csak jogi természetük miatt, de ellentmondó és nem tisztázott tartalmukra tekintettel nem fogadta el a közjegyzői ténytanúsítványokat sem.
- [99] Mindebből következően az ügyben első fokon eljáró bíróság eljárási szabálysértés nélkül telepítette a bizonyítás kötelezettségét a követelés összecszerúsége kapcsán az igényt érvényesítő felperesre [régi Pp. 164. § (1) bekezdés], a másodfokon eljáró bíróság pedig jogszabálysértés nélkül következtetett a szakkérdés jelentőségére és a könyvszakértő kirendelése iránt elkésztett bizonyítási indítvány mellett a bizonyítás sikertelenségére [régi Pp. 3. § (4) bekezdés, 177. § (1) bekezdés]. Az összecszerúség bizonyításának elmaradása megalapozatlanná tette az elsődleges kereset szerint a III. rendű felperes igényét.
- [100] Az előzőekben kifejtettek megalapozatlanná tették egyben a II. és a III. rendű felperes felülvizsgálati kérelmének további hivatkozásait a régi Pp. általuk megjelölt rendelkezéseire, kiemelten a tényállás állított hibáját, valamint a határozat teljességét és a bíróság indokolási kötelezettségét érintő részekben [régi Pp. 206. § (1) bekezdés, 213. § (1) bekezdés, 221. § (1) és (3) bekezdés]. Álláspontjuktól eltérően nem vezetett a régi Pp. 2. §-ának és az Alaptörvény XVIII. cikkének sérelméhez, hogy az elsőfokú bíróság az alperes részére – kérelmére – további határidőt engedélyezett valamely perbeli nyilatkozat vagy cselekmény megtételére, azt ugyanis a régi Pp. 104. § (1) és (2) bekezdése a fél kérelme alapján kifejezetten lehetővé teszi. A határidő-hosszabbítás intézménye a felpereseknek is rendelkezésére állt, azzal belátásuk szerint élhettek.
- [101] A II. rendű felperes kereshetőségi jogát illetően a jogerős ítélet nem kizárólag az engedményezés tényén és joghatásán, hanem az elsőfokú ítélet helytállónak tekintett, e vonatkozásban nem mellőzött indokai szerint az Elszámolási Egyezség értékelésén is alapult. Annak ellenére, hogy ez utóbbit a felülvizsgálati kérelem nem érintette, ami a felülvizsgálati eljárás már ismertett korlátai miatt mindenképpen kizárta az eredményességét, a Kúria rögzíti, az ügyben eljáró bíróságok jogi álláspontjával mindkét vonatkozásban egyetért. A követelés átruházása és az is kizárta a II. rendű felperes igényérvényesítését az elsődleges kereset szerint, hogy a Szolgáltatási Szerződés megszüntetéséből eredő vitás kérdések, köztük a II. rendű felperes részéről akkor perben követelt Megszüntetési Összeg végleges rendezésére az alperessel egyezsége kötött a 2013. június 13-i Elszámolási Egyezség szerint.
- [102] Leszögezi végül a Kúria, hogy a felülvizsgálati eljárás korlátai és jelen ügyben alakuló keretei miatt nem vizsgálhatta érdemben a jogerős ítélet nem támadott megállapításait, idetartozóan nemcsak a másodlagos keresetre, de az elsődleges kereset körében annak jogalapjára tartozó részét sem. Elvi jelleggel ugyanakkor megjegyzi, sem anyagi jogi, sem eljárásjogi értelemben nem volt akadálya a perben a Szolgáltatási Szerződés megszűnésének okát vizsgálni. A felperesek követelésüket a Fennálló Pénzügyi Adósság megfizetése iránt a Szolgáltatási Szerződés II. rendű felperesi felmondására alapították, ezért az alperes védekezése – a kereset jogalapjának kioltására előadott kifogása – alapján a bíróságoknak a Szolgáltatási Szerződés felmondásának jogszerűségéről, közelebbről az alperes felmondás alapjául megjelölt szerződésszegéséről érdemben kellett állást foglalniuk, ahogy azt az ügyben az első fokon eljáró bíróságnak tette.
- [103] A kifejtettek tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.VI.20.862/2022/11.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

41 A köztulajdonban álló munkáltatónál a felek megállapodása a felmondási idő és a végkielégítés meghatározott szabályaitól nem térhet el [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 205. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 1988. szeptember 1-jétől 2014. szeptember 30-ig állt az alperesnél munkaviszonyban, egy ideig általános vezérigazgató-helyettes munkakört töltött be. 2013. április 1-jétől 2016. december 31-ig egy másik munkáltatóval állt munkaviszonyban, ahol vezérigazgató munkakört látott el. A felperes a köztulajdonban álló alperes munkáltatóval ismételt 2017. január 1-jével létesített munkaviszonyt stratégiai igazgató munkakör betöltésére. A munkaszerződés 6. pontja tartalmazta, hogy a szerződő felek megállapodnak, miszerint a munkavállaló munkaviszonya 1988. szeptember 1-jétől 2014. szeptember 30-ig tartott, és a másik munkavállalónál (2014. 10. 01-től 2016. 12. 31-ig) létesített munkaviszonyát úgy tekintik, mintha az alperesnél töltötte volna. A felperes távolléti díja 1 500 000 forint volt.
- [3] Az alperes átszervezést hajtott végre, amelynek keretében a stratégiai igazgató munkakört megszüntette, a feladatokat a vezérigazgató és a fejlesztési igazgató munkakörébe helyezte. Az alperes SZMSZ-ből is kikerült a stratégiai igazgatói pozíció.
- [4] Az alperes 2020. november 25-én kelt és a felperessel 2020. november 30-án közölt felmondással, 2021. január 30-ával megszüntette a közöttük fennálló munkaviszonyt. A felperes részére 60 nap felmondási időre járó távolléti díjat fizetett, végkielégítést nem teljesített. Az intézkedés indokolása tartalmazta, hogy a felperes munkakörét az alperes megszüntette, és részére felajánlható betöltetlen munkakör nincs.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [5] A felperes elsődlegesen a jogviszony megszüntetése alapján további 30 nap felmondási időre járó távolléti díj megfizetését kérte 1 500 000 forint összeg alapulvételével 2020. december 1-jétől kezdődően. A 28 év alperesnél eltöltött szolgálati időre figyelemmel 16 havi távolléti díj összegének megfelelő végkielégítés teljesítését igényelte 24 000 000 forint összegben annak kamatával, valamint perköltséget is kért.
- [6] Álláspontja szerint a 2016. december 5-én kelt munkaszerződés 6. pontja alapján jogfolytonosság állapítható meg, így a felek 1988. szeptember 1-jétől folyamatosan fennállónak ismerték el a köztük létrejött jogviszonyt. Az 1993-tól hatályos Kollektív Szerződés 15. § 2. pontja értelmében a felmondási idő 60 nap, de 90 napot nem haladhatja meg, ha a

munkavállaló munkaviszonyát a munkáltató átszervezés címén mondja fel. A 17. § 1. pontja alapján pedig legalább 28 évi munkaviszony esetén 16 havi távolléti díj a végkielégítés összege.

- [7] Másodlagosan a felmondás jogellenességének jogkövetkezményét igényelte, mivel érvelése szerint a felmondás indoka nem valós, nem okszerű, a stratégiai igazgató munkaköri feladatai fennmaradtak, más munkakört pedig a felperesnek fel lehetett volna ajánlani.
- [8] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Érvelése szerint a felperes volt munkáltatója önálló munkáltató, önálló jogi személy, az alperestől független. A munkaszerződés 6. pontjában írtak kizárólag a törzsgárda jutalom körében értelmezhetőek. Ezt a jutalmat pedig a felperes megkapta a 28 évre figyelemmel.
- [9] Előadta, hogy az alperes köztulajdonban álló munkáltatónak minősül, ezért a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti rendelkezésekről és törvénymódosításokról szóló 2012. évi LXXXVI. törvény (továbbiakban: Mth.) alapján az SZMSZ az Mt.-től nem térhet el a 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) szerinti felmondási idő és végkielégítés tekintetében sem.
- [10] Érvelése szerint az átszervezés megtörtént, amely érintette a felperes munkakörét. A stratégiai igazgató feladatai a vezérigazgató és a fejlesztési igazgató között szétosztásra kerültek, a felperesnek pedig végzettségének megfelelő munkakört nem tudtak felajánlani.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélete

- [11] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest 1 500 000 forint felmondási időre járó távolléti díj és 24 000 000 forint végkielégítés megfizetésére.
- [12] Az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtettek szerint az Mth. 2. § (2) bekezdése értelmében az egyoldalú jognyilatkozatra a közléskor hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni. A felmondás 2020. november 25-én kelt, és azt a felperessel az alperes 2020. november 30-án közölte. Az ebben az időpontban hatályos Mt. 205. § (1) bekezdés a) és b) pontjai alapján Kollektív Szerződés a felmondási idő 69. § (1)–(2) bekezdésében és (4)–(5) bekezdésében, valamint a végkielégítés a 77. §-ban meghatározott szabályoktól nem térhet el.
- [13] Az Mth. 11. § (1) bekezdés kimondja, hogy az Mt. 205. § (1) bekezdését az Mt. hatálybalépését követően kötött Kollektív Szerződésre kell alkalmazni, az Mt. pedig 2012. július 1-jén lépett hatályba. Az alperesnél a felmondáskor hatályos Kollektív Szerződést 1993-ban kötötték, amely tartalmazta az Mt.-től a munkavállaló javára eltérést nyújtó – alperes által sem vitatott mértékű – felmondási idő és végkielégítés szabályait.

- [14] Mindezek alapján a bíróság álláspontja szerint a munkaszerződés hivatkozott 6. pontja nem tartalmazott olyan kitétel, amely szerint a szolgálati idő elismerése kizárólag az alperes által hivatkozott törzsgárda juttatásra vonatkozott volna, abban állapodtak volna meg a felek. A Kollektív Szerződés a munkavállaló javára az Mt. felmondási idő és végkielégítés szabályaitól eltérő rendelkezéseket tartalmaz. Az eltérés az Mth. alapján megengedett, mert a Kollektív Szerződés megkötésére az Mt. hatálybalépését megelőzően került sor. A felperest tehát megillette a felmondás esetén további 30 nap felmondási időre járó távolléti díj és 16 havi távolléti díjnak megfelelő végkielégítés.
- [15] Az alperes csatolta az átszervezést követő időszakra vonatkozó organogramját, amely nem tartalmazta a stratégiai igazgató munkakört. Az alperes okiratokkal bizonyította, hogy a felperes által hivatkozott négy munkakör a felmondás közlésekor, és azt megelőzően is hosszabb időn keresztül már betöltött volt. A felperes további betöltetlen munkakört nem jelölt meg, bizonyítási indítványa nem volt. Mindezek alapján a bíróság azt állapította meg, hogy a felmondás indoka valós és okszerű, az alperesnél átszervezés történt, a felperes részére felajánlható munkakör nem volt.
- [16] Az alperes fellebbezése folytán eljáró ítéletábrá ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [17] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a Kollektív Szerződés a végkielégítés és a felmondási idő tárgyában a munkavállalóra az Mt.-ben foglalt rendelkezésekhez képest kedvezőbb szabályokat tartalmaz. Annak 1. § 1. pontja szerint a KSZ hatálya – a vezérigazgató és helyettese kivételével – a két érintett Zrt. munkavállalóira terjed ki. Ebből következik, hogy a Kollektív Szerződés rendelkezései ezen vállalat-csoportra vonatkoztak.
- [18] A Kollektív Szerződés 17. § 1. pontja a végkielégítés összegét az eltöltött munkaviszonyban figyelembe vehető időszak alapján határozta meg. Mindebből pedig az következik, hogy a Kollektív Szerződés 17. §-a alkalmazhatósága szempontjából nincs annak jelentősége, hogy a felperes melyik munkáltatónál állt munkaviszonyban. Az pedig nem vitatott, hogy a felperes a munkaviszony megszüntetésének időpontjában stratégiai igazgató munkakört töltött be.
- [19] Az Mth. 11. § (1) bekezdése szerint az Mt. 205. § (1) bekezdés és (2) bekezdés a) pontját az Mt. hatálybalépését követően kötött Kollektív Szerződésre és munkaszerződésre kell alkalmazni. Ez a rendelkezés egyfelől magában foglalja azokat az eseteket, ahol Kollektív Szerződés is irányadó a felek jogviszonyára, másfelől azokat, ahol a felek jogviszonyára kizárólag a munkaszerződés az irányadó. Az Mth. 11. § (1) bekezdésének helyes értelmezése szerint azokban a jogviszonyokban, amelyekre 2012. július 1-jét megelőzően megkötött Kollektív Szerződés irányadó az abban foglaltak szerinti munkavállalóra kedvezőbb szabályokat kell alkalmazni abban az esetben is, amennyiben a munkaszerződés megkötésére 2012. július 1. után került sor. Ezt támasztja alá, hogy az Mt. 279. § (3) bekezdése alapján a Kollektív Szerződés munkaviszonyra vonatkozó rendelkezésének hatálya a munkáltatóval munkaviszonyban álló valamennyi munkavállalóra kiterjed. A 2012. július 1-jét megelőzően kötött Kollektív Szerződés rendelkezései a 2012. július 1-jét követően kötött munkaszerződésekre is alkalmazandóak.
- [20] Az alperes fellebbezésében a jogalapot vitatta, önmagában a felmondási idő mértékét és az arra járó távolléti díj összegét nem tette kétségessé, és nem támadta a KSZ 17. §-a szerinti végkielégítés összegszerűségét sem.

Az alperes felülvizsgálati kérelme és a felperes felülvizsgálati ellenkérelme

- [21] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet „megváltoztatását” és a felperes keresetének teljes egészében történő elutasítását kérte.
- [22] Érvelése szerint az ítéletek sértik Mt. 205. §-ban foglaltakat, az Mth. 11. § (1) bekezdésében rögzítetteket, valamint az alperesi Kollektív Szerződés előírásait tévesen értelmezték, illetve az Mt. 27. §-nak semmisségre vonatkozó rendelkezéseit sem alkalmazták.
- [23] A felmondás időpontjában hatályos Mt. 205. § (1) (2) bekezdése tiltja, hogy Kollektív Szerződés, vagy a felek megállapodása a törvényi mértékektől eltérő felmondási időt vagy végkielégítésre való jogosultságot kössön ki. Ettől a szabálytól az Mt. 213. §-a értelmében tilos az eltérés, tehát az kötelezően alkalmazandó kőgens szabály.
- [24] Az alperes fő jogi és ténybeli állítása, hogy a felperes jogviszonya nem volt folyamatos, alperessel 1988. szeptember 1-jétől 2014. szeptember 30-ig állt munkaviszonyban, majd 2017. január 1-jétől hatályosan új munkaviszony jött létre, amely 2020. november 25-én kelt munkáltatói nyilatkozattal 2021. január 31-ével került megszüntetésre. Ebből következően – figyelemmel az időközbeni fizetés nélküli szabadság tartamára is – mindössze 1 év 7 hónap jogszerző idő alapján került kifizetésre a felmondási idő.
- [25] Az alperes álláspontja szerint a 2016. december 5-én kelt munkaszerződésbeli megállapodás az új munkaviszony létesítésekor hatályos Mt. 205. § kőgens tilalmi szabályába ütközött, így felperes esetében nem vonatkoztatható a munkaszerződés 6. pontja a magasabb mértékű felmondási időre és végkielégítésre. A megállapodás kizárólag ezen kívüli körben értelmezhető, így például a törzsgárda jutalomra vonatkoztatható.
- [26] Az alperesnél létrejött felperesi munkaviszonyra valóban az 1993-tól hatályos Kollektív Szerződés érvényes, azonban a 2012. július 1. után létrejött munkaviszonyokra az abban foglalt egyes juttatások munkavállalókra kedvezőbb szabályai csak a munkaviszony időtartamától függő, úgynevezett jogszerző idő arányában értelmezhetőek.
- [27] Az Mth. 11. §-a szövegezése szerint az Mt. 205. § tilalma alóli mentesség a 2012. július 1. előtt hatályban lévő Kollektív Szerződésre és az ezen időpont előtt kötött munkaszerződésre vonatkozik. A felperes munkaviszonya az alperesnél 2017-től új munkaviszonyként jött létre, a jogfolytonosság megszakadt, ezért az Mth. 11. § átmeneti rendelkezése nem értelmezhető erre a helyzetre, mert az csak 2012 előtt keletkezett jogviszonyokra teremt jogfolytonosságot.
- [28] A két Zrt. két önálló jogi személy, úgynevezett több munkáltató által kötött Kollektív Szerződés van rájuk nézve hatályban, ez pedig nem mondja ki a

- munkaviszonyok automatikus jogfolytonosságát, amelyet a bíróság sem állapított meg.
- [29] Tény, hogy a felperes munkaviszonya az alperesnél 2017. január 1-jén új munkaviszonyként jött létre, azaz az Mt. hatálybalépése utáni szabályok érvényesek rá. E munkaviszonyra kötelezően érvényes az Mt. 205. §-ának előírása, azaz ezen új munkaviszony lezárásakor kizárólag a felmondás időpontjában érvényes, az új munkaviszony hosszától függő Kollektív Szerződéses szabályok szerinti felmondási idő és végkielégítés volt alkalmazható.
- [30] Jogszabálysértő és tényállásellenes a másodfokú bíróság Kollektív Szerződésre vonatkozó megállapítása is. A Kollektív Szerződés nem tartalmazza a két Zrt-nél fennállt munkaviszony egybeszámíthatóságát, azt kizárólag csak a törzsgárda vonatkozásában írja elő. Amennyiben a Kollektív Szerződés a társaságok közötti jogviszonyok jogfolytonosságát elismerné, ezzel minden 2012 júliusa után létrejött munkaviszony esetében alperes, illetve bármely más köztulajdonban álló társaság mintegy kikerülhetné az Mt. 205. §-ban foglalt tilalmakat.
- [31] Önmagában az a körülmény, hogy úgynevezett többmunkáltatós Kollektív Szerződés van alperesnél hatályban, vagyis ugyanaz a szabályozás vonatkozik mindkét munkáltató munkavállalóira, nem alapozza meg, hogy a két cég között a munkaviszonyok automatikusan összeszámíthatódnak.
- [32] Tekintettel arra, hogy a felperes 1988. szeptember 1-jétől fennálló munkaviszonya 2014. szeptember 30-án megszűnt, felperes 2017-ben kezdődő második munkaviszonyát nem lehet folyamatosként elismerni csak azért, mert egy olyan céggel állt fenn a jogviszony, amelyre szintén vonatkozik ugyanaz a Kollektív Szerződés.
- [33] A másodfokú bíróság azon érvelése, hogy a munkaviszonyok jogfolytonosságát maga a Kollektív Szerződés 2. § 1. pontja tartalmazza, elfogadhatatlan okfejtés, hiszen ez kizárólag technikai jellegű, a szövegértést megkönnyítő megfogalmazás, amely kifejezetten gyakori a törvényi szabályozásokban is.
- [34] Az alperes felülvizsgálati kérelmében utalt a Kúria Mfv.10.065/2021/7.; Mfv.10.522/2017/6.; Mfv.10.619/2015/1. számú határozataira, valamint a Szegedi Törvényszék M.70.252/2020/11. és a Szegedi Ítéletábla Mfv.40.034/2021/9. számú döntéseiben foglaltakra.
- [35] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.
- [36] Álláspontja szerint a felülvizsgálati kérelem megalapozatlan, mivel az alperesi Kollektív Szerződés megkötésére az Mt. hatálybalépése előtt, 1993-ban került sor, mely módosításokkal egységes szerkezetbe foglaltan hatályos, így nem alkalmazható az Mt. 205. § (1) bekezdésében foglalt korlátozás az Mth. 11. § (1) bekezdésére figyelemmel.
- [37] Alperes jogkérdésben nem megfelelően értelmezi az Mth. 11. § (1) bekezdését, mert az elsődleges jogi tény annak alkalmazhatósága szempontjából az, hogy az Mt. hatálybalépésekor létezzen egy olyan Kollektív Szerződés vagy munkaszerződés, amely az Mt.-hez képest kedvezőbb szabályokat tartalmaz a munkavállalóra nézve a végkielégítés és a felmondási idő tekintetében.
- [38] A felmondási időt és a végkielégítést illetően a köztulajdonban álló munkáltatók esetén az Mt. rendelkezéseitől eltérő megállapodások érvényben maradnak, a semmisség jogkövetkezményét csak az Mt. hatálybalépését követően megkötött ilyen irányú szerződésekhez fűzi a törvény.
- [39] Felperes szerint a jogerős ítélet a tényállást helyesen tartalmazza, az abból levont következtetések, illetve jogi álláspont is megalapozott, így a döntés hatályában való fenntartása indokolt.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [40] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.
- [41] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálat során a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát figyelemmel a Pp. 523. §-ban foglaltakra is.
- [42] A többlet felmondási idő és végkielégítésre való jogosultság körében elsőként a munkaszerződés tartalmát és érvényességét kellett a perben vizsgálni, hiszen a felek jogviszonyában elsősorban a munkaszerződés rendelkezései az irányadóak akkor is, ha a munkaviszonyra a kollektív szerződés hatálya is kiterjed.
- [43] A felek között a munkaszerződés 2016. december 5-én kötött, amely alapján a munkaviszony 2017. január 1-jével keletkezett. Ebben az időpontban az új Mt. szabályai irányadóak voltak. Ebből az következik, hogy az Mth. 11. § (1) bekezdése alapján az Mt. 205. § (1) és (2) bekezdés a) pontját a munkaszerződésre alkalmazni kell.
- [44] A 2016. december 5-én kötött munkaszerződés 6. pontja tekintetében tehát az Mt. 43. § (1) és (2) bekezdésének kell érvényesülni, miszerint a munkaszerződés – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – a Második Részben foglaltaktól, valamint munkaviszonyra vonatkozó szabálytól a munkavállaló javára eltérhet. Az eltérést az egymással összefüggő rendelkezések összehasonlításával kell elbírálni.
- [45] Az Mt. 205. § (1) bekezdése a felmondási idő tekintetében kógens szabályként határozza meg az Mt. 69. § (1)–(2) bekezdését, a (4)–(5) bekezdését, és az Mt. 205. § (2) bekezdés a) pontja szerint az Mt. 69. § (3) bekezdését nem lehet alkalmazni. Ezek a szabályok meghatározzák tehát a törvényes felmondási idő hosszát azzal, hogy annak tartamát „munkáltatónál munkaviszonyban töltött időhöz” kapcsolják. Rögzítik, hogy a törvényes felmondási időtől való eltérésre [Mt. 69. § (3) bekezdés] a köztulajdonban álló munkáltatóknál nincs lehetőség. Azt is kimondják a kógensnek minősített szabályok, hogy az Mt. 77. § (2) bekezdése szerinti időtartam a munkaviszonyban töltött idő számítása tekintetében nem vehető figyelembe. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy még a felek megállapodása esetén sem értékelhető az az egybefüggő 30 napos időszak, amelyre a munkavállalót munkabér nem illette meg.
- [46] A munkaszerződés 6. pontjának lényege tehát az, hogy a felek munkaviszonyban töltött időnek minősítették-e a közöttük, illetve egy másik Zrt.-nél korábban fennállt munkaviszonyokat függetlenül attól, hogy azok milyen módon szüntek meg.

- [47] Nem vitás, hogy ez a munkaszerződéses megállapodás az Mt. 69. § (2) bekezdésétől a munkavállaló javára tér el, ezért érvénytelen: a munkaszerződéses rendelkezést nem lehet úgy értelmezni, hogy az a felmondási időre is kiterjedt volna. Helytálló az az alperesi érvelés, hogy a munkavállalót megillető juttatások (például törzsgárda juttatás) tekintetében nem érvényesül kógencia, ezért ezeket illetően a feleknek a korábbi munkaviszonyokat figyelembe vevő megállapodása érvényes.
- [48] Mindez igaz az Mt. 77. §-ban foglaltakra is, egybe vetve az Mt. 205. § (1) bekezdés b) pontjában írtakkal. Mindebből pedig az következik, hogy a munkaszerződés 6. pontja nem lehet jogalapja a többlet felmondási idő és a végkielégítés iránti igénynek.
- [49] Ezt követően azonban azt a kérdést kellett tisztázni, hogy a Kollektív Szerződés rendelkezései alapján további juttatásra igényt tarthat-e a felperes az Mth. 11. §-ra tekintettel. A 2012. július 1. előtt kötött Kollektív Szerződés előírásai alkalmazandók ugyanis abban az esetben is, ha a munkaszerződéses rendelkezés érvénytelen, illetve ha annak szabályai nem irányadóak a felmondási idő, illetve a végkielégítés tekintetében.
- [50] A munkaszerződés „önálló” szerződéses rendelkezést tartalmaz, amiből az következik, hogy érvényességét is önállóan kell megítélni. Ez pedig nem vitathatóan azt jelenti, hogy a munkaszerződésnek a korábbi munkaviszonyokat figyelembe vevő rendelkezése – bármilyen jogtechnikai megoldással jött is létre – érvénytelen, illetve nem értelmezhető úgy, hogy a korábbi munkaviszonyokat figyelembe kell venni a felmondási időnél, végkielégítésnél.
- [51] Nem vitatott peradat, hogy a Kollektív Szerződés 1993-ban lépett hatályba, ezért az Mth. 11. § (1) bekezdés átmeneti szabálya irányadó, azaz a 205. § korlátozó (kógenciát kimondó) szabályai nem alkalmazhatóak.
- [52] Ezt követően azt kellett értékelni, hogy a Kollektív Szerződés rendelkezései értelmezhetőek-e olyan módon, hogy azok a korábbi munkaviszonyok figyelembevételét rendelik a felmondási idő és a végkielégítés tekintetében is.
- [53] E körben hangsúlyozandó, hogy megkülönböztetendő egymástól a jogfolytonosság és a jogszerző idő fogalma és az ahhoz társuló jogkövetkezmény.
- [54] Az alperes helyesen hivatkozott arra, hogy a két Zrt. a peradatokból megállapíthatóan 2009 júliusától két különálló társaság, a perbeli Kollektív Szerződés pedig több munkáltató által kötött Kollektív Szerződésnek minősül (Mt. 276. §).
- [55] A Kollektív Szerződés nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a két Zrt.-nél fennálló munkaviszonyok egybeszámíthatóságát írná elő. Kizárólag a Kollektív Szerződés 9. számú mellékletében rendelkezik arról, hogy a törzsgárda jutalom szempontjából ez az összeszámítás megvalósul, a felperes pedig általa sem vitatottan ebben a jutalomban maga is részt vett.
- [56] A Kollektív Szerződés 2. § (1) pontja szerinti megfogalmazás önmagában jogfolytonosságot nem jelenthet, csakúgy mint a munkaviszonyok automatikus összeszámítását sem. Adott esetben a Kollektív Szerződést aláíró két munkáltató miatt a szövegértést megkönnyítő megfogalmazásként értékelendő.
- [57] 2017. január 1-jétől a felek között új munkaviszony jött létre, amely 2020. november 25-én kelt munkáltatói nyilatkozattal 2021. január 31-ével szűnt meg. Ebben az időpontban a felperes – figyelemmel a fizetés nélküli szabadság tartamára is [Mt. 77. § (2) bekezdés] – nem rendelkezett a Kollektív Szerződés 17. §-ban rögzített legalább 2 évi munkaviszonnyal, így végkielégítésre jogszerűen nem tarthatott igényt, a 60 nap kötelező felmondási idő (Kollektív Szerződés 15. §) pedig részére biztosított volt.
- [58] Az alperes által hivatkozott kúriai határozatok jelen per eldöntése szempontjából nem voltak figyelembe vehetők egyrészt az azokban foglalt eltérő tényállásra tekintettel, másrészt pedig azért, mert azok közül egyeseket az Alkotmánybíróság döntésével megsemmisített.
- [59] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján.

(Kúria Mfv. VIII.10.083/2022/6.)

42¹. A megfelelő munkaeszköz biztosítása a munkáltató feladata. Ennek hiányában a munkáltató eredményesen nem hivatkozhat a munkavállaló kizárólagos és elháríthatatlan magatartására [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 166. § (2) bek. b) pont].

II. A kármegosztás arányát a munkáltató vétkesség nélküli felelőssége mellett is megállapítható vétkessége és a munkavállaló vétkességének aránya határozza meg [Mt. 167. § (1) bek.].

A tényállás

- [1] A tisztítás technológiai szakmunkás végzettséggel rendelkező felperes 2016. március 16-tól takarító munkakörben állt munkaviszonyban az alperesnél. Az alperes tevékenységi körébe tartozóan több S. megyei vasútállomás takarítási feladatait látta el.
- [3] Az alperes takarító munkakörű alkalmazottai munkavédelmi oktatásban részesültek, amelynek során a létrák, fellépők használatát is oktatták. Az oktatási anyagban szerepelt, hogy munkavégzés közben a dolgozók mindkét lábának azonos létrafokon kell lennie, munka közben nem szabad oldalra kihajolni, illetve a kétágú vagy szétnyitható létráról tilos átlépni másik, magasabban lévő helyre. Az alperesnek a munkavégzéshez szükséges létszámot biztosítani kell, a munka irányítójának meg kell határoznia a tevékenységhez szükséges létszámot, és amennyiben anyag, illetve szerszám felvitele a létra használója számára megterhelő vagy az egyensúly elvesztését okozhatja, biztosítani kell egy vagy több segítő munkavállalót. Az alperesnél ennek megfelelően az előírás ablaktisztításhoz két munkavállaló együttes munkavégzése volt.
- [4] 2017. október 9-én a felperes az alperes területi vezetőjétől azt a feladatot kapta, hogy a k-i vasútállomás szociális épületében – amely a felperesnek egyébként nem volt szokásos munkavégzési helye – Sz. J.-né részére nyújtson segítséget a nagytakarításban. A felperes Sz. J.-nénél munkavégzésre jelentkezett, aki azt kérte tőle, hogy

- a II. emeleti oktató helyiségben tisztítsa meg az ablakokat. A területi vezető nem jelölte ki, hogy munkavédelmi szempontból melyik munkavállaló legyen a munka során a felelős, a gyakorlat azonban az volt, hogy akinek a területén végzik a munkát, az a személy irányítja a munkavégzést. Az érintett terem bútorokkal zsúfolt volt, az ablakok magasak, az alacsony termetű felperes azokat még létráról is csak nyújtózkodva érte el. A felperes a kiadott feladat elvégzése közben a keret felső-külső részeinek megtisztítása érdekében a párkányra fellépett. A párkányról való lelépés során a létra megbillent, a felperes leesett és súlyos sérülést szenvedett.
- [6] Az adekvát kezelés ellenére a felperes alsó végtagjának korábbi egészségét helyreállítani nem lehetett. Az S. Megyei Kormányhivatal K.-i Járási Hivatala komplex minősítést végző elsőfokú szakértői bizottsága 2019. május 23. napján a felperes össz-szervezeti egészségkárosodását 5%-os mértékben állapította meg, amely kifejezetten a balesettel okozati összefüggésben felmerülő, a lábszár töréséből adódó sérülések következményei miatt állt fenn. A felperes bokája rendszeresen bedagad terhelés hatására, esetenként terhelés nélkül is. A boka mozgásterjedelme beszűkült, esztétikailag az elvégzett műtét hegnyomai láthatóak. A felső és alsó ugróizület mozgás beszűkülése és az egyenlőtlen terhelés miatt kialakult kifaroklás bal comb izomsorvadás, valamint a guggolás korlátozottsága funkcionálisan maradandó egészségkárosodást okozott. Ezek a korlátozások a felperes takarítói munkakörének ellátásában, illetve ilyen tevékenység végzésében 10%-os mértékű szakmai munkaképesség-csökkenést jelentenek, mert fokozottan balesetveszélyes munkafeltételek között magasban-mélyben, nehéz fizikai munkafázisok ellátásában őt e maradványállapot gátolja. A jelenleginél kedvezőbb fizikális állapot bekövetkezése nem várható, a megindult izületi kopások miatt további állapotromlás korábbi életszakaszban következhet be, mint más egészséges, balesetet nem szenvedett, azonos életkorú és nemű személyek esetén valószínűsíthető. A felperes a későbbiekben is porcerősítő és izületi porcvédő készítmények adására szorulhat.
- [7] A felperes az egyéni vállalkozói tevékenységét a baleset miatt nem tudta folytatni, ápolásra szoruló betegként a munkát nem tudta megszervezni, alkalmazottja előrehaladott terhessége miatt már nem tudott munkát végezni, így aktuális megrendelőit 2016 októberében elveszítette. A vállalkozást később szüneteltette és felgyógyulását követően indította újra.
- [8] A felperest egészségének maradandó megromlása mellett pszichésen megterheli, hogy korábbi aktív életmódját nem tudja folytatni, egyéni vállalkozói tevékenysége mellett munkavállalóként már nem tud munkát végezni és a házimunka is nagyobb nehézséget jelent számára. Kedélyére az is kedvezőtlenül hat, hogy a sérült lába időváltozásokor, vagy attól függetlenül is rendszeresen fáj, bokája nem stabil.
- [9] Az S. Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Szakigazgatási Szerve a 2017. december 15-én kelt végzésében az alperest kötelezte a perbeli baleset jogszabály szerinti kivizsgálására.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [10] A felperes a módosított keresetében a bekövetkezett munkahelyi balesetével összefüggésben különböző jogcímen kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [11] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Elsődlegesen arra hivatkozott, hogy kártérítési felelőssége nem áll fenn, mert a bekövetkezett baleset a felperes szabályszegő magatartásának a következménye. Másodlagosan a felperes vétkes közrehatásának megállapításával a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 167. § (2) bekezdése figyelembevételével kármegosztás alkalmazását kérte.
- Az első- és a másodfokú bíróság határozata**
- [12] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest 6 178 653 forint késedelmi kamatának megfizetésére. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.
- [13] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes tevékenységi körébe tartozó feladatellátás, az érintett takarítási művelet, valamint az ahhoz eszközként biztosított létra, továbbá a munka megszervezése a munkáltató ellenőrzési körébe tartozott. Mivel a baleset ezekkel a körülményekkel okozati összefüggésben következett be, az alperes a munkavállaló kizárólagos magatartására eredményesen nem hivatkozhatott, a kártérítési felelősség alól nem mentesülhetett.
- [14] A törvényszék a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 2. § (2) bekezdésének, 51. § (2) és (4) bekezdésének, valamint az 54. § (7) bekezdés b) pontjának felhívásával megállapította, hogy az alperes a munkavédelmi szabályokat, az abban foglalt kötelezettségeit megszegte. A munkavédelmi oktatás során tájékoztatta ugyan a munkavállalókat arról, hogy a létra használatkor két munkavállaló egyidejű munkavégzése szükséges, ugyanakkor a felperes részére kiadott munkafeladat során erre külön a figyelmét nem hívta fel, a helyismerettel rendelkező Sz. J.-nét pedig nem jelölte ki arra, hogy munkavédelmi felelősként és munkairányítóként is járjon el. Még közvetve sem ellenőrizte, hogy az ablaktisztítás során mindkét munkavállaló jelen van-e, a létra használatára vonatkozó szabályokat betartják-e.
- [15] A helyszíni szemle, valamint az alperes által csatolt fényképek alapján az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a létrát közvetlenül az ablakpárkány mellett nem lehetett elhelyezni, a mért adatok szerint a létra legfelsőbb foka az ablaktól több mint 50 centiméteres távolságra volt. E bizonyítékokból levont következtetése szerint a munkáltató a létrán történő munkavégzés, takarítás veszélyét általánosságban ugyan értékelte, azonban a konkrét helyszínek és konkrét munkavállalók munkavégzése, egyedi körülményei vizsgálatát elmulasztotta vagy annak eredményét nem értékelte kellő súllyal.
- [16] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint ugyanakkor a munkavállaló is szabályt szegett akkor, amikor a létráról az ablakpárkányra fellépett, amelynek veszélyessége a szakképzettséggel rendelkező felperes számára ismert volt. A perbeli esetben a külső ablakkeret megtisztítására vonatkozó

- munkáltatói utasítástól a felperes az Mt. 54. § (2) és (3) bekezdése alapján elterhetett volna, a közvetlen vezető haladéktalan értesítése mellett. A törvényszék értékelése szerint a több munkavédelmi szabályt megszegő munkáltató felelősségét azonban csak kis mértékben enyhíti a munkavállaló szabályszegése, ezért az Mt. 167. § (2) bekezdésének alapulvételével a kártérítési felelősség mértékét az alperesre terhesebben, 90–10%-ban állapította meg.
- [18] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az aggálytalan és ellentmondásmentes igazságügyi orvosszakértői vélemény alátámasztotta, hogy a felperes egészséghez és testi épséghez való joga sérült, össz-szervezeti egészségkárosodása 5%-os mértékű, a professzionális munkaképesség-csökkenése pedig 10%-os mértékű volt. A megállapított egészségkárosodás megakadályozta a felperest abban, hogy a jövőben nehéz fizikai munkát végezzen és fokozottan balesetveszélyes munkafeltételek között dolgozzon, másrészt az egészségkárosodás tünetei a mindennapi életminőségét is számottevően rontották. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság a vagyoni kárt meghaladóan – az esztétikai károsodást is figyelembe véve – a felperes részére 1 800 000 forint sérelemdíjat állapított meg.
- [19] Az alperes fellebbezése és a felperes csatlakozó fellebbezése alapján eljáró ítélőtábla az ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a per fő tárgyára és a perköltségre vonatkozó fellebbezett részében helybenhagyta.
- [20] A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére irányuló fellebbezési kérelemre reagálva rögzítette, hogy a felperes a 2020. december 21-én előterjesztett keresetpontosításában a 2020. szeptember 1-jén átvett orvosszakértői és a 2020. december 11-én kézhez vett könyvszakértői véleményekre hivatkozással keresetét a vagyoni igények tekintetében felemelte. Az alperes a 2021. január 20-án tartott tárgyaláson érdemben vitatta a keresetváltoztatás törvényi feltételeinek fennállását. A felperes 2021. február 1-jén nyújtott be keresetváltoztatásnak nevezett beadványt, amelyet a szakértői véleményekre alapított. Az elsőfokú bíróság a keresetváltoztatásról ugyan formális döntést nem hozott, azonban az ügy érdemében ennek figyelembevételével döntött, ezért úgy kellett tekinteni, hogy azt a Pp. 219. § (1) bekezdésének megfelelően engedélyezte.
- [21] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a felperes a keresetváltoztatását tartalmában a Pp. 215. § (1) bekezdés *a*) pontjában írt új tényállítással hozta okozati összefüggésbe, amely új tényekről a szakértői véleményekből szerzett tudomást. Kiemelte, hogy a szakértői véleményekre alapított keresetváltoztatás kizárólag a felperes vagyoni igényeit érintette, a kereset jogalapját és a sérelemdíj összegét azonban nem, ezért az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértését nem tekintette az ügy érdemére kihatónak.
- [22] Az alperes a fellebbezésében már nem állította, hogy a kárt ellenőrzési körén kívül eső körülmény okozta, hanem az Mt. 166. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján a károsult felperes elháríthatatlan magatartására hivatkozott. A másodfokú bíróság e mentességi okot vizsgálva hivatkozott az S. Megyei Kormányhivatal 2017. december 15-én kelt határozatára, amely megállapította, hogy a felperes részére a munkavégzéshez biztosított létra nem volt biztonságos, a munkavégzés biztonságos feltételeit pedig a munka megkezdését megelőzően a munkáltatónak kell biztosítani. A felperest Sz. J.-né takarító segítségére rendelték az adott munkaterületre, akinek tanúvallomásából az a következtetés volt levonható, hogy a munkáltatói utasítás szerint a felperesnek nem Sz. J.-nével közösen, hanem mellette kellett dolgoznia azért, hogy időre meg tudják tisztítani az adott helységben az összes ablakot. A bizonyítékokból kitűnően ez a szabálytalan munkavégzés az alperesnél elűrt gyakorlat volt. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság okszerűen vonta le azt a következtetést, hogy az alperes nem tett eleget az Mvt. 2. § (2) bekezdése szerinti általános és az 51. § (2), valamint (4) bekezdései, továbbá az 54. § (7) bekezdés *b*) pontja szerinti kötelezettségeinek, amely kizárta, hogy az Mt. 166. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján mentesüljön a kárfelelősség alól.
- [23] Az ítélőtábla egyetértett azzal az elsőfokú ítélet megállapításával is, hogy az Mt. 167. § (2) bekezdés első fordulatának alkalmazása során a kárviselés arányának meghatározásakor az alperes munkáltató munkavédelmi kötelezettség-szegései a bírói gyakorlat szerint súlyosabbnak minősülnek. A munkáltató a már hivatkozott munkavédelmi szabályok mellett az Mt. 51. § (4) bekezdésében írt lényeges és alapvető kötelezettségét is megszegte, ezért nem állapítható meg a felperesre terhesebb kármegosztás.
- [24] A másodfokú bíróság utalt arra, hogy az alperes első alkalommal a fellebbezésében vitatta az elsőfokú ítéletnek a sérelemdíj összegére vonatkozó rendelkezését úgy, hogy a leszállításra irányulóan semmiféle konkrét kérelmet nem fogalmazott meg. Mindez a másodfokú bíróság értelmezésében a másodfokú felülbírálatnak a Pp. 370. § (1) bekezdése szerinti kereteit meghaladta. Ettől függetlenül az ítélőtábla rámutatott arra, hogy a munkáltató a balesettel megsértette a felperes Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:43. § *a*) pontja által védett testi épséghez, egészséghez fűződő személyiségi jogát, amiért a Ptk. 2:52. § (1) bekezdése szerint sérelemdíjat követelhetett. Az elsőfokú bíróság a feltárt körülményeket helytállóan értékelte és a sérelemdíj mértékét a Ptk. 2:52. § (3) bekezdése alapján, valamennyi releváns körülmény figyelembevételével helyes összegben állapította meg.
- A felülvizsgálati kérelem**
- [25] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a felperes keresetének elutasítását kérte. Másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet megváltoztatását akként kérte, hogy a Kúria – a vagyoni kárra vonatkozó keresetfelemelés figyelmen kívül hagyásával – a kármegosztás arányát a munkavállalóra terhesebben, 90:10%-os mértékben állapítsa meg és a kereset ezt meghaladó részét utasítsa el.

- [26] Az alperes az elsődleges felülvizsgálati kérelme indokolásában az Mt. 166. § (2) bekezdés b) pontjának megsértését állítva arra hivatkozott, hogy a perbeli baleset kialakulásában két munkavállalói szabálysértés játszott szerepet. A felperes sérülése elsődlegesen azért következett be, mert a tiltás ellenére a munkáját egyedül kezdte meg, holott a szabályzatok az egyedül történő munkavégzést tiltották. A jogerős ítélet megállapításával szemben a baleset bekövetkezéséhez nem az vezetett, hogy az alperes a felperest a munkavégzés konkrét szabályairól nem oktatta ki, mivel az egyedül történő munkavégzés tilalma minden helyszínen érvényesülő, általánosan kötelező szabály volt. B. A. tanúvallomása alátámasztotta, hogy a felperest a páros munkavégzés miatt rendelték a Sz. J.-né által takarított területre. A felperes második szabályszegése az volt, hogy az előírás ellenére egyedül használt létra síkjából kilépve az ablakpárkányra lépett. A két egymásra épülő és egymás után ható szabályszegés vezetett a balesethez, vagyis az kizárólag a munkavállaló vétkes magatartása miatt következett be.
- [27] Az alperes vitatta a jogerős ítélet azon megállapítását, hogy a használt létra nem volt megfelelő.
- [28] A felperes saját nyilatkozata szerint is tisztában volt azzal, hogy egyedül nem végezhetett volna a munkát, saját vállalkozásában is páros munkavégzést követelt meg.
- [29] A bírósági ítéletekkel szemben vitatta, hogy megsértette volna az Mvt. 2. § (2) bekezdését és 51. § (2) bekezdését, mivel a munkavállalók számára a páros munkavégzést kötelezővé tette, erről kioktatta őket, a létrán történő munkavégzés szabályai a felperes számára is ismertek, kötelezőek voltak. A csoportvezető tanúvallomása alátámasztotta, hogy a területen szokásosan dolgozó munkavállaló irányította a munkavégzést, ezért szabályszegés az alperes terhére nem állapítható meg.
- [30] Az alperes a másodlagos felülvizsgálati érvelésében az Mt. 167. § (2) bekezdésének megsértését állítva vitatta, hogy a munkavállaló sorozatos, vétkes magatartása mindössze 10%-os mértékben hatott közre a baleset bekövetkezésében. A baleset kialakulásában döntő mozzanat volt, amikor a felperes a létrán tiltás ellenére egyedül kezdte meg a munkavégzést, és a határozott munkáltatói tiltás ellenére a létra síkjából oldalra az ablakpárkányra lépett, amely jogsértő cselekedetének veszélyessége a szakképzettséggel rendelkező felperes számára ismert és tudott volt. A munkáltatói utasítás szerint, amelyről a felperes a 2016. november 21-i oktatáson is tájékoztatást kapott, a létrát csak úgy lehetett használni, hogy a kapaszkodás és a biztonságos állás lehetősége biztosított legyen. Munkavégzés közben a dolgozó mindkét lábának azonos létrafokon kellett lennie, a munkáltatói utasítás szerint munka közben nem szabad oldalra kihajolni, hanem a létrát kell arrébb helyezni. Mindezekből következően nem helytálló az eljáró bíróságok azon megállapítása, hogy egyértelműen több munkavédelmi szabályt megszegő munkáltató felelősségét csak kismértékben enyhíti a munkavállaló szabályszegése. Az első- és a másodfokú bíróság ezért a kármegosztás arányát a Pp. 279. §-ába ütközően, jogszabálysértően mérlegelte.
- [31] Az alperes a sérelemdíj mértéke körében is fenntartotta elsődleges és másodlagos felülvizsgálati kérelmét. Álláspontja szerint a sérelemdíj összegének meghatározásánál figyelembe kell venni a káresemény idején fennálló ár- és értékviszonyokat, a bekövetkezett sérelem tartósságát, a megsértett személyiségi jogok számát és a jogsértés súlyát. A Ptk. 2:52. § (2) bekezdése alapján a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni. Ebből következően a jogsértés súlyának mérlegelésénél a felperes károkozó magatartását, vétkes közrehatását nyomatékkel kell értékelni, amelyet azonban az eljáró bíróságok elmulasztottak. A felperes életvitelében javuló tendencia indult meg, a tanúvallomások szerint a vállalkozását folytatja, élete a kismértékű korlátozottságtól eltekintve visszaállt a normális kerékvágásba. Az eljáró bíróságok az eredeti életviszonyok visszaállítását nem értékelték kellően, a felperes sérülése ilyen jelentős mértékű sérelemdíjat nem alapol meg.
- [32] Az alperes azt is panaszolta, hogy az eljáró bíróságok jogszabálysértően adtak helyt a felperes keresetfelemelésének. A felperes a kereset felemelését az igazságügyi orvos-, illetve könyvszakértői véleményre alapította, az utóbbi szakvéleményt 2020. december 11-én vette át. A peradatok szerint ugyanakkor az orvosszakértői véleményt 2020. szeptember 1-jén vette kézhez, keresetpontosítását azonban 2020. december 21-én, a Pp. 217. § (1) bekezdésében előírt 15 napos határidőn túl terjesztette elő, ezért az elkészt.
- [33] A könyvszakértői vélemény kézhezvételét figyelembe véve a felperes a Pp. 217. § (1) bekezdése alapján 15 napon belül terjeszthette elő keresetmódosítását, ugyanakkor az általa 2020. december 21-én, vagyis 15 napon belül előterjesztett beadvány nem tartalmazta azokat a törvényi kellékeket, amelyek megfeleltek volna a Pp. 217. §-ának. A beadvány hiányzó elemei utólag nem voltak pótolhatók, így a 2021. január 31-i dátumú és február 1-jén előterjesztett keresetfelemelés elkészt. Mindezek alapján a felemelt keresetben foglalt emelt összegű igények nem voltak elbírálhatóak.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [34] A felülvizsgálati kérelem a következők szerint nem megalapozott.
- [35] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok keretei között vizsgálta.
- [36] Az Mt. 166. § (1) bekezdése szerint a munkáltató köteles megtéríteni a munkavállalónak a munkaviszonnyal összefüggésben okozott kárt. A (2) bekezdés b) pontja szerint a munkáltató abban az esetben mentesül a felelősség alól, ha a kárt kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása okozta. A mentesülés feltételeit, vagyis a károsult munkavállaló elháríthatatlan magatartását és azt, hogy a kárt kizárólag e magatartás okozta, a perben az alperesnek kellett bizonyítani.
- [37] A munkáltatónak a munkavállalója egészségi állapotában bekövetkezett károkért fennálló felelőssége egyes kérdéseiről szóló 1/2018. (VI. 25.) KMK vélemény (a továbbiakban: KMK vélemény) II/2/5. pontja szerint a munkavállaló kizárólagos és elháríthatatlan magatartása vétkességére tekintet

- nélkül megállapítható. A munkavállaló magatartása akkor vezet a munkavállaló felelősség alóli mentesüléséhez, ha a kárt kizárólag a munkavállaló maga okozta és az a munkáltató részéről elháríthatatlan volt. Ha a kár bekövetkezése nem kizárólag a munkavállaló magatartására vezethető vissza, a munkáltató a felelősség alól nem mentesülhet (Mfv.I.10.338/2017/7.; Mfv.X.10.040/2020.).
- [38] A KMK vélemény indokolása szerint a munkavállaló kizárólagos és egyben elháríthatatlan magatartása a törvény kifejezett rendelkezése hiányában vétkességére tekintet nélkül fennállhat. Vizsgálni kell azonban az eset összes körülményeit, mivel a mentesülési feltétel fennállása akkor állapítható meg, ha a munkáltató bizonyítása sikeres arról, hogy a kár keletkezésében egyéb ok nem hatott közre. Amennyiben a bizonyítási eljárás eredménye alapján a munkavállaló károkozó magatartása és a munkáltató terhére értékelhető körülmény is megállapítható, vagyis kizárólagos és elháríthatatlan munkavállalói magatartás nem bizonyított, fenntartandó a kármegosztás ítélkezési gyakorlata.
- [39] Az irányadó tényállás szerint a perben több olyan körülmény is felmerült, amelyek kizárják a munkavállaló kizárólagos és elháríthatatlan magatartásának megállapítását. A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában helytállóan mutatott rá arra, hogy az S. Megyei Kormányhivatal 2017. december 15-én kelt határozata szerint a felperes részére a munkavégzéshez biztosított létra nem volt biztonságos, nem volt megfelelő, holott a biztonságos munkavégzés feltételeit a munkáltatónak kellett biztosítania. Az a körülmény, hogy a biztonságos munkaeszköz a munkavégzés helyszínén rendelkezésre állt, a helyismerettel nem rendelkező, az adott munkaterületen első alkalommal munkát végző felperes munkavédelmi szabályszegését nem támasztja alá, mivel a megfelelő munkaeszköz biztosítására az Mvt. 2. § (2) bekezdésének általános rendelkezése szerint az alperes volt köteles. Az ítéletábra megalapozottan mutatott rá arra is, hogy a biztonságos munkavégzés feltételeinek biztosításához nem elegendő önmagában a munkavédelmi oktatás és a kockázatértékelés megléte, mert a munkáltatónak a munkavégzés folyamatában is meg kell győződnie arról, hogy a munkavállaló elsajátította a biztonságos munkavégzésre irányadó szabályokat, azokat betartja, és megfelelően alkalmazza. Mindezekből következően az alperes az Mt. 166. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján a felelősség alól nem mentesülhetett.
- [40] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében megalapozatlanul panaszolta a megállapított kármegosztás arányát is.
- [41] Az Mt. 167. § (2) bekezdése szerint nem kell megtéríteni a kárnak azt a részét, amelyet a munkavállaló vétkes magatartása okozott, vagy amely abból származott, hogy a munkavállaló kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget.
- [42] A KMK vélemény III/4. pontja szerint a munkáltató nem felel azért a kárért, amely a munkavállaló vétkes magatartásának (közrehatásának) következménye. A kármegosztás arányát a munkáltató vétkesség nélküli felelőssége mellett is megállapítható vétkessége és a munkavállaló vétkességének aránya határozza meg.
- A munkavállaló terhére csak az ő vétkes magatartásával összefüggő kár értékelhető.
- [43] A KMK vélemény indokolása szerint a kármegosztás arányát a munkavállaló vétkes közrehatása, ennek kisebb vagy nagyobb súlya alapján kell meghatározni. Emellett fel kell tárni, hogy a munkáltató vétkes magatartása mennyiben járult hozzá a kár bekövetkezéséhez. Az ítélkezési gyakorlat a kármegosztás arányának kialakításakor a munkáltató vétkesség nélküli felelősségét értékeli kiindulópontként, ennek nyomatakát fokozza a munkáltató vétkessége. Ezeket kell egybevetni a munkavállaló vétkes közrehatásával.
- [44] Az eljárt bíróságok ítéletük indokolásában helytállóan mutattak rá arra, hogy a kialakult és következetes ítélkezési gyakorlat szerint az objektív felelősséggel rendelkező munkáltató munkavédelmi szabályszegései, vagyis a baleset bekövetkezésében kimutatható vétkes magatartása súlyosabban minősül a felperes vétkes magatartásánál. A munkáltató objektív felelőssége mellett fennálló vétkessége, az adott esetben a nem megfelelő munkaeszköz, a páros munkavégzés megkövetelése és az ellenőrzés hiánya mellett a felperes – alperesi ellenőrzés hiányából is eredő – vétkes közrehatása a baleset bekövetkezésében lényegesen kisebb súlyú volt. Ebből következően az eljárt bíróságoknak a kármegosztás arányára levont következtetése nem volt jogszabálysértő.
- [45] A mérlegelési szabadság a felülvizsgálati eljárásban korlátozott. A Kúria a bizonyítékok felülmérlegelésére, a tényállás megváltoztatására kivételesen abban az esetben jogosult, ha a felülvizsgálni kért határozat iratellenes vagy kirívóan okszerűtlen, logikátlan, ellentmondásos megállapításokat tartalmaz (BH 1995.193., BH 1999.44.). Önmagában tehát a bizonyítékok mérlegelésének a kérelmezőre sérelmes eredménye nem lehet a felülvizsgálati kérelem alapja. Akkor sincs lehetőség a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna, kizárólag az minősíthető kirívóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott határozattól eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119.II.).
- [46] A bizonyítékok kirívóan okszerűtlen értékelése a fentiekből következően nem volt megállapítható, ezért az alperes Mt. 167. § (2) bekezdésére alapított, a kármegosztás arányát sérelmező felülvizsgálati kérelme is megalapozatlan volt.
- [47] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a sérelemdíj mértékét, összegét az előzőeknek megfelelően az Mt. 166. § (2) bekezdés *b*) pontja, valamint az Mt. 167. § (2) bekezdése alapján támadta, továbbá a kéresemény idején fennálló ár- és értékviszonyokra és a jogsértés súlyára hivatkozott.
- [48] A sérelemdíj összegének meghatározása során az első-és másodfokú bíróság a Ptk. 2:52. § (1) bekezdésének rendelkezése és a bírói gyakorlat alapján jogszabálysértés nélkül döntött. Annak ténye, hogy a felperes egészségi állapota több a munkavégzést részben lehetővé tette, az alperest nem mentesíti a sérelemdíj megfizetése alól, mert a felperes viszonylag hosszú ideig állt a balesettel összefüggésben kezelés alatt. Munkavégzési képességét meghatározott időre teljesen elvesztette,

rendszeres kezelésre és ápolásra szorult. Az orvosszakértői vélemény alperes által sem vitatott megállapítása szerint a munkahelyi baleset következtében a felperes össz-szervezeti egészségkárosodása 5%-os, míg a szakmai munkaképesség csökkenése 10%-os mértékű maradt. Annak megítélését és a sérelemdíj összegének megállapítására gyakorolt hatását, hogy utóbb, több hónap eltelte után a felperes már képes volt munkába állni jelentősen befolyásolja a hosszú ideig fennállt fájdalomérzet, és az a körülmény, hogy az érintett végtag mozgás beszűkülése folytán teljes gyógyulás a jövőben sem várható. Mindezekre tekintettel nem volt okszerűtlen a bíróságok által levont azon következtetés, hogy a felperes nem vagyoni kárának kompenzálására megállapított 1 800 000 forint sérelemdíj megfelelőnek tekinthető.

- [49] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében alaptalanul kifogásolta a felperes keresetváltoztatásának elfogadását, a Pp. 217. §-ának megsértését. Az ítéletábla ítéletének indokolása helytállóan mutatott rá arra, hogy a felperes a keresetváltoztatását a 2020. szeptember 1-jén átvett orvosszakértői véleményre és a 2020. december 11-én átvett könyvszakértői véleményre alapította, amellyel kapcsolatban a kizárólag az összecszerűségezt érintő keresetmódosítását 2020. december 21-én, majd pontosítottan 2021. február 1-jén nyújtotta be. A keresetváltoztatás törvényi feltételei alapvetően az orvosszakértői és könyvszakértői véleményekben foglalt új tények alapján fennálltak, a kereset jogalapját és a sérelemdíj összegét nem érintették. Az elsőfokú bíróság a kereset felemeléséről érdemi, alakszerű határozatot nem hozott, azonban a másodfokú bíróság azt tartalma szerint, vagyis a hallgatolagos engedélyezés alapján bírálta felül. E körben helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy a felperes a végleges keresetpontosítását a jogszabályi határidőn túl terjesztette elő, azonban a késedelem az érdemi döntésre nem volt lényeges kihatással, amely indokolással a Kúria is egyetért.
- [50] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv.VIII.10.093/2022/5.)

43 Ha a felek akarata kölcsönösen munkaviszony létesítésére irányult, aminek tanulmányi szerződés megkötése volt a feltétele, nem állapítható meg az, hogy a munkáltató kötelezte a munkavállalót a tanulmányok elvégzésére [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 229. § (1) bek., (2) bek. b) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felek 2017. november 13-án kötöttek munkaszerződést határozott időre, amely értelmében az alperest Software Engineer munkakörben foglalkoztatják. A munkaszerződés szerint felette a munkáltatói jogkört az ügyvezető gyakorolja.
- [2] Az alperes munkaköri leírása szerint az elvárt végzettség legalább középiskola vagy megfelelő munkatapasztalat, továbbá a szükséges szakmai gyakorlat legalább egy év fejlesztési tapasztalat, haladó programnyelvi és programozás-technológiai ismeretek, valamint az UML-alapú tervezés lényegi ismerete, fontosságának megértése.
- [3] A felek 2017. november 13-án tanulmányi szerződést is kötöttek. Ennek 2. pontja szerint a munkáltató az érintett munkavállalók számára képzést szervez meghatározott helyszíneken a program 3 hónapos időtartamában. A munkáltató a képzésen történő részvétel lehetőségét felajánlotta az alperesnek, aki azon saját elhatározásából vett részt. Vállalta, hogy a képzés keretében megtartandó órákat, tréningeket látogatja, a képzéssel összefüggésben számára előírt feladatokat elvégzi, a teszt és vizsgafeladatokat az elvárt szinten megoldja, az őt támogató szakemberekkel együttműködik, illetve a képzés során a belső projektben egyéb pozícióban a betanuláshoz szükséges feladatokat elvégzi, majd a képzés keretében megszerzett ismereteket és gyakorlatot a munkáltatónál kamatoztatja. Ugyancsak vállalta, hogy a képzés befejezését követően a munkáltatónál fennálló munkaviszonyát 24 hónap időtartamig felmondással nem szünteti meg.
- [4] Az 5. pontban a munkáltató kötelezettséget vállalt, hogy a képzés időtartama alatt a munkavállaló részére támogatást nyújt. Ennek keretében a munkavállaló képzésen történő részvételét támogatja, továbbá részére a képzésen történő részvétel ideje alatt távolléti díjat fizet, a támogatás értéke 3 000 000 forint volt.
- [5] A 8. pont szerint a munkáltató jogosult a szerződéstől elállni és a támogatást visszakövetelni, ha a munkavállaló a szerződésben foglaltakat megszegi. Ilyennek minősül, ha – írásbeli figyelmeztetés ellenére – a képzésen nem vesz részt, arról igazolatlanul hiányzik, a tanulmányokat nem megfelelő eredménnyel végzi, a képzés végéig nem fejezi be. A munkavállaló szerződésszegésének minősül, ha a munkaviszonyát a 4. pontban meghatározott időtartam alatt felmondással megszünteti, továbbá, ha a munkáltató a munkavállaló munkaviszonyát a munkavállaló magatartása miatt felmondással vagy azonnali hatályú felmondással szünteti meg.
- [6] A 9. pont szerinti elállás esetén a munkavállaló köteles a támogatási összeget összességben visszafizetni. A visszatérítési kötelezettség arányos, ha a munkavállaló a szerződésben kikötött időtartamnak csak egy részét tölti le.
- [7] Az alperes és a tanulmányi szerződésben rögzített Kft. között 2017. november 27-én felnőttképzési szerződés jött létre, amelynek 1. pontja szerint a munkakör, amelyre a képzés alkalmassá teszi a résztvevőket: „egyéb szoftver- és alkalmazásfejlesztő, -elemző”, a képzés teljes díját a felnőttképzésben résztvevő munkáltatója tanulmányi szerződés megkötése mellett finanszírozza. A résztvevőt díjfizetési kötelezettség nem terheli. A támogatás összegét a felnőttképzési szerződés nem tartalmazza.
- [8] A felperes 2017. december 11-én új felnőttképzési szerződést kötött azonos tartalommal. Az alperes a „Megjelenés a világhálón” elnevezésű tanfolyamot elvégezte, továbbá eleget tett a full stack webfejlesztő képzésnek is.
- [10] 2018. január 30-án kelt felmondással a felperes megszüntette az alperes munkaviszonyát. Tájékoztatta, hogy a tanulmányi szerződés szerint visszafizetési kötelezettsége áll fenn 1 500 000 forint összegben.

- [11] A felmondás indokolása szerint a felperes a munkáltató által szervezett képzési program kötelező vizsgáján és azt megelőzően nem elfogadható magatartást tanúsított. A képzés során bármilyen vizsgát érintő, nem megengedett magatartás, vagy a vizsgaszabályzat megsértése, illetve annak kísérlete vizsga csalásnak minősül. A felperes szándékosan megszegte a 2017. november 13-án létrejött tanulmányi szerződést, illetve a munkaviszonyból eredő lényeges kötelezettségét, a munkáltató utasításaival és szabályzataival össze nem egyeztethető magatartást tanúsított, ezért a munkáltató a bizalmát elveszítette, ami a jogviszony fenntartását ellehetetlenítette. A munkáltató ezért akként döntött, hogy a tanulmányi szerződéstől eláll, amely 2018. január 30-án megtörtént.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [12] A felperes keresetében a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 229. § (6) bekezdése alapján 1 500 000 forint és kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [13] Érvelése szerint az alperes a tanulmányi szerződésben rögzített kötelezettségeit megszegte, vagyis nem tett meg minden tőle telhetőt a képzés sikeres elvégzése érdekében, és a vizsgaszabályzat megszegésével nemcsak a tanulmányi szerződésben foglaltakat, hanem a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségeit is megszegte.
- [14] A felperes érvelése szerint az irányadó bírói gyakorlat alapján abban az esetben, ha a munkakör betöltéséhez jogszabály nem tartalmaz szükséges képzettséget, akkor a munkáltató meghatározhatja, hogy az adott feladat ellátásához milyen végzettséget tart szükségesnek, és ezt az alkalmazás feltételül is szabhatja.
- [15] A felperes álláspontja szerint amennyiben a tanulmányi szerződést az alperes nem saját elhatározásából kötötte, akkor a rendelkezésre álló határidő alatt azt megtámadhatta volna.
- [16] A tanulmányi szerződés semmissége kapcsán előadta, hogy az nem ütközik az Mt. 229. § (2) bekezdés *b)* pontjába, mivel a tanulmányok elvégzésére felperes nem kötelezte az alperest. Felperes a munkaszerződés megkötését megelőzően, már a pályázati eljárás során felajánlotta az alperesnek mint jelöltnek a képzési lehetőséget meglevő tudása, gyakorlat orientált és szakmaspecifikus ismeretei gyarapítása okán. A képzési lehetőséget alperes önként fogadta el és végezte el a felperes költségére.
- [17] A munkaszerződés és a tanulmányi szerződés ténye alátámasztja, hogy a felperes nem kötelezhette alperest annak megkötésére.
- [18] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.
- [19] Elsődlegesen arra hivatkozott, hogy a nyilatkozatot nem az arra jogosult személy írta alá. A tanulmányi szerződés 3. pontja sérti az Mt. 229. § (2) bekezdés *b)* pontját, hiszen a perbeli tanulmányi szerződés egy kötelező képzés megszerzésére irányult, amelyre tekintettel a saját elhatározásra vonatkozó szerződési kitétel érvénytelen volt.
- Az első- és a másodfokú bíróság ítélete**
- [20] A törvényszék ítéletével a keresetet elutasította.
- [21] Az elsőfokú bíróság ítéletében utalt az Mt. 20. §-ára, 27. §-ára, 29. §-ára, a 46. § (1) bekezdésére és a 229. § (1), (2), (3) és (6) bekezdésében foglaltakra.
- [22] Az elsőfokú bíróság elsődlegesen vizsgálta, hogy az alperessel szemben közölt jognyilatkozatok, a tanulmányi szerződés az arra jogosult féltől származott-e, továbbá az elállási nyilatkozat az annak közlésére és aláírására felhatalmazott személy által készült-e.
- [23] Az alperes munkaköre Level 2. szintű volt. Ezen okirat alapján megállapítható, hogy a tanulmányi szerződés is, és az elállási nyilatkozat is az arra jogosult személytől származott, ebből következően alaptalan azon hivatkozás, hogy az okiratok érvénytelenek.
- [24] A bíróság ezt követően hivatalból vizsgálta az Mt. 27. § (3) bekezdése alapján a tanulmányi szerződés semmisségének kérdését, mellyel kapcsolatban azt állapította meg, hogy a képzés szükséges volt az alperes munkakörének betöltéséhez. Az alperes számára kötelező volt a képzés elvégzése, a tanulmányi szerződés így semmis, mivel az Mt. 29. § (2) bekezdés *b)* pontjába ütközik ezáltal.
- [25] Bizonyított, hogy az alperest a Software Engineer munkakörbe Level 2. szinten nem alkalmazták volna, ha a képzést nem vállalja. Ezt támasztja alá az is, hogy az alperes munkaszerződésében annak ellenére 2. szinthez tartozó fizetésben állapodtak meg a felek, hogy az alperes tudása ennek nem felelt meg.
- [26] Nem vitásan a tanulmányi szerződés alapján elvégezhető képzés feltétele volt a munkakör betöltésének és a munkavégzés megkezdésének, hiszen ellenkező esetben a munkaviszony megkezdődhetett volna valamennyi jelentkezőnél, de legalábbis az alperesnél abban az időpontban, amikor a jelentkezési folyamat lezárult, illetve a felvételi tárgyalásokat befejezték.
- [27] Nem volt megállapítható tényként az a felperesi álláspont alátámasztására közölt állítás sem, hogy a képzés ideje alatt az alperes a felperes számára munkát végzett volna.
- [28] Valamennyi tanú alátámasztotta, hogy az alperes kifejlesztett egy programot, amely a vizsgakérdések és az arra megjelent helyes válaszok egy alkalmazásban történő rögzítését biztosította, illetve segítette, amely ugyanakkor nem a vizsga idején párhuzamos megnyitással segítette elő a válaszok megadását, hanem a tanulmányok idejére. Ebből következően nem a vizsgán történő csalás volt az, amely az alperes terhére róható, hanem az, hogy a vizsgaszabállyzattal ellentétben a vizsgán felmerülő kérdéseket, illetve a helyes válaszokat rögzítette, és továbbította ezen program útján a tanuló társaknak annak ellenére, hogy ez kifejezetten tilalmazott volt.
- [29] Az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a hosszadalmas, több hónapig tartó felvételi eljárás során az alperessel nem közölték, miszerint az általa megpályázott munkakör betöltéséhez a tanulmányi szerződésen alapuló elvégzése szükséges, első ízben arról kizárólag a többlépcsős toborzási folyamat legutolsó mozzanatában K. T. tájékoztatta.
- [31] A felperes fellebbezése és az alperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró ítéletábrla ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen a felperesnek 1 500 000 forintot és annak kamatát.

- [32] A másodfokú bíróság ítélete szerint – utalva az Mt. 229. § (1) bekezdésére – a tanulmányi szerződés alapján folytatott tanulmányok annyiban nem függetlenek a munkaviszonytól, hogy a munkavállaló által betöltött vagy jövőben betöltendő munkakör professzionálisabb ellátásához kapcsolódnak. A tanulmányi szerződés megkötését arra az esetre tiltja az Mt., ha a tanulmány elvégzésére a munkáltató kötelezte a munkavállalót, hiszen ez esetben a költségek viselésére a munkáltató az Mt. 229. § (9) bekezdése alapján jogszabálynál fogva köteles.
- [33] Az előbbi jogszabályi rendelkezésekből kiindulva indifferens, hogy a felperes a választási folyamat mely fázisában szerzett tudomást a képzés elvégzésének lehetőségéről. Jelentősége annak van, hogy a perben meghallgatott tanúk vallomása alátámasztotta, miszerint a Software Engineer munkakör betöltéséhez szükséges volt a tanulmányi szerződés szerinti informatikai képzés elvégzése.
- [34] Az alperes megfontolhatta, hogy ilyen körülmények között munkaviszonyt létesít-e a felperessel. Az alperesnek ez a döntési szabadsága értelemszerűen nem jelenthet egyúttal az Mt. 229. § (2) bekezdés *b*) pontja szerinti munkáltatói kötelezést is egyben még akkor sem, ha a képzés elvégzése az alperes érdekeit szolgálta (Kúria Mfv.I.10.176/2008.).
- [35] Az Mt. 20. § (1) bekezdése előírja, hogy a munkáltató képviselőjében jognyilatkozat tételére a munkáltatói jogkör gyakorlója jogosult. Ennek rendjét – a jogszabályok keretei között – a munkáltató határozza meg az Mt. 20. § (2) bekezdése értelmében.
- [36] A periratok szerint V. B. ügyvezető a munkáltatói jogok gyakorlását az ügyvezető Level 3. szintű munkakörig átruházta dr. B. I. HR-igazgatóra, aki ennek folytán mind a munkaszerződés, mind a tanulmányi szerződés, továbbá az elállási nyilatkozat tekintetében jogosult volt azok aláírására, a jognyilatkozat megtételére.
- [37] Az elsőfokú bíróság tanúvallomások alapján azt helyesen fejtette ki, hogy az alperes nem feladatként, hanem jogsértő módon hozta létre a vizsgakérdéseket és a helyes válaszokat rögzítő programot, amivel a tanulmányi szerződésből származó kötelezettségét megszegve járt el. Emiatt a felperes jogszerűen élt az elállás jogával és követelte vissza a tanulmányok folytatáshoz biztosított képzési költség összegének egy részét, 1 500 000 forint összeget.
- [38] Az alperes alaptalanul vitatta fizetési kötelezettségét azért, mert a képzés támogatásból valósult meg, így a felperes számára költséget nem jelentett. A felperes becsatlolta a munkavállalók képzésével összefüggésben kötött szerződést és a kifizetéseket igazoló számlákat, ezt meghaladóan a perben nem vizsgálható, hogy a peres feleken kívüli harmadik személy, a képzést végző cég milyen támogatásokat vett igényt. Ez ugyanis nem érinti azt a tényleges helyzetet, hogy a munkáltató fizetett a képzést végző cégnek a szolgáltatásért.
- Az alperes felülvizsgálati kérelme és a felperes felülvizsgálati ellenkérelme**
- [39] Az alperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet hatályában való fenntartását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását indítványozta.
- [40] Alperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság jogi álláspontja helyes, míg a másodfokú bíróságé jogszabálysértő. Az Mt. 229. § (2) bekezdés *b*) pontjára és az Mt. 27. § (1) bekezdésére, valamint 29. § (4) bekezdésére utalt.
- [41] Érvelése szerint nem lehetett volna figyelmen kívül hagyni az elsőfokú eljárásban meghallgatott tanúk vallomásait, mert ezekből csak az a jogi következtetés lett volna levonható, hogy a munkaszerződésben és a felnőttképzési szerződésben rögzített képzettség megszerzése nélkül a felek között munkaviszony sem jött volna létre.
- [42] A másodfokú bíróság álláspontjával ellentétben az alperes választási szabadsága kizárólag a munkaszerződés megkötésében, a munkaviszony létesítésében volt, a munkakör betöltéséhez szükséges képzésben való részvételben azonban már nem, amelyet az iratok és a tanúk is alátámasztanak.
- [43] Mivel a másodfokú bíróság teljes mértékben figyelmen kívül hagyta a felperes által meghallgatni indítványozott tanúk vallomásait, ezért azokat az alperes jelen felülvizsgálati kérelmében megismételte.
- [44] A másodfokú bíróság az alperessel kötött felnőttképzési szerződést sem értékelte helytállóan, holott abból egyértelműen kiderült a felnőttképzési szerződés megkötésének célja, valamint az, hogy az alperesnek ennek keretében történő munkakörre alkalmassá tétele semmiféle költséggel nem járt.
- [45] Az összegszerűség szempontjából kiemelt jelentősége van annak, hogy a képzés sem a felperesnek, sem a képzést folytató Kft.-nek költséget nem jelentett. Erre tekintettel a felperes 1 500 000 forintos követelése sem helytálló.
- [46] Mivel a képzés nem járt költséggel, a tanulmányi szerződésnek a 3 000 000 forint összegű munkáltatói támogatásra vonatkozó kitétele önmagában is érvénytelenséget eredményez különösen a szerződés 6. pontjában foglaltak szerint.
- [47] A tanulmányi szerződés is elismeri, hogy az alperes képzése költséget a munkáltatónak nem jelentett, mivel a képzés „díjmentesen” történt, ami következik a felnőttképzési szerződésben rögzített költségvetési vagy EU támogatásból.
- [48] Természetesen nem hagyható figyelmen kívül, miszerint az alperes konkrét munkát is végzett felperes részére a jogviszony fennállta alatt. A másodfokú bíróság ezt a releváns felperesi nyilatkozatot is figyelmen kívül hagyta. Nem véletlen, hogy felperes a tanulmányi szerződésben rögzített 3 000 000 forintot a munkaviszony megszűntetésekor leszállította annak 50%-ára.
- [49] Amennyiben a másodfokú bíróság a tanulmányi szerződést érvényesnek tartotta, úgy vizsgálnia kellett volna, hogy a felperes keresete szerinti összeg mennyiben felel meg a tanulmányi szerződésnek. Az összegszerűsége vonatkozó bizonyítatlanságot azonban a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta.
- [50] Az alperes utalt a Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 406. §-ára, valamint a 346. § (5) bekezdésére.
- [51] Álláspontja szerint a másodfokú döntés sérti az Mt. 229. § (2) bekezdés *b*) pontját, mert a felperesi munkáltató kötelezte alperest a tanulmányok elvégzésére. A munkaviszonyra vonatkozó szabályt sértő megállapodás pedig semmis, abból jogok és

- kötelezettségek nem származhatnak [Mt. 27. § (1) bekezdés, 29. § (4) bekezdés].
- [55] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.
- [56] Érvelése szerint amellet, hogy az alperes az eljárásban nem bizonyította azt az állítását, amely szerint a felperes kötelezte alperest a tanulmányi szerződés megkötésére, a másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a munkavállaló a kiválasztási eljárás során a körülmények ismeretében megfontolhatta, hogy mindezek mellett létesít-e munkaviszonyt. A másodfokú bíróság azt is helytállóan állapította meg, hogy a képzés elvégzésének szükségessége nem értelmezhető munkáltatói kötelezettségnek.
- [57] A perben releváns képzés elvégzésére alperesnek szüksége volt, azonban abból nem vonható le az a következtetés, hogy a felperes kötelezte az alperest a tanulmányi szerződés megkötésére. Ennek alapján az alperes állításával ellentétesen a tanulmányi szerződés nem ütközik az Mt. 29. § (2) bekezdés b) pontjába, így érvényesen jött létre.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [63] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint részben megalapozott.
- [64] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát, figyelemmel a Pp. 523. §-ban foglaltakra is.
- [65] A Pp. 413. § (1) bekezdés a) és c) pontja rögzíti, hogy a felülvizsgálati kérelemnek a beadványokra vonatkozó általános szabályok mellett tartalmaznia kell a felülvizsgálni kívánt ítélet számát a jogszabálysértés pontos megnevezésével, a jogszabályhely megjelölésével azt az eljárási, illetve anyagi jogi szabálysértést, amely kihat az ügy érdemi eldöntésére, valamint annak indokait, hogy a fél az új határozat hozatalát vagy a határozat hatályon kívül helyezését milyen okból kívánja.
- [66] Az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatályba lépését követően történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári Jogegységi Határozat folytán a Pp. alkalmazása körében megfelelően irányadó az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény, amely szerint a törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körül írja, az erre vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti.
- [67] Az alperes felülvizsgálati kérelmében megsértett jogszabályhelyként nem hivatkozott a Pp. 279. § (1) bekezdésében foglaltakra, így jelen eljárásban a jogerős ítélet szerinti tényállás volt az irányadó.
- [68] Az Mt. 229. § (1) bekezdése szerint a tanulmányi szerződésben a munkáltató vállalja, hogy a tanulmányok alatt támogatást nyújt, a munkavállaló pedig arra kötelezi magát, hogy a megállapodás szerinti tanulmányokat folytatja, és a képzettség megszerzése után a támogatás mértékével arányos időn – de legfeljebb 5 éven – keresztül munkaviszonyát felmondással nem szünteti meg. Ugyanezen paragrafus (2) bekezdése szerint pedig nem köthető tanulmányi szerződés munkaviszonyra vonatkozó szabály alapján járó kedvezmények biztosítására, továbbá, ha a tanulmányok elvégzésére a munkáltató kötelezte a munkavállalót. Az alperes ez utóbbira hivatkozott.
- [69] A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint tehát a felek 2017. november 13-án munkaszerződést és tanulmányi szerződést is kötöttek. Az is a tényállás része, hogy az alperes egy kiválasztási folyamatot követően nyerte el az állást, a tanulmányi szerződésből kitűnően pedig a munkáltató a képzésen történő részvétel lehetőségét felajánlotta, az alperes azt saját elhatározásából fogadta el.
- [70] A másodfokú bíróság a rendelkezésre álló adatok, különösen a tanúk meghallgatását követően helyesen vonta le azt a következtetést, hogy az alperes által betöltött Software Engineer munkakör betöltéséhez szükséges volt a tanulmányi szerződés szerinti informatikai ismeretek megszerzése. A munkavállalónak a munkaszerződés aláírását megelőzően lehetősége volt végiggondolni, hogy ilyen feltételek mellett is kíván-e jogviszonyt létesíteni, az azonban semmiképpen sem állapítható meg, hogy a munkáltató kötelezése alapján vállalta volna a tanulmányok megkezdését [Mt. 229. § (2) b) pont].
- [71] A következetes ítélkezési gyakorlat szerint az a körülmény, hogy a tanfolyam elvégzése a munkáltató érdekét is nagyban szolgálta, nem értékelhető úgy, hogy a felek kölcsönös akarata nem a tanulmányi szerződés megkötésére és az abban foglaltak teljesítésére irányult volna (Mfv.I.10.756/2008.).
- [72] A munkáltató kötelezettséget vállalt juttatások teljesítésére, amellyel nyilvánvalóan saját munkaerő szükségletének biztosítását kívánta megvalósítani az alperessel történő megállapodás mellett. Mindez jelen esetben kizárólag úgy értelmezhető, hogy a felek akarata kölcsönösen a munkaviszony létesítésére és a munkakör megfelelő szintű betöltésére irányult, amelyhez szükség volt további munkavállalói ismeretek megszerzésére, ezáltal a tanulmányi szerződés megkötésére.
- [73] Dr. B. I. munkáltatói jogkörgyakorló nyilatkozatából, miszerint „szükség volt a tanulmányi szerződésre annak érdekében, hogy a program részeként dolgozhasson az alperes” nem a munkáltatói kötelezésre vonható le következtetés – mint azt a felülvizsgálati kérelem tartalmazza –, hanem arra, hogy a munkaviszony létesítésének feltétele volt a megfelelő szakmai ismeretek birtoklása, ezért azok megszerzését biztosította a felperes a jövőben foglalkoztatandó munkavállaló számára. Mindezek alapján helyesen fejtette ki a másodfokú bíróság, hogy a tanulmányi szerződés a felek között érvényesen létrejött. A munkáltatói kötelezés tehát nem azonos a munkáltatói érdekekkel, az ezzel ellentétes felülvizsgálati érvelés alaptalan.
- [74] A szerződéstől való elállás és a munkáltatói jogkörgyakorlás kérdését a felülvizsgálati kérelem már nem érintette, így azzal érdemben a Kúria nem foglalkozott.
- [75] Az alperes felülvizsgálati kérelmében azonban jogszabálysértésként alappal jelölte meg a Pp. 346. § (5) bekezdésében foglaltakat. Ez egyebek mellett úgy rendelkezik, hogy a jogi indokolás tartalmazza az ítélet alapjául szolgáló jogszabályokat és szükség esetén azok értelmezését, a megállapított tényekre

- vonatkozó bizonyítékokat azokkal a körülményekkel együtt, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, a tények megállapításának egyéb körülményeit, továbbá azokat az okokat, amelyek miatt a bíróság valamely tényállítást nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a feljánlott bizonyítást mellőzte.
- [76] A másodfokú bíróság ítéletének kizárólag a [29] bekezdése tartalmaz utalást az alperes fizetési kötelezettségére, azonban abból nem állapítható meg, hogy mely összegeket számolt el akként, mint amelyek az alperes képzésével összefüggésben merültek fel.
- [77] Nem vitatott tény, hogy a felperes a munkavállalók képzésére tekintettel keretszerződést kötött külső céggel, a becsatolt számlákból azonban nem állapítható meg, hogy milyen címen történtek kifizetések, ezek közül melyek azok az összegek, amelyek egyértelműen az alperes képzésével merültek fel.
- [78] Arra is helyesen utalt az alperes felülvizsgálati kérelmében, hogy a felperesi képviselő úgy nyilatkozott, hogy „a felperes által csatolt látogatási igazolásból látható, hogy december 22-én került kiállításra a tréner részéről az igazolás a képzésen való részvételről. A jogviszony megszüntetése január végén történt, ezért vitatom azt az alperesi tényállítást, hogy egyáltalán ne végzett volna munkát az alperes a felperes részére. Kérdésre elmondom, hogy a képzés alatt nem végzett munkát az alperes, arra az időre távolléti díj illette meg, ugyanakkor érdemi munkát végzett jogviszonya fennállása alatt az alperes a felperes részére”. Mindebből következően a bíróságoknak vizsgálniuk kellett volna, hogy a felperes részére a képzés alatt az alperes ténylegesen végzett-e munkát, ellátta-e munkakörét, hogyan történt az elszámolás, távolléti díj fizetésére milyen tevékenységért, milyen összegben került sor a munkáltató részéről. Azon szerződési kikötésből, hogy a képzés ingyenes, csak arra lehet következtetni, hogy az alperesnek közvetlen fizetési kötelezettsége nem keletkezett az oktatást végző cég felé, de arra nem, hogy a tanfolyammal összefüggésben a felperesnek sem volt kiadása.
- [79] Kizárólag a fenti bizonyítási eljárás lefolytatása után lesz a másodfokú bíróság abban a helyzetben, hogy megalapozott, mindenre kiterjedő döntést tudjon hozni a kereseti kérelemről annak összecszerúségére is kihatóan.
- [80] Fentiekre figyelemmel a Kúria a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezését, amellyel az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatva az alperest 1 500 000 forint és annak kamata megfizetésére kötelezte, hatályon kívül helyezte, és ugyanezt a bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta a jogalapot érintően (Pp. 424. § (3) bekezdés).

(Kúria Mfv.VIII.10.095/2022/5.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

44 Az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezés akkor megfelelő, ha az annak szempontjain alapuló egyik jogértelmezés sem kerül szembe a többi elemből fakadó következtetéssel.

Az Art. 20. § (3) bekezdése és (4) bekezdése értelmezése során nem mutatható ki olyan jogalkotói cél, amely az akadályhordozó cég nem tag, nem részvényes vezető tisztségviselőin, cégvezetőin túl az akadályhordozó tagjai, részvényesei számára is biztosítani kívánta volna az általános kimentést a működés utólagos helyreállítása esetén [2017. évi CL. törvény (Art.) 19. § 20. §; Alaptörvény 28. cikk].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Kft. (a továbbiakban: Bejegyzést kérő) 2021. április 9-i hatállyal kérte a felperes 50%-ot meghaladó szavazati jogot biztosító tagi jogviszonyának cégjegyzékbe történő bejegyzését. A Cégbíróság a bejegyzésről értesítette az adóhatóságot.
- [2] Az elsőfokú adóhatóság adóregisztrációs eljárást indított. Ennek során megállapították, hogy felperesnek az adószám törléssel érintett B. A. Kft.-ben (a továbbiakban: Kft.) 2019. december 20-tól 2020. január 19. napjáig fennálló egyedüli tagi jogi jogviszonyára, illetve 2020. január 20. napjától 50%-ot meghaladó szavazati jogot biztosító tagi jogviszonyára tekintettel fennáll az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. tv. (a továbbiakban: Art.) 19. § (2) bekezdés a) pont ac) alpontja szerinti akadály. A Kft. adószámát 2020. március 28-án véglegessé vált határozattal törölték, és e törlési időpontban fennállt a felperes tagi jogviszonya, illetőleg azóta is fennáll.
- [3] A Fővárosi Törvényszék cégbírósága 2020. május 5-én eltiltotta a Kft.-t a további működéstől, egyben megszűntnek nyilvánította és elrendelte a kényszertörlési eljárás megindítását. Ezen végzését a későbbiekben, a 2020. december 21-én kelt Cgt.01-20-011689/3. számú végzésével hatályon kívül helyezte, figyelemmel arra, hogy a Kft. ismét érvényes adószámmal rendelkezik.
- [4] Az elsőfokú adóhatóság 2021. május 11-i levelében felszólította a Bejegyzést kérőt az akadály elhárítására, és egyúttal a felperest is tájékoztatta a kimentés lehetőségéről.
- [5] Kimentési kérelmét felperes az Art. 20. § (3) bekezdés b) pontjára és (4) bekezdésre alapította. Előadta, hogy mindent megtett a Kft. működésének helyreállítása érdekében, és ennek eredményeként annak adószámát 2020. május 5. napjával helyre is állították oly gyorsan, hogy a kényszertörlési eljárás meg sem indult.
- [6] Az elsőfokú adóhatóság elutasította a kimentési kérelmet, arra hivatkozva, hogy az Art. 20. § (3) bekezdés a) és b) pontjaiban meghatározottak konjunktív feltételek. A kimentés csak annak fogadható el, akiről megállapítható, hogy az akadályt képező, adószám törléssel érintett adózóban nem rendelkezett tagi jogviszonnal. Az Art. 20. § (4) bekezdésében meghatározott kimentési ok pedig

csak az Art. 20. § (3) bekezdés rendelkezéseivel együtt értelmezhető. Eszerint a kimentési kérelem csak akkor lehet eredményes, ha az akadályhordozó a törölt adózónak kizárólag vezető tisztségviselője, vagy cégvezetője (volt), és bizonyítja, hogy a cégbíróság a törvényességi felügyeleti eljárást azért szüntette meg, mert a társaság törvényes működését helyreállította. Az Art. 20. § (5) bekezdés kapcsán megállapította, felperes nem volt a Kft.-nek vezető tisztségviselője, cégvezetője, vagy képviselőre jogosult tagja, azonban a Kft.-ben 50%-ot meghaladó (60%-os) szavazati joggal rendelkező tulajdonos volt, így ennek alapján sincs lehetőség a kimentésre.

- [7] Az alperes határozatával helyben hagyta az elsőfokú döntést.

A kereseti kérelem

- [8] A felperes a bírósági jogorvoslat iránti kérelmét arra alapította, hogy az Art. 20. § (4) bekezdése kimentést ad a (3) bekezdésben foglaltak alól.

Az elsőfokú ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével elutasította a felperes keresetét.
- [10] Felperes arra hivatkozott, hogy a kimentési kérelme megalapozott volt, ugyanis az akadályhordozó társaság adószáma helyreállításra került, valamint menthető személyi körülmények következményeként került csak sor átmeneti adókötelezettség teljesítésének elmaradására. Ilyen törvényi kivételt azonban nem határozott meg a jogalkotó.
- [11] Az Art. 20. § (3) bekezdése két konjunktív feltételt határoz meg a kimentési kérelemre: ha felperes a törölt adószámú társaságban tagi jogviszonnal nem rendelkezik és a kimentési kérelemre induló eljárás során bizonyította, hogy vezető tisztségviselőként a törölt adószámú társaság jogszerű működésének helyreállítása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A felperes a Kft.-ben tagi jogviszonnal rendelkezett, így a feltételek nem teljesülhettek attól függetlenül, hogy a jogszerű működés helyreállítása érdekében tett felperesi cselekvés megállapítható-e vagy sem. Az Art. 20. § (3) bekezdésének alkalmazása során az adóhatóságnak nem volt mérlegelési vagy méltányossági jogköre.
- [12] Az Art. 20. § (4) bekezdésének rendelkezéseit a jogszabályhely pontos megfogalmazásából következően a (3) bekezdésre figyelemmel kell alkalmazni. Ennek alapján felperes akkor tudja sikeresen kimenteni magát, hogyha a törölt adószámú társaságban tagi jogviszonnal nem rendelkezett és az adószám törlésre tekintettel indult cégbírósági törvényességi felügyeleti eljárás amiatt került megszüntetésre, hogy a cég a törvényes működését helyreállította.
- [13] Az Art. 20. § (4) bekezdése arról rendelkezik, hogy nincs szükség a 20. § (3) bekezdés b) pontja szerinti, az adószám törléssel érintett társaság jogszerű működésének helyreállítására irányuló, a kimentésre

jogosult személytől adott helyzetben elvárható eljárás okirati bizonyítására, ha a cégbírósági törvényességi felügyeleti eljárás megszüntetésre került, vagyis, ha nem vitatható, hogy a törvényes működés helyreállítása érdekében tett intézkedések eredményesek voltak. A Kft. esetében a törvényes működés helyreállításának feltétele teljesült, azonban ez önmagában nem elegendő a kimentési kérelemnek helyt adó döntés meghozatalára, miután a meghatározott feltételek konjunktívak.

- [14] Az elsőfokú bíróság vizsgálta az Art. 20. § (5) bekezdésének alkalmazhatóságát. Megállapította, hogy az *a)* vagy *b)* pontban foglaltaknak együttesen kell teljesülni azon feltétellel, hogy felperes az akadályhordozó társaságnak nem volt vezető tisztségviselője. Ez a vezető tisztségviselőre vonatkozó feltétel teljesült, azonban a felperesnek 50%-ot meghaladó mértékű szavazati jogára tekintettel az Art. 20. § (5) bekezdés *a)* és *b)* pontjában foglalt kimentési feltételek nem voltak megállapíthatók.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [18] A felperes felülvizsgálati kérelemmel élt, melyben a jogerős ítélet akkénti megváltoztatását kérte, hogy kerüljön sor az alperesi határozatnak az elsőfokú határozatra is kiterjedő megsemmisítésére, az elsőfokú adóhatóság új eljárás lefolytatására, azon szempont megadásával, hogy az elsőfokú adóhatóság fogadja el felperes kimentési kérelmét. Másodlagos kérelmében az alperes új eljárásra kötelezését kérte, harmadlagosan pedig a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozathozatalra utasítását indítványozta. Álláspontja szerint a jogerős ítélet, valamint az azt megelőző adóhatósági eljárás ellentétes az Art. 20. § (3) és (4) bekezdésével. Az Art. 20. § (3)–(5) bekezdéseit együttesen kell értelmezni, mind nyelvtanilag, mind logikailag, és figyelembe kell venni a jogszabály kialakulásának történetét.
- [19] Az Art. 20. § (3) bekezdése valóban két konjunktív feltételt alkalmaz, ahol azonban a második feltétel teljesülése egy önálló tényállást takar, amelynek során nem elvart, hogy a cég működése helyreálljon, elegendő azt bizonyítani az érintett adózónak, hogy nincs tagsági viszonya az akadályhordozó társaságban, valamint mindent megtett az akadályhordozó működésének helyreállítása érdekében. Nem vitatott, hogy ezen feltételeknek a felperes nem felel meg. A felperes az Art. 20. § (5) bekezdése szerinti kimentési oknak sem felel meg. Az Art. 20. § (4) bekezdése azonban egy újabb kimentési lehetőséget ad, amelynek alapján, ha az akadályhordozó társaság működésének helyreállítására tekintettel a vele szemben indított törvényességi felügyeleti eljárás megszüntették, akkor függetlenül tagsági, vagy ügyvezetői jogviszonytól, a kimentési ok megáll.
- [21] A logika szabályaival lenne ellentétes az, hogy egy tag vagy egy ügyvezető megmaradhat ezen minőségében az akadályhordozó társaságban minden joghátrány nélkül, ha annak működését helyreállították, míg ugyanezen személy más esetben az adószám törlésétől számított 5 évig kizárásra kerülne ezen lehetőségek közül.
- [22] Az adóregisztráció szabályozásának jogtörténeti elemzésével bemutatta a régi Art. szabályait,

hivatkozott a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. tv. (a továbbiakban: Jat.) 2. § (1) bekezdésére. Előadta, hogy amennyiben a jogalkotónak az lett volna a szándéka, célja, hogy az Art. 20. § (4) bekezdésében foglalt kimentési ok csak az Art. 20. § (3) bekezdés *b)* pontjára vonatkozzon, akkor ezt írta volna be a jogszabályba és nem azt, hogy a (3) bekezdésre figyelemmel. Álláspontja szerint az Alaptörvény 28. cikkében foglalt, a jogszabályok céljának megállapítása során figyelembe veendő indokolási szabály alkalmazása is ugyanerre vezet.

- [24] Indítványozta, hogy a Kúria kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást az Európai Unió Bíróságánál. Amennyiben el kell fogadni az elsőfokú bíróság értelmezését és az adóhatóság azon gyakorlatát, hogy az Art. 20. § (4) bekezdésében foglaltak kizárólag az Art. 20. § (3) bekezdés *b)* pontjának bizonyítására szolgálnak, akkor ezen szabályok mennyiben feleltethetők meg az Európai Parlament és Tanács belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006. december 12-i, 2006/123/EK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 10. cikk (2) bekezdésben foglalt arányosság elvének, illetve az Alapjogi Charta 16. cikk szerinti vállalkozási szabadság és 56. (helyesen: 52.) cikk szerinti szabadságjog korlátozására irányuló arányosság elvének.
- [25] Kérte ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [26] A felperes felülvizsgálati kérelme nem alapos.
- [28] A tényállás kapcsán hangsúlyozza a Kúria, hogy a perbeli esetben az Art. 19. § (2) bekezdés *a)* pont *ac)* alpontja szerinti akadály áll fenn. Felperesnek az adószám törléssel érintett Kft.-ben 2019. december 20. és 2020. január 19. között egyedüli, 2020. január 20. napjától 50%-ot meghaladó szavazati jogot biztosító tagi jogviszonya volt.
- [29] Ítéletének meghozatala során a Kúria az Art. 20. §-át érintő jogértelmezést végzett, annak szem előtt tartásával, hogy a jogbiztonságot csak az alkotmánykonform normaértelmezés szolgálhatja. Figyelemmel volt arra, hogy az Alaptörvény 28. cikkének megfelelő jogértelmezés akkor megfelelő, ha az Alaptörvényen alapuló egyik jogértelmezés sem kerül szembe a többi elemből fakadó következtetéssel.
- [30] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuluma, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [31] A Kúria először az objektív jogalkotói cél vizsgálatán nyugvó jogértelmezést végezte el. Irányadónak tekintette, hogy az Art. 20. §-ának értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a jogszabály a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgál. Ennek egyebek mellett feltétele az is, hogy a jogalkotó jól megfontolt indokokból olyan jogszabályt alkosson, amely minden esetben a közösség érdekét szolgálja, a

- jogszabály illeszkedik a társadalom morális rendjébe. A vizsgálat során a Kúria figyelemmel volt az Alkotmánybíróság IV/3694/2021. számú végzésére (a továbbiakban: AB végzés), az ehhez kapcsolódóan a Pénzügyminiszter által az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. tv. 57. § (1b) bekezdése alapján adott *amicus curiae* beadványra, az Alkotmánybíróság eljárásával érintett Budapest Környéki Törvényszék I.K.703.551/2020/11. számú ítéletére.
- [32] A Kúria észlelte, hogy az AB végzés kifejezetten az Art. 20. § (5) bekezdés *b*) pontja szerinti kimentési lehetőség kapcsán keletkezett, ugyanakkor tartalmaz a regisztrációs eljárás egészére levonható következtetéseket is; ezért nem látta akadályát az AB végzésben foglaltak figyelembevételének.
- [33] Az adóregisztrációs eljárás jogintézménynek az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. tv. (a továbbiakban: régi Art.) 24/C. §-aként történő megjelenését követően a Kúria már vizsgálta annak célját, pl. a Kfv.I.35.669/2013/7. és a Kfv.V.35.715/2014/3. számú ítéletekben. A Kúria kitért arra, hogy az adóhatóságot az adózókra vonatkozó adatok nyilvántartásba vétele kapcsán különböző feladatok terhelik: 2012. január 1. napjától ezek közé tartozik az adóregisztrációs eljárás lefolytatása. Az intézmény bevezetésének deklarált célja, hogy azok a természetes személyek, akik korábban már vezető tisztségviselőként, képviselőre jogosult tagként, vagy kft.-, illetve zrt. esetén 50 százalékot meghaladó mértékű szavazati joggal, vagy minősített többségű befolyással rendelkező tagként, részvényesként magatartásukkal hozzájárultak ahhoz, hogy a személyükkel érintett adózó jelentős adóterhelést halmozzon fel, jelentős jogsértést kövessen el, vagy elérhetetlenné váljon az adóhatóság számára, új adózó alapításában, vagy már meglévő adózó működésében meghatározott körülmények fennállásáig, vagy meghatározott ideig ne vehessenek részt. Az adóregisztrációs eljárás szabályait beiktató 2011. évi CLVI. törvényhez fűzött indoklás szerint a feketegazdaság elleni küzdelem új eszközei az adóregisztrációs eljárás és a fokozott adóhatósági felügyelet. Az adóregisztrációs eljárás esetében a törvény – annak érdekében, hogy az önhibájukon kívül tartozást felhalmozó adózók vezető tisztségviselői, illetve tagjai, részvényesei ne essenek el az új adózó alapításának, illetve más adózó működésében történő részvételnek a lehetőségétől – lehetőséget biztosít a törvényben felsorolt esetekben és módon a fenti jogkövetkezmények alóli kimentésre.
- [34] 2018. január 1. napjával a regisztrációs eljárás jogi környezete megváltozott, már a jelen perben alkalmazandó Art. 19–25. §-ai az irányadók, a szabályozási elv azonban változatlan, a kapcsolódó törvényi indoklás szerint is „A szabályozás gyakorlatilag változatlan formában került át az Art.-be.” A Kúria utal arra, hogy az AB végzés [26] pontja, és az Alkotmánybíróság ott megjelölt 3169/2022. (IV. 12.) végzésének [21] pontja is kiemelte, miszerint az adószám megállapításának akadályai az adóregisztrációs eljárásban a cégbejegyzésre kötelezett adózók adószámának megállapítására vonatkoznak. Nem érintik tehát azokat a vállalkozási formákat, amelyeket nem kötelező bejegyezni a cégnyilvántartásba.
- [35] A Kúria adóregisztrációs eljárásához kapcsolódó ítéletei jellemzően a kimentésre okot adó körülmények kérdéseit vizsgálták. A perbeli esetben azonban a Kúria az Art. 19. § (2) bekezdés *a*) pont *ac*) alpontja szerinti adószám megállapításának megtagadása kapcsán a kimentésre jogosult személyi kört tekinti relevánsnak. Értékelése szerint az Art. 20. § (4) bekezdés valós tartalma csak ebből a szempontból határozható meg.
- [36] Az Art. 19. § (2) bekezdés *a*) pont *ac*) alpontja szerint az állami adó- és vámhatóság az adószám megállapítását megtagadja, ha az adózó vezető tisztségviselője, cégvezetője, tagja, részvényese olyan, más adózó jelenlegi vagy volt vezető tisztségviselője, cégvezetője, tagja vagy részvényese, amely adószámát az állami adó- és vámhatóság az adószám megállapítására irányuló kérelem benyújtásának napját megelőző öt éven belül a 227. § (3) bekezdésében – Ha az adózó a beszámoló letétbehelyezési, illetve közzétételi kötelezettségének az ismételt felhívásban szereplő határidőn belül sem tesz eleget, az állami adó- és vámhatóság az adózó adószámát hivatalból törli és erről a cégbíróságot elektronikus úton haladéktalanul értesíti és kezdeményezi a cég megszűntnek nyilvánítását. – és a 246. §-ban felsorolt okból – pl. az adózó székhelyén végzett helyszíni eljárás alapján hitelt érdemlően tudomást szerez arról, hogy az adózó a székhelyén nem található – az ott meghatározott eljárásban jogerősen törölte.
- [37] Az Art. 20. § (3) bekezdése alapján az állami adó- és vámhatóság az adószám megállapításának megtagadása tárgyában hozott határozatot visszavonja, és az adószámot megállapítja akkor is, ha az adószám megállapítását a 19. § (2) bekezdés *a*) pont *ac*) alpontja alapján tagadta meg, és az a vezető tisztségviselő, cégvezető, tag vagy részvényes, akire tekintettel az állami adó- és vámhatóság az adózó adószámát megtagadta, *a*) az adószám megtagadására okot adó adószám törléssel érintett adózóban (a továbbiakban: törölt adózó) tagi, részvényesi jogviszonnyal nem rendelkezett, és *b*) bizonyítja, hogy vezető tisztségviselőként vagy cégvezetőként a törölt adózó jogszzerű működésének helyreállítása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A 20. § (4) bekezdése szerint a (3) bekezdés alkalmazásában kimentési oknak minősül, ha az adószám törléséről szóló határozat véglegessé válására tekintettel indult cégbírósi törvényességi felügyeleti eljárás arra figyelemmel került megszüntetésre, hogy az adózó a cég törvényes működését helyreállította.
- [38] Az Art. 20. § (5) bekezdése értelmében az állami adó- és vámhatóság az adószám megállapításának megtagadása tárgyában hozott határozatot visszavonja, és az adószámot megállapítja akkor is, ha az adószám megállapítását a 19. § (2) bekezdés *a*) pont *aa*), *ab*) vagy *ac*) alpontja alapján tagadta meg, és az a tag vagy részvényes, akire tekintettel az állami adó- és vámhatóság az adózó adószámát megtagadta, igazolja, hogy az akadályhordozó adózóban vezető tisztségviselőnek, cégvezetőnek, képviselőre jogosult tagnak nem minősült, továbbá azt, hogy *a*) az adózóban közvetlenül vagy közvetett módon huszonöt százalékot meghaladó mértékű szavazati joggal nem rendelkezett, vagy *b*) az adózóban közvetlenül vagy közvetett módon ötven százalékot

- meghaladó szavazati joggal nem rendelkezett és minden töle elvárható megtehető az akadály bekövetkezésének elkerülésére vagy fennállásának megszüntetésére.
- [39] Az Art. 19. § (2) bekezdése meghatározza azt a személyi kört, akiknek magatartása vizsgálható az adószám megtagadása esetén: az akadályhordozó más adózó jelenlegi vagy volt vezető tisztségviselője, cégvezetője, tagja vagy részvényese. Az AB végzés [32] pontja szerint nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést az, hogy az Art. az akadályhordozó társaságban 50%-ot meghaladó szavazati joggal rendelkező tagot is felelőssé teszi – a vezető tisztségviselővel együtt – az adóregisztrációs akadály bekövetkezéséért.
- [40] Az olyan vezető tisztségviselők, cégvezetők számára, akik az akadályhordozóban sem tagok, sem részvényesek nem voltak, a kimentési lehetőséget az Art. 20. § (3) bekezdése biztosítja.
- [41] A tagok és részvényesek kimentési lehetősége az Art. 20. § (5) bekezdésében tulajdoni hányaduk és betöltött pozíciójuk függvényében eltérő módokon biztosított. A kimentési lehetőség minden esetben kizárt azon tagok és részvényesek esetében, akik az akadályhordozó tevékenységében vezető tisztségviselők, cégvezetők, képviselőre jogosult tagok voltak. Azok nem töltötték be ilyen pozíciót, más módon mentesülhetnek akkor, ha szavazati joguk nem haladta meg a 25%-ot, és másként akkor, ha szavazati joguk a 25%-ot meghaladta, de nem lépte túl az 50%-ot.
- [42] Megállapítható, hogy az Art. rendszerében nem jogosultak kimentésre azok tagok és részvényesek, tulajdoni hányaduktól függetlenül, akik vezető tisztségviselők, cégvezetők voltak. Ugyancsak nem jogosultak semmilyen módon kimentésre azok a tagok, részvényesek, akik az akadályhordozó adózóban közvetlenül vagy közvetett módon 50%-ot meghaladó szavazati joggal rendelkeztek.
- [43] A felperesnek az akadályhordozóban a perbeli regisztrációt megelőző időszak egy részében kizárólagos, majd 50%-ot meghaladó mértékű tagi jogviszonya állt fenn. A felperes tehát csak akkor jogosult kimentésre, ha az Art. 20. § (4) bekezdését – álláspontjának megfelelően – akként kell értelmezni, hogy az az akadályhordozókban érintett teljes személyi körre vonatkozik. Azaz amennyiben az akadályhordozó törvényes működését helyre állították, az akadály hordozó tagjai, részvényesei akkor is élhetnek a kimentéssel, ha az akadályhordozó tevékenységében vezető tisztségviselők, cégvezetők, képviselőre jogosult tagok voltak, vagy szavazati joguk túllépte az 50%-ot.
- [44] Az *amicus curiae* beadvány kiemelte, és azzal a Kúria egyetért, hogy az akadályhordozó adózó adószámának törlésére – felszólítást követően – abban az esetben kerül sor, ha a működésével szemben támasztott legalapvetőbb követelményeknek – például számviteli beszámoló közzététele és letétbe helyezése – sem tesz eleget. A feltételek fennállását az adóhatóság azon személyekre nézve vizsgálja, akik érdemi befolyással voltak az akadályhordozó működésére, és ebben a minőségükben gondoskodhattak volna a törvényes működés helyreállításáról, amely törvényi kötelezettségük is, valamint végső esetben a nem szabályszerűen eljáró vezető tisztségviselő megbízatását egyoldalúan meg is szüntethették volna. Ennek elmulasztása a gazdasági élet többi szereplőjének és a költségvetés védelmének az érdekében ésszerű és nem aránytalan indokul szolgál az adószám kiadásának megtagadásához.
- [45] Ezeket az érveket a felperesi előadásra tekintettel a Kúria azzal egészíti ki, hogy a jogalkotó nem csupán a személyi kör alapján differenciált, hanem azt is meghatározta, hogy kik milyen adójogi cselekmények alapján mentesülhetnek. Pl. az adózóban közvetlenül vagy közvetett módon 25%-ot meghaladó mértékű szavazati joggal nem rendelkezők esetében maga a státusz eredményez kimentést, a 25 és 50% közötti szavazati jogúak esetében elvárás, hogy tegyenek meg minden tőlük elvárható az akadály bekövetkezésének elkerülésére vagy fennállásának megszüntetésére, és mivel az Art. 20. § (5) bekezdése szerinti esetkörben nem kimentési ok az akadályhordozó törvényes működésének helyreállítása, az elvárhatóság követelménye az utólagos helyreállítás esetén is fennáll. A Kúria az AB végzés már hivatkozott [32] pontjára tekintettel nem csak a személyi kör meghatározásában, hanem a kimentési módzatok definiálásában sem észlelt alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést. A Kúria értékelése szerint a közösség érdekét és védelmét szolgálja, illeszkedik a társadalom morális rendjébe az a jogalkotói koncepció, amely a cégjegyzésre kötelezett adózók esetében az akadályhordozó nem minden döntési befolyással rendelkező személye esetében és nem minden okból ad kimentési lehetőséget.
- [46] Az Art. 20. § (4) bekezdése a (3) bekezdésre, mint egészre utalással tartalmazza az Art. 19. § (2) bekezdés a) ac) alpontja szerinti adószám kiadás megtagadása esetén a speciális kimentései lehetőséget, azt nem bontja meg a) és b) pont szerinti hivatkozással. Az a) és a b) pont – a felek által sem vitatottan – konjunktív feltételt alkot. Az Art. 20. § (3) bekezdése csak az a) és b) pont együttesében meghatározott személyi kör – a) nem tag, nem részvényes, b) vezető tisztségviselő, vagy cégvezető – esetében alkalmazható. Nem mutatható ki olyan jogalkotói cél, amely az akadályhordozó cég nem tag, nem részvényes vezető tisztségviselőin, cégvezetőin túl az akadályhordozó tagjai, részvényesei számára is biztosítani kívánta volna az általános kimentést a működés utólagos helyreállítása esetén.
- [48] A felperes logikai érvelésen nyugvó jogértelmezésének magva, hogy felperes nem látta indokolhatónak a cégjogi bejegyzés alá tartozó adózók esetében egyes csoportok kirekesztését a kimentés lehetőségéből. Az előzőek alapján azonban a Kúria a közösség érdekeit védő, az Alaptörvényen alapuló jogértelmezési módszer szerinti jogalkotási célként elfogadhatónak tekintette azt, ha az akadályhordozó nem minden befolyással rendelkező személye esetében és nem minden okból ad kimentési lehetőséget a jogalkotó. Az Alaptörvényen nyugvó és a felperes által logikáinak tekintett érvrendszer kizárják egymást. A Kúria értékelése szerint a közösségi érdekek védelme elsőbbséget élvez, ezért a felperes előadást nem tekintette megalapozottnak. A szabályozás jellege egyebekben – mint arra a korábbiakban már kitért a Kúria –, nem

jár az érintettek gazdasági életből való kizárásával, nem jelent aránytalan korlátozást, mivel más vállalkozási, foglalkoztatási formákban a gazdaság részesei lehetnek.

- [50] A felperes előzetes döntéshozatali indítványával érintett Irányelv célja a letelepedés szabadságát és a szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgását biztosító jogi keret megteremtése. A szolgáltatók letelepedésének szabadsága körében érvényesülő szabályok között a felperesi indítványban szereplő 10. cikk Az engedély megadására vonatkozó feltételekre vonatkozik. Megállapítható, hogy az adóregisztrációs eljárás nem azonosítható az Irányelv szerinti szolgáltatásnyújtás/gyakorlás engedélyezése iránti eljárással.
- [51] Az EUMSZ 267. cikke alapján, az EUB akkor hozhat előzetes döntést, ha a tagállam bírósága előtt felszínre került uniós jogkérdés eldöntése szükséges a határozathozatalhoz. Ez egyrészt jelentheti, hogy a felmerülő jogkérdés megoldása szükséges az ügy eldöntéséhez (a jogkérdés relevanciája). Másrészt jelentheti, hogy az uniós jogkérdést a tagállami bíróság kellő biztonsággal nem tudja megoldani, így ahhoz az Európai Bíróság előzetes döntése szükséges lesz. A felperesi indítvány esetében hiányzik az ügyben az Irányelv, továbbá az Alapjogi Charta 16. cikk szerinti vállalkozási szabadság és az 52. cikk relevanciája. Más Unió kapcsolódást a Kúria hivatalból sem észlelt, ezért mellőzte az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.
- [52] Mindezekre tekintettel a Kúria a felperes keresetét elutasító, érdemben megalapozott jogerős ítéletet a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.I.35.291/2022/6.)

45 A közigazgatási hatósági eljárást nem lehet felfüggeszteni ugyanazon hatósági eljárásban hozott végzésre, illetve az ilyen végzést felülvizsgáló közigazgatási bírósági eljárásra. A közigazgatási hatósági eljárást csak más ügyben hozott hatósági döntésre, vagy azt felülvizsgáló közigazgatási bírósági eljárásra lehet felfüggeszteni. Egy eljárási bíróságot kiszabó végleges végzés tényállása nem köti az ügy érdemében megállapítandó tényállás vonatkozásában az eljáró hatóságot, az a tények és bizonyítékok értékelése során veendő figyelembe [2009. évi XXXVII. törvény (Evt.) 5. §, 90/A. § (6), (7) bek., 90/J. § (4) bek.; 58/2017. (XII. 18.) FM rend. (EUTR FMr.) 7. § (2) bek.; 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 64. § 65. §, 66. §, 105. §; 995/2010. EU (EUTR) Parlamenti és Tanács 4. cikk, 5. cikk, 6. cikk].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal 2020. július 10. napján erdészeti hatóságként helyszíni ellenőrzést tartott a .../1. helyrajzi számú ingatlanon (a továbbiakban: perbeli ingatlan) található 4A1 erdőrészletben, amelyről az Agrárügyi Főosztály Erdőfelügyeleti Osztálya az alperest a 2020. június 15. napján kelt átiratával tájékoztatta.
- [2] Az alperes a tájékoztatás alapján ellenőrzése alá vonta a felperest, aki a perbeli ingatlan tulajdonosa, más erdőben erdőgazdálkodóként nyilvántartásba vett gazdálkodó. A 6100/1055-1/2020. számú végzésében részletes adatszolgáltatásra hívta fel a

perbeli ingatlanon található 4A1 erdőrészletben végzett fakitermelésre megbízást adó személyére; az erdőrészletről kitermelt fa értékesítési, szállítási körülményeire (bizonylatok, számlák, szállítójegyek); a faanyag kereskedelmi lánchoz tartozó tevékenység formájára; a fatermék szállításával, nyilvántartásával, valamint a szállítójegy és a műveleti lap előállításával és forgalmazásával kapcsolatos részletes szabályokról szóló 58/2017. (XII. 18.) FM rendelet (a továbbiakban: EUTR FMr.) 7. § (2) bekezdése szerinti nyilvántartás és a szállítójegyek beszerzését igazoló számlák másolatának, valamint az Európai Parlament és a Tanács 2010. október 20-i, a fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló 995/2010/EU rendeletének (a továbbiakban: EUTR) 4–6. cikke szerinti, az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Evt.) 90/A. § (6) bekezdésében és (7) bekezdés e) pontjában előírt, a kellő gondosság elvén alapuló nyomon követhetőségi eljárásához kapcsolódó dokumentációs rendszerének és nyilvántartásának másolata megküldésére vonatkozóan, ide értve a 2019. január 1-jétől előállított fatermékek nyilvántartását, a 2019. január 1-jétől vásárolt fatermékekről, illetve azok eladóiról vezetett nyilvántartását, az erdei faválasztékok szállításához, az eladó vagy más személy által kiállított szállítójegyek, illetve a fatermékek beszerzését igazoló dokumentumok (számlák, adásvételi szerződések), a 2019. január 1-jétől értékesített vagy forgalomba hozott fatermékekről és azok vevőiről vezetett nyilvántartásának olvasható másolatát, a mértékegység váltás esetén annak dokumentációját, telephelyenként és fafajonként az erdei faválaszték 2019. és 2020. üzleti év 1. napja szerinti nyitókészlete adatait is.

- [3] A felperes 2020. június 29. napján kelt nyilatkozata szerint a fakitermelésre senki részére nem adott megbízást, a területen a fakitermelést családtagokkal, családilag végezte az elmúlt időszakban. A szükséges „okmányolást” a járványhelyzet miatt nem tudta elindítani, de jelenleg már folyamatban van. A kitermelt famennyiségből semmi sem került elszállításra, az jelenleg is a helyszínen van. Tevékenységét östermelőként végzi. Mivel megbízást a fakitermelésre nem adott, elszállítás sem történt, okmányokat, szállítóleveleket, szerződéseket nem tud küldeni.
- [4] Az alperes a 2020. július 17. napján kelt 6100/1055-3/2020. számú végzésével – a hiányos adatszolgáltatásra tekintettel – a felperest 10 000 forint eljárási bírsággal sújtotta, aki ezt követően 2020. augusztus 4. napján, illetőleg 2020. szeptember 4. napján tett további nyilatkozatokat. Ezekben ismételten megerősítette, hogy a 4A1 jelű erdőrészletre vonatkozóan a faállomány kitermelésére nem adott megbízást, ezért további nyilatkozatot tenni az ügyben nem tud és kérte a bíróság kiszabásától történő eltekintést. Az alperes 2020. augusztus 12. napján ismételten tájékoztatta a felperest, hogy a nyilatkozata a feltett kérdésekre tekintettel nem teljes körű, ezért a bíróság kiszabásától nem tekinthet el.

- [5] Az alperes 2020. szeptember 21. napján kelt 6100/1055-14/2020. számú végzésével a felperest 50 000 forint eljárási bírság megfizetésére kötelezte, továbbá a korábbi tartalommal ismételt részlet adatszolgáltatásra hívta fel. A felperes a felhívó végzésekre további nyilatkozatot nem tett.
- [6] Az alperes a 2020. október 16. napján 6100/1055-16/2020. számú végzésével hivatalból eljárást indított a felperessel mint faanyag kereskedelmi lánc szereplővel szemben a faanyag kereskedelmi láncban végzett tevékenységének, a fatermék eredetének/nyomon követhetőségének vizsgálata és jogkövetkezmények megállapítása tárgyában.
- [7] Az alperes 2020. október 29. napján kelt 6100/1055-17/2020. számú végzésével a felperest 100 000 forint eljárási bírság megfizetésére kötelezte, továbbá ismételt felhívta a korábbi adatszolgáltatásra felhívó végzéseiben foglaltak hiánytalan teljesítésére. Végzése indoklásában hivatkozott az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 64. § (2) bekezdésében, 77. § (2)–(3) bekezdésében és 105. § (1) bekezdésében foglaltakra.
- [8] Hangsúlyozta, hogy a felperes nem adott tájékoztatást arról, hogy az adatszolgáltatást milyen rajta kívül álló okból nem tudja teljesíteni, annak elmulasztásával nem tette lehetővé a feltárt jogsértés megfelelő kivizsgálását, illetve a faanyag nyomon követhetőségének, valamint a felperes faanyag kereskedelmi tevékenységének ellenőrzését. Utalt arra, hogy a felperes adatszolgáltatási kötelezettsége valamennyi erdőrészletre kiterjedt, ahol az Országos Erdőállomány Adattár szerint a felperes a bejegyzett erdőgazdálkodó. Megjegyezte, hogy a gazdálkodása alatt álló erdőben 2018. évben bruttó 1445 m³, 2019. évben bruttó 1280 m³ fakitermelés történt.
- [9] A felperes a 2020. október 21-én keltezett, de 2020. november 16. napján postára adott nyilatkozatában arra hivatkozott, hogy az ügyel érintett Sz. T. Kft. részben saját, részben házastársa, Sz. J. tulajdonát képezi, amely alapján az adatszolgáltatás megtagadására lehetősége van.
- [10] Az alperes a 2021. február 10. napján kelt 6100/5400-1/2021. számú határozatában a felperest 1 200 000 forint erdővédelmi bírság megfizetésére kötelezte, továbbá a fatermékekkel kapcsolatos működését, a jogszabályban előírt, kellő gondosság elvén alapuló nyomon követhetőségi rendszerének (a továbbiakban: DDS) teljes körű létrehozásáig, megküldéséig és e dokumentáció beérkezéséig, illetve az erdei faválaszték 2021. üzleti év 1. napjára, illetve a határozat kézhezvételének napjára vonatkozó készletadatának fafajonként, választékonként, telephelyenkénti bontásban történő megküldéséig megtiltotta.
- [11] Indoklásában kifejtette, hogy a felperes a felhívások ellenére az Ákr. 63. §-ában foglalt adatszolgáltatási kötelezettségének nem tett eleget. Hangsúlyozta, hogy az Ákr. 105. § (2) bekezdése alapján az adatszolgáltatás megtagadásának feltételei nem álltak fenn, mivel felperes az ehhez szükséges konkrét tényeket, adatokat nem közölte, utalva e körben az Ákr. 66. § (2)–(3) bekezdésre is. Hivatkozott az Evt. 90/J. § (4) bekezdésében szabályozott vélelemre, továbbá arra, hogy a felperes erdőgazdálkodóként a kitermelt fa mennyiségére figyelemmel – amely az erdőgazdálkodása alatt álló 96E, 96F és 96G erdőrészleteket is érintette – az EUTR 2. cikk c) pontja és az Evt. 5. § 33. pontja alapján piaci szereplőnek minősül.
- [12] Az EUTR 4. cikk (2) bekezdését, a 6. cikk (1) bekezdését, az Európai Bizottság 2012. július 6-i, a fát, és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló 995/2010. európai parlamenti és tanácsi rendelet által előírt, kellő gondosság elvén alapuló rendszerre, valamint az ellenőrző szervezetek felett végzendő ellenőrzések gyakoriságára és jellegére vonatkozó részletes szabályokról szóló 607/2012/EU végrehajtási rendelete (a továbbiakban: EUTR Vhr.) 5. cikket és az Evt. 90/A. § (6) bekezdést felhívva kifejtette, hogy a felperes a felhívása ellenére nem küldte meg a kellő gondosság elvén alapuló nyomon követhetőségi eljárásához kapcsolódó naprakész dokumentációs rendszerét (DDS), illetve nem is nyilatkozott azzal kapcsolatban. Felhívása ellenére nem küldte meg továbbá az EUTR FMr. 8. § (3) bekezdése szerinti 2019. és 2020. üzleti év első napjára vonatkozó nyitó készletét fafajonként, választékonként és telephelyenkénti bontásban.
- [13] Az erdővédelmi bírság jogkövetkezmény körében az Evt. 82. § (1) bekezdésére, a 108. § (4) bekezdésére, az erdőgazdálkodási és erdővédelmi bírság mértékéről és kiszámításának módjáról szóló 143/2009. (VII. 7.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Bírságrendelet) 1. § (1) bekezdésére, a 4. § (4)–(5) bekezdésére és az EUTR 19. cikk (2) bekezdésére hivatkozott.
- [14] A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal a felperes házastársával, Sz. J.-vel szemben a perbeli 4A1 erdőrészletben a fa kitermelésére vonatkozó előírások megszegése miatt a 2020. július 17. napján kelt HB/15-ERD/04153-8/2020. számú határozatával az Evt. 108. § (1) bekezdés d) pontjára hivatkozással 29 712 000 forint erdővédelmi bírságot szabott ki. A felperes házastársa által előterjesztett kereset alapján eljáró Debreceni Törvényszék a 102.K.702.341/2020/12. számú ítéletével a keresetet elutasította. A felülvizsgálati eljárásban a Kúria 2022. április 14. napján kelt Kfv.III.37.106/2021/6. számú ítéletével a törvényszék ítéletét megváltoztatta, az alperes határozatát megsemmisítette, és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte. A megismételt eljárásban a tényállás teljes körű tisztázását, az alperesi határozat indoklásában a bizonyítási eljárás folyamatának és a bizonyítékok értékelésének részletes bemutatását írta elő.
- A kereseti kérelmek és az alperes védírata**
- [15] A felperes a 6100/1055-17/2020. iktatószámú 100 000 forint eljárási bírság kiszabására vonatkozó végzéssel, továbbá az erdővédelmi bírságot kiszabó 6100/5400-1/2021. határozattal szemben egyaránt keresettel élt. A törvényszék a keresetek alapján indult perek egyesítéséről rendelkezett.
- [16] A felperes a végzés ellen előterjesztett keresetében elsődlegesen az alperesi végzés megsemmisítését, másodlagosan annak hatályon kívül helyezését kérte. Jogszabálysértésként az Ákr. 2. § (2) bekezdés a) pont, 5 § (2) bekezdés, 10. § (1) bekezdés, 66. § (3) bekezdés, 105. § (2) bekezdés, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 8:1. § 2. pont [helyesen: (1)

- bekezdés 2. pont] megsértésére hivatkozott, utalva a Legfelsőbb Bíróság 2/2004. KJE számú jogegységi határozatában foglaltakra is.
- [17] Hangsúlyozta, hogy az alperes adatszolgáltatási felhívása érintette volna a Sz. T. Kft.-t, amely részben saját, részben házastársa Sz. J. tulajdonát képezi, így az ő vonatkozásában is nyilatkozattételre, illetve adatszolgáltatásra lett volna köteles. Álláspontja szerint a házastársa az eljárás során nyilvánvalóan ügyfélnek tekintendő, mivel jogát, jogos érdekét az ügy érinti, különös figyelemmel arra is, hogy vele szemben a kormányhivatal erdészeti hatósága a jelen ügyben érintett erdőrészlettel összefüggésben erdővédelmi bírságot szabott ki. A több alkalommal kiszabott eljárási bírság alkalmazása jogszerűtlen volt, tekintettel arra, hogy az adatszolgáltatás megtagadása részben tényszerű, részben jogszerű volt.
- [18] Sz. J. házastársa az eljárásban ügyféli minőséggel rendelkezett, az alperes pedig ezzel összefüggésben nem tett eleget az Ákr. 5. § (2) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettségének, hátráltatva ezzel az ügyféli jogai gyakorlását, valamint megsértette az Ákr. 2. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt szakszerűség, egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és jóhiszeműség követelményét is. Az alperesnek a házastárs ügyféli minőségéről hivatalos tudomása volt, amely alapján az általa tett nyilatkozatokat jogszerű adatszolgáltatás megtagadásának kellett volna tekintenie, ezért a bírság kiszabása jogszerűtlen.
- [19] A felperes a határozat vonatkozásában elsődlegesen annak megsemmisítését, másodlagosan a hatályon kívül helyezését kérte. Eljárási szabálysértésként szintén azt hangsúlyozta, hogy az alperes eljárása során elmulasztotta értékelni azt, hogy a házastársa ügyféli minősége fennáll, erről, és ennek kapcsán az eljárásban megillető jogairól, kötelezettségeiről megfelelően nem tájékoztatta, az ügyféli minőségre tekintettel pedig a házastársával közös, Sz. T. Kft.-t érintő adatszolgáltatást jogszerűen tagadta meg.
- [20] Arra is hivatkozott, hogy az Ákr. 48. § (1) bekezdés a) pontjára tekintettel az eljárási bírság kiszabására vonatkozóan előterjesztett keresetere tekintettel alperesnek a megelőző eljárást fel kellett volna függesztenie, mivel az eljárási bírság kiszabása ugyanazon ténybeli alapon nyugvó adatszolgáltatási felhíváson, illetve az adatszolgáltatás elmulasztásán alapult. Érvelése szerint az adatszolgáltatás jogszerű megtagadásának tisztázása a határozat jogszerűségére egyértelműen kihatással van.
- [21] Az alperes a védirtaiban a végzését, illetőleg határozatát egyaránt jogszerűnek tartva a felperes kereseteinek elutasítását kérte.
- A jogerős ítélet**
- [22] A törvényszék ítéletével az alperes keresettel támadott végzését és határozatát megsemmisítette, és az alperest új eljárásra kötelezte. Indoklásában felhívta a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (2) és (4) bekezdését, a 85. § (2) bekezdését, a 89. § (1) bekezdés a) pontját, a 92. § (1) bekezdés b) pontját, az Ákr. 2. § (2) bekezdését, az 5. § (2) bekezdését, a 48. § (1) bekezdés a) pontját, a 62. § (2) bekezdését, a 64. § (2) bekezdését, a 66. § (2) bekezdését, 77. §-át, 105. §-át, a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 2. pontját, az Evt. 5. § 33., 37. pontját, a 90/J. § (4) bekezdését és az EUTR 2. cikk a)–d) pontjában foglaltakat.
- [23] Kifejtette, hogy a felek között nem volt vitatott az a tény, hogy az eljárás a kormányhivatal erdészeti hatósága által lefolytatott helyszíni ellenőrzésre vonatkozó tájékoztatást követően hivatalból indult, valamint az sem, hogy Sz. J. a felperes Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti hozzátartozója. Leszögezte, hogy a felperes azon kereseti jogkövetkeztetése, miszerint az ügyben Sz. J. házastársa ügyféli minőséggel rendelkezik, a tartalmát alapul véve egyúttal a határozat és végzés esetén a tényállás tisztázatlanságával összefüggő kereseti vitatást is jelent.
- [24] Ezzel összefüggésben kiemelte, hogy a megelőző eljárás során a hatóság a döntéshozatalhoz szükséges tényállást nem tisztázta, mivel nem nyert megállapítást, hogy a 4A1 erdőrészleten kinek a megbízásából került sor a kitermelésre. Erre vonatkozóan sem a végzés, sem a határozat nem tesz megállapítást, ugyanakkor a felperes azon következetes nyilatkozatával szemben, miszerint a területről a faanyag elszállítására nem került sor, a határozat ténymegállapítást nem tartalmaz, kizárólag a 2020. szeptember 15-én foganatosított helyszíni szemlére utal.
- [25] Hangsúlyozta, hogy a felperessel szemben a megelőző eljárás a 4A1 jelű erdőrészletben végzett kitermelés miatt indult, ugyanakkor az alperes adatszolgáltatásra felhívása már tartalmazta a 2A1 jelű erdőrészletet, majd a határozat indokolása előzmények nélkül hivatkozott a felperes erdőgazdálkodásában lévő 96E, 96F és 96G jelű erdőrészletekre is.
- [26] A határozat hivatkozott továbbá a nyomon követhetőséggel, az egyes nyilvántartások vezetésével összefüggő adatszolgáltatási – egyes esetekben a bejelentés nélkül, más esetekben a bejelentéssel végzett fakitermelési – ügyekre anélkül, hogy az eljárás hatóság a hivatkozott erdőrészleteken a kitermelés mértékét, a m³ mennyiséget és azt tisztázta volna, hogy van-e, illetve ki az érintett terület erdőgazdálkodója.
- [27] A felek között az nem volt vitatott, hogy a 4A1 erdőrészleten található kitermelt faállomány az EUTR 2. cikk a) pontja alá tartozik. Ez azonban nem mentesítette az alperest annak tisztázásától, hogy a felperes esetén az EUTR 2. cikk b) pont szerinti „forgalomba hozatal”, a c) pont szerinti „piaci szereplő”, a d) pont szerinti „kereskedő”, illetve az Evt. 5. § 33. pont szerinti „faanyag kereskedelmi lánc szereplő” fogalmi ismérvei miként valósultak meg. Alperes az eljárása során azt sem tisztázta, hogy a felperes nyilatkozata valóságghú-e, miszerint az érintett erdőrészletből a fa elszállítására nem került sor.
- [28] Az alperesnek e körülményeket az Ákr. 100–101. §-ainak megfelelően az eljárás megindítását megelőzően tisztázni kellett volna. Az eljárási cselekményekből nem állapítható meg, hogy a kitermelt fa vagy fatermék forgalomba hozatalára, különösen eladására utaló tény vagy adat fellelhető-e, és az a felperes személyével összefüggésbe hozható-e. Ennek tisztázása érdekében az alperesnek a felperesen kívül Sz. J.-t mint a felperes közeli hozzátartozóját és más erdőrészletekben

- erdőgazdálkodóként szintén nyilvántartásba vett személyt nyilatkozattételre kellett volna felhívnia.
- [29] A felperes megelőző eljárás során 2020. június 29. napján és 2020. augusztus 4. napján előterjesztett nyilatkozataiból, kereseti érveléséből, a kormányhivatal erdészeti hatósága alperes részére adott tájékoztatásából, miszerint a felperes házastársa más erdőrészetek vonatkozásában erdőgazdálkodóként nyilvántartott személy, a hatósági ügy tárgyából, a Sz. T. Kft. esetén a felperes házastársa önálló képviselői jogosultságából, a felperes házastársával szemben ugyanazon erdőrészleten észlelt jogszerűtlen fakitermelés miatt indult eljárásból, valamint abból, hogy nem nyert bizonyítást, ki adott megbízást az érintett erdőrészleten a faanyag kitermelésére, arra a következtetésre jutott, hogy Sz. J. tárgyi hatósági ügygel összefüggő érdekeltisége közvetlen és nyilvánvaló. Több kúriai határozatra utalva leszögezte, hogy az eljárás során a felperes hozzátartozója ügyféli minőségét vizsgálni kellett.
- [30] Megállapította, hogy az Ákr. 105. § (1) bekezdésre alapított adatszolgáltatásra vonatkozó felhívás alapján a felperes az Ákr. 66. § (3) bekezdése, 105. § (2) bekezdése és a Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 2. pontja alapján az adatszolgáltatást jogszerűen tagadhata meg. A felperes a nyilatkozattétel megtagadásának okáról még a megelőző eljárás lefolytatása részeként nyilatkozatot tett, a megtagadás okát és jogcímét az alperes részére 2020. november 16-án postára adott nyilatkozatában pontosan megjelölte. Ezért az alperesi állásponttal szemben a felperesi kereset ezen hivatkozása nem ütközik a Kp. 78. § (4) bekezdésébe.
- [31] Az eljárás felfüggesztésével összefüggő kereseti hivatkozást vizsgálva kifejtette, hogy a felperes a 100 000 forint eljárási bírság megfizetésére kötelező végzés jogszerűsége vonatkozásában az ismételten kiadott adatszolgáltatásra felhívás és annak megtagadása jogszerűségére kiterjedően keresetet terjesztett elő, amelyről az alperes tudomással bírt. Az alperes a határozatát az erdővédelmi bírság kiszabása körében az EUTR 4 cikk (1)–(2) bekezdésére, a 6. cikk (1) bekezdésére a DDS rendszer vezetésének hiányára, a nyomon követhetőséggel összefüggő, az Evt. 90/A. § (6) bekezdésére, továbbá az EUTR Vhr. 5. cikkének és az EUTR FMr. 8. § (3) bekezdésének megsértésére alapította.
- [32] Leszögezte, hogy a határozatban felhívott tételesen megjelölt jogsértések a fa vagy faválasztékok nyomon követhetőségével, az egyes nyilvántartások vezetésével összefüggő adatszolgáltatási jogintézmény részét képezik. Figyelemmel az Evt. 108. § (4) bekezdésében írt feltételekre és a Bírságrendeletben foglaltakra, megállapítható, hogy az erdővédelmi bírság felszámítása az alperesi végzésben foglalt hatósági kötelezés tartalmával összefügg, lényegében az alperesi határozat az ugyanazon ténybeli alapon nyugvó adatszolgáltatási felhívás miatt a felperessel szemben megállapított és kiszabott szankciónak minősül. Ez alapján egyetértett a felperes kereseti érvelésével, hogy az adatszolgáltatás jogszerű megtagadása a határozat meghozatala szempontjából előkérdésnek minősül, amely alapján az alperesnek az Ákr. 48. § (1) bekezdés a) pontja szerint kellett volna eljárnia.
- [33] Kifejtette, hogy az Evt. 90/J. § (4) bekezdésben foglalt törvényi vélelem kötelező alkalmazásának esete – figyelemmel a Kúria Kfv.II.37.481/2021/7. számú ítéletében foglaltakra is – jelenleg nem áll fenn, ugyanis a tényállást e körben az alperes önállóan, vagy az erdészeti hatóság bevonásával közösen nem tisztázta. A megelőző eljárás lefolytatása során sem Sz. J. hozzátartozót, sem a Sz. T. Kft.-t nyilatkozattételre és a rendelkezésre álló bizonyítékainak a csatolására nem hívta fel, és Sz. J. ügyféli jogállását nem vizsgálta meg. Mindezek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a felperesnek az Ákr. 10. §, 66. § (3) bekezdés a) pontjának, a 105. § (2) bekezdésének és a 48. § (1) bekezdés a) pontjának megsértésére alapított keresete alapos.
- [34] A megismételt eljárásra a 4A1 erdőrészleten a faállomány kitermelésével, elszállításával, forgalomba hozatalával összefüggő tények, adatok beszerzése céljából Sz. J. hozzátartozó, valamint a Sz. T. Kft. nyilatkozattételre és a bizonyítékok becsatolására történő felhívását, az érintett ingatlanon ismételt helyszíni ellenőrzés tartását írta elő azzal, hogy mindezek alapján szükséges állást foglalni a felperes házastársa ügyféli jogállásáról és erre figyelemmel kell döntenie arról, hogy a hatóság az eljárást kivel vagy kikkel szemben folytathatja le.
- [35] Ezt meghaladóan szükségesnek tartotta a 2A1, valamint a 96E, 96F, és 96G jelű erdőrészlet vonatkozásában a tényállás részeként tisztázni, hogy az adott erdőrészleten ki az erdőgazdálkodó, illetve mikor, milyen körülmények között és milyen mennyiségben került sor a fa kitermelésére, illetőleg arra bejelentés alapján vagy anélkül került sor. Amennyiben arra bejelentés alapján került sor, úgy indokoltnak tartotta a nyomon követhetőséggel, egyes nyilvántartások vezetésével összefüggő adatszolgáltatási bejelentések tárgyában induló faanyag kereskedelmi lánc erdészeti hatósági ügy elkülönítését a perbeli 4A1 jelű erdőrészleten állt faállomány kitermelési ügyétől.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [36] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a törvényszék ítéletének hatályon kívül helyezését kérte. Allította, hogy az ítélet sérti a Kp. 78. § (2), (4) bekezdését, a 85. § (1) bekezdését, a 86. § (4) bekezdését, az Ákr. 10. § (1) bekezdését, a 64. § (2) bekezdését, a 66. § (3) bekezdését, a 105. § (2) bekezdését, az Evt. 90/A. § (6) bekezdését, a 90/J. § (4) bekezdését, az EUTR 4. cikk (2) bekezdését, 6. cikkét, a Ptk. 5:14. §-át, 5:15. §-át, 5:38. §-át és 5:50. §-át, továbbá az 58/2017. FMr. 8. § (3) bekezdését.
- [37] Álláspontja szerint a törvényszék az ügyre vonatkozó anyagi és eljárási szabályokat tévesen alkalmazva, tévesen állapította meg a tényállást és tévesen alkalmazta a Kúria közzétett gyakorlatát, ezért téves következtetésre jutott. A határozatát jogszabálysértő módon olyan tényekre is alapította, amelyek a megelőző eljárás során fennálltak ugyan, de azokra az ügyfél önhibájából nem hivatkozott.
- [38] A Kp. 78. § (2) és 85. § (3) bekezdésére, továbbá a kereseti kérelemhez kötöttségéről és a keresetváltoztatásról a közigazgatási perben tárgyú 2/2011 (V. 9.) KK véleményre utalva hangsúlyozta, hogy a felperes keresetében a tényállás tisztázatlanságára nem hivatkozott. A

- törvényszéknek a kereseti kérelem keretei között a felperes ténybeli és jogi hivatkozásait kell vizsgálnia. Miután a felperesnek nem volt tényállás feltárási kötelezettségre vonatkozó kereseti vitatása és ennek hiánya a Kp. 85. (3) bekezdése alapján nem olyan jogsértés, amelyet hivatalból figyelembe kell venni, a törvényszék ezt a kérdést jogszerűen nem vizsgálhatta volna.
- [39] Kiemelte, hogy a törvényszék nem az alperesi határozatban megállapított tényállással összevetve értékelte a bizonyítékokat, ezzel megsértette a Kp. 78. § (2) bekezdését. A tényállás szabad megállapítása nem jelenti azt, hogy a bíróság teljes egészében eltekinthet a határozatban megállapított tényállástól. A rendelkezésre álló határozati tényállásból ugyanis kétségekívül megállapítható volt, hogy határozatában a faanyag kereskedelmi lánc szereplőket általánosan terhelő kötelezettségeket rótt a felperes terhére az EUTR 4. cikk (2) bekezdés, 6. cikk (1) bekezdés a)–c) pontja, az Evt. 90/A. § (6) bekezdése, továbbá az EUTR FMr. 8. § (3) bekezdése alapján, amelyek nem voltak egyértelműen a 4A1 erdőrészelthez köthetők.
- [40] A kellő gondosság elvén alapuló eljárás, a hozzá kapcsolódó dokumentációs rendszer fenntartása, a tárolásra, készletezésre is kiterjedő nyilvántartási kötelezettség az illegális eredetű fatermék piacra kerülésének megelőzését, a fatermek beazonosíthatóságát, továbbá nyomon követhetőségük biztosítását szolgálják. Határozatában nem rótt a felperes terhére az érintett erdőrészeltekből származó fatermék illegális eredetét vagy a konkrét fakitermeléshez kapcsolódó tevékenységét, hanem a faanyag-kereskedelmi tevékenység jogszerű végzését vizsgálva, az anyagi jogszabályok szerint általa vezetni rendelt nyilvántartásokhoz és kellő gondossági eljáráshoz kapcsolódó szabályok megsértése miatt alkalmazott vele szemben szankciót, amely vonatkozik az eljárási bírságot kiszabó végzésre is.
- [41] A törvényszék figyelmen kívül hagyva a felperes terhére rótt jogsértést, olyan tényállás feltáráának elmaradását rótt a terhére, amely nem szolgált sem a határozat, sem a végzés alapjául. Végzéseiben nem csak a 4A1 erdőrészeltek tekintetében hívta fel a felperest adatközlésre, hanem a teljes faanyag-kereskedelmi lánc tevékenységéhez kapcsolódóan, az erdőgazdálkodói bejegyzéssel érintett többi erdőrészelteiben, illetve esetlegesen más területekről az általa kitermelte/forgalomba hozott, lábon értékesített/kereskedelmi forgalomban értékesített faanyaggal kapcsolatban is, azonban erre vonatkozóan egyáltalán nem szolgáltatott adatot.
- [42] Az adatszolgáltatásra felhívó és eljárási bírságot kiszabó végzéseiben pontosan megjelölte a kért adatokat és a 2020. augusztus 12-én kelt végzésében külön is tájékoztatta arról, hogy a bírságtól nem tekinthet el, mert a perbeli ingatlantól függetlenül több adatot is kért, amelyekre a felperes egyáltalán nem nyilatkozott. Az adatszolgáltatás megtagadásának lehetőségére pedig a felperes először a Sz. T. Kft.-re utalva a 2020. október 23-i keltezésű beadványában utalt, amelyet 2020. november 16-án adott postára, de még ebben sem jelölte meg, hogy a házastársával közös vállalkozás mennyiben és mely adatok körét érintené.
- [43] A törvényszék ezért ítéletében tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes a megelőző eljárásban az adatszolgáltatás megtagadására megfelelően hivatkozott, ugyanis erre csak a végzése meghozatalát követően került sor. Ezt a nyilatkozatát a határozata meghozatalánál sem értékelte, mert nem jelölte meg, hogy mely adatok körét érinti álláspontja szerint a megtagadási ok, illetve semmilyen módon nem utalt a házastárs közvetlen érintettségére.
- [44] Kiemelte, hogy a törvényszék ítéletének az Ákr. 10. §-a szerinti ügyfél fogalomra és azon belül a házastárs közvetlen érintettségére vonatkozó megállapítása téves. A törvényszék hivatkozott ugyan a bírói joggyakorlatra, de azt nem konkretizálta a jelen esetre, vagyis nem fejtette ki, hogy milyen alapon állapítható meg a felperes erdőgazdálkodóval szemben erdővédelmi bírságot kiszabó és faanyag-kereskedelmi lánc tevékenységét meghatározott feltételek bekövetkezéséig megtiltó alperesi határozattal kapcsolatban Sz. J. közvetlen érintettsége. Álláspontja szerint a közvetlen érintettség akkor sem állna fenn, ha az adatszolgáltatás közvetlenül rá vonatkozna, de a közös cég közbeiktatásával a kapcsolat még távolabbi.
- [45] Hangsúlyozta, hogy faanyag kereskedelmi lánc ügyekben a fa és fatermek életútja a teljes kereskedelmi láncban vizsgálendő és minden ismert láncszereplő tevékenysége külön-külön képezi a vizsgálat tárgyát, felelőségük a többi láncszereplőtől független. Nyilvántartás vezetési és kellő gondossági nyomon követhetőségi rendszer létrehozására vonatkozó kötelezettségeik teljesítésének vizsgálata láncszereplőnként önálló hatósági ügy tárgyát képezik, még abban az esetben is, ha a lánc többi szereplője esetében is kimutatható valamilyen jogszabálysértés.
- [46] Nem volt vitatott az eljárás során, hogy Sz. J. a felperes házastársa, illetve a felperes és házastársa közös tulajdonát képezi a Sz. T. Kft., azonban a hozzátartozói minőség, illetve az a tény, hogy a felperesnek olyan adatot is kellett volna szolgáltatnia, amely a házastársával közös cégére vonatkozik, a keresettel támadott határozat tekintetében a közvetlen érintettséget, így az ügyféli minőséget nem alapozza meg. Hivatkozott e körben a 2/2017. KMK véleményben, a Kúria több döntésében, valamint az Ákr. kommentárban foglaltakra.
- [47] Az Ákr. 64. § (2) bekezdésére, 66. § (3) bekezdésére és 105. § (2) bekezdésére utalva kiemelte, hogy az adatszolgáltatási kötelezettség a hivatalbóli eljárásban általánosan kötelező az ügyfél számára. Az adatközlésre felhívó végzés ellen önálló jogorvoslatnak nincs helye, az csak az érdemi döntéssel szembeni jogorvoslat során támadható. A hatósági eljárás során a kötelezett nem veheti át a jogkörét annak megítélésénél, hogy az eljárás szempontjából mely adatok minősülnek relevánsnak, és csak az érdemi döntés elleni jogorvoslat során van lehetősége kifogásolni, ha a hatóság a tényállás tisztázási kötelezettség körében rá kirívóan alaptalan, jogellenes vagy egyértelműen felesleges, többletköltséget jelentő adatszolgáltatási kötelezettséget rótt.
- [48] Az irányadó rendelkezések alapján az adatszolgáltatást az ügyfél akkor tagadhatja meg, ha

- arra vonatkozóan a tanúvallomást is megtagadhatná. Az Akr. 66. § (3) bekezdése alapján kizárólag a bűncselekmény miatti önvád tilalma ad felmentést az adatszolgáltatás alól. Az ügyfél jogsértést beismerő nyilatkozatot nem köteles tenni, de az egyéb, rá nézve terhelő bizonyíték rendelkezésre bocsátását, adat, irat szolgáltatását nem tagadhatja meg, amelyek esetleg a közigazgatási jogsértést bizonyítják. Jelen esetben adatszolgáltatási kötelezettség csak közvetetten a közös cégen keresztül áll fenn a házastárs tekintetében, így a közvetlen érintettség nem volt megállapítható.
- [49] Miután az adatszolgáltatás elrendelése nem, csak az eljárási bírság kiszabása támadható önálló jogorvoslattal, így az önálló jogorvoslattal támadható eljárási bírság kiszabása iránti kérelem a határozat meghozatalánál nem minősült előkérdésnek, az nem az ügy érdemével állt összefüggésben.
- [50] A felülvizsgálati kérelem befogadását a Kp. 118. § (1) bekezdés b) pontjára alapította.
- [51] A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a törvényszék ítéletének hatályban tartását kérte, hivatkozva arra, hogy az alperesi határozat a jogszabályban foglaltaknak megfelel. Hangsúlyozta, hogy a törvényszék helyesen foglalt állást arról, hogy azon kereseti vitatása, miszerint a férje, Sz. J. ügyféli minőséggel rendelkezik, egyben a tényállás tisztázatlanságával összefüggő kereseti vitatás is, mivel arról a hatóságnak tudomása volt. A házastárs ügyféli minőségét ennek ellenére az eljárása során nem vizsgálta és ezzel összefüggő jogairól nem tájékoztatta.
- [52] A törvényszék határozata a Kp. 78. § (2) bekezdés és 85. § (2) bekezdésben foglaltaknak megfelelt, a törvényszék a jogvita elbírálása során a bizonyítékokat egyenként és összességükben, a megelőző eljárásban megállapított tényállással összevetve szabadon értékelhette. Az ítéletben kifejtett hiányosságok alapján megalapozottan hívta fel alperest a tényállás feltárási kötelezettség teljesítésére és ítélete a Kp. 78. § (4) bekezdésben foglaltakat sem sértette, mivel az adatszolgáltatási kötelezettségét az eljárás során mindvégig tagadta, így arra már az eljárás során is megfelelően hivatkozott.
- [53] Az elsőfokú bíróság arról is helyesen foglalt állást, hogy a Sz. T. Kft. gazdasági társaságra tekintettel, Sz. J. közvetlen érintettsége, ezáltal ügyféli minősége az eljárás során fennállt. Hivatkozott e körben a Kúria számos döntésére. Érvelése szerint az adatszolgáltatás körében meghozott eljárási bírságot kiszabó végzés ellen előterjesztett keresetre tekintettel alperesnek az eljárás felfüggesztéséről kellett volna döntenie, ugyanis a bírság kiszabásának jogszerűtlen volta, a kérelemmel támadott határozat jogszabálysértő voltát eredményezi.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [54] Az alperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.
- [55] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között vizsgálja felül. A Kp. 120. § (5) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [56] A Kúria megállapította, hogy a törvényszék a rendelkezésre álló adatok és bizonyítékok helytelen értékelésével az ügyben irányadó tényállást helytelenül állapította meg, és erre figyelemmel téves következtetésre jutott az alperes határozatának jogszerűségével összefüggésben.
- [57] A rendelkezésre álló peradatok alapján megállapítható, hogy az eljárás a 4A1 jelű erdőrészletben a kormányhivatal erdészeti hatósága által végzett helyszíni ellenőrzésre vonatkozó tájékoztatást követően indult. A kormányhivatal erdészeti hatósága az eljárást a felperes házastársával szemben a fa kitermelésére vonatkozó előírások megsértése, vagyis jogosulatlan fakitermelés miatt indította meg, illetve folytatta le. Az alperes faanyag kereskedelmi lánc hatóság az előbbi hatóság tájékoztatása alapján vonta ellenőrzés alá a 4A1 erdőrészlettel érintett perbeli ingatlan tulajdonosát. A felperes tulajdonosi minősége és az a tény, hogy több erdőrészlet erdőgazdálkodója a megelőző eljárás során nem volt vitatott. A felperes pedig mint erdőgazdálkodó a gazdálkodásában lévő erdőrészletekben történő fakitermeléssel összefüggésben szükségképpen a faanyag kereskedelmi láncban első forgalomba hozóként a faanyag kereskedelmi lánc szereplőjének minősül, melyre figyelemmel a nyilvántartásokkal összefüggő kötelezettségek terhelik.
- [58] Az alperes ezért végzésében a felperest részben a 4A1 erdőrészletben végzett fakitermeléssel, a faanyag értékesítésével összefüggő körülményekre, részben pedig mint faanyag kereskedelmi lánc szereplőt az erdőgazdálkodással érintett ingatlanait érintően az EUTR-ben, az EUTR FMr.-ben és Evt.-ben előírt kötelezettségeivel összefüggő részletes adatszolgáltatásra hívta fel, amely a kellő gondossággal elvén alapuló dokumentációs rendszerre, a kitermelt faanyag értékesítésére, illetve az ehhez kapcsolódó bizonylatok megküldésére, a fa és faválaszték tárolására, készletezésére kiterjedő nyilvántartására vonatkozott.
- [59] Az erdővédelmi bírság kiszabására vonatkozó határozat indokolása alapján pedig rögzíthető, hogy a szankció alkalmazására nem a 4A1 erdőrészletben végzett jogosulatlan fakitermelés, hanem a kellő gondosság elvén alapuló nyomon követhetőségi rendszer (DDS hiánya), az ezzel összefüggő nyilvántartási és dokumentációs megőrzési kötelezettségek megszegése, illetőleg az erdei faválasztékok üzleti év első napjára vonatkozó készlete rögzítésének elmaradása miatt került sor.
- [60] Mindebből következően a törvényszék tévesen rögzítette, hogy az alperes határozata hiányos a 4A1 erdőrészletben történt fakitermelés körében, mert az nem tartalmazza konkrétan a fakitermelés körülményeit és a kitermelt fa mennyiségét, illetőleg nem tisztázta a határozatban szereplő további erdőrészletek fakitermelését sem. Az a körülmény, hogy a 4A1 erdőrészletben történt fakivágás generálta az eljárást, majd e körben vizsgálódott is a hatóság nem bír jelentőséggel a releváns tényállás szempontjából, olyan esetben, amikor e körben végül jogsértést nem állapít meg.
- [61] A fentiekben kifejtettek szerint alperes részéről a jogsértés megállapítására a felperest mint faanyag

- kereskedelmi lánc szereplőt terhelő részletes nyilvántartási, és ezzel összefüggő adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása miatt került sor, melyet többek között az Ákr. 105. § (1) bekezdésében előírt általános adatszolgáltatási kötelezettségen túl az Evt. 90/A. § (7) bekezdés *a*) és *c*) pontja, a 90/M. § (1) bekezdése, az EUTR 5. cikk (1) bekezdése és az EUTR FMr. 8. § (3) bekezdése ír elő. Az ezzel összefüggő tényállást a hatóság a döntéshozatalhoz szükséges mértékben tisztázta.
- [62] A felperes kereseti hivatkozását elfogadva az ügyben eljáró bíróság döntő jelentőséget tulajdonított annak, hogy a felperes házastársa is bejegyzett erdőgazdálkodó, valamint felperessel a faanyag kereskedelmet is érintő közös vállalkozásuk van. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperes megelőző eljárás során tett nyilatkozataiból, jogi és logikai érveléséből, azon tényből, hogy felperes házastársa is bejelentett erdőgazdálkodó, a hatósági ügy tárgyából, a közös vállalkozás meglétéből és a perbeli ingatlanon a fakitermelésre megbízást adó személy felderíthetlenségéből az következik, hogy a felperes házastársa az eljárás során ügyfélnek volt tekintendő.
- [63] A Kúria ezzel összefüggésben kiemeli, hogy az Ákr. 10. § (1) bekezdésében meghatározott ügyfél fogalom elengedhetetlen feltétele az érintett személy jogának, jogos érdeksérelmének közvetlen érintettsége. Az ügyben eljáró bíróság által egyébként helyesen felhívott kúriai határozatok is azt támasztják alá, hogy a bírói gyakorlat szerint az ügyfél minőség megállapításához elengedhetetlen a közvetlen és nyilvánvaló érdekelttség fennállása, a jogi és ténybeli helyzetre figyelemmel, a közvetlen jog vagy érdeksérelm, amelyet minden ügyben egyedileg szükséges vizsgálni.
- [64] A Legfelsőbb Bíróság 2/2004. KJE jogegységi határozatának értelmében ügyfél az lehet, akire a határozat rendelkezéseinek közvetlen hatása van. Az ügyfél minőség csak közvetlen érintettség esetén állapítható meg, amikor az érvényesített alanyi jog és a felülvizsgálni kért határozat között közvetlen kapcsolat áll fenn (Kfv.37.593/2012/10.).
- [65] A bíróság az Ákr. ügyfél fogalmával kapcsolatos bírói gyakorlatot helyesen idézte, azonban az ügyben irányadó tényállás téves megállapításával, a jelen ügy tárgyát tévesen azonosítva helytelenül foglalt állást a felperes házastársa esetleges ügyfél minőségéről. A két eljárás tárgya eltérő volt, a felperessel szemben ugyanis az erdőgazdálkodói minőségével összefüggő kötelezettségek megsértése, míg a házastársával szemben a 4A1 erdőrészletben engedély, illetve bejelentés nélkül végzett fakitermelés miatt indult eljárás. Erdővédelmi bírság kiszabására az előbbi esetben az Evt. 108. § (4) bekezdése, míg utóbbi esetben az Evt. 108. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján került sor. A felperes mint faanyag kereskedelmi lánc szereplő adatszolgáltatási kötelezettsége az erdőgazdálkodása alatt álló erdőrészletekre vonatkozóan önálló, ahogyan a faanyag kereskedelmi láncolat többi szereplőjének, így a felperes házastársának is.
- [66] Mindezek alapján megállapítható, hogy a hozzátartozói kapcsolatra, illetőleg a közös tulajdonú vállalkozásra figyelemmel sem azonosítható olyan, a felperes házastársát közvetlenül érintő jog- vagy érdeksérelm, amely az ügyfél minőségét a megelőző eljárásban megalapozza.
- [67] Az ügyben eljáró bíróság a fentiek miatt a felperes hozzátartozója ügyfél minőségéből levezetett adatszolgáltatás megtagadásának lehetőségére is tévesen következtetett. Az Ákr. 105. § (1) bekezdése alapján fennálló általános adatszolgáltatási kötelezettség mellett a felperes erdőgazdálkodót többek között az Evt. 90/A. § (7) bekezdése és a 90/M. § (1) bekezdése szerinti speciális adatszolgáltatási kötelezettség is terheli. Miután a felperes házastársának az ügyben az ügyfél minősége nem áll fenn, a megelőző eljárásban az Ákr. 105. § (2) bekezdése mentén alkalmazandó Ákr. 66. § (3) bekezdés *a*) pontján alapuló adatszolgáltatás megtagadására vonatkozó jogosultsága sem értelmezhető.
- [68] Mindemellát a periratok alapján az is megállapítható, hogy az adatszolgáltatásra felhívó végzésekben a hatóság az adatszolgáltatás megtagadására vonatkozó jogszabályi rendelkezések idézése mellett részletesen tájékoztatta a felperest az adatszolgáltatás megtagadásának lehetőségéről, aki ennek ellenére a nyilatkozataiban a felülvizsgálattal érintett végzés meghozatalát megelőzően erre egyetlen alkalommal sem hivatkozott, ezt követően pedig kizárólag a 2020 novemberében postára adott levelében utalt arra, hogy a házastársával közös Kft.-re tekintettel az ügyben a nyilatkozatot megtagadhatja.
- [69] Miután az adatszolgáltatási kötelezettsége a felperes faanyag kereskedelmi lánc szereplőnek az eljárás során fennállt, a felperes házastársa sem az eljárás során meghozott végzés, sem a határozattal összefüggésben az eljárás ügyfelének nem tekinthető, a bíróság a felperes esetén tévesen következtetett az adatszolgáltatás megtagadásának lehetőségére.
- [70] A felperes a határozattal szemben előterjesztett keresetében arra is hivatkozott, hogy az alperesnek az eljárás bírságát kiszabó végzéssel szemben előterjesztett keresetére tekintettel az Ákr. 48. §-a alapján alperesnek a megelőző eljárást fel kellett volna függesztenie.
- [71] Az Ákr. 48. § (1) bekezdés *a*) pontja értelmében a hatóság felfüggeszti az eljárást, ha az előkérdés bíróság hatáskörébe tartozik. Következetes a bírói gyakorlat abban, hogy az eljárás felfüggesztésére olyan előkérdések esetén kerülhet sor, amelyeknek a határozat meghozatalára érdemi kihatása van (Kúria Kfv.III.37.872/2016/7., Kfv.II.38.120/2016/5.).
- [72] A felperessel szemben az eljárás bírság kiszabására a felperest terhelő általános és speciális adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása miatt került sor, amelynek jogalapja az Ákr. 77. §-a és a 105. § (1) bekezdése. A határozatban megállapított jogsértések ugyanakkor az Evt.-ben, az EUTR-ben, illetőleg az EUTR FMr.-ben előírt kötelezettségek megsértésére vonatkoznak, az alkalmazott jogkövetkezmény az Evt. 108. § (4) bekezdésén, vagyis az eljárás során meghozott végzéstől eltérő jogszabályi rendelkezéseken alapulnak, ezért a bírság és a határozat jogalapja eltérő.
- [73] Még ha a két döntés tényállási elemei részben azonosak is lehetnek, egy ugyanazon eljárásban hozott eljárási döntés a tényállás vonatkozásában nem köti a bíróságot – ahogy még egy más eljárásban

hozott végzés sem – az ügy érdemében megállapítandó tényállás vonatkozásában. Az eljárási bírságot megállapító végleges végzés anyagi jogerőhatása a bírság megfizetésére vonatkozik, az abban – az eljárási bírságra tekintettel – megállapított tényállás viszont nem „ítélet dolog” a hatóság számára, legfeljebb egy eljárás során keletkezett tény, melyet az ügy érdemére vonatkozó tényállás megállapítása során értékelhet.

- [74] Emellett szükséges hangsúlyozni azt is, hogy nem csak a fenti jogi érvekből, de az Ákr. konkrét rendelkezéseiből is levezethető, hogy kizárt ugyanazon ügyben hozott eljárási végzésre tekintettel felfüggeszteni alapeljárást, és azzal az érdemi döntést elodázní. Ha ugyanis a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozó ügy közigazgatási hatósági ügy, akkor csak akkor lehet felfüggesztés alapja a bírósági eljárás, ha maga a felülvizsgált közigazgatási hatósági döntés tartalma az előkérdés. Az Ákr. 48. § (2) bekezdésére is figyelemmel ugyanannak a hatóságnak más döntése csak akkor lehet – törvény által lehetővé tett esetben – eljárás felfüggesztésére okot adó előkérdés, ha az az adott ügygel szorosan összefüggő más hatósági döntése nélkül az ügy megalapozottan nem dönthető el.
- [75] Ez azt jelenti, hogy az adott ügyben hozott más döntés nem lehet a felfüggesztés alapja, csak az adott ügygel szorosan összefüggő másik ügyben hozott – és nem ugyanazon ügyben hozott – döntés. Ha pedig a közigazgatási bíróság által felülvizsgált hatósági döntés nem lehet felfüggesztést megalapozó előkérdés, akkor az ezt felülvizsgáló bírósági eljárás sem lehet előkérdés, így az ilyen bírósági eljárás nem tarthat az Ákr. 48. § (1) bekezdés *a*) pontja körébe.
- [76] Mindezt a Kúria álláspontja szerint az eljárási bírság kiszabására vonatkozó, a megelőző eljárás során hozott végzés elleni kereset alapján a közigazgatási per megindítása és a kereset mikénti elbírálása nem előkérdése az erdővédelmi bírság kiszabása tárgyában meghozott határozatba foglalt döntésnek.
- [77] A Kúria megjegyzi, hogy az alperes a felülvizsgálati kérelmében helyesen hivatkozott arra is, hogy a felperes keresetében nem jelölte meg jogsérelemként a tényállás tisztázásának hiányát, ezért az ügyben eljáró törvényszék ítéletében szereplő indokolással szemben az nem érthető bele az ügyféli minőség, az adatszolgáltatás megtagadása, illetőleg az eljárás felfüggesztésével összefüggő jogi érvelésébe, ezért a tényállás tisztázatlanságával összefüggő ítéleti érvelés a Kp. 85. § (2) bekezdésébe ütközik.
- [78] A Kúria mindezek alapján a törvényszék ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és a bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára kötelezte.
- [79] Az új eljárásban a bíróságnak az alperesi határozat és végzés felülvizsgálatát a Kúria fenti indokolásának megfelelően kell elvégeznie, az alperes határozatának indokolása szerinti tényállás alapján a felperes mint faanyag kereskedelmi lánc szereplőt terhelő kötelezettségekkel összefüggő jogsértések, és az ez alapján alkalmazott jogkövetkezmények megszerüléséről kell állást foglalnia annak figyelembe vételével, hogy a felperes házastársa ügyféli minőségére alapítottan a megelőző eljárás során az adatszolgáltatást nem tagadhatta meg.

(Kúria Kfv.II.37.352/2022/7.)

46 Az építésügyi hatóság azt a személyt kötelezheti a munkálatok túsására, aki azok elvégzését akadályozza. Az akadályozás aktív és passzív magatartással is megvalósulhat, ugyanakkor a kötelezéssel érintett és a túsásra kötelezhető személy közötti jogvita fennállása önmagában nem elégséges a túsásra kötelezés elrendeléséhez [1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 51. § (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A II. rendű felperes a 2021. szeptember 13-án az alpereshez benyújtott iratában a perben nem álló K. K. és K. I. tulajdonát képező szomszédos ingatlanon végzett építési munkákat kifogásolta. A bejelentés egyebek mellett tartalmazta, hogy a szomszédos ingatlanon lévő kémény állaga veszélyes, abból téglák vágódtak ki a bejelentő ingatlanára.
- [2] Az alperes 2021. október 12-én helyszíni szemlét tartott, amelyen K. K. építető előadta, hogy a problémás kéményt 2022. áprilisáig vissza fogja bontani.
- [3] Az alperes hivatalból jókarbantartási kötelezési eljárást indított, ennek során 2022. január 11-én ismételt helyszíni szemlét tartott. Az arról készült jegyzőkönyvben rögzítést nyert, hogy a kémény állapota az előző helyszíni szemle óta nem változott, abból téglák darabok hiányoznak, a kémény balesetveszélyt jelenthet a szomszédos ingatlanon tartózkodók számára.
- [4] Az alperes a 2022. január 14-én hozott VA/ETDR-EOF/203-3/2022. iktatószámú határozatában egyrészt kötelezte K. K. és K. I. tulajdonosokat, hogy az ingatlanukon álló lakóépület utcafronthoz közelebb eső kéményének balesetveszélyes állapotát szüntessék meg az alábbi munkálatok elvégzésével: 1. az előírt műszaki követelményeknek megfelelően állítsák helyre a kéményt, vagy 2. a tetősík alá bontassák vissza, egyúttal a kémény környezetében a tetőfedést állítsák helyre, úgy, hogy az ellenálljon az időjárás hatásainak. A munkák elvégzésének határidejét 2022. április 30-ában határozta meg a hatóság. Az alperes emellett a rendelkező rész II. pontjában kötelezte a felpereseket mint a szomszédos ingatlanal rendelkező jogosultakat, hogy egyetemlegesen túsják a fenti építési kötelezettség végrehajtását oly módon, hogy az előírt munkálatok elvégzéséhez az ingatlanok oldalkertje felőli hozzáférést biztosítsák, pénzbírság terhe mellett.
- [5] Az indokolásban az alperes többek között rögzítette, hogy tekintettel az építetők és a felperesek közt fennálló jogvitára, a felpereseket az előírt munkálatok elvégzésének túsására kötelezte a kötelezettség teljesítésének biztosítása érdekében, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 51. § (3) bekezdésére alapítottan.
- [6] Az alperes a 2022. február 22-én kelt határozatában az alaphatározatot úgy módosította, hogy a pénzbírság kilátásba helyezését mellőzte.
- A kereseti kérelem és az elsőfokú bírósági eljárás**
- [7] A felperesek eljárási és anyagi jogi jogséremlere hivatkozással nyújtottak be keresetet a módosított alperesi határozattal szemben.

Az elsőfokú ítélet

- [8] A törvényszék jogerős ítéletében az alperes módosított határozatát annak II. pontjában írt rendelkezés tekintetében megsemmisítette, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A felpereseknek az Étv. 51. § (3) bekezdése sérelmével kapcsolatos érvelését megalapozottnak találta, egyebekben a keresetet alaptalannak minősítette.
- [9] Az elsőfokú bíróság szerint az alperesi határozatban foglalt rendelkezés idő előtti, szükségtelen, ezért jogsértő. Az Étv. 51. § (3) bekezdése szerinti kötelezés szankciós jellegű rendelkezés, amely feltételezi a tűrsre kötelezett jogsértő magatartását, tehát ennek érvényesüléséhez az akadályoztatás tényét igazolni szükséges. Helytelen az alperes álláspontja, mely szerint az akadályoztatás passzív módon is megvalósulhat.
- [10] Az Étv. 51. § (3) bekezdésének nyilvánvaló célja, hogy a veszélyhelyzet elhárításához szükséges, hatóság által elrendelt munka elvégzését a kötelezéssel nem érintett harmadik személy szándékosan ne akadályozza. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:25. § (2) bekezdéséből következően a szomszédos ingatlan tulajdonosának szomszédjogi kötelezettsége az építési munkák elvégzése érdekében az ingatlan használatának biztosítása, e körben a felperesek önkéntes jogkövetése feltételezhető. A határozat nem tartalmaz konkrét előírást arra vonatkozóan, hogy a jókarbantartási munkákat a kötelezetteknek milyen módon kell megvalósítaniuk. A munkák elvégzéséhez a hatóság nem írta elő a szomszédos ingatlan igénybevetelét, ennek szükségszerűsége a határozatból nem következik.
- [11] Ha a kötelezettek a felperesek ingatlanát igénybe kívánják venni, akkor a szomszédjogi klauzulából fakadóan a felperesekkel egyeztetniük szükséges. Amennyiben ezt követően a felperesek szándékosan akadályozzák a munkák elvégzését, és ennek ténye igazolt, akkor kerül abba a helyzetbe a hatóság, hogy az Étv. 51. § (3) bekezdésének alkalmazásáról döntsön.
- [12] Az akadályoztatás ténye a törvényszék szerint nem merült fel, az alperes ilyet nem igazolt. A kötelezettek és a felperesek közötti viszony mikéntje nincs oksági összefüggésben a rendelkezés alkalmazhatóságával, mivel annak feltétele a tevőleges magatartás, a viszony jellegéből történő következtetés azonban csak feltételezés.
- [13] A határozat nem tartalmaz adatot arra, hogy a kémény helyreállítása, elbontása érdekében feltétlenül szükséges a felperesek ingatlanának igénybevétele, vagy ez a kötelezettek ingatlanáról nem megoldható.
- [14] A tűrsre kötelezés feltételei nem állnak fenn, így az erre irányuló határozati rendelkezést a törvényszék – új eljárásra kötelezés nélkül – megsemmisítette.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [15] Az alperes a keresetnek helyt adó rendelkezése tekintetében az ítélet hatályon kívül helyezése, valamint a kereset teljes körű elutasítása iránt terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet.
- [16] Véleménye szerint a törvényszék az Étv. 51. § (3) bekezdését tévesen értelmezve abból helytelen jogi következtetést vont le. A bírósági értelmezés ellentétes az Alaptörvény 28. cikkében szabályozott alapelvvel, emellett a bíróság figyelmen kívül hagyta az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 7. § (2) bekezdését. Tévesen hívta fel a Ptk. 5:25. § (2) bekezdését, ezzel szemben helyesebb lett volna hivatkozni az 5:26. § (1) bekezdésére.
- [17] Az Étv. 51. § (3) bekezdése nem szankciós jellegű, a szándékos akadályozás és annak bizonyítása nem feltétele a jogszabályhely alkalmazásának. Az akadályozás nem csupán tevőleges magatartással, hanem objektív körülmények folytán is megvalósulhat.
- [18] Az irányadó jogszabályi rendelkezés az Étv. kihirdetése óta – nem lényeges módosítással – változatlan tartalmú, ugyanakkor a végrehajtási rendeletek többször változtatták a részletszabályozást. A jelenleg hatályos, az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatóság szolgáltatásáról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletből (a továbbiakban: Eljr.) a tűrsre kötelezésre vonatkozó szabályozás hiányzik. Ugyanakkor a korábban hatályos végrehajtási rendeletek tartalmaztak részletszabályokat, ezek lehetőséget biztosítottak meghatározott feltételek fennállása esetén a kötelezettség teljesítéséhez szükséges munkálatok tűrsre kötelezés elrendelésére. Így a jogtörténeti értelmezés is az alperesi okfejtés jogszerűségét igazolja.
- [19] Az alperes álláspontja alátámasztására több kúriai ítéletre is hivatkozott, amelyek a tűrsre kötelezés szankciós jellegét és a szándékos akadályoztatás bizonyítási kötelezettségét nem igazolják. Az alperes emellett felhívta az állampolgári jogok országgyűlési biztosának vonatkozó jelentését és a Kúria „Az építésügyi hatósági eljárások gyakorlata” tárgy körben felállított joggyakorlat-elemző csoportja összefoglaló véleményének 34. oldalán írtakat.
- [20] Az alperes kifejtette, az Étv. 51. § (3) bekezdésében szabályozott tűrsi kötelezettség nem szankció, mert nem minősül végrehajtható határozatban foglalt kötelezettség elmulasztása miatti jogkövetkezménynek. A fenti jogszabályhely kötelezettséget ír elő, amely külön ügytípus az Ákr. 7. § (2) bekezdése alapján.
- [21] A közigazgatási hatóságoknak közfeladatuk ellátása során olyan döntéseket kell hozniuk, amelyek végrehajthatók. Ha a kötelezések egyoldalúak és nemteljesítés esetén az adóhatóságnak kerülnek átadásra a végrehajtás foganatosítása céljából, az adóhatóság sem fogja tudni a végrehajtást kikényszeríteni a szomszédos ingatlan igénybevetelére való felhatalmazás hiányában. A közérdek érvényesítése megköveteli, hogy a hatóságoknak hatékony eszközök álljanak rendelkezésükre és döntéseikhez jogkövetkezmény fűződjön. Ez következik az Alaptörvény 28. cikkében foglalt értelmezési alapelvből is.
- [22] Jókarbantartási kötelezési eljárásoknál, amennyiben a szomszédos ingatlan igénybevétele indokolt, helye van a tűrsi kötelezettség előírásának. Ha a hatóságnak tudomása van arról, hogy a szomszédok közötti helyzet vitás, úgy a tűrsre kötelezés szükséges a határozat végrehajthatóságának biztosításához. A dologi jogok abszolút szerkezete miatt a hatóságnak döntésében ki kell mondania,

- hogyan az adott ügyben szükséghelyzetről van szó, annak feloldásához a szomszédos ingatlan igénybevétele fog történni, amelyet a tulajdonos túrni köteles. Ez az építetői magatartás nem minősülhet birtokháborításnak.
- [23] Jelen esetben a Ptk. 5:25. § (2) bekezdése nem irányadó, a kérdés polgári jogi megközelítése során a Ptk. 5:26. § (1) bekezdése az alkalmazandó jogszabályhely, amely a szükséghelyzetben történő fellépés keretszabályait tartalmazza.
- [24] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztettek elő.
- A Kúria döntése és jogai indokai**
- [26] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [27] A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 120. § (5) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [28] A Kúria álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a pontosan és törvényesen megállapított tényállásból érdemben helyes jogi következtetést vont le.
- [29] Az Eljr. 55/A. § (1) bekezdés a) pontja értelmében az építésügyi hatóság ellenőrzi a meglévő építmények körében a jogszabályban előírt jókarbantartási kötelezettség teljesítését, az Épkiv. 34. § (5) bekezdése szerinti kötelezettség teljesítését. Az 55/A. § (2) bekezdés a) pontja alapján az építésügyi hatóság az (1) bekezdése szerinti ellenőrzésén tapasztaltak alapján elrendeli az építmény jókarbantartására vonatkozó kötelezettség teljesítését, az építmény felülvizsgálatát, szükség szerinti átalakítását, felújítását, helyreállítását vagy lebontását, ha annak állapota az állékonyt, az életet és egészséget, a közbiztonságot veszélyezteti. Az Étv. 51. § (1) bekezdése szerint az építésügyi és építésfelügyeleti hatóság az általa elrendelt munkálatok elvégzésére – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – az ingatlan tulajdonosát kötelezi. Ha a szabálytalan építési munkát más végeztette, a munkálatok elvégzésére az építetőt kell kötelezni.
- [30] Az alperes az Eljr. 55/A. § (1) bekezdés a) pontja szerinti eljárásban döntött az 55/A. § (2) bekezdés a) pontjában írt kötelezés elrendeléséről, amely munkák elvégzésére az Étv. 51. § (1) bekezdésének megfelelően az ingatlan perben nem álló tulajdonosait kötelezte.
- [31] Az Étv. 51. § (3) bekezdése rögzíti, az építésügyi és építésfelügyeleti hatóság azt, aki az elrendelt munkálatok elvégzését akadályozza, a munkálatok túsására kötelezheti.
- [32] A Kúriának abban kellett döntenie, hogy az elsőfokú bíróság a perbeli tényállásra jogszerűen értelmezte és alkalmazta az Étv. 51. § (3) bekezdését, avagy nem.
- [33] Az Alaptörvény 28. cikke kimondja, a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [34] A Kúria – a Kfv.III.37.398/2022/4. számú kúriai ítélet [34] bekezdésében foglaltakkal egyezően – hangsúlyozza, a felülvizsgálati kérelemben felhívott Alaptörvény 28. cikke két kötelezettséget ír elő a bíróság számára. Egyrészt a határozatnak alkotmányosnak kell lennie; másrészt a jogszabályt az objektív, tehát a jogalkotó szubjektív szándékán túli céljának, a józan észnek, a közjónak, az erkölcsnek és a gazdaságosságnak megfelelő tartalommal kell alkalmazni. Önkényesnek, következképpen törvénytörőnek az az ítélet és jogi értelmezés tekinthető, amelynek nincs normatív alapja, vagyis olyan mértékben távolodott el az adott ügyben alkalmazandó jogszabálytól, hogy arra a döntés és annak indokolása nem vezethető vissza. Az Alaptörvény 28. cikke a normatartalomhoz kötöttséget nem oldja fel. Túllépi a jogértelmezés határát a jogalkalmazó, ha a tételes jogi norma szövegétől elszakadva, feltételezett jogalkotói célra hivatkozva új normatartalmat állapít meg. Sem az elsőfokú bíróság, sem a Kúria nem alkothat jogot. Az Alaptörvény idézett rendelkezéséből is kitűnően a jogalkotói célra történő hivatkozás a tételes anyagi jogszabályi rendelkezésben foglaltakat nem írhatja felül.
- [35] Az Étv. 51. § (3) bekezdése a Kúria megítélése szerint egyértelmű rendelkezést tartalmaz, amikor kimondja, hogy a hatóság csak azt kötelezheti a munkálatok túsására, aki azok elvégzését akadályozza. Ez azt jelenti, hogy – főszabály szerint – a munkálatok elvégzésére kötelező határozatban nem lehet túsra kötelezni más személyt. A főszabály alóli kivétel az Étv. 51. § (3) bekezdésének szövegéhez kapcsolódóan az az esetkör, amikor az a személy, akinek túrnie szükséges a munkálatok elvégzését konkrétan, ellenőrizhető módon – még a jókarbantartási kötelezési eljárás alatt – előre kijelenti, hogy akadályozni fogja a kötelezésben írtak megvalósulását.
- [36] Jelen esetben a felperesek ilyen tartalmú nyilatkozatot az alperesi eljárás alatt nem tettek, az alperesi határozat azon tényállítása, mely szerint a tulajdonosok és a felperesek között jogvita áll fenn önmagában nem ad alapot a túsra kötelezés elrendeléséhez.
- [37] A felülvizsgálati bíróság rámutat, az „elrendelt munkálatok elvégzésének akadályozása” nem csak aktív magatartást foglal magába, hanem – az elsőfokú bíróság okfejtésével szemben – kiterjed a passzív akadályozásra is. Az Étv. 51. § (3) bekezdése nem kizárólag szándékos akadályozáshoz köti a túsra kötelezés elrendelhetőségét, másrészt a jókarbantartási kötelezettség teljesítéséhez köthető tipikus tényállás az, hogy – mint a jelen esetben is – a tulajdonos vagy építető akkor tudja elvégezni a kötelezésben foglaltakat, ha a szomszéd biztosítja az ingatlanába történő bejutást. Ennek megakadályozása passzív magatartás, ugyanakkor kimeríti az akadályozás fogalmát.
- [38] Az iratokban nem lelhető fel olyan nyilatkozat – erre az alperes sem hivatkozott –, amelyben a felperesek a jókarbantartási kötelezési eljárás során előre elzárkóztak attól, hogy az ingatlanukat a szükséges munkálatok elvégzése erejéig a későbbiekben a szomszédos ingatlan tulajdonosainak a

- rendelkezésére bocsássák. Ilyen tartalmú felperesi nyilatkozat hiányában az Étv. 51. § (3) bekezdéséhez kapcsolódó főszabály érvényesül, vagyis a felperesek túsre kötelezése idő előtti, így sérti ezt a jogszabályi rendelkezést.
- [39] A Kúria az Étv. 51. § (3) bekezdésének értelmezésekor elsődlegesen a nyelvtani értelmezés módszerét alkalmazta, amelyet alátámasztott a jogszabályhely és annak jogszabályi környezetének logikai és rendszertani értelmezése is. A korábban kifejtetteknek megfelelően a vizsgált rendelkezés egyértelmű, abból a jogszabályalkotó szándéka pontosan kitér, ebből következően a teleologikus értelmezés sem támasztotta alá az alperesi érvelést.
- [40] A 2007. december 31-ig hatályos, az építésügyi hatósági kötelezési eljárásról szóló 40/1997. (XII. 21.) KTM rendeletnek az alperes által hivatkozott 3. §-a kötelezés alanyait határozza meg, ebben a körben visszautal az Étv. 51. §-ára, azt tágító rendelkezést nem tartalmaz.
- [41] Az építésügyi hatósági eljárásokról, valamint a telekalakítási és az építészeti-műszaki dokumentációk tartalmáról szóló 37/2007. (XII. 13.) ÖTM rendelet 2009. szeptember 30-ig hatályos 44. § (2) bekezdés a) pontja a túsre kötelezést elrendelhetőnek minősíti a kötelezettséget kimondó határozatban, ha a végrehajtás elmaradása életveszéllyel vagy helyrehozhatatlan kárral járna és ha a hatóság határozatát a fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak nyilvánította. Ugyanakkor ezt a jogszabályhelyet a 25/2009. (IX. 30.) NFGM rendelet 2009. október 1-jétől hatályon kívül helyezte, majd az ÖTM rendeletet felváltó Eljr. már nem tartalmaz a túsre kötelezésre rendelkezést.
- [42] A Kúria rögzíti, az Étv. végrehajtási rendeletei közül kizárólag az ÖTM rendelet tartalmazott rövid ideig – 2008. január 1-jétől 2009. szeptember 30-ig – olyan rendelkezést, amely lehetőséget biztosított a kötelezettséget kimondó határozatban – meghatározott feltételekkel – a túsre kötelezés elrendelésére. Ebből következően a történeti értelmezés sem támasztja alá az alperesi álláspontot.
- [43] Az alperes által felhívott legfelsőbb bírósági és kúriai döntésekből nem következik az Étv. 51. § (3) bekezdésének fentiekkel szembeni értelmezése. A Bírósági Határozatok Gyűjteményében egy kúriai döntés található, amely érinti az Étv. 51. § (3) bekezdését. Ebben az ügyben a Kúria a Kfv.II.37.050/2016/11. szám alatt hozott ítéletet, amelyben az elsőfokú bíróság ítéletét az alperes és az elsőfokú határozatra is kiterjedően hatályon kívül helyezte és az elsőfokú hatóságot új eljárásra kötelezte a tényállás tisztázása okán.
- [44] A törvényszék jogértelmezése megfelel az Alaptörvény 28. cikkében foglaltaknak, mert az a normatartalomhoz kötött és nem lépi túl a jogértelmezés határát. A felülvizsgálati bíróság hangsúlyozza, sem az elsőfokú bíróság, sem a Kúria nem végezhet *contra legem* jogértelmezést, jelen esetben az irányadó jogszabály egyértelmű, a fentiekkel ellentétes jogértelmezés nem lehetséges.
- [45] Nem vitás, hogy az alperesi határozatban foglalt kötelezés teljesítése a felperesek érdekeit szolgálná, annak elrendelése a II. rendű felperes bejelentése okán megindult eljárás eredményeként történt. Ugyanakkor ez a tény a túsre kötelezés elrendelésének jogszerűsége megítélésénél nem releváns.
- [46] A Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdését alkalmazva a jogerős ítéletet – részbeni indokolásbeli módosítással – hatályában fenntartotta.
- (Kúria Kfv.III.37.603/2022/4.)
- 47** A tényszerűség követelménye értelmében a közigazgatási hatósági eljárásban a hatóság eljárása (és döntése) során csak azokat a tényeket veheti figyelembe, amelyek az ügy eldöntése szempontjából relevánsak. Azt, hogy mely tényeket kell relevánsnak tekinteni, az eljárás során alkalmazandó anyagi jogi és eljárásjogi jogszabályi rendelkezések határozzák meg [2012. évi LXXXVIII. törvény (Pftv.) 3. §, 5. §; 42/1993. EU Parlament és Tanács V. mell.; 4/2009. (III. 17.) EüM rend. 5. § (2) bek. b)].
- A felülvizsgálati kérelem alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes 2005 óta egy arteriográf orvostechnikai eszköznek és 2010 óta egy vérnyomásmérő és artériás funkció monitornak a hozzájuk tartozó szoftverekkel (a továbbiakban: eszközök) a gyártója és forgalmazója. A tanúsításra kijelölt szervezet (a továbbiakban: tanúsító) 2015. január 28. napján a termékekre vonatkozó, OD 69248872 0001 regisztrációs számú, 2015. január 28-tól 2020. január 27-ig tartó érvényességű tanúsítványt (a továbbiakban: 001-es tanúsítvány) állított ki arról, hogy a tanúsító auditálta a teljes körű minőségbiztosítási rendszert és tanúsítja, hogy a 93/42/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) V. melléklet 3. cikkely követelményei teljesültek az eszközökre. A tanúsítvány szerint a felperes minőségbiztosítási rendszert vezetett be és tart fenn, amelyet az Irányelv V. mellékletének 4. cikkelye szerinti rendszeres felügyeletnek vet alá. A tanúsító 2017. március 2. napján felügyeleti auditot végzett a felperesnél, melynek eredményeként 2017. március 10. napján 2017. március 10-től 2020. január 27-ig tartó érvényességgel mindkét termékre vonatkozóan OD 69248872 0002 regisztrációs számú tanúsítványt (a továbbiakban: 002-es tanúsítvány) állított ki. 2017. április 25. napján a tanúsítónak az orvostechnikai eszköz Irányelv szerinti, megfelelőség értékelési tevékenység tanúsításra kijelölt státusza nem került megújításra, és erről 2017. május 8. napján e-mailben értesítette a felperest. 2018. február 14. napján a tanúsító levélben értesítette a felperest az OD 69248872 0002 számú tanúsítvány visszavonásáról. A felperes 2019. június 16-án és 17-én gyártói megfelelőségi nyilatkozatot tett az eszközökre, melyben a OD 692488720001 számú tanúsítványra hivatkozott. A felperes az eszközöket CE 1008 jelöléssel ellátva továbbra is forgalmazta, azokhoz felhasználói kézikönyvet 2019. június 11-én adott ki. A felperes az eszközök gyártását 2020. január 10-én függesztette fel.
- [2] Az alperes 2021. január 26. napján kelt OGYÉI/68029-5/2020. számú határozatával – mivel az eszközökön megfelelőségértékelési eljárás lefolytatása nélkül, az orvostechnikai eszközökről szóló 4/2009. (III. 17.) EüM rendelet (a továbbiakban: EüM R.) előírásainak megsértésével

került elhelyezésre a CE jelölés – a felperes által képviselt, gyártott és forgalmazott, 2018. február 14. után gyártott és/vagy 2018. február 14. után forgalomba helyezett eszközök orvostechnikai eszközként történő forgalomba hozatalát, forgalmazását, valamint használatát megtiltotta, forgalomból történő kivonását, továbbá forgalmazóktól, viszonteladóktól és felhasználóktól történő visszahívását rendelte el, reklámozását megtiltotta. Egyidejűleg kötelezte a felperest, hogy a döntéséről a forgalmazóit, viszonteladóit és a felhasználókat tájékoztassa, és ennek megtörténtét a hatóság felé a határozat kézhezvételét követő 15 napon belül igazolja, továbbá a termékvisszahívás eredményességéről a határozat kézhezvételét követő 50 napon belül a jelentést küldje meg a termékvisszahívás teljes dokumentációjának másolatával együtt.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A felperes keresetlevelében a határozat megsemmisítését kérte, és perköltséget igényelt.
- [4] Álláspontja szerint az alperes határozata sérti az Irányelv V. melléklet 4.3 pontját; az EüM R. 5. §-át, 11. §-át, 14. §-át, a 6. melléklet 4.3. pontját; a termékek piacfelügyeletéről szóló 2012. évi LXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Pftv.) 5. §-át, a 15. § (2) bekezdés c), d) és e) pontjait, a 6/C. § (1) bekezdését, a piacfelügyeleti tevékenység részletes szabályairól szóló 6/2013. (I. 18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 6/A. §-át, a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Reklámtv.) 10. §-át. Az alperes határozatát megalapozatlannak tartotta, mert az a tanúsítványát jogsértően tekintette érvénytelennek.
- [5] Arra hivatkozott, hogy a tanúsító által 2015. január 28. napján kiállított tanúsítvány bizonyítja, hogy auditálta a felperes minőségbiztosítási rendszerét, amely alapján az Irányelvben foglalt követelmények teljesültek az eszközökre, és sem jogszabályi, sem irányelvi, sem szerződési, sem vállalati szabályzati előírás nincs arra, hogy az évenkénti audit a tanúsítvány érvényességének feltétele. Kifejtette, hogy ha a kijelölt szervezet nem végzi el az ellenőrzéseket, azok elmaradása nem érintheti hátrányosan a gyártót, mert az ellenőrzések elvégzése nem a gyártó kötelezettsége. Hivatkozott arra, hogy a tanúsítóval kötött Általános Szerződés kötelező mellékletét képező Termék Vizsgálati, Ellenőrzési és Tanúsítási Szabályzat (a továbbiakban: Szabályzat) értelmében a tanúsítvány tulajdonosának kötelezettsége az éves felügyeleti audit elvégzésének lehetővé tétele.
- [6] Hivatkozott arra is, hogy az alperes jogsértő módon nem vette figyelembe, hogy a 002-es tanúsítvány visszavonására a tanúsítónak nem volt jogalapja, ezért az alperes határozatát is jogszabálysértőnek tartotta.
- [7] Kifejtette, hogy akkor is rendelkezett érvényes tanúsítvánnyal, ha a 002-es tanúsítvány visszavonása jogszerű lett volna, mert a 001-es tanúsítvány 2020. január 27. napjáig érvényes volt, és azt 2020. január 27. napjáig használhatta, így az eszközök forgalmazása tekintetében jóhiszeműen járt el.
- [8] Azt is előadta, hogy a piacfelügyeleti eljárás célja az eszközök biztonságosságának és megfelelőségének

tisztázása, ennek ellenére az alperes az általa benyújtott dokumentumokat külön-külön és összességükben nem mérlegelte, azokkal érdemben nem foglalkozott. Álláspontja szerint az eszközök megfelelnek a jogszabályi, valamint Európai Unió elvárásoknak, szabályoknak.

- [9] A per első tárgyalásán úgy nyilatkozott, hogy a tényállást nem vitatja, azonban álláspontja szerint az alperes a tőle bekért iratokat, dokumentumokat nem értékelte, nem vizsgálta megfelelően.
- [10] 2021. július 6. napján érkezett 18. számú beadványában előadta, hogy az alperes megsértette a Pftv. 17. § (5) bekezdése alapján alkalmazandó az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 2. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt ügyféllel való együttműködésről és jóhiszeműség követelményéről szóló rendelkezést és az Ákr. 3. §-ában és 62. §-ában rögzített tényállástisztázási kötelezettséget.
- [11] Az alperes védiratában a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Álláspontja szerint határozata jogszerű, a tanúsító felperes által jogszabálysértőnek ítélt döntéseiért, intézkedéseiért, esetleges mulasztásáért a hatóságot felelősség nem terhelheti, a felperes és a tanúsító közötti polgári jogi jogviszonyára irányadó Szabályzatnak a per eldöntése szempontjából nincs relevanciája, az nem írja felül az alperesi piacfelügyeleti eljárásra és az orvostechnikai eszközökre vonatkozó jogszabályokat.
- [12] Előadta, hogy a felperesnek el kellett volna végeztenni az EüM r. 5. § (2) bekezdés b) pontja szerinti megfelelőségértékelési eljárást, és csak az új tanúsítvány birtokában lett volna jogosult a 2018. február 14. napja után gyártott eszközeinek a forgalomba hozatalára. Mivel azonban a felperes nyilatkozata szerint az eszközöket 2020. január 10. napjáig gyártotta és forgalmazta, ezzel megsértette a Pftv. 3. §-át és 5. §-át. A felperes által utólag csatolt 2021-es tanúsítvánnyal kapcsolatban előadta, hogy ez a perben nem bír relevanciával.
- [13] A védíratra reagálva a felperes kifejtette, hogy az alperessel abban nem ért egyet, hogy a 002-es tanúsítvány visszavonása a 001-es tanúsítvány érvénytelenségét is eredményezte.

Az elsőfokú felülvizsgálni kért jogerős határozat

- [14] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.
- [15] A jogerős ítélet szerint az alperes jogszerűen mellőzte a nyomkövetési tanulmányt és klinikai értékelést, mert ezen dokumentumok önmagukban nem voltak elégségesek a jogszerű forgalmazás bizonyítására, mert a CE jelölés jogszerű feltüntetéséhez a felperesnek EK-megfelelőségi eljárást kellett volna elvégeztetnie. A jogerős ítélet – a Kúria Kfv.I.35.882/2014/4. számú döntésére hivatkozva – kimondta, hogy az alperesnek azt követően, hogy megállapította, hogy a felperes nem rendelkezik érvényes tanúsítvánnyal, további vizsgálati kötelezettsége nem volt.
- [16] Az elsőfokú bíróság szerint a Pftv. 5. § (2) bekezdése és 7. § (2) bekezdése egyértelműen a gyártó feladatává, kötelességévé teszi a megfelelőségértékelési eljárás jogszabályban meghatározott módon történő elvégzését vagy elvégzetetését, melynek része az EüM R. 5. melléklet 4. pontja szerint a minőségügyi rendszernek

- rendszeres felügyelete, annak hiányában a gyártó nem tehet megfeleléségi nyilatkozatot. Kifejtette, hogy az audit gyakorlatát a jogszabály valóban nem írja elő, azonban a tanúsító szervezetnek joga van azt meghatározni. A jogerős ítélet szerint azonban a tanúsítvány érvénytelenségét nem önmagában az éves audit elmaradása eredményezte, hanem az, hogy a tanúsító szerv azt erre tekintettel visszavonta.
- [17] Az elsőfokú bíróság szerint jelen perben nem vizsgálható, hogy a tanúsító jogszabálysértően vonta-e vissza a tanúsítványt.
- [18] Az elsőfokú bíróság szerint az a tanúsítvány, mely a CE jelölés jogszerű használatát korábban igazolta, a felpereshez címzett levelével igazoltan visszavonásra került, tanúsító döntését a felperes elfogadta, és csak ennek a sikertelensége után alakult ki a felperesben az az álláspont, hogy a 001-es tanúsítványa továbbra is érvényes.
- [19] A jogerős ítélet szerint az alperes tényekkel alátámasztotta, a bizonyítékokat helyesen értékelve, jogszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a felperes nem rendelkezett érvényes tanúsítvánnyal az eszközökre. A tényállás tisztázási kötelezettségének eleget tett, a bizonyítási eljárás során megkereste a tanúsítót is és figyelembe vette nyilatkozatát.
- [20] Az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy az alperes határozata az EüM r. 5. § (1) bekezdésén alapult, vagyis, hogy az eszközök nincsenek CE jelöléssel ellátva, mert a tanúsítványokat visszavonták, így a felperesnek nem volt érvényes tanúsítványa és nem tudott újat beszerezni, ezért jogsértően tett gyártói megfeleléségi nyilatkozatot, és a tanúsítvány visszavonásától kezdve nem tüntethette volna fel a CE jelölést az eszközökön, ami pedig a forgalmazáshoz szükséges. Mivel ezt megsértette a felperes, ezért az alperes jogszerűen folytatta le vele szemben az eljárást és jogszerűen állapította meg a jogsértést.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [21] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperes határozatának megsemmisítését, és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte, továbbá perköltséget is igényelt.
- [22] Álláspontja szerint az alperes határozata és a jogerős ítélet azért jogszabálysértő, mert sértik az Alaptörvény 28. cikkét, az Ákr. 2. § (2) bekezdés a) pontját és az Ákr. 62. §-át, valamint a 28/2015. (II. 25.) Kormányrendelet 6/B. § (1) bekezdését, az Irányelv V. melléklet 4.3. pontját, az EüM r. 5. §-át, 11. §-át, 14. §-át, 5. mellékletének 4.3. pontját, a Pftv. 5. §-át, a 15. § (2) bekezdés c), d) és e) pontjait, a 6/C. § (1) bekezdését, a piacfelügyeleti tevékenység részletes szabályairól szóló 6/2013. (I. 18.) Korm. rendelet 6/A. §-át és a Reklámtv. 10. §-át.
- [23] Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy a tanúsítvány visszavonásának jogszerűsége sem a közigazgatási perben, sem az alperesi hatósági eljárásban nem volt vizsgálható. Álláspontja szerint az alperes – az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézettről szóló 28/2015. (II. 25.) Kormányrendelet 3. § r) pontja, az OGYÉI Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 62/2016. (XII. 29.) EMMI utasítás 3.5.1. pontja, a 28/2015. (II. 25.) Kormányrendelet 6/B. § (1) bekezdése, az in vitro diagnosztikai orvostechikai eszközökről szóló 8/2003. (III. 13.) ESzCsM rendelet 6. § (6) és (7) bekezdése és a megfeleléségértékelő szervezetek kijelöléséről, valamint a kijelölt szervezetek tevékenységének részletes szabályairól szóló 315/2009. (XII. 28.) Kormányrendelet 20. § (1) bekezdése alapján – hatóságként jogosult és köteles is vizsgálni, hogy az orvostechikai eszközökre vonatkozó tanúsítási eljárások jogszerűen történtek-e, valamint, hogy a tanúsító tevékenysége során a jogszabályoknak, valamint Szabályzatainak megfelelően járt-e el.
- [24] Álláspontja szerint az alperesnek lehetősége és kötelessége lett volna a tanúsító jogsértő intézkedéseinek ellenőrzése, mérlegelése, és ezért az elsőfokú bíróságnak a tanúsítvány visszavonásának jogszerűségét is vizsgálnia kellett volna.
- [25] Keresetlevelével egyezően hivatkozott arra, hogy nincs sem jogszabályi, sem irányelvi, sem szerződési, sem vállalati szabályzati tételes előírás, hogy az ellenőrzésnek, felügyeleti auditnak évente kell megtörténnie. Álláspontja szerint, ha a felügyeleti audit nem évente történik, nem mulasztás, és nem von maga után szankciót, és a kijelölt szervezetek sem vonhatják vissza a saját szabályzatukba ütközően a tanúsítványokat.
- [26] Álláspontja szerint, ha érdemben vizsgálta volna az alperes a nyomkövetési tanulmányt és klinikai értékelést, az érdemi kihatással lett volna az alperesi piacfelügyeleti eljárás eredményére.
- [27] Tévesnek tartotta a jogerős ítélet azon megállapítását, hogy nem rendelkezett érvényes tanúsítvánnyal, továbbá tévesen alkalmazta a vonatkozó jogszabályokat annak vizsgálatakor, hogy az alperes jogszerűen állapította-e meg a tanúsítványokról azok érvénytelenségét. Álláspontja szerint az OD 69248872 0001 tanúsítvány érvényességi ideje 2020. 01. 28. napja volt.
- [28] A keresetlevelében foglaltakkal megegyezően kifejtette, hogy a tanúsító 2018 februárjában értesítette, hogy az OD 69248872 0002 sz. tanúsítványt visszavonta, amelyre álláspontja szerint nem volt jogalapja. Álláspontja szerint a tanúsító visszavonó nyilatkozata érvénytelen, jogi hatálya nincs, így felperes 2017. március 2-án kiadott OD 69248872 0002 tanúsítványa is érvényben, hatályban maradt 2020. január 27-ig.
- [29] Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg, hogy csak a két tanúsító szervezet megkeresésének sikertelensége után alakult ki felperesben az az álláspont, hogy a 001-es tanúsítvány továbbra is érvényes. Kifejtette, hogy a 001-es tanúsítvány érvényességét sosem vonta kétségbe, még a tanúsító visszavonásról történő tájékoztatását követően sem, azt gyártói megfeleléségi nyilatkozataiban, az eszközök felhasználói kézikönyveiben változatlanul hivatkozta. Megalapotatlannak tartotta a jogerős ítélet azon megállapítását, hogy nem rendelkezett érvényes tanúsítvánnyal, mert a 002-es tanúsítvány visszavonása a 001-es tanúsítvány visszavonását is jelentette, amelyet azáltal vett tudomásul, hogy új szervet keresett meg.
- [30] Előadta, hogy az alperes határozatában a 001-es tanúsítványt nem is vizsgálta, annak érvényességére vonatkozó megállapítást nem tett.

- [31] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását és a felperes perköltségben marasztalását kérte.
- [32] Kifejtette, hogy a felülvizsgálati kérelem Ákr. hivatkozásai nem irányadóak az elsőfokú bíróság eljárása szempontjából, az anyagi jogsértéseket pedig a felperes a jogerős ítélet szempontjából nem fejtette ki. Hivatkozott arra, hogy a felülvizsgálati eljárás nem másodfokú bírósági eljárás, és ha a fél a keresetlevelében foglaltakat ismétli meg, a kérelme alkalmatlan a Kúria előtti eljárásra, hiszen az értelemszerűen nem tartalmazhatja a kúriai felülvizsgálat tárgyát, azaz az arra vonatkozó érvelést, hogy a jogerős bírósági döntés miért jogszabálysértő, illetve miben tért el a Kúria közzétett joggyakorlatától. A Kúria Kfv.IV.35.169/2014/4. számú ítéletére hivatkozva, előadta, hogy a kereseti kérelem a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatára vonatkozik, míg a felülvizsgálati kérelem a jogerős döntés rendkívüli jogorvoslat keretében történő vizsgálatára.
- [33] Hivatkozott továbbá arra, hogy a felperes jogi képviselője a per első tárgyalásán úgy pontosította keresetét, hogy a tényállást nem vitatja, ezért a felülvizsgálati kérelem ezen hivatkozását megalapozatlannak tartotta.
- [34] A Kúria Pfv.20.301/2015/6. számú ítéletére hivatkozva kifejtette, hogy a felülvizsgálati kérelem előterjesztőjének mindegyik, a jogerős ítélet esetében konkrétan meg kell jelölnie az álláspontja szerint megsértett jogszabályhelyet, szövegesen elő kell adnia a jogszabálysértést és a jogszabálysértésre történő hivatkozás alapvető indokait is, azonban álláspontja szerint ennek a felülvizsgálati kérelem nem felel meg.
- [35] Rámutatott, hogy a felülvizsgálati eljárásban új jogalapra, új tényre nem lehet hivatkozni, ezért a felperes a 28/2015. (II. 25.) Korm. rendelet 6/B. §-ára alapított érvelése a jogerős ítélet jogszerűségének megítélése szempontjából nem vehető figyelembe. A felperes az elsőfokú eljárás során pedig arra nem hivatkozott, hogy az alperesnek a tanúsító tanúsítvány visszavonásáról szóló döntését feladata lett volna jogszerűségi szempontból vizsgálni, ezért erre már nem hivatkozhat.
- [36] Fenntartotta az elsőfokú eljárásban kifejtett álláspontját, hogy a felperes és a tanúsító közötti polgári jogi jogviszonyból fakadó kötelezettségek teljesítésének kérdése nem tartozik az ügyhöz.
- [37] Vítatta azt a felperesi álláspontot, hogy az elsőfokú bíróságnak az alperes határozata felülvizsgálata során lehetősége lett volna arra is, hogy a tanúsító tanúsítvány visszavonásáról szóló nyilatkozat jogszerűségét is megvizsgálja. Ilyen kereseti kérelmet a felperes keresetlevele nem tartalmazott, arra az elsőfokú bíróságnak – ilyen megállapítást tartalmazó közigazgatási döntés hiányában – a Kp. 4. § (3) bekezdése alapján lehetősége sem lett volna.
- [38] Rámutatott, hogy határozatában azt fejtette ki, hogy a tanúsítvány visszavonása az eszközök forgalmazhatóságára milyen hatással van. Ennek kapcsán állapította meg azt, hogy tanúsítvány hiányában az eszközökre CE 1008 jelzés nem kerülhetett volna fel, amelyek nélkül az eszközök 2018. február 14-én követően nem lettek volna forgalmazhatók.
- [39] A felperes az audit rendszerességének kérdése körében a felülvizsgálati kérelemben nem fejtette ki az elsőfokú bíróság konkrét jogszabálysértését, csak megismételte a keresetlevelében foglaltakat.
- [40] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyes következtetésre jutott, hogy a 001-es és a 002-es tanúsítvány egy egységet képez, ugyanarra a minőségügyi rendszerre vonatkozik, és hogy a tanúsító döntése a 001-es tanúsítványra is kiterjedt.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [41] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [42] A Kúria a 2. sorszámú végzéssel a felülvizsgálati kérelmet a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 118. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontjának alkalmazásával befogadta.
- [43] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése szerint a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között bírálta felül.
- [44] A Kp. 120. § (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [45] A felülvizsgálati eljárás nem a megelőző hatósági eljárás folytatása, nem megismételt elsőfokú eljárás és nem is másodfokú eljárás, hanem annak tárgya a jogerős ítélet jogszerűségének vizsgálata, ezért a Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmében előadottakat arra figyelemmel értékelte, hogy azok alátámasztják-e a jogerős ítélet az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő voltát, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérését. Ebből egyúttal az is következik, hogy a Kúria a kizárólag a megelőző eljárásra vonatkozó előadásokat sem tudta értékelni.
- [46] A Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 100. § (3) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelemben új tény vagy bizonyíték előadására akkor van lehetőség, ha az az elsőfokú ítélet meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, és elbírálása esetén reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna. Erre figyelemmel a Kúria nem értékelhette a felperes először felülvizsgálati kérelmében kifejtett azon érveit, amelyek szerint az alperesnek a megelőző eljárás során vizsgálnia kellett volna a tanúsító tanúsítvány visszavonásával kapcsolatos tevékenységét, így annak – felperes által állított – jogellenességét határozathozatala során értékelnie kellett volna.
- [47] Jelen közigazgatási pernek nem – így a felülvizsgálati eljárásnak sem – tárgya a felperes által gyártott és forgalmazott eszközök diagnosztikai hatásoossága, használhatósága vagy éppen minősége. A Kp. 4. § (1) bekezdése szerint a közigazgatási jogvita tárgya a közigazgatási szerv közigazgatási jog által szabályozott, az azzal érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező szerinti cselekményének vagy a cselekmény elmulasztásának (a továbbiakban együtt: közigazgatási tevékenység) jogszerűsége. Ennek megfelelően az alperes határozata – mint a Kp. 4. §

- (3) bekezdés a) pontja szerinti egyedi döntés – az a közigazgatási tevékenység, amelynek jogszerűségét az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kellett. Nem tárgya a közigazgatási jogvitának sem az alperes más közigazgatási tevékenysége, más közigazgatási szerv felperest érintő tevékenysége, és nem közigazgatási szerv eljárása sem.
- [48] A tanúsító szervezetet olyan intézményként indokolt megközelíteni, amely valamely (nem jogi) tény igazol a tanúsítvány kiadásával. A tanúsítványban igazolt naturális tényhez pedig jogszabály fűzhet jogkövetkezményt. Vagyis nem magához a tanúsító szervezet tanúsítványához fűződik joghatás, hanem ahhoz a naturális tényhez, amelyet a tanúsítvány igazol. E megközelítés alapján a tanúsító szervezet közreműködése, a tanúsítvány kiállítása nem hatósági hatáskörben hozott jogalakító döntés, hanem pusztán ténymegállapító jellegű aktus, amely közhatalmi elemet nem hordoz. Az ilyen tanúsítványban tanúsított tényre alapozva, közvetlenül a jogszabálynak megfelelő magatartás (a használat, alkalmazás) jogszerűnek minősül. Másfelől e magatartás hatósági ellenőrzése során a tanúsítvány alkalmas bizonyíték az adott magatartás jogszerűségének igazolására.
- [49] Ebből következik, hogy tanúsító nem közigazgatási szerv, a tanúsításra mint tevékenységre nem közigazgatási jogi szabályok, hanem nemzetközi, uniós és nemzeti szabványok vonatkoznak, a tanúsítás pedig nem közigazgatási cselekmény, mert nem az érintett jogalany helyzetének megváltoztatására irányul, és nem is eredményezi azt. Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság arra, hogy jelen perben nem vizsgálható a tanúsító és a felperes között fennálló jogvita, mert az polgári jogi jogviszony, tehát a visszavonás jogszerűsége sem az alperes hatósági eljárásában nem volt vizsgálható, sem a jelen közigazgatási perben nem vitatható. Erre figyelemmel a Kúria sem értékelte a perben részt nem vevő tanúsító tanúsítvány visszavonásával kapcsolatos eljárását.
- [50] Mindezek alapján a felülvizsgálati eljárásban a Kúriának két kérdésben kellett döntenie: megalapozottan jutott-e az elsőfokú bíróság arra, hogy az alperes helyesen állapította meg, hogy az eszközök nem rendelkeznek CE-tanúsítvánnyal, továbbá – ennek eredményéhez képest – hogy helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy az alperesnek döntéshozatala során a tanúsítvány létén kívül más körülményt, bizonyítékot (így a nyomonkövetési tanulmányt és a klinikai értékelést) nem kellett értékelnie.
- [51] Az eszközök CE-tanúsítványaival kapcsolatban a következőkre kell felhívni a figyelmet. A perben nem volt vitatott, hogy a 001-es és 002-es tanúsítványokat a tanúsító 2020. január 27-ig tartó érvényességgel állította ki. Az sem volt vitatott, hogy a tanúsító 2017. május 8. napján értesítette a felperest arról, hogy az Irányelv szerinti kijelölt státusza nem került megújításra, továbbá, hogy a tanúsító 2018. február 14. napján értesítette a felperest az OD 69248872 0002 számú tanúsítvány visszavonásáról, továbbá arról is tájékoztatta, hogy „a cég minőségirányítási rendszerének auditja a tanúsítási szabványban előírt határidőig nem történt meg. A tanúsítási eljárás eredményeként a fent említett tanúsítvány visszavonásra került. A kiadott tanúsítványok érvényessége évenkénti sikeres felügyeleti audithoz kötött, ami az elmúlt évben nem történt meg az előírt időn belül 2017-es évre vonatkozóan. A tanúsítványt nem hivatkozhatják prospektusaikban, honlapjukon.” Továbbá azt is kérte, hogy a felperes a tanúsított státusszal összefüggő tevékenységtől tartózkodjon és az eredeti tanúsítványt küldje vissza.
- [52] A felperes keresetlevelében és felülvizsgálati kérelmében egyaránt hivatkozott arra, hogy az alperes határozata azért jogszabálysértő, mert a tanúsító jogellenesen vonta vissza a tanúsítványokat. Perbeli nyilatkozatai szerint egyrészt maga jóhiszeműen járt el akkor, amikor úgy tekintette, hogy a tanúsítványok 2020. január 27. napjáig érvényesek voltak, másrészt pedig a visszavonás azért volt megalapozatlan, mert nincs olyan jogszabályi előírás, amely a tanúsítás évenkénti gyakoriságát írja elő.
- [53] Annak előre bocsátásával, hogy a Kúria a tanúsítványok visszavonásának jogszerűségét a fentiek alapján nem vizsgálhatta, indokolt felhívni a figyelmet arra, hogy a felperes előadása ellentétes a peranyagban található nyilatkozataival. A felperes 2018. február 13. napján maga fordult azzal a kérdéssel a tanúsítóhoz, hogy „Érdeklődnék, hogy jelenleg mi a státusza, auditálást hogyan és milyen formában tud vállalni, mi lesz a sorsa a 2020-ig érvényes tanúsítványoknak, amik 1008-as számmal vannak kiállítva.” Erre válaszolva a tanúsító 2018. február 14. napján arról tájékoztatta a felperest, hogy „az OD 69248872_002 számú Orvosi direktívás tanúsítvány 2020-ig lett volna érvényes, ami nem tartható fent, mivel a Kft. kijelölésének megszűnésével a Kft. elvesztette a jogosultságát a kiállított tanúsítványok felügyeletére, fenntartására.” A felperes és a tanúsító közötti elektronikus kommunikáció alapján egyértelműen megállapítható, hogy a felperes maga is egységesen tekintett „az orvosi direktívás” tanúsítványokra. A felperes ennek során maga is úgy nyilatkozott, hogy „Természetesen továbbra is a Kft.-vel szeretnénk tanúsíttatni az orvosi direktíva szerint és az ISO 13485 szerint is (jelenleg még az EN ISO 13485:2012 szerint). »Nincs esetleg valami mód arra, hogy a 2020-ig érvényes orvosi direktívás tanúsítványunkat megújítsák? Hiszen mi ebben a jelenlegi helyzetben ártatlannak érezzük magunkat [...]«.”
- [54] A peranyagból előbbiekre is figyelemmel két következtetés vonható le: egyfelől a felperes tiszttában volt a tanúsítványok visszavonásával, másfelől korábban nem állította annak jogellenességét, illetve annak jogszerűségét nem vitatta. Erre figyelemmel helytálló következtetésre jutott az elsőfokú bíróság akkor, amikor rámutatott, hogy ha „a felperes a visszavonást nem fogadta el, a tanúsítóval szemben indíthatott volna eljárást, illetve ha az alperessel szemben fennálló jogvitájában a tanúsító jogsértő cselekménye által pervesztessé válik és ebből kára származik, igényét a polgári jog szabályai szerint érvényesítheti a tanúsítóval szemben.”
- [55] Azt is megalapozottan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a tanúsító azt a tanúsítványt, mely a CE-jelölés jogszerű használatát korábban igazolta, igazoltan visszavonta. Ugyan a nyilatkozat a 002-es tanúsítványra hivatkozott, azonban figyelemmel

- arra, hogy a tanúsító a többszámú, a „kiadott tanúsítványok” fordulatot használt, amelyből az idézett levelezés alapján a felperes számára is egyértelmű volt, hogy a visszavonás mindkét tanúsítványra vonatkozott. A Kúria az elsőfokú bíróság azon megállapításával is egyetért, hogy a felperes elfogadta a tanúsító döntését, azonban csak a tanúsítvány megszerzésének sikertelenségét követően jutott arra a következtetésre, hogy a 001-es tanúsítványa 2020. január 27-ig továbbra is érvényes.
- [56] A felperes 001-es tanúsítvány érvényességével kapcsolatos előadásával összefüggésben utal arra, hogy az a periratok között fellelhető magyar és angol nyelvű változata egyaránt tartalmazta azt, hogy „a jelen tanúsítványban szereplő III-as osztályú termék piacra helyezéséhez a fenti direktíva III. Melléklet szerinti EK típusvizsgálati vizsgálaton alapuló tanúsítvány is szükséges.” Ez pedig azt jelenti, hogy – amellet, hogy a felperes legjobb tudomása ellenére állította azt keresetlevelében és felülvizsgálati kérelmében, hogy rendelkezett olyan tanúsítvánnyal, amely alapján az eszközön jogszerűen tüntette fel a CE jelölést – a perbeli határozat megalapozottsága szempontjából nem perdöntő az, hogy a 001-es tanúsítvány érvényes volt-e, mert önmagában – a 002-es tanúsítvány nélkül – nem volt alkalmas arra, hogy az eszközök EüM r. 5. §-ának és 11. §-ának való megfelelőségét igazolja.
- [57] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletének [43] bekezdésében értékelte, hogy az alperes eleget tett a tényállástisztázási kötelességének, és azt is, hogy a megállapítását megfelelően indokolta, számot adott arról, hogy a tanúsítványok miért nem érvényesek, azok miért függenek össze, ezért a felperes erre vonatkozó kifogásait a Kúria nem találta megalapozottnak.
- [58] A felperes által hivatkozott nyomkövetési tanulmánnyal és klinikai értékeléssel kapcsolatban a következőkre kell rámutatni. A tényszerűség követelménye értelmében az alperesnek eljárása (és döntése) során tényeket kell figyelembe vennie, azonban csak azokat a tényeket veheti figyelembe, amelyek az ügy eldöntése szempontjából relevánsak. Azt, hogy mely tényeket kell relevánsnak tekinteni, az eljárás során alkalmazandó anyagi jogi és eljárásjogi a jogszabályi rendelkezések határozzák meg. A jogerős ítélet helytállóan hívta fel a Kúria Kfv.I.35.882/2014/4. számú végzését, amely elvi élel mutatott rá arra, hogy a hatóság feladata az ügy eldöntéséhez releváns tényállás tisztázása. Nem kérhető számon olyan kérdések vizsgálata, amelyek az ügy érdemi eldöntése szempontjából jelentőséggel nem bírnak. Az alperesnek tehát vizsgálnia kellett azt, hogy a döntéshez mely tények szükségesek, és minden egyéb tényt ki kellett zárnia a bizonyítás köréből. Erre figyelemmel azt kellett megvizsgálni, hogy a felperes által csatolt, az eszközök klinikai alkalmazásával összefüggő dokumentumok olyan releváns tények-e, amelyek alperesi vizsgálatának elmaradását az elsőfokú bíróság elmulasztotta értékelni.
- [59] Egyetért a Kúria a jogerős ítélet azon megállapításaival, miszerint a CE-jelölés jogszerű feltüntetéséhez a felperesnek EK megfelelőségi eljárást kellett volna elvégeztetnie az erre megfelelő jogosultsággal rendelkező tanúsító szervezettel és a EüM r. 5. § (3) bekezdése alapján a felperesnek mint gyártónak már a forgalomba hozatal idején rendelkeznie kellett a (2) bekezdés a) és b) pontjának való megfelelést igazoló, e rendeletben meghatározott tartalmú dokumentumokkal. Nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely alapján az Irányelv szerinti tanúsításra kötelezett eszközök megfelelőségét a forgalmazó a megfelelőségi eljárás vagy a CE-jelölés mint forgalmazási feltétel helyett más módon igazolhatja. Éppen ellenkezőleg a Pftv. 5. §-a egyértelműen rendelkezik arról, hogy ha jogszabály egy termékre megfelelőségértékelési eljárás lefolytatását írja elő, úgy e termék csak a megfelelőségértékelési eljárás lefolytatását követően hozható forgalomba és forgalmazható. Mivel az EüM r. 5. §-a kifejezetten megkívánja a CE-jelölés meglétét, az alperesnek azt követően, hogy megállapította, hogy a felperes nem rendelkezik érvényes tanúsítvánnyal, további vizsgálati kötelezettsége nem volt.
- [60] A felülvizsgálati kérelem nem tartalmazott a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését megalapozó indokokat, ezért azt a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Kfv.IV.37.298/2022/6.)
- 48** **A per tárgyaláson kívül történő elbírálása esetén és a további beadványok benyújtására tizenöt napnál nem rövidebb határidőt biztosítani [2017. évi I. törvény (Kp.) 77. § (5) bek.].**
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A perbeli ingatlanra 2018. szeptember 11-én adásvételi szerződést (a továbbiakban: adásvételi szerződés) kötött a perben nem álló Kft. és a felperes.
- [2] A Kft. – amelynek a felperes korábban egyszemélyes tulajdonosa volt – az adásvételi szerződés érvénytelenségének megállapítása és jogkövetkezmenyei alkalmazása (eredeti állapot helyreállítása) iránt pert indított. A Fővárosi Törvényszék a 2020. március 4-én kelt 30.G.40.022/2019/60. számú ítéletében megkereste Budapest Főváros Kormányhivatala XI. Kerületi Hivatalát, hogy a perbeli ingatlan 36475/0/A/1-17. albetétjei tekintetében az adásvételi szerződéstől történő elállás jogcímén törölje a felperes 1/1 arányú tulajdonjogát és jegyezze be a Kft. 1/1 arányú tulajdonjogát.
- [3] A felperes 2020. július 14-én nyújtott be a társasház megszüntetése, tulajdonjog bejegyzése iránti kérelmet az alpereshez. Az alperes a 2020. július 16-án kelt 126349/1/2020. számú végzésben értesítette a felperest arról, hogy a kérelmet a rangsorban megelőző beadványok elintézéséig érdemi ügyintézés nélkül függőben tartja, és széljegy fenntartással nyilvántartásba helyezi. A perbeli ingatlan tulajdoni lapján a Fővárosi Törvényszék 30.G.40.022/2019/6. számú végzése alapján perindítás ténye szerepel, annak törléséig a társasház nem szüntethető meg.
- [4] A felperes 2021. január 26. napján az ingatlannyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 47. §-a alapján kérte a társasház megszüntetése, tulajdonjog bejegyzése iránti kérelem folytán indult eljárás felfüggesztését. Az alperes 2021. február 2-án ismételtén tájékoztatta

- a felperest, hogy a társasház megszüntetése iránti kérelmét elintézetlen széljegyek előzik, a perbeli ingatlan tulajdoni lapján a Fővárosi Törvényszék 30.G.40.022/2019/6. számú végzése alapján perindítás ténye szerepel, ezért a kérelmet a rangsorban megelőző beadványok elintézéséig függőben tartja. Az alperes 2021. március 26-án hiánypótlási felhívást bocsátott ki, amelyben a felperestől a bíróság által érkeztetett szerződés/okirat érvénytelensége iránti per megindításáról szóló igazolás csatolását kérte. A felperes – a hiánypótlásra adott határidő meghosszabbítását követően – 2021. május 12-i keltezéssel küldte meg az alperesnek a hiánypótlási felhívásra adott nyilatkozatát és annak mellékleteit.
- [5] Időközben a Fővárosi Ítéletkönyv a 2021. január 28-án kelt 14.Gf.40.312/2020/6/II. számú ítéletével (a továbbiakban: jogerős ítélet) a Fővárosi Törvényszék 30.G.40.022/2019/60. számú ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyta.
- [6] Az alperes a jogerős ítélet alapján a 84115/5/2021/21.04.06. számú határozatával a Kft. 1/1 tulajdoni hányadát – a szóban forgó albetétek tekintetében – adásvételi szerződéstől ellátás jogcímén bejegyezte.
- [7] Az alperes a 2021. augusztus 6-án kelt 146021/1/2021. ügyiratszámú végzésével a felperes társasház megszüntetése, tulajdonjog bejegyzése iránti kérelmét visszautasította; az eljárás felfüggesztése iránti kérelmét az Inyvtv. 47. § (1)–(3) bekezdéseire hivatkozással elutasította.
- [8] Az eljárás felfüggesztése iránti kérelmet elutasító döntése indokaként rögzítette, hogy a felperes a hiánypótlási felhívásban foglaltakat nem teljesítette, az okirat érvénytelensége iránti per megindítását nem igazolta.
- [9] A társasház megszüntetése, tulajdonjog bejegyzése iránti kérelem elutasítását az alperes azzal indokolta, hogy a jogerős ítélet szerint a perbeli ingatlan tulajdonosa nem a felperes, ezért az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 46. § (1) bekezdés a) pontja – az eljárás megindításának jogszabályban meghatározott feltétele hiányzik, és e törvény ahhoz más jogkövetkezményt nem fűz – alapján a kérelem visszautasításának volt helye.
- [10] Az ügy tényállásához tartozik, hogy a felperes a jogerős ítélet ellen felülvizsgálati kérelemmel élt, melynek folytán indult felülvizsgálati eljárásban a Kúria a 2021. augusztus 9-én kelt Pfv.VI.20.575/2021/3. számú végzésével a jogerős ítélet végrehajtásának felfüggesztése iránti kérelmet elutasította, majd a 2021. szeptember 7. napján kelt Pfv.VI.20.575/2021/5. számú végzésével a felülvizsgálati kérelmet visszautasította.
- A felperes keresete és az alperes védírata**
- [11] A felperes az alperes végzése ellen keresettel élt, melyben a társasház megszüntetése, tulajdonjog bejegyzése iránti kérelem visszautasítása körében a végzés hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte. A felfüggesztésre irányuló kérelem elutasítása vonatkozásában elsődlegesen a végzés megváltoztatását és az eljárás felfüggesztését, másodlagosan a végzés hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [12] A társasház megszüntetése, tulajdonjog bejegyzése iránti kérelem kapcsán a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:165. §, 5:170. § és 5:177. § rendelkezéseire hivatkozással kifejtette, hogy az alperes jogsértést követett el, amikor nem az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett adatokat tekintette irányadónak az eljárás során, hanem olyan bírósági ítéleteket, amelyek végrehajthatóságáról meg sem győződött. Állította, hogy az alperes megsértette az Ákr. 62. §-át, valamint sérült az Inyvtv. 49. § (1) bekezdése is, ugyanis a kérelem elbírálása során nem vette figyelembe az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett adatokat, vagyis a tulajdonos személyét.
- [13] Az eljárás felfüggesztésének elutasítása tekintetében az Inyvtv. 47. § (2) bekezdésére utalással kiemelte, hogy közte és a Kft. között több peres eljárás van folyamatban, amelyek releváns iratait az alperes felhívására megküldte. Álláspontja szerint a bejegyezendő jog jogosultjának személye tekintetében jogvita nem csupán a bejegyzés alapjául szolgáló okirat érvénytelensége iránti per keretében folyhat. Az alperes jogértelmezése indokolatlanul leszűkíti az alkalmazandó jogszabályi rendelkezést.
- [14] Az alperes a védírataiban a kereset elutasítását kérte, fenntartva a végzésében foglaltakat.
- Az elsőfokú bíróság intézkedései**
- [15] Az elsőfokú bíróság 3. sorszámon tájékoztatta a feleket arról, hogy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 8. § (4) bekezdése alapján az ügyben három hivatásos bíróból álló tanácsban jár el; 5. sorszámon értesítette a Kft.-t a perbelépés lehetőségéről; 6. sorszámon pedig arról nyújtott tájékoztatást, hogy a Kp. 124. § (5) bekezdése szerint az egyszerűsített pert tárgyaláson kívül bírálja el, továbbá hogy hivatalbóli vizsgálat, illetve bizonyítás szükségessége nem merült fel. Egyúttal felhívta a feleket arra, hogy amennyiben további nyilatkozatot, észrevételt, indítványt kívánnak előterjeszteni, úgy azt a végzés közlésétől számított 15 napon belül tehetik meg.
- [16] Az elsőfokú bíróság az alperes védíratait a felperessel nem közölte.
- Az elsőfokú ítélet**
- [17] Az elsőfokú bíróság a felülvizsgálni kért ítéletével a felperes keresetét elutasította.
- [18] Megállapította, hogy az eljárás felfüggesztése tekintetében a felperes tévesen csak az Inyvtv. 47. § (2) bekezdésére hivatkozott, figyelmen kívül hagyva az Inyvtv. 47. § (3) bekezdésében foglalt azon előírást, mely szerint a jogvita kialakulása esetén a bejegyzés alapjául szolgáló okirat érvénytelensége iránti per megindítását kell igazolni az eljárás felfüggesztéséhez. Az alperes a rendelkezésére álló ítéletekből megalapozottan vont le azt a következtetést, hogy ilyen jogvita nincs folyamatban a felperes és a Kft. között, hiszen a per a jogerős ítélettel befejeződött. A hiánypótlási felhívásnak a felperes nem tett eleget. Megjegyezte, hogy a felperes által késedelmesen benyújtott iratokból is csak az volt megállapítható, hogy az adásvételi szerződés érvénytelensége iránti per jogerősen befejeződött, és az ítéletek szerint a felperes nem

- tulajdonosa a perbeli ingatlanok. Mindezekre tekintettel a felperes eljárás felfüggesztésére irányuló kérelmét az alperes megalapozottan utasította el.
- [19] A társasház megszüntetése és a tulajdonjog bejegyzése iránti kérelem elutasítását vizsgálva megállapította, hogy – a tulajdoni viszonyokra vonatkozóan kifejtettek tekintettel – e kérelem nem a jogosulttól származik. A jogerős bírósági ítélet az alperes rendelkezésére állt, és az ítélet végrehajtását a Kúria nem függesztette fel. Nem sérült az Inyvtv. 49. § (1) bekezdése sem, mert a kérelem elbírálása során nem az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett adatok, hanem a bírósági megkeresés alapján kellett megítélni a tulajdonos személyét.
- [20] Összességében az alperes az Ákr. 62. §-a szerinti tényállás-tisztázási kötelezettségének eleget téve a szükséges intézkedéseket megtette, a megalapozott döntéshez az iratok rendelkezésére álltak, azok alapján a tényállást megfelelően tisztázta, döntésének az Ákr. 81. §-a szerint indokát adta.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [21] Az ügyben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [22] Arra hivatkozott, hogy tárgyalás tartását kérte, ugyanakkor az elsőfokú bíróság arról tájékoztatta, hogy az egyszerűsített pert tárgyaláson kívül bírálja el. Az elsőfokú bíróság az alperes védiratát a részére nem küldte meg, ezzel megsértette a Kp. 77. § (5) bekezdésében foglaltakat. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság mulasztása nyomán a tisztességes eljáráshoz fűződő joga sérült, melyet alátámaszt a Kúria Kfv.VII.37.640/2020/5. számú végzésében foglalt indoklás is.
- [23] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [24] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [25] A felülvizsgálati eljárásban a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése, a 108. § (1) bekezdése értelmében csak a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között, a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályok körében vizsgálhatja felül.
- [26] Az alperes egyrészt az eljárás felfüggesztésének tárgyában határozott, amely a(z) érdemi) közigazgatási cselekmény megvalósítását szolgáló járulékos közigazgatási cselekmény; ezzel egyidejűleg a felperes társasház megszüntetése, tulajdonjog bejegyzése iránti kérelmét visszautasította.
- [27] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság arról helytállóan nyújtott a feleknek tájékoztatást, hogy az alperes végzésének felülvizsgálatára irányuló kereset elbírálása során az egyszerűsített per szabályait kell alkalmaznia, azaz a pert a Kp. 124. § (5) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálja el. A Kp. 124. § (2) bekezdés c) pontja alapján ugyanis a bíróság törvény eltérő rendelkezésének hiányában egyszerűsített perben jár el a járulékos közigazgatási cselekménnyel, továbbá a közigazgatási szerv visszautasító [...] döntésével kapcsolatos perben.
- [28] A Kp. 77. § (5) bekezdése akként rendelkezik, hogy a per tárgyaláson kívül történő elbírálása esetén a bíróság a védirat közlésével egyidejűleg a felek számára beadványaik benyújtására – tizenöt napnál nem rövidebb – határidőt állapít meg. Az e beadványokra adandó válaszok és egyéb beadványok benyújtására a bíróság tizenöt napnál nem rövidebb határidőt állapíthat meg, azzal, hogy arra lehetőleg az első tárgyalás kitűzésére irányadó határidőn belül sor kerüljön.
- [29] A tárgyaláson kívüli elbírálás szabályainak alkalmazása esetén – a fenti rendelkezésből következően – a bíróság nem mellőzheti a védirat közlését, ennek elmulasztása az ügy érdemi elbírálására kiható eljárási jogszabálysértésnek minősül. A felek tisztességes eljáráshoz való jogának egyik eleme a Kp. 2. § (6) bekezdésében megfogalmazott kötelezettség. E szerint a bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, nyilatkozatot, a bírósághoz benyújtott okiratot, bizonyítékot megismerhessenek, és azokra – megfelelő határidőn belül – nyilatkozhassanak (l. Kúria Kfv.III.37.825/2019/11.; Kfv.VII.37.640/2020/5.). E rendelkezés a felek kellő informáltságát írja elő, amelynek a közigazgatási perekben alkalmazott egyik konkretizált szabálya az, hogy a bíróság közli a közigazgatási szerv nyilatkozatát (védiratát) a felperessel. (l. Kúria Kfv.I.35.240/2021/13.)
- [30] Megalapozottan sérelmezte a felperes, hogy az elsőfokú bíróság az eljárás lényeges szabályainak megsértésével nem közölte vele az alperes védiratát, ezáltal nem adott arra lehetőséget, hogy az azzal kapcsolatos nyilatkozatait megtegye. Ennek folytán a felperes iratmegismeréshez, nyilatkozattételhez fűződő garanciális jellegű eljárási jogai sérültek. E megállapított eljárási jogszabálysértés a Kúria előtti rendkívüli perorvoslati eljárásban nem korrigálható, hiszen a tárgyaláson kívüli eljárás során az írásbeli nyilatkozatok megtételének és az eljárásban résztvevők általi megismerésének kiemelten fontos szerepe van. A felek és más perbeli személyek személyes részvétele és szóbeli nyilatkozattétele nélkül folyó eljárásforma esetén ugyanis az írásban előterjesztettek képezik a perbe vitt tény- és jogkérdésekről való döntés alapját.
- [31] A fentiek alapján a Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [32] Az új eljárás során az elsőfokú bíróság köteles a felperessel az alperes védiratát közölni és az arra való nyilatkozattétel lehetőségét biztosítani [Kp. 77. § (5) bekezdés], a per tárgyról érdemben kizárólag ezt követően határozhat.

(Kúria Kfv.IV.37.504/2022/4.)

49I. A Kp. 85. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt hivatalbóli vizsgálati kötelezettséget a bíróságnak az ügyben felmerül valamennyi ilyen esetkörbe tartozó kérdés kapcsán teljesíteni kell; a semmisségi ok mellett hivatalból kell vizsgálnia, hogy a hatóság az ügyben nem alkalmazandó eljárási rezsimre alapította-e a döntését.

II. Az alap- és a módosító határozat egységet képez, ezért a módosított határozatot kell a bírósági eljárás

tárgyának tekinteni [2017. évi I. törvény (Kp.) 85. § (3) bek. b) pont; 2017. évi CLI. törvény (Air.) 132. § (1) bek. d) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás és az ügy előzménye

- [1] A felperes magánszemély ingatlan bérbeadási és eladási tevékenységet végzett, melyre 2004. január 1. napjától egyéni vállalkozói igazolványt váltott ki, majd 2005. február 14. napjától – állítása szerint az adóhatósági tájékoztatásoknak megfelelően – tett bejelentést arra vonatkozóan, hogy adószámos magánszemélyként, az általános forgalmi adó alanyaként, önálló tevékenységet kíván folytatni. A tárgyi ellenőrzés során az adóhatóság egyebek között a felperes személyi jövedelemadó (szja) fizetési kötelezettségét vizsgálta. Többek között megállapította, hogy az üzletszerűen folytatott ingatlanértékesítésből származó jövedelemre a felperes által alkalmazott, a külön adózó jövedelmekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók (amely mellett a felperes azzal is érvelt, hogy ez esetben vannak „elszámolható tételek”, úgymint megszerzésre fordított összeg, megszerzéssel összefüggő kiadások és értéknövelő beruházások, hasonlóan az egyéni vállalkozóként gyakorolt önálló tevékenységhez, melynél a korábbi évek vesztesége a következő évben jelentkező bevétellel szemben elszámolható).
- [2] Az ügy előzményei szerint a felperesnél az elsőfokú adóhatóság új eljárás keretében bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést folytatott le szja, százalékos egészségügyi hozzájárulás (eho), és általános forgalmi adó (áfa) adónemek tekintetében 2010–2011. évekre vonatkozóan, majd határozatával a 2011. év tekintetében a felperes terhére mindösszesen 5 142 556 forint – adóhiánynak minősülő – adókülönbözetet és jogkövetkezményt (késedelmi pótlék), a javára 2011. december hónapra vonatkozóan 2000 forint áfa adókülönbözetet állapított meg. Az alperes a határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta, melyet követően a felperesi kereset folytán eljáró Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 4.K.27.267/2019/6. számú ítéletével (a továbbiakban: Előzményi ítélet) az alperes határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte. Az Előzményi ítélet indokolása szerint a másodfokú adóhatóság határozata nem tartalmazta az érdemi döntés alapjául szolgáló tényállást, és megfelelő indokolást (nem foglalta magában a megállapítással érintett 2011. évi ingatlanértékesítéseket, az azokból származó bevételeket, a bevételekkel szemben elszámolható költségeket, a felperesi fellebbezésben foglalt jogi érvek vizsgálatát és értékelését); az egyéni vállalkozókra vonatkozó szabályok figyelmen kívül maradtak annak ellenére, hogy az adóhatóság megállapítása szerint a felperes „tevékenysége megfelel a vállalkozási tevékenység kritériumainak”. Előírta, hogy az új eljárás során az alperesnek az érdemi döntését úgy kell meghoznia, hogy az teljes körűen megfeleljen a jogvita eldöntésére irányadó anyagi és eljárásjogi szabályoknak, tehát ez utóbbi körben az indokolási kötelezettségnek.
- [3] Az Előzményi ítélet alapján indult megismételt eljárásban az alperes az elsőfokú határozatot helybenhagyta.
- [4] A felperes keresetében az ügy érdemét érintő jogszabálysértésekre és arra hivatkozott, hogy az alperes nem tett eleget a bíróság ítéletében foglaltaknak.
- A keresetindítást követően előterjesztett nyilatkozatok és az alperesi módosító határozat**
- [6] A felperes a per első tárgyalásán előadta, hogy az alperes a megismételt eljárást törvénysértő módon a régi Art. szabályai szerint folytatta le, nem a 2018. január 1-jétől alkalmazandó jogszabályok, az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) és az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) rendelkezései szerint, amely jogszabálysértést a bíróságnak hivatalból is vizsgálnia kell.
- [7] Az alperes ezt követően az Air. 120. § (1) bekezdésére hivatkozva a keresettel felülvizsgálni kért határozatát (az alaphatározatot) saját hatáskörben módosította a 6423939980/2021/NAV számú határozattal (a továbbiakban: módosító határozat) akként, hogy egyrészt az eljárása alapjaként az Art. és az Air. rendelkezéseinek alkalmazására utalt (módosító határozat 18. oldal), másrészt – megállapítva, hogy alaphatározat a 4.K.27.276/2019/6. számú ítéletnek csak részben tett eleget – az indokolást kiegészítette (módosító határozat 21–25. oldal). Indokolása szerint alaphatározata ugyan az ingatlanértékesítések bevételeit, költségeit már számszerűen tartalmazta a tényállás ismertetésénél, azonban az egyéni vállalkozói minőséggel kapcsolatos álláspontját nem. Azt kifejtve rögzítette, hogy a felperesre az egyéni vállalkozókra vonatkozó jogszabályok nem alkalmazhatók, de még ellenkező esetben sem számolhatta volna el a korábbi években felmerült kiadásait az adott adóévben; az elsőfokú adóhatóság jogszerűen állapította meg az üzletszerűen végzett ingatlan eladási/hasznosítási tevékenységre az önálló tevékenységre vonatkozó adózási módot. Kitért a felperesi fellebbezéssel kapcsolatos érvekre is, majd összegezve hangsúlyozta: a felperes esetében az üzletszerű ingatlan-értékesítési tevékenység keletkezteti az adóztatandó tényállást, adóztatandó eredmény, jövedelem nem az ingatlanok egyszeri értékesítéséből, hanem az ingatlanokkal kapcsolatosan végzett vállalkozási tevékenységből származott.
- [8] A felperes a módosított alperesi határozat tekintetében elsődlegesen arra hivatkozott, hogy az alperesnek nem volt törvényes lehetősége a módosításra sem. Másodlagosan a kereseti kérelmét „fenntartotta” (kiterjesztette) a módosító határozatra.
- Az elsőfokú bíróság ítélete**
- [10] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperes 6423939980/2021/NAV. számú határozattal módosított 2234214670 számú határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte. Indokolásában utalt a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (3) bekezdés a) pontjára („a bíróság hivatalból veszi figyelembe a vitatott közigazgatási cselekmény semmisségi vagy

törvényben meghatározott más érvénytelenségi okát, illetve az olyan lényeges alaki hiányosságot, amely miatt a közigazgatási cselekményt nem létezőnek kell tekinteni”), a 86. § (4) bekezdésére, a 97. § (4) bekezdésére, valamint az Air. 120. § (1) bekezdésére, a 132. § (1) bekezdés *d* pontjára. Kifejtette, hogy a módosító határozat tartalmából következően az alperes „további vizsgálat nélkül is megállapíthatóan az ítéletben megadott szempontokban foglaltaknak maradéktalanul nem tett eleget”, ennél fogva határozata az Air. 132. § (1) bekezdés *d* pontja alapján semmis, a semmis határozat esetében az Air. 132. § (1) bekezdésére figyelemmel nem volt lehetősége a semmisségi ok módosítással történő korrigálására. A semmisségi ok fennálltának körében nincs jogi jelentősége annak, hogy az adóhatóság egészében vagy csak részben nem tesz eleget a bíróság ítéletének, az ítéletben megadott szempontoktól való eltérés önmagában megalapozza a Kp. 92. § (1) bekezdés *a* pontja alapján az adóhatósági határozat megsemmisítését.

A felülvizsgálati kérelem

- [12] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [13] Első érvként arra hivatkozott, hogy az ítélet az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő, mert az elsőfokú bíróság az Air. 132. § (1) bekezdés *d* pontjában foglalt semmisségi okot tévesen, kiterjesztően értelmezte. Nem került sor az Előzményi ítélettel ellentétes tartalmú határozat hozatalára; az alaphatározat a jogerős ítélet szerint is csak részben nem tett eleget az a bírósági határozatban foglaltaknak. Kiemelte, hogy a semmisségnek objektív tényeken alapulónak kell lennie, míg a jelen esetben az indokolási kötelezettség teljeskörűségének a kérdése csak szubjektíven ítéltető meg.
- [14] Álláspontja szerint a jelen ügy tényállása tisztázott volt, az indokolás kiegészítése nem új indokok megfogalmazásából állt, hanem az addig adott indokolás részletezéséből (az önálló jövedelmekre, a külön adózó jövedelmekre vonatkozó adózási mód különbségét és azt a tényt, hogy a felperes nem egyéni vállalkozó, már a 2234214670 számú határozat tartalmazta). Erre pedig az EBH 2017.K.14. számú döntés (Kfv.35.224/2016/6.) szerint is van lehetőség (az indokolásnak a módosítása akkor felel meg a tisztességes eljárás követelményének, ha a jogorvoslattal érintett alaphatározat már tartalmaz a Ket. 72. § (1) bekezdésének megfelelő, önmagában megálló indokolást, csupán annak egyes elemeiben történik változtatás, részletezés.). A 2234214670 számú határozat magában foglalt ilyen önmagában megálló indokolást; így a jelen ügyben nem állt fenn semmisségi ok, hiszen minden lényeges tény, körülmény, jogi érv tisztázott volt. A kiegészítésre ezért jogosult volt az Air. 120. § (1) bekezdése és a Kp. 83. § (1) bekezdése alapján.
- [15] Második érvként arra hivatkozott, hogy a jogerős ítéletben helytelenül került megállapításra, hogy mi a felülvizsgálandó határozat, mi a közigazgatási jogvita tárgya, mert a 2234214670 számú határozat és a módosító határozat egy egységet képez, az egy

határozatnak minősül és így megfelelt az Előzményi ítéletben előírt tartalmi követelményeknek. Azzal szemben tehát kizárt volt a Kp. 85. § (3) bekezdés *a* pontjának és a megsemmisítésnek az alkalmazása. A két döntés egysége tekintetében utalt a Kúria eseti döntéseire (Kfv.I.35.213/2013/4., Kfv.V.35.130/2011/10. és Kfv.V.35.372/2021/12.). Az elsőfokú bíróságnak a határozatokról mint egységről kellett volna döntenie (amely már a helyes eljárási szabályokat tartalmazta, teljes körűen eleget tett az Előzményi ítéletben előírt tartalmi követelményeknek).

- [16] Az alperes végül a Kp. 83. § (1) és (5) bekezdésére hivatkozott, amely álláspontja szerint ugyancsak egységként kezeli az alap- és a módosító határozatot; nem új kereset benyújtását, hanem a kereset kiterjesztését szabályozza, tehát nem új per indítására kerül sor, hanem a két döntésről mint módosított határozatról egy perben dönt a bíróság.

A felülvizsgálati ellenkérelem

- [17] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte, annak jogszerűségére tekintettel.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [21] Az elsőfokú bíróság ítéletének érdemi felülvizsgálatát a Kúria nem végezhetette el a következőkre figyelemmel.
- [22] A jogerős ítélettel szemben a Kp. 115. § (1) bekezdése alapján jogszabálysértésre hivatkozással van helye felülvizsgálatnak. A Kp. 115. § (2) bekezdése értelmében alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése szerint a Kúria az ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem, csatlakozó felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között vizsgálhatja felül. A Kp. 120. § (5) bekezdése értelmében az eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt. A felülvizsgálati kérelem, csatlakozó felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem szabta keretek azonban figyelmen kívül maradnak abban az esetben, ha a jogerős ítélet olyan lényegi hiányosságban szenved, amelynek folytán érdemi felülvizsgálatra nem alkalmas.
- [23] A rendelkezésre álló adatok alapján tényszerűen megállapítható, hogy az alperes a 2020. február 4. napján hozott alaphatározatát – a keresetlevél előterjesztését követően – a 6423939980/2021/NAV számú határozatával módosította az Air. 120. § (1) bekezdésére hivatkozással. Ennek során az eljárási rezsim tekintetében az Art. és az Air. rendelkezéseit tüntette fel („kicsérélve” ezzel az alaphatározatban foglalt régi Art.-ra való utalást), valamint az egyéni vállalkozói minőség kérdése kapcsán az alaphatározat jogi indokait tovább részletezte a kiegészítés folytán. A Kúria azt is rögzíti, hogy a perbeli esetben az elsőfokú bíróság kizárólag az alperes alaphatározata jogszerűségének vizsgálatára korlátozta az eljárást, és azt is csak annak a kérdésnek a tisztázása szempontjából végezte el, hogy az alperes a döntés meghozatala során eleget tett-e az Előzményi ítéletben foglaltaknak. Ezen eljárásának az egyik következménye az volt, hogy a módosító határozat meghozatalára nem volt

- tekintettel, mert az alaphatározatot érintő semmisségi okot azonosított (megállapítása szerint az maradéktalanul nem felelt meg az Előzményi ítéletben foglalt iránymutatásnak), és jogi álláspontja értelmében az alperesnek a semmis (alap) határozat esetében az Air. 132. § (1) bekezdésére figyelemmel nem volt lehetősége a semmisségi ok módosítással történő korrigálására. Ennek az eljárásjogi megoldásnak a másik velejárója az volt, hogy az elsőfokú bíróság egyáltalán nem vizsgálta annak a kérdését: melyik eljárási rezsim alkalmazásával járt el az alperes. A felperes is hivatkozott a felülvizsgálati ellenkérelmében arra, hogy ebben a körben a jogerős ítélet nem tartalmaz döntést és indokolást (a kérdés mellőzését illetően sem).
- [24] A Kúria egyrészt kiemeli, hogy az elsőfokú bíróság nem hagyhatta volna figyelmen kívül azt, hogy a jogszzerűségi vizsgálat részét nemcsak az Előzményi ítéletben foglalt szempontoknak való megfelelés kérdése képezi, hanem az is, hogy melyik eljárási rezsim volt irányadó az alperesi döntés meghozatalakor. A Kp. 85. § (3) bekezdés *b)* pontja e körben hivatalbóli vizsgálati kötelezettséget határoz meg, amikor kimondja, hogy a bíróság hivatalból veszi figyelembe a közigazgatási cselekménynek az ügyben nem alkalmazandó jogszabályi rendelkezésre való alapítását. Ennek garanciális jelentősége van, ugyanis a Kp. 85. §-ának rendelkezései körében a jogalkotó abból a főszabályból indult ki, hogy a bíróság a közigazgatási tevékenység jogszűrségét a kereseti kérelem korlátai között vizsgálja [Kp. 85. § (1) bekezdés], míg a 85. § (3) bekezdés *a)* pontjának szabályozása (semmisségi ok, más érvénytelenségi ok, nem létező közigazgatási cselekmény), illetve *b)* pontjának előírása (az ügyben nem alkalmazandó jogszabályi rendelkezésre alapított közigazgatási cselekmény) áttöri ezt az elvet. A hivatalból való vizsgálati kötelezettség mellett, ahhoz kapcsolódóan a Kp. per-, illetve tárgyalásvezetési szabályt is tartalmaz; előírja, hogy a bíróság a hivatalbóli vizsgálat elrendeléséről a feleket tájékoztatja, egyúttal felhívja őket, hogy észrevételeiket és az azokra vonatkozó bizonyítékokat – vagy a bíróság által meghatározott bizonyítékokat – terjesszék elő [Kp. 85. § (4) bekezdés].
- [25] A Kúria a rendelkezésre álló adatok alapján megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ezt a hivatalbóli vizsgálati kötelezettséget nem teljesítette az alperes által alkalmazott eljárási rezsim kérdése tekintetében, és speciálisan – a hivatalból vizsgálandó körülmények vonatkozásában – a fenti tájékoztatási feladatnak megfelelő intézkedésre sem került sor. Abban a körben továbbá, amikor azt állapította meg (semmisségi okot azonosítva), hogy az alaphatározat részben nem tett eleget az Előzményi ítéletben foglaltaknak, szükséges lett volna a releváns tényeket összefoglalni és értékelni, egymással összevetni a tekintetben, hogy mi volt a bíróság iránymutatása, abból az alperes megismételt eljárásában az elsőfokú bíróság álláspontja szerint mely előírások teljesültek, melyek nem, és ezek valóban a bírósági iránymutatás lényegét érintő hiányosságok-e. Nem derül ki a jogerős ítéletből, hogy hiányolt-e az elsőfokú bíróság valamilyen tényállási elemet a 2011. évi ingatlanértékesítések, azokból származó bevételek, az (adóhatóság álláspontja szerint) elszámolható vagy el nem számolható költségek felsorolása kapcsán vagy az egyéni vállalkozói minőség kérdésének részletezése vonatkozásában. Döntésének indoka ezért e körben nem volt megismerhető a jogerős ítéletből. Ezzel összefüggésben annak kifejtése, érvekkel való összekapcsolása nem történt meg, ami láttatta volna: a bírósági iránymutatás lényegi részének mennyiben nem felelt meg az alaphatározat, és ez az eltérés, hiány mennyiben ellentétes a bíróság ítéletével [az Air. 132. § (1) bekezdés *d)* pontja szerint semmisségi ok, ha az adóhatósági döntés tartalma a közigazgatási bíróság adott ügyben hozott jogerős határozatával ellentétes].
- [26] Mindezeknek a perbeli esetben az alaphatározat módosításának tényére figyelemmel különös jelentősége lett volna. Egyrészt azért, mert az alperes a módosítás indokát a hatályos eljárási szabályok feltüntetésének szűkségességére fűzte fel, de emellett az alaphatározat jogi indokaihoz is kiegészítést tett. Másrészt azon oknál fogva is releváns lett volna a bíróság hivatalbóli vizsgálata, hogy a perben a módosítást követően tényszerűen két alperesi határozat áll(t) rendelkezésre, az alap- és módosító határozat, utóbbi tekintetében a felperes úgy nyilatkozott, hogy a keresetben foglaltakat arra nézve is „fenntartja”.
- [27] A Kúria előrebocsátja, hogy általánosságban, a jelen ügytől elvonatkoztatva, megvizsgálva az Air. 120. § (1) bekezdésében foglalt előírást, megállapítható, hogy az lehetőséget ad – időkorlátok között – az adóhatóságnak arra, hogy a határozatát módosítsa (visszavonja), amelynek feltétele egyfelől, hogy a jogszabálysértő döntés ily módon korrigálható, másfelől csak olyan döntést érinthet, amelyet a felettes szerv vagy a közigazgatási bíróság még nem bíralt el. További feltételt, korlátot e körben az Air. nem támaszt. A módosítás jogintézményét, vagyis a hiba saját hatáskörben való korrekcióját célzó eljárást tekintve az is megállapítható, hogy már az Air. (illetve a hatósági ügyekre irányadó, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény) hatálybalépése előtt töretlen volt a bírói gyakorlat abban a kérdésben, hogy a bírósági felülvizsgálat során „az alaphatározat és a módosító határozat egyetlen egészt képez, joghatás kiváltására a két határozat csak együtt alkalmas” (Kúria Kfv.I.35.334/2016/6. számú ítéletének [16] bekezdése). Ebben az eseti döntésben a Kúria kimondta, hogy amennyiben a felperes az alaphatározatot támadja, és az alperes ezen határozatát módosítja, a felperes a határozat ezen részét egyéb indokok alapján továbbra is vitathatja, vagy akként nyilatkozhat, hogy a módosítás a keresetnek részben vagy egészben eleget tett. Ezt a jogi álláspontot tükrözték a Kúria Kfv.I.35.197/2012/7., Kfv.I.35.524/2015/8., valamint a Kfv.I.35.234/2016/5. számú döntései is. Mindezek alapján tehát az a bírói jogértelmezés alakult ki, hogy az alaphatározat és a módosító határozat jogszűrségi vizsgálatára egymás nélkül nem kerülhet sor, a kettő egymással szorosan összefügg, egy egészet alkot (Kúria Kfv.III.37.365/2013/6.). A Kúria ezt a megközelítést az Akr., illetve a Kp. hatálybalépésére tekintettel is megerősítette (Kúria Kfv.II.37.943/2020/5.), amikor hangsúlyozta: a bírósági felülvizsgálat során az alap-

és módosító határozat egyetlen egységet képez, ezért azok külön elbírálására nem kerülhet sor; lényeges eljárási hibát vét a bíróság, ha módosítás ellenére csak az alaphatározatot teszi a bírósági felülvizsgálat tárgyává.

- [28] Mindezeket a jelen ügyre vonatkoztatva az állapítható meg, hogy az alperest megillette a módosítás lehetősége. Mindaddig az alap- és a módosító határozat egységét, vagyis a módosított határozatot kell a bírósági eljárás tárgyának tekinteni, amíg mindkét hivatalból vizsgálandó kérdést (esetlegesen a nem hatályos eljárási rezsim alkalmazása; a bíróság ítéletével ellentétes adóhatósági döntés) részleteiben nem tisztázza az elsőfokú bíróság. Ezt követően juthat arra a következtetésre is, hogy az alaphatározat ilyen mértékű módosítására jogszerűen nem kerülhet sor. A felperes helyesen hivatkozott a felülvizsgálati ellenkérelmében arra, hogy „az ügyben nem alkalmazandó eljárási rezsim” vonatkozásában a Kúriának kialakult gyakorlata van (Kfv.35.031/2021/9., Kfv.I.35.215/2020/8., Kfv.I.35.338/2020/6., Kfv.V.35.573/2019/7.), amely a Kp. 85. § (3) bekezdés *b*) pontjának és – egyes eseti döntésekben – a 92. § (1) bekezdés *b*) pontjának rendelkezésein alapul: a perben nem orvosolható, lényeges eljárási jogszabálysértésnek tekinti ezt a hibát. (A felhívott jogesetek között azonban nem található olyan, amelyben az eljárási rezsimet módosító határozatot kellett volna értékelni.)
- [29] Mindezekre tekintettel a Kúria a Kp. 121. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján az elsőfokú bíróság jogsértő ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [30] A megismételt eljárásban a Kúria ezen végzésében foglaltak alapján kell eljárni. Az elsőfokú bíróságnak az értékelési körbe kell vonnia mindkét – a Kp. 85. § (3) bekezdése szerinti hivatalból vizsgálati kötelezettségébe tartozó – kérdést, (nem hatályos eljárási rezsim alkalmazása; a bíróság ítéletével esetleges ellentétes adóhatósági döntés kérdése), a felek nyilatkoztatása mellett. A vizsgálatának ki kell terjednie arra, hogy az ingatlanértékesítések kapcsán a tényállási elemek, a jogi minősítés miként jelent meg az alperes döntéseiben, és ez hogyan viszonyul az Előzményi ítélet iránymutatásának lényegi kérdéseihöz; e tekintetben a módosítás törvényes-e avagy olyan mértékű, amely lényeges eljárási szabálysértést valósít meg. Ebben az utóbbi kérdésben az eljárási rezsim tekintetében történt módosítás kapcsán is állást kell foglalni, mert mindennek függvénye, hogy a módosított határozat képezi-e a per tárgyát vagy a módosítást lényeges eljárási jogszabálysértés miatt érdemben nem lehet figyelembe venni.

(Kúria Kfv.V.35.239/2022/7.)

50 A gyógyszeradó fizetési kötelezettség alapján akkor lehetséges, ha a gyógyszeradót és a támogatásvolumen-szerződés alapján teljesített befizetést ugyanaz az adóalany teljesíti.

Az adóbírság mérséklésénél különös méltánylást érdemlő körülményként nem értékelhető, ha az adózó által választott tevékenységhez a más nemzet

adótörvényeinek szakértői ismerete szükséges, az adózó kötelezettsége, hogy a jogszerű adózása érdekében e szakértelmet az adózás területén is biztosítsa, ez másra át nem hárítható feladat, ahogyan az adótörvények betartása sem [2006. évi XCVIII. törvény (Gyftv.) 38. § (4) bek.; 2017. évi CL. törvény (Art.) 219. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A 2017. és 2018. években felperes az elnevezésű gyógyszerek gyártója és forgalomba hozatali engedélyének jogosultja. A gyógyszerek után a gyógyszerforgalmazókat terhelő, a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászatisegédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló 2006. évi XCVIII. törvény (a továbbiakban Gyftv.) 40/A. § (1) bekezdése szerint 10%-os, illetve 20%-os gyógyszeradó fizetési kötelezettséget a felperes vallotta be és fizette meg.
- [2] Magyarországon a belföldi nagykereskedők részére a gyógyszerek értékesítését a Zrt. végezte. A gyógyszerekre a Zrt. kötött támogatásvolumen-szerződéseket a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelővel (a továbbiakban: NEAK) és az ebből eredő befizetési kötelezettséget is a saját nevében, saját pénzforgalmi számlájáról teljesítette. A felperes és a Zrt. között a Gyftv. 36. § (1) bekezdése és a 40/A. § (1) bekezdése szerinti átvállalási megállapodás nem jött létre.
- [3] Az elsőfokú adóhatóság a felperesnél 2017. január 1. és 2018. december 31. közötti időszakra valamennyi adónemre és költségvetési támogatásra kiterjedően az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) 89. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti adóellenőrzést végzett. Megállapította, hogy felperes a vizsgált időszakban a Gyftv. 38. § (4) bekezdésére hivatkozással a gyógyszeradó fizetési kötelezettsége alapját csökkentette a Zrt. által a támogatásvolumen-szerződések szerint befizetett összeggel. A NEAK adatszolgáltatása alátámasztotta, hogy a vizsgált időszakban a felperes teljes körű meghatalmazásával a NEAK előtti jogi és hatósági eljárásokban a Zrt. járt el.
- [4] A vizsgálat eredményeként az elsőfokú adóhatóság arra a következtetésre jutott, hogy a felperes a Gyftv. 38. § (4) bekezdése alapján csak abban az esetben csökkenthette volna gyógyszeradó fizetési kötelezettségét a Zrt. által megkötött támogatásvolumen-szerződések szerint befizetett összegekkel, amennyiben ezeket a szerződéseket maga kötötte volna meg a NEAK-kal és a befizetéseket is ő teljesítette volna. Mindezek folytán határozatával a felperest gyógyszerforgalmazók gyógyszerértékesítésében forgalmazott, közfinanszírozott gyógyszerek utáni befizetéseivel kapcsolódóan 70 484 000 Ft, míg a gyógyszerforgalmazók gyógyszerértékesítésében forgalmazott közfinanszírozott gyógyszerek utáni kiegészítő befizetéseivel kapcsolódóan további 10 029 000 Ft – adóhiánynak minősülő – adókülönbözet megfizetésére kötelezte, mely után 24 154 000 Ft adóbírságot szabott ki és 2 838 000 Ft késedelmi pótlékot számított fel.
- [5] A felperes fellebbezése alapján eljáró alperes 6431947461/2021/NAV iktatószámú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta.

A kereseti kérelem, alperes védírata

- [6] A felperes keresettel támadta az alperes határozatát, kérve annak elsődlegesen a megváltoztatását, a terhére megállapított adókülönbözet, adóbírság és késedelmi pótlék törlését, másodlagosan a megsemmisítését, az adóhatóság új eljárásra kötelezését, harmadlagosan a megváltoztatását és a megállapított adóbírság törlését. Álláspontja szerint a vizsgált időszakban a Gyftv. 38. § (4) bekezdésének megfelelően, jogszerűen csökkentette a gyógyszeradójának az alapját a Zrt. által a gyógyszerekre és tárgyi időszakra vonatkozó támogatásvolumen-szerződések alapján teljesített befizetések összegével. Hivatkozott a Gyftv. 1. §-ára, 2. § (1) bekezdésére, 26. § (1)–(2) bekezdéseire, 28. § (1) bekezdésére, 36. § (1) bekezdésére, 38. § (4) bekezdésére, 40/A. § (1) bekezdésére.
- [7] Kifejtette, az adóalap csökkentés Gyftv. 38. § (4) bekezdésében foglalt alkalmazási feltétele fennáll, mivel a Gyftv. nem tartalmaz olyan kikötést, hogy az adott gyógyszerre és tárgyi időszakra vonatkozó támogatásvolumen-szerződés alapján történt befizetéssel csak akkor kell csökkenteni az adóalapot, ha a támogatásvolumen-szerződést az adóalany maga kötötte meg az egészségbiztosítási szervvel és a befizetést is maga teljesítette. Nem vitatta, hogy az egészségbiztosítási szerv a felperesi gyógyszerekre vonatkozó támogatásvolumen-szerződéseket a Zrt.-vel kötötte meg és ez alapján a befizetéseket – az alperes által sem vitatottan – a Zrt. teljesítette. A gyógyszeradó célja a közfinanszírozású gyógyszerek társadalombiztosítási támogatásához szükséges költségvetési forrásnak a megteremtése, ezért a támogatásvolumen-szerződések alapján történt befizetés után a gyártókat nem terheli gyógyszeradó fizetési kötelezettség. Ezt támasztja alá a Gyftv. 38. § (4) bekezdése is. A köztelherviselés elvén alapuló gyógyszeradó kötelezettség teljesítése útján ugyanis az adóalany a gyógyszer – költségvetési forrásból megvalósuló – közfinanszírozásához járul hozzá. Ennek megfelelően a gyógyszeradó alapját csökkenteni kell a tárgyi időszakra vonatkozó támogatásvolumen-szerződés alapján teljesített befizetés összegével, így hátrányára adókülönbözet, adóhiány nem állapítható meg, az adóbírság mellőzésének vagy a kiszabott adóbírság mérséklésének van helye.
- [8] Az adóbírság körében előadta, az adóhatóság tévesen értékelt teljes egészében a terhére azt a körülményt, hogy külföldi gazdasági társaságként nem rendelkezik olyan munkatársakkal, akik a magyar gyógyszeradó fizetési kötelezettségre vonatkozó adózási szabályokat maradéktalanul ismerik és alkalmazzák.

A jogerős határozat

- [10] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével a keresetet elutasította.
- [11] Az alperessel egyezően azt állapította meg, hogy a gyógyszeradó alapjának csökkentése a támogatásvolumen-szerződések alapján abban az esetben lehetséges, ha a gyógyszeradó alanya megegyezik a támogatásvolumen-szerződést megkötő és ennek megfelelően befizetést teljesítő személlyel, vagyis mindkét kötelezettség alanya ugyanaz a személy. Az ügyben a kötelező gyártói

befizető és a támogatásvolumen-szerződés alapján keletkező befizetési kötelezettséget teljesítő személye eltér egymástól, ezért a gyógyszeradó fizetési kötelezettséget a felperes nem csökkenthette a támogatásvolumen-szerződés alapján teljesített befizetéssel.

- [12] Kifejtette, hogy az adóbírság kiszabására az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 215. § (1), és (3) bekezdései, 219. § (1)–(2) bekezdései alapján került sor. Az alperes határozata az Art. 219. § (2) bekezdésében előírtaknak és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (5) bekezdésében meghatározott kritériumoknak megfelel, az adóbírság meghatározására szolgáló körülményeket feltárta, azokat a súlyuknak megfelelően értékelt és okszerű mérlegeléssel az adóhiány 30%-ában határozta meg az adóbírság összegét, amiről számot adott határozatában, így jogszabálysértés hiányában felülmérlegelésre nincs lehetőség.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [13] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek elsődlegesen a hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítást kérte a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján, másodlagosan a megváltoztatását, a másodfokú határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését a Kp. 121. § (1) bekezdés b) pontjára utalással. Jogszabálysértésként hivatkozott a Gyftv. 31. § (1) bekezdésének, a 40/A. § (1) bekezdésének, a 38. § (4) bekezdésének, az Alaptörvény 28. cikkének és a Kp. 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 345. § (4)–(5) bekezdéseinek a megsértésére.
- [14] Álláspontja szerint a Gyftv. 38. § (4) bekezdésében foglalt alkalmazási feltételek fennállnak, ezért az adóalap csökkentés jogszerű volt, fenntartotta a keresetében kifejtett jogi érveit. A jogszabály szövege alapján nem állapítható meg, hogy a jogalkotó korlátozná, ki vonhatja le a támogatásvolumen-szerződés alapján teljesített befizetést. Az elsőfokú bíróság ezzel ellentétes jogértelmezése téves, olyan korlátozást alkalmazott az adóalap csökkentésre jogosult alanyi kör tekintetében, amely nem szerepel a törvényszövegben.
- [15] Kifejtette, hogy a Gyftv. 38. § (4) bekezdését 2008. január 1. napjával módosította a 2007. évi CXXXVI. törvény, ekkor került be a jogszabály szövegébe az a fordulat, hogy „a tárgyi időszakra vonatkozó” támogatásvolumen-szerződés alapján történhet az adóalap csökkentés. A módosító törvény 363–368. §-aihoz fűzött indokolás szerint a módosítás kifejezetten pontosító jelleggel történt. Amennyiben a jogalkotó a befizető személyére vonatkozóan is többletkövetelményt kívánt volna megfogalmazni, akkor azt a 2008-as módosításnál megtette volna, melyre azonban nem került sor.
- [17] Kifejtette, a gyógyszerforgalmazást terhelő köztelherviselés rendszeréből és közigazgatási összefüggéseiből is egyértelműen következik, hogy a támogatásvolumen-szerződések alapján teljesített befizetéseket ki kell venni a gyógyszeradó alapjából,

- függetlenül attól, hogy a befizetéseket az adóalany saját maga vagy kapcsolt vállalkozása teljesítette. Mivel a gyógyszeradó célja közfinanszírozású gyógyszerek társadalombiztosítási támogatásához szükséges költségvetési forrásnak a megteremtése, ezért a támogatásvolumen-szerződések alapján történő befizetésekből finanszírozott gyógyszer-támogatás (társadalombiztosítási támogatás) után a gyártókat nem terheli gyógyszeradó fizetési kötelezettség. Ennek megvalósulását célozza a Gyftv. 38. § (4) bekezdése, mely szerint amíg az adóalanyt gyógyszeradó fizetési kötelezettség terheli a költségvetési forrásból nyújtott társadalombiztosítási támogatás után, addig ne képezze a gyógyszeradó alapját a társadalombiztosítási támogatásnak az a része, amelynek forrását a gyártó támogatásvolumen-szerződésen alapuló befizetése képezte. Mindezeknek megfelelően a gyógyszeradó alapját csökkenteni kell a tárgyidőszakra vonatkozó támogatásvolumen-szerződés alapján teljesített befizetés összegével.
- [21] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a döntését érdemben nem indokolta, csupán megismételte az alperes következtetéseit, így az indokolásából nem állapítható meg, hogy milyen indokok alapján minősítette a felperes jogértelmezését a Gyftv. 38. § (4) bekezdésével szemben állónak, és miért fogadta el helytállóan az alperesi jogértelmezést. Pusztán annak kinyilvánítása, hogy az elsőfokú bíróság az alperes álláspontjával egyetért, nem fogadható el az alperesi határozat bírósági felülvizsgálata körében hozott ítélet indokolásaként. Hivatkozott a Kúria BH 2021.2008., BH 2019.120. számú döntéseire, az Alkotmánybíróság 7/2013. (III. 1.) AB határozatára.
- [22] Álláspontja szerint az adóbírság mértékének meghatározása körében az adóhatóság érvelése önellentmondásos, a feltárt adókülönbözet valójában eltérő jogszabályértelmezésre vezethető vissza.
- [23] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Utalt arra, hogy az adóbírság tekintetében a felperes által vélt ellentmondás nem állapítható meg, sem a határozatokban, sem a jogerős ítéletben.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [24] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [28] A Kp. 2. § (4) bekezdése értelmében, ha e törvény eltérően nem rendelkezik a bíróság a közigazgatási jogvitát a kereseti kérelem, a felek által előterjesztett kérelmek és jognyilatkozatok keretei között bírálja el. A jogalkotó ezen alapvető rendelkezése a Kp. további részeiben tételesen is megjelenik, a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § rendelkezik a jogorvoslati eljárás korlátairól. A Kúria a rendkívüli perorvoslati eljárásban a Kp. 115. § (1) bekezdése alapján jogkérdésben jár el, azt vizsgálhatja, hogy a felülvizsgálati kérelemmel támadott jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben foglalt jogszabálysértést megvalósította-e vagy sem.
- [29] Rögzíti a Kúria, hogy felperes a felülvizsgálati kérelmének 37. pontjában jogszabályi megjelölés és indokolás nélkül hivatkozott nemzetközi vállalatcsoportra, kapcsolt vállalkozásra, amely törvényi feltételek hiányában érdemben nem volt vizsgálható. A Kúria áttekintette a felperes részéről e pontban megjelölt Kfv.I.35.489/2020/8. számú kúriai döntésnek a vállalatcsoporttal kapcsolatos [34] bekezdését és – amellett, hogy a hivatkozás eltérő adónemhez, általános forgalmi adóhoz, illetve társasági adóhoz és nem a gyógyszeradóhoz kapcsolódik – megállapította, hogy e bekezdésben foglaltakat a Kúriának jogszabállyal alátámasztott, részletesen előtárt keresetrész és jogi alapokon nyugvó részletesen kifejtett felülvizsgálati kérelemrész hiányában összevetni, alkalmazni nem állt módjában. A felperesnek azt a figyelemfelhívását, hogy nemzetközi vállalatcsoport tagja, önmagának kellett volna jogi tartalommal megtöltenie, ami azonban elmaradt.
- [30] A perben a peres felek eltérően értelmezték a Gyftv. 38. § (4) bekezdésében foglaltakat, azonban a vizsgált időszakra vonatkozó alábbi alapvető tényeket egyezően adták elő:
- a négy gyógyszer forgalomba hozatali engedélyének jogosultja a felperes,
  - a felperes Magyarországon forgalmazási tevékenységet nem végzett,
  - a négy gyógyszert Magyarországon a Zrt. értékesítette a nagykereskedők részére,
  - támogatásvolumen szerződéseket a Zrt. kötötte meg a NEAK-kal és
  - a felperes és a Zrt. átvállalási szerződést nem kötött egymással. E polgári jogi aktusokat az elsőfokú ítélet a Kp. 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 346. § (4)–(5) bekezdéseiben foglaltaknak megfelelően tartalmazza.
- [31] Megegyeztek a felek továbbá e szerződésekből és jogviszonyokból következő, a Gyftv. rendelkezésén alapuló befizetési következményekben is, mely szerint:
- a felperesnek a Gyftv. 36. § (1) bekezdése, a 40/A. § (1) bekezdése alapján gyógyszeradó fizetési kötelezettsége keletkezett, amelyet bevallott és megfizetett,
  - a támogatásvolumen-szerződésekből a Zrt.-nek befizetési kötelezettsége keletkezett, amelyet a saját nevében, a saját pénzforgalmi számlájáról teljesített.
- [32] Az elsőfokú ítélet a Gyftv. ezen előírásainak teljesítettségét a felperesnél és a Zrt.-nél is a Pp. 346. § (4)–(5) bekezdései szerint tartalmazta.
- [33] A Kúriának ezt követően – az Alaptörvény 28. cikkének alkalmazásával – a Gyftv. 38. § (4) bekezdését kellett értelmeznie. E törvényhely kimondja, a gyógyszer forgalomba hozatali engedélyének jogosultja a 36. § (1) bekezdésében és 40/A. § (1) bekezdésében meghatározott fizetési kötelezettségének alapját csökkenti a tárgyi időszakra vonatkozó támogatásvolumen-szerződés alapján teljesített befizetés általános forgalmi adóval csökkentett összegével.
- [34] A felperesi hivatkozással ellentétben a Kúria álláspontja szerint nem sértette meg az elsőfokú bíróság a Pp. indokolást szabályozó törvényhelyeit akkor, amikor ítéletében, egyetértve az adóhatóság jogértelmezésével és a NEAK álláspontjával, maga is úgy értelmezte a Gyftv. 38. § (4) bekezdését, hogy akkor lehetséges az adóalap csökkentése, ha mind a két kötelezettség befizetője ugyanaz a személy (cég). Az elsőfokú bíróság a Gyftv. 38. § (4) bekezdésében foglaltakat az e bekezdésben megjelölt, a jogalkotó akaratával megegyező jogszabályhelyekkel vetette össze. Önmagában azért, mert más vagy nagyobb terjedelmű levezetést, összehasonlítást nem végzett, döntése nem válik jogszerűtlenné.

- [35] Nem vitásan a felperes és a Zrt. két külön jogi személy, a felperes önálló adóalany, külön adózói tevékenységgel, önálló bevallásokkal és befizetésekkel. A Gyftv. 38. § (4) bekezdése – a Kúria szerint – a Gyftv. 36. § (1) bekezdésében és a 40/A. § (1) bekezdésében meghatározottak alapján az adófizetési kötelezettséget teljesítő adózót nem jogosítja fel arra, hogy bárki, azaz más személy, akár más adózó által teljesített befizetést a saját javára gyógyszeradóalap csökkentésre felhasználhassa. A felperes önálló adózói eljárását másik jogi személy befizetésével a törvényhely nem kapcsolja össze.
- [36] Felperes sem vonta kétségbe, hogy nem kötött szerződést sem a Zrt.-vel, sem a NEAK-kal. A befizetések és az adózás előtárt rendszerében a részéről meg nem kötött szerződések és nem teljesített befizetés hiányában a Gyftv. 38. § (4) bekezdése nem teremt lehetőséget a befizetés és az adó felperes szerinti, az ő javát szolgáló összekapcsolására. Az ítéletben rögzített tényállás alapján a Gyftv. 38. § (4) bekezdése alkalmazásával az adó alapját – amelyet az alperes és elsőfokú bíróság is helytállóan állapított meg – a felperes nem csökkenthette. Hivatkozásával ellentétben az EUB C-717/19. számú ítélete a perbeli jogkérdést érdemben nem befolyásolta.
- [37] Az adóbírság körében az irányadó jogszabályok áttekintése alapján megállapítható, hogy az Alaptörvény 40. cikke a közteherviselés szabályait rögzíti, a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Stab.tv.) 28. § (1) bekezdésében foglaltakkal együtt. Az Art. 1. §-a előírja az adójogviszonyokban a jogok rendeltetésszerű gyakorlását. Az Art. 215. §-a határozza meg az adóbírság alapját és mértékét, mely az Art. 215. § (3) bekezdése szerint, ha e törvény másként nem rendelkezik, az adóhiány, illetve jogosulatlan igénylés 50%-a. Az Art. 219. §-a kivételes méltánylást érdemlő körülmény esetén hivatalból vagy kérelemre lehetővé teszi az adóbírság mérséklését vagy kiszabása mellőzését. A (2) bekezdés kimondja, hogy az adóbírság mérséklésénél vagy a kiszabás mellőzésénél az ügy összes körülményét mérlegelni kell, különösen az adóhiány nagyságát, keletkezésének körülményeit, az adózó jogellenes magatartásának (tevékenységének vagy mulasztásának) súlyát, gyakoriságát, illetve azt, hogy a körülményekből megállapíthatóan az adózó, illetve intézkedő képviselője, foglalkoztatottja, tagja vagy megbízottja az adott helyzetben a tőle elvárható körülménnyel járt el.
- [38] A Kúria a hatályos jogszabályi rendelkezések mellett áttekintette az Alkotmánybíróság adóbírsággal kapcsolatos döntéseit, közöttük a 3234/2021. (VI. 4.) AB, a 17/2019. (V. 30.) AB, és a 25/2020. (XII. 2.) AB határozatokat. Az Alkotmánybíróság döntéseiben kifejtette, hogy a közigazgatási szankciókat különböző szempontok alapján eltérő csoportokba sorolja a hazai szakirodalom. Közös jellemzőjük, hogy törvényi szintű szabályozáson vagy felhatalmazáson alapulnak, ebben az értelemben tehát ágazati jelleggel rendelkeznek. A szankció tételezett céljából függően megkülönböztetjük reparatív (helyreállító) és a represszív (megtorló) szankciókat, jóllehet egy szankció egyszerre akár több cél elérésére is szolgálhat. Előbbi rendeltetése a megsértett jogrend helyreállítására, míg az utóbbi a jövőbeli jogsértésektől való elrettentésre, a prevencióra törekszik. Az adóbírság az anyagi adójogi fő kötelezettség megsértését torolja meg. E bírság kimentési standardja az, hogy „az adózó, illetve intézkedő képviselője, alkalmazottja, tagja vagy megbízottja az adott helyzetben a tőle elvárható körülménnyel járt-e el” [Art. 171. § (1) bekezdés, 172. § (21) bekezdés]. Emiatt a bírság szubjektív szankció, és represszív célokat szolgál.
- [39] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy az adóhatóságnak az adóbírság mértékét az egyedi ügy jellemzőihez kell igazítani mérlegelés útján, a mérséklésénél az ügy összes körülményét gondosan mérlegelve.
- [40] A Kúria több eseti döntésében foglalkozott az adóbírság kérdésével. A Kfv.I.35.748/2015/5. számú döntése szerint a késedelmi pótlék és az adóbírság között van két lényegi különbség, amelyet a mérlegelésről szóló döntés felülvizsgálata során is figyelembe kell venni. Az egyik az, hogy míg a késedelmi pótlék az adó késedelmes megfizetésének jogkövetkezménye, addig az adóbírság az adóhiány szankciója, amelyet visszatartás céljából vezetett be a jogalkotó. A Kfv.I.35.341/2020/11. számú döntés értelmében a Kúria ítélkezési gyakorlata megköveteli az adóbírság kiszabása körében az eset összes körülményeinek mérlegelését (BH 2016.124., BH 2009.164., Kfv.35.173/2014/7., Kfv.35.748/2015/5.). A mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozatok felülvizsgálatáról a Kúria megalkotta a 2/2015. (XI. 23.) KMK véleményt, melynek értelmében: „A bírság kiszabásáról rendelkező mérlegelési jogkörben hozott határozat jogszerűen akkor változtatható meg, ha jogsértés fennáll, de akár a jogalap tekintetében, akár a cselekmény súlyának értékelése körében eltérő tényállás állapítható meg, továbbá akkor is, ha a bíróság azt észleli, hogy a hatóság az egyedi ügy sajátosságait tévesen, logikátlanul, nem a súlyuknak megfelelően értékelte.” A Kúria a Kfv.I.35.173/2014/7., Kfv.35.748/2015/5. számú döntéseiben rögzítette, hogy az adóbírság mérséklésének kettő törvényi feltétele van, [...]: „a kivételes méltánylást érdemlő körülmény és a kellő körülményt magatartás”. Az adóbírság mérséklésére (elengedésére) abban az esetben van tehát lehetőség, amennyiben azt különös méltánylást érdemlő körülmény indokolja. E körben az eset összes körülményét mérlegelni kell, különös súllyal az adózó magatartására.
- [41] A Kúria eljáró tanácsa az adóbírságra vonatkozó kúriai joggyakorlattal egyetért, attól elérni indokoltságának hiányában nem kíván.
- [42] A Kúria az elsőfokú bírósággal egyezően megállapította, hogy az adóhatóság határozataiból a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak, határozata megfelel a mérlegelési jogkörben hozott határozatnak.
- [43] Az elsőfokú bíróság és a felülvizsgálati kérelem alapján a Kúria vizsgálta a felperes keresetében meghatározott, részéről különös méltánylást érdemlőnek minősített körülményeket. A Stab.tv. idézett 28. § (1) bekezdése, továbbá az Art. 1. §-ának előírása, mely szerint az adójogviszonyokban a jogokat rendeltetésszerűen kell gyakorolni, a külföldi

- gazdasági társaságokra is adózási kötelezettségeket ró, és így a felperest sem mentesíti a törvényes kötelezettségeinek teljesítése alól. A „külföldi” állapot nem különös méltánylást érdemlő körülmény.
- [44] A felperes hivatkozott továbbá különös méltánylást érdemlő körülményként arra, hogy nincsen olyan munkatársa, aki a magyar gyógyszeradó fizetési kötelezettséget érintően átfogó szakmai ismeretekkel rendelkezne. A Kúria álláspontja szerint abban az esetben, ha az adózó által választott tevékenységéhez a más nemzet adótörvényeinek szakértői ismerete szükséges, az adózó kötelezettsége, hogy a jogszerű adózása érdekében e szakértelmet az adózás területén is biztosítsa, ez másra át nem hárítható feladat, ahogyan az adótörvények betartása sem. A felperes hivatkozásával szemben ez az Art.-ben a szankcionálás körében kivétel szabályként nem értékelhető.
- [45] A Kfv.I.35.748/2015/5. számú ítéletében a Kúria kifejtette, hogy szakképzett könyvelő alkalmazását a mérlegelés körében a bírság mérséklése érdekében nem lehet figyelembe venni. Hangsúlyozza a Kúria az Art. 1. §-a, azaz a rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye körében – ahogyan arra ezen eseti döntésében már rámutatott –, az adókiijátszás nem csupán fiktív ügylet vagy az adófizetés hiánya esetén valósul meg, közpénzügyi érdeksérelmet jelent az is, ha az adóhatóság ellenőrzései szükségesek ahhoz, hogy az adózó jogszerűen teljesítse az adótörvényben írt kötelezettségeit.
- [46] Mindezek folytán a Kúria az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- [4] Keresetében arra hivatkozott, hogy a felmentés jogellenes, mert a Kttv. 63. § (3) bekezdése szerinti indokolást nem tartalmaz. Kereseti kérelme összezszerúségének alátámasztására előadta, hogy a felmentés indokolásának a hiánya kirívóan súlyos jogsértés, a felmentéssel kapcsolatos eljárás méltatlan volt. A felmentési okiratban nincs ügyiratszám, annak helyén dátum szerepel, nem tartalmazza, hogy ki a munkáltatói jogkör gyakorlója, valamint kifogásolta, hogy nem helyezték tartalékállományba. Hivatkozott továbbá arra, hogy egzisztenciálisan ellehetetlenült a felmentés miatt, elszokott az álláskereséstől, mert 22 évig közszolgálati jogviszonyban állt. Három gyermeket egyedül nevel, ő a családfenntartó, a felmentéssel létbizonytalanságba került a családja, közel lakott a munkahelyéhez, ezért tudott főzni, bevásárolni naponta a gyerekeknek, most rendelni kell számukra az ételt. A felperes előadta, egészségügyi problémái is keletkeztek a közszolgálati jogviszonya megszűntetéséből adódóan, nehezen alszik el, fáradt, remeg a keze, rohamokban tör rá a köhögés. A háziorvosa nyugtatót, köhögéscsillapító gyógyszert írt fel számára, amely mellett gépeket kezelni, autót vezetni nem biztonságos, és allergia gyógyszerét sem tudja szedni ezzel együtt. A felperes szerint új munkahelyén próbaidőt kell töltenie, ezért bizonytalan helyzetbe kerül.
- [5] Az alperes védiratában kérte a felperes keresetének az elutasítását és perköltségben marasztalását. Előadta, hogy a polgármester a veszélyhelyzetben hatályba lépett rendelkezéseknek megfelelően testületi döntés nélkül önállóan meghozta az 5/2020. (XII. 28.) számú polgármesteri utasítást, amellyel létszámstopot rendelt el a 2020. december 28. napjától 2021. február 15. napjáig terjedő időszakra, majd 2021. január 6-án létszámleépítésről döntött a 11/2021. (I. 6.) számú önkormányzati határozattal a közgyűlés átruházott hatáskörében eljárva. Ez alapján a polgármesteri hivatalban 2021. január 7-i hatállyal létszámcsökkentést kellett végrehajtani oly módon, hogy a meglévő 254 fős létszámot 24 fővel (9,45%-kal) kellett csökkenteni. A polgármesteri döntést a helyben szokásos módon, 2021. január 6. napján a hivatal hirdetőtábláján közzétették, arról valamennyi hivatali dolgozó tudomást szerezhetett.
- [6] A KIRA személyügyi rendszerben kötelezően használatos iratsablonban érdemi változtatást nem lehet végrehajtani, a megszüntető nyilatkozatok indokolását nem lehet kibővíteni, ezért rövid írásbeli indokolás mellett szóban kellett tájékoztatni a kollégákat a létszámleépítés okairól. A felmentésről szóló dokumentum tartalmazza a kinevezési jogkör gyakorlójának személyét, a jogviszony megszűnésének napját, a munkavégzés alóli mentesítést, és azt, hogy végkielégítés illeti meg a felperest. A felmentés indokolásában hivatkozott a Kttv. 229. § (1) bekezdése alapján a 63. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakra.
- [7] Kiemelte, hogy a felmentés indokolásából egyértelműen kiderül a megszüntetés oka, a létszámcsökkentésről szóló polgármesteri döntés. A felperest a felmentés kézbesítésekor külön szóban is tájékoztatták az indokokról

(Kúria Kfv.VI.35.204/2022/8. szám)

51 Az a körülmény, hogy a felmentés tartalmazza a pontos jogszabályi hivatkozást, a Kttv. 63. § (1) bekezdés a) pontját, illetve idézi a törvényi rendelkezés szövegét, önmagában nem jelenti azt, hogy a felmentés megfelel az indokolással szemben támasztott törvényi követelményeknek [2011. évi CXCV. törvény (Kttv.) 63. § (1) bek. a), 63. § (3) bek., 193. § (5) bek.].

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás

- [1] A felperes 2012. március 12-től állt közszolgálati jogviszonyban az alperessel, lakásgazdálkodási ügyintéző, 2013. március 18-tól személyügyi referens munkakörben.
- [2] A felperes közszolgálati jogviszonyát az alperes a 2021. január 7-én kelt és ugyanezen a napon közzölt felmentéssel – a „közszolgálati jogviszony megszüntetése” elnevezésű nyomtatványon – megszüntette. A felmentésben az alperes a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Kttv.) 63. § (1) bekezdés a) pontját (a létszámcsökkentésre vonatkozó rendelkezést) idézte, ezen túlmenően a felmentést nem indokolta.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [3] A felperes keresetet terjesztett elő, amelyben közszolgálati jogviszonyának jogellenes megszüntetésére tekintettel kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest a Kttv. 193. § (5) bekezdése alapján 20 havi illetményének megfelelő összegű,

Az elsőfokú bíróság ítélete

- [8] Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 7 869 000 forint átalánykártérítést és ennek késedelmi kamatát, valamint a perköltséget. A keresetet ezt meghaladóan elutasította.
- [9] Döntését a Kttv. 63. § (1) és (3) bekezdéseiben, a 193. § (5) bekezdésében, a 226. § (1) bekezdésében, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdésében, a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 78. § (1) bekezdésében, a 79. § (2) bekezdésében, a 85. § (1)–(2) bekezdéseiben és a 133. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésekre alapította.
- [10] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felmentés jogellenes, mert azt az alperes nem indokolta. A felmentés nem tartalmazza, hogy miért nincs a továbbiakban szükség a felperes munkájára. Az indokolás megléte garanciális jellegű, utólag a perben már nem bővíthető és annak hiányát egy esetleges munkáltatói tájékoztató vagy szóbeli kiegészítés sem pótolhatja. Az alperes indokolási kötelezettségének nem tett eleget azzal, hogy a felmentésben a létszámcsoökkentést lehetővé tevő jogszabályi rendelkezésre utalt; az alperes arra hivatkozással, hogy a KIRA rendszer informatikai jellemzői nem tették lehetővé a felmentés írásbeli indokolását, nem mentesülhet a jogszabályban előírt írásbeli indokolási kötelezettsége alól. A felmentés önmagában az indokolás hiánya miatt jogellenes, ezért az elsőfokú bíróság annak indokát érdemben nem vizsgálta, e körben mellőzte az alperes által indítványozott tanúk meghallgatását is.
- [11] Az elsőfokú bíróság az átalánykártérítést a felperes 15 havi illetményének megfelelő összegben állapította meg. Az összegszerűség meghatározásakor figyelembe vette a felperes által személyesen előadott, okirattal alátámasztott és az alperes által nem vitatott körülményeket, azt, hogy a felperesnek az alperesnél 2012 és 2021 között állt fenn a közszolgálati jogviszonya; a jogviszonya megszüntetését követően nyomban el tudott helyezkedni; új munkahelyén az illetménye azonos a korábbi illetményével, azonban az utazással többletköltségei merültek fel; három tanuló gyermeket nevel, a Budapesten történő munkavégzés jelentős időkiesést jelent; egészségére károsan hatott a felmentés, orvosi irattal igazolta megbetegedését.
- [12] A felmentés körülményeinek vizsgálatát, az ezzel kapcsolatos tanúbizonyításokat az elsőfokú bíróság arra hivatkozással mellőzte, hogy a felperes által a felmentése menetével kapcsolatban előadott körülmények (felmentés közlése, munkavégzés alóli azonnali mentesítése, részére végkielégítés fizetése) nem voltak kirívóan jogsértőek, ezért azok nem értékelhetők többletkörülményként az átalánykártérítés összegének meghatározásakor.
- A fellebbezés, fellebbezési ellenkérelem**
- [13] Az elsőfokú ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását, elsődlegesen a felperes keresetének az elutasítását, másodlagosan az átalánykártérítés összegének két havi illetménynek megfelelő összegre, azaz 1 049 200 forintra leszállítását, valamint a felperes első- és másodfokú perköltségben marasztalását kérte.
- [14] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete sérti a Kttv. 63. § (3) bekezdésében, valamint a Kúria BH 2021.154. számú és az abban hivatkozott Mfv.II.10.298/2006/3., Mfv.I.10.487/2013/6. számú határozatokban foglaltakat, mert a felmentést szabályszerűen megindokolta. Az ítélet sérti a Pp. 279. § (1) bekezdésében foglaltakat, mert a bizonyítékok és peradatok egybevetése során kialakított jogi következtetés kirívóan okszerűtlen. Az elsőfokú bíróság megsértette a Kp. 79. § (2) bekezdését, mert a bizonyítási teher alapján előírt bizonyítékokat kirekesztette a jogi következtetés levonása köréből, és a Kttv. 193. § (5) bekezdésének második fordulatában foglaltakat, mert figyelmen kívül hagyta, illetve nem a súlyuknak megfelelően mérlegelte a felmentés után bekövetkezett változásokat.
- [15] Az alperes kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a töretlen bírói gyakorlat által elfogadott és alkalmazott szabályt, amely szerint az összefoglaló indokolás jogszerű és a perben az összefoglaló módon meghatározott indokolást részleteiben bizonyítani lehet. A felmentési okiratban szereplő indokokat az eljárás során alátámasztotta, ezért az összefoglaló indokolást jogszerűnek kell elfogadni. A felmentésben a Kttv. 63. § (1) bekezdésének szó szerinti idézése összefoglaló jelleggel teljes mértékben kimeríti az indokoláshoz fűzött jogszabályi követelményt, a munkáltató a törvény szövegét megalapozottan használta indokolásnak. A létszámcsoökkentésnél nem szükséges indokolni, hogy a munkáltató miért pont a felmentéssel érintett közszolgálati tisztviselő jogviszonyát szüntette meg, a kiválasztás a munkáltató diszkrecionális jogköre. A létszámcsoökkentés szükséges elegendő indok, nem kell arra nézve részletes indokokat kifejtetni, hogy a dolgozó továbbfoglalkoztatására miért nincs lehetőség.
- [16] Az elsőfokú bíróság ítéletében nem indokolta meg, hogy a felmentésbe foglalt összefoglaló indokot mért nem fogadta el, miért nem elegendő a jogszabály szövegének szó szerinti idézése akkor, amikor az teljes egészében magában foglalja a megszüntetés indokait, és miért nem engedte annak okirati bizonyítékokkal, tanúvallomásokkal történő alátámasztását. Az alperes ezzel összefüggésben utalt arra, hogy az általa csatolt iratok, a védíratban foglaltak alátámasztják a Covid19 világjárvánnyal kapcsolatban kialakult nehéz gazdasági helyzetét, a létszámcsoökkentés szükségességét, az által megtett intézkedéseket (a létszámstop, a létszámcsoökkentés elrendelését). A felmentés világos indokokat tartalmaz, mert az a BH 2021.154. döntésben – és az abban hivatkozott kúriai döntésekben – a felmentés világosságával kapcsolatban rögzített elvi tartalomnak megfelel.
- [17] Az alperes szerint az elsőfokú bíróság az átalánykártérítés összegét túlzott mértékben állapította meg, mert a Kttv. 193. § (5) bekezdés második fordulatában meghatározott szempontokat figyelmen kívül hagyta, illetve nem a súlyuknak megfelelően mérlegelte, mérlegelése kirívóan okszerűtlen volt, ezért vizsgálni kell, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat hiánytalanul,

- egymással való összefüggéseikben és ellentmondások nélküli logikai rendben értékelte-e. Ha a Kúria nem fogadja el a felmentés indoklására vonatkozó álláspontját, az átalánykártérítés összege a törvényi minimumban, azaz két havi illetménynek megfelelő összegű meghatározása indokolt, mert a bíróságnak az eset összes, a munkáltató és a munkavállaló oldalán felmerülő körülményt mérlegelni kell és azokra figyelemmel kell meghatározni a kártérítés mértékét.
- [18] A munkáltató oldaláról különös figyelemmel kellett lenni arra, hogy az önkormányzat gazdasági helyzete rajta kívülálló okok miatt jelentős mértékben elnehezült, ezért rendelt el létszámcsökkentést. Annak érdekében, hogy a felperes hatékonyan tudjon új munkahelyet keresni, a felmentéssel egyidejűleg a teljes felmentési időre mentesítette a munkavégzési kötelezettség alól. A felmentést a vezető tisztségviselők közölték és elmagyarázták a döntés okát. A felperes személyi körülményeinek alakulása vizsgálatánál nem a munkáltatói döntést követően történt negatív körülmények kialakulását, hanem a felmentést megelőzően is fennállt körülményeket kell értékelni. A munkáltatói döntés nem hatott közre, nincs ok okozati összefüggésben a felperesnek az új alkalmazáskor kapott illetményére. A felperest anyagi kár nem érte, mert a felmentési időre megkapta a bérét, a teljes felmentési időre mentesítette a munkáltató a munkavégzési kötelezettség alól. A munkáltatónak a felmentéskor nem kell mérlegelnie a munkavállaló személyes körülményeit, a jogszabályok a védett tulajdonságok, gyermekek nevelése, egyedülállóság, stb. vizsgálatát csak meghatározott munkáltatói döntéseknél írják elő. A létszámcsökkentésnél elegendő azt vizsgálni, hogy az átszervezés miatt a munkavállaló tovább nem foglalkoztatható. A felperesnek a személyi és családi körülményei nem a felmentés következtében alakultak ki az általa előadottak szerint, azok kialakulásában a felmentés nem hatott közre, nincs ok-okozati összefüggés a felmentés és a családjában meglévő gondok között.
- [19] A felperes a felmentést követően 2021. március 8-tól elhelyezkedett, ezért ettől az időtől kezdődően jövedelemmel rendelkezik. A jövedelme nem csökkent a végkielégítésre jogosító szolgálati ideje megmaradt, az étkezési és lakhatási költségeket nem lehet figyelembe venni. A felmentés egészségre káros hatása és ezzel okozati összefüggése szakkérdés. A felperes nem került keresőképtelen állományba, ezért orvosi irattal igazoltnak tekinteni a megbetegedését és azt a mérlegelés körébe vonni több mint aggályos. A felperesnek jogszerű megszüntetés esetén is pontosan ugyanolyanok lennének a személyi körülményei, a személyi körülmények a megszüntetés előtt is fennálltak, a jogsértés és annak súlya nem hozható okozati összefüggésbe az által előadott személyi körülményekkel.
- [20] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását, az alperes perköltségben marasztalását arra hivatkozva, hogy az elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítás lefolytatása alapján a tényállást hiánytalanul állapította meg, eljárási szabálysértést nem követett el, az ügy érdeméről megalapozottan döntött.
- [21] A felmentést tartalmazó irat indokolást nem tartalmaz, az alperes kizárólag egy törvényhelyet másolt be, amelyre utólag indokolásként hivatkozik.
- [22] A Legfelsőbb Bíróság Munkaügyi Kollégiumának 95. számú állásfoglalással (a továbbiakban: MK 95. számú állásfoglalás) kialakított egységes bírói gyakorlat szerint a felmondási indok világosságának vizsgálatkor az a lényeges, hogy a felmondás okaként közlőkből megállapítható-e a munkavállaló számára, hogy miért nincs a munkáltatónál szükség a továbbiakban a munkájára. A munkáltatói intézkedés indoka világosságának követelménye megtartottságát nem általában, hanem a jognyilatkozat címzettje tudomása alapján kell értékelni (BH 2017.348. I.). A világos indoklás követelményének az az indoklás felel meg, amely megjelöli a tény, körülményt, amelyre a munkáltató az intézkedését alapította, és abból, függetlenül attól, hogy összefoglalóan vagy részletezően történt, megállapítható, miért nincs szükség a továbbiakban a munkavállaló munkájára (BH 2001.395.). A felmondási indokot úgy kell megjelölni, hogy abból a munkavállaló egyértelműen megtudja, miért nem tartanak igényt a munkájára (BH 1993.266.).
- [23] A törvénynek az írásbeli indokolási kötelezettségre és a felmondás okának világosságára vonatkozó alakiságokkal az a célja, hogy a munkavállaló a felmondás vele történt közlése után nyomban megismerhesse és ellenőrizhesse azokat az okokat, amelyekre a munkáltató a felmondást alapítja és ennek eredményéhez képest módja legyen a felmondás indokolását vitatni, illetve cáfolni is. Nem világos a fentiekhez képest az az indoklás, amely nem öleli fel azokat a tényeket és körülményeket, amelyekből kitűnik, hogy a munkavállaló munkájára miért nincs szükség, és így a munkavállalónak nem nyújt lehetőséget sem azok ellenőrzésére, sem a munkaügyi jogvitára való felkészülésre.
- [24] Az alperes az általa megjelölt BH 2021.154. számú döntés második mondatát nem idézte, illetve a perbeli esettől a tényállás eltér, mert abban van konkrét indoklás, az indokolásban nem csupán a jogi keretet és alapot jelentő jogszabályhely, hanem a létszámcsökkentést elrendelő konkrét döntés is szerepel. A kúriai döntésben hivatkozott további határozatok ténybeli és jogi alapja a perbeli esettől eltér.
- [25] Az a követelmény, hogy a felmentés indoka valós és okszerű legyen, a perbeli esetben fel sem merül, mert nincs a felmentésben megjelölt és kifejtett indok, ezért nincs mit vizsgálni. A felmentésben rögzített indok hiányában az alperes gyakorlatilag elzárta magát attól, hogy a felmentés indokának valós és okszerű voltát bizonyíthassa. Az írásbeli indoklás kötelezettség elmulasztását semmivel sem lehet pótolni, az alperes által hivatkozott rendelet közzététele, kifüggesztése irreleváns. Az elsőfokú bíróság a bizonyítás eredményének mérlegelés során [Pp. 279. § (1) bekezdés] okszerű következtetéseket vont le, illetve helyesen állapította meg, hogy a felmentés indoklásának hiánya miatt nincs lehetőség a felmentés indokainak vizsgálatára [Kp. 79. § (2) bekezdés].
- [26] Az elsőfokú bíróság a Kttv. 193. § (5) bekezdését helyesen alkalmazta, helyesen mérlegelte a felmerült szempontokat, változásokat, ok-okozati összefüggéseket, ezért a fellebbezésnek az

- átalánykárterítés összecszerűségével kapcsolatos hivatkozása megalapozatlan (Mfv.10.228/2018/3., Mfv.10.009/2020/4.). Az alperes alaptalanul hivatkozott arra is, hogy a felperest nem érte kár, illetve az összecszerűség meghatározása szempontjából a felmentési időre a munkavégzési kötelezettség alóli mentesítésének, a felmentéssel kapcsolatos járandóságok kifizetésének nincs jelentősége. A felperes a bemutatott orvosi igazolással igazolta a felmentéssel kapcsolatos megbetegedését, a tárgyaláson az alperes azt nem vitatta. Nincs annak érdemi jelentősége, hogy mi lett volna a következménye a jogszerű felmentésnek. A felmentés során kirívóan méltánytalanul jártak el vele szemben, a körülmények kellemetlenek voltak, a jogsértés átlagon felül volt.
- [27] Az alperes a felperes fellebbezési ellenkérelmére előterjesztett előkészítő iratában előadta, hogy az indokolás kötelező tartalmi eleme – a felperes álláspontjával szemben – a jogszabályi hivatkozás, a Kttv. 63. § (1) bekezdés *a)* pontjának a szövege, amelyet a felmentés tartalmaz, ezért nem állapítható meg, hogy a munkáltatói intézkedést nem indokolta meg, illetve a jogszabályhely idézése megfelel az összefoglaló indokolás követelményének.
- [28] Arra az esetre, ha a Kúria nem fogadja el álláspontját, kérte figyelembe venni, hogy az indokolás, miután a felperes közigazgatási szakvizsga letételére kötelezett jogalkalmazó, alkalmas volt arra, hogy a jogszabály ismertetésével a „tudata átfogja a felmentés indokait”.
- [29] A Kttv. 193. § (5) bekezdése körében hangsúlyozta, hogy a felperes eleget tett kárenyhítési kötelezettségének, kiesett jövedelme nem volt, a kár mértékét az elmaradt jövedelem nem befolyásolta. Az elsőfokú bíróság, az eset összes körülményét, a jogsértés súlyát és annak következményeit az alperes terhére kirívóan méltánytalanul mérlegelte, figyelmen kívül hagyta az önkormányzat anyagi helyzetét és azt, hogy nem a felmentés következményei voltak a felperes által megjelölt személyi nehézségek.
- A Kúria döntése és a döntés jogi indokai**
- [30] Az alperes fellebbezése – az alábbiak szerint – megalapozatlan.
- [31] A Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 108. § (1) bekezdésében foglaltak alapján – a bizonyítás és vizsgálat hivatalbóli elrendelésének körén kívül – kizárólag a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem keretei között vizsgálhatja felül.
- [32] A Kttv. 63. § (1) bekezdés *a)* pontja szerint a kormányzati szolgálati jogviszony felmentéssel akkor szüntethető meg, ha az Országgyűlés, a Kormány, a költségvetési szervezetet irányító szerv vezetője, az államigazgatási szerv vezetője döntése alapján az államigazgatási szerv hivatali szervezetében létszámcsökkentést kell végrehajtani és emiatt a kormánytisztviselő munkaköre megszűnik.
- [33] A Kttv. 63. § (3) bekezdése szerint a munkáltató a felmentést köteles megindokolni. Az indokolásból a felmentés okának világosan ki kell tűnnie és a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy a felmentés indoka valós és okszerű.
- [34] A felek helyesen utaltak a fellebbezésben, illetve a fellebbezési ellenkérelemben a Kúria Kf.VII.39.245/2020/4. számú, BH 2021.154. számon is közzétett, ebben a perben is követendő határozatára, amelynek értelmében a felmentési indok világosságának megítélése során nem a szóhasználatnak, hanem az indokolás egészének, a teljes szövegnek van jelentősége. Ha az indoklásból megállapítható, hogy a jogviszony-megszüntetés oka az, hogy az arra jogosult létszámcsökkentést rendelt el, amely érinti a felperes munkakörét, a felmentés indoka világos.
- [35] A fenti határozat indokolásában a Kúria – egyebek mellett – utalt arra, hogy a felmentés (felmondás) indokával kapcsolatban több évtized alatt következetes és egységes bírói gyakorlat alakult ki, amelynek kiindulópontja az MK 95. számú állásfoglalás, amely szerint az írásban közölt felmentésből a felmentés okának világosan ki kell tűnnie, ha a felmentés indokolása a törvényi követelményeknek nem felel meg, a bíróság megállapítja a közszolgálati jogviszony megszüntetésének jogellenességét. A törvényi követelménynek a felmentés indokolása abban az esetben felel meg, ha tartalmazza azokat a konkrét tényeket, illetve körülményeket is, amelyekre a munkáltató a felmentést alapította. Nem szükséges azonban a felmentési ok részletes leírása, hanem a körülményekhez képest elegendő az ok összefoglaló megjelölése is. A törvénynek az írásbeli indokolási kötelezettségre és a felmentés okának világosságára vonatkozó alakiságokkal az a célja, hogy a köztisztviselő a felmentés vele történt közlése után nyomban megismerhesse és ellenőrizhesse azokat az okokat, amelyekre a munkáltató a felmentést alapítja és ennek eredményéhez képest módja legyen a felmentés indokolását vitatni, illetve cáfolni is. Nem az a lényeges tehát, hogy a felmentés részletező indokolást tartalmaz-e vagy összefoglaló meghatározást használ, hanem hogy a felmentés okaként közlőtekből megállapítható legyen: miért nincs a munkáltatónál szükség a továbbiakban a köztisztviselő munkájára. Nem világos a fentiekhez képest az az indokolás, amely nem öleli fel azokat a tényeket és körülményeket, amelyekből kitűnik, hogy a köztisztviselő munkájára miért nincs szükség, ezért a köztisztviselőnek nem nyújt lehetőséget sem azok ellenőrzésére, sem a közszolgálati jogvitára való felkészülésre. Ilyen megítélés alá esik különösen a tartalmatlan, közhelyeszerű indokolás.
- [36] Az MK. 95. számú állásfoglalás közszférában alkalmazása során nem hagyható figyelmen kívül az Alkotmánybíróságnak a köztisztviselői jogviszony alkotmányosan meghatározott tartalmát részletező határozataiban [8/2011. (II. 18.) AB határozat, 5/2013. (II. 21.) AB határozat, 1/2016. (I. 29.) AB határozat, 3070/2017. (IV. 19.) AB határozat, 3222/2017. (IX. 25.) AB határozat] foglaltak. Az Alkotmánybíróság kimondta, hogy míg az Mt. fő szabály szerint alapvetően szabad és korlátozhatatlan (ténylegesen relatíve kötött) felmondási jogkört biztosít a munkáltatónak, addig a közszférában az ún. elbocsáthatatlanság elve érvényesül, vagyis felmentésre csak a törvényben meghatározott jogcímek alapján kerülhet sor. Ezeknek a felmentési okoknak a nevesítése olyan garanciális követelmény, amely összefügg a köztisztviselők foglalkoztatási viszonyának sajátos jellegével, vagyis azzal, hogy a versenyszféra szabályozásával szemben a

- közsférában zárt (karrier) típusú rendszert hozott létre a jogalkotó.
- [37] A perbeli esetben az alperes a felmentésben csupán a Kttv. 63. § (1) bekezdés *a)* pontját idézte, a felmentés nem tartalmazza azokat a konkrét tényeket, illetve körülményeket, amelyekre az alperes a jogviszonyt megszüntető intézkedést alapította [pl. azt, hogy a polgármester 2021. január 6-án létszámleépítésről döntött a 11/2021. (I. 6.) számú önkormányzati határozattal a közgyűlés átruházott hatáskörében eljárva; az elrendelt létszámcsökkentés a felperes munkakörét érintette]. Erre figyelemmel helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felmentés olyan indokolást nem tartalmaz, amelyből a felperes közszolgálati jogviszonya megszüntetésének az oka megállapítható, ezért a felperes közszolgálati jogviszonyának felmentéssel megszüntetése jogellenes.
- [38] Az alperes pontatlanul, a tényállás, a jogi indoklás összefüggéseiből kiragadva elemezte fellebbezésében a Kf.VII.39.245/2020/4. számú döntésben foglaltakat, és figyelmen kívül hagyta, hogy a Kúria a felmentés világosságának követelményével összefüggésben utalt arra, hogy nem a pontos szóhasználat, illetve annak hiánya fontos, hanem az indoklás egésze, annak teljes szövege. A határozat tényállásából megállapítható az is, hogy a jogviszony-megszüntetés felmentésben rögzített indoka – a perbeli esettől eltérően – az elrendelt létszámcsökkentés volt, amely érintette a felperes munkakörét.
- [39] A Kúria Mfv.II.10.298/2006/3. számú – a fenti kúriai határozatban említett – határozata szerint, ha a felmentés a jogszerű felsőbb döntést és ebből következően a munkáltatónál végrehajtandó létszámcsökkentést tartalmazza, akkor felel meg az intézkedés a világos indokolás követelményének. A perbeli esetben a felmentés a létszámcsökkentést megalapozó döntésre utalást nem tartalmaz, annak szövegéből nem állapítható meg, hogy a felperes közszolgálati jogviszonya megszüntetésének az indoka a munkakörét érintő alperesnél elrendelt létszámcsökkentés. Az alperes csupán a védiratában adta elő a felmentés indokolásával kapcsolatos törvényi követelménynek megfelelő konkrét körülményeket, azonban a köztisztviselővel a felmentésben írásban nem közölt indok a közszolgálati jogvita elbírálása során nem vehető figyelembe, még akkor sem, ha a köztisztviselő tudta vagy tudhatta, hogy a közszolgálati jogviszonyát milyen okból kívánta a munkáltató megszüntetni.
- [40] Az a körülmény, hogy a felmentés tartalmazza a pontos jogszabályi hivatkozást, a Kttv. 63. § (1) bekezdés *a)* pontját, illetve idézi a törvényi rendelkezés szövegét, önmagában nem jelenti azt, hogy megfelel a felmentés indokolásával szemben támasztott törvényi követelményeknek, mert a felmentés indoklása a létszámcsökkentésre vonatkozó absztrakt jogalkotói akaratot nem konkretizálja az adott esetre. A felmentés indoka nem világos, ha nem öleli fel azokat a tényeket és körülményeket, amelyekből kitűnik, hogy a felperes munkájára miért nincs szükség. Kizárólag a törvényi rendelkezés idézése alapján a felperes nem kerülhetett abba a helyzetbe, hogy megismerje azokat a konkrét tényeket, illetve körülményeket, amelyekre a munkáltató a felmentést alapította, a felmentés vele történt közlése után nincs lehetősége ellenőrizni a felmentés okait, nincs lehetősége a felmentés indokolását vitatni, illetve cáfolni.
- [41] A közszolgálati jogviszony megszüntetésére irányuló jognyilatkozatokat (pl. a felmentést) írásba kell foglalni [Kttv. 19. § (1) bekezdés]. Az írásba foglalás elmulasztása esetén a jognyilatkozat érvénytelen (semmiss), alkalmatlan a célzott joghatás, a közszolgálati jogviszony megszüntetésének a kiváltására. A munkáltatónak a felmentést írásban kell megindokolnia, ezért a szóban közölt felmentési indok érvénytelen, a munkáltató a felmentés indokának szóbeli közlésére hivatkozással jogszerűen nem szünteti meg a közszolgálati jogviszonyt.
- [42] A fentiek alapján az elsőfokú bíróság megalapozottan helyezkedett arra az álláspontra, hogy szükségtelen a munkáltató részéről annak bizonyítása, hogy az indok valós és okszerű-e, a felmentési okot alátámasztó bizonyítás ugyanis nem lépheti túl a felmentés indokolásának kereteit, a felmentés utólag nem egészíthető ki olyan felmentési okkal, olyan indokolással, amely a felmentésben nem szerepel. Az alperes érvelésétől eltérően ezt az értelmezést támasztja alá a Kúria Mfv.I.10.487/2013/6. számú határozata is, amely szerint a felmondás indokolásának világossága nem jelenti a munkaviszony megszüntetéséhez vezető események felmondásban történő részletes felsorolásának szükségességét, az összefoglaló indok a bírósági eljárásban konkretizálható az indokok körének bővítése nélkül, vagyis a kúriai döntés csak abban az esetben alkalmazható, ha a felmentés összefoglaló indokot tartalmaz. A perbeli esetben a felmentés csupán a törvény szövegét idézi, a felmentés indokát összefoglalóan nem tartalmazza.
- [43] Az elsőfokú bíróság helytállóan mutatott rá arra, hogy a közszolgálati jogviszony felmentéssel történő megszüntetésének érvényességét (jogszerűségét) nem érinti, hogy azt formanyomtatványon vagy annak hiányában, de a jogszabálynak megfelelő tartalommal írásban közlik, ami miatt megalapozatlan az alperes arra hivatkozása, hogy az általa használt formanyomtatvány a jogszabályi előírásoknak megfelelő tartalmú felmentést nem teszi lehetővé.
- [44] Az alperes fellebbezésében – az alábbiakban kifejtettekre tekintettel – megalapozatlanul hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróság az átalánykártérítés összegét túlzott mértékben állapította meg a Kttv. 193. § (5) bekezdés második fordulatában meghatározott szempontok alapján.
- [45] A Kttv. 193. § (5) bekezdése értelmében a köztisztviselő részére az átalánykártérítés összegét az eset összes körülményeinek, így különösen a jogsértés és annak következményei súlyának mérlegelése alapján kell megállapítani, és annak mértéke legalább két, legfeljebb huszonnégy havi illetménynek megfelelő összeg.
- [46] A Kp. 78. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 279. § (3) bekezdése szerint a bíróság a kártérítés vagy egyéb tartozás összegét, ha az a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján nem állapítható meg, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg.
- [47] A Pp. 279. §-ához fűzött indokolás szerint a szabad bírói mérlegeléstől el kell határolni a szabad belátás

- szerinti döntést. A törvény ugyanis arra ad lehetőséget a bíróságnak, hogy a kártérítés vagy egyéb tartozás összegét, ha az a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján sem határozható meg, a per összes körülményeinek mérlegelésével saját belátása szerint határozza meg. Erre tehát a bíróságnak csak akkor van lehetősége, ha az összecszerűség bizonyítás útján nem állapítható meg. A szabad belátás alkalmazására csak az objektív bizonyíthatatlanság esetén kerülhet sor. Nem alkalmazható akkor, ha a releváns tény a fél oldaláról bizonyítható lenne, de elmaradt a szükséges bizonyítás, vagy az nem igazolta a tényállás valóságosságát. A szabad belátás nem lehet önkényes: a bíróság döntésének meg kell felelnie a helyes gondolkodás követelményének, és a per anyagából következtethetőnek kell lennie, továbbá kellő meggyőző erővel kell bírnia.
- [48] A Kúria ebben a perben is követendő határozata (Kf.VII.45.017/2021/4.) szerint a Kttv. 193. § rendelkezésein alapuló átalánykártérítés iránti igény esetén az összecszerűség – a kártérítés átalány jellegére figyelemmel – bizonyítás útján nem állapítható meg, ezért annak összegét az elsőfokú bíróság az eset összes körülményeinek mérlegelésével szabad belátása szerint határozhatja meg, azonban a szabad belátás – a fent írtak szerint – nem lehet önkényes.
- [49] Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság által megítélt átalánykártérítés összegének mértékét vitatta, azt eltúlzottnak tekintette. Az alperes megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy a jogsértés és annak következményei súlyának mérlegelése során az elsőfokú bíróság nem értékelt kellő súllyal a közszolgálati jogviszony jogellenes megszüntetését és annak következményeit. Az elsőfokú bíróság által kifejtettekkel a Kúria egyetértett, az indokok megisméltelése szükségtelen.
- [50] Az alperes megalapozatlanul hivatkozott arra a körülményre, hogy a felperest a jogellenes közszolgálati jogviszony megszüntetéssel összefüggésben kár nem érte, a Kttv. 193. § (5) bekezdése értelmében ugyanis – a Kúria Kf.VII.45.017/2021/4. számú határozatában foglaltak szerint – a köztisztviselő átalánykártérítés megfizetése iránti igényének, illetve a munkáltató átalánykártérítés fizetési kötelezettségének nem előfeltétele, nem szükségképpen eleme, hogy a köztisztviselőnek ténylegesen kára keletkezzen, továbbá a felperesnek ténylegesen kára keletkezett. Az átalánykártérítés összegét az eset összes körülményeinek figyelembevételével kell megállapítani. A törvény példálózó felsorolása alapján az eset összes körülménye körében különösen a jogsértés és annak következményei súlyának van jelentősége az összecszerűséggel összefüggésben. A jogsértés súlyának az értékelése elsősorban a munkáltató jogellenes megszüntetés során tanúsított magatartásának a mérlegelését jelenti. Ha a munkáltató jogsértő magatartást tanúsított, a köztisztviselőt akkor is megilleti a törvény szerinti kereten belüli mértékű átalánykártérítés, ha egyébként a jogellenes megszüntetéssel összefüggésben ténylegesen kára nem keletkezett.
- [51] A jogellenesség jogkövetkezményei súlyának értékelése során a mérlegelés körébe tartozó – az eset egyéb sajátosságainak szem előtt tartása melletti – egyik körülmény lehet a köztisztviselő által elszünetelt vagyoni és nem vagyoni hátrány, azonban az átalánykártérítés a köztisztviselőt a jogkövetkezmények súlyának értékelése (a nem vagyoni hátrány) alapján akkor is megillelheti, ha a jogellenes megszüntetéssel összefüggésben vagyoni kára nem keletkezett. Megjegyzendő azonban, hogy a Kf.VIII.40.424/2021/8. számú, ebben a perben is követendő határozat értelmében az átalánykártérítés mint jogkövetkezmény valamennyi – a jogellenes megszüntetéssel összefüggő – kár kompenzálására szolgál, a Kttv. 193. § (5) bekezdése nem ad lehetőséget az átalánykártérítésen felül a jogellenes megszüntetés jogkövetkezményeként egyéb követelés (elmaradt illetmény, illetve végkielégítés) érvényesítésére.
- [52] Az átalánykártérítés összegének meghatározása során a bíróság az eset összes körülményeit, így különösen a jogsértés és annak következményei súlyát mérlegeli. A perbeli esetben a jogsértés súlya körében kizárólag a felmentési jog gyakorlásával összefüggésben tanúsított munkáltatói magatartás (a felmentés indokolásának a hiánya mint súlyos jogsértés), a jogsértés jogkövetkezményei körében kizárólag a felperesnek a jogellenes megszüntetés miatt elnehezült személyes, családi, szociális, vagyoni körülményei (a hosszabb ideje fennálló közszolgálati jogviszony, a jogviszony megszüntetésével kapcsolatos megbetegedés, az új munkahelyre utazással járó többlet teher, a távoli munkahely miatt a gyermeknevelés, a háztartás vezetésének az elnehezülése) voltak értékelhetők.
- [53] Erre figyelemmel az alperes megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy felperes részére a jogviszony megszüntetésére tekintettel kifizetett járandóságok (a végkielégítés, a szabadságmegváltás, a felmenti időre járó illetmény), a munkáltató gazdasági helyzete, a Covid19 következtében fennálló veszélyhelyzet a bíróság által mérlegelendő körülmények közé tartoznak, hiszen ezek egyrészt a jogszerű jogviszony megszüntetés esetén alkalmazandó jogkövetkezmények, másrészt a felmentés közlése időpontjában fennálló olyan körülmények, amelyek nem a jogsértés és annak következményei körébe tartoznak.
- [54] A Kúria a jogsértés és annak jogkövetkezményei súlyának mérlegelése során a felperes és az elsőfokú bíróság érvelése mellett az alperes érveit is alapul vette, és a bizonyított objektív körülmények együttes, összességében történő értékelésével – szabad belátása alapján – az elsőfokú bíróság által megállapított 15 havi átalánykártérítést arányban állónak találta.
- [55] A Kp. 100. § (3) bekezdése szerint a fellebbezésben új tény vagy bizonyíték előadására akkor van lehetőség, ha az az elsőfokú ítélet meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, és elbírálása esetén reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna.
- [56] A felperes a felmentéssel összefüggő megbetegedésének bizonyítására a háziorvos által kiállított igazolást a tárgyaláson bemutatta, vagyis a megbetegedés az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőzően jutott az alperes tudomására, az abban foglaltakat az alperes nem vitatta, ezért

- fellebbezésében erre a körülményre (új tényre vagy bizonyítékra) eredményesen már nem hivatkozhat.
- [57] Mindezekre figyelemmel a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 109. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

(Kúria Kf.VII.45.097/2022/6.)

52 A Kp. 81. § (1) bekezdés d) pontja szerint az eljárás megszüntetésének feltétele a felperesi oldalon bekövetkező halál vagy megszűnés mellett a perbelépésre vagy perbevonásra irányuló kérelem elutasítása [2017. évi I. törvény (Kp.) 81. §].

A tényállás

- [1] A felperes jogi képviselője útján 2021. március 10-én keresetet terjesztett elő az alperes BP/L556/171-5/2020. számú nyugdíj ügyben hozott közigazgatási határozata ellen. Az alperes 2021. március 23-án tájékoztatta az elsőfokú bíróságot, hogy a felperes 2021. március 8. napján elhunyt és a felperes házastársa özvegyi nyugdíj megállapítását kérte, amely eljárásban az özvegy hozzátartozói jogon vitathatja elhunyt férje (felperes) öregségi nyugdíját befolyásoló szolgálati időt és átlagkereset mértékét. A felperes házastársa 2021. április 13-án kérte az eljárás folytatását és a jogutódlás megállapítását.

Az elsőfokú végzés

- [2] Az elsőfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 47. § (1)–(2) bekezdése, 48. § (1) bekezdése, 119. § (1) bekezdés a) pontja és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 81. § (1) bekezdés e) pontja alapján a felperes házastársa felperesi jogutódlási kérelmét elutasította és az eljárást megszüntette.
- [3] Az elsőfokú bíróság figyelembe vette a Kúria Kp.kf.V.40.074/2021/2., Kfv.III.35.230/2014/8., Kfv.IV.37.781/2020/2. számú döntéseit és ezek alapján megállapította, hogy az öregségi nyugdíjellátás természeténél fogva személyhez kötött, annak jogosultja az örökös/házastárs nem lehet.

A fellebbezés

- [4] A felperes házastársa fellebbezésében elsődlegesen a Kp. 114. § (4) bekezdése szerint az elsőfokú végzés hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalra utasítását kérte, másodlagosan a Kp. 114. § (2) bekezdésére hivatkozva a végzés megváltoztatását, valamint a jogszabálysértés kiküszöbölését kérte.
- [5] A Pp. 346. § (4)–(5) bekezdésének megjelölésével az elsőfokú bíróság végzése jogi indokolásának helyességét kifogásolta; álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helytelenül a Kp. 81. § (1) bekezdés e) pontja alapján szüntette meg az eljárást, azonban az indokolásában arra hivatkozott, hogy a fellebbező fél felperesi jogutódlási kérelmét elutasította, ezért az eljárás megszüntetése alapjául a Kp. 81. § (1) bekezdés d) pontja szolgálhatott.
- [6] Az alperes a fellebbezésre észrevételt nem tett.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [7] A fellebbezés – az alábbiak szerint – megalapozatlan.
- [8] A Kúria az elsőfokú bíróság végzését a Kp. 112. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó Kp. 108. § (1)

bekezdése szerint kizárólag a fellebbezés keretei között vizsgálta felül.

- [9] A fellebbező a jogutódlás iránti kérelmet elutasító és az eljárást megszüntető elsőfokú végzés ellen nyújtotta be a fellebbezését, amely nem tartalmazta, hogy az elsőfokú végzés megváltoztatásával milyen döntés meghozatalát kéri és a jogutódlás elutasítása tekintetében jogszabálysértést nem jelölt meg és e rendelkezés tekintetében indoklást sem adott elő. A közigazgatási bírósági eljárásban a fellebbezési kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél milyen bírósági döntést kér. A Kúria a Kp. 100. § (1) bekezdése helyes értelmezésével kapcsolatban már korábban (Kfv.VII.37.422/2020/8., Kfv.VII.37.651/2020/6.) rámutatott arra, hogy ezeknek az együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. A tartalmi elemek hiánya – vagy fogyatékosága esetén ugyanis a Kúria nem kerül – abba a helyzetbe, hogy egzakt módon megismerhesse azt az okot vagy okokat, amelyek miatt a fél a jogerős határozatot jogszabálysértőnek tartja. Emellett a fellebbezési kérelem e tartalmi elemei meghatározzák a fellebbezési eljárás tartalmi és perjogi kereteit. A fellebbezést benyújtó személy az elsőfokú bíróság jogutódlás iránti kérelmet elutasító döntése vonatkozásában nem jelölte meg a megsértett jogszabályhelyet és jogszabálysértést sem, ezért az elsőfokú végzést jogszerűségét a Kúria ebben a körben nem vizsgálta.
- [10] A Kúria az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást kiegészíti azzal, hogy a felperes keresetlevelét 2020. október 9-én terjesztette elő az alpereshez, amelyet az elsőfokú bíróság 2021. február 23-án 2.K.700.264/2021/3. számú jogerős végzésével a Kp. 48. § (1) bekezdés l) és m) pontja alapján – a nem megfelelő módon való benyújtás okán – visszautasított. A felperes jogi képviselője a keresetlevelet közvetlenül a bírósághoz a Kp. 49. §-a alapján ismételt benyújtotta 2021. március 10. napján. A felperes keresetében az alperes BP/L556/171-5/2020. számú – rögzített nyugellátásról rendelkező – határozata megváltoztatását kérte akként, hogy számítsák meg jogszerző időként az 1986. szeptember 20. és 1991. június 30. napja között Cipruson töltött időszakot is szolgálati idejébe.
- [11] A fellebbezést benyújtó házastárs helyesen hivatkozott arra, hogy az eljárás megszüntetésének nem a Kp. 81. § (1) bekezdés e) pontja alapján volt helye, mert e jogszabályi rendelkezés alapján az eljárást akkor lehet megszüntetni, ha a felperes meghalt vagy megszűnt felperesnek nincs jogutódja, a jogutód nem lép perbe vagy őt nem vonják perbe.
- [12] A Kp. 81. § (1) bekezdés d) pontja szerint megszüntethető a per, ha a felperes halála vagy megszűnése esetén a bíróság a perbelépésre vagy perbevonásra irányuló kérelmet elutasítja. Az eljárás megszüntetésének feltétele tehát a felperesi oldalon bekövetkező halál vagy megszűnés mellett a perbelépésre vagy perbevonásra irányuló kérelem

- elutasítása. Az elsőfokú bíróság a Kp. 23. § (2) bekezdése szerint a jogutód perbelépése iránti kérelmet elutasította, emiatt a Pp. 119. § (1) bekezdése alapján az eljárás nem szakadt félbe, mert a törvényszék a jogviszony természete alapján a jogutódlás kizártságát állapította meg.
- [13] Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az eljárás megszüntetésének van helye a fél halála vagy megszűnése esetén, ha a bíróság döntése folytán – általában a jogviszony természetéből adódóan – nincs perbelépés vagy perbevonás, emiatt az elsőfokú bíróság végzése hatályon kívül helyezésére vagy megváltoztatására nincs jogszabályi lehetőség, az eljárás megszüntetése alapján szolgáló jogszabályt a Kúria a törvényszéki indoklástól eltérően a Kp. 81. § (1) bekezdés *d*) pontjában jelöli meg.
- [14] Tekintettel arra, hogy a felperes fellebbezésében az elsőfokú határozat személyhez kötött ellátásra vonatkozó megállapításaival kapcsolatos jogszabálysértést, kifogást nem adott elő, a Kúria mellőzte e körben a végzés felülvizsgálatát.
- [15] A fentiek alapján a Kúria az elsőfokú bíróság végzését a Kp. 109. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

(Kúria Kpkf.VII.45.168/2021/2.)

53 Az önkormányzat nem köteles az üzleti vagyonának tételes felsorolását tartalmazó önkormányzati rendelet megalkotására [2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 141. §; 2011. évi CXCVI. törvény (Nvtv.) 5. §; 2010. évi CXXX. törvény (Jat.) 2. § (1) bek., 5. §; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 5:30. §; 2011. évi CXII. törvény (Info tv.) 32. §; 147/1992. (XI. 6.) Korm. rend. 8. §].

Az indítvány alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Fejér Megyei Kormányhivatal (a továbbiakban: Indítványozó) az FE/02-300-1/2022. ügyiratszámán a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 132. §-ában biztosított törvényességi felügyeleti jogkörében eljárva az Mötv. 134. § (1) bekezdése alapján 2022. február 2-án kibocsátott törvényességi felhívásban foglalt álláspontja szerint a Szár Község Önkormányzat Képviselő-testületének (a továbbiakban: képviselő-testület) az önkormányzat vagyonáról és az önkormányzati vagyongazdálkodás szabályairól szóló 7/2016. (V. 27.) számú önkormányzati rendelete (a továbbiakban: Ör.) ellentétes a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény (a továbbiakban: Nvtv.) 5. §-ával, mivel az Ör. a kizárólagos önkormányzati tulajdonba tartozó forgalomképtelen vagyontárgyakat, a korlátozottan forgalomképes vagyontárgyakat és az üzleti vagyonba tartozó vagyonelemeket felsoroló 4. § (4) bekezdése nem tartalmazza tételes módon az önkormányzat vagyonelemeit.
- [2] A törvényességi felhívással a képviselő-testület az önkormányzat tulajdonába tartozó valamennyi vagyontárgy tételes felsorolása tekintetében nem értett egyet, bár az Ör.-t a képviselő-testület által korlátozottan fogalomképesnek minősített vagyontárgyak pontos, tételes meghatározása tekintetében módosította.
- [3] Az Indítványozó az FE/02-300-4/2022. ügyiratszámán 2022. március 29-én kelt törvényességi felhívásban továbbra is fenntartotta az önkormányzat vagyonelemeinek önkormányzati rendeletben történő tételes, naprakész felsorolására vonatkozó álláspontját. A képviselő-testület a felhívásra tekintettel módosította az Ör.-t, feltüntetve a forgalomképtelen és a korlátozottan forgalomképes vagyonelemeket, az üzleti vagyonba tartozó vagyonelemek felsorolását azonban (annak számosságára és napi változására tekintettel) mellőzte.
- Az indítvány és az önkormányzat védirata**
- [4] A fenti előzmények után az Indítványozó az FE/02/786-1/2022. számon kezdeményezte a Kúria Önkormányzati Tanácsánál az Ör. 4. § (4) bekezdése más jogszabályba ütközésének megállapítását és megsemmisítését, továbbá a képviselő-testület törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapítását.
- [5] Az indítványában kifejtette, hogy az Mötv. 143. § (4) bekezdésének *i*) pontja felhatalmazza a helyi önkormányzat képviselő-testületét, hogy rendeletben határozza meg azon vagyonelemeket, amelyekre a helyi önkormányzat vagyonkezelői jogot létesíthet. Mivel az Ör. 14. §-a értelmében az üzleti vagyon elemeire vonatkozóan vagyonkezelői jog létesíthető, ezért az Mötv. 143. § (4) bekezdésének *i*) pontja alapján az üzleti vagyonba tartozó vagyonelemeket is tételesen, beazonosítható módon kell meghatározni, ezáltal lehet ugyanis „kimeríteni a felhatalmazó rendelkezésből eredő kötelezettség teljes spektrumát”. Megítélése szerint – mivel a képviselő-testület ennek nem tett eleget – egyértelműen megállapítható a mulasztásos törvénysértés.
- [6] A Köm.5.034/2020/4. számú határozatra hivatkozással kifejtette, hogy amennyiben az önkormányzat a jogalkotásra felhatalmazással rendelkezik, úgy az adott jogszabályt nem csak jogosult, de köteles is megalkotni, méghozzá azzal a tartalommal, melyre vonatkozóan a felhatalmazó rendelkezés szól.
- [7] Az Indítványozó az Ör. támadott rendelkezését az egyes vagyonelemeket érintő önkormányzati döntéshozatal aspektusából vizsgálva, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:30 § (1) bekezdésre hivatkozva előadta, hogy az önkormányzat akkor hozhat jogszerű döntést az üzleti vagyonba tartozó vagyonelemeiről, ha azokat nevesítette a vagyonrendeletben. Álláspontja szerint ugyanis az olyan önkormányzati vagyonrendelet, amely nem tartalmazza tételesen, beazonosítható módon az önkormányzat aktuális vagyonelemeit, ellehetleníti az önkormányzati vagyonnal kapcsolatos egyes döntések jogszerűségének a megállapítását. Nem biztosítja ugyanis azt a szükséges viszonyítási pontot, azaz azt a jogszabályi helyet, amely az adott elemet rögzíti. Márpedig a döntést képező határozat és a döntéshozatali eljárás jogszerűsége csak akkor állapítható meg, ha az az önkormányzat hatályos rendeletéhez viszonyítható. Az álláspontja szerint így például egy önkormányzati tulajdonban álló ingatlan értékesítésének jogszerűsége is, mivel „életszerű, hogy a helyi rendelet tartalmazza az adott vagyonelemet.”

- [8] Az indítványozó utalt a tárgyi eszköz nyilvántartás, készletnyilvántartás, valamint az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyon nyilvántartás és adatszolgáltatási rendjéről szóló 147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet (a továbbiakban: 147/1992. Korm. rendelet) 1. § (1)–(3) bekezdésére, a 3. §-ára, valamint 1–5. számú mellékleteire és kifejtette, hogy az ingatlanvagyon kataszternek – melynek vezetéséről a jegyző gondoskodik – az önkormányzat ingatlanaira vonatkozó főbb adatokat (helyrajzi szám, utcanév, jelazonosító) a törzsvagyon és az egyéb vagyon szerinti bontásban, elkülönítetten tartalmaznia kell. Az ingatlanvagyon-kataszter naprakész vezetése megalapozza az abban foglalt adatoknak az Ör.-be mellékletként történő áttemelését az Mötv. 9. §-ában, 132. § (3) bekezdésének *b*) pontjában, 134. § (1) bekezdésében, 143. § (4) bekezdés *i*) pontjában rögzített szabályok hatékonysága és alkalmazhatósága, végső soron a jogszerűség megállapíthatósága céljából. Álláspontja szerint az Mötv. 110. § (2) bekezdése szerinti vagyonkimutatás jogintézménye ezt nem biztosítja, mivel az csak a zárszámadás időpontjában ad egy ún. „pillanatfelvételt”.
- [9] Az indítvány szerint az, hogy az Ör. üzleti vagyont képező vagyonelemeket tételesen, beazonosítható módon nem tartalmazza, mulasztásos törvénysértést valósít meg, az Ör. 4. § (4) bekezdése nem egyeztethető össze az Mötv. 132. § (3) bekezdésének *a*)–*b*) pontjában, 134. § (1) bekezdésében, illetve a 147/1992. Korm. rendelet 8. § (1) bekezdés *a*)–*b*) pontjában foglalt jogintézménnyel. Az önkormányzat üzleti vagyonának tételes nevesítése hiányában ugyanis az önkormányzati vagyonnal kapcsolatos döntés és döntéshozatali eljárás jogszerűsége nem ítéltető meg, az önkormányzat mulasztása akadályozza, vagy éppenséggel ellehetetleníti a jogszerűségi vizsgálat lefolytatását.
- [10] Az indítványában hivatkozott az Ör.-nek az információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Info tv.) 32. §-ába ütközésére is. Álláspontja szerint az Info tv. hivatkozott §-a szerint a közvélemény pontos és gyors tájékoztatására az önkormányzat tulajdonát képező vagyonelemeit illetően sem az ingatlan-kataszter, sem az ingatlan-nyilvántartás, sem a vagyonkimutatás nem alkalmas. Az ingatlanvagyon-kataszter önkormányzati honlapon való közzétételét nem írja elő jogszabály, a vagyonkimutatás az önkormányzat vagyonállapotáról pillanatnyi helyzetet mutat. Megítélése szerint az önkormányzat vagyonrendelete ugyanakkor minden az Info tv. által előírt feltételt teljesít, minthogy az önkormányzati rendeletet mind a Nemzeti Jogszabálytár felületén, mind az önkormányzat honlapján közzé kell tenni, sőt a rendeletről a jegyző tájékoztatást tud adni, külön többletátlát és többletköltség nélkül. Ezzel összefüggésben hivatkozott a Kúria Köf.5040/2013/4., Köf.5027/2021/4. és Köf.5047/2013/3. számú határozataira. Utalt továbbá arra is, hogy a fentiekre tekintettel az Ör. a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 2. § (1) bekezdésével is ellentétes.
- [11] A Kúria Önkormányzati Tanácsa a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 140. § (1) bekezdése alapján a 42. § (1) bekezdése értelmében felhívta az érintett önkormányzatot az indítványra vonatkozó nyilatkozata előterjesztésére.
- [12] Az érintett önkormányzat védiratában az indítvány elutasítást kérte. Az álláspontja szerint az Ör. nem ütközik az Mötv., az Info tv., az Nvtv. és a Ptk. indítványban hivatkozott rendelkezéseibe. A védiratban a Jat. 5. §-ának (1) és (8) bekezdésére, valamint a jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet (a továbbiakban: Jszer.) 73. § (4)–(5) bekezdésére hivatkozva kifejtette, hogy jogalkotási kötelezettség csak kifejezett jogalkotási felhatalmazás esetén áll fenn, nem jogelvekből, célszerűségi okokból, következtetésekből fakad.
- [13] Hangsúlyozta, hogy az Nvtv. 5. § (2) bekezdés *b*) és *c*) pontja szerint az önkormányzatnak arra van lehetősége, hogy a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyon és a korlátozottan forgalomképes önkormányzati vagyon további (Nvtv.-n felüli) vagyonelemeit megállapítsa, valamint az Mötv. 143. § (1) bekezdés *i*) pontja arra ad lehetőséget, hogy meghatározza azokat a vagyonelemeket, amelyekre vagyonkezelői jogot létesíthet. Az indítványozó nem jelölt meg olyan felhatalmazó rendelkezést, amely alapján az önkormányzatnak jogalkotási kötelezettsége állna fenn a vagyonelemek tételes meghatározására.
- [14] Kifejtette továbbá, hogy a vagyonelemek naprakész nyilvántartását a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény szerinti tárgyi eszköz-nyilvántartás, készletnyilvántartások, illetve a 147/1992. Korm. rendelet szerinti ingatlan-nyilvántartás-kataszter biztosítja.
- [15] Az Nvtv. nemzeti vagyonra vonatkozó 1. § (2) bekezdés *b*) pontjában meghatározott nemzeti vagyon, illetve Ptk. dolog fogalmára vonatkozó 5:14. § (1) bekezdése alapján hangsúlyozta, hogy az önkormányzat üzleti vagyonába tartozik minden olyan vagyonelem (dolog), amely nem tartozik a törzsvagyonba. A vagyonelemek ingó és ingó dolgokat (szerszámok, gépek, informatikai eszközök stb.) jelölnek, melyeknek tételes felsorolása nem lehetséges, hiszen ezek köre, akár naponta változik.
- A Kúria Önkormányzati Tanácsa döntésének indokolása**
- [16] Az indítvány nem megalapozott.
- [17] Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése alapján feladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet alkot.
- [18] Az Alaptörvény 32. cikk (3) bekezdése értelmében az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes.
- [19] Az indítvány szerint az Ör. 4. § (4) bekezdése nem tartalmazza tételesen az üzleti vagyon körébe tartozó vagyonelemeket, ezért egyrészt más jogszabályba ütközik, másrészt megállapítható az önkormányzat képviselő-testülete törvényen alapuló jogalkotási kötelezettségének elmulasztása.
- [20] Az Ör. 4. §-a az indítvány elbírálásakor a következő tartalommal volt hatályban:

- „4. § (1) Az önkormányzat tulajdonában álló forgalomképtelen vagyonelemek felsorolását az 2. melléklet tartalmazza.
- (2) Jelen rendelet – az Nvtv. 2. mellékletében foglaltakon túlmenően – önkormányzati vagyontárgyat nem minősít nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonként forgalomképtelen törzsvagyonnak.
- (3) Az Nvtv. 5. § (5) bekezdésében foglaltakon túl korlátozottan forgalomképes önkormányzati tulajdonú vagyonelemek:
- a) a helyi jelentőségű természetvédelmi terület létesítéséről szóló önkormányzati rendeletben meghatározott helyi jelentőségű védett természeti terület, amennyiben nem tartozik a forgalomképtelen törzsvagyonba
- b) a Szár 311 és 312 hrsz. alatti köztemető.
- (3a) Az önkormányzat tulajdonában álló korlátozottan forgalomképes vagyonelemek felsorolását a 3. melléklet tartalmazza.
- (4) Mindaz a vagyon, amely törvény vagy e rendelet alapján nem tartozik a törzsvagyon körébe, forgalomképes üzleti vagyon.”
- [21] Az indítvány szerint abból, hogy az Mötv. 143. § (4) bekezdésének *i*) pontja alapján az önkormányzatnak törvényi felhatalmazása van arra, hogy rendeletben határozza meg azon vagyonelemeket, amelyekre a helyi önkormányzat vagyonkezelői jogot létesíthet, továbbá a vagyonkezelői jog megszerzésének, gyakorlásának, valamint a vagyonkezelés ellenőrzésének szabályait, az következik, hogy az üzleti vagyont képező vagyonelemeket tételesen, önkormányzati rendeletben kell nevesíteni.
- [22] A Jat. 5. § (1) bekezdése szerint a jogszabály alkotására adott felhatalmazásban meg kell határozni a felhatalmazás jogosultját, tárgyát és kereteit. Ugyanezen jogszabályhely (8) bekezdése értelmében a felhatalmazás jogosultja a jogszabályt köteles megalkotni, kivéve, ha a felhatalmazást adó jogszabályból kifejezetten más következik.
- [23] A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította tehát, hogy a Jat. nem írja elő feltétlen kötelezettséggént a jogalkotási felhatalmazás alapján a jogszabály megalkotására vonatkozó kötelezettséget. Nem következik ez az indítványozó által felhívott Köm.5.034/2020/4. számú határozatból sem. Az adott ügyben ugyanis a Kúria Önkormányzati Tanácsa kifejezetten vizsgálta, hogy a jogalkotási felhatalmazásból következik-e az, hogy az adott rendelkezést (a képviselő-testület bizottságai nem képviselő tagjainak vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettségére vonatkozó szabályozást) az önkormányzat ne lenne köteles megalkotni (Köm.5.034/2020/4. [13] pont). A jogalkotási kötelezettség tehát csak abban az esetben áll fenn, ha a felhatalmazást adó jogszabályból kifejezetten más nem következik.
- [24] A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította továbbá, hogy a jogalkotó az Nvtv. és az Mötv. indítványozó által hivatkozott rendelkezéseivel az alábbiak szerint határozta meg a felhatalmazás Jat. 5. § (1) bekezdésében meghatározott kereteit. Az Nvtv. 5. § (2) bekezdés *b*) és *c*) pontja alapján az önkormányzatnak arra van lehetősége, hogy a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyon és a korlátozottan forgalomképes önkormányzati vagyon további (Nvtv.-n felüli) vagyonelemeit megállapítsa. Az Mötv. 143. § (1) bekezdés *i*) pontja pedig arra ad lehetőséget, hogy az önkormányzat rendeletében meghatározza azokat a vagyonelemeket, amelyekre vonatkozóan vagyonkezelői jogot létesíthet. Az Nvtv. és az Mötv. hivatkozott rendelkezései nem tartalmaznak az önkormányzat számára közvetlenül felhatalmazó rendelkezést, ily módon nem keletkezik a szabályozásból jogalkotási kötelezettsége sem az önkormányzatnak az üzleti vagyon tételes nevesítése tekintetében.
- [25] A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy az indítványozó nem jelölt meg olyan felhatalmazó rendelkezést, amely alapján az önkormányzatnak jogalkotási kötelezettsége állna fenn az üzleti vagyonelemek tételes meghatározására vonatkozóan.
- [26] A Kúria utal arra, hogy az indítványozó által e körben hivatkozott korábbi Köf.5042/2013/5. számú határozatában azon vagyonelemek önkormányzati rendeletben való tételes felsorolásának hiányát, – ebből következően a rendelet Mötv. 143. § (4) bekezdés *i*) pontjába ütközését – állapította meg, amelyekre a helyi önkormányzat vagyonkezelői jogot létesíthet. Jelen normakontroll eljárásnak a tárgya azonban – a Kp. 139. § és a 140. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 85. § (1) bekezdése értelmében az indítvány kereteire tekintettel – az önkormányzat üzleti vagyonának az Ör.-ben való tételes felsorolásának hiánya, nem pedig a vagyonkezelői joggal érintett vagyonelemekkel kapcsolatos rendelkezése volt.
- [27] Ehhez hasonlóan az indítványozó által hivatkozott Köf.5047/2013/3. számú határozat tárgyát is azon vagyonelemek (felsorolásának) vizsgálata képezte, amelyekre az önkormányzat vagyonkezelői jogot létesíthet.
- [28] A Kúria Önkormányzati Tanácsa hangsúlyozza továbbá, hogy abból, hogy azon vagyonelemeket, amelyekre a helyi önkormányzat vagyonkezelői jogot létesíthet, továbbá a vagyonkezelői jog megszerzésének, gyakorlásának, valamint a vagyonkezelés ellenőrzésének szabályait önkormányzati rendeletben kell rendezni, nem következik, hogy az összes üzleti vagyontárgyat – ideértve azokat a vagyontárgyakat is, amelyekre vagyonkezelői jog nem létesíthető – tételesen jogszabályban (önkormányzati rendeletben) nevesíteni kellene. Ilyen kötelezettség nem vezethető le továbbá az indítványozó hivatkozott a Kúria Köf.5.027/2021/4., illetve a Köf.5.040/2013/4. számú határozatokból sem.
- [29] Az indítványozó által hivatkozott Ptk. 5:30. § (1) bekezdése szerint a tulajdonost megilleti az a jog, hogy a dolog birtokát, használatát vagy hasznai szedésének jogát másnak átengedje, azt biztosítékul adja vagy más módon megterhelje, továbbá, hogy a tulajdonjogát másra átruházza vagy azzal felhagyjon. A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapítja, hogy a Ptk. fenti jogszabályhelye sem alapozza meg az indítványozó állítását, mely szerint az önkormányzat akkor hozhat jogszerű döntést az üzleti vagyonba tartozó vagyonelemeiről, ha azokat nevesítette a vagyonrendeletben. Az önkormányzat üzleti vagyonát érintő jogszerű döntés feltétele – a Ptk. szabályaiból következően –, hogy az a dolog tulajdonjogával rendelkezzen. Bár a tulajdonjogot

- rendszerint igazolni szükséges, az igazolás alapját nem a vagyonrendeletben történő nevesítés/felsorolás jelenti, vagy másként megfogalmazva, nem attól válik az önkormányzat az üzleti vagyon tulajdonosává, hogy az üzleti vagyon ellemiről a vagyonrendelet tételes, beazonosítható módon rendelkezik.
- [30] A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, az érintett önkormányzat helytállóan hivatkozott arra, hogy a Ptk. 5:14. § (1) bekezdésében meghatározott dolog fogalmába nem csak az ingatlanok, hanem az ingó dolgok is beletartoznak, utóbbiak tételes felsorolása azok folyamatos változása okán normatív szabályozásban – gyakorlatilag – nem lehetséges. Másrészt éppen az indítványban foglalt (vagyon)nyilvántartási és számviteli kötelezettségek (például az önkormányzat készlet- és tárgyi eszköz nyilvántartása, ingatlanvagyon-kataszter) biztosítják az üzleti vagyon körébe tartozó dolgok nyilvántartását, az azokkal való gazdálkodás jogszerűségének ellenőrzését. Ezen nyilvántartási és számviteli kötelezettségek, továbbá a Jat., a Ptk., illetve az Möt. felhívott rendelkezései nem eredményezik azt, hogy a naprakész nyilvántartási adatokat mellékletként az Ör.-be átemeljék. Ennek elvárása azzal az észszerűtlen következménnyel járna ugyanis, hogy az önkormányzatoknak minden egyes vagyontárgy beszerzése vagy értékesítése esetén rendeletalkotási kötelezettsége lenne. A jogszabályok értelmezése során pedig az Alaptörvény 28. cikke szerint azt kell feltételezni, hogy azok a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [31] Az Indítványozó hivatkozott az Info tv. 32. §-ára is, melynek értelmében a közfeladatot ellátó szerv a feladatkörébe tartozó ügyekben – így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és – személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan – köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.
- [32] Az Info tv. hivatkozott rendelkezése a törvény „A közérdekű adatok közzététele” című IV. fejezetének 22. címe alatt található. Ez a jogszabályhely tehát a közfeladatot ellátó szerv – címben jelzett – közérdekű adatokra vonatkozó tájékoztatási kötelezettségét rögzíti. Nem tartalmaz arra vonatkozóan rendelkezést, hogy e kötelezettségének milyen formában kell eleget tennie. A közérdekű adatokra vonatkozó tájékoztatási kötelezettségének az Info tv. alapján az önkormányzat elektronikus úton vagy más módon (például tájékoztatók, beszámoló, időszaki kiadványok útján) tehet eleget. A hivatkozott rendelkezésből nem következik az, hogy az önkormányzatoknak a feladatkörükbe tartozó ügyekben a közvélemény tájékoztatását jogszabályban kellene megtennie.
- [33] A kifejtettek alapján a Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy az Ör. 4. § (4) bekezdése nem ellentétes az indítványban megjelölt más jogszabályokkal. Az indítványozó továbbá nem jelölt meg jogszabályt (jogszabályi rendelkezést), amely alapján az önkormányzatnak az üzleti vagyona körébe tartozó vagyonelemeket a vagyonrendeletben
- tételesen meg kellene jelölnie. Az Ör. szabályozása tekintetében tehát nem állapítható meg mulasztásos jogsértés sem, hiszen a fentiek szerint az önkormányzat nem köteles az önkormányzati rendeletben az üzleti vagyon körébe tartozó vagyonelemeit tételesen, beazonosítható módon nevesíteni, így az erre irányuló szabályozás/felsorolás Ör.-beli hiánya az érintett önkormányzat mulasztásos jogsértését nem valósította meg.
- [34] Mindezekre figyelemmel a Kúria a Kp. 142. § (2) bekezdése alapján az indítványt elutasította.

(Kúria Köf.5012/2022/5.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

C-88/21. sz. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija ügyben 2022. december 15-én hozott ítélet

A Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról szóló, 2007. június 12-i 2007/533/IB tanácsi határozat 39. cikkét a 38. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

- az nem ír elő általános kötelezettséget a második generációs Schengeni Információs Rendszerben (SIS II) figyelmeztető jelzés tárgyát képező gépjármű nyilvántartásba vételének megtiltására;
- az nem írja elő a végrehajtó tagállam számára, hogy a megtalált tárgyra vonatkozó, az e 38. cikk (1) bekezdésében említett célkitűzések elérésére szolgáló lépésektől eltérő lépéseket megtiltó általános szabályokat állapítson meg; és
- azzal nem ellentétes, hogy e tagállam az ilyen gépjármű nyilvántartásba vételére vonatkozó általános tilalom alóli kivételeket állapítson meg.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a Schengeni Információs Rendszer második generációjának (SIS II) létrehozásáról, működtetéséről és használatáról szóló, 2007. június 12-i 2007/533/IB tanácsi határozat (HL 2007. L 205., 63. o.; helyesbítés: HL 2014. L 299., 33. o.; a továbbiakban: SIS II határozat) 38. cikke (1) bekezdésének és 39. cikke (3) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmai (regionális közigazgatási bíróság, kaunasi részleg, Litvánia) által a Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (Litvánia legfelsőbb közigazgatási bírósága) előtt azon litván szabályozás jogszerűsége tárgyában indított eljárás keretében terjesztették elő, amely megtiltja a második generációs Schengeni Információs Rendszerben (a továbbiakban: SIS II) figyelmeztető jelzés tárgyát képező gépjárművek nemzeti gépjárműnyilvántartásban történő nyilvántartásba vételét.

Az alapeljárás

18 D. R. 2015. november 13-án az A. M. Transportasszal kötött szerződés alapján egy Bulgáriában korábban ellopott gépjárművet vásárolt Németországban. 19 Ezt a gépjárművet 2015. november 20-án törölték a német nyilvántartásból, és Litvániába szállították, ahol azt egy másik olyan személynek továbbértékesítették, akinek a személyazonossága az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből nem derül ki.

20 2016. február 22-én ez a másik személy az említett gépjárművet nyilvántartásba szerette volna venni Litvániában a Regitránál, amely e tagállamban a gépjárművek nyilvántartásba vételével megbízott állami vállalat. Az említett e másik személy ekkor tudta meg, hogy ugyanezen gépjárműre vonatkozóan 2015. december 23-án Bulgáriában figyelmeztető jelzés került bevitelre a SIS II-be. Ennek következtében felmondta az e gépjármű tárgyában kötött adásvételi szerződést.

21 A litván ügyészség 2016. szeptember 21-i határozatával az érintett gépjárművel kapcsolatban Litvániában indított nyomozást megszüntették, mivel megállapították, hogy e tagállamban nem történt büncselekmény. Amint az az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, e határozattal e gépjárművet visszaadták a vevője, D. R. részére.

22 Jóllehet az említett határozat másolatának megküldésével és D. R. személyazonosságának közlésével értesítették a Nabko Holding Company LLC bolgár leányvállalatát, amely az említett gépjármű állítólagos lopáskori tulajdonosa volt, és aki így érvényesíthette volna jogait, de e tulajdonos nem tett ilyen irányú lépéseket. Egyébiránt a figyelmeztető jelzést kiadó tagállam, annak ellenére, hogy megküldték számára a szükséges információkat, ezt követően három éven keresztül nem tett semmilyen lépést az e gépjárműre vonatkozó figyelmeztető jelzés SIS II-ből történő törlése érdekében.

23 2019. február 20-i határozatával a Regitra regionális részlege elutasította a D. R. által Litvániában benyújtott, az érintett gépjármű nyilvántartásba vétele iránti kérelmet; e regionális részleg e határozatot a litván szabályozás azon rendelkezése alapján hozta, amelynek értelmében a SIS II-ben figyelmeztető jelzés tárgyát képező gépjárművek e tagállamban csak e figyelmeztető jelzés e rendszerből való törlését követően vehetők nyilvántartásba.

24 Az AM Transportas e határozatot megtámadta ezen állami vállalat előtt, amely 2019. március 28-i határozatával helybenhagyta az említett regionális részlegnek az e gépjármű Litvániában történő nyilvántartásba vétele iránti kérelmet elutasító határozatát.

25 Az AM Transportas ekkor keresetet nyújtott be az említett állami vállalat határozataival szemben a Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmaihoz (regionális közigazgatási bíróság, kaunasi részleg, Litvánia).

26 E bíróság e nemzeti szabályozás jogszerűségének vizsgálatára irányuló kérelemmel fordult a kérdést előterjesztő bírósághoz.

27 A kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy összeegyeztethető-e a SIS II határozattal az olyan nemzeti szabályozás, amely a gépjárműveknek a nemzeti gépjármű-nyilvántartásba való bejegyzését ahhoz a feltételhez köti, hogy az érintett gépjármű ne képezze figyelmeztető jelzés tárgyát a SIS II-ben, különösen abban az esetben, ha e figyelmeztető jelzést az

azt kiadó tagállam nem törölte a SIS II-ből, jóllehet a végrehajtó tagállam hatóságai a megtalált tárgyra vonatkozó szükséges információkat megküldték mind a figyelmeztető jelzést kiadó tagállam hatóságainak, mind e tárgy eredeti tulajdonosának.

28 Ilyen körülmények között a Lietuvos vyriausioji administracinis teismas (Litvánia legfelsőbb közigazgatási bírósága) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni a [SIS II határozat] 39. cikkét, és különösen 39. cikkének (3) bekezdését, hogy az arra vonatkozó kötelezettséget ír elő, hogy megtiltsák az olyan tárgyak nyilvántartásba vételét, amelyek vonatkozásában a [SIS II-ben] figyelmeztető jelzést adtak ki, annak ellenére, hogy a figyelmeztető jelzés már nem releváns (a gépjárművet megtalálták; a gépjármű megtalálása szerinti tagállamban a büntetőeljárást az e tagállamban elkövetett bűncselekmény hiányában megszüntették; a figyelmeztető jelzést bevívó államot tájékoztatták, de az nem lép fel a figyelmeztető jelzés rendszerből történő törlése érdekében)?

2) Úgy kell-e értelmezni a [SIS II határozat] 39. cikkét, és különösen 39. cikkének (3) bekezdését, hogy az arra kötelezi az olyan tárgyat megtaláló tagállamot, amelynek vonatkozásában a határozat 38. cikkének (1) bekezdése alapján figyelmeztető jelzést adtak ki, hogy olyan nemzeti jogi szabályokat állapítson meg, amelyek megtiltanak a megtalált tárgyat érintő, a 38. cikkben említett valamely célkitűzés (lefoglalás vagy büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználás) elérésére szolgáló intézkedéstől eltérő minden intézkedést?

3) Úgy kell-e értelmezni a [SIS II határozat] 39. cikkét, és különösen 39. cikkének (3) bekezdését, hogy az lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy olyan jogi szabályokat határozzanak meg, amelyek a határozat 38. cikke alapján a SIS II-be bevitt figyelmeztető jelzés tárgyát képező gépjárművek nyilvántartásba vételére vonatkozó tilalom alóli kivételeket állapítanak meg azt követően, hogy a tagállam illetékes hatóságai lépéseket tettek annak érdekében, hogy a figyelmeztető jelzést bevívó államot a megtalált tárgyról tájékoztassák?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

29 Kérdéseivel, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a SIS II határozat 39. cikkét a 38. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy az mindenekelőtt általános kötelezettséget ír elő a SIS II-ben figyelmeztető jelzés tárgyát képező gépjármű nyilvántartásba vételének megtiltására, és ezt követően arra kötelezi a tagállamokat, hogy a megtalált tárgyra vonatkozó, az e 38. cikk (1) bekezdésében említett célkitűzések elérésére szolgáló lépésektől eltérő lépéseket megtiltó általános szabályokat állapítsanak meg, valamint hogy e cikk végezetül lehetővé teszi e tagállamok számára, hogy az ilyen gépjármű nyilvántartásba vételére vonatkozó esetleges általános tilalom alóli kivételeket állapítsanak meg.

30 Előjáróban az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy az érintett figyelmeztető jelzés

tárgya egy 50 cm³-t meghaladó hengerűrtartalmú gépjármű.

31 E tekintetben a SIS II határozat 38. cikkének (1) bekezdése és (2) bekezdésének a) pontja előírja, hogy az ilyen, az alapeljárásban szereplőhöz hasonló, lefoglalandó vagy büntetőeljárásban bizonyítékként felhasználandó keresett gépjárműre vonatkozó adatokat a SIS II-ben rögzítik.

32 Az előterjesztett kérdéseket illetően először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem szöveggörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2022. október 28-i Generalstaatsanwaltschaft München [Kiadatás és ne bis in idem] ítélet, C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 67. pont).

33 A SIS II határozat 39. cikke szabályozza a lefoglalandó vagy büntetőeljárásban bizonyítékként felhasználandó tárgyakra vonatkozó figyelmeztető jelzés alapján hozott intézkedés végrehajtásának részletes szabályait.

34 Először is, ami e határozat 39. cikke (1) bekezdésének szövegét illeti, meg kell állapítani, hogy e rendelkezés azt írja elő, hogy ha egy lekérdezés nyomán kiderül, hogy a megtalált tárgy vonatkozásában már létezik figyelmeztető jelzés, az adatok közötti egyezést megállapító hatóság a szükséges intézkedések összehangolása érdekében kapcsolatba lép a figyelmeztető jelzést kiadó hatósággal.

35 A SIS II határozat 39. cikkének (1) bekezdésében említett információkat, amint azt e 39. cikk (2) bekezdése pontosítja, a kiegészítő információk cseréje útján kell közölni.

36 E határozat 39. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tárgyat megtaláló tagállam a szükséges intézkedéseket „nemzeti jogával összhangban” hajtja végre.

37 Ebből következik, hogy a SIS II határozat 39. cikke általános kifejezésekkel annak a módnak a leírására szorítkozik, ahogyan a végrehajtó tagállam illetékes hatóságainak az e határozat 38. cikke alapján a SIS II-ben kiadott figyelmeztető jelzésre vonatkozó pozitív válasz nyomán el kell járniuk.

38 Következésképpen, amint arra a főtanácsnok az indítványának 49. pontjában rámutatott, az uniós jogalkotó amikor amellett döntött, hogy a SIS II határozat 39. cikkében nem határozza meg részletesen azokat a konkrét intézkedéseket, amelyeket a tagállamoknak az e határozat 38. cikke alapján a SIS II-be bevitt figyelmeztető jelzés végrehajtása céljából el kell fogadniuk, e tekintetben széles körű mérlegelési mozgásteret kívánt hagyni a tagállamoknak.

39 Ami másodsorban a SIS II határozat 39. cikkének a szöveggörnyezetét illeti, meg kell jegyezni, hogy bár az e határozat szerinti, a rendőri és igazságügyi hatóságok közötti, büntetőügyekben folytatott operatív együttműködés feltétele, hogy a végrehajtó tagállam hatóságai megteszik a szükséges biztosítási intézkedéseket (lásd ebben az értelemben: 2022. június 16-i Nachalnik na Rayonno upravlenie Silistra ítélet, C-520/20, EU:C:2022:466, 40. pont), az említett határozat egyetlen rendelkezése sem írja elő konkrétan, hogy a figyelmeztető jelzéssel érintett tárgyat megtaláló tagállamnak a nemzeti jogával összhangban milyen típusú intézkedést kell végrehajtania.

40 Egyébiránt meg kell állapítani, hogy bár az 1986/2006 rendelet 1. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a járművek forgalmi engedélyének kiadására hatáskörrel rendelkező tagállami szolgálatok annak ellenőrzése céljából, hogy a nekik nyilvántartásba vételre bemutatott jármű lopott, jogellenesen használt vagy elveszett-e, vagy azt büntetőeljárásban bizonyítékként való felhasználás céljából keresik-e, hozzáféréssel rendelkeznek a SIS II-höz, e rendelkezés semmilyen kötelezettséget nem ír elő a SIS II-ben figyelmeztető jelzés tárgyát képező járművek nyilvántartásba vételének megtiltására vonatkozóan.

41 Harmadszor, a SIS II határozat (5) preambulumbekendésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének (2) bekezdéséből kitűnik, hogy e határozat célja többek között a rendőri és igazságügyi hatóságok közötti, büntetőügyekben folytatott operatív együttműködés támogatása, így járulva hozzá az Európai Unióban a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térsége magas biztonsági szintjének biztosításához.

42 Márpedig az említett határozat 39. cikkének azon értelmezése, amely szerint e cikk a tagállamok számára nem előre meghatározott intézkedések elfogadását írja elő, hanem széles mérlegelési mozgásteret biztosít számukra az elfogandó intézkedések azonosítása tekintetében, nem ellentétes ezzel a célkitűzéssel, és megőrzi az Európai Unióban a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésének térsége biztonsági szintjének megerősítéséhez való hozzájárulást, ami a lefoglalandó vagy büntetőeljárásban bizonyítékként felhasználandó tárgyakra vonatkozó információk továbbításában és az érintett tagállamok közötti, a szükséges intézkedések összehangolása érdekében történő információcserében nyilvánul meg.

43 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a SIS II határozat 39. cikkéből nem következik semmilyen olyan általános kötelezettség, mint a SIS II-ben figyelmeztető jelzés tárgyát képező gépjármű nyilvántartásba vételének megtiltására vagy az e gépjárművel kapcsolatos lépések megtiltására vonatkozó általános kötelezettség, az e határozat 38. cikkének (1) bekezdése szerinti lépések kivételével.

44 Ebből következik, hogy amennyiben valamely tagállam úgy dönt, hogy él az említett határozat 39. cikkének (3) bekezdése alapján őt megillető, a nemzeti jogával összhangban végrehajtható intézkedésekre vonatkozó széles mérlegelési mozgástérrel, a SIS II-ben figyelmeztető jelzés tárgyát képező gépjárművek nyilvántartásba vételére vonatkozó általános tilalom előírásával, ugyanezen határozat nem képezi akadályát annak, hogy e tagállam az e tilalom alóli kivételeket állapítson meg.

45 Egyébiránt, figyelembe véve a kérdést előterjesztő bíróság által azzal kapcsolatban kifejezett kétségeket, hogy a figyelmeztető jelzést kiadó tagállam illetékes hatóságai a bevitt figyelmeztető jelzéssel kapcsolatban nem tettek lépéseket, célszerű emlékeztetni a következőkre.

46 Egyrészt a SIS II határozat 8. cikkének (3) bekezdéséből kitűnik, hogy a más tagállamok által tett, kiegészítő információra vonatkozó kérélmeket a tagállamoknak a lehető leghamarabb meg kell válaszolniuk. Ezenkívül e határozat (13) preambulumbekendésével összefüggésben értelmezett 45. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a SIS II-be e határozat alapján bevitt, tárgyakra vonatkozó figyelmeztető jelzéseket csak annyi ideig lehet tárolni,

amennyi azon céloknak az eléréséhez szükséges, amelyek érdekében az adatokat bevitték.

47 Másrészt az említett határozat 49. cikkének (1) és (2) bekezdése kétségtelenül kimondja, hogy kizárólag a SIS II-be bevitt adatok naprakészségéért felelős, a figyelmeztető jelzést kiadó tagállam jogosult az általa bevitt adatok törlésére. Mindemellett a SIS II határozat 8. cikkének a (8) preambulumbekendésével együttesen értelmezett (1) bekezdése utal a SIRENE kézikönyvre, amely részletesebb szabályokat tartalmaz, és amely a 2.10. pontjának második bekezdésében előírja, hogy amint az adott figyelmeztető jelzés fenntartására vonatkozó feltételek már nem teljesülnek, a figyelmeztető jelzést kiadó tagállam késedelem nélkül törli a figyelmeztető jelzést. A SIRENE kézikönyv e rendelkezése tehát arra kötelezi ez utóbbi tagállamot, hogy törölje e figyelmeztető jelzést, amint elérték azt a célt, amely miatt azt bevitték.

48 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a SIS II határozat 39. cikkét a 38. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben a következőképpen kell értelmezni:

- az nem ír elő általános kötelezettséget a SIS II-ben figyelmeztető jelzés tárgyát képező gépjármű nyilvántartásba vételének megtiltására;
- az nem írja elő a végrehajtó tagállam számára, hogy a megtalált tárgyra vonatkozó, az e 38. cikk (1) bekezdésében említett célkitűzések elérésére szolgáló lépésektől eltérő lépéseket megtiltó általános szabályokat állapítson meg; és
- azzal nem ellentétes, hogy e tagállam az ilyen gépjármű nyilvántartásba vételére vonatkozó általános tilalom alóli kivételeket állapítson meg.

II.

C-237/21. sz. S. M. (Generalstaatsanwaltschaft München) ügyben 2022. december 22-én hozott ítélet

Az EUMSZ 18. és az EUMSZ 21. cikket a következőképpen kell értelmezni:

- azt a tagállamot, amelyhez harmadik állam valamely másik tagállam olyan állampolgára szabadságvesztés-büntetésének végrehajtása céljából történő kiadatása iránti kérelmet nyújt be, akinek állandó lakóhelye a megkeresett tagállamban található, amelynek nemzeti joga csak a saját állampolgárainak az Európai Unióból történő kiadatását tiltja, egyúttal a harmadik állam beleegyezéséhez kötve lehetővé teszi az ilyen büntetés végrehajtását a területén, e rendelkezések arra kötelezik, hogy aktívan keresse a megkereső harmadik állam beleegyezését, felhasználva a büntetőügyekben való együttműködés és segítségnyújtás valamennyi, az adott harmadik állammal fennálló kapcsolataiban rendelkezésre álló mechanizmusát;
- az említett beleegyezés hiányában pedig e rendelkezésekkel nem ellentétes, ha ilyen körülmények között a megkeresett tagállam kiadja az uniós polgárt a nemzetközi egyezményekből eredő kötelezettségeivel összhangban, feltéve, hogy a kiadatás nem sérti az Európai Unió Alapjogi Chartájában biztosított jogokat.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 18. és az EUMSZ 21. cikk értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a bosznia-hercegovinai hatóságok által a horvát, bosznia-hercegovinai és szerb állampolgár S. M. tekintetében szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából a Németországi Szövetségi Köztársaság hatóságaihoz intézett kiadatási kérelem keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

13 A bosznia-hercegovinai hatóságok 2020. november 5-én az európai kiadatási egyezmény alapján a horvát, bosznia-hercegovinai és szerb állampolgársággal rendelkező S. M. kiadását kérték a Németországi Szövetségi Köztársaságtól a Bosanska Krupa-i városi bíróság (Bosznia-Hercegovina) 2017. március 24-i ítéletével hivatali vesztegetés elfogadása miatt kiszabott hat hónap szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából. S. M. házastársával 2017 közepétől Németországban él. Ott dolgozik 2020. május 22. óta, és szabadlábra helyezték, miután ideiglenesen a kiadatási őrizetbe került.

14 A német hatóságok tájékoztatták a horvát hatóságokat az S. M. kiadatása iránti kérelemről, azonban e hatóságoktól semmilyen válasz nem érkezett.

15 A Generalstaatsanwaltschaft München (müncheni főügyészség, Németország) a 2018. november 13-i Raugevicius ítéletre (C-247/17, a továbbiakban: Raugevicius ítélet, EU:C:2018:898) hivatkozással azt kérte, hogy S. M. kiadatását nyilvánítsák elfogadhatatlannak.

16 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság, az Oberlandesgericht München (müncheni regionális felsőbíróság, Németország) szerint a müncheni főügyészség kérelmének megalapozottsága attól függ, hogy az EUMSZ 18. és az EUMSZ 21. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy e rendelkezések előírják az uniós polgár kiadatásának megtagadását, még abban az esetben is, ha a megkeresett tagállam a nemzetközi egyezményekre tekintettel köteles kiadást fogadatosítani.

17 Az említett bíróság úgy véli, hogy e kérdésre a Raugevicius ítélet nem adott választ, mivel az ítélet alapjául szolgáló ügyben a Finn Köztársaság a vonatkozó nemzetközi egyezmények értelmében jogosult volt arra, hogy a szóban forgó litván állampolgárt ne adja ki az Orosz Föderációnak.

18 Hasonlóképpen, a kérdést előterjesztő bíróság szerint a 2016. szeptember 6-i Petruhin ítélet (C-182/15, EU:C:2016:630), a 2018. április 10-i Piscioti ítélet (C-191/16, EU:C:2018:222) és a 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Berlin (Ukrajnába történő kiadatás) ítélet (C-398/19, EU:C:2020:1032) alapjául szolgáló ügyekben a szóban forgó konkrét kiadatási megállapodások, illetve az európai kiadatási egyezmény a megkeresett tagállamra bizza annak eldöntését, hogy több megkereső állam közül melyiknek adja ki a terheltet. Ezen ügyekben a büntetőeljárás alá vont uniós polgár a származási tagállamának átadható lett volna az érintett tagállamok nemzetközi egyezményeiből eredő kötelezettségeinek az érintett harmadik országok tekintetében való megsértése nélkül.

19 Ezzel szemben a jelen ügyben a Németországi Szövetségi Köztársaság az európai kiadatási egyezmény 1. cikkének értelmében Bosznia-Hercegovina vonatkozásában köteles S. M.-et kiadni.

20 Az említett rendelkezésnek megfelelően ugyanis a Németországi Szövetségi Köztársaság és Bosznia-Hercegovina viszonyban köteles a megkereső állam igazságügyi hatóságai által büntetés-végrehajtás céljából keresett személyek átadására, feltéve hogy az ezen egyezményben előírt feltételek teljesülnek, és az említett egyezmény egyetlen más rendelkezése sem határoz meg kivételt.

21 A jelen esetben teljesülnek az ugyanezen egyezményben S. M. kiadatásához előírt feltételek, és az európai kiadatási egyezmény releváns rendelkezései alapján nincs akadálya e kiadatásnak. Közelebből, az említett kiadatás és az alapjául szolgáló jogi aktusok tiszteletben tartják a Németországi Szövetségi Köztársaságban alkalmazandó nemzetközi jogi minimumkövetelményeket, és nem sértik a kötelező alkotmányos elveket, illetve az alapvető jogok védelmének kötelező szintjét.

22 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint tehát kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a Raugevicius ítéletből eredő ítélkezési gyakorlat alkalmazható-e az alapeljáráshoz hasonló esetre.

23 E tekintetben e bíróság hangsúlyozza, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az egyenlő bánásmód abból eredő hiánya, hogy a megkeresett tagállam állampolgárával ellentétben a megkeresett tagállamtól eltérő tagállam állampolgárságával rendelkező uniós polgár kiadható, az EUMSZ 21. cikkben rögzített, a tagállamok területén a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jog korlátozásának minősül.

24 Az ilyen korlátozás csak akkor igazolható, ha objektív megfontolásokon alapul, és arányos a megkeresett tagállam által kitűzött jogszerű céllal. A Bíróság e tekintetben elismerte, hogy a bűncselekményt elkövető személyek büntetlenül maradása veszélyének elkerülésére irányuló célkitűzést olyan jogszerű célnak kell tekinteni, amely főszabály szerint igazolhatja az olyan korlátozó intézkedéseket, mint a kiadatás.

25 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem terjedt ki arra a kérdésre, hogy a kiadatásnál kevésbé korlátozó intézkedések előírásának szükségessége azzal járhat-e, hogy a megkeresett tagállam megsérti a nemzetközi jogból eredő kötelezettségeit.

26 Végül a kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a Bosanska Krupa-i városi bíróság által kiszabott szabadságvesztés-büntetés Németországban történő végrehajtása lehetséges. Mivel S. M. eleve német területen tartózkodik, az elítélt személyek átszállításáról szóló egyezmény – amelyet mind a Németországi Szövetségi Köztársaság, mind Bosznia-Hercegovina megerősített – nem releváns. A büntetés végrehajtását tehát a német jog szabályozza, amely nem követeli meg sem azt, hogy a terhelt német állampolgársággal rendelkezzen, sem pedig azt, hogy a beleegyezését adja. A végrehajtás e módja azonban csak akkor és annyiban lehetséges, amennyiben az ítélkező állam abba beleegyezik. A jelen ügyben ez a körülmény nem áll fenn, mivel a bosznia-hercegovinai hatóságok S. M. kiadatását kérték, nem pedig az említett büntetés német hatóságok általi átvételét.

27 E körülmények között határozott ügy az Oberlandesgericht München (müncheni regionális felsőbíróság), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Megkövetelik-e a [Raugevicius ítéletben] az EUMSZ 18. és EUMSZ 21. cikk alkalmazásával kapcsolatban rögzített alapelvek a harmadik állam által előterjesztett, valamely uniós polgár büntetés-végrehajtás céljából történő kiadatására irányuló, az [európai kiadási egyezményre] alapított kérelmének elutasítását abban az esetben is, ha a megkeresett tagállam ezen egyezmény alapján a nemzetközi jog értelmében köteles az uniós polgár kiadatására, mivel az „állampolgár” fogalmát [ezen] egyezmény 6. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerint úgy határozta meg, hogy az csak saját állampolgáira terjed ki, más uniós polgárokra azonban nem?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

28 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 18. és EUMSZ 21. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy e rendelkezésekkel ellentétes, ha az a tagállam, amelyhez harmadik állam valamely másik tagállam olyan állampolgára szabadságvesztés-büntetésének végrehajtása céljából történő kiadatása iránti kérelmet nyújt be, akinek állandó lakóhelye a megkeresett tagállamban található, amelynek nemzeti joga csak a saját állampolgárainak az Európai Unióból történő kiadatását tiltja, egyúttal a harmadik állam beleegyezéséhez kötve lehetővé teszi az ilyen büntetés végrehajtását a területén, a valamely nemzetközi egyezmény alapján fennálló kötelezettségeinek megfelelően kiadja ezt az uniós polgárt, amennyiben az említett beleegyezés hiányában ténylegesen nem tudja átvenni e büntetés végrehajtását.

29 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a Raugevicius ítélet – az alapügyhöz hasonlóan – egy olyan harmadik állam kiadási kérelmére vonatkozott, amellyel az Európai Unió nem kötött kiadási megállapodást. A Bíróság ezen ítélet 45. pontjában kimondta, hogy bár – a tagállami állampolgárok harmadik államok részére történő kiadatására vonatkozó uniós szabályok hiányában – a tagállamok továbbra is jogosultak ilyen szabályokat elfogadni, az említett tagállamok e hatáskörüket kötelesek úgy gyakorolni, hogy tiszteletben tartják az uniós jogot, különösen pedig a hátrányos megkülönböztetés EUMSZ 18. cikkben előírt tilalmát, valamint az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésében biztosított, a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogot.

30 Ennélfogva valamelyik tagállam állampolgára, aki uniós polgárként egy másik tagállamban tartózkodik, hivatkozhat az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésére, és a Szerződések tárgyi hatálya alá tartozik az állampolgárságon alapuló megkülönböztetés tilalmának elvét tartalmazó EUMSZ 18. cikk értelmében (2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Berlin [Ukrajnába történő kiadás] ítélet, C-398/19, EU:C:2020:1032, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 Az a tény, hogy valamely más, a kiadás iránt megkeresett tagállamtól eltérő tagállam állampolgára egy harmadik ország – a megkereső állam – állampolgárságával is rendelkezik, nem akadályozhatja meg ezen állampolgárt abban, hogy az uniós polgár jogállásából eredő, különösen az EUMSZ 18. és EUMSZ 21. cikkben biztosított jogokra és szabadságokra hivatkozzon. A Bíróság ugyanis többször kimondta,

hogy valamely tagállam és egy harmadik ország kettős állampolgársága nem foszthatja meg az érintett személyt e jogoktól és szabadságoktól (lásd ebben az értelemben: Raugevicius ítélet, 29. pont; 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Berlin [Ukrajnába történő kiadás] ítélet, C-398/19, EU:C:2020:1032, 32. pont).

32 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy S. M., aki többek között horvát állampolgársággal rendelkezik, uniós polgárként gyakorolta az EUMSZ 21. cikk (1) bekezdésében rögzített, a más tagállamban – jelen esetben a Németországi Szövetségi Köztársaságban – való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát, így helyzete az EUMSZ 18. cikk értelmében a Szerződések alkalmazási körébe tartozik annak ellenére is, hogy a kiadatását kérő harmadik országnak egyaránt állampolgára.

33 Másodszor, a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében, amennyiben valamely tagállam kiadási szabályai – amelyek az alapügyhöz hasonlóan eltérő bánásmódról rendelkeznek a saját állampolgárok és más tagállamok állampolgárai tekintetében – ahhoz vezetnek, hogy a megkeresett állam területén jogszerűen tartózkodó, más tagállambeli állampolgároknak nem biztosítják azt a kiadás elleni védelmet, amely a saját állampolgárokat megilleti, kihatással lehetnek a más tagállambeli állampolgárok a tagállamok területén történő szabad mozgására és tartózkodására (lásd ebben az értelemben: Raugevicius ítélet, 28. pont; 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Berlin [Ukrajnába történő kiadás] ítélet, C-398/19, EU:C:2020:1032, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Ebből következik, hogy olyan helyzetben, mint amelyről az alapügyben szó van, az abban megjelenő egyenlőtlen bánásmód, hogy engedélyezik valamely uniós polgár kiadatását, aki a megkeresett tagállamtól eltérő tagállam állampolgára, a tagállamok területén történő szabad mozgás és tartózkodás korlátozásának minősül az EUMSZ 21. cikk értelmében véve (Raugevicius ítélet, 30. pont; 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Berlin [Ukrajnába történő kiadás] ítélet, C-398/19, EU:C:2020:1032, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Az ilyen korlátozás csupán akkor igazolható, ha objektív megfontolásokon alapul, és a nemzeti jog által jogszerűen megállapított célkitűzéssel arányos (Raugevicius ítélet, 31. pont; 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Berlin [Ukrajnába történő kiadás] ítélet, C-398/19, EU:C:2020:1032, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

36 Ebben az összefüggésben a Bíróság elismerte, hogy a bűncselekményt elkövető személyek büntetlenül maradása veszélyének elkerülésére irányuló cél jogszerűnek tekintendő, és igazolhatja az EUMSZ 21. cikkben is szereplőhöz hasonló alapvető szabadságot korlátozó intézkedések alkalmazását, feltéve hogy ez az intézkedés az általa biztosítani kívánt érdekek védelméhez szükséges, és amennyiben e célkitűzések kevésbé korlátozó intézkedésekkel nem érhetők el (Raugevicius ítélet, 32. pont; 2020. december 17-i Generalstaatsanwaltschaft Berlin [Ukrajnába történő kiadás] ítélet, C-398/19, EU:C:2020:1032, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 E tekintetben, bár a nemzeti jogban biztosított ne bis in idem elve akadályozhatja a büntetés végrehajtása céljából történő kiadás iránti megkeresésben érintett személyt valamely tagállam által

lefolytatott büntetőeljárás alá vonását, az érintett személy büntetlenül maradásának veszélyét elkerülendő mégis léteznek olyan mechanizmusok a nemzeti jogban és/vagy a nemzetközi jog terén, amelyek lehetővé teszik, hogy ezek a személyek a büntetésüket különösen az állampolgárság szerinti államban töltsék le, növelve ezáltal a büntetés végrehajtását követő társadalmi beilleszkedés esélyét (lásd ebben az értelemben: Raugevicius ítélet, 36. pont).

38 Ez vonatkozik különösen az elítélt személyek átszállításáról szóló egyezményre, amelynek valamennyi tagállam részese, és Bosznia-Hercegovina szintűgy. Ez az egyezmény ugyanis lehetővé teszi, hogy az egyezmény egyik részes államának területén elítélt személy az egyezmény 2. cikkének megfelelően kérje, hogy a származása szerinti ország területére szállítsák át a vele szemben kiszabott büntetés letöltése céljából, hiszen ugyanezen egyezmény preambulumbekzdése pontosítja, hogy az átszállítás célja többek között az, hogy elősegítse az elítélt személyek társadalmi beilleszkedését, lehetővé téve a bűncselekmény elkövetése miatt szabadságuktól megfosztott külföldiek számára, hogy büntetésüket saját társadalmukban töltsék le (lásd ebben az értelemben: Raugevicius ítélet, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Ezenkívül egyes tagállamok – mint például a Németországi Szövetségi Köztársaság – lehetőséget biztosítanak arra, hogy a büntetőeljárás keretében történő jogsegélynyújtás a külföldön kiszabott büntetés végrehajtása formájában történjék.

40 Márpedig, amint azt a főtanácsnok az indítványának 48. pontjában hangsúlyozta, amennyiben valamely harmadik állam által szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából történő kiadatás iránti kérelemről van szó, a kiadatás alternatívájának minősülő, a megkeresett tagállamban állandó lakóhellyel rendelkező uniós polgár szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való joga gyakorlását kevésbé korlátozó intézkedés annak lehetőségében áll, hogy e büntetést e tagállam területén hajtsák végre.

41 Ezen túlmenően, amennyiben ez a lehetőség fennáll, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a büntetlenség veszélyének elkerülésére irányuló cél szempontjából összehasonlítható helyzetben vannak egyfelől a megkeresett tagállam állampolgárai, másfelől pedig más tagállamok azon állampolgárai, akik állandó lakóhellyel rendelkeznek a megkeresett tagállamban, és annak társadalmába bizonyos fokban beilleszkedtek (lásd ebben az értelemben: Raugevicius ítélet, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

42 Ilyen körülmények között az EUMSZ 18. és az EUMSZ 21. cikk megköveteli, hogy más tagállamok azon állampolgárai, akik a megkeresett tagállamban állandó lakóhellyel rendelkeznek, és akiket szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából egy harmadik állam kiadatási kérelme érint, büntetésüket a megkeresett tagállam területén ugyanolyan feltételek mellett tölthessék le, mint annak saját állampolgárai.

43 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság abból az előfeltevésből indul ki, hogy a házastársával 2017 óta a Németországi Szövetségi Köztársaság területén élő és 2020 óta ott dolgozó S. M.-et olyan uniós polgárnak kell tekinteni, aki állandó jelleggel e tagállamban tartózkodik.

44 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság által a Bíróságnak szolgáltatott információk szerint a Bosznia-Hercegovinában S. M.-mel szemben kiszabott

büntetés végrehajtása lehetséges német területen is. Az IRG 48. §-a és 57. §-ának (1) bekezdése értelmében ugyanis engedélyezett a valamely harmadik államban kiszabott büntetés német területen történő végrehajtása, amennyiben e harmadik állam abba beleegyezik.

45 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor arra hivatkozik, hogy a jelen ügyben e büntetés német területen való végrehajtása a Németországi Szövetségi Köztársaságot arra indítaná, hogy figyelmen kívül hagyja a megkeresett tagállam tekintetében az európai kiadatási egyezmény alapján fennálló kiadatási kötelezettségét.

46 E tekintetben rámutat, hogy az európai kiadatási egyezmény értelmében vett „állampolgárok” fogalom a Németországi Szövetségi Köztársaság tekintetében az ezen egyezmény 6. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján tett nyilatkozatnak megfelelően kizárólag azokra a személyekre terjed ki, akik e tagállam állampolgárságával rendelkeznek. Ilyen körülmények között – a Raugevicius ítélet alapját képező ügytől eltérően – S. M. Bosznia-Hercegovinába történő kiadatásának a Németországi Szövetségi Köztársaság általi esetleges megtagadása ellentétes lenne e tagállamnak az említett egyezményből eredő kötelezettségeivel.

47 Harmadszor, e megfontolások fényében, miként arra a főtanácsnok az indítványának 31. pontjában rámutatott, a Bíróság által a Raugevicius ügyben kialakított ítélkezési gyakorlat az uniós polgár számára nem rögzített automatikus és feltétlen jogot arra, hogy ne adják ki az Unió területén kívülre.

48 Amint az a jelen ítélet 35–42. pontjában kifejtettekből kitűnik, amennyiben valamely nemzeti szabályozás – miként az alapügyben is – a megkeresett tagállam állampolgárai és az ott állandó lakóhellyel rendelkező uniós polgárok között eltérő bánásmódot vezet be azáltal, hogy csak az előbbieki kiadatását tiltja, e tagállam köteles aktívan keresni a kiadatást helyettesítő olyan alternatív intézkedést, amely a harmadik állam által benyújtott kiadatási kérelem által érintett személyek számára kevésbé sérti az EUMSZ 18. és az EUMSZ 21. cikkekből eredő jogok és szabadságok gyakorlását.

49 Ily módon, amennyiben a kiadatáshoz képest ilyen alternatív intézkedés alkalmazása – mint a jelen ügyben is – abban áll, hogy a megkeresett tagállamban állandó lakóhellyel rendelkező uniós polgárok a büntetésüket ebben a tagállamban ugyanolyan feltételek mellett tölthetik le, mint annak saját állampolgárai, de ezen alkalmazás feltétele a kiadatás iránti kérelmet benyújtó harmadik állam beleegyezésének megszerzése, az EUMSZ 18. és az EUMSZ 21. cikk kötelezi a megkeresett tagállamot arra, hogy e beleegyezést aktívan kikérje. E célból a megkeresett tagállam köteles a büntetőügyekben folytatott minden olyan együttműködési és segítségnyújtási mechanizmust igénybe venni, amellyel az említett harmadik állammal fennálló kapcsolatai keretében rendelkeznek.

50 Ha a kiadatás iránti kérelmet benyújtó harmadik állam beleegyezik abba, hogy a szabadságvesztés-büntetést a megkeresett tagállam területén hajtsák végre, ez utóbbi tagállam engedélyezheti az említett kérelemmel érintett, a területén állandó lakóhellyel rendelkező uniós polgárok számára a büntetésüknek e területen való letöltését, és ezáltal számukra ugyanolyan bánásmód biztosítását, mint amelyben a kiadatás terén a saját állampolgárait részesíti.

51 A Bíróság rendelkezésére bocsátott adatokból kitűnik, hogy ilyen esetben a kiadatás ezen alternatív intézkedésének alkalmazása lehetővé teheti a megkeresett tagállam számára azt is, hogy hatásköreit a kiadatás iránti kérelmet benyújtó harmadik állam tekintetében fennálló szerződéses kötelezettségeinek megfelelően gyakorolja. A kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében ugyanis az e harmadik állam által a kiadatás iránti kérelemmel érintett büntetésnek a megkeresett tagállam területén való végrehajtásához adott beleegyezés főszabály szerint feleslegessé teszi e kérelem végrehajtását.

52 Következésképpen abban az esetben, ha a jelen ügyben a Németországi Szövetségi Köztársaság megszerezné Bosznia-Hercegovina beleegyezését ahhoz, hogy S. M. az e harmadik államban kiszabott büntetést az említett uniós tagállam területén töltsse le, az EUMSZ 18. és EUMSZ 21. cikk által megkövetelt, a kiadatás alternatívájának minősülő intézkedés alkalmazása nem vezetne szükségszerűen ahhoz, hogy a megkeresett állam az említett harmadik állam tekintetében megsérti az európai kiadatási egyezményből eredő kötelezettségeit, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

53 Ha viszont az említett harmadik állam – a jelen ítélet 49. pontjában említett mechanizmusok alkalmazása ellenére – nem adja beleegyezését ahhoz, hogy a szóban forgó szabadságvesztés-büntetés letöltése a megkeresett tagállam területén történjen, az EUMSZ 18. és EUMSZ 21. cikk által megkövetelt, a kiadatás alternatívájának minősülő intézkedés nem alkalmazható. Ebben az esetben e tagállam az ezen egyezmény alapján fennálló kötelezettségeinek megfelelően kiadhatja az érintett személyt, mivel a kiadatás megtagadása ebben az esetben nem tenné lehetővé e személy büntetlenül maradása veszélyének elkerülését.

54 Ugyanezen esetben az érintett személy kiadatása e cél eléréséhez szükséges és arányos intézkedésnek minősül, így a tagállamok területén az EUMSZ 21. cikk értelmében vett szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jognak az alapügyben szóban forgó korlátozása indokoltnak tűnik, tekintettel a jelen ítélet 35. és 36. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatra.

55 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően a megkeresett tagállamnak vizsgálnia kell, hogy a kiadatás nem fogja-e sérteni az Európai Unió Alapjogi Chartájában, és különösen annak 19. cikkében biztosított jogokat (Raugevicius ítélet, 49. pont; lásd még ebben az értelemben: 2020. április 2-i Ruska Federacija ítélet, C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 18. és EUMSZ 21. cikket úgy kell értelmezni, hogy:

– azt a tagállamot, amelyhez harmadik állam valamely másik tagállam olyan állampolgára szabadságvesztés-büntetésének végrehajtása céljából történő kiadatása iránti kérelmet nyújt be, akinek állandó lakóhelye a megkeresett tagállamban található, amelynek nemzeti joga csak a saját állampolgárainak az Európai Unióból történő kiadatását tiltja, egyúttal a harmadik állam beleegyezéséhez kötvé lehetővé teszi az ilyen büntetés végrehajtását a területén, e rendelkezések arra kötelezik, hogy aktívan keresse a megkereső harmadik állam beleegyezését, felhasználva a büntetőügyekben való együttműködés és segítségnyújtás valamennyi, az

adott harmadik állammal fennálló kapcsolataiban rendelkezésre álló mechanizmusát;

– az említett beleegyezés hiányában pedig e rendelkezésekkel nem ellentétes, ha ilyen körülmények között a megkeresett tagállam kiadja az uniós polgárt a nemzetközi egyezményekből eredő kötelezettségeivel összhangban, feltéve, hogy a kiadatás nem sérti az Európai Unió Alapjogi Chartájában biztosított jogokat.

III.

C-247/21. sz. Luxury Trust Automobil GmbH kontra Finanzamt Österreich ügyben 2022. december 8-án hozott ítélet

1) A 2010. július 13-i 2010/45/EU tanácsi irányelvvel módosított, a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv 42. cikkének a módosított 2006/112 irányelv 197. cikke (1) bekezdésének c) pontjával összefüggésben értelmezett a) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

háromszögügylet keretében a végső vevő nem tekinthető érvényesen a hozzáadottérték-adó (hÉa) megfizetésére kötelezett személynek, ha a köztes beszerző által kibocsátott számla nem tartalmazza a módosított 2006/112 irányelv 226. cikkének 11a. pontjában említett „fordított adózás” kifejezést.

2) A 2010/45 irányelvvel módosított 2006/112 irányelv 226. cikkének 11a. pontját

a következőképpen kell értelmezni:

a számlán az e rendelkezésben előírt „fordított adózás” kifejezés feltüntetésének elmulasztása nem helyesbíthető utólag olyan megjegyzés hozzáadásával, amely pontosítja, hogy e számla Közösségen belüli háromszögügyletre vonatkozik, és hogy az adófizetési kötelezettség az értékesítés megrendelőjére száll át.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2010. július 13-i 2010/45/EU tanácsi irányelvvel (HL 2010. L 189., 1. o.) módosított, a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló, 2006. november 28-i 2006/112/EK tanácsi irányelv (HL 2006. L 347., 1. o.; helyesbítések: HL 2007. L 335., 60. o.; HL 2015. L 323., 31. o.; a továbbiakban: hÉairányelv) 42. cikkének az ezen irányelv 197. cikke (1) bekezdésének c) pontjával és az említett irányelv 219a. cikkével összefüggésben értelmezett a) pontjának az értelmezésére irányul.

2 E kérelmet a Luxury Trust Automobil GmbH és a Finanzamt Österreich (Ausztria adóhatósága, a továbbiakban: adóhatóság) között az e társaságtól a 2014. évre vonatkozóan követelt hozzáadottérték-adó (hÉa) tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

15 A Luxury Trust Automobil Ausztriában székhellyel rendelkező korlátozott felelősségű társaság, luxusgépjárművek közvetítésével és értékesítésével

kapcsolatos tevékenységét több országban, mind az Európai Unióban, mind harmadik országokban végzi.

16 A 2014. évi során a Luxury Trust Automobil az Egyesült Királyságban letelepedett szállítótól vásárolt gépjárműveket, amelyeket a Cseh Köztársaságban letelepedett M. s. r. o. társaság (a továbbiakban: M társaság) részére továbbértékesített. E járműveket közvetlenül az Egyesült Királyságból szállították a Cseh Köztársaságba.

17 Az ezen értékesítések során a részt vevő vállalkozások a székhelyük szerinti állam hea-azonosítószámát használták. A Luxury Trust Automobil által kiállított és 2014. márciusi keltezésű három számla (a továbbiakban: vitatott számlák) tehát e társaság osztrák hea-azonosítószámát, az M társaság cseh hea-azonosítószámát, valamint az Egyesült Királyságban letelepedett eladó hea-azonosítószámát tartalmazta. E számlákon a következő megjegyzés szerepelt: „Közösségen belüli, adómentes háromszögügylet”.

18 A 2014. márciusra vonatkozó összesítő nyilatkozatban a Luxury Trust Automobil megjelölte az M társaság cseh hea-azonosítószámát, és bejelentette, hogy Közösségen belüli háromszögügyletekről van szó.

19 Adóellenőrzés keretében azonban megállapításra került, hogy a háromszögügyletre vonatkozó szabályozás nem alkalmazható, mivel az 1994. évi UstG 25. §-ának (4) bekezdésében előírtakkal ellentétben a vitatott számlák nem tartalmaztak semmilyen utalást az adófizetési kötelezettség átszállására vonatkozóan. Sérült háromszögügyletről van tehát szó, amelyet utólag nem lehet orvosolni. Tekintettel a Luxury Trust Automobil osztrák hea-azonosítószámának használatára, az 1994. évi UstG 3. §-ának (8) bekezdése alapján meg kell állapítani, hogy Közösségen belüli beszerzés történt Ausztriában. Ezen adatok alapján állapította meg az adóhatóság a 2016. április 25-i határozatában a Luxury Trust Automobil által a 2014. év tekintetében fizetendő héat.

20 A kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy ezen adóellenőrzést követően a Luxury Trust Automobil a 2016. május 23-i helyesbítő megjegyzésekkel helyesbítette a vitatott számlákat, az adófizetési kötelezettség M társaság részére történő átszállására vonatkozó megjegyzéssel kiegészítve e számlákat. Nincs azonban bizonyíték arra, hogy e számlahelyesbítéseket ténylegesen kézbesítették e társaság részére. Ezenkívül ez utóbbit a cseh adóhatóság „Missing Tradernek” minősíti. Ugyanis, noha az M társaságot a szóban forgó értékesítések teljesítési időszakában héanyilvántartásba vették a Cseh Köztársaságban, a cseh adóhatóság nem tudta felvenni vele a kapcsolatot, és az M társaság ezen értékesítések után nem vallott be és nem is fizetett héat a Cseh Köztársaságban.

21 Az adóhatóság 2016. április 25-i határozatával szemben panaszt nyújtottak be, amelyet a Finanzamt Baden Mödling (baden mödlingi adóhivatal, Ausztria) elutasított. A Luxury Trust Automobil ezt követően keresetet indított a Bundesfinanzgericht (szövetségi pénzügyi bíróság, Ausztria) előtt.

22 E bíróság szerint a háromszögügyletekre vonatkozó rendelkezések alkalmazása nem kötelező az 1994. évi UstG 25. §-ának (1) bekezdése szerinti helyzetben. Az olyan háromszögügylet köztes beszerzője, mint a jelen esetben a Luxury Trust Automobil, jogosult választani, hogy egy meghatározott termékértékesítés esetén szeretné-e, vagy sem, hogy e

rendelkezéseket alkalmazzák. E jogot a szóban forgó ügylet lebonyolításának időpontjában kell gyakorolni.

23 Ebben az összefüggésben, ha e köztes beszerző a rendeltetési hely szerinti tagállamban a Közösségen belüli termékbeszerzés adómentességét és az e beszerzésre vonatkozó adófizetési kötelezettségnek a végső vevőre történő átszállását kívánja elérni, akkor olyan számlát kell kiállítania, amely tartalmazza az 1994. évi UstG 25. §-ának (4) bekezdésében foglalt adatokat. Márpedig az e rendelkezésben előírt azon megjegyzés, hogy a végső vevő köteles a héat megfizetni, nem szerepelt a vitatott számlákon.

24 Az 1994. évi UstG 25. §-a következképpen nem alkalmazható, így a szóban forgó ügyletet e törvény általános rendelkezései alapján kell kezelni. E rendelkezések értelmében, mivel a Luxury Trust Automobil az osztrák hea-azonosítószámát használta, Közösségen belüli beszerzést hajtott végre Ausztriában. A beszerzést tehát addig úgy kell tekinteni, mint amelyet Ausztriában valósítottak meg, amíg e társaság bizonyítja, hogy e beszerzést a Cseh Köztársaságban megadóztatták. Mivel e feltétel nem teljesül, az említett társaság nem jogosult az említett beszerzés címén előzetesen felszámított hea levonására.

25 A Luxury Trust Automobil a Bundesfinanzgericht (szövetségi pénzügyi bíróság) ítéletével szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Verwaltungsgerichtshofhoz (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Ausztria), amely a jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság.

26 Az alapeljárás tárgya az 1994. évi UStG 3. §-a (8) bekezdésének második mondata alapján fizetendő adó, vagyis az osztrák hea-azonosítószám használata miatt Közösségen belüli termékbeszerzésnek tekintett termékbeszerzés kiegészítő adóztatása.

27 Ebben az összefüggésben a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság) három nehézséget vet fel.

28 Először is e bíróság megállapítja, hogy a héairányelv 41. cikkének első bekezdéséből az következik, hogy a Közösségen belüli termékbeszerzést az e beszerzéshez használt hea-azonosítószámot kiadó tagállam területén teljesítettnek kell tekinteni. Mindazonáltal ezen irányelv 42. cikkének megfelelően nem ez a helyzet akkor, ha a későbbi értékesítés megrendelőjét tekintették az említett irányelv 197. cikke alapján a hea megfizetésére kötelezett személynek.

29 E tekintetben a héairányelv 197. cikke (1) bekezdésének c) pontja előírja, hogy az ilyen ügyletre vonatkozó számlát az ezen irányelv XI. címe 3. fejezetének 3–5. szakaszában foglalt rendelkezéseknek megfelelően kell kiállítani.

30 A termékértékesítés megrendelőjének az említett irányelv 42. cikke értelmében vett „kijelöléséről” van tehát szó abban az esetben, ha a számla az ugyanezen irányelv 226. cikkének 11a. pontjában említetthez hasonló jelzést tartalmaz, vagyis a »fordított adózás« kifejezést.

31 Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy bár a 2010/45 irányelv (7) preambulumbekzdése a számlázásra vonatkozó rendelkezések szigorú tiszteletben tartása mellett szól, a háromszögügyletekre vonatkozó számlákon a „fordított adózás” kifejezés célja annak biztosítása, hogy az ilyen ügylet keretében a végső vevő egyértelműen és könnyen elismerhesse, hogy az adófizetési kötelezettséget átruházták rá. Márpedig e bíróság szerint e cél a vitatott

számlákon szereplő „Közösségen belüli háromszögügylet” kifejezéssel is biztosítható, annál is inkább, ha figyelembe vesszük azt a tényt, hogy e számlák nem jelölnek meg semmilyen héaösszeget, hanem az e számlákon feltüntetett összeget kifejezetten „a számla nettó összegeként” jelölik meg.

32 E körülmények között nem zárható ki, hogy a vitatott számlákon szereplő eredeti megjegyzés megfeleljen az uniói jog által az értékesítés megrendelőjének a héa megfizetésére kötelezettnek történő minősítésére vonatkozóan előírt feltételeknek.

33 Másodszor, ha nem ez a helyzet, a kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy 2018. április 19-i Firma Hans Bühler ítéletének (C-580/16, EU:C:2018:261) 49. pontjában a Bíróság megállapította, hogy a héairányelv 42. cikkének a) pontja az ahhoz megkövetelt anyagi jogi feltételre vonatkozik, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben szereplőhöz hasonló termékbeszerzés héakötelesnek minősüljön ezen irányelv 40. cikke értelmében. Ezzel szemben az említett irányelv 42. cikkének b) pontja meghatározza a rendeltetési hely szerinti tagállamban az adóztatás igazolására vonatkozó részletes szabályokat, amelyeket alaki feltételeknek kell tekinteni.

34 Az ezen 42. cikk a) pontja szerinti egyik anyagi jogi feltétel megköveteli, hogy az értékesítés megrendelőjét a héairányelv 197. cikke értelmében az ezen értékesítésre vonatkozó számlán a héa megfizetésére kötelezett személynek minősítsék.

35 E körülmények között az előzetesen felszámított adó levonását illetően a számlákat olyan alaki feltételeknek kell tekinteni, amelyek főszabály szerint helyesbíthetők, mivel a helyesbítés arra az évre visszamenőleges hatállyal alkalmazandó, amelyben a számlát eredetileg kiállították. Ezenkívül, még ha a héat tévesen számlázták is ki, a számla akkor is helyesbíthető, ha a nyilatkozattevő bizonyítja jóhiszeműségét, vagy kellő időben teljes mértékben kizárja az adóbevételel-kiesés veszélyét.

36 A kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal arra keresi a választ, hogy fennáll-e a helyesbítés ilyen lehetősége valamely anyagi jogi feltétel tekintetében is, annál is inkább, mivel a háromszögügyletekre vonatkozó szabályozás alkalmazása nem kötelező, hiszen az adóalanyok dönthetnek úgy, hogy nem élnek az e szabályozás által bevezetett egyszerűsítési rendszerrel.

37 Ebben az összefüggésben azt is meg kell határozni, hogy elegendő-e az, hogy a számlakibocsátó helyesbíti azt, majd elküldi a szóban forgó termékértékesítés megrendelőjének, vagy ezenkívül szükséges-e, hogy a helyesbítés meg is érkezzon az utóbbihoz. Az ilyen helyesbítés esetleges visszaható hatályát a 2016. szeptember 15-i Senatex ítéletnek (C-518/14, EU:C:2016:691) megfelelően szintén meg kell határozni.

38 Harmadszor a kérdést előterjesztő bíróság megállapítja, hogy a Luxury Trust Automobil a cseh jog alkalmazhatóságára hivatkozik. Ez utóbbi az osztrák joggal ellentétben nem követeli meg, hogy a számlákon szerepeljen az adófizetési kötelezettség átszállása. Az alkalmazandó jog meghatározása mindazonáltal szükségessé teszi a héairányelv 219a. cikkének értelmezését.

39 E körülmények között a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és

előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni a [héairányelv] 197. cikke (1) bekezdésének c) pontjával összefüggésben értelmezett 42. cikkének a) pontját, hogy a megrendelő akkor is adó megfizetésére kötelezett személynek minősül, ha a számlán, amely nem tünteti fel a [héa] összegét, szerepel a »Közösségen belüli adómentes háromszögügylet« szöveg?

2) Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén:

a) helyesbíthető-e utólag érvényesen az ilyen számlaadat (annak feltüntetésével, hogy »Az [1994. évi] UStG 25. §-a szerinti, Közösségen belüli háromszögügylet. Az adó megfizetésének kötelezettsége a megrendelőre száll át.«)?

b) Szükséges-e az eredményes helyesbítéshez, hogy a helyesbített számla eljusson a számlabefogadóhoz?

c) Az eredeti számlázás időpontjára visszaható hatállyal bír-e a helyesbítés?

3) Úgy kell-e értelmezni a [héairányelv] 219a. cikkét, hogy azon tagállam számlázásra vonatkozó szabályait kell alkalmazni, amelynek a rendelkezéseit akkor kellene alkalmazni, ha a számlán (még) semmilyen »beszerzőt« nem jelöltek meg adófizetésre kötelezett személyként; vagy azon tagállam rendelkezéseit kell alkalmazni, amelynek a rendelkezései a »beszerző« adófizetésre kötelezett személynek való minősítésének megállapított érvényessége esetén alkalmazandók?»

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

40 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a héairányelv 42. cikkének az ezen irányelv 197. cikke (1) bekezdésének c) pontjával összefüggésben értelmezett a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy háromszögügylet keretében a végső vevőt érvényesen minősítik-e a héa megfizetésére kötelezett személynek, ha a köztes beszerző által kiállított számla nem tartalmazza a „fordított adózás” kifejezést.

41 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a háromszögügylet olyan ügylet, amelynek során a terméket az egyik tagállamban héa-azonosítószámmal rendelkező szállító értékesíti a második tagállamban héa-azonosítószámmal rendelkező köztes beszerző részére, amely pedig ezt a terméket egy harmadik tagállamban héanyilvántartásba vett végső vevő részére értékesíti, és az említett terméket közvetlenül az első tagállamból a harmadik tagállamba fuvarozzák.

42 Ezen háromszögügyletre eltérést engedő szabályozás vonatkozhat a héairányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontjában kimondott azon szabályra, miszerint a valamely tagállam területén ellenérték fejében történő, Közösségen belüli termékbeszerzések héakötelesek (lásd ebben az értelemben: 2018. április 19-i Firma Hans Bühler ítélet, C-580/16, EU:C:2018:261, 27. pont).

43 Ezen eltérést engedő szabályozás egyrészt abban áll, hogy mentesítse az adó alól a második tagállamban héanyilvántartásba vett köztes beszerző által

megvalósított Közösségen belüli termékbeszerzést, másrészt pedig, hogy e beszerzés megadóztatását a harmadik tagállamban letelepedett és ott héanyilvántartásba vett végső vevő szintjére helyezték át, mivel a köztes beszerző mentesül az utóbbi tagállamban történő héanyilvántartási kötelezettség alól. Az említett rendszer az ezen irányelv 40. cikkében előírt szabály és az ezen irányelv 42. cikkéből eredő eltérés közötti kapcsolatból ered.

44 A héairányelv 40. cikke ugyanis kimondja azt a szabályt, amely szerint a Közösségen belüli termékbeszerzés teljesítési helye az a hely, ahol a termékek az azokat beszerző személynek történő feladás vagy szállítás befejeződésekor található. E szabály helyes alkalmazásának biztosítása érdekében ezen irányelv 41. cikke előírja, hogy amennyiben a beszerző nem bizonyítja, hogy a beszerzés az említett irányelv 40. cikkének megfelelően héaköteles volt, a Közösségen belüli termékbeszerzés teljesítési helyének azon tagállam területét kell tekinteni, amely kiadta azt a héa-azonosítószámot, amellyel a beszerző a beszerzést végezte.

45 Ugyanezen irányelv 42. cikke eltérést enged az említett szabálynak a héairányelv 141. cikkében meghatározott háromszögügyletek keretében történő alkalmazásától, amennyiben egyrészt a beszerző bizonyítja, hogy a szóban forgó Közösségen belüli beszerzést az ezen irányelv 40. cikkének megfelelően meghatározott tagállam területén végzett későbbi értékesítés céljából teljesítette, és amely tekintetében a megrendelőt az említett irányelv 197. cikke alapján az adó megfizetésére kötelezett személynek minősítik, másrészt pedig a beszerző eleget tett az összesítő nyilatkozatra vonatkozó, az ugyanezen irányelv 265. cikkében előírt kötelezettségnek.

46 A héairányelv 197. cikke (1) bekezdése c) pontjának megfelelően a köztes beszerző által kiállított számlának tiszteletben kell tartania az ezen irányelv XI. címe 3. fejezetének 3–5. szakaszában foglalt rendelkezéseket. E rendelkezések között az említett irányelv 226. cikkének 11a. pontja előírja, hogy a számlán szerepelnie kell a „fordított adózás” kifejezésnek, ha a vevő vagy a szolgáltatás igénybevevője köteles a héa megfizetésére.

47 Ennek keretében az első kérdés megválaszolása érdekében nemcsak a héairányelv 42. cikke a) pontjának szövegét, hanem összefüggéseit, és annak a szabályozásnak a céljait is figyelembe kell venni, amelynek részét képezi (lásd ebben az értelemben: 2018. április 19-i Firma Hans Bühler ítélet, C-580/16, EU:C:2018:261, 33. pont).

48 Először is, ami a héairányelv 42. cikkének szövegét illeti, abból egyrészt az következik, hogy az ezen irányelv 41. cikkének első bekezdésétől való eltérésről van szó, másrészt pedig, hogy ezen eltérés alkalmazása az e 42. cikk a) és b) pontjában előírt két kumulatív feltétel teljesülésétől függ (lásd ebben az értelemben: 2018. április 19-i Firma Hans Bühler ítélet, C-580/16, EU:C:2018:261, 45. pont).

49 Míg a héairányelv 42. cikkének a) pontja az ahhoz szükséges anyagi jogi feltételt pontosítja, hogy a háromszögügylet keretében végzett beszerzés ezen irányelv 40. cikkének megfelelően héakötelesnek minősüljön, addig az említett irányelv 42. cikkének b) pontja a Közösségen belüli fuvarozás vagy feladás rendeltetési helye szerinti tagállamban az adóztatásra vonatkozó bizonyítékok szolgáltatásának alaki feltételeit

pontosítja (lásd ebben az értelemben: 2018. április 19-i Firma Hans Bühler ítélet, C-580/16, EU:C:2018:261, 49. pont).

50 Másodszor, azon összefüggést illetően, amelybe a héairányelv 42. cikke illeszkedik, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy e cikk pontosítja és kiegészíti az ezen irányelv 141. cikkében előírt egyszerűsítési intézkedés alkalmazásának feltételeit (lásd ebben az értelemben: 2018. április 19-i Firma Hans Bühler ítélet, C-580/16, EU:C:2018:261, 37. pont). Márpedig mind a héairányelv 42. cikkének a) pontja, mind pedig ezen irányelv 141. cikkének e) pontja visszautal az említett irányelv 197. cikkére, amely előírja ugyanezen irányelv XI. címe 3. fejezetének tiszteletben tartását, amely utóbbinak a 226. cikk a részét képezi.

51 Ebből következik, hogy a háromszögügyletekre alkalmazandó eltérést engedő szabályozás sajátos összefüggésben a háromszögügyletek köztes beszerzője nem helyettesítheti a „fordított adózás” kifejezést, míg a héairányelv 226. cikkének 11a. pontja ezt a kifejezést írja kifejezetten elő.

52 Harmadszor, a héairányelv 42. és 141. cikkében foglalt eltérést engedő szabályozás által követett célok megerősítik ezt az értelmezést.

53 Ugyanis, noha ezen irányelv 141. cikkének célja annak elkerülése, hogy a köztes beszerzőnek a termékek rendeltetési helye szerinti tagállamban nyilvántartásba kelljen vetetnie magát, és adóbevallást kelljen leadnia (2018. április 19-i Firma Hans Bühler ítélet, C-580/16, EU:C:2018:261, 41. pont), az említett irányelv 41. és 42. cikke annak biztosítására irányul, hogy a Közösségen belüli, szóban forgó termékbeszerzésre a végső vevő szintjén vessenek ki héát, miközben elkerülik ezen ügylet kettős adóztatását (2018. április 19-i Firma Hans Bühler ítélet, C-580/16, EU:C:2018:261, 50. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

54 Márpedig, amint arra a főtanácsnok az indítványának 46. pontjában rámutatott, a héairányelv 226. cikke alapján a számlán feltüntetendő adatok értelme és célja, hogy tájékoztassa a számlabefogadót a számlakibocsátó ügyletének jogi minőségéről. Ez a cél különösen hangsúlyos akkor, ha e kibocsátó úgy véli, hogy kivételesen nem ő, hanem a megrendelő köteles megfizetni a héát.

55 Mivel a héairányelv 42. és 141. cikkében előírt, eltérést engedő szabályozás fakultatív, az ezen irányelv 226. cikkének 11a. pontjában előírt alaki követelmény teszi lehetővé annak biztosítását, hogy a termékértékesítés végső megrendelőjének tudomása legyen az adófizetési kötelezettségeiről. Ugyanis a fordított adózási mechanizmus jellemzője éppen az, hogy ha semmiféle héafizetésre nem kerül sor a termék értékesítője és a termékértékesítés adóalany címzettje között, ennek oka az, hogy ez utóbbi köteles ezen értékesítés címén megfizetni az adót (lásd ebben az értelemben: 2020. július 2-i Terracult ítélet, C-835/18, EU:C:2020:520, 22. pont). E tekintetben tehát nem állhat fenn bizonytalanság.

56 A fenti indokokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a héairányelv 42. cikkének az ezen irányelv 197. cikke (1) bekezdésének c) pontjával összefüggésben értelmezett a) pontját úgy kell értelmezni, hogy a háromszögügylet keretében a végső vevő nem tekinthető érvényesen a héa megfizetésére kötelezett személynek, ha a köztes beszerző által kibocsátott számla nem tartalmazza az említett 226.

cikkének 11a. pontjában említett „fordított adózás” kifejezést.

A második kérdésről

57 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a héairányelv 226. cikkének 11a. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a számlán az e rendelkezésben előírt „fordított adózás” kifejezés feltüntetésének elmulasztása utólag helyesbíthető olyan megjegyzés hozzáadásával, amely pontosítja, hogy e számla Közösségen belüli háromszögügyletre vonatkozik, és az adófizetési kötelezettség az értékesítés megrendelőjére száll át.

58 Az e második kérdésre adott igenlő válasz esetén e bíróság azt kérdezi egyrészt, hogy az ilyen helyesbítés érvényessége függ-e attól a tényről, hogy az eljusson a számlabefogadóhoz, másrészt pedig, hogy az így helyesbített számla visszaható hatállyal bír-e az eredeti számlázás időpontjára.

59 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy bár a Bíróság elismerte, hogy a héasemlegesség alapelve megköveteli, hogy az előzetesen felszámított héa levonására vagy visszatérítésére sor kerüljön, ha az anyagi jogi követelmények teljesülnek, még akkor is, ha az adóalany bizonyos alaki követelményeknek nem tett eleget (lásd ebben az értelemben: 2007. szeptember 27-i Collée ítélet, C-146/05, EU:C:2007:549, 31. pont; 2018. április 19-i Firma Hans Bühler ítélet, C-580/16, EU:C:2018:261, 50. és 51. pont; 2021. október 21-i Wilo Salmson France ítélet, C-80/20, EU:C:2021:870, 76. pont).

60 Ugyanis a szóban forgó ügyletek megadóztatása során azok objektív jellemzőit kell figyelembe venni (lásd ebben az értelemben: 2007. szeptember 27-i Collée ítélet, C-146/05, EU:C:2007:549, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 Következésképpen nem lehet szó a számla helyesbítéséről, ha a háromszögügyletekre alkalmazandó eltérő szabályozás olyan alkalmazási feltétele hiányzik, mint amilyen a héairányelv 226. cikkének 11a. pontjában előírt kifejezés. Amint arra a főtanácsnok az indítványának 57. és 61. pontjában rámutatott, a héatartozásnak az értékesítés megrendelőjére történő átszállásához szükséges alkalmazási feltétel utólagos teljesítése nem minősül helyesbítésnek. A megkövetelt számla első kiállításáról van szó, amelynek nincs visszaható hatálya.

62 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a héairányelv 226. cikkének 11a. pontját úgy kell értelmezni, hogy a számlán az e rendelkezésben előírt „fordított adózás” kifejezés feltüntetésének elmulasztása nem helyesbíthető utólag olyan megjegyzés hozzáadásával, amely pontosítja, hogy e számla Közösségen belüli háromszögügyletre vonatkozik, és hogy az adófizetési kötelezettség az értékesítés megrendelőjére száll át.

A harmadik kérdésről

63 Harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a héairányelv 219a. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az előírja a köztes beszerző tagállamának vagy a végső vevő tagállama számlázásra vonatkozó rendelkezéseinek az alkalmazását.

64 A kérdést előterjesztő bíróságban felmerül e kérdés, mivel az alapeljárás keretében a Luxury Trust Automobil arra hivatkozik, hogy a cseh jogot kell alkalmazni. Márpedig ez utóbbi nem írja elő, hogy a számlákon szerepeljen az adófizetési kötelezettség átszállására vonatkozó megjegyzés.

65 Az első két kérdésre adott válaszból azonban kitűnik, hogy a harmadik kérdésre adandó válasz nem befolyásolhatja az alapeljárás kimenetelét.

66 Mivel ugyanis a vitatott számlákon nem szerepelt a „fordított adózás” kifejezés, a végső vevő héafizetésre kötelezett személynek való minősítésére nem került sor érvényesen. Következésképpen a köztes beszerzőt a héairányelv 41. cikke első bekezdésének megfelelően ezen adó megfizetésére kötelezett személynek kell tekinteni abban a tagállamban, amelyben kiadták számára azt az azonosítószámot, amelyet a szóban forgó Közösségen belüli termékbeszerzéshez használt.

67 Mindenesetre a héairányelv 42. cikkében, 141. cikkének e) pontjában és 226. cikkének 11a. pontjában foglalt követelmények nem térhetnek el tagállamonként. A kérdést előterjesztő bíróság köteles az alapjogvitára alkalmazandó jogot az uniós joggal összhangban értelmezni, akár a köztes beszerző, akár a végső vevő tagállamának jogáról legyen is szó (lásd analógia útján: 2020. november 18-i DelayFix ítélet, C-519/19, EU:C:2020:933 51. pont).

68 A fenti megfontolásokra figyelemmel a harmadik kérdést nem kell megválaszolni.

IV.

C-577/21. sz. LM és NO kontra HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG ügyben 2022. december 15-én hozott ítélet

A gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének negyedik bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a közlekedési balesetek károsultjainak közeli hozzátartozóit ért nem vagyoni kárnak a gépjármű-felelősségbiztosító általi megtérítését attól teszi függővé, hogy e kár patológiás egészségkárosodást okozott-e az ilyen közeli hozzátartozóknak.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2005. május 11-i 2005/14/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2005. L 149., 14. o.) módosított, a tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1983. december 30-i 84/5/EGK második tanácsi irányelv (HL 1984. L 8., 17. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 3. o.; a továbbiakban: második irányelv) 1. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az LM és NO, valamint a HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG (a továbbiakban: HUK-COBURG) biztosítótársaság között az e társaság részéről a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás alapján az LM és NO által az édesanyjuk közúti balesetben bekövetkezett halála miatt elszenvedett nem vagyoni kár megtérítése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

15 A 2006-ban született NO és a 2010-ben született LM lánygyermek édesanyja AB, édesapjuk CD, mindannyian bolgár állampolgárok.

16 2013-ban AB és CD munkavégzés céljából Németországban telepedett le, NO és LM pedig Bulgáriában maradt.

17 AB 2014. július 27-én elhunyt egy közlekedési balesetben Emsdettenben (Németország). Ezt a balesetet CD okozta, aki a HUK-COBURG németországi székhelyű biztosítótársaságnál rendelkezett kötelező felelősségbiztosítással. CD ittasan vezette a gépjárművét, AB pedig a jobb első ülésen ült, és nem kapcsolta be a biztonsági övet.

18 A balesetet követően a HUK-COBURG 5000 eurót fizetett NO és LM számára az édesanyjuk halálához kapcsolódó károk megtérítése címén. A CD által képviselt NO és LM ezen összeget elégtelennek ítélte, és keresetet indított a HUK-COBURG ellen a kérdést előterjesztő bíróság, a Sofiyski gradski sad (szófia városi bíróság, Bulgária) előtt, 300 000 bolgár leva (BGN) (körülbelül 153 000 euró) kártérítést igényelve az említett halálesetből eredő nem vagyoni kár címén. E kár NO és LM lelki egészségének károsodásából ered, ugyanis álmatlanságtól, rémálmodástól, hangulat-ingadozásoktól, ingerlékenységtől, szorongástól, introvertáltságtól és pánikrohamoktól szenvednek.

19 E kérelem megalapozottságát vitatva a HUK-COBURG először is arra hivatkozik a kérdést előterjesztő bíróság előtt, hogy a jelen ügyben alkalmazandó jog a német jog, amely a baleset időpontjában alkalmazandó jogszabályaiban nem írta elő a harmadik személyek által elszenvedett nem vagyoni kár megtérítését, azt az esetet kivéve, ha ez a kár patológias zavarban nyilvánul meg. A német jog csak 2017. július 22. óta rendelkezik a harmadik személyeket ért nem vagyoni kár megtérítéséről, amennyiben e személyek különösen szoros kapcsolatban álltak a károsulttal. Másodsor, a károsult azzal járult hozzá a saját halálához, hogy ittas személy által vezetett autóban utazott, és nem használta a biztonsági övet. Végezetül, az NO és LM által kért kártérítés összege túlzott mértékű.

20 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az 593/2008 rendelet 7. cikke (2) bekezdésének második albekezdése és a 864/2007 rendelet 4. cikkének (1) bekezdése alapján az előtte folyamatban lévő jogvitára a német jog alkalmazandó.

21 E bíróság rámutat, hogy a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) állandó ítélkezési gyakorlata szerint a német jog, nevezetesen a BGB – a biztosítási szerződésekről szóló törvény alapeljárásban alkalmazandó változata 115. §-a (1) bekezdése első albekezdésének 1. pontjával összefüggésben értelmezett – 253. §-ának (2) bekezdése és 823. §-ának (1) bekezdése alapján a szülő halálából adódó fájdalom és szenvedés miatt kártérítés csak akkor követelhető, ha e fájdalom és szenvedés patológias károsodást okozott.

22 Ezen értelmezés alapján tehát a kérdést előterjesztő bíróságnak el kell utasítania NO és LM kérelmét azzal az indokkal, hogy az édesanyjuk halála által okozott fájdalom és szenvedés nem volt patológias jellegű.

23 Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a Bundesgerichtshof (szövetségi

legfelsőbb bíróság) ítélkezési gyakorlata leszűkíti a második irányelv értelmében vett „személyi sérülés” fogalmának terjedelmét.

24 Ennélfogva e bíróság arra keresi a választ, hogy a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) ezen értelmezése, amely következetes leszűkíti a közlekedési baleset következtében elhunyt hozzátartozó halálából eredő nem vagyoni kár kedvezményezettjeinek körét, összeegyeztethetetlen-e az uniós joggal, amennyiben korlátozni tűnik a második irányelv hatékony érvényesülését.

25 Tekintettel arra, hogy a nemzeti bíróság köteles a nemzeti jogot az uniós joggal összhangban értelmezni, e bíróság ezenkívül arra keresi a választ, hogy ezen alapelvnek az előtte folyamatban lévő jogvitára történő esetleges alkalmazása keretében bolgár bíróságként értelmezheti-e egy másik tagállam jogát, nevezetesen a német jogot.

26 Ilyen körülmények között a Sofiyski gradski sad (szófia városi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Ellentétes-e a [második irányelv] 1. cikkének (1) bekezdésével a »személyi sérülés« fogalmának olyan értelmezése, amely szerint csak akkor áll fenn személyi sérülés az egyik szülő közlekedési baleset miatt bekövetkezett halálából eredően a gyermek által elszenvedett lelki fájdalom és szenvedés esetén, ha ez a fájdalom és szenvedés a gyermek patológias egészségkárosodásához vezetett?

2) Alkalmazandó-e a nemzeti jognak a nemzeti bíróság által az uniós joggal összhangban történő értelmezésének elve, ha a nemzeti bíróság nem a saját nemzeti jogát, hanem az Európai Unió valamely másik tagállamának nemzeti jogát alkalmazza?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről**Az első kérdésről**

27 Előjáróban meg kell jegyezni, hogy az előterjesztő bíróság az első kérdésében a második irányelv 1. cikkének (1) bekezdésére hivatkozik.

28 E tekintetben a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkben bevezetett együttműködési eljárásban a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróság részére olyan hasznos választ adjon, amely lehetővé teszi számára az előtte folyamatban lévő ügy elbírálását. A Bíróság feladata ugyanis az uniós jog minden olyan rendelkezésének értelmezése, amelyre a nemzeti bíróságoknak az eléjük terjesztett jogviták eldöntése érdekében szükségük van, még akkor is, ha e bíróságok az általuk feltett kérdésekben nem jelölik meg kifejezetten ezeket a rendelkezéseket (2021. december 21-i Skarb Państwa [Gépjármű-felelősségbiztosítási fedezet] ítélet, C-428/20, EU:C:2021:1043, 24. pont).

29 A jelen ügyben, mivel a 2009/103 irányelv kodifikálta és 2009. október 27-i hatályon kívül helyezte a gépjármű-felelősségbiztosításra és a biztosítási kötelezettség ellenőrzésére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló korábbi irányelveket, ideértve a második irányelvet és annak 1. cikke (1) bekezdését, amely a 2009/103 irányelv II.

mellékletében szereplő táblázat szerint ezen irányelv 3. cikke negyedik bekezdésének felel meg, a kérdés előterjesztő bíróság számára az alapeljárás megindításának alapjául szolgáló baleset időpontjára tekintettel nem a második irányelv 1. cikkének (1) bekezdését, hanem a 2009/103 irányelv 3. cikkének negyedik bekezdését kell értelmezni. Továbbá a 2009/103 irányelv a korábbi irányelveket lényegesen nem módosította, következésképpen az e korábbi irányelvekre vonatkozó ítélkezési gyakorlat átültethető a 2009/103 irányelv megfelelő rendelkezéseinek értelmezésére is (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i Van Ameyde España ítélet, C-923/19, EU:C:2021:475, 23. pont).

30 Ennek következtében meg kell állapítani, hogy első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2009/103 irányelv 3. cikkének negyedik bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a közlekedési balesetek károsultjainak közeli hozzátartozóit ért nem vagyoni kárnak a gépjármű-felelősségbiztosító általi megtérítésétől teszi függővé, hogy e kár patológiás egészségkárosodást okozott-e az ilyen közeli hozzátartozóknak.

31 A 2009/103 irányelv 3. cikkének első bekezdése értelmében ezen irányelv 5. cikkére is figyelemmel minden tagállam időben megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a saját területén szokásosan üzemben tartott gépjárművek rendelkezzenek gépjármű-felelősségbiztosítással. Az említett irányelv 3. cikkének második bekezdése előírja, hogy a biztosítással fedezett károk mértékét és a biztosítás szabályait a 3. cikk első bekezdésben említett intézkedések alapján kell meghatározni. Ugyanezen irányelv 3. cikkének utolsó bekezdése kifejti, hogy az említett cikk első bekezdésében említett biztosítás kötelezően kiterjed mind az anyagi kárra, mind a személyi sérülésre. Ami a 2009/103 irányelv 5. cikkét illeti, az az (1) bekezdésében többek között előírja, hogy az e rendelkezésben meghatározott feltételek mellett a tagállamok eltérhetnek az említett 3. cikk rendelkezéseitől egyes természetes és magánjogi vagy közjogi jogi személyek esetén.

32 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy amint azt a Bíróság már megállapította, a 2009/103 irányelv 3. cikkének első bekezdése, amelynek megfogalmazása igen általános, azt írja elő a tagállamok számára, hogy belső jogrendszerükben általános gépjármű-biztosítási kötelezettséget vezessenek be (2021. június 10-i Van Ameyde España ítélet, C-923/19, EU:C:2021:475, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 A 2009/103 irányelv preambulumból kitűnik, hogy ezen irányelv, az azt megelőző, gépjármű-felelősségbiztosításra vonatkozó irányelvekhez hasonlóan egyrészt arra irányul, hogy szabad mozgást biztosítson a szokásosan az Unió területén üzemben tartott járműveknek és utasaiknak, másrészt – függetlenül attól, hogy az Unión belül hol történt a baleset – hasonló elbánást biztosítson az ilyen gépjárművek által okozott balesetek károsultjainak (2021. június 10-i Van Ameyde España ítélet, C-923/19, EU: C:2021:475, 34. pont, valamint az hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 A 2009/103 irányelv tehát kötelezővé teszi a tagállamok számára annak garantálását, hogy a rendszerint a területükön üzemben tartott járművek használatával kapcsolatos polgári jogi felelősség

biztosítási fedezet alatt álljon, és meghatározza azon kártípusokat és harmadik fél károsultakat, amelyekre és akikre a biztosításnak ki kell terjednie (2021. június 10-i Van Ameyde España ítélet, C-923/19, EU:C:2021:475, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat)

35 A harmadik feleknek okozott kárt fedező gépjármű-felelősségbiztosítási kötelezettség mindazonáltal elkülönül e károknak a biztosított felelősségbiztosítása alapján történő megtérítésének mértékétől. Amíg ugyanis az előbbi az uniós szabályozás határozza meg és garantálja, addig az utóbbit alapvetően a nemzeti jog szabályozza (2021. június 10-i Van Ameyde España ítélet, C-923/19, EU:C:2021:475, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

36 A 2009/103 irányelv tárgyból és szövegéből, az általa kodifikált irányelvekhez hasonlóan ugyanis az következik, hogy az nem a tagállamok felelősségbiztosítási rendszereinek harmonizálására irányul, és hogy az uniós jog jelenlegi állapotában a tagállamok továbbra is szabadon határozhatják meg a gépjárműbalesetekből eredő károkra alkalmazandó felelősségbiztosítási rendszert (2021. június 10-i Van Ameyde España ítélet, C-923/19, EU:C:2021:475, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat)

37 Következésképpen és tekintettel különösen a 2009/103 irányelv 1. cikkének 2. pontjára, az uniós jog jelenlegi állapotában a tagállamok főszabály szerint továbbra is szabadon határozhatják meg a polgári jogi felelősségre vonatkozó rendszereik keretében különösen a gépjárműhasználattal okozott megtérítendő károkat, e károk megtérítésének terjedelmét és az említett kártérítésre jogosult személyek körét (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i Van Ameyde España ítélet, C-923/19, EU:C:2021:475, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ezen irányelvvel főszabály szerint nem ellentétesek tehát az olyan nemzeti jogszabályok sem, amely a nemzeti bíróságok számára kötelező erejű paramétereket írnak elő a megtérítendő nem vagyoni károk meghatározásához (lásd ebben az értelemben: 2014. január 23-i Petillo ítélet, C-371/12, EU:C:2014:26, 43. pont).

38 E szabadságot ugyanakkor az említett irányelv szűkítette, amennyiben meghatározott minimális összegek mértékéig kötelezővé tette a fedezetet bizonyos károk tekintetében. A kötelező fedezettel érintett károk sorában szerepelnek többek között a „személyi sérülések”, amint azt a 2009/103 irányelv 3. cikkének utolsó bekezdése meghatározza (lásd ebben az értelemben: 2014. január 23-i Petillo ítélet, C-371/12, EU:C:2014:26, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Márpedig, a „személyi sérülések” körébe tartozik minden kár, amennyiben annak megtérítését a jogvita tekintetében alkalmazandó nemzeti jog a biztosított polgári jogi felelőssége alapján előírja, és amely a személy testi épségének sérelméből ered, ideértve mind a testi, mind a lelki szenvedést (2014. január 23-i Petillo ítélet, C-371/12, EU:C:2014:26, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

40 Következésképpen a többek között a 2009/103 irányelvnek megfelelően megtérítendő károk sorában szerepelnek azok a nem vagyoni károk, amelyek megtérítését a jogvita tekintetében alkalmazandó nemzeti jog a biztosított polgári jogi felelőssége alapján előírja (lásd ebben az értelemben: 2014. január 23-i Petillo ítélet, C-371/12, EU:C:2014:26, 35. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

41 Másodsor, ami azt a kérdést illeti, hogy mely személyek igényelhetik ezen nem vagyoni károk megtérítését, egyrészt meg kell állapítani, hogy a 2009/103 irányelv 1. cikke 2. pontjának és 3. cikke (1) bekezdése első bekezdésének egymással összefüggő rendelkezéseiből az következik, hogy az ezen irányelv alapján biztosítandó védelem kiterjed minden olyan személyre, aki a polgári jogi felelősségre vonatkozó nemzeti jog alapján jogosult a gépjárművek által okozott kár megtérítésére. Az említett irányelv egyetlen eleméből sem vonható le az a következtetés, hogy az uniós jogalkotó az ezen irányelv által biztosított védelmet csupán a valamely káreseményben közvetlenül érintett személyekre szándékozott volna szűkíteni (lásd ebben az értelemben: 2013. október 24-i Drozdovs ítélet, C-277/12, EU:C:2013:685, 42. és 45. pont).

42 Következésképpen a tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy a kötelező biztosítás a 2009/13 irányelvben meghatározott minimális összegek mértékéig fedezze a közlekedési balesetek károsultjai közeli hozzátartozóinak okozott nem vagyoni kárnak a polgári jogi felelősségre vonatkozó nemzeti jog alapján járó megtérítését (lásd ebben az értelemben: 2013. október 24-i Drozdovs ítélet, C-277/12, EU:C:2013:685, 46. pont)

43 A jelen ítélet 39–43. pontjában kifejtett indokolásból következik, hogy a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy a nemzeti joguk alapján alkalmazandó, gépjárműhasználattal kapcsolatos polgári jogi felelősséget a 2009/103 irányelv rendelkezéseinek megfelelő biztosítás fedezze, és az e területen fennálló hatáskörüket az uniós jog tiszteletben tartása mellett kötelesek gyakorolni. Ezenfelül a gépjárműveket érintő káreseményekből eredő károk megtérítésére vonatkozó nemzeti rendelkezések nem akadályozhatják ezen irányelv hatékony érvényesülését (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i Van Ameyde España ítélet, C-923/19, EU:C:2021:475, 39. és 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 E tekintetben a Bíróság több alkalommal megállapította, hogy a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításra vonatkozó uniós jogi rendelkezéseket úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétesek a hatékony érvényesülésüket sértő nemzeti szabályozások, mivel eleve kizárják vagy aránytalanul korlátozzák a károsult kötelező gépjármű-felelősségbiztosításból eredő kártérítéshez való jogát, meghíúsítják a közlekedési balesetek károsultjainak védelmére irányuló, az uniós jogalkotó által folyamatosan követett és megerősített cél megvalósítását (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i Van Ameyde España ítélet, C-923/19, EU:C:2021:475, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 A jelen ügyben először is meg kell állapítani, hogy az alapeljárásban szóban forgó német szabályozás – a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) által adott értelmezésében – a polgári jogi felelősségre vonatkozó nemzeti anyagi jog hatálya alá tartozik, amelyre a 2009/103 irányelv utal. Ezenkívül a Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy az így értelmezett szabályozás a harmadik személyeket ért nem vagyoni kár – amelybe beletartozik a közlekedési balesetben elhunyt szülő halála miatt a gyermeket ért fájdalom és szenvedés – megtérítését is szabályozza, és meghatározza a polgári jogi felelősségbiztosítás alapján az ilyen kártérítési jogot

keletkeztető kárt, függetlenül e kár bekövetkezésének körülményeitől.

46 Másodsor, amint azt a német kormány az észrevételeiben hangsúlyozza, a német jog értelmében a közlekedési baleset közvetett károsultjai által elszenvedett nem vagyoni kár megtérítése lényegében három feltételtől függ, nevezetesen attól, hogy a baleset közvetett károsultja saját egészségében károsodjon, hogy a közvetlen károsult sérülések csak akkor tekinthetők egészségtárgyakként, ha patológiás jellegűek, és meghaladják azt az egészségtárgyat, amely az érintett személyeket a közeli hozzátartozó halála vagy súlyos sérülése esetén általában éri.

47 Így az alapeljárásban szóban forgó nemzeti szabályozás különösen egy olyan objektív kritériumot ír elő, amely lehetővé teszi – adott esetben az eljáró nemzeti bíróság által esetről esetre végzett vizsgálat révén – azon nem vagyoni kár azonosítását, amely a közlekedési baleset közvetlen károsultjához közeli hozzátartozónak járó kártérítés tárgyát képezheti.

48 A Bíróság – a jelen ítélet 36. és 37. pontjában hivatkozott – ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a 2009/103 irányelv nem kötelezi a tagállamokat arra, hogy a károsultat a biztosított polgári jogi felelőssége alapján megillető kártérítési jog terjedelmének meghatározásához egy adott polgári jogi felelősségi rendszert válasszanak, így ezzel az irányelvvel főszabály szerint nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely kötelező erejű paramétereket ír elő a megtérítendő nem vagyoni károk meghatározásához.

49 E körülmények között a jelen ügyben nem tűnik úgy, hogy a közlekedési balesetek károsultjainak közeli hozzátartozóit ért nem vagyoni kár alapján az e hozzátartozók kártérítési jogának keletkezéséhez a német jogalkotó által megkövetelt feltételek a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) értelmezésében veszélyeztetnék a 2009/103 irányelvben foglalt, a közlekedési balesetek károsultjainak védelmére irányuló célkitűzés megvalósítását.

50 A Bírósághoz benyújtott iratok ugyanis nem tartalmaznak egyetlen olyan elemet sem, amely arra utalna, hogy az alapeljárásban szóban forgóhoz hasonló polgári jogi felelősségi rendszer eleve kizárná, vagy aránytalanul korlátozná a közlekedési balesetben közvetlenül károsult személy közeli hozzátartozójának a gépjárműhasználattal kapcsolatos polgári jogi felelősségbiztosítás alapján járó nem vagyoni kártérítéshez való jogát.

51 A fenti indokok összességéből az következik, hogy a 2009/103 irányelv 3. cikkének negyedik bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a közlekedési balesetek károsultjainak közeli hozzátartozóit ért nem vagyoni kárnak a gépjármű-felelősségbiztosító általi megtérítését attól teszi függővé, hogy e kár patológiás egészségtárgyat okozott-e az ilyen közeli hozzátartozóknak.

A második kérdésről

52 52 Tekintettel az első kérdésre adott válaszra, a második kérdésre nem kell válaszolni.

V.

C-600/21. sz. QE kontra Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest ügyben 2022. december 8-án hozott ítélet

1) A 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) úgy kell értelmezni, hogy a szerződési feltétel az 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékeléséhez az említett ítéletben kidolgozott szempontok – különösen az e feltétel által a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára előidézett jelentős egyenlőtlenség – nem tekinthetők sem együttes, sem vagylagos jellegűnek, hanem e szempontokat úgy kell értelmezni, hogy azok magukban foglalják az érintett szerződés megkötésekor fennálló összes körülményt, amit a nemzeti bíróságnak a szerződési feltétel 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékeléséhez meg kell vizsgálnia.

2) A 93/13/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

az esedékes törlesztőrészlet megfizetésének harminc napot meghaladó késedelmé a kölcsön futamidejére és összegére tekintettel főszabály szerint önmagában is a kölcsönszerződésnek a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) értelmében vett kellően súlyos megsértését képezheti.

3) A 93/13/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezésekkel – az említett irányelv 4. cikke (2) bekezdésének alkalmazhatóságára is figyelemmel – ellentétes, ha a kölcsönszerződésbe a szerződő felek olyan feltételt foglalnak bele, amely kifejezetten és egyértelműen rögzíti, hogy egy bizonyos időtartamot meghaladó fizetési késedelem esetén e szerződés felszólítás nélkül felmondható, amennyiben az említett feltételt a felek egyedileg nem tárgyalták meg, továbbá a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 3. cikke (1) bekezdésének és 4. cikkének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a QE és a Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest francia

jog szerint létrejött bank (a továbbiakban: bank) között az e két fél által kötött kölcsönszerződés a bank részéről történt lejárat előtti felmondását követően QE lakóhelyén végrehajtott foglalás tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

6 A bank egy 2006. május 17-i közjegyzői okirattal 209 109 euró összegű, húsz év alatt visszafizetendő ingatlanvásárlási kölcsönt nyújtott QE részére.

7 A kölcsönszerződés általános szerződési feltételei rögzítették, hogy a tőke, a kamatok vagy járulékok harminc napot meghaladó fizetési késedelmé esetén a bank külön formai követelmény, illetve felszólítás nélkül lejárat előtt felmondhatja a kölcsönszerződést, és ezzel a megfizetendő összegek azonnal esedékessé válnak. A kölcsönszerződés egyébként kimondta, hogy QE kérheti az esedékesség olyan módosítását, amely adott esetben lehetőséget nyújt számára a késedelem kockázatának elkerülésére.

8 Mivel sem a 2012. december 10-én esedékessé vált 904,50 euró összegű törlesztőrészlet, sem a 2013. január hónapban esedékes törlesztőrészlet kiegyenlítése nem történt meg, a bank az alapeljárásban szóban forgó szerződés alapján 2013. január 29-én előzetes felszólítás nélkül, lejárat előtt felmondta a kölcsönszerződést, majd 2015. szeptember 17-én foglalást foganatosított QE lakóhelyén.

9 QE, arra hivatkozva, hogy a foglalási jegyzőkönyv szabálytalanságokat tartalmaz, 2015. október 13-án végrehajtási bírósághoz fordult az eljárás megszüntetése érdekében.

10 Majd QE felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz a cour d'appel de Versailles (versailles-i fellebbviteli bíróság, Franciaország) 2019. október 3-i ítétele ellen, amelyben ez utóbbi bíróság megtagadta az alapeljárásban szóban forgó szerződés lejárat előtti felmondására vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegének megállapítását. QE többek között azt állítja, hogy e szerződésben a felszólítás alóli mentesítést rögzítő feltétel tisztességtelennek minősül a 2017. január 26-i Banco Primus ítéletben (C-421/14, EU:C:2017:60) kidolgozott szempontok alapján.

11 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a polgári törvénykönyv alapeljárásra alkalmazandó változatának 1134., 1147. és 1184. cikkéből következik, hogy bár a pénzösszeg kölcsönadására vonatkozó szerződés rendelkezhet úgy, hogy a nem üzleti célú kölcsönfelvevő nemteljesítése a szerződés lejárat előtti felmondását eredményezi, e joggal a hitelező nem élhet anélkül, hogy küldött volna – eredménytelenül maradt – felszólítást, amely meghatározza az adós rendelkezésére álló határidőt e felmondás megakadályozására. Mindazonáltal kifejti, hogy elfogadja a felszólítás e követelményétől való eltérést a szerződés kifejezett és egyértelmű feltétele révén, már amennyiben a fogyasztó tájékoztatást kap a kötelezettségei megszegésének következményeiről.

12 Ugyanakkor az előterjesztő bíróság egyrészt arra keresi a választ, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésére és 4. cikkére figyelemmel a kölcsönszerződés rögzíthet-e a kölcsönszerződés felmondásának foganatosítását megelőző felszólítási

kötelezettség alóli mentességet. Másrészt, különös tekintettel a 2017. január 26-i Banco Primus ítéletben (C-421/14, EU:C:2017:60) kidolgozott szempontokra, az előterjesztő bíróság bizonytalanságát fejezi ki e szerződés azon feltételének tisztességtelen jellegét illetően, amely a szerződés felszólítás nélküli felmondására ad lehetőséget abban az esetben, ha egy esedékes törlesztőrészlet fizetésében több mint harminc nap késedelem mutatkozik.

13 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság először is megjegyzi, hogy egy ilyen feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása mellett szól az, hogy e feltétel lehetőséget biztosít a kölcsönnyújtónak a szerződés észszerű felmondási idő nélküli felmondására, esélyt sem adva a kölcsönfelvevőnek, hogy magyarázatot nyújtson a neki felrótt kötelezettségzegésre. Ezzel szemben a tisztességtelen jelleg hiánya mellett szól az a tény, hogy az ilyen feltétel érvényességéhez szükséges az, hogy e feltételt a kölcsönszerződés kifejezetten és egyértelműen rögzítse, mégpedig oly módon, hogy a kölcsönfelvevő teljes mértékben tisztában legyen a kötelezettségeivel, továbbá e jelleg hiánya mellett szól az a tény is, hogy az adósnak mindig megmarad a lehetősége arra, hogy bírósághoz forduljon a feltétel alkalmazásának megtagadása és a kölcsönnyújtó általi visszaélésszerű alkalmazás szankcionálása érdekében.

14 Másodsor, a kérdést előterjesztő bíróság az alapeljárásban szóban forgó, az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a kölcsönszerződés lejárat előtti felmondását rögzítő feltételt összeveti a Banco Primus ítéletben (C-421/14, EU:C:2017:60) kidolgozott szempontokkal annak értékelése keretében, hogy e feltétel tisztességtelen jellegű-e.

15 Azon szempontokra tekintettel, amely szerint az eladó vagy szolgáltató jogosultsága a kölcsön teljes összegének lejárttá nyilvánítására azon alapul, hogy a fogyasztó nem teljesíti a szóban forgó szerződéses viszonyban lényegesnek számító kötelezettségét, a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint abban az esetben elfogadható, hogy a törlesztőrészlet esedékességgel való megfizetésének a fogyasztó általi elmulasztása a szóban forgó szerződéses jogviszonyban a fogyasztó lényeges kötelezettségének nemteljesítését jelenti, ha a fogyasztó kötelezettségvállalása az előírt törlesztőrészletek megfizetésére meghatározó befolyással bírt a kölcsönnyújtó kötelezettségvállalására.

16 Az annak értékeléséhez vezető szempont tekintetében, hogy a tőke, a kamatok vagy a járulékok részletének megfizetésével kapcsolatos harminc napot meghaladó késedelem, amint az az alapeljárásban szóban forgó feltételben szerepel, eléggé súlyos nemteljesítésnek minősül-e a kölcsön futamidejéhez és összegéhez képest, a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, hogy a kölcsönök hosszabb futamideje és a kamatlábak csökkenése által jellemzett piaci környezetben a meg nem fizetett összegek a szerződés lejárat előtti felmondásának időpontjában a kölcsönök futamidejéhez és összegéhez képest viszonylag kis összegűek lehetnek, így a nemteljesítés kellően súlyos jellege vitatható, és nagyobb figyelmet lehet fordítani a szerződéses kapcsolatok teljes egyensúlyára. Egyébiránt a fogyasztók közötti egyenlőtlenség forrása lehet, amennyiben a kölcsön futamidejéhez és összegéhez viszonyítva történik annak meghatározása minden egyes esetben, hogy a nemteljesítés kellően súlyos-e ahhoz, hogy igazolja a kölcsön azonnali esedékességét.

17 Azon szempontok tekintetében, amelyek annak értékelésére szolgálnak, hogy a kölcsönszerződés felmondására az eladó vagy szolgáltató számára biztosított jogosultság eltér-e az adott területre vonatkozó, különös szerződési rendelkezések hiányában alkalmazandó jogi szabályoktól, valamint annak értékelésére, hogy a nemzeti jog megfelelő és hatékony eszközöket biztosít-e ahhoz, hogy az ilyen feltétel alkalmazása alá vetett fogyasztó kiküszöbölhesse az említett, követelhetővé tett kölcsönből eredő következményeket, az előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy az adott területre vonatkozó, különös szerződési rendelkezések hiányában alkalmazandó jog a kölcsön felmondását megelőzően hivatalos felszólítás megküldését írja elő, lehetővé téve ugyanakkor, hogy a felek – észszerű felmondási idő kikötése mellett – az ilyen felszólítás megküldésétől eltérjenek. A jelen ügyben az alapeljárásban szóban forgó feltétel harminc nap felmondási időt ír elő, és a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak afelől, hogy ez az időtartam elegendőnek tekinthető-e ahhoz, hogy a kölcsönfelvevő felvegye a kapcsolatot a kölcsönnyújtóval, elmagyarázza a felrótt mulasztást, és megoldást találjon a fennálló összeg(ek) kiegyenlítésére. E bíróság megjegyzi azonban, hogy az alapeljárásban szóban forgó szerződés lehetőséget biztosít a kölcsönfelvevő számára, hogy kérje az esedékesség olyan módosítását, amely adott esetben lehetővé teszi számára a nemteljesítés kockázatának elkerülését. Az előterjesztő bíróság továbbá arra vár választ, hogy a Banco Primus ítéletben (C-421/14, EU:C:2017:60) meghatározott szempontok együttes vagy vagylagos szempontok-e, és ha együttesek, akkor az alapeljárásban szereplőhöz hasonló feltétel tisztességtelensége kizárható-e csupán egyetlen ilyen szempont alapján, tekintettel annak relatív jelentőségére.

18 E körülmények között a Cour de cassation (semmitőszék, Franciaország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) A [93/13] irányelv 3. [cikkének] (1) bekezdését és 4. [cikkét] úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes a fogyasztókkal kötött szerződésekben a felszólítás mellőzéséről való megállapodás, még akkor is, ha azt a szerződés kifejezetten és egyértelműen rögzíti?

2) A [...] 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) úgy kell-e értelmezni, hogy a kölcsön futamidejére és összegére, valamint a szerződéses viszonyok átfogó egyensúlyára tekintettel a tőke, a kamat vagy a járulékok egyetlen részlete megfizetésének harminc napot meghaladó késedelme kellően súlyos nemteljesítésnek minősülhet?

3) A [93/13] irányelv 3. [cikkének] (1) bekezdését és 4. [cikkét] úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az a feltétel, amely szerint a harminc napot meghaladó fizetési késedelem esetén a szerződés lejárat előtt felmondható, amennyiben a nemzeti jog – amely a szerződés lejárat előtti felmondását megelőzően felszólítás megküldését írja elő – lehetővé teszi a felek számára, hogy észszerű határidő betartásának előírásával ettől eltérjenek?

4) A [...] Bíróság[ának] 2017. január 26-i Banco Primus ítéletében (C-421/14, EU:C:2017:60) kidolgozott négy szempont az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a szerződés

lejárati előtti felmondására vonatkozó feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által történő értékelése szempontjából együttes vagy vagylagos szempontok?

5) Amennyiben e szempontok együttesek, a feltétel tisztességtelen jellegét mindazonáltal ki lehet-e zárni egyik vagy másik szempont relatív jelentőségére tekintettel?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

19 Miután a bank a Bírósághoz benyújtott írásbeli észrevételeiben kijelentette, hogy „2021. június 17-én, vagyis az [előzetes döntéshozatal iránti kérelem] benyújtásának másnapján [QE] a [banknak] megfizetendő teljes összeget kiegyenlítette”, a Bíróság elnöke a 2022. március 11-i határozatával tájékoztatást kért a kérdést előterjesztő bíróságtól, amelytől annak megerősítését várta, hogy az említett körülmény fennáll-e, és amennyiben igen, a Bíróság elnöke az előterjesztő bíróság határozathozatalát kérte azzal kapcsolatban, hogy e körülmény az alapeljárás tárgyát miként befolyásolja. Arra is felkérte az előterjesztő bíróságot, hogy amennyiben úgy ítéli meg, hogy az alapeljárás okafogyottá vált, tájékoztassa a Bíróságot az előzetes döntéshozatal iránti kérelmének fenntartására vonatkozó szándékáról, és adott esetben jelölje meg annak indokait.

20 A kérdést előterjesztő bíróság azt válaszolta, hogy QE nem vonta vissza felülvizsgálati kérelmét, így az eljárás továbbra is folyamatban van. Ezenkívül jelezte, hogy az előterjesztett kérdések megválaszolása szükségesnek mutatkozik a hozzá benyújtott felülvizsgálati kérelem elbírálása érdekében.

21 A Bíróság Hivatala 2022. április 21-i levelében egyrészt arra szólította fel QE-t, hogy tájékoztassa arról, fenn kívánja-e tartani a kérdést előterjesztő bírósághoz benyújtott felülvizsgálati kérelmét, másrészt pedig arra, hogy nyilatkozzon a bank azon állításáról, miszerint az alapeljárás okafogyottá vált, mivel QE az annak tárgyát képező kölcsönszerződés végrehajtása címén fizetendő összegeket, valamint a közte és az említett intézmény közötti jogvitában korábban végrehajtott bírósági határozatok alapján fennálló valamennyi tartozását megfizette.

22 QE megerősítette a felülvizsgálati kérelmének fenntartására irányuló szándékát, és arra hivatkozott, hogy az alapeljárás nem vált okafogyottá többek között amiatt, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azon esetleges megállapítása, hogy az alapeljárásban szóban forgó feltétel tisztességtelen, lehetőséget nyújthat számára, hogy a jogalap nélkül fizetett összegek visszakövetelése érdekében a bankkal szemben fellépjen.

23 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint kizárólag az ügyben eljáró és a meghozandó határozatért felelős nemzeti bíróság feladata annak eldöntése, hogy az ügy sajátos jellemzőire tekintettel az ítélet meghozatalához szükség van-e az előzetes döntéshozatalra, és hogy a Bíróságnak feltett kérdések relevánsak-e. Következésképpen, ha a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni (2022. április 7-i Avio Lucos ítélet, C-116/20, EU:C:2022:273, 37. pont).

24 Ebből következik, hogy az uniós jogra vonatkozó kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor tagadhatja meg a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálását, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan nincs összefüggésben az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2022. április 7-i Avio Lucos ítélet, C-116/20, EU:C:2022:273, 38. pont).

25 A kérdést előterjesztő bíróság és az alapeljárás felei által nyújtott tájékoztatás alapján egyrészt meg kell állapítani, hogy az alapeljárás az előterjesztő bíróság előtt továbbra is folyamatban van, másrészt pedig nem egyértelmű, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben leírt probléma hipotetikusá vált-e, különösen mivel nem zárható ki, hogy QE-nek érdeke fűződik ahhoz, hogy az említett eljárás keretében az alapeljárás tárgyát képező feltétel tisztességtelensége tekintetében határozat szülessen.

26 Ebből következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdések elfogadhatók.

Az ügy érdeméről

A negyedik kérdéstről

27 Negyedik kérdésével, amelyet elsőként szükséges megvizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) úgy kell-e értelmezni, hogy a szerződési feltétel 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékeléséhez ezen ítéletben kidolgozott szempontok – különösen az e feltétel által a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára előidézett jelentős egyenlőtlenség – együttesek vagy vagylagosak.

28 A 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerint egy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

29 A 2017. január 26-i Banco Primus ítéletben (C-421/14, EU:C:2017:60) 66. pontjában a Bíróság lényegében megállapította, hogy annak meghatározásához, hogy egy szerződési feltétel a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő a fogyasztó kárára, a nemzeti bíróságnak többek között azt kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató azon jogosultsága, hogy a kölcsön teljes összegét lejárttá nyilváníthatja, attól függ-e, hogy a fogyasztó nem teljesíti a szóban forgó szerződéses viszonyban lényegesnek számító kötelezettségét, valamint hogy e jogosultságot arra az esetre írták-e elő, ha az ilyen nemteljesítés eléggé súlyosnak minősül a kölcsön futamidejéhez és összegéhez képest, továbbá hogy az említett jogosultság eltér-e az adott területre vonatkozó, általános jogi szabályoktól, és hogy a nemzeti jog biztosít-e megfelelő és hatékony eszközöket ahhoz, hogy a fogyasztó, akivel szemben ilyen feltételt alkalmaznak, kiküszöbölhesse az említett, lejárttá tett kölcsönből eredő következményeket.

30 Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy e 66. pontból az nem tűnik ki, hogy együttesek vagy vagylagosak a szempontok, amelyek az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a szerződés lejárat előtti felmondását lehetővé tevő feltétel tisztességtelen jellegének értékelésére szolgálnak.

31 Ezt követően hangsúlyozni kell, hogy a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 66. pontjában foglalt példálózó megfogalmazás arra utal, hogy az említett szempontok nem kimerítő jellegűek.

32 Végül a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 67. pontjának első franciabekezdésében a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét akként kell értelmezni, hogy az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele esetlegesen tisztességtelen jellegének vizsgálata során többek között a szerződéskötés valamennyi körülményére tekintettel kell eljárni és e vizsgálat feltételezi annak meghatározását, hogy az említett feltétel a szerződő felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő a fogyasztó kárára.

33 Márpedig a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 66. pontjában kidolgozott szempontok akár együttesnek, akár vagylagosnak tekintése a nemzeti bíróság e vizsgálatának korlátozását jelentené.

34 A 93/13 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése különösen tágan határozza meg az ilyen vizsgálat elvégzését lehetővé tevő szempontokat, és azok kifejezetten magukban foglalják a szerződés megkötésének időpontjában fennálló „összes körülmény[et]” (lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítéletet, C-453/10, EU:C:2012:144, 42. pont). Egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét az összes olyan körülmény figyelembevételével kell értékelni, amelyről a szolgáltatónak az érintett szerződés megkötésének időpontjában tudomása lehetett, és amely az említett szerződés későbbi teljesítésére kihathatott, mivel a szerződési feltétel a felek közötti olyan egyenlőtlenséget is hordozhat, amely csak a szerződés teljesítése során válik nyilvánvalóvá (lásd ebben az értelemben: 2017. szeptember 20-i Andriciuć és társai ítélet, C-186/16, EU:C:2017:703, 54. pont).

35 A fentiekre tekintettel a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2017. január 26-i Banco Primus ítéletet (C-421/14, EU:C:2017:60) úgy kell értelmezni, hogy a szerződési feltétel 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékeléséhez az említett ítéletben kidolgozott szempontok – különösen az e feltétel által a felek szerződéséből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára előidézett jelentős egyenlőtlenség – nem tekinthetők sem együttes, sem vagylagos jellegűnek, hanem e szempontokat úgy kell értelmezni, hogy azok magukban foglalják az érintett szerződés megkötésekor fennálló összes körülményt, amelyet a nemzeti bíróságnak a szerződési feltétel 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében vett tisztességtelen jellegének értékeléséhez meg kell vizsgálnia.

Az ötödik kérdésről

36 Tekintettel a negyedik kérdésre adott válaszra, nincs szükség az ötödik kérdés megválaszolására, amely abból a feltevésből indul ki, hogy a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 66. pontjában foglalt szempontok együttes jellegűek.

A második kérdésről

37 Második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy egy kölcsönrészlet megfizetésének harminc napot meghaladó késedelme a kölcsön futamidejére és összegére tekintettel önmagában is a kölcsönszerződésnek a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) értelmében vett kellően súlyos megsértését képezheti.

38 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság hatásköre ezen a területen kiterjed az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és az irányelv mellékletében szereplő „tisztességtelen feltétel” fogalmának értelmezésére, valamint arra, hogy a nemzeti bíróság milyen szempontokat alkalmazhat vagy köteles alkalmazni valamely szerződési feltétel ugyanezen irányelv rendelkezéseire tekintettel történő vizsgálatakor, azzal, hogy e bíróság feladata, hogy az említett szempontok alapján az adott tényállás sajátos körülményei függvényében az adott szerződési feltétel konkrét minősítéséről döntsön. Ebből következően a Bíróságnak arra kell szorítkoznia, hogy a kérdést előterjesztő bíróság számára meghatározza azokat a szempontokat, amelyeket ez utóbbi bíróságnak figyelembe kell vennie az érintett feltétel tisztességtelen jellegének értékelése során (2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

39 Amint az a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) 66. pontjából kitűnik, az adós kötelezettségeinek korlátozott ideig tartó nemteljesítése miatt a szerződés lejárat előtti felmondását lehetővé tevő feltétel esetlegesen tisztességtelen jellegének a nemzeti bíróság által végzett értékelésekor e bíróság feladata többek között annak vizsgálata, hogy a kölcsön futamidejére és összegére tekintettel a nemteljesítés eléggé súlyos-e ahhoz, hogy igazolja a kölcsönnyújtó jogát a kölcsönszerződés lejárat előtti felmondására, amelynek révén a megfizetendő összegek azonnal esedékessé válnak,

40 Így nem kizárt, hogy a nemzeti bíróság arra a következtetésre jut, hogy a tőke, a kamat vagy a járulékok egyetlen részletének megfizetésében mutatkozó, harminc napot meghaladó késedelem a szerződés kellően súlyos nemteljesítésének minősül.

41 Következésképpen a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az esedékes törlesztőrészlet megfizetésének harminc napot meghaladó késedelme a kölcsön futamidejére és összegére tekintettel főszabály szerint önmagában is a kölcsönszerződésnek a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60) értelmében vett kellően súlyos megsértését képezheti.

Az első és a harmadik kérdésről

42 Az első és a harmadik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes, ha egy kölcsönszerződés felei e szerződésbe olyan szerződési feltételt foglalnak bele, amely kifejezetten és egyértelműen kimondja, hogy a szerződés a lejáratú idő előtt felszólítás nélkül felmondható, ha a részletfizetés késedelme egy bizonyos időtartamot meghalad.

43 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az említett irányelv 3. cikkének (1) bekezdéséből következik, hogy a szerződés olyan feltétele, amelyet a felek egyedileg nem tárgyaltak meg, tisztességtelennek minősül, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára (2020. július 2-i STING Reality végzés, C-853/19, nem tették közzé, EU:C:2020:522, 52. pont).

44 Így az a körülmény, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés feltételét egyedileg nem tárgyalták meg, lehetőséget nyújt a nemzeti bíróság számára, hogy a 93/13 irányelv rendelkezései alapján fennálló kötelezettségeinek megfelelően az ilyen feltétel tisztességtelenségét vizsgálja (lásd ebben az értelemben: 2020. július 2-i STING Reality végzés, C-853/19, nem tették közzé, EU:C:2020:522, 54. pont).

45 Ugyanakkor önmagában az a körülmény, hogy egy adott feltételben foglalt kötelezettség kifejezett és egyértelmű, nem mentesíti e feltételt a tisztességtelen jellegének a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése alapján történő vizsgálata alól, az említett irányelv 4. cikke (2) bekezdésének alkalmazhatóságára is figyelemmel.

46 Az említett irányelv 4. cikkének (2) bekezdése szerint a feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az árnak vagy díjazásnak az ellenértékként szállított árunak vagy nyújtott szolgáltatásnak való megfelelésére, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek (2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, EU:C:2019:820, 31. pont).

47 E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy a szerződés azon feltételeit, amelyek az említett rendelkezés értelmében a „szerződés elsődleges tárgyának” fogalmába tartoznak, úgy kell érteni, mint amelyek e szerződés alapvető szolgáltatásait állapítják meg, és amelyek – ilyeneként – jellemzik azt. Ezzel szemben azok a feltételek, amelyek magának a szerződéses kapcsolatnak a lényegét meghatározó feltételekhez képest járulékos jelleggel rendelkeznek, nem tartozhatnak az említett fogalomba (2019. október 3-i Kiss és CIB Bank ítélet, C-621/17, EU:C:2019:820, 32. pont).

48 A célszerűség érdekében hozzá kell tenni, hogy nem tűnik úgy, hogy az alapeljárásban szóban forgó feltétel a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében vett „szerződés elsődleges tárgya” fogalmába tartozna, aminek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata.

49 Márpedig annak megállapításához, hogy az olyan feltétel, amely az eladó vagy szolgáltató számára jogosultságot biztosít arra, hogy a kölcsön teljes összegét lejártá nyilvánítsa, a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben „jelentős egyenlőtlenséget” idéz-e elő a fogyasztó kárára, a nemzeti bíróságnak – a jelen

ítélet 35. pontjában említettek szerint – meg kell vizsgálnia a szóban forgó szerződés megkötésének valamennyi körülményét, ideértve azt is, hogy ez a jogosultság eltér-e az adott területen a konkrét szerződéses rendelkezések hiányában alkalmazandó, általános jogi szabályoktól. Ilyen összehasonlító vizsgálat alapján ítélni meg a nemzeti bíróság, hogy adott esetben a szerződés mennyiben hozza a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe a fogyasztót (2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 59. pont).

50 A nemzeti bíróságnak e célból meg kell vizsgálnia, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén és szerűen elvárhatta-e, hogy a fogyasztó az egyedi tárgyalást követően elfogadja az érintett feltételt (2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 69. pont).

51 A fentiekre tekintettel az első és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 4. cikkét úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezésekkel – az említett irányelv 4. cikke (2) bekezdésének alkalmazhatóságára is figyelemmel – ellentétes, ha a kölcsönszerződésbe a szerződő felek olyan feltételt foglalnak bele, amely kifejezetten és egyértelműen rögzíti, hogy egy bizonyos időtartamot meghaladó fizetési késedelem esetén e szerződés felszólítás nélkül felmondható, amennyiben az említett feltételt a felek egyedileg nem tárgyalták meg, továbbá a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.

FÓRUM

Pomeisl András József*
A Legfelsőbb Bíróság/Kúria államosítással
kapcsolatos gyakorlata,
különös tekintettel az 1945 és 1957 közötti időszakra

Absztrakt

Az 1945 és 1957 közötti államosítással kapcsolatos problémakör lezártnak tűnik, bár az Alkotmánybíróság és a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) számos ügyben foglalt állást az államosítással, időről időre indulnak ilyen tárgyú ügyek. Tanulmányomban alapvetően az alkotmányos tulajdonvédelem polgári jogi eszközeinek (*rei vindicatiós* per, kártalanítás, kártérítés) alkalmazhatósága szempontjából kívánom áttekinteni a Legfelsőbb Bíróság és a Kúria gyakorlatát, külön kitérve az államosítás fogalmára és az 1945 és 1957 közötti államosítások orvoslásával kapcsolatos politikai és alkotmányos háttérre.

The case-law of the Supreme Court/Curia of Hungary
regarding nationalization between 1945 and 1957

Abstract

The issue of nationalization between 1945 and 1957 seems to be closed; however, from time to time, such cases are brought to court. In this study, I would like to review the case-law of the Supreme Court and the Curia of Hungary from the perspective of the applicability of civil law instruments of constitutional protection of ownership, paying special attention to the concept of nationalization and the political and constitutional background related to the remedying of the nationalizations between 1945 and 1957.

Bevezetés

Az államosítással kapcsolatos problémakör lezártnak tűnik, az Eszterházy-hitbizomány ügye azonban jól mutatja, hogy maradtak még nyitott kérdések, és a jövőben is felmerülhetnek még olyan jogviták, amelyek az államosításban gyökereznek. Bár a Legfelsőbb Bíróság és a Kúria számos ügyben foglalt állást az államosítás jogkövetkezményeiről és az Alkotmánybíróság is jónéhány határozatában foglalkozott a kérdéssel, a jogirodalomban meglepően kevés nyomot hagyott a kérdéskör. Tanulmányomban csak az 1945 és 1957 közötti államosítással foglalkozom, s nem térek ki az ipari tulajdon államosításának kérdéseire, valamint a kárpótlási törvények rendelkezéseire és annak gyakorlatára. Alapvetően az alkotmányos tulajdonvédelem polgári jogi eszközeinek (*rei vindicatiós* per, kártalanítás, kártérítés)

alkalmazhatósága szempontjából kívánom áttekinteni a Legfelsőbb Bíróság és a Kúria gyakorlatát, külön kitérve az államosítás fogalmára és az 1945 és 1957 közötti államosítások orvoslásával kapcsolatos politikai és alkotmányos háttérre.

I. Fogalmi tisztázás

Az államosítással kapcsolatos dilemmák jobb megértéséhez szükségesnek látszik az államosítás fogalmának tisztázása, és e jelenség elhelyezése a jogrendszer egészében. A kérdéssel az utóbbi évek jogirodalma kevésbé foglalkozott, alapvetően azért, mert a rendszerváltást követő években az államosítás a rosszemlékű államszocializmus kiépítésének egy elemeként a múlt részének tűnt, amely élesen szemben állt az akkori privatizációs tendenciákkal, így a rendszerváltást követően inkább a politikai kritika szintjén jelent meg az államosítás fogalma. A valóság ezzel szemben az, hogy az államosítás a szovjet megszállás előtti időben is jelen volt a magyar jogrendszerben, és napjainkban is megjelenik, elegendő e körben csupán utalnunk a vasutak 19. század végi államosítására vagy a dohány-kiskereskedelmi tevékenység kizárólagos állami gazdasági tevékenységi körbe vonására gondolni.

Az államosítás elméleti kérdéseit *Andorkó Imre* vizsgálta a kisajátítással való viszony szempontjából. *Andorkó utal Kampis György* álláspontjára, amely „az államosítást és a közérdekű igénybevételt, a mezőgazdasági földreformot, tagosítási földrendezést a szocialista forradalom első szakaszához tartozó és csak ott értelmezhető jelenségnek tekintette, amelyet szigorúan elhatárolt a kisajátítástól”.¹ Ő maga azonban kétségeit fejezi ki ennek indokoltsága kapcsán, és rámutat: „[a] ma kisajátítással foglalkozó jogtudósok többsége éles határt von az államosítás és a kisajátítás közé, amelynek a Kampis-féle, gondosan megindokolt és kifejtett elmélet szerint megvan a teoretikus alapja. Am a szocializmus előtti magánjogi elméletek alapján (lásd a kisajátítás *Harrer Ferenc* által használt tág értelmezését) az államosítás (illetve annak különböző megjelenési formája) a lényegét tekintve egy speciális kisajátításnak tekinthető, amelynek elsődleges célja a tulajdoni szerkezetváltás elérése.”²

Harrer Ferenc tágabb meghatározása szerint „a kisajátítás azon jogintézmény, mely az egyén tulajdon- vagy egyéb dologbeli jogát a mennyiben az állam fejlődésének föltételeivel összeütközésbe jut, teljes kártalanítás mellett megszünteti vagy korlátozza”, vagyis – ahogyan *Andorkó* rámutat – „nemcsak az ingatlanok tulajdonjogának »kényszer-adásvétellel« való megszerzését tekinti kisajátításnak, hanem az ingó dolgok ily módon való »megszerzését« vagy elvonását is; ugyanakkor tágabb értelemben vett kisajátításnak tekinti

* A szerző PhD főtanácsadó, Kúria. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, és nem értelmezhető az őt foglalkoztató intézmény állásfoglalásaként.

¹ ANDORKÓ Imre: *A kisajátítás fogalmának dilemmái*, In: *Kihívások és lehetőségek napjaink magánjogában* (szerk.: Szikora Veronika), DE ÁJK, Debrecen, 2009, 17.

² ANDORKÓ *i.m.* 18.

az államnak a magántulajdonba való minden beavatkozását, amelyet a közérdek vezérel”.³

A magam részéről a fogalmi tisztázásnak három fő akadályát látom, amelyek részben e jogintézmények kettős, közjogi és magánjogi arculatából és konkrét szabályozásából fakadnak. Az első a magánjogi és alkotmányjogi tulajdon fogalmának keveredése, a második az egyes jogintézmények fogalmi elemeinek és garanciális feltételeinek vegyítése, harmadik a konkrét jogszabályi korlátok rávetítése a fogalomra. A magánjogi tulajdon fogalma egy konkrétan meghatározott tartalmú alanyi jogra, a tulajdonjogra utal, amelynek tárgya kizárólag dolog lehet, és amelynél fogva a tulajdonost a dolgon általános és kizárólagos jogi uralom illeti meg, és jogosult bárki jogosulatlan behatásának kizárására.⁴ Ezzel szemben alkotmányjogi értelemben a tulajdonhoz való jog általában a törvényesen megszerzett vagyoni értékű jogosultságokat védi.⁵ Ha a kisajátítás és az államosítás az alkotmányjogi értelemben vett tulajdon elvonásának minősül, annak tárgyköre szélesebb, és nem korlátozódik a magánjogi értelemben vett tulajdonjog elvonására, hanem bármely vagyoni értékű jog elvonására szolgálhat. Hasonlóképpen a szóban forgó jogintézmények tárgyi körét bővíti, ha a fogalmat eloldjuk a konkrét jogi szabályozástól, nevezetesen attól, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 5:34. §-a és a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény kizárólag ingatlanok kisajátítását teszi lehetővé. Ezt annál is inkább megtehetjük, mert az Alaptörvény XIII. cikkének (2) bekezdése ilyen korlátozást nem tartalmaz, hanem úgy rendelkezik, hogy *tulajdon* kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet. A kisajátítható javak körének bővítése tehát alkotmányos korlátokba nem ütközik, a jelenlegi szűkítés a jogalkotó szabad döntésének következménye. A garanciarendszer és a fogalom szétválasztása pedig utat nyit a felé, hogy a hangsúly a kisajátítás és az államosítás valós tartalmára kerüljön, és egységes fogalom vonatkozzon a jogállami és a nem jogállami keretek között megalkotott jogintézményekre.

A magam részéről a kisajátítás és az államosítás közös lényegét az alkotmányjogi értelemben vett tulajdon elvonásában látom, és a helyes rendszertani megközelítés értelmében összevetendőnek tartom egy harmadik jogintézménnyel, az elkobzással. Mindhárom

intézményben közös, hogy az alkotmányjogi értelemben vett tulajdon, tehát a vagyoni értékkel bíró jogok állam általi elvonására irányulnak; a három jogintézmény azonban célját és joghatását tekintve világosan elkülöníthető.

1. A kisajátítás olyan, *egyedileg meghatározott* vagyontárgyak elvonását jelenti, amelyekre valamilyen *konkrét cél elérése* érdekében szükség van. Az elvont vagyon alapvetően attól függően kerül köz- vagy magántulajdonba, hogy a célt milyen formában, ki valósítja meg.

2. Az államosítás (bár helyesebb lenne inkább köztulajdonba vételnek nevezni) *meghatározott típusú* vagyontárgyak elvonását jelenti, valamely *általános jellegű gazdaság- vagy társadalompolitikai cél* elérése érdekében.⁶ Az elvont vagyon ilyenkor köztulajdonba kerül, és általában korlátozottan forgalomképes vagy forgalomképtelenné válik.

3. Az elkobzás *meghatározott jogalany* (valamennyi vagy meghatározott) vagyontárgyainak elvonását jelenti, valamely *jogsértés következményeként*, büntető vagy (további jogsértést) megelőző céllal. Az elvont vagyon itt is köztulajdonba kerül, de a későbbiekben fedezetül szolgálhat a jogsértés áldozatai vagyoni igényeinek kielégítésére is.

A három jogintézmény abban is különbözik, hogy azokhoz egy magántulajdonra épülő alkotmányos rendben más-más garanciarendszer kötődik. Az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez csatolt első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke a tulajdonelvonásnak alapvetően két feltételét határozza meg: a közérdek fennálltat és a törvényben meghatározott anyagi jogi és eljárásjogi feltételek betartását.

1. A kisajátítással szemben a tulajdonhoz való alkotmányos jogban foglalt állaggarancia relatív (bár kivételesen, de mellőzhető), míg az értékgarancia abszolút (azonnali, teljes és feltétlen kártalanítási kötelezettséggel jár).⁷ Ezen túlmenően a kisajátítás egyedi mérlegelést igényel: azt, hogy a kisajátítást kérő által megjelölt és alkotmányosan igazolt cél eléréséhez konkrétan az adott vagyontárgy hatósági elvonására van szükség.

2. Az államosításnál ugyancsak érvényesül az a tétel, hogy a tulajdonhoz való alkotmányos jogban foglalt állaggarancia relatív (bár kivételesen, de mellőzhető), míg az értékgarancia abszolút (azonnali, teljes és feltétlen kártalanítási kötelezettséggel jár).⁸ Az államosítás nem

³ ANDORKÓ Imre: *A kisajátítás története(i), a kisajátítás történetének dilemmái*, In: Merre tart a magyar civilisztikai jogalkotás a XXI. század idején? (szerk.: Csöndes Mónika–Nemessányi Zoltán), PTE AJK, Pécs, 2010, 61.

⁴ Vö. Ptk. 5:13. §.

⁵ A tulajdon e tág fogalmához lásd például: *Brosset-Triboulet and Others v. France* [GC], no. 34078/02, § 71, 29 March 2010; *Kopecný v. Slovakia* [GC], no. 44912/98, § 35, ECHR 2004-IX; *Žáková v. the Czech Republic*, no. 2000/09, § 48, 3 October 2013; *Vékony v. Hungary*, no. 65681/13, § 29, 13 January 2015. Az eredeti, természetjogi koncepcióban a tulajdonhoz való jog azt a jogot is magában foglalta, hogy az embernek legyen vagyona olyan mértékben, ahogyan az az élete anyagi szükségleteinek biztosításához szükséges. A modern alkotmányos rendszerek és az EJEB gyakorlata ezt a jogot azonban nem tekinti a tulajdonhoz való jog

részének, csupán a már megszerzett individuális vagyoni értékű jogosultságok védelmét érti rajta. E tágabb értelemben vett tulajdonjog egyes részelemei azonban nemzetközi és alkotmányos szinten is elismertek, lásd A Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 6., 9. és 11. cikkeit és az Alaptörvény XIX. és XXII. cikkeit.

⁶ Tipikusan ilyen a különböző állami monopóliumok kialakítása, illetve a magánmonopóliumok kialakulása megakadályozásának szándéka. Lásd például: *Vékony v. Hungary*, no. 65681/13, § 31, 13 January 2015.

⁷ Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdés.

⁸ Elméletben felvethető, hogy létezhet alkotmányos indoka az értékgaranciát feloldó államosításnak olyan monopóliumok esetén, amelyek a társadalom egészét zárják el valamely alapvető anyagi igényének kielégítésétől (pl. az adott éghajlaton egyedül termelhető gabonát védő kizárólagos jogi oltalom esetén, ha annak

igényel egyedi mérlegelést, a szükségesség-arányosság tesztet az elérni kívánt gazdasági- vagy társadalompolitikai cél és az adott típusú vagyontárgyak társadalmi szintű elvonásból fakadó hátrányok között kell elvégezni,⁹ bár a mérlegelés körében itt is jelentőséget kaphat az, ha a vagyonelevonás valamely jogalanyra túlzott egyéni terhet (*excessive individual burden*) ró.¹⁰

3. Az elkobzás esetén a tulajdonhoz való alkotmányos jogban foglalt értékgarancia sem érvényesül abszolút jelleggel, figyelemmel a jogintézmény szankciós jellegére. A szankciós jellegű tulajdonelvonás korlátját egy általános szinten elvégzett, absztrakt tettarányossági teszt (a tulajdonos által elkövetett jogsértés jellege arányban áll-e a szankció által okozott jogsérelemmel), a *nullum crimen sine lege* és a *nulla poena sine lege* elve és az egyéni felelősség megállapításának szükségessége jelentik.

A fenti tételek *mutatis mutandis* igazak abban az esetben is, ha nem a vagyon teljes elvonására, csak a használat korlátozására kerül sor.¹¹

Ha ebben a fogalmi keretben vizsgáljuk a szocialista rendszerben megalkotott államosítási törvényeket, láthatjuk, hogy azok egy része ugyan vegyíti az államosítás és az elkobzás jegyeit, amennyiben bizonyos társadalmi csoportokat, egyéneket személyes „magatartásukra” tekintettel mentesít az államosítás alól, ez azonban nem változtat azon, hogy az államosítások célja a tulajdoni rend átalakítása volt, vagyis egy általános gazdaság- és társadalompolitikai célt szolgáltak.

jogosultja nem biztosítja a felhasználás lehetőségét). Ez azonban egyfelől visszavezet ahhoz az általánosabb kérdéshez, hogy valójában mi a célja a tulajdonhoz való jog biztosításának, és van-e olyan mértékű vagyon, amelyet meghaladó mértékű vagyon kártalanítás nélküli elvonása már nem érinti a tulajdonhoz való jog tartalmát, ami viszont mindenképpen meghaladja e tanulmány kereteit, másrészt ez rendszerint együtt jár olyan magatartással, amely alapot adhat az elkobzás fogalmi körébe eső jogintézmények alkalmazására (a fenti példánkban kényszerengedélyek kiadására).

⁹ Lásd például: *Bélané Nagy v. Hungary* [GC], no. 53080/13, §§ 112–114, 13 December 2016; *Lengyel v. Hungary*, no. 8271/15, §§ 29–32, 18 July 2017; *Fábián v. Hungary* [GC], no. 78117/13, §§ 69–85, 5 September 2017.

¹⁰ Lásd például: *Bélané Nagy v. Hungary* [GC], no. 53080/13, §§ 115–118, 13 December 2016; *Baczúr v. Hungary*, no. 8263/15, §§ 29–32, 7 March 2017; *Lengyel v. Hungary*, no. 8271/15, §§ 28–32, 18 July 2017.

¹¹ Lásd például: *Vékony v. Hungary*, no. 65681/13, §§ 34–36, 13 January 2015; *Barcza and Others v. Hungary*, no. 50811/10, §§ 45–47, 11 October 2016; *Könyv-Tár Kft and Others v. Hungary*, no. 21623/13, §§ 45–49, 16 October 2018; *Könyv-Tár Kft and Others v. Hungary*, no. 21623/13, §§ 25–28, 5 October 2021.

¹² Vö. a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény, 148. § (1) bekezdés b) pont.

¹³ Az 1949. évi XX. törvény eredeti preambuluma szerint: „A nagy Szovjetunió fegyveres ereje felszabadította országunkat a német fasiszták igája alól,

II. A politikai és alkotmányos háttér

A legfelsőbb bírósági gyakorlatot nagymértékben befolyásolta az államosítással kapcsolatos országgyűlési és alkotmánybírósági álláspont. Ennek az álláspontnak a megértéséhez fel kell idéznünk azt, hogy a rendszerváltás valójában felkészületlenül érte az alkotmányjog művelőit, hiszen a rendszerváltás megtörténteig az 1949. évi XX. törvényben meghatározott államrend törvényességének megkérdőjelezése fel sem merülhetett, hiszen az bűncselekménynek minősült,¹² ezért nem dolgozták ki az elméleti, dogmatikai háttérét annak, hogy alkotmányjogi szempontból milyen viszony áll fenn egyfelől a korábbi Magyar Királyság, illetve Magyar Köztársaság és a Magyar Népköztársaság között,¹³ másfelől a Magyar Népköztársaság és az újonnan kikiáltott Magyar Köztársaság között, és ennek fényében milyen módon lehet megítélni a Magyar Népköztársaság jogszabályainak közjogi érvényességét.

Bár a szovjet megszállást megelőző magyar alkotmányjog-tudomány ismerte a közjogi *vis maior* és a közjogi *provizórium*, valamint a közjogi semmisség fogalmait, e kategóriák használatára és az ebből fakadó jogkövetkezmények alkalmazására az 1990-es évek elején nem került sor.¹⁴ A magyar államalakulatok viszonyát azonban valójában csak az Alaptörvény rendezte 2011 tavaszán, törvénytelenné nyilvánítva a megszállók által Magyarországra oktrojált rendszereket, helyreállítva ugyanakkor az állami és alkotmányos jogfolytonosságot a Magyar Királyság és a Magyar Köztársaság között.¹⁵ A rendszerváltás időpontjában az állampárt és az Ellenzéki Kerekasztal résztvevői a problémát nem a rendszer törvénytelenségében, hanem a megfelelő demokratikus legitimitáció hiányában ragadták

szétzúzta a földesurak és nagytőkések népellenes államhatalmát, megnyitotta dolgozó népünk előtt a demokratikus fejlődés útját.” Ebből a jogfolytonosság megszakítása volt levezethető, ezért felmerült, hogy a Magyar Köztársaság a Magyar Királyság vagy a Magyar Népköztársaság jogutódja-e; ez a dilemma az ún. címervita kapcsán is felmerült. A Magyar Királyság és a Magyar Köztársaság viszonyát egy korábbi tanulmányomban részletesen elemeztem: POMEISL András József: „Szabad-e adót fizetni a császárnak?” In: A Szent Korona-eszme időszzerűsége (szerk.: Tóth Zoltán József), Szent István Társulat, Budapest, 2004, 105–169.

¹⁴ E fogalmak tartalmára és jogkövetkezményeire lásd bővebben: POMEISL *i. m.* 127–131.

¹⁵ A Nemzeti Hitvallás kimondja, hogy „[n]em ismerjük el történeti alkotmányunk idegen megszállások miatt bekövetkezett felfüggesztését. Tagadjuk a magyar nemzet és polgárai ellen a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúra uralma alatt elkövetett embertelen bűnök elévülését. Nem ismerjük el az 1949. évi kommunista alkotmányt, mert egy zsarnoki uralom alapja volt, ezért kinyilvánítjuk érvénytelenségét. Egyetértünk az első szabad Országgyűlés képviselőivel, akik első határozatukban kimondták, hogy mai szabadságunk az 1956-os forradalmunkból sarjadt ki. Hazánk 1944. március tizenkilencedikén elveszített állami önrendelkezésének visszaálltát 1990 május másodikatól, az első szabadon választott népképviselőt megalakulásától számítjuk. Ezt a napot tekintjük hazánk új demokráciája és alkotmányos rendje kezdetének”.

meg; ez magyarázza, hogy a többpártrendszer keretei között megtartott első szabad választásokat követően nem alkotmányozó Nemzetgyűlés, hanem Országgyűlés alakult, amely első elfogadott törvényében¹⁶ megemlékezett ugyan az 1956-os forradalomról, de nem minősítette az 1945 után kiépült rendszert eleve törvénytelennek, és nem tisztázta a viszonyt a történeti magyar államisággal.

Ebből a politikai megközelítésből érthető módon az Alkotmánybíróság is azzal az előfeltevéssel közelített a Magyar Népköztársaság jogszabályaihoz, hogy azok törvényes, ám illegitim rendszer jogalkotásának termékei, így a jogállamiság elemét képező jogbiztonság védelme kiterjed az ezekre alapított jogviszonyokra is. Ez az államosítási törvényekkel okozott jogsérelmek orvoslása körében is alapvető jelentőségű megközelítésnek bizonyult. Hozzá kell ugyanakkor tenni, hogy az 1990-es évek jogalkotásának kárpótlási jellegű megközelítését ez önmagában nem magyarázza, hiszen már a tulajdonképpeni rendszerváltást megelőzően is felmerült más megoldás, amely közelebb állt volna egy alkotmányos tulajdonjog primátusára alapított szemlélethez.

A kárpótlási törvénnyel érintett államosítási törvények ugyanis – csaknem kivétel nélkül¹⁷ – kártalanítást irányoztak elő a vagyonelvonásért, de azt általában külön törvényre utalták, amelyek nem születtek meg.¹⁸ Erre tekintettel már a Németh-kormány időszakában felmerült a korábbi tulajdonosok kártalanításának kérdése; *Felméry Imre* álláspontja szerint ekkor még „[a]z elsőkön eljárt tanácsi szervek által összeállított eredeti jegyzékek és a későbbi változások – ingatlan visszaadások – után összeállított, illetve helyesbített jegyzékek a fővárosi (megyei) tanács vb igazgatási feladatot ellátó szakigazgatási szervénél megtalálhatók, azokat gondosan őrzik. E jegyzékek alapján tételes vizsgálattal meg lehetne állapítani, hogy hol, mikor, milyen törvénysértést követtek el a házingatlanok államosításakor, más szóval állami tulajdonba vettek-e olyan házingatlant, amelyet a tvr. szerint nem kellett volna államosítani. Ez azonban igen nagy munka lenne

és szükségtelen, mert a reparáció, a kártalanítás szempontjából az a lényeges, hogy maga a jogszabály, a jogalkotás volt koncepció és turpis; kártalanítást ígért, de azt nem teljesítette.”¹⁹

Felméry javaslata szerint „[a] rendezés abból induljon ki, hogy ilyen hosszú idő után a kártalanítás minden érintett személy számára igazságos és egységes megvalósítása nem reális célkitűzés. A reparáció szerény mértékű készpénz, kártalanítás vagy természetben (esetleg csereingatlannal) történő kártalanítás lehet. [...] A készpénz (esetleg kötvény formában való) kártalanítás egyszerű szabályozással és viszonylag rövid idő alatt lebonyolítható. A természetbeni kártalanítás rendkívül munkaigényes és számos problémát okozhat. Ha az állami tulajdonba vett házingatlant magánszemély részére már elidegenítették, annak visszaadását ki kell zárni. Ha azonban a házingatlan jelenleg állami tulajdon és a volt tulajdonos annak visszaadását kéri, indokolt a tulajdonjog visszaadása azzal a megszorítással, hogy a használati jog sérelmét ne okozza. Ez a követelmény azonban az esetek zömében nehezen realizálható. Az ingatlan alkatrészeinek és tartozékainak, továbbá a házingatlannal együtt ingó vagyoni állami tulajdonba vétele miatti kártalanítás, kárérték megállapítása általában lehetetlen.”²⁰ Ezt követően négy megoldási javaslatot vázolt fel.²¹

Osszetettebb megoldást javasolt cikkében *Prugberger Tamás* és *Orosz Gábor*. Miként rámutattak: „[a] politikai, jogászai és a társadalmi köztudat a mező és erdőgazdasági földtulajdon privatizálása és reprivatizálása tekintetében megoszlik. Ez tünt ki a Magyar Jogászegylet által Siófokon 1990. május 3–5. között rendezett jogászkonferencián elhangzott előadásokból és hozzászólásokból is. Az egyik irányzat védeni kívánja a mezőgazdasági szervezetek jelenleg működő típusát és formáit az egyre erőteljesebben jelentkező földvisszaadási törekvésekkel szemben, míg a másik az állampolgári alanyi jog elve alapján a földeknek a volt jogos tulajdonosok részére való visszaadása, illetve a forgalmi érték figyelembevételével való teljes

¹⁶ 1990. évi XXVIII. törvény az 1956 októberi forradalom és szabadságharc jelentőségének törvénybe iktatásáról.

¹⁷ A kivételek közé tartozik az 1948. évi XXXIII. törvénycikk a nem állami iskolák fenntartásának az állam által való átvétele, az azokkal összefüggő vagyontárgyak állami tulajdonbavétele és személyzetének állami szolgálatba való átvétele tárgyában, valamint a hitbizományok megszüntetéséről szóló 1949. évi VII. törvény.

¹⁸ Az ideiglenes nemzeti kormány 600/1945. M. E. számú rendelete a nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földműves nép földhözjuttatásáról 39. §; a szénbányászat államosításáról szóló 1946. évi XIII. törvény, 6. § (1) bekezdés; egyes villamosművek energiatelepeinek és távvezetékeinek állami tulajdonba vételéről és a villamos energiagazdálkodással kapcsolatos egyéb rendelkezésekről szóló 1946. évi XX. törvénycikk, 14. §; a Magyar Nemzeti Bank és a Pénzügyi Központ I. kúriájába tartozó, részvénytársasági alapon működő pénzügyintézetek magyar tulajdonban levő részvényeinek állami tulajdonbavételéről szóló 1947. évi XXX. törvénycikk, 8. § (1) bekezdés; a bauxitbányászat és az alumíniumtermelés államosításáról szóló 1948. évi XIII.

törvénycikk, 9. §; egyes ipari vállalatok állami tulajdonba vételéről szóló 1948. évi XXV. törvénycikk, 14. § (1) bekezdés; a közforgalmú és korlátozott közforgalmú keskenynyomközű vasutak állami tulajdonba vételéről szóló 13390/1948. (1949. I. 5.) Korm. rendelet, 3. § (3) bekezdés; a szovjet katonai emlékművek és hősi temetők céljára szolgáló ingatlanoknak községi (városi) tulajdonba vételéről szóló 1949. évi I. törvénycikk, 2. §; egyes gazdasági vasutaknak az államkincstár tulajdonába vételéről szóló 450/1949. (I. 15.) Korm. rendelet, 4. §; 1949. évi 3. törvényerejű rendelet a mező- és erdőgazdasági ingatlanok részleges tagosításáról, 4. § (5)–(6) bekezdés; egyes ipari és közlekedési vállalatok állami tulajdonba vételéről szóló 1949. évi 20. törvényerejű rendelet, 12. § (1) bekezdés; a közforgalmú gyógyszerárak állami tulajdonba vételéről szóló 1950. évi 25. törvényerejű rendelet, 11. §; egyes házingatlanok állami tulajdonbavételéről szóló 1952. évi 4. törvényerejű rendelet, 10. §.

¹⁹ FELMÉRY Imre: *Az államosított házingatlanok volt tulajdonosainak kártalanítása*, Magyar Közigazgatás, 8/90, 690–691.

²⁰ Uo. 691–692.

²¹ Uo. 692–693.

kártalanítás mellett száll síkra akkor is, ha ez az agrárszövetkezeteket kritikussá helyezte.

Őszintén szólva, és inkább ez utóbbi táborral rokonszervezünk, de felfogásukat túl radikálisnak tartjuk. Megítélésünk szerint a társadalmi közmegegyezésnek és megbékélésnek megfelelő olyan megoldás is megvalósítható, amely mellett nem kerül kritikussá helyzetbe a mezőgazdaság, és az agrárszövetkezet is megmenthető. Kiinduló tételünk az, hogy mindenkit, akinek a saját akarata nélkül, a társadalmi közmegegyezéssel ellentétes törvények alapján bevitték a földjét a szövetkezetbe, vissza kell adni, vagy kártalanítani kell. [...] A nyugat-európai agrárjogi megoldások átvételével azonban csak olyanoknak lenne szabad visszaadni a földet, akik annak mezőgazdasági művelésben tartását vállalják.”²² A javaslat lényege, hogy a reprivatizációra mind a termőföld, mind a lakások, mind az ipari üzemek tekintetében csak a családi szükségleteket és a családi vállalkozást meg nem haladó mértékben adott volna lehetőséget, ezt meghaladó mértékben – adott esetben vagyonegyben kiadandó – kártalanításra került volna sor, és a tulajdonát visszaszerző személyt kötelezte volna az időközi beruházások megtérítésére.²³

Az Országgyűlés azonban úgy döntött, hogy a kérdés nem egyszerűen, a feltétlen értékgarancia elve alapján rendezzi.

Az első tervek szerint a mezőgazdasági földterületek tekintetében reprivatizációra, más tulajdoni sérelmek esetén a részleges kártalanításra került volna sor. Ezt a megoldást az Alkotmánybíróság is megvizsgálta a 21/1990. (X. 4.) AB határozatában. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint „A Kormány által tervezett részleges kártalanításnak [...] kizárólag a méltányosság a jogi alapja: erre a kártalanításra nincs az államnak kötelezettsége, és nincs rá senkinek sem alanyi joga. Ahogy a reprivatizálás nem az államosításból vagy szövetkezetszervezésből következő igény, a kártalanítás sem az, hanem kizárólag a szuverén állami elhatározáson múlik. A Kormány által tervezett kártalanítás alapja nemcsak az elvesztett tulajdon, hanem az elszenvedett sérelmek általában. Az ingyenes reprivatizálás és a kártalanítás lehetnek a politikai jóvátételen belüli változatok, jogilag azonban függetlenek, jogi rendezésük teljesen más összefüggésben történik (a piacgazdaság megteremtése, illetve a sérelmek enyhítése). Az egyiken belüli diszkrimináció így a másik megoldáson belüli fordított diszkriminációval nem egyensúlyozható ki. A volt földtulajdonosok kedvezményezését az állami tulajdonból való tulajdonszerzés során tehát nem egyenlíti ki az, hogy ők nem kapnának kártalanítást. Nem tekinthető a földre vonatkozó eredeti tulajdonviszonyok helyreállítása, illetőleg az egyéb vagyontárgyak tulajdonosainak eleve részleges pénzbeli kártalanítása ugyanazon kártalanítás különböző módjainak.”²⁴

Az Alkotmánybíróság szerint „[a]z állami tulajdon magántulajdonba adása során az állam az Alkotmány preambulumban célul tűzött szociális piacgazdaság megvalósításának feladatát látja el. Arra nézve azonban tulajdonosként szabadon cselekszik, hogy a

magántulajdont – akár saját tulajdonának átadása révén is – miként támogatja. Ha azonban az állam az állami tulajdon magántulajdonba adása során a tulajdonszerzés feltételeit tekintve megkülönbözteti és másként kezeli a volt tulajdonosokat, mint a nem tulajdonosokat, sőt a volt tulajdonosok csoportján belül tovább differenciál, csak akkor nem sérti meg az Alkotmány 70/A. §-át, ha indokai megfelelnek a megengedett pozitív diszkrimináció feltételeinek. [...] A volt tulajdonosoknak, csakúgy, mint a nem tulajdonosoknak nem az állami tulajdonból való részletetésre van ugyanis joguk, hanem arra, hogy egy ilyen lehetőség szabályozásánál egyenlőként kezeljék őket, és mindegyikük szempontjait hasonló figyelemmel és méltányossággal értékeljék. Enélkül a megkülönböztetés alkotmányosságtól. A fenti mérlegelés hibátlansága esetén is csak akkor nem alkotmányellenes a megkülönböztetés, ha a volt tulajdonosok ingyenes, és a többiek ellenérték fejében való tulajdonszerzése végső soron a kialakítandó piacgazdaság magántulajdonos szereplői közötti egyenlőséget alapozza meg.”²⁵ Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint, bár „a föld reprivatizációja és a »részleges kártalanítás« eltérő gazdaságpolitikai és politikai összefüggésben jelentkeznek, különböző ismérveken nyugszanak, és nincs közöttük jogi összefüggés sem, ezért az Alkotmány 70/A. §-a által megkívánt egyenlőség vonatkozásában egymással való összefüggésben nem is értelmezhetőek” [...] ugyanakkor megfelelő indokok hiányában a megkülönböztetést alkotmányellenesnek ítélte.

Az Alkotmánybíróság tehát nem fogadta el a feltétlen értékgarancia követelményét az államosítással elvont vagyontárgyak egykori tulajdonosaival szemben. Ez az álláspontja még inkább kitűnt az államosítási törvények alkotmányosságát vizsgáló 27/1991. (V. 20.) AB határozatából. Bár az Alkotmánybíróság a támadott államosítási jogszabályokat alkotmányellenesnek ítélte és megsemmisítette, azoknak az indítványoknak a tárgyában, amelyekben az indítványozók azt sérelmezték, hogy a megsemmisített felsorolt jogszabályokban kilátásba helyezték, a kártalanítás módjának és mértékének megállapítására vonatkozó jogszabályt az illetékes jogalkotó szervek mindeztől nem alkották meg, és ezáltal mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet idéztek elő, felfüggesztette az eljárást, azokat az indítványokat pedig, amelyek az Alkotmánybíróságtól kérik egyes konkrét ügyekben lefolytatott államosítási eljárások törvényességének felülvizsgálatát, az érintett ingatlanok tulajdonjogának rendezését, kártalanítás vagy kártérítés nyújtását, valamint a folyamatban levő ingatlanértékesítések felfüggesztését, az Alkotmánybíróság, mint hatáskörébe nem tartozókat, visszautasította.

A 27/1991. (V. 20.) AB határozat indokolása szerint „az állami tulajdonbavételt elrendelő jogszabályok mindegyikéből hiányoznak Alkotmány által előírt feltételek. Nem lehet ugyanis közérdeknek tekinteni – és kivételként sem megengedni – olyan állami tulajdonszerzést, a tulajdonosok jogának korlátozását, elvételét, amely emberek, társadalmi csoportok

²² PRUGBERGER Tamás–OROSZ Gábor: *Az államosítási jóvátételek, a reprivatizálás és a privatizálás igazságos rendezésének kérdéséhez*, In: Ünnepi tanulmányok Novotni Zoltán professzor 60. születésnapjára, Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 1991, 288.

²³ Uo. 286–289.

²⁴ 21/1990. (X. 4.) AB határozat, IV. b).

²⁵ 21/1990. (X. 4.) AB határozat, V. b) pont.

megbélyegzésén, bármiféle diszkriminációján alapszik. Nem lehet szó kivételről sem akkor, amikor az állam hatalmi pozícióból, *ex lege*, a magántulajdon túlnyomó részének felszámolásáról rendelkezik. A magántulajdon csaknem teljes felszámolása ma nem tekinthető közérdekűnek. Az Alkotmánybíróság megállapította tehát, hogy a rendelkező részben felsorolt, a jelenleg is hatályos jogszabályok az Alkotmány 13. és 70/A. §-ába ütköznek, minthogy e szabályok nem kivételként és a közérdeket szolgáló módon, ugyanakkor a diszkrimináció tilalmát megsértve teszik lehetővé házak, gyógyszertárak, üzemek, vállalatok, gyárak, értékpapírok, üzletek stb. és azokhoz kapcsolódó ingóságok és jogok állami tulajdonba vételét.²⁶

Sólyom László párhuzamos véleményében azt az álláspontját is kifejtette, hogy „a kártalanítás egy újabb rendszerváltásban, az alkotmányosság helyreállítása során merült fel, amikor tehát más kötelezettségeknek is eleget kell tenni, s a rendszerváltásból folyó terhek és előnyök elosztásának is alkotmányosnak kell lennie. Tekintettel kell lenni arra is, hogy a kártalanítás viszonylag önállósult az államosítások alkotmányosságának alapkérdésétől; teljesítése nem tenné alkotmányossá az államosítást, s elmaradása nem érinti az állam tulajdonszerzését. A kártalanítás így mint egy kötelmi viszony még teljesítetlen oldala szerepel. Ez indokoltta teszi az időmúlásnak s a körülmények változásának figyelembe vételét is. Nem tekinthető eleve alkotmányellenesnek az, ha az ügyben vizsgált államosítási kártalanítások kapcsán a szokványos államosítások esetére szóló garanciák helyett a tulajdon védelméről és más alkotmányos alapelvek érvényesüléséről – a sajátos körülmények okán – a törvény más módon gondoskodik. A nováció az adott esetben alkalmas és megengedett eszköz arra, hogy a törvényhozó az államosítások akkori, és felülvizsgálatuk mostani rendkívüli voltára és körülményeire tekintettel legyen. [...] Ha az azonnali, teljes és feltétlen kártalanítási garanciája [Alkotmány 13. § (2) bekezdés] a nováció folytán a negyven évvel ezelőtti ígért kártalanításra nem is érvényesül, az akkori államosítások különleges jellege nem zárhatja ki a tulajdonjog védelmét, amelyet a 13. § (1) bekezdése az állam kötelességévé tesz. Hasonlóan érvényesülnie kell a diszkrimináció tilalmának is. A tulajdon védelme és a jogállamiság elve alapján az államnak kötelessége minden egykori államosításból folyó kötelezettségét – akár megújítás révén is – rendezni, úgy hogy eközben az érintettek egyetlen csoportja se kerüljön hátrányba. Az egyes vonatkozó törvények alkotmányosságát csak konkrét vizsgálatuk döntheti el”. *Sólyom László* álláspontja nem zárta volna ki azt a követelményt, hogy az állam – különböző jogcímenek – összességében teljes kártalanítást nyújtson. Ez a gondolat azonban a későbbi kárpótlási folyamatban elsikkadt, és a kárpótlás mint önálló jogcím jelképes, részleges jellege vált uralkodóvá.

A határozat másik, a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatát meghatározó megállapítása a megsemmisítés jogkövetkezményeire vonatkozott. Az Alkotmánybíróság ugyanis rámutatott: „[m]ivel a jelen határozat rendelkező részében megjelölt jogszabályokat a határozatnak a Magyar Közlönyben való közzététele napjától nem lehet alkalmazni, e jogszabályok megsemmisítése az Abtv. 43. § (2) bekezdése értelmében

nem érinti a határozat közzététele előtt létrejött jogviszonyokat, s a belőlük származó jogokat és kötelezettségeket. Így a megsemmisítés nem érinti az államnak e jogszabályok végrehajtása keretében hozott államigazgatási határozaton alapuló tulajdonjogát, s a tulajdonjogból eredő rendelkezési jogát sem. [...] az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy nem állnak fenn a visszamenőleges hatályú megsemmisítés előfeltételei. [...] a jogbiztonság fenntartásához fűződő érdekek bizonyos esetekben egymással is ütközésbe kerülhetnek. Egyfelől ugyanis a jogbiztonság azt követeli, hogy ne legyenek alkotmányellenes jogszabályok, vagy ha ilyenek megalkotására és hatályba lépésére mégis sor került, azok hátrányos jogkövetkezményei eltöröltesse; másfelől viszont a jogbiztonság súlyos sérelmét jelentené olyan jogszabályok visszamenőleges érvényű megsemmisítése, amelyek huzamos időn át voltak hatályban, alkalmazásukra nagyszámú ügyben került sor, s a jogszabály nyomán kialakult jogviszonyok részben stabilizálódtak, részben pedig az idők folyamán jelentős mértékben átalakultak. A most megsemmisített jogszabályok alapján állami tulajdonba vett vagyontárgyak túlnyomó része ma már – állagát, illetőleg tulajdoni viszonyait tekintve – nem lehet fel az államosításkori állapotában. Egyes ingatlanok pl. városrendezés folytán vagy egyéb okból megsemmisültek, másokat idő közben nagy mértékben átalakítottak, további ingatlanok állaga jelentősen romlott, s végül az ingatlanok egy része ma már nincs is a Magyar Állam tulajdonában. Ilyen körülmények között az alkotmányellenes jogszabályok visszamenőleges hatályú megsemmisítése önmagában véve nem csupán a volt tulajdonosok jogsérelmét nem orvosolná, hanem elkerülhetetlenül újabb tömeges jogsérelmeket okozna”.²⁷

III. A Legfelsőbb Bíróság és a Kúria gyakorlata

A Legfelsőbb Bíróság először a BH 1992.31. számon közzétett Pf.I.21.124/1991/1. számú határozatában foglalkozott az államosított javakkal kapcsolatos igényekkel. Az ügyben a felperes azt kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest az 1952. októberi államosításnál minden kártalanítás nélkül kisajátított – jelenleg is a kezelésében levő – a felperest illető üzlet visszaadására, az elmaradt jövedelem teljes összegének a megtérítésére. A Legfelsőbb Bíróság a keresetlevelet az 1952. évi III. törvény 130. § (1) bekezdés b) pontja alapján, a bírói út hiányára tekintettel hivatalból elutasította.

A határozat indokolása szerint „[a] felperesek keresetének valóságos tartalma tehát az állam tulajdonszerzését fogyanatosító államigazgatási határozat, illetve intézkedés jogszabálysértő voltának a megállapítása. [...] Az Alkotmánybíróság a 32/1990. (XII. 22.) AB határozatával 1991. március 31-i hatállyal semmisítette meg az 1981. évi I. törvény (Ae.) 72. §-ának (1) bekezdését és a 63/1981. (XII. 5.) MT rendeletet a módosításokkal együtt. A közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának kiterjesztéséről szóló, az Országgyűlés 1991. július 26-i ülésnapján elfogadott 1991. évi XXVI. törvény 3. §-a iktatta be az Ae. 72. §-ának (1) bekezdése helyére azt a

²⁶ 27/1991. (V. 20.) AB határozat II.

²⁷ 27/1991. (V. 20.) AB határozat III.

rendelkezést, amely szerint az ügyfél, illetőleg a törvényes érdekeiben sérelmet szenvedett fél jogszabálysértésre hivatkozva – ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik – az államigazgatási ügy érdemében hozott határozat felülvizsgálatát a határozat közzétételétől számított 30 napon belül keresettel kérheti a bíróságtól. Ez a rendelkezés is a törvény kihirdetését követő 15. napon lépett hatályba azzal, hogy a folyamatban levő ügyekben is alkalmazni kell [15. § (1) bekezdés]. Mindezekből megállapítható, hogy sem az Alkotmánybíróság megsemmisítő határozata, sem a határozatok bírósági felülvizsgálatát kiterjesztő törvény nem kívánta visszamenőleges hatállyal biztosítani az említett időpontokat megelőzően jogerőre emelkedett és a korábbi szabályok szerint a bíróság előtt nem támadható államigazgatási határozatok utólagos felülvizsgálatát. Miként az Alkotmánybíróság az 1952. évi 4. tvr. megsemmisítésére vonatkozó 27/1991. (V. 20.) AB határozatával sem kívánta érinteni a határozat közzétételé előtt létrejött jogviszonyokat s a belőlük származó jogokat és kötelezettségeket. A határozata indokolásában kifejtettek szerint a megsemmisítés nem érinti az államnak az említett jogszabály végrehajtása keretében hozott államigazgatási határozaton alapuló tulajdonjogát s a tulajdonjogból eredő rendelkezési jogát sem. Az előzőekben kiemeltékből következően a bíróságnak ma sincs hatásköre arra, hogy a felperesek által sérelmezett államtulajdonba-vétel jogszerűségét felülvizsgálja; így nincs alap arra sem, hogy az állam megszerzésére vonatkozó ingatlan-nyilvántartási bejegyzés érvénytelenségét megállapítva elrendelje annak törlését, a felperesek jogelődei tulajdonjogának visszaállítása végett [1972. évi 31. tvr. 31. § (1) bekezdés].”

A későbbi ügyekben felmerült az az érv is, hogy az ingatlannyilvántartási bejegyzésre államigazgatási határozat hiányában került sor. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja ezzel kapcsolatban az volt, hogy „a telexkönyvi hatóság megkeresése az egyébként hatáskörrel rendelkező [...] államigazgatási szerv részéről, olyan hatósági határozatnak minősül, amely közokirati voltából fakadóan alkalmas volt a bejegyzés foganatosítására. Ugyanakkor az azzal szembeni tartalmi kifogások csak államigazgatási úton lettek volna orvosolhatók.”²⁸

Az államosítási határozat törvényességének vitatását kizáró álláspont számos további határozatban megjelenik;²⁹ ezen túlmenően a Legfelsőbb Bíróság azt is kimondta, hogy a volt tulajdonos bírósági vagy más hatósági jogkörben okozott kártérítés szabályai szerint sem érvényesíthet igényt;³⁰ és a perbeli ingatlan tulajdonjogának elvonásával okozott kár miatt csupán

részleges kárpótlás iránti igénnyel lehet fellépni az 1991. évi XXV. törvény alapján.³¹

A Legfelsőbb Bíróság egy határozatában rámutatott: „[a]z Alkotmánybíróság [...] nem szabta meg a sérelmek rendezésének módját, határozatának indokai szerint az erről való gondoskodás az I. rendű alperes feladata. Az I. rendű alperes az állampolgárok tulajdonában 1949. június 8-át követően okozott sérelmek orvoslására és károk rendezésére a már említett Kpt.-t alkotta meg, amely kárpótlási jegy kibocsátásával és csupán részlegesen tette lehetővé a jogosultak kárpótlását. [...] A felperes a jelen perben a részleges kárpótlást meghaladó kárának megtérítését igényli, erre azonban a hatályos jogszabály hiányában nincsen lehetőség”.³²

Egy másik határozatában a Legfelsőbb Bíróság még határozottabb álláspontot foglalt el az érvényesíthető igények tekintetében: „A Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága több határozatban foglalkozott a reprivatizáció, illetőleg a kárpótlás kérdésével. A 21/1990. (X. 4.) AB határozat, amely az Alkotmány 70/A. §-ának értelmezésével foglalkozik, állást foglalt abban a kérdésben, hogy a volt tulajdonosok közötti alkotmányellenes megkülönböztetést jelent-e az, ha az állami tulajdon magántulajdonba adása során a tulajdon tárgyatól függően egyes tulajdonosok visszakapják volt tulajdonukat, mások pedig nem. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy az Állam olyan javakat privatizálhat és reprivatizálhat, amelyek tulajdonában vannak. Az Állam privatizálási és reprivatizálási joga elvileg korlátlan, ez a jog a tulajdonosi szabadságából áll és csak abból következik. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kártalanítás – az általános jogi szóhasználat szerint – a jogosan okozott hátrányokat és károkat, így a tulajdonelvonás jóvátételét jelenti, szemben a jogellenesen okozott károkért járó kártérítéssel. [...] A 16/1991. (IV. 20.) AB határozatban és a 27/1991. (V. 20.) AB határozatban az Alkotmánybíróság leszögezte azt is, hogy a kárpótlás alapja nemcsak az elvesztett tulajdon értéke, hanem az elszendvedett sérelmek is, továbbá hogy a Kpt. megalkotása során nem polgári jogi szabályok és polgári jogi értelemben megvalósuló kárpótlás szabályozása történt meg, az Állam politikai felelőssége alapján politikai döntésként, méltányosságból állapította meg a kárpótlás szabályait, amelynek során az e célra létrehozott állami szervnek a törvény rendelkezései pontos betartásával kell az állampolgárok előterjesztett kéréseit elbírálnia. Ezért a fellebbezési eljárás során a Legfelsőbb Bíróság a felperes meghatározott ingatlan

²⁸ Pfv.I.20.344/1994/3.

²⁹ Pf.I.20.048/1992/1.; Pf.I.20.145/1992/1.;
Pf.I.20.214/1992/1.; Pf.I.20.390/1992/1.;
Pfv.I.21.502/1993/5.; Pfv.I.22.275/1993/4.;
Pfv.I.21.063/1993/6.; Pf.IV.22.115/1994/1.;
Pfv.IV.20.441/1994/4.; Pf.I.20.581/1994/1.;
Kfv.III.25.775/1994/5.; Pfv.I.20.344/1994/3.;
Pfv.I.21.981/1994/5.; Pfv.I.22.389/1994/5.;
Pf.V.22.424/1995/4.; Pf.I.23.245/1995/2.;
Pf.I.21.965/1995/2.; Pfv.X.23250/1995/4.;
Pfv.I.21.032/1995/5.; Pfv.I.22.190/1995/5.;
Pfv.I.23.530/1996/7.; Pf.V.21832/1996/1.;
Pfv.I.20.562/1997/4.; Pfv.I.21.135/1997/4.;

Pfv.V.21.999/1998/5.; Pfv.I.21.208/1997/4.;

Pfv.I.21.999/1997/5.; Pfv.I.24.328/1998/8.;
Pf.I.21.009/1998/4.; Pfv.I.21.863/1998/4.;
Pfv.X.22.742/1998/3.; Pfv.I.23.956/1998/6.;
Pf.I.25.638/2000/4.; Kpkf.III.37.177/2001/2.;
Kpkf.VI.38.236/2001/12.; Pf.V.24.724/2002/2.;
Gfv.XI.30.062/2005/5.; Pfv.I.21.056/2017/16.;

³⁰ Pfv.X.21.363/1996/2.

³¹ Kfv.II.25.700/1993/6.; Kpkf.I.25.653/1993/2.;
Kfv.I.25.691/1994/7.; Pfv.V.21.999/1998/5.;
Pfv.V.22.756/1998/8.; Pfv.V.26.487/2001/5.;

Pfv.III.21.089/2016/8.;

³² Pfv.I.21.987/2007/5.

visszaadására vonatkozó fellebbezési kérelmét a Kpt. keretei között bírálhatta el”.³³

A Legfelsőbb Bíróság foglalkozott a részleges kárpótlás alkotmányosságának kérdésével, és rámutatott: „[a]z Alkotmánybíróság a 21/1990. (X. 4.) AB határozatban, a 16/1991. (IV. 20.) AB határozatban, a 27/1991. (V. 20.) AB határozatban, a 28/1991. (VI. 3.) AB határozatban és a 15/1993. (III. 12.) AB határozatban kifejtette, hogy az Alkotmányból nem vezethető le az a követelmény, hogy az állam visszaadja a korábbi rendszerekben az új jogállam mércéjével mérve alkotmányellenesen elvont tulajdont az eredeti tulajdonosoknak. Nem követeli meg az Alkotmány, hogy ezekért a sérelmekért az állam teljes kártérítést vagy kártalanítást nyújtson. Nem következik az Alkotmányból az a kötelezettség sem, hogy az állam a polgári jog, az államigazgatási jog vagy az eljárási jog általános szabályait visszaható hatállyal megváltoztassa vagy azok alól kivételt engedjen annak érdekében, hogy a volt tulajdonosok visszakaphassák a tulajdont, vagy teljes kártérítéshez jussanak. A 21/1990. (X. 4.) AB határozat értelmében a privatizációra vagy reprivatizációra az állam erre irányuló döntése nélkül senkinek sincs alanyi joga. Mindezekből pedig az következik, hogy a felperes javára részleges kárpótlást kárpótlási jegyben megállapító közigazgatási határozatok nem voltak jogszabálysértőek, mert az államosított tulajdon visszaadására, vagy teljes kárpótlás megállapítására törvényi lehetőség nem volt”.³⁴

A Legfelsőbb Bíróság egy olyan ügyben, ahol a felperes arra hivatkozott, hogy két korábban különálló ingatlan közül csak az egyiket államosították, ezért az összevonás után létrejött ingatlanra tévesen jegyezték be az állam tulajdonjogát, rámutatott: „A Ptk. 120. §-ának (1) bekezdése szerint pedig aki a dolgot hatósági határozat útján jóhiszeműen szerzi meg, tulajdonossá válik, tekintet nélkül arra, hogy korábban ki volt a tulajdonos. Nem megalapozott a felperes arra való hivatkozása, hogy a perbeli esetben a Ptk. 117. §-ának (3) bekezdése az irányadó. A Ptk. 117. §-ának (3) bekezdése ugyanis úgy rendelkezik, hogy ingatlan tulajdonjogának az átruházásához az erre irányuló szerződésen vagy más jogcímen felül a tulajdonosváltozásnak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése is szükséges. A Ptk. e szabálya tehát az ingatlan tulajdonjogának átruházással történő megszerzéséről rendelkezik, így azt a perbeli esetben alkalmazni nem lehet, mivel nem átruházással, hanem hatósági határozattal történt a tulajdonszerzés. Ezzel összhangban rendelkezik az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1972. évi 31. tvr. 6. §-ának (2) bekezdése is, amely szerint a bejegyzés hozza létre az átruházáson alapuló tulajdonjogot, továbbá a szerződésen alapuló kezelői jogot, földhasználati jogot, haszonélvezeti jogot, használat jogát, telki szolgalmi jogot és a jelzálogjogot. A hatósági határozattal történő tulajdonszerzéshez tehát az ingatlan-nyilvántartási jogszabályok szerint sem szükséges az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés”.³⁵ A hatósági határozattal szerzés sajátosságai azonban nemcsak az államosítás, hanem az az alóli mentesítés körében is érvényesültek:

„perbeli ingatlant államosították, majd ez alól mentesítették. Ez utóbbi tény azonban nem került az ingatlan-nyilvántartásba átvezetésre. Ettől függetlenül a jogvitára alkalmazandó, az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1972. évi 31. tvr. 6. § (2) bekezdésének figyelembevételével a tulajdonost az ingatlan-nyilvántartásba történt bejegyzésre tekintet nélkül a tulajdonjog megillette.”³⁶

A Legfelsőbb Bíróság gyakorlata ugyanakkor elfogadta annak elvi lehetőségét, hogy a felperes bizonyítsa: az államosítás nem történt meg.³⁷ A Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában többször is előfordult olyan eset, amikor e tény megállapítható volt. Az egyik ügyben az ingatlan művelési ága miatt nem volt államosítható, mégis, az ingatlan-nyilvántartás átszerkesztése kapcsán – az államosítási jegyzéket „kiigazítva” – arra az állam tulajdonjogát jegyezték be, ami téves bejegyzésnek minősült, az állam azonban elbirtoklás címén megszerezte az ingatlant.³⁸ Egy további, hasonló ügyben viszont az elbirtoklás a Ptk. 121. § (2) bekezdése alapján nem volt megállapítható, minthogy a perbeli lakóház lakóit az ÁVH költöztette ki fenyegetéssel, így az állam csalárd módon lépett az I. rendű alperes ingatlanának birtokába; a sajátjakénti birtoklás pedig 1957-től nem valósult meg.³⁹ Egy másik esetben az ingatlanok államosítása a korábban nem teleggönyvezett pincére nem terjedt ki, azt az államosítást követően mindvégig a felperesi jogelőd birtokolta, majd a pince ingatlan-nyilvántartási feltüntetésekor a felperesi jogelőd nevére került; a korábban egységes pincét később két külön helyrajzi számon teleggönyveztek, de „az egyértelműen egységes jószágtestet alkotó két pinceág egyik részét külön hrsz.-on nyilvántartásba véve érvényes jogcímen nélkül a felperes tulajdonából elvonni nem lehet”.⁴⁰ De előfordult olyan eset is, amikor csak az ingatlan meghatározott részének államosítására került sor,⁴¹ illetve olyan eset is, amikor az ingatlanon szereplő két épület közül csak az egyik szerepelt az államosítási jegyzéken, így utóbbi tévesen került az állam tulajdonjoga bejegyzésre az egész ingatlanra, minthogy a nem államosított ingatlant külön kellett volna teleggönyvezni.⁴²

A Kúria egy ügyben azt is kimondta, hogy „az állami tulajdonba került vállalatok ingatlanait érintően az állam tulajdonjogának a bejegyzésére („bekebelezésére”) az illetékes miniszter megkeresése alapján kerülhet sor. [...] az állam a perbeli ingatlan tulajdonjogát korábban a jogszabály erejénél fogva ingatlan-nyilvántartáson kívül megszerezhetette, azonban a tulajdonjog bejegyzését az ingatlan-nyilvántartásba csak a tvr.-ben feljogosított szerv kérhette volna. Miután a hivatkozott jogszabályt az Alkotmánybíróság 1991. május 20-i hatállyal megsemmisítette, azt követően sem az állam, sem a származékos szerző mint jogutód a Ptk. 116. § (1) bekezdése alapján már nem kérheti a tulajdonjognak az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzését”.⁴³

Speciális kérdések merültek fel egyes külföldi magánszemélyek igényeivel kapcsolatban. Ahogy a

³³ Kf.III.38.407/2000/6.

³⁴ Kf.II.39.210/2002/6.

³⁵ Kfv.III.27554/1995/4.

³⁶ Pfv.IX.20.406/2002/4.

³⁷ Gfv.IV.32.560/1997/5.

³⁸ Pfv.I.22.730/1995/4.

³⁹ Pf.I.22.227/1996/3. Hasonló eredménnyel zárult: Pfv.I.21.192/2009/5.

⁴⁰ Pfv.I.20.185/1998/7.

⁴¹ Pfv.I.21.906/2006/6.

⁴² Pfv.I.21.700/2011/4.

⁴³ Pfv.I.21.192/2009/5.

Legfelsőbb Bíróság rámutatott: „Az 1947. évi XVIII. számú törvénnyel kihirdetett Párizsi Békeszerződésnek a perben elvileg figyelembe vehető 27. cikk (1) bekezdésében Magyarország kötelezte magát, hogy a vallási, faji okokból elszenvedett vagyoni sérelmek esetén az eredeti állapotot helyreállítja, illetve ha ez lehetetlen, megfelelő kártalanítást ad. A Párizsi Békeszerződés rendelkezései nyilvánvalóan alapul szolgáltak a megsértett jogok és érdekek reparációjáról rendelkező nemzetközi szerződések útján történt rendezéshez, illetve a kárpótlási törvények megalkotásához. A továbbiakban tehát azt kellett vizsgálni, hogy a felperes kiadásra irányuló kereseti kérelme elbírálásának nem képezi-e perjogi akadályát a Magyar Népköztársaság Kormánya és az Amerikai Egyesült Államok Kormánya közötti igények rendezéséről szóló 1973. március 6-án aláírt vagyoni jogi megállapodás, (a továbbiakban Megállapodás) és ezzel összefüggésben alkalmazandó-e a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. tvr. 2. §-ának kizáró rendelkezése. Ezekben a kérdésekben azonban a kereseti kérelmek összefüggései alapján csak azt követően lehet állást foglalni, miután a lefolytatott eljárás alapján megállapíthatóvá válik, hogy állami tulajdonbavételre került sor, mégpedig a Megállapodás alkalmazására alapot adó módon (Megállapodás 2. cikk)”.⁴⁴

Zárszó

Az Alaptörvény alkotmányos értelmezési keretet adott a Magyar Királyság, a Magyar Népköztársaság és a Magyar Köztársaság viszonyához, egyben törvénytelenné nyilvánította az 1944. március 14. és 1990. május 2. között fennállt rendszereket. Ezzel elvben megnyitotta az utat az államosítással okozott vagyoni jogsérelmek jogállami garanciákat maradéktalanul tisztelben tartó rendezése előtt. Ugyanakkor ez nem vezethet el a Legfelsőbb Bíróság, illetve a Kúria korábbi joggyakorlatának felülvizsgálatához, minthogy az Alaptörvény U. cikkének (9) bekezdése lezárta a kárpótlás folyamatát: „[a]z 1990. május 2-át megelőzően az életüktől vagy szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak és az állam által a tulajdonukban igazságtalanul okozott károk folytán károsodottak számára pénzbeli vagy más vagyoni juttatást biztosító új kárpótlási jogcím jogszabályban nem állapítható meg.”

Felhasznált irodalom

Tanulmányok

- [35] ANDORKÓ Imre: *A kisajátítás fogalmának dilemmái*, In: Kihívások és lehetőségek napjaink magánjogában (szerk.: Szikora Veronika), DE ÁJK, Debrecen, 2009, 11–19.
- [36] ANDORKÓ Imre: *A kisajátítás története(i), a kisajátítás történetének dilemmái*, In: Merre tart a magyar civilizisztikai jogalkotás a XXI. század idején? (szerk.: Csöndes Mónika–Nemessányi Zoltán), PTE ÁJK, Pécs, 2010, 59–68.
- [37] FELMÉRY Imre: *Az államosított házigatlanok volt tulajdonosainak kártalanítása*, Magyar Közigazgatás, 8/90, 689–694.
- [38] LÁBADY Tamás: *Két alkotmánybírói határozat az alkotmányos rendszerváltás "hőskorából"*, In: Viva Vox Iuris Civilis. Tanulmányok Sólyom László tiszteletére 70. születésnapja alkalmából (szerk.: Csehi Zoltán et al.), Szent István Társulat, Budapest, 2012, 499–507.
- [39] POMEISL András József: *„Szabad-e adót fizetni a császárnak?”* In: A Szent Korona-eszme időszere (szerk.: Tóth Zoltán József), Szent István Társulat, Budapest, 2004, 105–169.
- [40] PRUGBERGER Tamás–OROSZ Gábor: *Az államosítási jövátételek, a reprivatizálás és a privatizálás igazságos rendezésének kérdéséhez*, In: Ünnepi tanulmányok Novotni Zoltán professzor 60. születésnapjára, Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 1991, 285–296.

Bírósági határozatok

Emberi Jogok Európai Bírósága

- [1] *Baczúr v. Hungary*, no. 8263/15, 7 March 2017.
- [2] *Barcza and Others v. Hungary*, no. 50811/10, 11 October 2016.
- [3] *Bélané Nagy v. Hungary* [GC], no. 53080/13, 13 December 2016.
- [4] *Brosset-Triboulet and Others v. France* [GC], no. 34078/02, 29 March 2010.
- [5] *Fábián v. Hungary* [GC], no. 78117/13, 5 September 2017.
- [6] *Kopecný v. Slovakia* [GC], no. 44912/98, ECHR 2004-IX.
- [7] *Könyv-Tár Kft and Others v. Hungary*, no. 21623/13, 16 October 2018.
- [8] *Lengyel v. Hungary*, no. 8271/15, 18 July 2017.
- [9] *Žáková v. the Czech Republic*, no. 2000/09, 3 October 2013.
- [10] *Vékony v. Hungary*, no. 65681/13, 13 January 2015.

Alkotmánybírók

- [1] 21/1990. (X. 4.) AB határozat.
- [2] 27/1991. (V. 20.) AB határozat.

Legfelsőbb Bíróság/Kúria

- [1] Pf.I.21.124/1991/1. (BH 1992.31.).
- [2] Pf.I.20.048/1992/1.
- [3] Pf.I.20.145/1992/1.
- [4] Pf.I.20.214/1992/1.
- [5] Pf.I.20.390/1992/1.
- [6] Kpkf.I.25.653/1993/2.
- [7] Kfv.II.25.700/1993/6.
- [8] Pfv.I.21.063/1993/6.
- [9] Pfv.I.21.502/1993/5.
- [10] Pfv.I.22.275/1993/4.
- [11] Kfv.I.25.691/1994/7.
- [12] Kfv.III.25.775/1994/5.
- [13] Pfv.I.20.344/1994/3.
- [14] Pfv.IV.20.441/1994/4.
- [15] Pf.I.20.581/1994/1.
- [16] Pfv.I.21.981/1994/5.
- [17] Pf.IV.22.115/1994/1.
- [18] Pfv.I.22.389/1994/5.

⁴⁴ Pf.IX.26.770/2000/21.

- [19] Pfv.I.21.032/1995/5.
- [20] Pf.I.21.965/1995/2.
- [21] Pfv.I.22.190/1995/5.
- [22] Pf.V.22.424/1995/4.
- [23] Pf.I.23.245/1995/2.
- [24] Pfv.X.23.250/1995/4.
- [25] Pfv.X.21.363/1996/2.
- [26] Pf.V.21.832/1996/1.
- [27] Pf.I.22.227/1996/3.
- [28] Pfv.I.23.530/1996/7.
- [29] Pfv.I.20.562/1997/4.
- [30] Pfv.I.21.135/1997/4.
- [31] Pfv.I.21.208/1997/4.
- [32] Pfv.I.21.999/1997/5.
- [33] Pfv.I.20.185/1998/7.
- [34] Pf.I.21.009/1998/4.
- [35] Pfv.I.21.863/1998/4.
- [36] Pf.V.21.999/1998/5.
- [37] Pf.V.22.756/1998/8.
- [38] Pfv.X.22.742/1998/3.
- [39] Pfv.I.23.956/1998/6.
- [40] Pfv.I.24.328/1998/8.
- [41] Kf.III.38.407/2000/6.
- [42] Pf.I.25.638/2000/4.
- [43] Pf.IX.26.770/2000/21.
- [44] Kp kf.III.37.177/2001/2.
- [45] Kp kf.VI.38.236/2001/12.
- [46] Pf.V.26.487/2001/5.
- [47] Kf.II.39.210/2002/6.
- [48] Pf.V.24.724/2002/2.
- [49] Gfv.XI.30.062/2005/5.
- [50] Pfv.I.21.906/2006/6.
- [51] Pfv.I.21.987/2007/5.
- [52] Pfv.I.21.192/2009/5.
- [53] Pfv.I.21.700/2011/4.
- [54] Pfv.III.21.089/2016/8.
- [55] Pfv.I.21.056/2017/16.

Sziebig Orsolya Johanna*
Illegális jövedelem, legális járadék? A jövedelempótló járadékhoz kötődő bírósági gyakorlat elemzése a nem adózott jövedelem figyelembe vehetősége tekintetében

Absztrakt

A tanulmány arra a kérdésre keresi a választ, hogy a jövedelempótló járadék alapjának számításakor figyelembe vehető-e a károsult korábbi, nem adózott, úgynevezett „fekete” jövedelme. Az eset megítélésére sokáig nem volt egységes bírósági gyakorlat, ugyanakkor a Kúria elmúlt években hozott döntései sorában világos iránymutatás rajzolódott ki. A tanulmány foglalkozik a jövedelempótló járadék jogi háttérével, szabályozásával, a vonatkozó bírósági gyakorlattal. Továbbá, külföldi példákon keresztül szemlélteti a nem adózott jövedelmek megítélésének kérdését. Végül, a kártérítési jog általános elveinek segítségével következtetéseket határoz meg a kúriai gyakorlat magyarázatára, alátámasztására. A téma kutatását nehezíti, hogy a magyar és a külföldi szakirodalom sem bővelkedik releváns forrásokban.

Illegal income, legal annuity? Analysis of the case-law related to the annuity to replace income, regarding the possibility of considering untaxed income

Abstract

The study examines the question whether the injured party's any previous, untaxed income from 'black economy' can be considered when calculating the basis of the annuity to replace income. For a long time, there was no uniform case-law governing the assessment of such cases, but in recent years, clear guidelines emerged in a series of decisions delivered by the Curia of Hungary. The study deals with the legal background and regulation of the annuity to replace income, as well as the relevant case-law. Furthermore, it illustrates the issue of assessing non-taxed income through foreign examples. Finally, with the help of general principles of tort law, it draws conclusions to explain and support the Curia's case-law. Research into the topic is made difficult by the fact that neither the Hungarian nor the foreign literature are rich in relevant sources.

Bevezetés, a téma felvetés jelentősége

Általános értelemben jövedelempótló járadék alatt azt értjük, hogy akinek a munkaképessége károkozás folytán csökkent, jövedelempótló járadékot követelhet, ha a káreset utáni jövedelme az azt megelőző időszak jövedelmét neki fel nem róható okból nem éri el. Ilyen helyzetben a jövedelempótló járadékra jogosult a károsult. A munkáltató kártérítési felelőssége körében a

kártérítés egyszeri kompenzációt biztosít a károsult számára, míg a járadék élethosszig tartó „bevétel”, amelynek összege a károsult munkaképesség-csökkenés előtti jövedelmi viszonyaihoz igazodva kerül meghatározásra. Ebben a tekintetben fontos kérdésként merül fel, vajon milyen forrásból származó jövedelmet lehet figyelembe venni, mint a járadék meghatározásának alapját.

A témának kiemelt jelentősége van hazánkban, ahol az úgynevezett „feketemunka” napjainkban is jelentős arányban fordul elő, igaz, tevékenységi kört, régiót és a résztvevők demográfiai összetételét tekintve is viszonylag meghatározható módon. Egy 2001 és 2005 közötti adatokat vizsgált tanulmány alapján, a foglalkoztatottak 16–17%-a dolgozott feketén. A tevékenységi kör tekintetében a magasépítésben és a személyi szolgáltatásokban dolgozók, a sofőrök, a gépkezelők és a technikusok körében nagy létszámú és gyakori a feketemunka.¹ Az illegálisan foglalkoztatottak arányáról hiteles információkat biztosítanak az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség ellenőrzéseken szerzett adatai. Különösen az építőipari szektorban továbbra is kifejezetten magas arányszámokról beszélhetünk. 2021-ben több mint 14%-os volt a feketén foglalkoztatottak aránya.² Ráadásul, a munkavállalók különösen nehéz munkakörülményeknek és így nagyobb sérülésveszélynek vannak kitéve azokban a szektorokban, ahol magas a be nem jelentett munkavállalók aránya és így a nem adózott jövedelemszerzés.

A fentiekre tekintettel, releváns kérdés, ha egy be nem jelentett munkavállaló rendszeresen nem adózott jövedelemre tesz szert és a munkáltató kártérítési felelőssége körében jövedelempótló járadék fizetésére lesz köteles, vajon ez az illegális jövedelem képezheti-e a járadékszámítás alapját. Ebben a tekintetben sokáig nem volt egységes bírósági gyakorlat és igen kevés magyar és idegen nyelvű szakirodalmi forrás áll rendelkezésre.

Jelen tanulmány elsősorban a jövedelempótló járadék jogi háttérét járja körbe, majd a vonatkozó bírósági – elsősorban kúriai – gyakorlatot elemzi. Végül, a rendelkezésre álló források segítségével határozza meg következtetéseit a fő felvetés kapcsán.

I. Alapvetések – a jövedelempótló járadék jogi háttere

Az új Polgári Törvénykönyv³ a korábbi baleseti járadék helyett a jövedelempótló járadék kategóriáját vezette be. Ennek indoka, hogy a kártérítési járadék megállapítására a baleseten kívül sor kerülhet bármilyen káresemény következtében, így indokolt volt a korábbi Ptk. által alkalmazott korlátozás megszüntetése. A károsult a következő esetekben követelhet jövedelempótló járadékot: ha munkaképessége a baleset folytán

* A szerző PhD LLM. adjunktus, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék. A tanulmány a szerző álláspontját tartalmazza, és nem értelmezhető a Kúria állásfoglalásaként.

¹ ELEK Péter–SCHARLE Ágota–SZABÓ Bálint–SZABÓ Péter András: *A feketefoglalkoztatás mértéke Magyarországon*, In: Rejtett gazdaság. Be nem jelentett foglalkoztatás és jövedelemelvitkozás – kormányzati lépések és a gazdasági szereplők válaszai (szerk.: Semjén

András–Tóth István János), MTA, KTI, Budapest, 2009, 84–102.

² *A feketén foglalkoztatottak aránya Magyarországon* (2011. I–III. negyedév–2021. I–III. negyedév). Forrás: Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség, 2022. www.hrportal.hu/hr/a-feketenfoglalkoztatottak-aranya-magyarorszagon-2011-es-2021-kozott-20220217.html (2023. január 12-i letöltés).

³ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

csökkent, vagy munkaképtelenné vált és jövedelme önhibáján kívül kevesebb, mint amennyi a baleset előtt volt. A Polgári Törvénykönyv 6:528. §-a alapján: „akinek munkaképessége a károkozás folytán csökkent, akkor követelhet jövedelempótló járadékot, ha a káreset utáni jövedelme az azt megelőző időszak jövedelmét neki fel nem róható okból nem éri el”.⁴ A jövedelempótló járadékot a munkaképesség-csökkenés és a bekövetkezett jövedelemkiesés mértékének együttes vizsgálata alapján kell meghatározni a Ptk. 6:528 § (2) bekezdése alapján. Az összefüggések megállapítása orvosszakértői feladat. A járadék formájában megítélhető kártérítés szolgálja a legmegfelelőbb módon a károsult érdekeit, az időszakonként és rendszeresen esedékes pénzfizetésre tekintettel.⁵

A jövedelempótló járadék meghatározásánál különbséget kell tenni a járadék alapjának és annak összegének meghatározása között. A járadék alapja általában a károsultnak a károkozást megelőző egy évben elért havi átlagjövedelme. Ha ebben a jövedelemben a megelőző évben tartós változás következett be, a változás utáni jövedelem átlagát kell figyelembe venni. Így, ha például magasabb jövedelemre tett szert a károsult, akkor ennek kell az utolsó évi (nem naptári) átlagát alapul venni.⁶ Az alapba beszámítandó minden olyasfajta jövedelem, amelyet a károsult korábban rendszeresen szerzett. Ugyanakkor azok, amik csak a munkavégzésre tekintettel járnak – mint például a túlóra, illetve a munkába járás költségtérítése – nem vehetők figyelembe. A járadékból le kell vonni a társadalombiztosítási járulék összegét. Ha a jövedelem a főszabály szerint nem határozható meg, akkor azonos vagy hasonló tevékenységet végző személyek havi átlagjövedelmét kell alapul venni.⁷ Ha a jövedelemben tartós változás következett be – például felemelték a fizetését – a változás utáni jövedelem átlagát kell figyelembe venni. Ugyanakkor, a Kúria gyakorlata alapján, az infláció önmagában nem ad alapot a járadék mértékének utóperben történő felemelésére.⁸ A jövedelemkiesés meghatározásánál nem vehető figyelembe az a jövedelem, amelyet a károsult munkaképességének csökkenése ellenére rendkívüli munkateljesítménnyel ér el.⁹ A jövedelempótló járadék béremelkedés címén történő felemelésére is van lehetőség, de az igény csak akkor jogszerű, ha a béremelésben a járadékos is részesült volna, amennyiben nem szenved el károsodást. Ha a személyi és egyéb körülményeiből következtethetően az eredeti munkakörében ténylegesen már nem dolgozna, a járadék felemelésére jogszerűen nem tarthat igényt azon a címen, hogy a volt munkakörében ténylegesen dolgozók bére időközben emelkedett.¹⁰

Összefoglalva, a jövedelempótló járadék biztosítja, hogy a károsult munkaképesség-csökkenése ellenére is a balesetet vagy káreseményt megelőző jövedelmi

viszonyok között élhessen. A járadékalap meghatározása esetében ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy a nem adózott jövedelem beszámítható-e. A tanulmány következő fejezetei erre a felvetésre keresik a lehetséges válaszokat.

II. A vonatkozó bírósági gyakorlat elemzése – ellentétes álláspontok

II.1. Illegálisan, jogellenesen megszerzett jövedelem nem irányadó a járadék számításánál

A Fővárosi Bíróság egy 2010-ben hozott döntése alapján, a jövedelempótló járadék számításánál az illegálisan, jogellenesen megszerzett, feketegazdaságból származó jövedelem nem irányadó.¹¹ Az alapul szolgáló tényállás szerint 2000 májusában a felperes az alperes vállalkozó (Kft.) kőműves alkalmazottjaként dolgozott egy áruház és irodaház építkezésén. Ugyanezen év május 23. napján betonozási munkálatok végzése közben a zsaluzat leszakadt, és a felperes a földre zuhant. 2002-ben az Országos Orvosszakértői Intézet megállapította, hogy a baleset eredményeképpen a felperes végleges 67%-os munkaképesség-csökkenést szenvedett el, amelyből a foglalkozási munkaképesség-csökkenés 50%.

A rokkantsági nyugdíjban részesülő felperes 2004 októberétől havi 200 ezer Ft járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Keresetében állította, hogy a munkaképesség-csökkenését okozó baleset teljes egészében az alperes jogellenes, felróható magatartása miatt következett be. Kifejtette, hogy a kőművesek átlagos jövedelme – a bevallottól függetlenül – havi 250 ezer Ft. Az alperes kérte a kereset elutasítását, arra hivatkozva, hogy a balesetben saját közrehatása legfeljebb 40%-os. Továbbá, a felperes munkaviszonya keretében havi 40 ezer Ft munkabért kapott, amelyet a munkaszerződése is igazolt.

Az elsőfokú bíróság az alperes közrehatását 80%-ban határozta meg. Ugyanakkor az elérhető jövedelem összegét a piaci viszonyokat is figyelembe véve, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium által igazolt bruttó jövedelem alapján számította, az azonos vagy hasonló munkát munkaviszony alapján végző személyek átlagos havi keresetét figyelembe véve. A fellebbezés keretében a másodfokú bíróság megállapította, hogy a kárösszecszerzése körében az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a felperes nem bizonyította kétséget kizáróan, hogy a balesetet megelőző jövedelme valóban nettó 120 ezer Ft lett volna. A Fővárosi Bíróság kifejtette, hogy az esetlegesen, illegálisan, jogellenesen megszerzhető – az ún. feketegazdaságból származó – jövedelem beszámítása nem elfogadható. A jövedelempótló járadék számításánál az ilyen jogellenesen elérhető bevétel számbavétele az illegális

⁴ Ptk. 6:528. § (1) bekezdés.

⁵ HAVASI Péter: *A kár megtérítésének szabályai*, In: *A kártérítési jog magyarázata* (szerk. Fézer Tamás), CompLex Kiadó, Budapest, 2010, 127. <https://doi.org/10.55413/9789632958248>.

⁶ Ptk. 6:528. § (3) bekezdés: „A károsult jövedelemkiesését a károsodást megelőző egy évben elért havi átlagjövedelmének alapulvételével kell meghatározni. Ha a károsodást megelőző egy évben a jövedelemben tartós változás következett be, a változás utáni jövedelem átlagát kell figyelembe venni.”

⁷ Ptk. 6:528. § (4) bekezdés. „Ha a jövedelemkiesés a (3) bekezdés alapján nem határozható meg, az azonos vagy hasonló tevékenységet végző személyek havi átlagjövedelmét kell alapul venni.”

⁸ Kúria Pfv.20.559/2021/11. [53].

⁹ Ptk. 6:528. § (5) bekezdés.

¹⁰ PK 48. számú állásfoglalás alapján: „a baleseti járadék felemelése béremelkedés címen csak akkor igényelhető, ha a béremelésben a járadékos is részesült volna, ha nem szenved balesetet”.

¹¹ BDT 2010.2363.

jövedelmek legalizálását, törvényes elismerését jelentené. Így álláspontja szerint helyes volt az elsőfokú bíróság eljárása, amikor a járadékalap számításnál az azonos munkát végző személyek által elért, hivatalosan igazolt átlagos havi jövedelmet vette alapul.¹²

II.2. A nem adózott jövedelem is lehet alapja a jövedelempótló járadéknak

A Kúria tartáspótló járadék körében hozott döntése alapján ugyanakkor a járadékmegállapítás alapja lehet a nem adózott jövedelem.¹³ A tényállás alapján a közlekedési balesetben elhunyt családfe házasársa (I. rendű felperes) és gyermekei (II. és III. rendű felperesek) indítottak eljárást vagyoni és nem vagyoni kár megtérítése iránt. A család bevételének egy jelentős része a néhai családfe Ausztriában végzett, be nem jelentett kertészeti munkájából származott. A munkabér után az adók és közterhek levonása, megfizetése nem történt meg. A felülvizsgálati eljárás során a Kúria elfogadhatónak tartotta a korábban lefolytatott bizonyítást, amely alapján meghatározásra került a család tényleges havi jövedelme. A felperesek a tényleges munkavégzést és az ebből származó jövedelmet bizonyítani tudták, így alappal tarthaták igényt keresetvesztésére megtérítésére függetlenül attól, hogy adófizetési kötelezettséget nem teljesítettek.¹⁴

A Kúria legutóbbi gyakorlata szerint a baleseti járadék alapja munkavégzésből származó nem adózott jövedelem is lehet.¹⁵ Az alapul szolgáló tényállás szerint, a felperes évtizedeken keresztül fakitermelőként fizikai munkát végzett, azonban 2009 decemberében balesetet szenvedett. Az eset következményeire az I. és II. rendű alperesek orvosi műhibájának következtében késedelmesen derült fény, amely eredményeképpen a felperesnél maradandó fogyatékossgként értékelhető állapot alakult ki. A felperes vagyoni kárigénye körében jövedelemvesztés címén havi 75 ezer Ft járadékigényt érvényesített. Követelése alapjaként előadta, hogy a balesetet megelőzően fakitermelő tevékenységével havi 100 ezer Ft jövedelemre tett szert, amelyet az év kilenc hónapján keresztül kapott meg. Az alperesek vitatták a jövedelempótló járadékigény ténybeli megalapozottságát, mivel a jövedelemszerzést nem támasztotta alá korábbi bérjegyzék, jövedelemigazolás vagy adóbevallás. A járadékigénynek mind az elsőfokú,¹⁶ mind pedig a másodfokú bíróság¹⁷ helyt adott. A másodfokú bíróság lényegesnek minősítette, hogy a jövedelempótló járadék megállapítása során olyan jövedelem vehető figyelembe, amely személyi jövedelemadó hatálya alá tartozik. Továbbá leszögezte, hogy a személyi jövedelemadó fizetési kötelezettség elmulasztása az adójogi szabályok hatálya alá tartozik. Mind az elsőfokú, mind pedig a másodfokú bíróság úgy döntött, hogy a felperes korábbi jövedelmének igazolása

tanúvallomással és egyéb nyilatkozatokkal igazolható és igazolt is, erre figyelemmel állapították meg a felperesnek fizetendő járadékot és az alpereseket (felróhatóságuk arányában) kötelezték ennek megfizetésére. A Kúria a felülvizsgálati eljárás alapján közreadott elvi döntésében kifejtette, hogy a jövedelem közjogi jellegű minősítése nem eredményezi sem a károsult kártérítésre való joga elvesztését, sem a károkozó felelősség alóli mentesülését. Ezzel együtt, a Kúria is megállapította, hogy a felperes a kártérítési kötelelem keletkezése előtt szerzett jövedelme után a közterhek nem fizette meg, az feketejövedelemnek számított.¹⁸

Elvi döntésében a Kúria – korábbi gyakorlata alapján¹⁹ – meghatározta a járadék-igény elbírálása során a pótlás alapjául szolgáló jövedelemmel szemben támasztható követelményeket: (1) a jövedelem tartozzon a személyi jövedelemadó hatálya alá; (2) az munkavégzés ellenértéke legyen; (3) ne legyen jogellenesen szerzett jövedelem. A Kúria álláspontja szerint, amennyiben a felperes a tényleges munkavégzést és az ebből származó jövedelmét bizonyítja, úgy alappal tarthat igényt keresetvesztésére megtérítésére, függetlenül attól, hogy az adófizetési kötelezettségét teljesítette-e.²⁰

A Kúrián 2018-ban „A munkáltató kártérítési felelőssége összecszerűségének kérdései” vizsgálati tárgykörben létrehozott joggyakorlat-elemző csoport megerősítette a fenti álláspontot és kritikái éllel illette azt a döntést, ahol az ítélkező bíróság azért nem adott alapot a felperes kérésének, mert az alperes előtti munkahelyén a felperes „feketén” dolgozott, az alperesnél pedig alkalmi munkavállaló volt. A joggyakorlat-elemző csoport álláspontja szerint: „nincs jelentősége annak, hogy a káresemény előtt a károsult esetleg más munkáltatónál nem rendelkezett jogszerűen szerzett jövedelemmel, továbbá a kártérítésért felelős munkáltatónál végzett munka alkalmi jellege nem hat ki a kártérítés összegének meghatározására.”²¹

III. Külföldi példák és joggyakorlat

A témakörrel kapcsolatosan nehéz releváns külföldi példákat találni, két okból. Egyrészt, a munkaképesség-csökkenés miatt megítélhető kompenzációkra vonatkozó joganyag minden államban igen eltérő képet mutat. Másrészt, bár minden országban jelen van a feketemunka, a releváns gazdasági szektorok és illegális munkavállalói kör összetétele között jelentős különbséget tapasztalhatunk. Ugyanakkor, előbbi kérdésben mindenképpen megállapítható, hogy a keresőképesség-csökkenés miatti pénzügyi jellegű kompenzációk megjelenhetnek egyszeri kártérítést megítélő (*compensation*) vagy járulékos jellegű fizetési kötelezettségben (*loss income annuity*). Az alábbiakban, néhány – elsősorban *common law* – állam

¹² Fővárosi Bíróság Pf.641174/2008. 4.

¹³ Kúria Pfv.III.22.061/2017/4.

¹⁴ Kúria Pfv.III.22.061/2017/4. [18]–[19].

¹⁵ Kúria Pfv.II.21.111/2016.; EBH 2020.P.1.

¹⁶ Székesfehérvári Törvényszék P.20058/2021/85.

¹⁷ Fővárosi Ítéletábrla Pf.21343/2015/9.

¹⁸ EBH 2020.P.1. [13]–[14].

¹⁹ Vonatkozó határozatok: BH 2013.15, Kúria Pfv.III.21.192/2011/4., Pfv.III.20.554/2012/4.; Pfv.III.22.006/2015/7.

²⁰ Kúria Pfv.III.21.600/2019/6. [29].

²¹ Kúria 2018.El.II.J.Gy.M.1. *Összefoglaló vélemény. A munkáltató kártérítési felelőssége összecszerűségének kérdései, Joggyakorlat-elemző Csoport, 2018, 5. www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/munkaltato_karteritesi_felelossege_osszecszerusegenek_kerdesei_-_osszefoglalo_velemeney_0.pdf* (2023. január 4-i letöltés).

példáit összegezve mutatom be az illegális jövedelmek megítélésének kérdését, a munkaképesség-csökkenés összefüggésében.

A keresőképesség-csökkenés megítélése esetében az illegálisan szerzett jövedelmek megítélése tehát nem egységes a külföldi joggyakorlatban sem. Összességében megállapítható, hogy önmagában az a tény, hogy a munkaképesség-csökkenést megelőzően szerzett jövedelem után nem adóztak vagy illegális forrásból származik, nem zárja ki, hogy a kompenzáció vagy kártérítés megítélésekor a bíróság figyelembe vegye.²²

A dél-afrikai jogrendszerben a jogellenes jövedelmek figyelembe vehetőek mint a keresőképesség-csökkenés következtetés megállapított kártérítés alapja. A *Dhlamini v Protea Assurance Co Ltd.* ügyben a bíróság kimondta, hogy az elhunyt tevékenységének jogellenessége nem akadályozza a kártérítés megítélését.²³

Az Amerikai Egyesült Államokban jelenleg a munkájuk során megsérült, okmányokkal nem rendelkező külföldiek nyerhetnek az elvesztett keresőképesség miatti kártérítést, de ez a jogterület változóban van. A bíróságok jogértelmező tevékenységének hatására a gyakorlat folyamatosan alakul, hiszen ők határozzák meg az okmányokkal nem rendelkező munkavállalók számára elérhető kártérítés mértékét. Ugyanakkor, a törvényhozás is foglalkozik a kérdéssel, például a behajtásra vonatkozó jogszabályok módosításával. A körülmények változásával jelentős számú kereset érkezik a munkaerőpiacon lévő okmány nélküli munkavállalók nagy száma és a jellemzően okmány nélküli munkavállalók által végzett munka jellege miatt. Bár az Amerikai Egyesült Államokban a 9/11-es terrortámadások óta csökkent a be nem jelentett, illegális, külföldi munkavállalók száma, az okmányokkal nem rendelkező munkavállalók aránya még mindig eléri az 5%-ot. Az USA-ban különbségek mutatkozik az egyes szövetségi államok gyakorlata között is. Például, Kalifornia államban, ha a felperes nem tudta bizonyítani, hogy igyekezett elérni a jogszerű foglalkoztatottságát, akkor a saját, állampolgársága szerinti államban elérhető jövedelmét vették alapul a kártérítés összegének megállapításánál.²⁴

Következtetések

Napjainkra a Kúria gyakorlata egyértelműnek tekinthető a járadékigények és a feketén szerzett jövedelmek figyelembe vehetősége tekintetében. A jelenlegi helyzet alapján, a jövedelempótló járadék alapjának számításánál a károsult korábbi, nem adózott, vagyis illegálisan

szerzett jövedelme is figyelembe vehető. Ugyanakkor – ahogy bemutatásra került – a jelenlegi állásponttal ellentétes döntéseket is találhatunk, amelyek szerint a feketegazdaságból származó jövedelem nem számítható be. A döntések mögött meghúzódó indokolások mind a két esetben beláthatóak. A következtetések körében a kártérítési jog általános szabályait is felvetve keresem a jelenlegi kúriai gyakorlat alátámasztására vonatkozó érveket.

Elsőként a teljes kártérítés elve vizsgálandó. A teljes kártérítés elve alapján a teljes kárt meg kell téríteni, függetlenül annak kontraktuális vagy deliktuális voltától, a felróhatóság fokától, a felelősséget megalapozó normától. A kártérítés ugyancsak független a károkozó vagyoni helyzetétől és attól, hogy a károsult egyáltalán rászorul-e a kártérítésre.²⁵ Az új Polgári Törvénykönyv nem szűkíti le a járadékfizetési kötelezettséget a keresetvesztés, tehát a munkaviszony alapján végzett kereső tevékenységből származó jövedelem kiesésének kompenzációjára, mivel a kialakult bírósági gyakorlatnak megfelelően valamennyi kieső jövedelem megtérítését előírja.²⁶ Legtöbbször baleseti kártérítési perekben kerül előterjesztésre jövedelempótló járadék iránti igény, de az egyéb okból bekövetkezett munkaképesség-csökkenéssel összefüggő jövedelemvesztés megtérítésére irányuló kereset is gyakori (például orvosi műhiba eredményeképpen).²⁷ A „valamennyi kieső jövedelem” fordulatba valóban beszámítható az a korábban megszerzett jövedelem is, amely után közteherviselési kötelezettség nem került teljesítésre. Ugyanakkor, a jövedelemszerzés tényét bizonyítani kell – szabad bizonyítás alapján, például tanúvallomás által. Ebben az esetkörben az adófizetés elmaradását a bírósági gyakorlat adójogi kérdésként kezeli.

A teljes kártérítés elvét egészíti ki a joggal való visszaéléssel párhuzamba állítható kárnszerzés tilalma, amely a károsult oldaláról limitálja a megtérítésre kerülő károkat. A kártérítés keretében az eredeti állapot helyreállításának követelményébe az is beletartozik, hogy a károsult kedvezőbb helyzetbe nem kerülhet a kártérítés folyományaként. A kártérítés elsődleges funkciója a helyreállítás, a megbomlott vagyoni viszonyok rendezése. Azzal, hogy az okozott kár megtérítésén túl a károsult vagyoni előnyre nem tehet szert, a kártérítési jogban kizárt a büntető jelleg megjelenése.²⁸ Ezzel szemben, a *common law* jogrendszer ismeri a büntető kártérítés intézményét is (*punitive damages*), amelynek eredete egészen a 18.

²² MILLARD, Daleen: *Loss of earning capacity: The difference between the sum-formula approach and the 'somehow-or-other' approach*, Law Democracy & Development, vol. 11. no. 1. 2007, 15–32.

²³ BOBERG, P. Q. R.: *Damages for loss of earning capacity. New hope for the illegal earner*, Journal of contemporary Roman Dutch law, no. 56, 1993, 154.

²⁴ STALLER, Chad L.: *Determining the Lost Earning Capacity of Undocumented Workers*, The Center for Forensic Economic Studies, 2013. november 27. <https://cfes.com/determining-the-lost-earning-capacity-of-undocumented-workers/> (2023. január 16-i letöltés).

²⁵ FUGLINSZKY Adám: *A teljes kártérítés elve, kritikája és korlátai*, In: Ünnepi dolgozatok Harmathy Attila

tiszteletére. Liber amicorum (szerk.: Kisfaludi András), ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, Budapest, 2003, 119–160.

²⁶ Ptk. 6:522. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont.

²⁷ Magyar Igazságügyi Akadémia: Hatodik Könyv: *Szerződésen kívüli károkozás / 1. A kártérítési felelősség általános szabálya és közös szabályai / 1.11. A jövedelempótló járadék* http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/alloman_yok/ptk_e_learning/ptk10/lecke1_lap2.html#hiv2 (2023. január 13-i letöltés).

²⁸ *A kártérítés alapelvei*, In: A kártérítési jog magyarázata (szerk.: Fézer Tamás), CompLex Kiadó, Budapest, 2010. <https://doi.org/10.55413/9789632958248>.

századig nyúlik vissza.²⁹ Mivel a nem adózott jövedelmek figyelembe vétele nem hoz létre előnyösebb helyzetet a károsult számára, mint a korábbi vagyoni viszonyai, így a járadék alapjának számításakor figyelembe vett feketejövedelmek nem ütköznek a káronszerzés tilalmának elvébe. Hangsúlyozandó, hogy ennek feltétele, hogy a korábbi jövedelemszerzés nem jogellenes tevékenységből származik, valamint a megfelelő bejelentés és közteherviselés mellett jogszerű bevételforrás lett volna.

A munka- és társadalombiztosítási jog terén, ha a munkavállaló feketemunka, vagyis „fusizás” következtében szenved balesetet, akkor az nem számít üzemi balesetnek, így a balesetet elszenvedő sérült sem lesz jogosult baleseti ellátásokra.³⁰ Ezzel az állásponttal ütközönek hat a jelenlegi bírósági gyakorlat, amely a járadékigények körében figyelembe veszi az illegális foglalkoztatásból eredő korábbi jövedelmet. Az illegálisan foglalkoztatott munkavállalók nem férnek hozzá a szükséges egészségügyi ellátáshoz, biztosításokhoz. Munkahelyi balesetet követően nem tarthatnak igényt a megfelelő ellátásokra. Ráadásul, a feketemunka aránya azokban a szektorokban a legmagasabb, ahol a munkavállalók egyébként is nagyobb kockázatnak és egészségkárosodásnak vannak kitéve.

A kompenzáció a latin *compensatio* szóból származik. Minden polgári jogrendszer alapelve az igazságosság elve, amely – hagyományos képére gondolva – mérleg formájában jelenik meg. A mérleg egyik serpenyőjébe kerül a kár, illetve az elszenvedett veszteség; a másikba pedig a kártérítés, a törvény célja az, hogy a kettő egyensúlyban legyen egymással.³¹ A jövedelempótló járadék azt szolgálja, hogy a károsult a korábbi jövedelmi viszonyai által biztosított körülmények között élhessen. A jelenlegi bírósági gyakorlat szerint nem adózott jövedelem eredményezhet jogszerű járadékigényt, amely álláspont mind a kártérítési jog általános elveivel, mind járadékigény mögött meghúzódó érvekkel indokolható, ugyanakkor mindenképpen célkitűzésnek tekinthető a feketegazdaság visszaszorítása és a közteherviselés érvényesítése.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] *A feketén foglalkoztatottak aránya Magyarországon* (2011. I–III. negyedév–2021. I–III. negyedév). Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség, 2022. www.hrportal.hu/hr/a-feketen-foglalkoztatottak-aranya-magyarorszagon-2011-es-2021-kozott-20220217.html.
- [2] *A kártérítés alapelvei*, In: *A kártérítési jog magyarázata* (szerk.: Fézer Tamás), CompLex Kiadó, Budapest, 2010. <https://doi.org/10.55413/9789632958248>.
- [3] BOBERG, P. Q. R.: *Damages for loss of earning capacity. New hope for the illegal earner*, *Journal of contemporary Roman Dutch law*, no. 56, 1993.
- [4] ELEK Péter–SCHARLE Ágota–SZABÓ Bálint–SZABÓ Péter András: *A feketefoglalkoztatás mértéke Magyarországon*, In: *Rejtett gazdaság. Be nem jelentett foglalkoztatás és jövedelemeltitkolás – kormányzati lépések és a gazdasági szereplők válaszai* (szerk.: Semjén András–Tóth István János), MTA, KTI, Budapest, 2009, 84–102.
- [5] EMBER Alex: *Az üzemi baleset hazai jogi szabályozása és átalakításának szükségessége*. Szeged, 2010, Doktori értekezés. https://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/878/1/Ember_Alex_ertekezes.pdf.
- [6] FUGLINSZKY Ádám: *A teljes kártérítés elve, kritikája és korlátai*, In: *Ünnepi dolgozatok Harmathy Attila tiszteletére* (szerk.: Kisfaludi András), Liber amicorum, ELTE ÁJK Polgári Jogi Tanszék, Budapest, 2003, 119–160.
- [7] HAVASI Péter: *A kár megtérítésének szabályai*, In: *A kártérítési jog magyarázata* (szerk.: Fézer Tamás), CompLex Kiadó, Budapest, 2010. <https://doi.org/10.55413/9789632958248>.
- [8] KENDERES Andrea: *A büntető kártérítés múltja, jelene és jövője*, *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2008/5–6, 36–42.
- [9] Magyar Igazságügyi Akadémia: *Hatodik Könyv: Szerződésen kívüli károkozás / 1. A kártérítési felelősség általános szabálya és közös szabályai /1.11. A jövedelempótló járadék* http://projektjeink.birosag.hu/sites/default/files/allo-manyok/ptk_e_learning/ptk10/lecke1_lap2.html#hiv2.
- [10] MILLARD, Daleen: *Loss of earning capacity: The difference between the sum-formula approach and the 'somehow-or-other' approach*, *Law Democracy & Development*, vol. 11. no. 1. 2007, 15–32.
- [11] MUNKMAN, John H.: *Damages for Personal Injury and Death*, Butterworths, London, 1973.
- [12] STALLER, Chad L.: *Determining the Lost Earning Capacity of Undocumented Workers*, *The Center for Forensic Economic Studies*, 2013. november 27. <https://cfe.com/determining-the-lost-earning-capacity-of-undocumented-workers/>.

Jogszabály

- [1] 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

Bírósági határozatok és egyéb bírósági források

- [1] Kúria 2018.El.II.J.Gy.M.1. *Összefoglaló vélemény*. A munkáltató kártérítési felelőssége összességének kérdései, *Joggyakorlat-elemző Csoport*, 2018, www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyakorlat-elemzo_kartertesi_felelossege_osszsegsegenek_kerdesei_-_osszefoglalo_velemenye_0.pdf.
- [2] BDT 2010.2363.
- [3] BH 2013.15.
- [4] P.20058/2021/85.

²⁹ KENDERES Andrea: *A büntető kártérítés múltja, jelene és jövője*, *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2008/5–6, 36–42.

³⁰ EMBER Alex: *Az üzemi baleset hazai jogi szabályozása és átalakításának szükségessége*, Szeged, 2010. Doktori értekezés, 55. https://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/878/1/Ember_Alex_ertekezes.pdf (2023. január 18-i letöltés).

³¹ MUNKMAN, John H.: *Damages for Personal Injury and Death*, Butterworths, London, 1973, 21.

-
- [5] Pf.641174/2008.
  - [6] Pf.21343/2015/9.
  - [7] Pfv.III.21.111/2016.
  - [8] Pfv.III.20.554/2012/4.
  - [9] Pfv.III.21.192/2011/4.
  - [10] Pfv.III.22.006/2015/7.
  - [11] Pfv.III.22.061/2017/4.
  - [12] PK 48. számú állásfoglalás.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Patyi András, elnökhelyettes

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró
Dr. Fekete Ildikó Katalin, kúriai tanácselnök

Jogi szaknyelvi lektor:
Bódiné dr. habil. Beliznai Kinga tanszékvezető egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbíró Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbíró Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
